

ABS.193.74

37.50

CHRISTUS
De WEG, de WAARHEID,
ende het LEVEN.

Inhoudende /

Hoe men CHRISTUS tot alles, en by-
zonder tot *Heiligmaking* zoude gebruiken.

In 't Engelsch beschreeven door

Mr. JOHANNES BROWN.

Dienaar des H. Euangeliums.

En vertaald door

JACOBUS KOELMAN.

Leeraar der Gemeinte van Sluis in Vlaanderen.

Nog is hier bygeboegt een

T R A C T A A T

Van den zelven Aucteur /

Over COLOSS: I. VERS 27.

Den zesden Druk verbeterd en vermeerderd.

Te AMSTERDAM.

By ADRIANUS en JOHANNES DOUCI,
Boekverkoopers. 1734.

CHRISTUS
De WEG, de WAARHEID,
ende het LEVEN.

2de Druk
Hoe men Christus tot alles, en by
zonder tot behouding zonds gebruiken.

In 't Engelysch bygezet door
M. JOHANNES BROWN.
Vertaald door H. Korfman.

De eerste Druk
JACOBUS KOLLMAN.
Lector der Geneeskunde aan de School te Amsterdam.
Zied de Voorrede.

T. R. A. C. T. A. T.
Zied den titel der Druk.
Over COLLOS. 1. Vers. 27.
Den rechten Druk verhoort en verhoort.

AMSTERDAM
NATIONAL LIBRARY
1794
JOHANNES BROWN
1794

Aan de Godzalige

L E Z E R,

En in't byzonder aan de gene, die geern *hun byzondere Byeenkomsten* willen houden en by-woonen: Ende *aller byzonderst*, aan de *Geheiligde* in de *Gemeinte van Sluis in Vlaanderen*.

Waarde en Geliefde in den Heere :

GElyk ik U L. over agt Jaren vertaald, ende in't licht bragt het nuttige en wel-doorwrogte Tractaat van een welbeproeft Schots Leraar beschreven, namelyk, *Het grote Interest van een Christen*; zo breng ik U L. hier te voorschyn een niet min kostelyk Tractaat, door een ander uitgelezen Leraar van de Kerke van Schotland beschreven. En ik mag het noemen, *Het tweede Deel van het groot Interest een's Christens*, om dat 't gene aan 't Eerste ontbrak, namentlyk van *Christus tot heiligmaking in alle gevallen te gebruiken*, alhier overvloedelyk word verhandelt: Zeer weinig is over deze stoffe, byzonder in Neerland, geschreven, ja weinig word deze zaak op de Predikstoelen verhandelt, alzo de Leraren veel gewoon zyn met andere dingen zig op te houden; hoewel ongetwyfelt de grond van deze zaak meermaal van alle Leraren gepredikt is, dog niet zo klaar en onderscheidentlyk; waar door dan bevonden word, dat niet alleen de gemeene Belyders, maar ook zelfs de Vrome in den Lande, ende die voor de verstandigsten in de Gemeenten uitgaan, deze zaak weinig verstaan ende bevatten, en practiseren, immers zeer duisterlyk ende verwardelyk daar mede te werk gaan; zo datze van de grond en wyze van haar doen, weinig rekenfchap kunnen geven, ofte andere in dezen bestieren: Nogtans verzekere ik my, ende ik twyfele geenzins, of alle beproefde ende ernstige Christenen zullen dit met my belyden en toestemmen, Dat deze Evangelische pligt van Christus verstandelyk tot alles, ende in

Tot den Lezer

alle gevallen, noden en zwarigheden te gebruiken door den gelove, is de grond-pligt ende moeder-pligt, waar uit de andere vloeyen, gelyk het Geloof is de eerste genade, ende de moeder-genade, waar door d'andere haar leven, ende werkzaamheid, ende kragt ontfangen: Deze pligt is een betragting van 't grote Gebod: en 't geeft Christus de meeste ere, en steld hem in zyn emploi ende uitvoering der Ampten, en beantwoord des Heeren oogmerk, dat hy heeft in 't Euangelische Genade-verbond, namentlyk van door dien weg van dependentie ende gebruik maken van de Middelaar, erkent, gedient en verheerlykt te worden. Deze pligt is het naaste en eigentlykste middel, om vrugtbaar te worden in goede werken, ende te groejen en toe te nemen in heiligmaking, en om getroost en vervrolykt te worden wegens den heerlyken rykdom van Gods genade. En daarom kan 'er niet wenschelyker zyn voor de gene, die geern den Heere behaagden, ende in nauwe en zoete gemeenschap met hem leefden, ende te dien einde het haar hoogste geluk zouden agten, zo zy mogten in 't dodigen der zonden, ende verwakkeren der genade, merkelyk wassen en toenemen; ende in de vreze des Heeren, en vertroosting des H. Geestes wandelen, dan te krygen klare ontdekkinge, hoe zy de Fonteyne van alle genade en troost zullen gebruiken, ende alsoo wandelen in alle welbehaaglykheid Gode, vrugt dragende. Hoedanig nu deze ontdekking in dit Boek gedaan is, ende hoe deze pligt, en de wyze om die wel in praetlyk te brengen, alhier beschreven is, geef ik U L. zelfs te oordelen, ende te verhalen, als gy lieden het zelve zult gelezen hebben; Zo gy myn oordeel daar over afvordert, ik moet u bekennen dat ik op een onvergelykelyk klare en bondige wyze deze hooft-betragting van een Christen daar in beschreven vinde, zo dat ik nooit diergelyks over die materie gezien ofte gelezen hebbe. Geern heb ik myn tyd daar toe besteed, om dit in onze Taal over te brengen, zelfs eer het in de Engelsche Taal gedrukt is, op dat dit kostelyk Juweel gemein zouden worden aan vele; ende ik wagt'er, onder des Heeren zegen, veel vrugt van. Zelfs Leraars zullen
haar

Tot den Lezer.

haar ongemeen profyt daar mede kunnen doen, om het Euangelium zuiver te leren prediken, die nu dikwils uit onverftand ende onervarentheid de Menfchen leren op een wettifche wyze te werk gaan, alzo zy zelfs het Euangelium op een wettifche wyze meermaal ptediken. Dog myn voorname oogmerk is geweest, de particuliere Vrome in Nederland dit edele Gefchrift mede te deilen, op dat die dat gene 't welk zy publyk niet en horen, ofte immers zelden, ende meer bedekt horen, hier overvloedig mogen vinden tot haar narigting en verquiking, ten einde datze niet mogen blyven hangen in haar twyffelingen, misnoedigheden ende magteloosheden, maar datze met vreugde mogen leren het Water der genade fcheppen uit de Fontaine des heils, en zo lopen met een verwyd levendig hert op den weg van Gods geboden: maar om dat ik wete, dat niet alle even bequaam zyn, om haar felven met Boeken te behelpen, zo is myn ernftig verzoek aan alle, die wat meer begaafte ende begenadigt zullen zyn, ende die door dit middel bequamer zullen gemaakt worden, om haar zelven ende andere in den koers der Godzaligheid ende des levens des Geloofs te bevestigen, datze dog haar uiterfte beft mogen doen, om die gedagten en methoden, hier aangewezen, ook aan andere, die zwakker zyn, te ver-tonen, ende tot haar over te brengen, ten einde dat de heerlykheid en rykdom des Euangeliums, ende de onna-fpeurlyke Schatten Chrifli, meer bekend mogen worden: En daarom zoude ik van herten wenfchen, dat de private heilige t'Zamenkomsten meer dan voor dezen mogen gehouden worden: En U L. die genegen zyt, om zulke By-een-komften te houden, ende by te wonen, wil ik ernftelyk opwekken, dat gy niet alleen daar in voortgaat, maar dat gy ook andere daar toe lokket en aanporret, en dat gy, nog andere u geenzins laat verzetten door de op-pofitien welke zommige, met een fchyn van heilige iver, daar tegen maken. Ik fpreke van zulke t'Zamenkomsten en Vergaderingen, op dat ik wel verftaan worde, niet waar in men van zyn Naaften agterklapt, ofte goede Le-raren laftere, zyn Naaften verfmaad, ydel ofte onftigte-lyk

Tot den Lezer.

Iyk spreekt, tot scheuringe en tot verlaten van de Kerk ophittft ofte verlokt; Maar al waar men den Heere met elkander bid, ook zomtyds met vasten; en alwaar men Godelotzangen en Psalmen, en geestelyke Liedeken eerbiediglyk zingt, het gepredikt Woord verhaald en toepast, 't Woord Gods leeft, en daar van spreekt, de verschillende ondervindingen der Vrome in den koers en be-
tragting der Godzaligheid ophaald en openlegt, gevallen van conscientie, en nuttige vrage over eenige Godlyke waarheden, die, en voor zo veel zy opzigt en invloed hebben op de praetyk der Godzaligheid, voorsteld, verhandelt, en oplost; en wat'er in diergelyken natuur meer is, het zy dat'er een Predikant tegenwoordig of niet tegenwoordig is. En om U L. te meer te wapenen tegen de gene, welke gewoon zyn dese heilige t'Zamenkomsten bitter en smadelyk tegen te spreken, zo woude ik U L. deze redenen geven voor dezelve, dewelke my nu voorkomen.

1. *Reden.* Om dat des Apostels gebod is, *Laat ons onze onderlinge By-een-komsten niet nalaten, maar laat ons malkanderen vermanen.* Heb. 10:25. zo geeft hy daar dan mede te kennen, dat men niet en zoude verzuimen, maar gebruiken de Christelyke t'Zamenkomsten van private Christenen, tot onderlinge t'zamenpraak, ende opwekking van elkander; 't is waar, hy sluit hier niet uit de publyke t'Zamenkomsten, maar bevat dezelve daar onder, dog dat ook hier wel byzonderlyk de private t'Zamenkomsten gemeint en beoogt zyn, blykt, door dien hy dezelve menigmaal wil waargenomen hebben, op dat men *malkander zouden vermanen*, de een private Christen d'anren; 't is dan een gebod Gods, waar onder alle Christenen leggen, 't welk zy conscientieus-halven moeten gehoorzamen, wat ook menschen daar tegen zeggen.

2. *Reden.* Om dat den Apostel op dezelve plaats betaamt, als een vlekke ende bestraffelyke fonte, dat vele zig onttrokken, ende een gewoonte maakten van zig te onttrekken van die H. t'Zamenkomsten, zeggende, *Laat ons zo niet doen; gelyk sommige de gewoonte hebben;* zo is 't dan een remarkabel quaad, zig meermaal af te scheiden niet,

niet alléén van de publyke Kerkelyke Vergaderingen; maar ook van de private Christelyke gezelschappen der Gelovige; ende andere gebrek in deze moest zo verre daar van daan zyn, dat het ons zoude slap en verzuimig maken, dat het veel eer ons tot meer vlytigheid zoude opwekken, om zulken goede middel der stigting op te volgen, ten einde dat wy andere in dezen een goede exempel der stigting mogen geven.

3. *Reden.* Om dat zulke H. Vergaderingen waar te nemen is een middel, om de lere Christi ende de waarheid van hem ontfangen ende geloofd, vast te houden, te belyden, ende niet te verlaten in tyden van beproeving; ende in tegendeel die te verlaten is de weg, tot scheuring, ende afval van de waarheid; want de Apostel schryft dit middel van onderlinge vergaderingen te houden ende by te wonen voor, om volftandig te zyn in de H. Belydenis; want dat was zyn opwekking *vers 23. Laat ons d'onwankelbare belydenisse der hope vast houden*, en daar toe schryft hy twee middelen voor, 1. Malkander aan te zetten tot opfcherping, ende verwakking van elkander, *vers 24. 2 d'Onderlingen vergadering niet te verlaten nog te verzuimen vers 25.* zo dat de regte weg, om eenigheid te houden in de Kerk ende in de Lere der waarheid, is, privatelyk meermaal t'zamen komen tot onderlinge vermaning, dog zonder verzuim ende verhindering van de publyke vergaderingen, dewelke gelyk ik zeide, mede ingewonden zyn.

4. *Reden.* Om dat den dag van Gods oordeel, particulierlyk over ons, ende algemeen over alle, voor de deur is, zo zouden wy dan dit middel gebruyken om ons bequamer te maken tot onze pligten, waar door wy in den dag van onze dood ende van onze rekening in beter staat mogen zyn; Deze reden geeft den Apostel in dezelve plaats, seggende, *Laat ons de onderlinge vergaderingen niet nalaten, ende dat zo veel te meer, als wy zien, dat de dag nadert: Hy wil zeggen, d'opmerking dezes, dat'er maar een korten tyd tussehen beide is, ende onzen dag zal gekomen zyn, ende onze Here zal ten oordeel komen, dienende als een bequaam middel ende beweegreden u op te*

Tot den Lezer.

ſcherpen, tot waarneming van zulke gelegentheid, waar door gy zoud bevestigd ende aangemoedigd worden, om tegen alle vrezen van menſchen de waarheid ſtaande te houden.

5. *Reden.* Om dat den Chriſtenen geboden is, *Heb. 10: 24. Op malkanderen agt te nemen, tot opſcherping der liefde ende der goede werken.* 't Welk noodzaaklyk in zig bevat haar gemeenzaamheid met elkander, ende haar dikwylig vergaderen met elkander, en niet alleen publyk tot de openbare Godsdienſten, (want dan kunnen wy malkander zo niet aanmerken tot opſcherping, dewyle wy dan, ende daar door elkanders geſtalte, gaven, deugden, &c. niet kunnen zien) maar byzonder tot private H. t'Zamenſpraak, ende onderhandeling, want dit aanmerken van elkander beſtaat daar in, dat wy letten op malkanders diſpoſitie, bequaamheden en ervarentheden, deugden en fouten, ten einde dat wy ons bequamer mogen maken, om elkander goed te doen, ende van elkander goed te ontfangen, ende om elkander te verwekken tot heilige ſtryd, wie d'eerſte zal zyn in liefde, ende wel-doen. Derhalven is elk Chriſten gehouden de H. private t'Zamenkomſten waar te nemen.

6. *Reden.* Om dat ons geboden is, dat wy *malkanderen zouden vermanen.* *Heb. 10: 25.* Ja dat wy *malkanderen alle dagen zouden vermanen, zo lang als het Heden genoemd word, op dat niet iemand uit ons verhard en worde door de verleiding der zonde,* *Heb 3: 13.* Dat is, een iegelyk moet, boven dat de Predikanten de Gemeeynte publyk vermanen ende opwekken, zyne mede-Chriſtenen aanſpreken, verwakkeren, en aanzetten ten goede, ende haar aanwyzen de bedrieglykheid der zonde, ende zoeken voor te komen de hardigheid van haar herte, ende haar bevestigte in de waarheid ende volſtandige belydenis van de religie, gelyk 'er ſtaat in 't voorgaande *twaaſfde Vers, Ziet toe Broeders, dat niet t'eeniger tyd in iemand van u zy een boos ongelovig hert, om af te wyken van den levenden God; ende dan volgt 'er, Maar vermaant malkander, &c.* Zo is dit dan een nodige ende algemene pligt, die een noodzaaklyk middel is, om de menſchen

van

Tot den Lezer.

van afval te behouden, en een pligt die dagelyks moet be-
tragt worden, terwyl het Heden is; dat is, zo dikmaals
en zo lang als God een tegenwoordige en bequame ge-
leghentheid daar toe geeft, op dat niet door verzuim hier
van, dit ongemak volgt, dat iemand verhard zoude wor-
den door de bedrieglykheid der zonde. Nu deze pligt
kan niet gedaan worden, indien men niet t'zamen
spreekt, ende te dien einde t'zamen vergadert.

7. *Reden.* Om dat het geboden is, dat de Christenen
malkander zouden troostelyke redenen te gemoet voe-
ren, en spreken van de lieffelyke beloften, grote privi-
legien, ende heerlyke verwagtinge, dewelke de Vro-
me hebben; *Zo dan*, zegt den Apostel, *1 Theff. 4: 18.*
vertroost malkander met deze woorden. Nu dit kan niet ge-
schieden, of zy moeten by malkanderen komen, ende
spreken te dien einde met malkander te zamen, ende bid-
den dat de Heere God de middelen woude zegenen, ende
de woorden des troosts op de herten brengen.

8. *Reden.* Om dat de Christenen gelaft is, datze mal-
kanders Zielen zouden bouwen, ende vorderen, ende
stigten, gelyk den Apostel zegt, *1 Theff. 5: 11.* *Daarom*
vermaant malkander, ende stigt d'een den anderen; gelyk gy
ook doet. Deze pligt van malkander te stigten bevat zeer
veel; elk moet den anderen helpen, de hand bieden, ver-
sterken, aanmoedigen tot en in het werk des Heren; Nu
dit is onmogelyk te doen, als men alleen in de publyke
Vergaderingen te zamen komt, ende voort als vremde-
lingen ontrent malkander leeft; bevat dan noodzakelyk,
dat de Vrome menigmaal te dien einde t'zamen komen,
en vergaderen.

9. *Reden.* Om dat het is een algemeen gebod des Apo-
stels. *Leert ende vermaant malkanderen ende spreekt onder*
malkanderen met Psalmen, ende Lofzangen ende geestelyke
*Liedekens, zingende ende Psalmende den Here met aange-
naamheid in uw herte, Col. 3: 16 Eph. 5: 19.* Niemand kan
denken, dat dit geschieden kan, 't en zy men te dien einde
t'zamen vergadert buiten de publyke t'Zamenkomsten.

10. *Reden.* Om dat het vloeit uit de natuur van de Chri-
stelyke gemeenschap der Heiligen; welke alle belyden te

geloven ; nu die gemeenschap vereifcht ende bevat onder andere een gemeinzame mede deling der gaven ende genaden , tot verbetering , verligting , verwakking , ende verfterking d'een van d'ander , t welk onzen *Catechismus* aldus uitdrukt in de 55 *Vrage* , zeggende , dat elk uit kragt van de gemeenschap der heiligen , *Hem moet fchuldig wizen , zyn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere Lidmaten , gewilliglyk ende met vreugde aan te leggen ;* Zo deze H. private Vergaderingen ende t'Zamenkomsten moeten gehouden worden , of de gemeenschap der Heiligen , zal met 'er daat geloochent worden , ende de *Catechismus* tegen gefproken ; want hoe kan die mededeeling ende aanlegging der talenten aan andere gefchieden , zonder dikmaals t'zamen te komen ?

11. *Reden.* Om dat 'er geboden is , dat men *malkander de zonden zal belyden , ende voor malkanderen zal bidden.* *Jac. 5: 16.* Zo moet men dan by den anderen komen , en fpreken van de zaken van de Ziel , ende zyn te zamen in den gebeden , niet alleen in publyke Vergaderingen , maar privatelyk private Christenen met den anderen , te meer om dat het Patroon der gebeden ons vertoont , dat de Gelovige haren hemelfchen Vader veeltyds eendragtelyk moeten aanbidden , zeggende , *Onze Vader , &c.*

12. *Reden.* Om dat elk Gelovige zig moet dragen als een Uitdeelder , ende niet als een Eigenaar en Meester van zyn gaven ; dewyl God elk de gaven uit genade gegeven heeft , tot een gemein gebruik , tot ftigting van andere , volgens de opwekking en den laft des Apostels *Petri , 1 Pet. 4: 10.* *Een iegelyk , gelyk hy gave ontfangen heeft , alzo bedien hy dezelve aan den anderen , als guede uitdeelders der menigerlei genade Gods ;* Elk moet zyn talent op woeker zetten , zoekende voor zyn Heer en Meester winft te doen , arbeidende om Zielen te vangen , ende in te winnen tot Christus , ende om Zondaren van de dwalinge hares wegs te bekeren , ende van de dood te behouden : elk een bekeert zynde , moet ook verfterken zynen Broeder , elk moet de gaven befteden , na de genade die hem gegeven is , volgens *Matt. 25: 26, 27. Spreuk. 11: 30. Jac. 5: 20. Luc. 22: 32. Rom. 12: 6, 7. 1 Cor.*

Tot den Lezer.

12:7. Dit geeft te kennen , dat het des Heeren wil en welbehagen is, dat de Christenen meermaal , ende by alle goede gelegenheid onderlinge vergaderingen houden.

13. *Reden.* Om dat den nood der Christenen vereischt, dat zy meermaal t'zamen zyn, dewyle zy malkanderen van doen hebben, om hulp ende aanmoediging ende ondersteuning van elkander: geen Christen kan zo op hem zelve bestaan, dat hy zyn Naasten niet van doen hebbe: zy moeten zig t'zamen voegen, ende elk des anders nood vervullen, en malkanderen de handen sterken, ende onderschragen. *Twe zyn beter dan een*, zegt den Prediker want zy hebben een goede beloning van haren arbeid; want indien zy vallen, d'een regt zynen met-gezelle op; maar wee den eenen, die gevallen is, want daar is geen tweede, om hem op te helpen. Ende indien iemand den enen mogte overweldigen, zo zullen de twee tegen hem bestaan, ende een dryvoud: g'jnoer en word niet haast gebroken. *Pred. 4:9, 10, 12.* De Leden van't verborgene Lichaam Christi hebben malkander van node, ende moeten voor malkanderen gelyke zorge dragen: de oge kan niet zeggen tot de hand, ik en ben u niet van node, de leden die ons denken de zwakste, die zyn nodig, *1 Cor. 12: 21, 22, 25.* De bevindingen ende uitreddingen, ende vertroosting en versterking van den eenen zyn nuttig voor den anderen. Paulus een Apostel had niet alleen de gebeden van de Gelovige van Rome van node, maar ook de vertroosting en versterking door haar geloof, ende daarom verlangde hy haar te zien, ende tot haar te komen; *Rom. 15: 30.* *Rom. 1: 11, 12, 13.* en in 't gemeen zegt den Apostel tegen de Gelovige *Theffalonicenzen*, *Wy bidden u*, Broeders, vermaant malkanderen, vermaant de ongeregelde, vertroost de kleinmoedige, ondersteunt de zwakke, zyt langmoedig tegen alle, *1 Theff. 5: 11-14.* Zo roept dan de nood de Gelovige ende Onge-lovige, dat de Christenen door t'zamenhandeligen, ende in t'zamenkomsten den anderen geestelyke hulp bieden.

14. *Reden.* Om dat het verhalen van Predikation een pligt is, die niet alleen huisgenoten binnen haar huis zou-

Tot den Lezer.

zouden verrigten, maar ook de geburen met malkander, tot indagtigmaking van de gene, die zwak van memorie zyn, ende tot hulp ende onderrigting van de gene, die niet hebben kunnen tegenwoordig zyn; want aldus zegt de Heere door den Propheet. *Jer. 23: 35.* *Aldus zult gy lieden zeggen, een iegelyk tot zynen Naasten, ende een iegelyk tot zyn Broeder; wat heeft de Heere geantwoord? Ende wat heeft de Heere gesproken?* 't Welk nog daarom te meer nodig is, dewyl veele geen Huis-oeffeningen kunnen genieten, en zo geen geestelyke mededeling der gaven, en verhaal van 't gepreekte Woord binnens huis ontfangen, ende vele daar en boven niet lezen kunnen, ende zeer onervaren zyn in 't Woord der gerechtigheid; ende andere door eenige langdurige ziekte, ofte een ander quaad, dat haar ofte haar Huisgenoten treft t'huis gehouden zyn; De natuur van deze zaak, ende die veelvuldige gelegentheden en ongelegentheden, spreken wel, dat zulke geestelyke t'Zamenprekingen en t'Zamenbiddingen, ende derhalven heilige t'Zamenkomsten privatelyk onderhouden moeten worden; gelyk de twe Discipulen gingen verhalen aan d'andere Apostelen, wat zy gezien ende gehoord hadden van de Heere Jezus *Luc. 24: 35.*

15. *Reden.* Om dat 'er voorzeid is van de dagen van het N. Testament, als *God zyn Knecht de Spruite zoude doen komen*, dat als dan een iegelyk zyn Naasten zoude nodigen tot onder den Wynstok, en tot onder den Vygeboom, *Zach. 3: 8, 10.* Dat is, van wegen de geestelyke Vrede zouden de Christenen malkanderen uitnodigen, om onderling goed gezelschap te houden, en om malkanderen mede te deilen tot gemene stigting haren staat, en ervarentheid; Gelyk ook by den zelve Propheet voorzeigt staat, dat wanner in dezelve dagen den Geest der genade ende der gebeden zoude uitgestort zyn, verscheidene Perzonen, en Mannen, en Vrouwen, zoude private Vergaderingen houden, om te vasten, treuren, ende te bidden, *Zach. 12: 10, 12, 14.*

16. *Reden.* Om dat de gelovige, die Christi Naam dragen, zo dikmaal beloft is, als een byzondere leverye te

Tot den Lezer.

te vertonen de liefde tot malkander ; Christus zeide; *Een nieuw gebod geve ik u , dat gy malkanderen liefhebt , gelyk ik u lief gehad hebbe , dat gy ook malkander liefhebt .* Hier aan zullen zy alle bekennen, dat gy myne Discipelen zyt, zo gy liefde hebt onder malkanderen, *Joh. 13, 34, 35. en 15: 12, 17.* Paulus schreef aan die van *Thessalonica*, de Heere vermeerdere u, ende make u overvloedig in de liefde tegen malkanderen, *1 Thess. 3: 12.* ende daar na zeide hy, van de broederlyke liefde, *nu en hebt gy niet van node, dat ik u schryve: want gy zelve zyt van God geleert , om malkanderen lief te hebben, want gy doet ook het zelve aan alle de Broederen, die in geheel Macedonien zyn; maar wy vermanen u Broederen, dat gy meer overvloedig word , 1 Thess. 4: 9, 10.* Nu deze liefde moet niet alleen bestaan in goede wil ende gunste, ende goede woorden, maar ook in daden; gelyk *Johannes* zeide, *Myne Kinderkens. en laat ons niet liefhebben met den woorde , nog met de tonge , maar met de daad ende waarheid , 1 Joh. 3: 18.* Derhalven moeten wy de Christelyke liefde allezins met lichaamlyke en byzonder geestelyke mededeelingen vertonen, en zo goedertieren zyn tegen malkander (gelyk Ouders ontrent Kinderen) *Eph. 4: 32.* En derhalven dik wyls t'zamen komen, en vergaderen tot uitvoering van die betragtingen ontrent elkander, waar toe de liefde ons aanzetten zal ; ja wy moeten volgens den last des Apostels *malkanderen dienen door de liefde, Gal. 5: 13.* dat is, ons zelve in liefde voor elkander te koste leggen ende verteren, tot haar geestelyke voordeel ; ende elders staat, dat wy alle malkander moeten onderdanig zyn, ende dat in de vreze Gods, *1 Pet. 5: 5. Eph. 5: 21.* En derhalven malkander dienen, en bestraffen, ende bestraffingen van den anderen ontfangen; hoe zoude dit geschieden, zo wy niet meermaal by een quamen ?

17. *Reden.* Om dat de Christenen, als Broeders en Zusters, Huisgenoten en Kinderen van een Vader moeten vriendschap onderhouden, zy zyn zeer nabestaande, en moeten malkanderen met broederlyke vierige liefde bejegenen, en vriendelyk zyn, gelyk Petrus zegt, *1 Pet. 3 8.* Zo moeten zy dan meermaal te zamen komen

Tot den Lezer.

en bezoeken malkander, en spreken ende schryven d'een tot den anderen, ende gaan met malkander om, als gemeinzame Vrienden (gelyk de *Maget Maria* te dien einde haar Nigte *Elizabeth* bezogt, *Luc. 1: 39--57.*) vry anders dan zy met godloze wereldse Menſchen verkeren: In de publyke Vergaderingen zyn de Godloze ende Vrome onder een gemengt, uitgezondert in het Avondmaal; alwaar alleen Vrienden gelaſt word te eten; daarom zouden 'er andere gelegentheden waargenomen worden, in dewelke zy als een hert ende ziel te zamen zouden vriendschap oeffenen; 't is bekend, dat tot de natuur van de eerlyke vriendschap behoort omgang, bezoek, aanspraak, mededeiling ende onthaal; want haar beschryving is, datze is een onderlinge goedwilligheid, die men niet verborgen laat zyn; zal dan de Chriſtelyke en Godzalige vriendschap niet veel meer deze uitdrukkingen by zig hebben, ende vereiſchen 't gezelschap en innige gemeinſchap van d'een met d'ander? zouden zy dan niet met genegenheid malkander ontfangen ende omhelzen volgens des Apostels les, *Rom. 15: 7.* *Neemt malkanderen aan, gelyk ook Chriſtus aangenomen heeft, tot de Heerlykheid Gods.*

18. *Reden.* Om dat des Heeren gebod is, dat men eens gezint zy, ende eenderley tale voere ontrent de H. waarheid en Godzaligheid; *Paulus* bad voor de *Romeinen* aldus; *De God der lydzaamheid en der vertroosting* geve u dat gy eens gezint zyt onder malkanderen na *Chriſtum Jezum*, op dat gy eendragtelyk met eenen monde mogt verheerlyken den God en Vader onzes Heeren *Jezu Chriſti* *Rom. 5: 5, 6.* ende tot die van *Corintben*, ſeyde hy, *Ik bidde, u, Broeders, door de naam onzes Heren Jezu Chriſti, dat gy alle het zelve ſpreekt, dat onder u geen ſcheuringen en zyn, maar dat gy te zamen gevoegt zyt in eenen zelve zin, ende in een zelve gevoelen, 1 Cor. 1: 10.* Ende tot den *Philippen* zegt hy, *Gy vervult myn blydſchap dat gy moogt eens gezint zyn, dezelve liefde hebbende, van een gemoed, en van een gevoelen zynde, Phil. 2: 2.* En elders word ons menigmaal geboden het daar toe te ſchikken, dat wy eens gezint mogen zyn, als *1 Cor. 13: 11. Phil. 3: 16. 1 Petr. 3: 8.*

Rom.

Tot den Lezer.

Rom. 12: 16. Zo is het dan nodig vereischt, dat wy dikwils te samen komen, want hoe souden wy 't zelve spreken, ende 't zelve gevoelen, zo wy niet meermaal by een zyn, en gemeinzaam t'zamen handelen over geestelyke zaken? Hoe kunnen wy van een zin en mond zyn, zo wy niet malkander mede-delen ons gevoelen, ende uitten het begrip, dat wy van de zaken hebben; en als 'er ergens in eenig different is, hoe zullen wy eens gezint worden, zo wy niet t'zamen God bidden om licht ende klaarheid, ende om geleid te worden in alle waarheid? Derhalven zouden de H. private t'Samenkomsten van de Belyders buiten dispuut en tegenspraak moeten zyn.

19. *Reden.* Om dat de Heere pryft de gene, welke met private t'Samensprekingen malkander stigten ende sterken, ende hy luistert na haar redenen met welgevallen; zo veel word te kennen gegeven, *Mal. 3: 16.* *Als dan spreken die den Heere vrezen, een ieder tot zynen naasten, De Heere merkt 'er dog op, en daar is een Gedenk-boek voor zyn aangezigte geschreven voor de gene, die den Heere vrezen, ende voor de gene die aan zynen Name gedenken; Dat was der Vromen gedraging, zy spraken veel te zamen ende vermaanden malkanderen, om sterk te zyn tegen de tentation, die te dier tyd in zwang gingen; en de Heere nam tot haar moedgeving vermaak en lust, in daar op te letten, ende het voor haar ter gedagtenis op te tekenen; ieder goed woord dat zy spraken merkte hy op, ende wilde het niet vergeten, maar t'haren goede opleggen. Zo nam de Heere Jezus vermaak in de t'Samensprekingen van die twee, die na Emmaus gingen, ende Paulus pryft den Theffalonicensen, dat zy vermaanden malkander, ende stigteden d'e'en den anderen, doende zo 't geen hy haar belastede. 1 Theff. 5: 11. ende de Romeinen worden geprezen, datze in die heblykheid ende geschiktheid waren, van andere veel te stigten, Gylieden staat 'er, zyt vol van goedheid, vervult met alle kennisse, magtig om ook malkanderen te vermanen, Rom. 15: 14.*

20. *Reden.* Om dat de Heere kostelyke beloften doet aan de gene, die in sijn Naam ende vreze tot heilige einden te zamen komen, ende te zamen spreken ofte bidden,

Tot den Lezer.

al Waren zy ook weinige ; ende is het getal gróter , gewis de belofte is dan niet te minder. Zo staat er *Matth. 16: 19, 20.* *Indien daar twe van u t'zamenstemmen op de aarde , over eenige zake , die zy zouden mogen begeren , dat die zal geschieden van mynen Vader , die in de Hemelen is : want waar twe of drie vergadert zyn in mynen Naam , daar ben ik in't midden van haar.* En *Mal. 3: 17.* belooft de Heere aan die godvrezende, die zo malkanderen meermaal vermaanden , en opwekten ten goede , dat zy zouden kostelyk zyn in zyne ogen , ende dat zy de vrugt van haar godzaligheid en van zyn genegentheid zouden vinden, in den dag wanneer hy zoude verschynen , om alles in order te stellen , ende dat zy zaght zouden gehandelt worden , ende haar feilen overgezien ; Zy zullen , zeide de Heere der Heirscharen , *te dien dage dien ik maken zal , my een eigendom zyn , en ik zal ze verschoonen , gelyk een Man zyn Zoon verschoont die hem dient.* Zo dat al wie hoopt ende verrouwt een plaats te hebben in Gods hert ende genegentheid , ende kostelyk te zyn in des Heeren ogen , ende al wie hoopt genadelyk gespaart ende vergeven te worden , zig dese pligt ende betragting niet diende te onttrekken. Hier op moet ook gepast worden de Belofte ; die de Heere doet *Psalms 133: 1, 2, 3.* aan de Belyders ende Ledematen van de zichtbare Kerk , de welke als Broederen , ofte Kinderen van een Vader , zig zouden vereenigen tot verrigting van alle pligten van liefde onttrent malkanderen , (want alleen van zulken eendragtigen t'zamen wonen van de Broederen word daar gesproken: (De Heere zegt daar, dat zulks niet alleen goed ende lieffelyk zoude zyn , *vers 1.* ende een aangename zoete geur geven , tot verquicking van alle die eenige geestelyke reuk hebben , gelyk den *Kostelyken Oly op het Hoofd Aarons*, zig verspreide tot de uitterste zomen van zyn klederen : maar dat het ook zo nuttig zoude wezen , gelyk den *Dauw* , die de kruiden en bomen doet bloejen , ende dat den zegen van den God des Vredes in dit leven , en voor het toekomende leven aldaar zyn verblyf zoude houden en rusten , ja dat den zegen volgens de eeuwige order van den oppersten Heerscher van alles , terstond

kragt

Tot den Lezer.

kragtdadelyk zoude toegepast worden op de gene die aldus t'zamen zouden leven, en omgaan: *Want*; staat 'er, *aldaar gebied de Heere den zegen, het leven tot in der eeuwigheid, Vers 3.* Zo belooft de Heere ook *Zeph. 3: 18.* dat hy die gene welke *bedroeft* waren, van wegen 't missen van de H. Vergaderingen ende *Byeenkomsten*, ende die de bespottinge ende *beschimpinge* daar over als een last droegen, weder zoude *verzamelen* ende verquikken; Derhalven zoude men zulke Byeenkomsten niet tegenspreken, nog verzuimen.

21. *Reden.* Om dat zulks is geweest de loflyke practyke der Heiligen, ook buiten de publike Godsdiensten quamen zy t'zamen, ende handelden van 't Geestelyke, ende baden en zongen, na gelegenheid; zo was 'er een private Vergadering van vele Vromen om te bidden; waar van wy lezen *Hand. 12: 12.* zonder dat 'er eenig Predikant by was om het bestier daar van te hebben, ende zy waren van verscheide huisgezinnen, ende het word tot haar lof aangetekent; zo worden *Aquila en Priscilla* geprezen, die voor *Apollos* den weg Gods bescheidenlyker uitleiden, *Hand. 18: 26.* Om niet te spreken van andere private Vergaderingen, waar van te lezen is *Hand. 2: 46, 47.* en *4: 23, 24.* en *20: 24.* vergelykt *1 Theff. 5: 11: 14.* en deze practyke is van vrome Mannen altyd aangeprezen, voortgezet ende beschermt tegen de gene, welke die bestreden hebben.

22. *Reden.* Om dat de vrugt van zulke H. t'Zamenkomsten, ende t'Zamen-handelingen heerlyk ende veelvuldig door Gods ryken zegen bevonden is; gelyk zy ook door zig zelven (als zy in eenvoudigheid ende na Gods Woord betrakt worden,) tot zulken einde strekken, en leiden; de gehoorzaamheid aan Gods Wetten, word daar door allezins gevordert, en Christi Koningryk word 'er door voortgezet, gelyk de Christelyke Huis-oeffeningen uitnemend goed profyt brengen, zo dienen ook deze directelyk ende natuurlyk, om de eere Gods ende de stigting der Zielen veelzins te vermeerderen; Door deze private Oeffeningen ende Vergaderingen wort den honger na

Tot den Lezer.

't Woord meer opgescherpt, zo dat men veel begeriger word na de bedieningen van 't Woord, als de redelyke ende onvervalschte melk, op dat men daar door opgroeje; en 't is 'er zo verre van daan, dat dezelve zouden nadelig zyn aan de publike Godsdiensten, ende die zouden doen veragten, dat 'er in tegendeel nauwlyks geen kragtdadiger middel is, om de regte agting van de publike midde-len staande te houden, ende om de publike Oeffeningen vrugtbaarder te maken, dan deze private Oeffeningen, regt bescheidenlyk na het Woord bestiert ende betragt; want zy dienen, om nader toe te passen, ende op de zielen te brengen, het geen publykelyk was voorgesteld, ende om den geestelyken appetyt na meer te houden ende te verwakkeren, waar door het dan ogenschyntlyk te zien is, dat de gene die deze private t'Samenkomsten frequenteren, allermeeft conscientie maken, van de publike Godsdiensten waar te nemen, ende datze allerbeste dijen en groejen door de publike prediking boven alle die de-zelve t'Samenkomsten verzuimen en veragten. En gene zyn 'er die trouwe Leraars meer agten en eeren dan die het Woord meest voor haar zelve, ende voor andere, by alle gelegenheid ten nutte brengen; hoewel zy ook plegen de eilime van zulke Predikanten te laten zakken, die zig vertonen vyanden van ware vroomheid, en van de kragt der Godzaligheid, (gelyk 'er helaas al te veel zyn) dog die moeten maar klagen over haar zelve: Want de Heere gezegt heeft, *Gy zyt van den weg afgeweken, gy hebt 'er vele doen struikelen in de Wet, daarom heb ik u ook veragtelyk ende onwaar d gemaakt voor den gantschen Volke; die my eeren, zal ik eeren, ende die my veragten, zullen ligt geagt worden.* Mal. 2: 8, 9. 1 Sam. 2: 30. Daarenboven zo is het blykelyk, dat de particuliere Zielen merkelyk veel goeds daar door ontfangen; want de kennis groeit daar door ongemeen, Want *yzer scherpt men met yzer, also scherpt een Man het aangezicht zyns Nasen, zegt Salomon, Spreuk. 27: 17.* d'Ervarentheid leerd dit overvloediglyk, ook zo, dat de vyanden van deze t'Samenkomsten en Oeffeningen, dit onder andere plegen tegen te werpen, dat de Menſchen al te wys worden,

Tot den Lezer.

den, ofte al te neuswys, zo zy hat noemen, trots en opgeblazen door haar kennisse (even als de Papisten.) Dan ook, vele worden door dit middel bekeert, ja 't word in zommige plaatzen ondervonden, dat waar die Oeffeningen met ernst, en iver, ende geestelyke gezetheid worden onderhouden, meer Zielen worden bekeert, dan men merkt, dat door de publyke Prediking worden aangeraakt; menige Ziel heeft d' eerste reis de ademingen en roeringen van Gods Geest daar ondervonden; daar wierden haar oogen eerst geopent, zo datze zagen, dat de Christelykheid wat anders was, dan Belydenis, en Kerkgaan, en Burgerlykheid des levens; als vindende daar, dat de Leere des H. Euangeliums een wonderlyke verandering ende nieuw leven in zommige Menschen had voortgebragt; Zo datze door die Oeffeningen, niet alleen tot-agterdocht over haar zelve, en over haar staat, maar ook tot de beginzelen des geestelyken levens, ende der vernieuwing, zyn gekomen: Daar door hebben vele gevordert in de kunst en bequaamheid van te bidden; die te voren wel mogten genade hebben gehad, om eenigzins na haar nood tot God te zugten, die hebben uit het horen van de Oeffening van de gave des Gebeds, in andere, na alle voorvallen, in korten tyd geleerd haar zelve met veel pleit-redenen ontrent God uit te drukken, 't welk zy door de publike Gebeden zo niet hadden geleert. Daar door hebben veel radeloze Zielen raad ontfangen, om zig wel te dragen; ende verstandelyk te handelen? Vele bekommerde, twyffelmoedige en bestredene Zielen hebben aldaar haar tegenwerpingen, ende hinderpalen en twyfelingen opgelost, beantwoord en weg genomen gekregen; vele verduisterde Zielen, die niet konden oordelen hoe het met haar was, hebben aldaar door 't verhaal van de ondervindingen van andere Licht, en opening ontfangen, ende haar oogen zyn opgeklaart geworden; Vele mistroostige, droeve en bezwaarde Zielen, tot zulke private en gemeenzame Oeffeningen en t Zamenpraak komende, zyn verblyd, ende welgetroost weder-gekeert, en hebben God gedankt, dat de Heere aldaar zo zonderling een

Tot den Lezer.

woord van troost haar dede ontmoeten; Veel koude en lome herten hebben tot haar verwondering ondervonden, dat haar herte in die particuliere Verhandelingen wierden verwarmt en verwakkert, ende in vlamme gezet, zo datze met de twee Enimaus-gangers wel zouden gezcid hebben, tegen malkanderen, Brandeden onze herten niet in ons, als wy daar te zamen waren, en te zamen zongen, ende spraken, en baden, ofte hoorden andere zo en zo spreken? want de Heere Jezus was daar tegenwoordig, hoewel zy het eerst niet geloofst, en niet gemerkt hadden; Daar is het dat menige trage en half-bezwykende Zielen wonderlyk zyn geencourageert, en aangemoedigt, ende aangeprikkelt, zo datze zig heiliglyk verhieven in de wegen des Heeren, zo dat de slappe handen en zwakke knyen zyngesterkt, en opgerigt wierden, ende zy zonderling aangezet, om den sryd te aanvaarden met nieuwe couragie, ende om de verzoeking en verdorvenheden te wederstaan ende te overwinnen; Dit leert de Ondervinding, een Leermeeistereffe zelf van de Dwaze, zo dat het te vergeefs is zulks te lochenen; de proef daar van te nemen, ende anderer beproeving uit te horen, zal ons van de waarheid dezer ervarenheden verzekeren; en 't welk merke-lyk is, zelfs die gene, welke, zo het scheen, zo geavanceert waren in kennis, in genade, en ondervinding, datze door andere van minder kennis en beproeftheid, niet konden vorderen, ondervinden, datze door de minste zelfs in die Vergaderingen, sprekende ofte biddende, ofte klagen-
de ende verhalende haar herten-werk in eenvoudigheid, zonderling zyn gestigt, verligt en gevordert geworden; Ja terwyl zy andere hebben haar gaven, en kennisse, ende ondervindingen medegedeelt, en haar pligt ontrent haar uitgevoerd, onderwyzende, vermanende, opwekkende, vertroostende, aanmoedigende, heeft haar de Heere nog meer toegedaan, volgens 't geen de Heere zegt, *De zegenende Ziele zal vet gemaakt worden, en die bevoogt zal ook zelfs een vroegen regen worden, ende die in zegeningen zaait, zal in zegeningen maayen, die uitstrooit, dien word nog meer toegeedaan, ende zyn gerechtigheid blyft in der eeuwigheid.* Zo blykt dan overvloedig 't geen
ik

Tot den Lezer.

ik wilde bewyzen, dat de vrugt van zulk e't'Zamenkomsten zonderling groot is, en derhaiven dat elk Christen diende gelegenheid te zoeken, om die waar te nemen.

23. *Keden.* Om dat niet alleen niet ongeoorloft kan gekeurt worden, maar nuttig en in eenige opzigten nodig is, dat de Menschen tot burgerlyke einden zomtyds by een komen, zo mag het veel min quaad gekeurt worden, dat men tot geestelyke en heilige einde te zamen komt, om malkander ter Godzaligheid op te wekken, ende op den weg te bestieren en te vorderen; om in de gewentte ruste te komen; Liederen van een kunst, van een ambagt, van een koophandel, van een studie komen meermaal te zamen om van haar zaken van werk, kunst, ambagt en bezigheid te zamen te spreken en te beraden; Burgers van een Stad, van een buurt, van een gilde &c. komen te zamen op maaltyden, en gildekamers, &c. tot onderhouding van vriendschap, en niemand is zo slegt, dat hy die t'Zamenkomsten verwerpt, hoewel men de zonde daar ontrent tegen spreken moet; zal het dan niet veel meer te pryzen zyn, dat Christenen te zamen komen tot onderlinge hulp ende verheerlyking van God, aangezien zy zo groten werk in deze Wereld te doen hebben, 't welk duizentmaal wigtiger is, dan indien zy over een werelds Koningryk hadden te handelen? Is het niet bilyk, dat Gelovige meermaal te zamen komen, die weten en bechertigen datze binnen deze korte onzekere tyd haar eeuwige Zaligheid hebben uit te werken; datze na weinig uren ofte dagen voor het regtvaardige ende strikte oordeel Gods zullen moeten verscheinen; datze al ras dezen aardschen Tabernakel moeten afleggen, ende stervende uitgaan uit de tyd, ende overgaan in de Eeuwigheid; datze in dezen leven haar vrede met God hebben te maken, en vergevihg ende verzoening ende ruste der Conscientie door Christi Bloed moeten verwerven; datze een levendig kragtdadig geloof in Christum, ende een gezonde en opregte boete en bekeringe hebben te vertonen, datze de verdorventheden en zonden moeten zien t'onder gebragt te krygen, ende 't Beeld Gods ende de vernieuwing der natuur hebben uit te drukken? Is

Tot den Lezer.

het wonder, dat zulke lieden van malkander en hulp ende raad ende beftiering zoeken, daar zy weten, dat de groten hoop van Belyders zig met inbeeldingen bedriegt, en buiten den Hemel zal blyven, en dat zy zelfs een bedriegelyk en doodlyk hert hebben gelyk andere, ende dat zy zo wel als andere hebben haar verzoeking en hinderpalen van binnen en van buiten? My dunkt, 't is eer een groot wonder, dat Christenen die te zamen als reizigers en vreemdelingen op aarden, ende Borgers van den Hemel, haren koers hemelwaart zetten, ende den zelveu ftryd ftryden, om gekroont te worden, ende den zelveu hemelfchen handel dryven, in eenige andere bezigheid kunnen zyn, ofte in eenig ander gezelschap, alwaar men van de aardfche beuzelingen fpreekt.

24. *Reden.* Om dat het nu een tyd is, waar in zonderling zulke privatet'Zamenhandelingen en t'Zamenkomsten van Belyders vereifcht worden, want het is *een boze tyd*, waar in de ongerechtigheid zeer is vermenigvuldigt, ende de liefde van vele verkout: *Een tyd*, waar in de ergerniffen, en verzoeking en zeer veel zyn, ende de Atheistery zeer inbrekende en doorbrekende is, en derhalven is het te meer tydig, dat de Vrome by een komen om malkanders handen te fterken, en d'een den ander aan te moedigen, daarom staat 'er zo nadrukkelyk, *Mat. 3: 16. Als dan fpreken die den Heere vrezende, een ieder tot zyn Naafte, als dan, wanneer de Belyders zeiden, 't is te vergeefs God te dienen, wy agten de Hoogmoedige gelukkig, &c.* Ook is 't *een tyd* van Gods toorn over Land en Kerk van wegen de hooggaande, onbeklaagde en tergende zonden, van dewelke zig de Inwoonders des Lands, grote en kleine Voorgangers, en andere, tot op dezen dag niet hebben willen bekeren; zo dat nog zwaarder oordelen ftaan te wagten; waarom de Oprechte dienen meermal by een te komen, om t'zamen te zugten ende te bidden, en te verzoeken genade voor Leraars, Ouderlingen en Belyders, voor Overheden ende Onderdanen, op datze het werk van Reformatie, daar zommige veel van geroepen, ende weinig toegedaan hebben, mogten eindelyk ter hand nemen, eer des

Tot den Lezer.

Heeren grimmigheid tegen dit volk opgaat , dat 'er geen helen aan en is. Het is *een tyd* waar in de geestelyke pligten van de gemeenschap der Heiligen zo onbekent zyn geworden , als of elk op zyn *Cains* mogt leven , zonder zyn Broeders hoeder te zyn , ofte op zyn *Gallio's* , zonder de zaken van de Kerk zig tederlyk aan te trekken : zo dat te meer exemplaarlyk die pligten , van de Christelyke gemeenschap door ons dienden nagekómen te worden , welke ik boven toonde , dat zonder private t'Samenkomsten niet wel konden betracht worden. Het is *een tyd* , waar in de H. Huisoeffeningen , Huis-gebeden , Huis-Catechisatien , en huis-repetitien , &c zeer weinig by de Belyders gevonden worden , zo dat zelfs in de huizen van Leraars en Ouderlingen der gemeinten meestendeel de zelve onderlaten worden ; waarom dan die Vergaderingen te meer nuttig en nodig zyn , om dat gebrek niet alleen te vervullen , maar om vele bequaam ende willig te maken tot zulke Huis-Godsdiensten. Het is *een tyd* , waar in vele onbequame Leraars zyn , die de gemeente niet te regt weten te behandelen , ende haar verstandelyk 't Woord der Wet en des Evangeliums toe te brengen , en zo 't Woord bequaamlyk op de Conscientien toe te passen , zo dat de hulp van verstandige , beproefde ende begenadigde Lidmaten hier veel goeds kan toebrengen : vele Leraars ; zynde enkel Formulierbidders , leren de Gemeinte niet exemplaarlyk uit de Geest bidden , zo dat die zamenkomsten , waar in men na alle gelegentheden en ongelegentheden , te zamen biddet in dezen een pryffelyk ende wenschelyke hulp geven. Ook zyn veel Leraars al mogten zy eenige bequaamheid hebben , zeer traag , onwillig , en onlustig om de Gelovige ontrent haar particuliere Zielestaat de hand te bieden ; zy zeggen , dat moeten zy zelfs doen , ende wy moeten Gode dat bevelen , als of zy genoeg deden , als zy publyk preekte ; waarom die particuliere verhandelingen van de gevalle der Conscientie ende van de bevindingen der Vrome , ende de oplossingen van de scrupelen endetwyffelingen in die private vergaderingen , uitnemende nuttig en noodwendig zyn , ook byzonder in grote Steden , alwaar maar we-

nige Leraars over duizende Zielen tot Herders gestel zyn, die dan de Schapen naulyks drie of viermaal 's Jaars eens ter loops een woord (en dat nog altyd het zelve is, en de ziel niet en raakt) komen aanspreken. Behalven dat het ook een *tya* is, in welke de Heerlykheid des Heeren uit het heiligdom merkelyk is geweken, ende de Geest des Heeren zig van de bediening des Woords, en der Sacramenten zonderling zig heeft onttrokken, zo dat het een gemene ondervinding is, dat de zegen en vrugt van de publike middelen gansch klein is, van wegen veel oorzaken die hier ontydig zouden nagevorscht ende opgehaalt worden, daar in tegendeel der vromen ervarentheid leert, dat de Heere de private onderhandelingen in de H. byeenkomsten zonderling zegent, waarom de Zatan tegen de zelve meer vyandig opstaat dan tegen de publike vergaderingen, Dog dat geeft ons een andere Reden, namentlyk;

25. *Reden.* Om dat het allezins blykelyk en openbaar is, dat deze H. t'Zamenkomsten, en hoewel zy wegens 't gebrek van kragt van Godzaligheid van zeer vele worden verzuimt, nogtans zo weinig als zy zyn, zeer worden van de vleeschelyke Menschen, ende huichelagtige Naam-christenen tegen gelopen en lasterlyk uitgekreten, waar in dan de boosheid, haat, en nydigheid van de Zatan zonderling zig vertoont, als niet kunnende lyden dit nuttige middel tot voortzetting van den wasdom van Christi Koningryk; zommige Overheden, ja zelfs Staten van Lande, hebben met publike Ordonnantien die tegen-gegaan en verboden; men durftze noemen op zyn heidensch, *Conventiculen*; want zo plagten de Heidenen de t'Zamenkomsten der Christenen te benoemen, makende wetten tegen dezelve, als ongeoorloofde gezelschappen; vele Leraren worden bevonden, niet alleen de Belyders niet op te wekken om zulken heilige Byeenkomsten ende private oeffeningen met elkander te houden, maar ook daar tegen te waarschouwen, en smadelyk te spreken, zelfs op de Preekstoel, terwyl zy geen zwaarigheid maken, wereldsche gezelschappen ende t'Zamenkomsten tot voeding des vleeschs aangestelt, te frequen-

Tot den Lezer.

teren; ja in plaats van datze zelfs die H. Vergaderingen zomtyds zouden bywonen, zo bevind men, datze die zwart maken, ende beltryden, en ook noteren en tekenen als halve Sectarissen, de gene die geern zig daar in laten vinden, men brengtze aan, en beklaagtze aan de Kerkenraad, en zomtyds aan de Overigheden; 't geen tot *Cruningen*, een Dorp in 't Land van ter *Goes* onlangs daar van geschied is, zal ik niet ophalen, dog 't is zodanig, dat men niet zonder verontwaardiging ende verfoejinge daar van spreken kan. Zommige Kerkenraden, Classen, en Synoden zyn hier en daar bezig geweest, die t'Zamenkomsten zo te bepalen ende te besnoejen, datze alle meest zouden in de wind vervliegen en verdwynen, indien die regelen moesten blyven, en altyd gelden, en men volgens de selve executien van de gedreigde straffen wilde doen. Wel nademaal het 'er zo staat, zo zyn wy gehouden, die privatet'Zamenkomsten der gelovige te meer by te wonen, en te onderhouden, als verzekert zynde, dat die zig tegen die vergaderingen kanteu ende yveren, in der daad tegen Christus ende tegen zyn wetten, ende tegen de gehoorzaamheid aan zyn geboden yveren, gelyk uit den bovengestelde Redenen klaar af te nemen is. Laat ons hier geen blinde gehoorzaamheid geven aan menschelyke bevelen, 't zy van kerkelyke, 't zy van politike; Den zeer geleerden en Godzaligen Heer *Gisbertus Voetius*, brengende zig voor die tegenwerping, *'t Zyn Conventiculen*, by gevolge zynse verboden en ongeoorloft, antwoorde daar op, neemt dat de onderlinge *Visiten* van Godsaligheid die t'Samenkomste en t'Samenprekinge waren ergens verboden, zo zouden daar uit niet volgen, datse in 't Hof van den Hemel ofte vande Conscientie ongeoorloft zyn: want zulken penalen wet zoude de Conscientien der gelovigen niet meer verbinden, dande Ordonnantien van *Darius*, *Dan. 6.* en van den groten Raad, *Hand. 4. en 5.* En vande Roomsche Keisers tegende Christenen, en van *Carel de Vyfde* en *Philippus de Twede* in 't jaar 1563. en van andere Vorsten tegen de Gereformeerde; Wy moeten met ter daad tonen, dat wy 't gebod Gods willen gehoorzamen in deze, ende volgende raad, ende 't exempel der vrome, tot beschaming, van de Wereld,

Tot den Lezer

reld, en mondstopping der lasteraars. Een vroom Leraar in Nederland schreef niet lang geleden aldus hier van, *Die by eenkomsten der Godzaligen, tot onderlinge vermaninge, onderwyzinge, vertroostinge, zyn van den Heere in gestelt, als behulpmiddelen, om onzen inwendigen dienst, die wy hem schuldig zyn, te vorderen; zy zyn van de Heiligen altyd geprezen, en 't i' allen tyden geseffent geweest, zo dat het dan zyn zelven ook wist, dat het niet alleengenorloft, maar ook ten hoogsten pryzelyk is, dezelve zomtyds aan te stellen, ende met een nedrig en leergierig hert by te winnen.* -- Zie eens aan den yver van den losse werelts Kinderen, hoe zy met grote troepen in Herbergen, Saletten, Comedien &c. by malkanderen scholen, om haar begeerlykheid daar te voeden, lichaam en ziel te verderven, zig in allerlei ydelheden toe te geven, God, zyn Woord, Dienaars dikwyls te bespotten: en waarom zoude een leergierig en heilzoekende Christen, ziende hier of daar een klein gezelschap van vrome luiden by malkanderen, zig daar niet by mogen voegen, om God te verheerlyken, zyn eigen Ziele op te bouwen, en zyn naasten een woord van stigting toe te dienen? Het een waar wy dagten en wisten, dat de Duivel en zyn zaad altyd dezelve is, en de wereld steeds in het boze legt, het mogt ons vreemd dunken, dat de Naam-christenen nu nog den bozen aart en laster-zugt tegen de H. t'Samenkomsten vertonen, dewelke de Heidenen over 1400. ofte 1500. Jaren tegen de Christenen uitreden; waarom wy haar behalven met de opvolging van de praetyk van die kloekmoedige en yverige eerste Christenen, ook met der zelve woorden, door de mond van een Oudvader toen levende, ende een *Apologie* voor haar schryvende, willen beschamen, en doen zwygen wegens haar heidensch snateren. *Tertullianus* vertoonde, dat de gezelschappen der Christenen niet waren te rekenen onder d'ongeooorloofde t'zamenrottingen, in deze woorden, *Hæc coitio Christianorum merito sanè illicita, si illicitis par, merito damnanda, si quis de eâ, queritur eo titulo, quo de factionibus querela est; Incus perniciem aliquando convenimus? Hoc sumus congregati, quod & dispersi, hoc universi, quod & singuli; neminem ledentes, neminem contristantes, cum probi, cum boni, cœunt,*
quum

Tot den Lezer.

quum pii quum casti congregantur, non est factio dicenda sed curia. Dezer *'* Samenkomsten, zegt hy, vande Christenen waren met regt ongeoorloft te agten, indien zy gelyk waren de ongeoorloofde Vergaderingen, met regt waren zy te veroordelen, indien men dezelve konde aanklagen onder de naam en *'*t hooft van Factien of t *'*zamenrottingen; maar tot wiens verderf zyn wy ooit t *'*zamen gekomen? Wy zyn dezelve, of wy vergadert zyn, of wy verstrooit zyn, of wy by een ofte alleen zyn, wy verongelyken niemand, wy bedroeven niemant; Zo wanneer Vrome en Goede t *'*zamen komen, zo wanneer Godzaligen en Kuische vergaderen, zo moet men *'*t geen t *'*zamenrottingen noemen, maar een Raad ofte een Hoff.

Nu tot bevordering van deze verhandelingen in de private t *'*Zamenkomsten, zult Gy L. in dit Boek veel goede stoffen vinden, dewelke in het Register zyn vertoont; danket den Heere voor deze en diergelyke nuttige Tactaten, welke u in Gods genadige voorzienigheid worden toegezonden; en wilt gy eenige vergeldinge geven aan dezen Autheur, behalven dat gy voor hem, als een trouw Getuige voor Jezu zaak en waarheid bidden zoud, doet eene zaak, die van de Leraars van Nederland, tot grote ergernis, in *'*t gemein word nagelaten, naamlyk, biddet voor de bitterlyk onderdrukte Kerk van Engeland, Schotland en Yerland, al waar de Goede en Oprechte wegens haar teerheid des gemoeds en getrouwigheid aan haar God, snodelyk worden verdrukt en vervolgt; honderden, ja duizenden Leraars zyn van haar Bediening verfstoten, om datze zig onder den Formulierdienst, en Bisschoppen, en Feestdagen, en andere menschelyke Instellingen niet wilden buigen, also zy geern haar Conscientie in het stuk van den dieust Gods zouden vry houden, ende alleen onder Gods bestiering en gebod; te meer; dewyl zy met zollemnellen Ede gezworen hebben in dat heerlyke Verbond, datze zouden de Regering van de Bisschoppen, ende de Superstitie, en al wat tegen de gezonde Lere, ende tegen de kragt der Godzaligheid zoude bevonde worden, tragten uit te roejen, en zoeken de Reformatie van de Religie in Lere, Dienst, Discipline ende Regering, na den Woorde Gods: En als men de wettige Leraars van
haar

Tot den Lezer.

haar Plaatzen heeft verdreven , zo dwingt men ook het Volk tot't verlaten van de getrouwe en regtzinnige Leeraars, ende tot het gehoor van de Bisschoppen, ende van de ingedrongene, onwettige en profane Leeraars te komen, hoewel zy betuigen, conscientieus-halven niet te mogen zig conformeren met de ceremonien en zuperstitien van de Bisschoplyke Kerken , en approberen zo in der daad de regering der Bisschoppen met al den aanhang ; hier over is het , dat nu Leeraars en vrome belyders aldaar wredelyk worden gehandelt ende vervolgt, byzonder in dat arme Schotland, alwaar men op een ongehoorde wyze trouwe Leeraars ende gemene Christenen wegens haar t'Zamenkomsten tot stigting, vervolgt, bant, vangt, dood, en andere dingen doet , die een boek zouden vereischen , om die alle te verhalen , en daar is ook een boek van in 't Duyts gekomen , waar in na waarheid een deel van die mishandelingen worden opgehaalt, ende 't is waardig, om gelezen te worden , genaamt de Historie van de Kerken van Schotland , en de schriklyke verdrukkingen dezelve overgekomen. Dog om een staaltjen te geven , waar uit Gyl. moogt oordelen ; zal ik U L. den inhoud verhalen van een Proclamatie ofte Placcaat , 't welk de Koning in het Jaar 1676. den 1 Maart tot *Edenburgh* versch heeft uitgegeven tegen de *Conventiculen* ; Zo worden H. Vergaderingen daar genoemd, en zy verstaan'er door Vergaderingen en By-een-komsten van eenige Gelovige tot heilige Oeffeningen en Godsdienstige betragtingen, 't zy in't bywezen van een Leeraar, 'tzy zonder den zelven, 'tzy inde huizen, 't zy op de velden. In dat Placcaat word geboden: 1. Dat de Officiëren de wetten tegen de *Conventiculen*, vigouzeus zouden executeren; welke belasten, datze alle, die in die t'Zamenkomsten gevonden worden, zouden in de gevangenis stellen, en grote boete zouden afeischen, of aan den lyve straffen, en byzonder de Leraars, en die haar begunstigeir , met de hoogste straffen, waar mede de Oproermakers plegen gestraft te werden. 2. Datze zoude n apprehenderen ende vangen de gene , die met name verklaart zyn ofte nog zouden verklaart worden, voor fuge-tyf ofte rebel , ende nopen de welke verboden is aan alle, datze

Tot den Lezer.

datze die niet zouden aanspreken , groeten, logieren, ofte iets diergelyks doen , 't welk een teken van beleeftheid ofte menschelykheid ofte gemeenschap mogte schynen. Nu deze zyn ettelyke hondert Menschen , (en dat getal word nog dagelyks vermeerdert) zo Leeraars als Burgers, en Inwoonders, Edele en Onedele, welke oit hebben in heilige dog verbodene t'Zamenkomsten geweest , en zyn aangebragt geworden , dog geciteert zynde dorsten niet verschynen , vrezende de straffen , ende ziende , hoe d'andere gehandelt wierden. 3. Datze zouden verjagen , en verdryven uit de Steden en Dorpen , en Woningen , de Huisgezinnen der gener , die zo fugityf ofte rebel verklaart zyn ; als mede datze zouden weren alle zulke Predikanten, die met haar huis-gezinnen niet opkomen tot den publyken Godsdienst. 4. Dat niemant, 't zy van de Edele , 't zy van de Overheden ofte Onderdanen zoude onderstaan, te herbergen, ofte aan te spreken, ofte te verquikken iemand , van die zo fugityf verklaart zyn, ofte verklaart zullen worden; en dat een iegelyk, die een Perzoon weet te ontdekken en aan te brengen, die zulks gedaan heeft , zal hebben drie hondert guldens , terstond te betalen uit des Konings Schatkiste. 5. Dat de Officieren eens 's Jaars op den eersten Donderdag van *July* aan den Geheimen Raad zouden rekenschap geven van haar vlytigheid, en ter behoorlyke executie te stellen de *Acten* belangende de *Conventiculen* en *separatie* , met bedreiging, van dat de Koning haar tot rekenschap van haar vlyt zoude roepen en haar verzuim straffen, na bevind van zaken. 6. Dat de Magistraat van ider plaats , alwaar eenig Conventikel zal gehouden zyn, drie hondert guldens tot boete zal betalen , zo dikwyls als 't geschied zal zyn , welk Geld zommige Overheden mogten verhalen op eenige , die in de Conventiculen zyn tegenwoordig geweest , andere mogten het er niet op verhalen ; behalven dat het den Geheim-raad vry stond nog zwaarder boeten op te leggen. 7. Dat alle Eigenaars , op welkers Land , ofte in welkers Huis eenig Conventikel zal gehouden zyn , zullen gestraft worden met een boete van een Jaar Pagt ofte Huur van dat Land ofte Huis ,

Tot den Lezer.

en dat zo dikwyls als die zullen gehouden zyn, zonder dat den Eigenaar het op den Pagter ofte Huurder zoude mogen verhalen. 8. Dat de Plakkaten tegen alle Houwelyken en Dopen van Kinderen, buiten de publyke Kerken, strengelyk zouden worden geëxecuteert. 9. Dat tot aanmoediging voor de Aanbrengers, haar een goed deel van de boeten der gener, die ſchuldig zouden zyn bevonden, zoude gegeven worden voor haren dienst. 10. Dat niemand zoude mogen in zyn huis houden een School-meester, *Pædagog*, ofte ander Perzoon, die de Huis-Godsdienst zoude doen, welke geen licentie hadde van de respectieve Biſſchoppen, op de boete van 1800. Guldens voor een groot Heer, 900. voor een gemeen Edelman, en 300. voor een Burger ofte andere. Deze tien dingen zyn in dat Plakaat, ende de Executie gaat daar op vierig voort, waar op dan die vrome Lieden in dat Land zeer bitter worden mishandelt, de Gevangeniſſen vol zyn, ende het gekarm tot den Hemel opgaat, alzo vele van haar Goed, en Vryheid, en Woning, en Godsdienst, en naaste Vrinden, en alles berooft worden. Nogtans, de Heere zy gedankt, het Yver-vier ontfteekt meer ende meer; de vervolging is oly in 't vier, den honger na het Woord word ſcherper, ende de getrouwe Leeraars, die uit haar Plaatzen gedreven zyn, (welke eenige honderden daar in 't Land zyn) ontzien niet in huizen en op velden en gebergten, op perykel van haar leven (zo hoog is 't haar verboden) voor de Hongerige het Euangelium te verkondigen, ende de Heer? werkt kragtelyk mede; Vele, zeer vele Zielen worden 'er bekeert; het Euangelium heeft zynen loop: de Heere Jezus toont zig daar nog Koning, hoewel men Hem ſtoutelyk zyn Koninglyke heerschappy in de zichtbare Kerk aldaar heeft willen benemen, en die tot een zondig Menſch heeft willen overbrengen. Een getrouw Zaad, een heerlyk Overblyfzel, dat hem en zyn zaak niet wil verlaten nog verzaken, behoud hy zig daar, wat ook de Zatan tegen haar bedagt, en uitgevoert heeft deze 15 of 16 Jaren; 't getal der Opregten gaat voort, en groeit aan, en zy ſtaan in den Eed ende in het *Plegtelyk Ver-*

Tot den Lezer.

Verbond met haar God met vreugde hares herten. Ende daarom, elk opregt Christen, die deze voor de Medele- den van Christi Lichaam erkent, zoude haar voor den Throon opheffen, ende meermaal een Gebed voor haar uytstorten. Ik zeggedan, laat die Kerken ook een goed deel van uw gebeden hebben, gelyk Nederland in hare verdrukkingen de gebeden dier Kerken genoten heeft: en als gy harer gedenkt, zult gy myner ook niet vergeten, die op de zelve grond, ende over het zeive getuigenis voor de waarheid, van Overheden en Leraren alle vervolging lyde, zynde versto- ten met geweld door de hoge Magten dezes Lands, uit myn Gemeinte, wegens myn tegenstaan tegenden Formulier-dienst en Feest-dag-hou- ding, en usurperen van de Kerkelyke Magt door de Politiken, ende wordende door de Leraars, myne Mededienstknegten, verhindert publyk te prediken het Euangelium, 't welk zy wel weten, my zo wel als haar toevertrouwt te zyn; ja de hoogte van de verkeetheid der Predikanten gaat in zommige plaatzen zo hoog, datze wel den wereldlyken Arm durven gebruiken om die prediking van het Euangelium geweldiglyk te verhinderen aan een, dien zy moeten bekennen, een zending en commissie van Christus daar toe te hebben; hoe zy dat voor den Heere Jezus zullen verantwoorden, geef ik U L. te bedenken; ende te gelyk daar uit te oordelen, hoe verval- len en elendig het staat met de Kerk van Nederland, als even zulke die de naam hebben, van datze leven, en het wel meinen, zo verre vervoert worden.

Maar op U L. myne zeer geliefde en waarde Vrienden, Geheiligde in de Gemeinte van *Sluis in Vlaanderen*, heb ik aller-byzonderst myn oog gehad, in dit Boek in het ligt te brengen; want U Lieder opbouwing is my inzonderheid opgelegd; en gy legt my zeer na aan 't herte, van wegen 't goede, dat de Heere U L. onder myn bediening gedaan heeft, ik ben wel door geweld van U L. afgetheiden, maar ik kan, ik mag niet rusten, van U L. alle- zins na vermogen en gelegentheid eenige hulp toe te brengen: Daarom zonde ik u dit uitgelezen Boek, ik wete gy wagt iets van myn eigen maakzel, maar also ik ver-

zekert ben, dat ik 't zo goet niet maken zoude, zo geve ik nu dit veel liever; en gy moogt het dan met geen minder genegentheid ontfangen. Ik heb U L. over deze en diergelyke zaken veel gepredikt, gelyk gy zult geheugen, en heb U L. tragten te leren, publyk en privaet, hoe Christus door 't gelove in alle noden te gebruiken is, 't welk ik ook, door des Heeren zegen, bevonden heb, dat vele zo wel hebben bevat, datze veel hinderpalen en zwarigheden voorspoediglyk zyn te bovengekomen, welke den troost ende de sterkte van de Christenen plegen lange te rugge te houden; Dit Boek zal U L. daar in verder behulpig zyn, waarom ik den Heere bidde, en bidden zal. Gy L. mist nu myn Bedieninge voor een tyd, en Gy L. lyd met my het geweld, en zugt 'er over, ende de Heere hoort het, en ziet het, en zal op zyn tyd en wyze antwoorden; Dog ik verzekere U L. dat, gelyk God magtig is alle Genade in u te doen overvloedig zyn, op dat gy in alles alle tyd, alle genoegzaamheid hebbende tot allen goede werke overvloedig moogt zyn, Hy also getrouwelyk uwe Zielen met het goede, ja met het vette van zyn Huis verzadigen zal, want hy is getrouw, die het belooft heeft, mids dat gy op de Euangelische wyze uit kragt van 't Verbond der genade, door den Gelove uit den Midde-laar alle troost en sterkte halet. Gaat tot den Heere Jezus geduriglyk in vrymoedigheid des geloofs, en dat na het beleid, dat deze *Auteur* U L. na het Woord voorschryft, ende U L. zal gegeven worden na den Rykdom van Gods Heerlykheid, (zynde waarlyk een grote mate) met kragt versterkt te worden, door zynen Geest in den inwendigen mensch, en U L. zal overvloedig goed gemaakt worden 't missen van dit zwakke instrument: Nu bevinde ik, dat wanneer ik tot U L. beginne te spreken, myn herte volvaardig is, vele dingen tot vermaning en waarschoewing te schryven, dog dewyl ik de palen van een Voortreden mischien alreeds overtreden heb, zo moet ik my inbinden, en dat uitsellen tot een ander gelegentheid. *Twee dingen* zal ik maar noemen, waar over ik U L. nu wilde vermanen. *Het eerste* is, dat Gyl. in uw aannemen van Christus, als uw Heer en Koning

Tot den Lezer.

zo verftandig mogt handelen , dat gy het Euangelifch deffein onzes Gods daar in niet te kort doet, dat is, dat gy Jezu Koninglyk Ampt zo wel aanziet en omhelst , als ftrekkende tot genezing , als zyn Priester-Ampt. Het is verkeert dat vele Chriffenen zo Jezum aannemen als Heer en Koning , datze maar hem inwilligen , om door haar gediend en gehoorzaamt te worden , zo datze maar denken , dat Jezus als Koning ontfangen moet eer ende gehoorzaamheid , als zynde de Wetgever , en Bevelhebber, die waardig is wegens zyn Werk als Hoge-Priester , dat wy hem alle de kragten onzer Ziele opdragen , en alles tot zyn dienft befteden ; Dog gewis dit is een grote en fchadelyke misvatting , 't is als of Jezus maar Koning was geworden voor hem zelven , en tot zyn eer , ende niet ten goede van zyn diergekogte Kinderen , of indien men 't wat verder vat, als of hy maar als Koning moefte befcherimen zyn onderdanen tegen den Duivel en de Wereld , ende voorts van haar ontfangen gehoorzaamheid tot dankbaarheid voor de verkregene verlossing door zyn Bloed; Maar dit is een wettifch begrip van Chrifk Koninglyk Ampt, waar door wy wettifch en flaafagtig , ende als buiten een Verbond der Genade met hem in dezen handelen , en menigmaal het hert ongenegen vinden, om hem onder die confideratie aan te nemen, dewyle wy ons zeer onwillig ende onbequaam vinden om zyn heilige bevelen te gehoorzamen, ja wy vinden 't hert rebellig , afkerig , walgagtig , gereed om af te lopen van den Heere Jezus , en zo hebben wy niet alleen geen trooft uit onze aanneming van hem als Koning maar wy ontfangen daar uit een grote wonde en fchudding in ons geloof en vertrouwen ? want wy moeten Chrifus zeer willig in drie Ampten aannemen , en dat niet zynde na onze wensch , gelyk het met een huichelaar zo niet en is in waarheid , zo zyn wy gereed , alle onze genaden en onze hele staat in twyffel te trekken. Die misflag moet Gyl. dan verbeteren , en gy zult 'er trooft ende verquikking van hebben , ende Chrifus zal 'er te meer zyn eer van hebben ; Namentlyk , gy moet hem zo als Koning aannemen , dat gy hem inwilligt , dat hy zig

Tot den Lezer.

effectivelyk kragtdadelyk ende met een geestelyk en lief-
felyk geweld als Koning instelle, en dat niet alleen in het
eerste overgaan tot hem, maar gedurig in de oeffeninge
van uw geloof ontrent hem, gy moet hem innemen in
uw hert, als die komt ende willig is, om uw hert en ge-
negentheid, hem te onderwerpen, ende de geestelyke
vyanden in uwe Ziele te doden en te verbreken, ja om
uw vyandschap, die gy nog wegens de overblyfzelen der
zonden tegen hem hebt, uit uw hert uit te roejen door
zyn Geest; als zynde daar toe Koning gemaakt in genade
over ons, om de vreemde Heeren in ons te doden, en om
alles als een al overwinnende en overmagtigende Ko-
ning, hem zelve onderworpen en gehoorzaam te maken;
als een Koning komt hy de breuke aan onze zyde te ge-
nezen, ons herte tot gewillige gehoorzaamheid ende daad-
lyke uitvoering van zyn wil te buigen; en in dezen opzig-
te zal voor een opregte Ziel, hoe zwak zy ook is, ende
hoe zeer zy ook't Lichaam der zonde in zig vind woelen-
de, Christi Koninglyk Ampt zo lief ende wenschelyk en-
de begeerlyk zyn, als zyn Priester-Ampt, ende zy zal al-
zo weinig schrikken, van Jezus te omhelzen als Koning,
als zy schrikt van hem te omhelzen als Priester; en gewis
dit is een zeer kostelyke gedagte; die ons veel waardig is,
byzonder om onze tegenwerpingen te beantwoorden, die
van de kragt der zonde, in ons overig zynde, afvloejen;
Wy vinden ons zeer verquikt, wanneer ons veel tegen-
werpingen inkomen, genomen van onze zware schuld
der zonden dat wy kunnen Jezum aanzien als een Hoge-
Priester, die door zyn bloedig zoen-offer (algenoezaam
en oncinde waardig tot wering van de schuld der zon-
den) vrede ende verzoening gemaakt heeft, ende dat wy
hem mogen vryelyk, ja moeten allezins aannemen, also
het ons geboden is; maar ontrent de kragt der zonde in
ons vinden wy meer zwarigheid. Dog de Heere zy ge-
looft, daar voor is zo wel gesorgt als voorde wegneming
van de schuld; want wy mogen ende moeten Jezum aan-
zien als een Koning en verhoogt Vorst, die onse ende zyne
geestelyke vyanden kan en wil en zal, ende amptshalven
moet t'onderbrengen ende overwinnen in ons en voor
ons,

Tot den Lezer.

ons, ende wy hebben hem maar in te willigen en in te roepen als zo een Koning, ons geschonken van den Vader; ende gestelt op den throon, om dit uit te voeren; Christus zit op zyn Priesterlyke Throon, om verzoening aan Gods zyde te maken, ende op zyn Koninglyke throon, om al wat in ons is tot zyn willige gehoorzaamheid te buigen; 't welk den Propheet aldus uitdrukt, *Ziet een man wiens Naam is spruite, zal den Tempel des Heeren bouwen, en hy zal den Gierast dragen, en hy zal zitten en heerschen op zynen throon, en hy zal Priester zyn op zynen throon Zach. 6: 12, 13.* De Heere Jezus is verhoogt tot een Vorst, om te geven bekering en vergeving, *Hand. 5: 31.* Hy is gekomen, omde werken des Duivels in ons kragtdadelyk te verbreken, *1 Joh. 3: 8.* en om ons te trekken uit deze tegenwoordige boze wereld, *Gal. 1: 4.* en ons te verlossen uit onze ydele wandeling, *1 Petr. 1: 18.* en ons zalig te maken van onze zonden, *Matth. 1: 21.* Hy zoude als Koning ons doen wandelen in zyn inzettingen, *Ezech. 36: 27.* en t'onderbrengen en denipen onze zonden, *Mich. 7: 16.* werkende alle onze werken in ons ende voor ons, *Jes. 26: 12.* also hy het is, die werkt het willen en werken na zyn welbehagen, op dat wy zo onze zaligheid werken in vrezen en beven, *Phil. 2: 12, 13.* hy moet en zal ons yverig maken in goede werken, *Tit. 2: 14.* en neigen ons hert kragtdadelyk, *Psaln 119: 35.* en trekken ons agter hem, *Hoogl. 1: 4.* en reinigen ons hert door 't gelove, *Hand. 15: 9.* Derhalven willigt hem in, dat hy zyn Koninglyk Ampt ontrent u uitvoere. *Ten anderen,* De H. t'Samenkomsten, welke ik boven breed heb aan-gerecommandeert, ende haar wettelykheid, nuttigheid ende noodzaaklykheid bewezen, wilde ik dat Gyl. veelzints onderhieldet, gelyk ik weet, dat gy ook doet; hoewel zonder veragting ende verzuim vande publyke t'Samenkomsten, waar van Gyl. weet dat ik altyd U L. gewaarschouwt heb; Dus zal ik eindigen, biddende, gelyk *Paulus* voor die van *Collossen*, dat gy *mogt verwult worden met de kennisse van Guds wil, in alle wysheid en geestelyk verstand, op dat gy moogt wandelen waardiglyk den Heere, tot alle behaaglykheid, in allen goede wer-*

Tot den Lezer.

ke vrugt dragende, ende wassende in de kennisse Gods, met
alle kragt bekragtigt zynde, na de sterkte zyner heerlykheid,
tot alle lydzaamheid, ende langmoedigheid met blydschap,
dankende den Vader, die ons bequaam gemaakt heeft om deel
te hebben in d' Erve der Heiligen in het licht, die ons getrok-
ken heeft uit de magt der duisternisse, en overgezet in het
Koningryk des Zoons zyner liefde, in welke wy de verlos-
sing hebben door zyn Bloed, de vergaewing der zonden;
Ende blyve aldus,

Geheel en Al,

Uw Dienaar.

In het Werk des Heeren,

JACOBUS KOELMAN.

Geschreven tot Rotterdam,
den 17 July, 1676.

J E Z U S All in All.

Stemme: *Onze Vader.*

1. **O** Jezu! maakt den waan van iet
In my geheel en al tot niét.
En weest alleen voorts *All in All*,
Wat ik en ben, en wezen zal.
Laat al het oude gaan voorby,
En maakt het *alles nieuwin my*.

2. Wat baat my of ik alles kenn',
Zoik van u onkundig ben?
Wat schaad my, of ik niets en wist,
Als ik maar u en kenn', *ô Christ!*
O eenig kennis-waardig pand,
Weest *All in Alle myn verstand*.

3. Den Driehoek van myn lustig hert,
Door 't All-rond nooit vervuld en wert.
Myn hoop, en vrees, en vreugd, en lust,
En liefde vinden nimmer rust.
Weest *All*, Heer na gelegentheid.
In *Alle myn genegentheid*.

4. Gelyk den Man is, is zyn kragt:
Maar ik ben niet, en niets myn magt.
Myn vyanden zyn veel en boos.
Haar listen sterk, haar sterkten loos,
Op dat ik niet en kom' ten val,
Weest *Heer myn Wapen-rusting All*.

5. Weg voordeel, wellust, staat, en eer,
Ik wil u tot geen doelwit meer,
't Zy dat ik eet, of dat ik drink.
Of doe ik eenig ander dink;
Al wat ik denk, of spreek, of werk,
Weest *All*, Heer, in myn oogmerk.

6. Des werelds vriendschap die is quaad,
Met God in vyandschap, en haat,

Dat

Dat ik voortaan geen vriend en bev,
Nog Vader nogte Moeder kenn',
Als die ook zyn van uw getall,
Weest, *Heer*, in *all myn vriendschap all*.

7. Niet my, niet my, o lieven Heer!
Maar uwen Naam alleen geeft d'eer,
Van myn regtvaardigheyt voor God,
Van aanvang, voortgang, en van 't slot,
Der Heiligheid, die ik beloof,
Weest *All*, *Heer*, in *all myn geloof*.

8. Weest my in allen voorspoed *All*,
En *All* in allen ongevall,
Weest my ook Alles t' aller stee,
En Alles t' allen tyden mee,
't Zy dat ik leef, of sterven zal,
Weest, *Heer*, en blyft *my Al in All*.

D. MONTANUS.

Gebed om Gelove.

Stem: *Psalm 73: of 35.*

1. **O** Dierbare *belofenis*!
Die ons van God geschonken is
In 't dierbaar bloed van zynen Zone,
Voor 't dierbare geloof ten tone:
Och! waarlyk vast daar op gebouwt,
Als stenen, perken, zilver, goud.
En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn kleyn gelove dog vermeer!

2. Om in den bozen dag te staan,
Doet heel Gods wapenrusting aan:
Maar boven al 't Schild van geloven;
Waar daar wy keeren, ende doven
De pylen, die zo vierig zyn,
Van d'oude Slang haar helsch fenyn.
En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn kleyn gelove dog vermeer!

3. Den Zatan zift voornamentlyk
't Geloov', op dat het hert bezwyk,
En even om die zelv' oorzaak
Heeft Jezus, onze trouwe voorspraak,
Gebeden, dat de herte-trouw,
Van ons geloof niet op en houw.
*En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn kleyn gelove dog vermeer!*

4. 't Gelove heeft alleen de magt,
Om 't vleesch te doden met zyn kragt,
De wereld legt geheel in 't boze,
Van aarts-gezinde goddeloze.
Maar door een Christ-gelovig hert,
Alleen dit all verwonnen werd.
*En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn kleyn gelove dog vermeer!*

5. Het geen aan 't lichaam is de ziel,
En d'oly aan het wagen-wiel;
En 't grootte rad aan mindre raders,
Den wortel aan den stam en bladers,
Het zeil aan 't schip, den wind aan 't Zeil,
Dit is 't geloof aan 't zielen heil;
*En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn kleyn gelove dog vermeer.*

6. O hand, waar door ik vat en raak!
O tonge, daar ik mede sinaak;
O voeten daar ik mede lope;
O vasten grond van liefd' en hope!
O plaister voor myn wonde-smert,
O sterking van myn zwymend hert!
*En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn klein gelove dog vermeer!*

7. O oge die het herte steelt,
Van hem die ziel en lichaam heelt!
Die om te kronen het geloven,
Hem zelve als zyn eer gaat roven;
Om dat die in den Soon gelooft,

In zelfs ~~ver~~zwakking kroont zyn hooft
En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn kleyn gelove dog vermeer.

8. Die voor den Heer regtvaardig is,
Zal volgens zyn beloftenis
Alleen door zyn gelove loven;
Dat zyne geesten geest moet geven,
Ja hem en 't zyne zegen geeft,
Als hy door zyn gelove leeft.
En daarom bid ik, lieven Heer,
Myn klein gelove dog vermeer!

D. MONTANUS.

CHRI-

CHRISTUS

De Weg, de Waarheid, en het Leven.

Ofte

Een ontdekking van de regte wyze, van
CHRISTUS te gebruiken tot Heiligmaking.

Uit

JOH. XIV. VERS 6.

*Jezus zeide tot hem: Ik ben de Weg, de Waarheid,
en het Leven; Niemand en komt tot den
Vader, dan door my.*

Het I. CAPITTEL.

De Inleiding, met eenige generale Aan-
merkingen uit den aan-een-hang.

Het is ongetwiffelt altyd nuttig / ja nodig booz
de kinderen Gods / te kennen de regte weg /
van Christus ten gebruik te brengen / die haar
alles is geworden, 't geen haar van doen is /
naamlyk / wysheid, gerechtigheid, heiligmaking, en ver-
lossing. 1 Cor. 1: 30. Maar het is nooit nodiger booz de
gelobige / datze in deze zaak klaar en onderscheidentlyk
weten te handelen / dan / wanneer de Satan booz alle
middelen de regte wegen des Heeren zoekt te verkie-
ren / en op d'een ofte d'andere wyze de zielen af te lei-
den /

den en af te trekken van Christus / wel wetende / dat in dien hy hier overmag / hy zyn stuk gewonnen heeft : en daarom tragt hy niet alleen de Waarheid te verduistren door dwaling / 't zy grover / 't zy synder / maar ook die door mislagen en voozoordelen te verduistren ; waar uit het gebeelt / dat niet alleen vzeindelingen komen van de Weg af te dwalen / maar ook menigmaal vele van Gods eigen Volk komen te wandelen in duisternis van onwetentheid / ende mishattingen / ende blyven inager door gebreken van de daadlyke oeffening van 't Leven des Geloofs / 't welk haar vet en bloejende zoude maken / om dat het haar sterk zou maken in den Heere / en in de sterkte zynet kragt / en haar zou doen opgroejen in Christus / in alles.

Met openleggen dan van deze Waarheid kan niet anders dan zeer tydig nu zyn / wanneer de Satan hy vele overmag / die hy niet kan verlokken tot loffigheid en profaniteit / om neer te zitten op iets / dat Christus niet en is / en om op iets dat binnen haar is / te berusten / het welk onderscheiden is van hem / en in 't stuk van regtvaardigmaking en van heiligmaking. Deze listige tegenpartijder zet nu eenige te werk / om dat gene voor een Weg ten Hemel uit te roepen / te prediken / te spreken / te schryven / 't geen Christus niet en is ; een zoort van zedelykheid en bozgerlykheid / en uitwendige heilichheid / waar op de ziele zou rusten ; en dit nog een heilichheid / die niet en is gewoogt en te wege gebracht door de kragt van Jezus / door 't geloof zuijgende leven en boedzel van hem / maar door onze eigene kunst en gaulwigheid ; het welk in der daad niet anders is / dan een extract van subtieler Papistery / Socinianery / en Arminianery / expreß verzonnen / en uitgedragt / om de Ziel van Christus te trekken / op datze op haar eigen benen mogt staan / en wandelen door haar eigen kragt / en weten het einde lyk zig zelven / immers ten dese / dank / datze de kzone kypat.

Daarenboven / door de grote goedheid Gods is de ware Weg van een ziels regtvaardigmaking genadelijk geopent / en hebben daar / immers beschouwender wy

wyze / kennig van / en ook vele kennen zulks in de
 practyk / tot geruststelling van haar ontwaakte Con-
 scientien / en mondstopping van haar beschuldigers /
 ende verkrppling van vrede / blydschap / en de levendige
 hoop van de eeuwige kroon ; Nogtans menige be-
 genadige Ziel / belyd haar onkennis ontrent de vaste / en
 voozspoedige wyze / van Christus te gebruiken tot was-
 dom in genade / en ware heyligmaking. Verhalven kan
 hier enige ontdekking van de waarheid / niet anders dan
 nuttig / tydlig / en aangenaam aan haar zyn. Indien
 hy / die de Waarheid is / wilde genade geven om te ver-
 staan / en open te leggen deze zo nodige en altyds vooz-
 derlyke waarheid / en wilde helpen aan deze waarheid
 te schryven / en die te verklaren / dooz 't geloof in hem /
 die hier gezeid word te zyn de Waarheid , zo zouden wy
 doozzaak hebben / om zyn Naam te loven en groot te
 maken. Maar indien hy wegens zonde zig zal verber-
 gen / en deze stralen van licht niet zal uitlaten / waar
 dooz wy licht mogten ontdekken / zo zullen wy maar
 den raad verduisteren met woorden zonder wetenschap /
 en de zaak zo onklaar laten / als zy oyt was ; Daarom is
 het nodig / dat 'er / en in hem die schryft / en in gene die
 leest / zy een eenboudige afhanging van hem / die gege-
 ven is tot een Leider , Jes. 55: 4. en belooft heeft / de
 blinde te leiden door den Weg, dien zy niet geweten heb-
 ben , en haar te doen treden door de paden, die zy niet ge-
 weten en hebben , en de duisternis voor haar aangezigt
 ten ligte te maken, ende het kromme tot regt. Jes. 42: 16.
 Op dat wy dus oeffenende 't geloof in hem / hi zo ver-
 te de waarheid hier van mogten binden bewaarhedet /
 naamlijk / dat hy is de Weg , de Waarheid , en 't Le-
 ven. Nu / om deze zaak klaar open te leggen / zo die-
 nen wy te weten / dat onze Heere Jezus van het begin
 van dit kapittel af / enige gronden van troost legt / die
 genorgzaam zyn om haar tegen de droeve tydning van
 zyn afscheid en Dood te troosten / en om haar aan te
 moedigen tegen de vzeze die zy hadden / van dat haar
 veel quaads zou overkomen / als haar Heer en Mees-
 tier van haar zyn weggenomen zyn ; 't welk een genorg-

zaam bewijs is van het teder hert van Jezus / die alle zyn navolgers sterke vertroosting geeft tegen alle vrezes / gebaren / moepelijkheden / en bekommert-heden / die zy op haren weg kunnen ontmoeten. Hy en zalze niet troosteloos laten / en daarom legt hy sterke gronden van troost / om haar quinnende en bezwphende herten te ondersteunen / als geern ziende / dat zyn navolgers zig altpds in den Heer verblyden / en zingen in de wegen van Zion / op dat de Wereld zien mag / en overtuigt zy van een daadlykheid in de Chzistelykheid / en van dit leven / niet tegenstaande alle de moepelijkheden / die 'er by zyn / boven allerlei ander leven te stellen is / hoe zoet en begeerlyk het ook mogte schynen vooz vleesch en Bloed.

In het opvolgen van welk oogmerk hy haar zeide / vers 4. dat zy wisten , waar hy henen ging , en wisten de weg , zo die hy zelfs zoude gaan / als dooz welke hy haar zoude brengen tot den Vader / tot de woningen / waar van gesproken was / en zo tot het eeuwige Leven. Maar Thomas viel ligtbaardelyk en ongeloviglyk uit (gelijk hy al gemeinlyk dede / Joh. 11:16. en Joh. 20:25.) en deed weinig minder / als tegenspreken zyn Meester / zeggende / vers 5. Wy en weten niet waar gy henen gaat , en hoe kunnen wy de weg weten ? Waar in wy een afbeelding hebben van menige gelovige / dewelke meer genade en kennisse Gods en Chzisti kunnen hebben / dan zy wel bequaam zyn te zien / ofte te erkennen / dat zy hebben ; en dat / 't zy dooz verzoeking / inwendige ongetempertheden / gevoelen van haar vele gebreken / en grote onwetentheid / het zy dooz sterke begeertens na hoger maten / 't zy dooz klaarder ontdekkingen van de wydsheid van het boozwerp / 't zy dooz misbatteringen ontrent de ware natuur der genade / 't zy dooz 't verayten van den dag der kleine dingen / 't zy dooz gebrek van onderscheiden begrip van de werkinge der genade / ofte dooz gebrek van verstand / en van de rechte opbating van de genade / in desselfs verscheidene uitgangen / en werkingen / onder verscheidene benamingen / &c.

Waar op Christus na zyn gewone wyze gelegentheid neemt /

neemt / om haar die grond van troost verder open te leggen / en haar te doen zien de ware weg / om tot den Vader te komen / op dat zy daar dooꝝ mogten geholpen worden / om te zien / dat zy zulke vreemdelingen niet en waren ontrent de weg / gelijk zy wel meenden ; en te gelijk verbeid hy / en stelt hy vooꝝ / de eigenschappen en voortreffelijkheden van deze weg / als zynde de ware en levendige Weg / en de alleen ware en levendige Weg / en dat op zulken wyze datze te gelijk mogten zien / dat de Weg is volkomen/vol/ veilig/zaligmakende en voldoende / en ook leren haren pligt / in dezen weg altijd en in alles te gebruiken / tot dat zy eindelyk t'huys quamen tot den Vader/zeggende / Ik ben de Weg, de Waarheid, en het Leven:Niemand komt tot den Vader dan door my.

Wanneer dan Christus zegt / dat hy niet alleen de Weg is tot den Vader / naamlyk de ware en levendige Weg / maar dat hy zo is de ware Weg / dat hy ook is de Waarheid zelfs / in het afgetrokkenene / en dat hy also is de levendige Weg / dat hy het Leven zelfs is in het afgetrokkenene / zo geeft hy ons fondament om te gaan merken / op wat wyze dat hy is de Waarheid en 't Leven zo wel als de Weg / en dat tot opklaring en ontdekking / van dat hy is een absoluut volmaakte / overklimmend voortreffelijke / onvergelykelyk / verkiezelyke / en ten vollen vergenoegende Weg / nuttig vooꝝ de gelovige in alle gevallen / in alle noden / in alle ellenden / in alle zwaarigheden / in alle beproevigen / in alle verzoeken / in alle twyffelingen / in alle bekommerntheden / en in alle oorzaken of gelegentheden van ongetemperteden / vreezen / bezwykingen / moedeloosgheden / &c. die haar op haren weg ten Hemel mogten ontmoeten. En dit zal ons opleiden / om aan d'ander zyde aan te wyzen de pligt der ongelovige / en te tonen / hoe zy in alle haar verscheidene gevallen en zwaarigheden Christus zullen gebruiken / als de alleen algenoegezame weg tot de Vader / en als Waarheid / en Leven op den Weg. En zo zullen wy geleid worden / om te spreken / van dat Christus vooꝝ zyn volk is alles / wat vooꝝ haar hier op den weg vereischt word/'t zy tot rechtvaardigmaking/'t zy tot

heiligmaking / en hoe het volk gebruik van hem moet maken / als zynde alles / ofte als zynde ons van Gode geworden tot wysheid / gerechtigheid / heiligmakinge / en verlossing.

Eer wy tot de woorden in het byzonder komen / zo laat ons die aanzien / als hebbende haar betrekking op de woorden van Thomas , in het voorgaande Vers / waar in hy weinig minder dede / dan tegenspreken / 't geen Christus gezegd had in 't 4de Vers / en wy zullen daar uit verscheidene zeer troostelijke Leerpointen leren / als naamljk /

Voor eerst. Dat Jezus Christus zeer teder is ontrent de gene / die hem volgen / en dat hy haar niet zal verwerpen / nog beroupen / wegens peder feil / waar door zy hem vertoornen / en zyn Geest bedroeven ; maar hy gaat veel seilen vriendelyk voorby / als hy bevindt / dat zy niet hardnekkig zyn in haar misvatting / nog verkeerd in haar weg : Want hoe vriendelyk en zagtmoedelyk gaat hy hier voorby / dat Thomas hem weinig beter dan tegensprekt / bevindende / dat Thomas hier sprak / niet uit opstinaatheid en halsterrigheid / maar uit onwetenschap / en een misvatting. En de Reden is / 1. Dewyle Christus onze zwakheid en broosheid kent / en van een teer hart is / en daarom niet wil breken het gekookt riet / Jes. 42: 3. Hy weet wel / dat rouwen en hard handelen ons zou verpletteren ; en geheel in stukken breken. En 2. Hy is vol ingewanden van barmhertigheid / en weet medelyden te hebben met de gene / die van de weg af zyn / en kan aangedaan zyn met gevoelen van onze zwakheden ; Heb. 4: 15. en Heb. 5: 2.

Welke Waarheid / gelijk zy aan d'een zyde alle zonde aanmoedigen / om hem voor haar leidisman te verkiezen / en zig over te geven aan hem / die zo teer is over die hem volgen ; zo zoude zy ook aan d'ander zyde dienen tot bestraffing van zulke / die genegen zyn quade en harde gedagten van hem te onderhouden / als of hy een hard Meester was en qualijk te volgen ; en zy zoude alle Menschen afhouden van de minste gedagte te houden / over
zyn

zyn gebrek van teerheid en compassie; maar verder:
 Ten anderen. Wy sien / dat zwakheden en verdoor-
 bentheden / in de gelovige uitbrekende / als die opreg-
 telyk en eenvoudelyk voor den Heere worden gelegd / hem
 niet zullen wegdryven / maar hem te meer verbinden /
 om te helpen / en by te staan; daar bleek veel van de
 zwakheid en verdoorbentheid van Thomas in 't geen hy
 zeide: nogtans als de zelve opregtelyk en eenvoudelyk
 voor Christus wierd gesteld / niet uit een geest van tegen-
 spreking / maar uit een begeerte om te leren / zo is
 Christus zo verre / van hem weg te stoten / dat hy
 veel eer zig te meer buigt / uit liefde en teerhertigheid /
 om hem beter te onderwyzen / en de weg volkomener
 open te leggen. En dat 1. Dewyle hy ons maakzel en
 gestalte wel kent / hoe nietig ende broos wy zyn / en dat
 indien hy niet ons zou handelen na onze dwaasheid / wy
 ras vernield zouden worden. 2. Hy is niet / gelyk de
 Menschen zyn / haastig / ligvaardig / trots / maar
 vriendelyk / liefhebbende / teer / en vol mededogen. Het
 is zyn Ampt en eigen werk / een onderwyzer te zyn van
 de onwetende / een helper van onze zwakheden en broos-
 heden / en een Medicyn-meester; om onze zweren en
 wonden te verbinden en te genezen.

Wie en zoude zig dan niet willig overgeven aan zul-
 ken Leeraar / die de zondaars niet en wil uitstoten /
 nog tekenen aan zig overgeven / als haar verdoorbenthe-
 den hem daar toe zouden tergen? En wat een dwaas-
 heid is dat in vele / datze verre afstaan van Christus
 van wegen haar zwakheden / en van hem afgeschrikt
 worden / van wegen haar magteloosheid / daar wy /
 hoe wy meer bedorventheid zouden vinden / te meer na
 hem zouden toelopen? En 't is vroeg genoeg van Chri-
 stus weggegaan / als hy ons wegstoot / en zegt / dat hy
 niet meer met ons te doen wil hebben; ja hy wil ons toe-
 laten te blyven staan / na dat wy / als 't ware dysemaal
 uitgestoten zyn. Alleen laat ons toezien / dat wy ons
 zelve niet goed keuren in onze verdoorbentheden / dat
 wy die niet verbergen / als onwillig om daar van te schei-
 den / dat wy die niet hardnekkiglyk staande houden /

nog ons zelve in de zelve bestigen; maar dat wy die open leggen voor hem / en handelen met hem met opregtheid / ongeveinsheid / en eenvoudigheid.

Ten darden Wy zien verder / dat onwetentheid opregtelijk beleden / en voor Christus open geleid / de ziele in een bequame weg sield! om meer onderwysing te verkrygen. Thomas / hebbende regt uit / na dat hy meinde / in de eenvoudigheid van zyn hert / zyn onwetentheid beleden / is nu in een bequame weg / om onderwysing te ontfangen: want dit is Christi werk / de onwetende te onderwysen / en te openen de ogen der blinde.

Waarom zyn wy dan zo dwaas / dat wy onze onwetentheid omtrent hem verbergen / en ons gebal en staat voor hem bedekt houden / waarom prysst ons dat niet Christi school zo veel te meer aan? Waarom dzagen wy ons niet als regtaardige scholieren / begerig om te leren? Maar /

Ten vierden. Wy mogen hier leeren / dat onze quade staat en ongestalten / gestelt in Christi hand / een opmerkelijken uitgang / en een profetische uitslag zullen hebben / nademaal Christus hier gelegentheid neemt / van dat Thomas zyn staat niet zonder eenige vermenging van verdozventheid open legt / om de waarheid voller en klaarder / dan te voren / open te leggen: Want hier door / 1. Geeft Christus een opene verklaring van de heerlykheid van zyn magt / barmhertigheid / goedheid / wysheid / &c. 2. Wy heeft gelegentheid / om een bewys te geven van zyn Goddelijke kunst / en heerlyke bequaamheid / van ziele te genezen / en van gebrokene benen sterker te maken dan zy ooit waren. 3. Aldus volbrengt hy kragtadelijk zyn edele deffzenen / en volmaakt zyn werk op een wyze / die strekt om een Mensch te vernederen / door zyn zwakheden en feilen te ontdekken / en om zig te verheerlyken in zyn goedheid en liefde. 4. Aldus triumpheert hy meer over de Satan / en verbrrekt zyn werken op een aanmerkelyker en heerlyker wyze. 5. Aldus vertoont hy / hoe hy wonderlyk alles kan doen t'zamenwerken ten goede van zyn uitverhoorne / die hem liefhebben / en volgen. 6. Ja aldus verbind hy de

zielen / om zig over zyn Godlyke wyſheid en kragt te verwonderen / om min te wanhopen in den toekomenden tyd / wanneer de gevallen hard mogten ſchynen / om zyn grote en wonderlyke genade / en zyn oneindige kragt en wyſheid te erkennen / die de Dood uit het Leven kan voortbrenghen / en ook om geboeliger te zyn van de weldaad / en dankbaar vooz de zelve.

O Gelovige / wat ſtoffe van blydſchap iſt hier / hoe gelukkig zyt gy / die u zelve aan hem overgegeven hebt ? Uw ſlegte ſtaat kan tot uw voozdeel keren ; hy kan uw onwetentheid / met een vermenging van verdozventheid uitgelaten / tot wijsdom van uw kennis doen keren. Dooft hem hier over ; en blyft gy met blydſchap en contentement onder zyn beſtieringe / en in zyn ſchool. En te gelyk zyt niet kleinmoedig / laat uw geval van onwetentheid / en verdozventheid zyn / zo als het wil / ſtelt gy het vooz hem in opregtigheid / en eerboudigheid des herten / en dan meugt gy in uw zwakheden roemen / op dat de kragt Chriſti op u ruſte. 2 Cor. 12 ys. 9. Want gy zult te regter tyd zien / wat een voozdeel de oneindige wyſheid en liefde daar dooz tot uwe Ziel kan brengen.

Kan dit niet een ſterke beweegreden zyn / om vrendſchappen aan te leiden / om zig aan hem over te geven / dewelke zoetelyk gelegentheid zal nemen by haar feilen / en gebreken / om haar voozt te helpen op den Weg ; en wat verſchoning kunnen zy hebben / die de roeping van het Evangelium daar laten / en zeggen in der daad / zy en willen tot Chriſtus niet komen / om dat haar geval niet goed en iſt. En och ! dat de gelovige niet zomtyds wierden weggeleid dooz deze dwaling / van afgeſchrikte te worden van Chriſtus / van wegen geziene en ontdekte zwakheden.

Ten vyfden. Het iſt opmerkelyk / dat gelyk de Diſcypelen menigmaal veel van haar vleechlyke begrippen nitteden over 't Koningryk Chriſti / als bevattende het zelve te zyn een vleechlyke / nutterlyke / pragtige / ſtatelike / en uit dien hoofde begeerlyke ſtaat ; alzo mede hier wel veel van dit vleechlyke beſeſſen moge

schuilen onder deze erkenenis / en brage van Thomas. En de Heere / die haar gedagten wel wist / trekt haar hier wisseljk van de begrippen af / en zetze ontrent een andere bezigheid / om ons te leren , dat het ons best / en nuttigst en psofyteljkst is / veel opgenomen te zyn in de bedenking en onderzoeking van nodige grond-waarheden / van oen weg tot den Vader. Want / 1. Hier is het zelfstandige voedzel der ziele ; andere begrippen zyn maar pdel / en maken menigmaal de staat van de ziel erger ; maar de bestudering hier van is altyds stigteljk. 2. Het regte verstand van deze en andere grond-waarheden zal niet opblazen / maar de ziele nedzig houden ; en zal de ziele werkzaam en vlytig in haar plicht maken. 3. De vlygt van deze betragting is psofyteljk / en blvende. 4. En de regte beseffing van deze waarheden zal ontdekken de pdelheid van andere valschepljk zo genaamde wetenschappen / en de dwaasheid / van onzen tyd ontrent andere dingen doo te brengen. 5. Het regte verstand van deze grond-waarheid / zal ons d'andere waarheden te beter helpen verstaan. 6. En de misvatting ontrent deze ofte diergelyke grond-waarheid / ofte de onkennis van dien / is gevaarlyker / dan de onwetenschap ofte een misgryep ontrent andere dingen.

Och of dit ons alle leerde / in ootmoedigheid veel te bestuderen zulke nodige grond-waarheden / gelyk deze is / en ons te wagten van een zekere pdelheid / in na kennis te fraan / de vlygt daar van geen andere is / dan ons op te blazen met hoogmoed en verwaantheid.

Ten zesden. Wy mogen hier kennis nemen / van 't geen dienen kan tot ontdekking van de misgryep van Thomas, en welke de grond zy van Christi zeggen/vers 4. 't welk Thomas weinig min dan tegenspraak / vers 5. naamlyk / dat de gene / die eenige kennis van Christus hadden / na de mate van de kennis van hem / den Hemel en den weg tot den Hemel kenden. Waar uit wy deze waarheden zien /

Eerst. De menschen konnen eenilge daadlyke kennis van Christus hebben / en nogtans voor een tyd zeer verward zyn in haar begrippen en beseffens ontrent hem.

Zp kunnen Christus eeniger mate kennen / en nogtans zig als grote vromdelingen aanzien / in de kennis van den Hemel / en menigmaal klagen van haar onwetenschap omtrent de rechte weg ten Hemel.

Ten tweden. Waar de minste mate is van ware kennis van Christus / met liefde tot hem / en begeerte om hem meer te kennen / daar zal Christus kennis van geven / al is het bedekt met een hoop misvattingen / en vergezelt met veel onwetenschap / zwakheid / en verwartheid. Hy en ziet niet / gelijk de mensch ziet ; 't welk een goede tyd is voor sommige slechte lieden / die zwak in kennis zijn / en niet magtig / om goede reukenschap te geven van de kennis / die zij hebben ; nogtans / een ding kunnen zij zeggen / dat hy / die alles weet / ook weet / dat zij hem lief hebben.

Ten derden. De bedelingen van Gods genade aan de zijne / zijn verscheiden ? sommige geeft hy een groter / andere een minder mate van kennis / van de verhoorzigheden van 't Koninkrijk der Hemelen / en aan een en de zelfde Persoon / geeft hy d'een tyd meer dan d'ander tyd. Verscheiden zijn zijne openbaringen en uitlatingen van genade en liefde. Kleine beginzelen / kunnen eindelijk tot veel op komen. Thomas en d'andere Discipelen / hadden maar weinig klare en onderscheidene bezessing van de weg der zaligheid door Jezus Christus ; en nogtans ter alles gedaan was / verkregen zij een grote mate van verstand in de verhoorzigheden Gods / zo dat wy gezegd worden op het Fondament der Apostelen gebouwd te zijn / Christus Jezus zijnde den uittersten Hoeksteen. Eph. 2: 20. Dit diende de beste wel matigheid te leren / en niet te oordelen van alle door haar zelfden / ofte te meinen / dat Gods weg met haar moet een standaard ofte een regel zijn / waar door men van alle d'andere zou oordelen / als of zij wyze van handelen / was een en dezelve met alle.

Ten vierden. De kennis van Christus is het alles ; kent hem / en gy kent den Hemel / en de weg daar na toe: Want op dit fundament maakte Christus dat waar / het geen hy gezegd had / nopen de haar weten / waar hy ging /

en welke de weg is / en beantwoord de tegenwerping / die Thomas voorstelde / namentlijk / om dat hy was de Weg / Ec. en zy kennig van hem hebbende (t welk hier voor-uit-gesteld word) waren niet onwetende van de plaats / waar hy na toe ging / nog van den weg / die daar na toe leidde. De kennisse dan van Jezus Christus / is het ware hert begrip van alle zaligmakende kennig ; hierom is het t eeuwige leven / hem te kennen / Joh. 17: 3. Die hem kennen / kennen den Vader / Joh. 14: 7. en Joh. 11: 19. Die hem zien / zien ook den Vader / Joh. 14: 9. Hy is in den Vader / en den Vader in Hem / Joh. 14: 10, 11. Joh. 10: 38. Joh. 17: 21. En zo hem kennende / kenden zy den Hemel : want wat is den Hemel anders / dan de tegenwoordigheid / en heerlijke openbaring van de Vader : want als Christus spreekt van zyn gaan ten Hemel / zo zegt hy / dat hy ging na den Vader. Zo kennende hem / kenden zy den weg / hoe Christus als onze Borge / Hoofd / en voorspraak / ten Hemel zou gaan / en hoe wy moeten volgen.

Laat dan een mensch nog zo veel kennig en verstand hebben van alle kunsten en wetenschappen / en diepten van de natuur / en geheimen van staat / en van alle de beschouwing van de Religie / indien hy geen kennig heeft van Christus Jezus / zo weet hy niets / gelijk hy behooft te weten.

En aan d'ander zyde / laat een arme ziel / die oprecht is / en eenige kennisse en verstand van hem heeft / te brede zyn / al kan zy niet reden voeren / en disputeren / nog spreken van gevallen van Conscientie / gelijk sommige andere ; indien wy hem kennen / daar is weinig aan gelegen / al zyn wy onwetende van vele dingen / waar door wy min geagt worden by andere. Hier is de regte rigtsnoer / waar door wy een regte agting kunnen hebben van onze eigene / ofte van anderer kennisse. De ware regel / om de kennig daar by te beproeven / is / niet zuchtig begrippen / klare en onderscheidene uitspreekingen / maar hert-kennig aan hem / in welke alle de schatten van wysheid en kennig verbor-

gen zyn / Col. 2: 3.

⊙! hoe droebig is dat! dat wy niet meer opgenomen zyn in deze studie/ die de naaste weg vooz ons zou zyn/ om alle te weten? waarom geven wy ons geld uit vooz 't geen geen brood en is / en onzen arbeid vooz 't geen ons niet nuttig zal zyn? waarom verslyten wy onzen tyd en geesten in deze wetenschap / en die ofte die kunst te leren / daar wy / elaaſ! na dat wy met veel arbeid en moeite 't verſte daar in gekomen zyn / noit een halz- bzeet nader den Hemel of de zaligheid zyn: ja / 't zoude nog al wel zyn / indien wy niet verder af waren? Och! dat wy eindelijk wyſ waren / en op dit eene / dat noodig is / konden denken / en konden opgewekt worden / om meer van hem te leren / en dit het ſubject van alle onze studie en arbeid te maken?

Het II. CAPITTEL.

Van de woorden zelfs in het gemeen.

Wikomen nu tot de woorden zelfſ; waar in Chriſtus vaſt ſtelt / dat hy 1. is de Weg, 2. de Waarheid, 3. het Leven, en 4. dat niemant komt tot den Vader dan door hem. Hier uit leren wy deze twee dingen in 't generaal.

Eerſt. d'Elende van den katpvligen menſch van nature. Die en kan in weinig woorden niet uitgedrukt worden. Deze woorden tonen deze byzonderheden daar van aan / welke wy maar zullen verhalen:

1. Dat hy is een geboren vband van God / en lebende verre van God / uit kragt van den bloek van een verbroken verbond deſ lebens / gemaakt met Adam.

2. Dat hy van ſig ſelven nog kan / nog wil tot God weder keren; zyn weg is niet in hem ſelven / hy heeft een ander van doen / om zyn weg te zyn.

3. Dat hy is een blind dwalend ſchepzel / genegen om bywegen in te ſlaan / en te dwalen; ja / hy heeft het nſzwerben lief; hy gaat dolen van moederſ buik aan / ſprekende leugen.

4. Hy en kan de ware weg niet onderkennen / maar is vol

hol vooz-oordeelen daar tegen / en hol misvattingen ; hy is niets dan een klomp van dwaling.

5. Hy is wettisch en dadelijk dood / hoe kan hy dan t'huis komen ? hoe kan hy in de weg wandelen al woorden hem aangewezen.

6. Zynde nu gekomen op de weg / zo is hy zo veel flauwten / bezwykingen / en verslappingsen / Ec. onderwerpen / dat / ten zy hy nieuwe opwekkinge kryge / zo moet hy by de weg blijven leggen / en vergaan.

Met een woord / zyn elende is zodanig / datze niet kan uitgedrukt worden / hoe weinig het ook geloof / en ter herten genomen / ofte gezien / beklaagt / en beweent word.

Nu / om een grond te stellen vooz onze volgende reden / woude ik aandringen de vaste / doorgaande / en gevoelige bezeffing hier van / zonder welke daar geen gebruik ofte toepassing van Christus zal zyn : want de gezonde hebben de Medicyn-meester niet van node / maar de zieke ; en Christus is niet gekomen om te roepen rechtvaardige / maar zondars tot bekeering. Matth. 9: 12. Maro. 2: 17. ja zelfs gelovige / dienden te leven in 't gezigt van deze zaak / en haar zwakheden niet te vergeten : want / hoewel deze verandering in haar gewoont is / zo zynze dog niet volmaakt / maar zullen Christus van doen hebben / als de Weg / de Waarheid / en het Leven / tot hy haar inbrengt / en op den thoon neer zette / ende haar kzone met de kzone des Levens. En / O! wat zyn zy gelukkig ! die niet een voet moeten voortgaan / zonder dezen Leidisman / haar leidende by de hand / of liever haar dragende in zyn armen ! Laat dan alle / die Christus wouden gebruiken / gedenken / wat zy waren / en wat zy zyn / en houden 't versche gevoelen van haar zwakheden en elende / op dat zy / ziende / hoe zy hem van doen hebben / in beter staat mogen zyn / om na hem uit te zien om hulp / en verbulging / en datze onderscheidener mogen zyn in haar toepassing van hem.

Het tweede generale / dat wy hier leren / is / dat Christus is een volmaakt Middelaar / volkomenlijk ver-
zien

zien door alle onze noden. Is 'er een tusschenstand tusschen ons en de Vader? Hy is een Weg / om ons zamen te brengen: zyn wy van de weg afgedwaalt? Hy is ons de weg: zyn wy blind / en onwetende? Hy is de Waarheid: zyn wy dood? Hy is het Leven. Roepen de deze zyne volheid en volkomenheid / dienen wy deze dingen op te merken:

1. Dat hy volkomelyk wel verzien is van alles / dat wy van doen hebben / de weg / de waarheid / en 't leven / hy heeft ogen-zalf / kleding / gout met den viere beproeft: Ec. want de Geest des Heeren is op hem / en heeft hem gezalfd / Ec. Jes. 61: 1.

2. Hy is regt geboeglyk verzien / niet alleen hebben de een volheid / en alle volheid / zo dat het alles by hem te krygen is / wat wy van doen hebben / maar ook een regte geboeglyke volheid / beantwoordende en regt passende op ons gebal; zyn wy van de weg af / hy is de Weg; zyn wy Dood / hy is het Leven / Ec.

3. Hy is rykelyk verzien met dit regt passende goed: Hy en heeft niet alleen wysheid en kennisse / maar schatten daar van / ja alle de schatten daar van. Col. 2: 3, Daar is volheid in hem; ja / 't heeft den Vader behaagt / dat in hem alle volheid wonen zoude / Col. 1: 19, Ja / de volheid der Godheid woont in hem lichaamlyk / Col. 2: 9.

4. Hier door is het dan een al-uitmakende volkomenheid / en volheid; want wy worden gezegd volmaakt te zyn in hem. Col. 2: 10. En hy word gezegd alles / en in allen te zyn. Col. 3: 11. Hy verboud alles in allen, Eph. 1: 23.

5. Het is ook een vergenoegende volheid. Het oog word niet verzaad van zien / nog het oor van hooren; de geldgierige word niet verzaad van goud / nog de eerzuchtige van eer; maar altyd roepen zy niet den bloedszuiger / geeft / geeft; maar den mensch / die Christus krypt / is vol; hy zit neder / en roept / genoeg / genoeg; en geen wonder? want hy heeft alles. Hy en kan niet meer begeeren; Hy en kan niet meer zoeken: want wat kan hem ontbreken / die volmaakt is in hem?

6. Hier is dat gene / 't welk beantwoorden kan alle de tegenwerpingen van een ziel / en die zyn zonnepdgs niet weinig. Indien zy zeggen / zy kunnen de weg tot de Vader niet weten / zo is hy de Waarheid, om haar te onderwijzen / en haar die te leren / en haar also daar op te brengen? En indien zy zeggen / zy en kunnen op die weg niet wandelen / nog een stap daar in voortgaan / maar zullen verslauwen / en bezwipen / t'onderaken / en daar by neervallen; zo beantwoord hy dat / Hy is 't Leven, om 't leven in haar te stellen / en te houden / en om haar te doen wandelen / door een nieuw beginsel des levens in haar te stellen.

O! dymaal over-gelukkigzalig zyn die gene / welke tot hem haren toevlugt hebben genomen! Het is haar ligt / alle tegenwerpingen en beschuldigingen des Zangers / en van een valsch hert / te beantwoorden. Het is haar ligt / Christus te stellen / om het alles te beantwoorden. En aan d'ander zyde / wie kan de elende van zulke uitspreken / die vromdelingen ontrent Jezus zyn? Hoe zal haar gebrek verbult worden? Hoe zullen zy beantwoorden de aanklagten / beschuldigingen / verzoeken / twyffelingen / vzezen / tegenwerpingen / en moedbenemingen / die in haren weg voorkomen?

O! zou dit ons niet de weg des Evangeliums liefdelijk maken / ende Christus aan ons dierbaar maken? Is het niet een wonder / dat zulken algemoegzaam en Midelaar / die magtig is volkomenlijk zalig te maken alle / die door hem tot God komen / zo weinig na uitgezien en gezocht word / en dat 'er zo weinige zyn / die hem onthelzen / en aannemen / gelijk hy in t Evangelium word aangeboden?

Hoe kan dit beantwoord worden in den dag der rekening? Wat verschoning kunnen de ongelovige nu hebben? Is het niet alles in Christus te vinden / 't geen haar gelegentheid vereischt? Is hy niet een volmaakt Midelaar / volkomen met alle noodwendigheden verzien? Is niet de rijkdom van zyn volheid op alle zyn bedelingen geschreven? De monden dan van ongelovige / moesten door eeuwig gestopt zyn.

Het III. CAPITTEL.

Hoe Christus de weg is, in 't gemeen :

Ik ben de Weg.

NU komen wy / om meer in 't byzonder van de woorden te spreken : En voor eerst, van dat hy een Weg is. Nademaal ons oogmerk is / de weg aan te wyzen / hoe Christus te gebruiken in alle onze noden / benauhteden / ende zwaarigheden / die op onze weg ten Hemel zyn / en in 't byzonder de wyze aan te tonen / hoe de gelovige Christus zullen gebruiken in alle haar byzondere noden / en zo door geloof in Hem leven / in Hem wandelen / in Hem opgroeyen / in Hem vorderen / en voortgaan tot de heerlijkheid / zo zal het niet te vergeefs zyn / te spreken van deze volheid van Christus door de ongelovige / na dat de gelegentheid zal aanbieden ; om dat dit het ander te klaarder helpen zal.

Ter wy kunnen aanwyzen / hoe iemand Christus kan gebruiken / zo moeten wy iets spreken hoe nodig zy hem hebben / en hoe hy bequameelyk / ten vollen rijkelyk en tot voldoening verzien is voor haar gelegentheid / en dit zal de weg / van Christus te gebruiken / klaarder maken.

Terwyle Christus dan zegt / Ik ben de Weg, zo toont hy ons deze dingen aan.

Eerst. Dat den mensch nu van den Heere verbyemt is / en in een dwalende staat ; hy is van God geweken / hy is afgefallen / ende weg gegaan ; alle zynze van de weg afgeweken. Rom. 3: 12. Zy dolen / zo ras zy geboren zyn / sprekende leugen / Ps. 58: 4. Ja dat niet alleen / maar wy hebben van naturen het afzwerfen / en weglopen van God / lief ; gelyk Jeremia klaagt van dat snode volk / Jerem. 14: 10. Natuurlyk verdragen

wy onze wegen / gelyk de ligte snelle Hemelinne / Jer. 2: 23. en lopen hier en ginder / maar zien nooit na hem toe ; ja wy zyn gelyk de gene / waar van gesproken word Job 21: 14. aan de kennisse zyner wegen hebben wy genen lust ; wy en willen zyner niet , Pf. 81: 12. wy ver-smaden zyn bestraffingen , Spreuk. 1: 30.

Och hoe doevig is dit ! En dog hoe veel doebiger is het / dat dit niet geloofst / nog eens opgemerkt en word ; En dat het niet geloofst en word / blykt : want

1. Hoe zeldzaam is het / dat men menschen ontmoet / die niet een goed welgeballen hebben / en vergenoegt zyn met haar zelven / en met haar staat / zy danken den Heere / dat het al wel is met haar / zy en hebben geen klagen ; zy zien geen gebrek / geen noden / zy zyn verwondert dat de menschen klagen over haar staat / over haar boze hert / ofte van haar gevaar / en perikel / zy verstaan die zaken niet.

2. Vinden wy niet het volk zeer gerust en te vrede / al blyven zy in de Gemeinte der doden / Spreuk. 21: 16. zy slapen in een gezonde hult / om dat zy geen gevaar zien ; de gedagte van haar staat berooft haar nooit van eenen nacht rust / zy hebben geen beschuldigingen / alles is in vrede met haar / want de sterke man heeft zyn huis in.

3. Hoe zelden vind men 't volk zig oeffenende outrent deze zaak / ende daar mede bezig in haar gedagten / 't zy terwyl zy alleen zyn / 't zy in gezelschap met andere ? ofte datze eens ernstig daar op denken en letten / ja datze maar over de zaak agterdogtig zyn.

4. Hoe zelden ziet men een ziel hier over verflagen en berootmoedigt ? wie wandelt hier onder als onder een last ? wiens ziels bloedet / op een aanmerking hier van ? word hier over eens getreurt ?

5. Waar hoorde men dat / Mannen Broeders ! wat zullen wy doen , om zalig te worden ? Hoe zullen wy op de rechte weg komen ? waar is die goede oude weg / op dat wy daar op wandelen mogen ? weinige zulke vragen en gevallen zyn 'er / die de Conscientie ontroeren : en geen wonder : want daar is een diepen slaap op haar.

6. Hoe

6. Hoe komt het dan / dat 'er zo weinig gelupstert word na de aanwysing van de weg? gewis / wierd deze natuurlike staat wel gemerkt / een gerugt van de zekere en bepligte weg sou veel welkomer zyn / dan het nu is. Christus zou door zyn boden zo menigmaal niet te vergeefs moeten roepen / zeggende / dit is de weg / keert u herwaarts.

Hier is nu genoeg gezegt / om te overtuipen van deze onwetentheid en ongevoeligheid? maar 't is zyn Geest / die de wereld van zonde overtuigt / Joh. 16: 8. dezelfde moet deze overtuiging kragtig toepassen.

Ten tweden. Het wyft ons dit aan / dat de weg des menschen niet in hem zelven is / Jer. 10: 23. Dat is / dat niets / 't welk hy kan doen / hem een weg kan / of te zal zyn tot den Vader: want Christus is de weg / als uitsluitende alle andere middelen en wegen; En dat de mensch niets kan doen / om sig op de weg te helpen; want /

1. Zyn weg is als donkerheid / Spreuk. 4: 19. hy en weet niet beter; hy is daar mede te vrede; daar slaapt hy / en rust hy.

2. Hy en kan niet begeeren / en hy begeert ook niet weder te keeren; hy haat verbeterd te worden.

3. Ja hy meynt / hy is veilig / niemand kan hem overtuigen van het tegendeel; de weg schynt hem regt / al is het einde van dien de dood. Spreuk. 14: 12. en 16: 25.

4. Een iegelyk heeft zyn eigen besondere weg / tot de welke hy keert; Jes. 53: 6. Het een ofte het ander / daar in hy welgevallen heeft / en 't geen hy denkt / dat hem overbloedig daar door zal helpen; en daar berust hy; en wat dat ordinair is / zullen wy terstond horen.

5. Op dezen zynen weg / die dog een valsche weg is / vertrouwd hy / Hof. 10: 13. Hy leunt 'er op / weinig wetende / datse hem eindelyk begeeven zal / en dat hy / en zyn hoop en vertrouwen zullen vergaan.

Is het dan niet vreemd / dat men ziet / dat Mannen en Vrouwen zo uit gaan zien / om de weg te zoeken / gelyk 'er staat Jer. 2: 36. als of zy die honden uitvin-

den : ofte als of zy van haar zelven op die weg konden geraken ? wat een beklaglyken spectakel is het / te zien dat de menschen zig vermoeden / zelfs met leugen en / Ezech. 24: 12. en elk zyns wegs dwaalen ! Jes. 47: 15. Maar welke zyn die valsche en leugenachtige wegen , waar in de menschen zig vermoeden / en al te vergeefs ; en die zy verkiezen / ende waar op zy vertrouwen / en dog niet en zyn de weg / welke zal veilig en zeker bevonden worden ?

Ik antwoorde : 't Zal niet ligt zyn / die alle op te rekenen : wy zullen 'er zommige noemen / die de voornamen en gemeinsten zyn / als naamlyk /

1. Goede voornemens en resolutien , waar mede zig vele bedriegen / menende dat zulks alles is / wat vereischt word ; en helaas alle haar voornemens zyn gelyk Ephraïms goedheid / gelyk de morgen-wolk / en vroegkomende dauw / die ras verdwypnt ; haar voornemens worden ras afgebroken / en ras vernietigt / om datze zonder raad genomen zyn / Spreuk. 15: 22. vele beruften hier dwaaslyk / datze een goede zin hebben om beter te doen / en haar wegen te verbeteren ; en zy nemen voor / na zulks ofte zulken tyd zullen zy een nieuwe wyze van leven beginnen / maar haar voornemens komen noit tot eenigen effecte ; ende zo komen zy en haar voornemens eindelyk te vergaan.

2. Zommige overtuigingen , en inwendige beschuldigingen ; 't Woord dringt in en dan zo diep in ; en zware en scherpe bezoeken van den Heere doen haar hert zo verre aan / datze wel zien / 't is niet wel / maar het en zy moeten niet Saul uitroepen / ik heb gezondigt , 1 Sam. 15: 24. en zy hoorden niet verder ; of deze overtuigingen versterken wederom / of zy werken geen verder verandering : En die arme zielen meinen / om dat zy by zulken predikatie / ofte by zulken Avondmaal eenige zulke overtuigingen en scherpe beschuldigingen hadden / dat het dan al wel met haar is / zo beelden zy zig in ; daar een Judas scherper overtuigingen kan hebben / dan zy ooit hadden / ja ook Felix , Hand. 24: 25.

3. Over-

3. Overtuygingen agtervolgt met een soort van verbetering ; sommigen kunnen zig schiklyk hier mede beziegen / en besluiten / dat alles regt met haar is / en dat de weg / waar op zy zyn / veilig en zeker is ; om dat zy overtuigingen hebben gehad / die zo kragtadig zyn geweest / datze haar veel hebben doen verbeteren en in veel dingen haar / als omgekeerde menschen / mannen en vrouwen doen worden ; daar haren weg / helaas ; maar een weg der duisternis is / en blijft ; het en is Christus niet ; ooit zyn zy tot hem gekomen. Herodes horende Johannes den Doper preeken / had zyn eigen overtuigingen : want hy dede vele dingen. Marc. 6: 20.

4. Wle veruften op haar uitterlyke burgerlykheid en zedelykheid , ofte ontkennende heilichheid ; zy en kunnen over grove fouten niet beschuldigt worden / en dat is al de weg / waar op zy hebben te rusten ; helaas ! konde niet een boze Phariseer zo veel zeggen / als zy ? naamslyken dat hy geen rover / geen onrechtbedige / geen overspeelder was / nog zodanig een geslyk de Tollenaar ? Luc. 18: 11. Hoe vele Heidenen zullen in dezen opzichte de zulke te boven gaan / die zig belyden Christenen te zyn ! En nochtans krefden en sterven zy als vremdelingen ontrent de regte weg tot de zaligheid ; ziet wat dien armen Jongeling zeide / Luc. 18: 10.

5. Sommige komen verder / als tot burgerlykheid / en geraken tot een soort van uiterlyke heilichheid , en uwendige verrigting van Godsdienstige pligten , als horen / lezen / bidden / ten Avondmaal gaan / en hier berusten zy / en gaan evenwel verloren : want dat is maar haren eigen weg ; het en is de regte weg niet. Had den dwaze Maagden ook geen lampen / en wagteden zy niet met de rest ? Matth. 25. en zullen vele niet in dien dag zeggen : Wy hebben gegeten en gedronken in uwe tegenwoordigheid , en gy hebt geleert in onze straten ? den welken Christus zal antwoorden / Ik en ken u niet , van waar gy zyt , gaat van my , alle gy werkers der ongeretigheid , Luc. 13: 26, 27. Waren de Joden niet veel bezig in pligten en uitterlyke instellingen ? en ziet

nogtans hoe de Heere die alle verwerpt / Jes. 1: 11, 12, 13, 14, 15. en cap. 66: 3.

6. Veel kennis bedriegt 'er vele. Zp menen / om dat zp kunnen praten van de Religie / spreken van gevallen van Conscientie / verhandelen Schriftnurplaatzen / en diergelike / dat het daarom alles wel met haar is / daar het helaas een slobberige grond is / om op te staan; de Pharizeen zaten op den stoel Mozijs / en leerden jointijds een gezonde leer; en waren nogtans in haar hert vbanden van Jezus / Matt. 23. en zullen niet te dien dage vele zig willen pleiten in den Hemel / dooz te zeggen dat zp in zynen Naam gepropheteert hebben? Matth. 7: 22. Daar is een kennis die opblaast / 1 Cor. 8: 1. Daar zpn 'er eenige / welker kennisse schynt werkzaam en practicaal te zpn / ende niet enkelijk speculatif; Eenige kunnen de besmettingen des werelds ontvlieden / dooz de kennis van de Heer en Saligmaker Christus Jezus / en nogtans wederom daarom daar in verstrikt en overwonnen worden / zo dat haar laatste slimmer is dan 't begin; ziet 2 Pet. 2: 20, 21, 22. Kennis is goed / dat staa ik toe / maar zp en is Christus niet; en zo en is zp de weg tot de Vader niet; en vele helaas leunen daar op / en worden eindelyk bedrogen.

7. Een zoojt van schyn-ernst in verrigting der pligten en in God te zoeken / bedriegt 'er vele. Zp menen / om dat zp haar selven niet bewust zyn van haar beinzen / maar zp zien zig aan / als ernstig in 't geen zp doen / dat daarom alles wel is; zegt Christus niet / dat niet een pder / die zegt / Heere / Heere / zal ingaan in het Koninkryk der Hemelen / Matth. 7: 21. dat is / niet een iegelyk / die zpn verzoeken vernieuwt / ende zpn begeerten verduubeld / roept / en nogmaal t'elkens roept / en het / als het ware / niet overgeven wil; en nogtans missen zp haar verwagting. Schenen de dwaze Maagden niet eenstig / en vlytig / als zp volhardeden in het wagten met de andere / en eindelyk riepen / Heere / Heere / doet ons open? en nogtans wierden zp buiten gehouden. Vele merken niet / dat 'er een heinselpke en beslotene gebeintheid is /

waar

waar in sommige kunnen zyn / en het niet weten /
 also wel als 'er grove huchjelerij en bemizing is /
 die ligtelyk gemerkt kan worden ; zullen niet vele zoek-
 ken in te gaan / die niet en zullen kunnen / Matth. 7: 13.
 Luc. 13: 24, 25.

8. Deele kunnen zig hier mede bedriegen / dat zy voor
 goede ernstige Christenen worden aangezien van andere
 vrome wel onderscheidende lieden ende Predikanten /
 en dat zy zig zo schiklyk en fraal dragen / dat nie-
 mand anders van haar kan oordelen / of zy zyn goede
 ernstige zoekers van God ; maar helaas / de dag
 komt / die veel dingen zal ontdekken ; en menig mensch
 zal bedrogen wezen / doo hem zelven en doo an-
 dere. Niet die hem zelven pryst / maar dien de Heere
 pryst / is beproeft. 2 Cor. 10: 18. Daarom wekt
 Paulus Timotheus op / dat hy zig Gode beproeft voor-
 stelle / 2 Tim. 2: 15. De menschen zien alleen op de
 buitenste zyde / ende kunnen in 't hert niet zien ; maar
 God doo zoekt het herte ; en 't is ligt menschen te be-
 driegen.

9. Sommige kunnen zig oordelen in een veilige ende
 zekere weg / zo zy andere in Godsdienstige pligten te
 boven gaan , en veel zyn in extraordinaire pligten / daar
 helaas des niet-tegenstaande 't hert verrot kan zyn.
 Den Pharizeer bastede tweemaal ter week / Luc. 18: 12.
 en was dog maar een viand van Christus. O hoe
 bedrieglyk is het herte des menschen !

10. Inwendige vrede en gerustheid der Conscientie kan
 'er sommige bedriegen ; en zy kunnen meinen / dat alles
 regt met haar is / om datze niets tegen den drang van
 haar Conscientie doen. Haar hert beschuldigt haar niet
 van valsheid en beuzing in haar handel ontrent God /
 en de menschen / maar zy doen alles na haar ligt ; bui-
 ten twyffel sprak dien Jongeling / volgens zyn oordeel
 en ligt / als hy zeide / alle deze dingen heb ik onderhou-
 den van myn Jeugd af, Luc. 18: 21. En Paulus zegt van
 hem zelven / Hand. 23: 1. dat hy in alle goede Conscien-
 tie voor God geleefd had / tot dien dag toe / verstaande /
 dat zelfs als hy een onbekeerde Pharizeer was / hy zyn

Conscientie geen geweld gedaan had / nog iets regt daar tegen een gedaan had / maar altpd volgens zyn ligt gewandelt had.

11. Een weg van yver kan 'er vele bedriegen ; die denken kunnen / dat haar staat buiten twyffel goed is / om dat zy pveren voor haren weg / en haar pber / meenenze / is een zuiveren pber voor God. Was niet Paulus , terwyl hy een Pharizeer was / zeer pberig / als hy uit pber tot zynen weg de gemeente vervolgde ? Phil. 3: 6. ziet mynen pber voor den Heer / konde Jeshu zeggen / 2 Kon. 10: 16. en de Joden hadden een pber Gods / maar niet met verstand / Rom. 10: 2. en Christus zegt ons dat de gene / die de Apostelen ter dood zonden vervolgen / zonden denken / datze God een goeden dienst deden / Joh. 16: 2.

12. Zommige kunnen het ook buiten questie stellen / datze op de rechte weg zyn / om datze nauwkeuriger zyn in alle haar wegen , dan andere , en niet en willen zelfg met haar gemeenschap ofte gezelschap houden / zeggende met die / Jes. 65: 5. Houd u tot u zelve , ende en naakt tot my niet ; want ik ben heiliger dan gy ; dit dog zyn een rook in Gods nens / ende een vier / den gantschen dag brandende.

13. Zommige kunnen beruften en zig bedriegen / om datze zo verre gekomen zyn , en meer dan ordinare bevindingen hebben ; daar wy helaas zien / tot wat een hoogte zommige kunnen komen / en nogtans niets bevonden worden. Dat zulkie zielen met bevinge lezen dat woord van Paulus , Heb. 6 4, 5. alwaar wy zien / dat zommige kunnen komen verligt te worden / te smaken de hemelsche gabe / den Heiligen Geest deelagtig geworden te zyn / te smaken het goede woord Gods / en de kragten der toekomende eeuw / en nogtans verworpingen bevonden worden.

Veel zulkie valsche wegen moogt ik aanhalen / waar in de menschen zig behagen. Hier door kan een pber wel zien / dat hy reden heeft / van wederom en wederom hem zelven te doorzoeken en te beproeven. Het is een viceessipke zaak / hier bedrogen te worden ; en 't is best / het op
de

De proeue te stellen / terwyl het nog mogelyk is de zaak geholpen te krygen ; en vele kunnen komen te vryzen en te beven / als zy zien / zy zyn nog zo verre niet gekomen / als vele / die nog zonder Christus neer zitten / ende al haren arbeid verliezen. Och konde dit de menschen aanzetten / tot een ernstig onderzoek / en beproeving van haar zelven / en van de natuur van die weg / waar in zy zyn / ende waar op zy tegenwoordig berusten !

Ten darden. Wy mogen hier aanmerken ; dat deze ware en lebendige weg maar eene is. Daar is maar een Middelaar tusschen God en de mensch. 1 Tim. 2: 5. een Middelaar voor het Oude en Nieuwe Testament ; 't Zaad der Vrouw. Hoewel des Heeren bedelingen met zyn volk op die eene weg verscheidene kunnen zyn ; gelyk zyn wyze van handelen met zyn volk onder de Wet verschillende is van zyn wyze van handelen met zyn volk onder het Evangelium ; en zyn bedelingen met byzondere gelovige / 't zy onder de Wet / of onder het Evangelium / zyn niet de zelve in alles.

En dit diende ons te leeren / onze eigene wegen te verlaten / en te komen op deze eene eenige weg ; en het moest de gene die op deze weg zyn bewegen / om te staan na eenigheid / en overeenkomst onder malikanderen ; en evenwel niet te besluiten / nog te denken / dat Gods weg met haar in alle dingen gelyk moet zyn ; ja al is des Heeren weg met haar verschillende van zyn weg met anderen / als zynde duisterder / troostelozer en bitterder / zo laat haar tog gerust en stil-zwpgende zyn voor den Heere / en erkennen yn goedheid / die haar op die eene eenige weg Jezus Christus gebracht heeft / en haar aldaar houdt.

Maar ten vierden. De voornaame zaak / en die ons hier terstond boezhooft / is deze / dat Jezus Christus is de weg tot den Vader / de eene en eenige weg / de opperste en voortreffelyke weg / ende hy alleen is die weg / daar en is geen andere. Ook en is de zaligheid in genen anderen : want daar en is genen anderen naam onder den Hemel

gegeven onder de menschen, waar door wy moeten zalig worden. Hand. 4: 12.

Om dat klaar open te leggen / zullen wy een weinig van deze vier dingen spreken / en tonen /

Eerst. Welk onze staat is / en hoe nodig wy een weg hebben.

Ten anderen. Hoe Christus dezen onzen staat beantwoordt ende een bequame weg voor ons is.

Ten darden. Hoe hy alleen is deze weg / ende ons gebal boldoert.

Ten vierden. Welke de ongemene boozdelen ende bpzonderheden van deze weg zyn.

En dit zal de weg banen / op dat wy klaar tonen / hoe Christus door de arme zondaars als een weg gebruikt moet worden.

Wat het eerste hier van belangt / naamlyk ons tegenwoordig geval en nood / daar van is te bozen iets gesproken. Wy zullen alles tot deze twee hoofden brengen. De eerste is onze staat van schuld / en afscheiding van God / wegens de zonde en schuld. De andere is onze staat van godloosheid en vyandschap tegen God.

Wat het eerste belangt / wy mogen kennis nemen van deze dingen :

1. Dat de oorspronkelyke en daadelyke zonde ons van God heeft gescheiden / en uit zyn gunst heeft geworpen / en uit die staat van gunst en vyandschap gestoten / waar toe wy eens verhoogt waren in Adam.

2. Dat wy onder Gods bloek en toorn zyn / en van de tegenwoordigheid des Heeren uitgevallen / door een droevig dog regtvaardig vonnis / volgens de Wet / en zo zyn wy onder de Dood.

Belangende het andere, wy mogen agt nemen op deze bpzonderheden :

1. Dat wy onrein en besmet zyn met zonde / en daaglyksche ongerechtigheid.

2. Dat wy onwetende zyn van de regte weg / om tot de gunste van God weder te keren / zoekende voor ons zelven vele vonden.

3. Dat

3. Dat wy magteloos zyn tot eenige goede daad / ofte bevolene plicht.

4. Dat wy niet alleen zo magteloos / maar ook onwillig zyn / om iets te doen / dat goed is / om op de weg te komen / als zy ons aangewezen is ; ja wy zyn vanden Godde doo de boze werken / en hebben een ingeboorne haat tegen alle zyn wegen.

5. Wy begeeren niet te zyn uit die staat / waar in wy zyn / daar leggen wy / en slapen wy geerne / en begeeren niet opgewekt / nog wakker gemaakt te worden.

6. Wy zyn onder de magt en het bevel des Satans / die ons uit de weg leid / ja dypt ons voort op de verkeerde weg / tot ons verderf.

Deze dingen zyn klaar / en kunnen niet geloochent worden / ende hebben geen verder bevestiging van doen / hoewel zy / eplaas / van vele weinig geloof en ter herten genomen worden.

Ten anderen. Belangende hoe Christus dezen onzen staat en nood beantwoord ; hy is ons een weg / om ons uit die beide te helpen / uit onze staat van schuld en afscheiding / en uit onze staat van godloosheid en vlandschap.

Voor eerst. Wy helpt ons uit onze staat van schuld en afscheiding.

1. Doo onze schuld en zonde weg te nemen / zyn de doo ons tot zonde geworden / daar hy geen zonde kende / op dat wy mogten worden gerechtigheid Gods in hem. 2 Cor. 5: 21. Wy heeft de groote bresse tuschen God / en ons opgebult / met zyn Lichaam / en heeft daar van / als het ware / een brugge gemaakt / waar over wy tot den Vader mogten gaan ; Wy gaan nu in 't Heiligdom door het Bloed Jezu , op een verschen en levendigen weg , welke hy ons ingewyd heeft door het Voorhangzel , dat is , door zyn Vleesch. Heb. 10: 19, 20. Wy zyn nu nabij gebracht doo zyn Bloed / Eph 2: 13. zo dat wy doo hem wederom herstelt zyn tot vriendschap met God / en met hem een geworden zyn : Want Christus de Middelaar / heeftze beide een gemaakt / verzornende beide Joden en

Heidenen met God / in een Lichaam / dooz het
Kruis / de viandschap gedood hebbende / Eph. 2:
16.

2. Dooz den bloek / en den toorn / die wy waardig
waren / weg te nemen / zynde een bloek dooz ons ge-
worden / Gal. 3: 13. zo dat hy onze Bredde is gewor-
den / en wy hebben dooz hem een toegang / dooz eenen
Geest / tot den Vader / ende zyn niet meer vreemde-
lingen en wywoonders / maar mede-burgers der Hei-
ligen / en huisgenoten Gods / Eph. 2: 14, 18, 19. Hy
is ons dooz-gesteld tot een verzoening dooz 't geloof
in zynen bloede. Rom. 3: 25. 1 Joh. 2: 2. 1 Joh. 4:
10. Dooz hem hebben wy nu verzoening gekregen.
Rom. 5: 11.

Ten tweden. Hy helpt ons uit onze staat van godloos-
heid en vyandschap.

1. Dooz onze vuiligheid en onreinheid weg te ne-
men / dooz ons te wassen en te reinigen in zyn Bloed /
Eph. 5: 26, 27. Col. 1: 22. Hebbende genade dooz ons
verwooven / zo worden wy in hem gezegent met alle
geestelike zegeningen. Eph. 1: 3. Hy past zyn verdien-
sten toe / en legt de grond van genade en heilichheid in de
ziel / en voordert het werk der doding en levendigma-
king ; en dodende zo den ouden Mensch dooz zyn Geest /
zo reinigt en wascht hy ons / verdienender en kragtadig-
ger wyze. Hierom worden wy gezeyd / met hem gedoopt
te zyn in zyn Dood / en met hem begraven dooz den
Dooop in de Dood / op dat wy in nieuwigheid des levens
zonden wandelen / en zo is onzen ouden Mensch met
hem gekruist / op dat het lichaam der zonde te niet ge-
daan worde / op dat wy voortaan de zonde niet meer die-
nen / Rom. 6: 3, 4, 6. En belangende onze daaglyksche
zwakheden en struikelingen / waar dooz wy ons zelve
verontreinigen / zyn Bloed is een geopende Fonteyne
dooz den huize Davids / en dooz de inwoonders van
Jerusalem / tegen de zonde en tegen de onreinheid /
Zach. 13: 1. En tot deze Fonteyn brengt hy ons dooz
den Geest der bekering / welke hy als een verhoogt Dofst
verleent / Hand. 5: 31.

2. Belangende onze onwetentheid en blindheid / hy neemt die weg / zynde gegeven tot een licht den Heidenen. Jef. 42: 6. en cap. 49: 6. Luc. 2: 32. Hy is gezondend / om de blinde ogen te openen / Jef. 42: 7. om de gebangene uit haar donkere gebangen-huizen te brengen / Jef. 61: 1. en cap. 42: 7. ja hy is gezalfd te dezen einde / zo dat de gene die in duisternis wandelen / een groot licht zien / en die in den lande van de schaduwte des Doodſ woonen / op haar heeft het licht geschenen / Jef. 49: 1. Matth. 4: 15. En hy heeft ogen-zalf te geven / Openb. 3: 18.

3. Hy is verzien / om onze magteloosheid weg te nemen / zo dat wy doo? hem alles kunnen doen Philip. 4: 13. Als wy zwak zyn / zo zyn wy sterk in hem / die onze sterkte is / en in ons leeft / 2 Cor. 12: 10. Gal. 2: 20. Hierom werkt hy in ons het willen en het werken / na zyn welbehagen. Philipp. 2: 13.

4. Hy neemt ook onse natuurlpke afkeerigheid / onwilligheid / godloosheid / en haat van zyn wegen / weg / makende zyn Volk willig / in den dag van zyn kragt / Psal. 110: 3. zo neemt hy ook weg de viandschap die in ons is / Col. 1: 20, 21. en verzoent ons met God / en met zyn wegen / zo dat ons hert zig zoetelph tot de zelve voegt / en wy worden zeer willig en vrolph / om in de zelve te wandelen / ja om op den weg zynen geboden te lopen / doo? dien hy onze herten verblpd. Psal. 119: 32.

5. Hy neemt van gelyken weg die begeerte en willigheid / die wy hebben / om stil te leggen in onze natuurlpke staat / doo? ons van het schriklyke gebaar deſſelfs te overtuigen / doo? den Geest der overtuiging / waar doo? hy de Wereld van zonde overtuigt: Joh. 16: 8 en hy beſnyd ons ooz / om te horen / en maakt ons willig / om te luisteren na den raad Gods.

6. Belangende de kragt en heerschappp des Satans / die verbrekt hy doo? de gevangentſ gebangen te nemen / Eph. 4: 8. Psal. 68: 18. en het Huis van den stercken te beroven ; Want hy is gekomen om de

de werken des Duivels te verbijzen / 1 Joh. 3: 8. en heeft d'overjeden en magten uitgetogen / Col. 2: 15. Aldus leid hy haar uit als een Overste der zaligheid en als een overwinner / hebbende den prijs betaalt. Hy verlost ook dooz kracht en authoreit / uit de hand van dezen Tippiet.

En aldus zien wy / hoe hy onzen staat en nood beantwoord / en hoe hy een bequame weg vooz ons is ; en hoewel dit niet in twyffel getrokken word / zo word het dog weinig geloofd / en opgemerkt / en min in praktijk gestelt.

Belangende de derde byzonderheid , dat hy alleen deze weg is / en onze staat hier beantwoord / daar toe behoeft niet veel gezeld te worden / nademaal het klaar en blykelyk is bevestigd / dooz de bevinding van alle geslagten / en dooz het missen van de verwagting van de dwazen / die andere wegen hebben wezen zoeken. De Engelen in den Hemel kunnen ons werk hier niet doen : zy en kunnen de gerechtigheid vooz ons niet voldoen : en zy hebben geen kracht over ons hert / om dat te keeren / zo als zy willen ; ja zy en kennen onze heimelphie gedagten niet ; dat kabinet is vooz haar gesloten gehouden / en als een byzonder privilegie vooz God alleen bewaart. Het bloed van stieren en bokken kan het niet doen : Want den Apostel zegt ons / dat het onmogelyk is / dat 't zelve de zonde zou wegnemen / Heb. 10: 4. Dat bloed / verstoort volgens de Wet / reinigde ceremonieelyk : Maar 't is alleen Christus Bloed / daar dooz afgeschaduwt / het welk dadelyk reinigt / zo dat wy geheiligt worden dooz de offerhande des Lechaams Jesu Christi / eenmaal geschied / Heb. 10: 10. Geen van onze moeite of arbeid kan hier helpen ; de Heere zal geen welgeballen hebben aan duisenden van rannen / of tien duizenden van Olybeken ; hy en zal onze eerst-geboorne niet nemen vooz onze overtreding / nog de vyugt onzes lechaams vooz de zonde onzer ziele / Mich. 6: 7. De ingestelde Gods-diensten en middelen zullen 't niet doen / nog eenige bond van ons eigen : Niemand kan dooz eenig middel zynen

Moeder verlossen / ofte God een randzoen voor hem geven: Want de verlossing der ziele is te kostelyk / en zy houdt op in eeuwigheid / Psal. 49: 8, 9. Hy alleen heeft den prijs betaald. Alle ons lyden / onze gebeden / tranen / arbeid / boete en diergelyke / beduiden hier niets / zy en kunnen de gerechtigheid niet voldoen voor eene zonde.

Belangende de vierde byzonderheid, naamlyk de zonderling uitnemenheid van deze weg / ziet deze dingen doen de zelve klaarlyk blyken.

1. Dit is zulken weg / die zig zelve kan ontdekken / en zig zelve kan bekend maken aan den dwalenden reiziger. Christus Jezus is zodanigen weg / die zeggen kan tegen de zwerbende ziel / Dit is de weg / wandelt daar in / Jes. 30: 21. Geen weg kan dit doen. Dit is troostelyk.

2. Deze weg kan niet alleen zig zelve ontdekken aan den zwerbenden reiziger / maar zy kan 'er de Menschen ook op brengen. Christus kan de zielen tot hem zelve brengen; als zy in haar dwalende staat voortlopen / kan hy haar hert bewegen / om haar tot de regte weg in te heren; hy kan te dezen einde genade in haar ziele stellen / beginnende voornemens in haar / en zagen het zaad des geloofs / en zo stuitten haren loop / dien zy met geweld volgen / en doen haar onzien en bemerken / wat zy doen; gelyk 't vorige goede tyd ding was voor de arme / blinde en verstandeloze schepzelen / die dwaalden / en niet en wisten / waar zy gingen / also is dit goede tyd ding voor de arme zielen die haar herte veel geneigt vinden / om te dwalen / en af te zwerben.

3. Deze weg kan ons doen wandelen in de zelve; in dien wy weerspannig en hardnekkig zyn / hy kan met authoziteit gebieden / want hy is tot een leidzman en gebieders gegeven / Jes. 55: 4. Zoet moeste dit voor de ziel zyn / die belast is met een onbuigzaam / onhandelbaar / en onberzettelyk hert / dat hy als een Koning / Heerscher en Gebieder / met authoziteit kan trekken / ofte dymen / en ons doen volgen en lopen.

4. Deze weg is zo wel de Waarheid als de weg; zo
dat

dat de ziel / die hier eens op komt / voór eeuwig beflig is; hier dwaalt men niet. De wandelende Menschen / zelfs de dwaze, zullen op dezen weg niet dwalen, Jes. 35:8. Hy zal de blinde leiden door den weg, dien zy niet geweten en hebben, hy zalze doen treden door de paden, die zy niet gekent en hebben; hy zal de duisternis voor haar aangezigt ten ligte maken, en het kromme tot regt: deze dingen zal hy haar doen, en hy zalze niet verlaten. Jes. 42: 16.

5. Deze weg is ook 't Leven; en zo kanze de bezwappende en vermoride reiziger levendig maken. Hy geeft den moeden kragt, en vermenigvuldigt de sterkte den genen, die geen kragt en hebben; ja hy vernieuwt haar kragt, en doet haar opvaren met vleugelen, gelyk de arenden; hy doet lopen, en niet moede worden, wandelen, en niet mat worden, Jes. 40: 29, 31. O! wie en zoude op dezen weg niet willen wandelen! Wat kan den Mensch moedeloos maken / die hier wandelt? Wat kan hy brezen? Geen weg kan den vermoeiden Mensch levendig maken en verquikken; deze weg kan het doen. Ja zy kan levendig maken een / die als Dood is / en doen hem voortgaan met versche wakkerheid en vlgent.

6. Uit allen dezen volgt / dat deze Weg een zeer vermaaklyke / blylyke / begierlyke / en troostelyke weg is. Den mensch is hier veilig / en hy mag zingen in de wegen des Heeren / Psal. 138: 5. want de wegen der wysheid zijn wegen der lieflykheid / en alle haar paden zijn brede / Spreuk. 3: 17.

Uit al 't welke wy (eer wy tot de bijzonderheden komen) in 't generaal deze pligten kortelyk zullen aantoonen / die natuurlyk by wege van nuttigheid daar uit vloejen.

Voor eerst. O wat is hier voór ons al reden / om ons te verwonderen / eensdeels, dat God ooit zig zo verre verlaagt heeft / dat hy een Weg heeft gestelt / hoe de zondaars en wederspanningen / die godlozelyk van God waren afgeweken / en verdienden van voór zy aangezigt / en uit zy gunst voór eeuwig verworpen te worden / mog-

mogten weder te rugge komen / en genieten de zaligheid en het geluk / in de vriendschap en gunste van die God / die de eere van zyn regtvaardigheid had kunnen verkopen in ons verderf / en ons geenzins van doen had / nog iets / dat wy konden doen. Anderdeels ; dat hy zulk een weg heeft gestelt / dat Jezus Christus / zyn enige Zoon zou / om zo te spreken / leggen als een brugge / tusschen God en de zondige rebellen / en als een boetspad / op datze op hem mogten wederkeeren tot de grote God. Dat alle schepselen Gods over deze wonderbaarlyk verlagende liefde Gods zig verwonderen / die zulkien weg heeft gestelt / en over de liefde Christi / die zo laag heeft willen bukken / dat hy wilde deze weg voor ons worden / deze nieuwe en levendige weg / en dat hy vleesch wilde aannemen / en worden Emmanuël , God met ons / en maken zyn tabernakel by ons / op dat hy ons door dit voorhangzel van zyn vleesch / een weg soude inwijken ; dat de Engelen zig verwonderen over deze nederdaling !

Ten tweden. Hier nit kunnen wy een grond zien / van overtuigt te worden van deze dingen ;

1. Dat wy van naturen van de weg af zyn / verre van blyde en gunste met God / en op een weg / die ter Dood leid / en dat also onze elende en katyvigheid / zo lang het aldus is / niet en kan nitgedrukt worden.
2. Dat wy niets van ons zelven kunnen doen ; al stellen wy al ons verstant te werk / wy en kunnen niet vallen op een weg die ons t' huis zal brengen.
3. Dat het dwaasheid voor ons is / een anderen weg te zoeken / en ons zelven te vergeefs te quellen / te loopen tot dit ofte dat middel / tot deze ofte die bond van ons elken / en in het einde dwaaze bevonden te worden.
4. Dat onze nitzinnigheid zo veel te groter in dezen is / dat wy willen keren tot onze eigene wegen / die ons zullen begeben / daar ons voor 's handz zulkien edelen / en voortreflyken / en allezins voldoende weg bereid is.

5. Dat onze Godloosheid zo desperaat is / dat ons de weg / die ons word aangewezen / niet en behaagd / en

dat wy daar niet willen opkomen / nog daar op wandelen.

6. Dat deze weg / die ook de waarheid en 't leven is / alleen waardig is omhelft te worden / en alleen veilig en zeker is ; Wy dienden overtuigt en overredet te zijn van de waardigheid / genoegzaamheid / en wenschelijkheid van deze weg. De reden kan deze dingen leren / maar de genade kan die alleen in 't herte voeren / en doen die aldaar wortelen schieten.

Ten darden. Wy kunnen hier leren onze verbintenig tot deze byzonderheden /

1. Dat wy ons dan gaan afkeren van alle andere valsche en bedriegelyke wegen / en daar niet rusten.

2. Dat wy dan op dezen weg komen / al is de poorte nauw en eng / Matth. 7: 13. Luc. 13: 24. Dat wy strepen om in te gaan.

3. Dat wy dan voornemen / op die weg te blyven / als berustende daar op / en zynde vergenoegt daar mede ; en dit is in hem gewortelt te worden / Col. 2: 7. en in hem te wonen / 1 Joh. 3: 24. en in hem ofte dooz hem te leven / 1 Joh. 4: 9.

4. Dat wy op dezen weg wandelen / Col. 2: 6. dat is / gestadig gebruik van hem maken / en dat wy dan voortgaan op de weg / in en dooz hem / om in hem te gaan van kragt tot kragt / trekkende al ons onderhoud van hem / dooz 't geloof / volgens 't Verbond. En dit geeft te kennen / dat de ziel diende zig te wagten 1. Van ter zyde af te stappen van deze goede en vermaaklyke weg / 2. Van agterwaarts te gaan / 3. Van neer te zinken / en te bezwijken op de weg.

Met een woord. Dit wyft ons aan onze plicht / dat wy Christus / en Christus alleen zouden gebruiken / als onze weg tot de Vader. En dit leid ons tot de byzonderheden / van dewelke wy een weinig zullen spreken.

Daar zijn twee voorname dingen / die in onze weg staan / en ons verhinderen / van tot den Vader te naderen. 1. Ongerechtigheid en schuld / waar dooz wy wettischer wyze gebannen zijn / van wegen 't verboden

Verbond / en 't regtveerdig bonnis Gods volgens dat Verbond. En / 2. Godloosheid / onrelnigheid / en onheiligheid / dewelke is als een natuurlijke slagboom / leggende in onze weg / dewyle niets dat onrein is / by hem wonen ofte blyven kan / die van reiner ogen is / dan dat hy ongerechtigheid zou kunnen aanzien ; en niets dat onrein is / kan daar ingaan / alwaar hy is. Zo moet men dan Christus gebruiken als een weg / door beide deze hinderpalen heen ; wy hebben regtvaardigmaking en vergeving van doen door d'eene / en heiligmaking / en reiniging door de andere. Nu dewyle Christus de weg is tot den Vader / beide tot regtvaardigmaking , in de vyantschap weg te nemen / in onze staat te veranderen / en onze ongerechtigheid en schult af te wenden / waar door wy lagen onder 't bonnis der Wet / wyzende zulke zondaars / als wy zyn / na de Hel ; en tot heiligmaking , in ons van alle onze besmettingen te reinigen / onze zielen te vernieuwen / onze vlekken en besmettingen af te wasschen &c. zo moet hy in opzigt van die beide gebruikt worden.

In 't sprekken over het eerste , zullen wy te kortz ter zyn / dewyle de Euangelische zultvere weg van regtvaardigmaking door 't geloof in Christus / door Gods genade / rphelp en overbloedelp is open gelegd door vele waardige Auteurs / en dat onlangs / beide in opzigt van het beschouwende / en het practicale deel.

Het IV. CAPITTEL.

Hoe Christus als een Weg te gebruiken tot Regtvaardigmaking.

In Et gene Christus heeft gedaan / om onze regtvaardigmaking voor God te verkrijgen / te bezorgen / en te wege te brengen / is alreeds verhaalt / naamlyk / dat hy in de plaats des zondaars stond / zig verbindende voor
 C 2 haer

haar als haar boze / ondernemende / en eindelyk bes-
talende het randzoen / wordende zonde / ofte een of-
ferhande voor zonde / ende een vlyk voor dezelve / en
zo afleggende zyn leven tot een randzoen / om Gods ge-
rechtigheid te voldoen; en dit heeft hy bekend gemaakt
in het Evangelium / roepende de zondaars / om hem
aan te nemen / als haar eenige Middelaar / en om op
hem te rusten tot verkrppling van leven en zaligheid /
en te gelyk bewerken de zulke / die tot de verkiezing
der genade behoren / om dadelyk hem aan te grijpen
op de conditien van 't Verbond / en om hem aan te vat-
ten / in hem te geloven / en op hem te rusten als met
hem vergenoegt / en berustende op die zouveraine weg
der zaligheid en regtvaardigmaking / door een gekui-
ste Middelaar.

Nu voor zulke / die Christus willen gebruiken als de
weg tot den Vader in het stik van regtvaardigmaking /
worden deze dingen bereift :

Voor eerst. Daar moet een overtuiging van zonde en
elende zyn; een overtuiging van erfschuld, waar door wy
uit Gods tegenwoordigheid en gunst gebannen zyn /
en zyn in een staat van vyandschap en Dood / en derben
de heerlijkheid Gods / Rom. 3: 23. stervende / ofte
komende onder het vonnis des Doods / door de mis-
daad van eenen / Rom. 5: 15. zynde tot zondaars ge-
stelt door de ongeloozaamheid van een / v. 19. en derhal-
ven onder de heerschende magt des Doods / vers 17. en
onder dat oordeel / 't welk over alle Menschen quam tot
verdoemenis / vers 18: En een overtuiging van de oor-
spronkelyk aangeboorne godloosheid, waar door 't hert
vervult is met vyandschap tegen God / en is een hater
van hem / en van alle zyn wegen / staande in volle tegen-
kanting tegen hem / en zyn heilige Wetten; hem geern te-
gensprekende en wederstaande in alle zyn daden / ver-
smadende en widersprekende alle zyn vernederingen in
liefde / hartnelikig weigerende zyn goedheid en aanbied-
dingen van barmhertigheid / en volstrektelyk blyvende
staan in wederspanningheid / en herts-tegenstand / niet
al-

alleen niet aannemende zyn vriendelykheden / aanbiedingen van genade / maar dezelve veragtende / en die onder de voeten trappende / als verbittert tegens hem. Gelyk 'er ook moet zyn een overtuiging van onze daadlyke overtredingen , waar door wy onze wegen nog meer hebben verdoorben / en verder van God afgelopen / en nog meer toorn op ons gebragt hebben / volgens 't vonnis der Wet / Vervloekt is een jegelyk , die niet en blyft in al dat geschreven is in de Wet , om dat te doen , Deut. 27: 26. Gal. 3: 10. Door wat weg deze overtuiging word begonnen / en in de ziel aangevoert / en tot wat door een mate zy komen moet / kan ik nu niet gaan verklaren. Alleen weet kortelyk / dat by wat occasie zy ook begonnen zy / 't zy door een woord toegragt tot het hert door den vinger Gods / ofte door een scherpe en stekende handeling Gods / ofte door blyze van de nakende Dood / ofte door eenige grove uitgebrokene zonde / ofte diergelyk / het is een regt dadelyke zaak / een hert blykende overtuiging / niet generaal / en in het verstand alleen / maar particulier / klaar / en prikkelende / en aandoende 't hert met blyes en schyk / makende / dat de ziel ernstelyk en dadelyk deze zaak behertigt / en met de gedagten daar over opgenomen is / ende angstiglyk en ernstelyk uitroept / wat zal ik doen om zalig te worden ? en eindelyk 't is een overtuiging / die de ziel zal willig maken / om te luisteren / en te horen / wat hoop van genade daar is in 't Evangelium / en om den weg der zaligheid te omhelzen / die aldaar word voorgehouden ; en de reden hier van is / om dat Christus zelf ons zegt / De gezonde hebben de Medicynmeester niet van node , maar die ziek zyn , Matth. 9: 12. Hy is en niet gekomen , om te roepen regtvaardige. Dat is / zulke die regtveerdig zyn in haar eigen ogen / maar zondaars / zulke die nu niet meer gezond zyn aan 't hert / als geen quaad / nog gebaar ofte perikel ziende / maar verslagen en doorsteken door 't gevoelen van haar verloren staat / zynde wegens de zonde onder den zwaren toorn / en wraak van de grote God / en ziende haar eigen ver-

agtelpkheid / verbloektheid / godloosheid / en desperate dolligheid ; dewyle wy van naturen God en Christus haten / Joh. 15: 23, 24, 25. en een sterke natuurlpke afkerigheid hebben van de weg der zaligheid door Jezus ; daarom zal ons niet dan een sterke en onvermydelpke noodzaaklpkheid dypven / om deze Euangelische vond der liefde te omhelzen.

Ten anderen. Daar moet eenige mate van verootmoediging zyn onder deze overtuiging / de ziel moet neer gebogen / en stom gemaakt zyn voor God / zo dat 'er geen roemen meer en is over haar goedheid / en over haar gelukhige staat / geen hoge of grote gedagten van haar gerechtigheid ; want alles moet nu aangezien worden als vuile bodden / Jes. 64: 6. 't geen te voren gewin was voor de ziel / moet nu schade gerekent worden / ja ook als dzek / Phil. 3: 7, 8. De ziel moet in zig neer-geflagen zyn / en verre van hoge en verwaande gedagten van zig zelven ofte van petz / datze oopt dede ofte doen kan; want de Heere wederstaat den hobaardigen / maar den nederigen geeft hy genade / Jac. 4: 6. 1 Pet. 5: 5. hy maakt de Geest der nederige levendig / Jes. 57: 15. die zig vernedert zal verhoogt worden / Matth. 18: 4. Matth. 23: 12. Luc. 14: 11. Luc. 18: 14.

Ten darden. Daar moet een wanhopen zyn van hulp ofte redding uit deze staat te krygen door ons zelven / ofte door petz dat wy kunnen doen / een overtuiging van de onnuttigheid van alles onder de Zon / tot onze uitredding : Geen verwagting van hulp van ons gemeynde goede hert / goede voornemens / goede daden van liefde / vele gebeden / lof van andere / eenvoudig oft onschuldig wandelen / ofte van petz anders binnen of buypen ons / dat Christus niet en is : Want zo lang als wy de minste hoop ofte verwagting hebben / van ons eigen werk zonder Christus te doen / zo zullen wy noopt tot hem komen ; ons hert hangt zo aan die oude weg der zaligheid door de werken / dat wy niet kunnen verdragen / van petz anders te horen / nog wy en kunnen ons niet geven tot petz anders ;

ders; konden wy maar den Hemel hebben door den weg der werken / wy en zouden geen moeite / geen kosten / geen arbeid nog uitgift ontzien / ja wy zouden ons zelve willen zetten aan veel pynen en toornenten / door geëzelingen / smydigen / vastingen / waken / en diergelyk; wy en zouden onze eerstgeboorte niet sparen; ja wy zouden onze graven met onze eigene nagelen in een rotssteen graven / en onze dagen verkoopen / konden wy maar den Hemel door dit middel krygen / zodanig is onze tegenkantigheid tegen de weg der zaligheid door een gekruiste Christus / dat wy alle wegen / eer dan deze / zouden verkiezen / 't kostede wat het moest kosten: Daarom eer wy hertelyk Christus kunnen onthelsen / en hem aannemen / zo moeten wy van alle deze toeblyngten der leugenen afgespeent zyn / en zien dat 'er niets op die alle geschreven is / als een bedrog in verwagting / ende dat alle onze gebeden / vasten / roepen / pligten / verbeteringen / lyden / goede wenschingen / goede daden / etc. niets zyn in zyn ogen / maar alleen zo veel terghingen in de ogen van zyn jaloersheid / en zo verder oorzaken van onze elenden.

Ten vierden. Daar moet een redelyke welberaden en rezolute verlaten zyn van alle dingen in ons zelve / waar op ons hert genegen is zig te vergapen. De ziel overtuigt zynde van de ydelheid van alles / waar door zy de zaligheid was hopen / moet nu voornemen haar aangrypen van dezelve los te laten / haar rug tot dezelve keren / dezelve met een voornemen des herten te verlaten / en tot dezelve te zeggen / henen uyt, gelyk 'er staat Jes. 30: 22. Dit is ons zelve te verloochenen / 't welke wy doen moeten / eer wy zyn Discipulen worden / Matth. 16: 24. Dit is onzes Vaders huis te verlaten / Ps. 45: 11. en ons regter-oog uit te steken / en onze regter arm af te houwen / Matth. 5: 29, 30. Dit verlaten van alle onze vorige valsche steunzels en uitblyngten moet resoluut zyn / dwars tegen veel tegenstant van binnen van de vleeschlyke en natuurljke genegenheden des herten / en tegen veel tegenstant van buiten / van de Satans verstrikkende ingebingen / en bedriegelyk ver-

zoekingen. Het moet een daadlyke redelyke daad van de ziel zyn / op vaste en doorgaande overtuiging van haar onnuttigheid / ja van haar gevaarlykheid / en verderfelykheid.

Ten vyfden. Daar moet eenige kennis zyn van de natuur van 't Evangelische Verbond / en van de weg die God nu verkooren heeft / waar door hy zyn genade in de zaligheid van de arme zondaars zal verheerlyken. Dat God de Vader / Soon / en h. Geest het goed gedacht hebben / tot eere van de vrye genade / en wysheid / op een weg van gerechtigheid en barmhertigheid / Jezus Christus te zenden / om de menschelyke natuure aan te nemen / en zo God en Mensch te worden in twee onderscheidene natuuren / en een Persoon voor eenwig / en te worden onder de Wet / den vloek daar van te ondergaan / en slierben de verbloekte Dood des kruyses / te voldoen de gerechtigheid / en te betalen 't rantsoen / tot verlossing der uitverkooznen ; in welk op te nemen onze Heer een dienstknecht was / Jes. 42: 1. Jes. 49: 6. en Jes. 52: 13. Jes. 53: 11. Zach. 3: 8. Matth. 12: 18. en had van God genoegzame bequaamheid tot al 't geen hy ondernam / Jes. 42: 1. Jes. 61: 1, 2. Matthei 12: 18. ende had een belofte van zyn zaad te zien / en van zyn dagen te verlenigen / Ec. Jes. 53: 10, 11. Aldus was 'er een Verbond van verlossing tusschen God en de Middelaar ; de Middelaar / die het opnam / was verbonden allegte verrigten dat hy op zig nam / en heeft dien volgens ook zo gedaan : Want gelyk de Heere op hem leide / ofte op hem dede zamenkomen de ongerechtigheid van ons alle / Jes. 53: 6. zo heeft hy ter rechter tyd onze smerten / en droeffenissen gedragen. Hy was verwonderd om onze overtredingen / en om onze ongerechtigheden was hy verbyzelt / de straffe onzer vrede was op hem ; hy wierd uitgehouwen uit den lande der levendige / en geslagen om de overtredinge zyns Volks. Hy maakte zyn siele tot een zond-offer / en droeg de ongerechtigheden zyns Volks / stortende zyn siele uit in de Dood / zo droeg hy de zonde van vele / en had voor de over-

overtreders / Jes. 53: 4, 5, 8, 10, 11, 12. 30 dat 't geen de Wet niet doen en konde / door dien zy door het vleesch dragteloos was / God zyn Zoon zende in de gelphheid des zondigen vleesch / voor de zonde / ofte door een offerande voor de zonde / de zonde veroordeelt heeft in het vleesch / Rom. 8: 3. op dat de gerechtigheid der Wet vervuld zonde worden in ons / vers 4. Albus maakte hy hem tot zonde / ofte een offerande voor de zonde / op dat wy mogten regtvaardig worden / 2 Cor. 5: 21. En hy is eens geoffert / om de zonde van vele te dragen / Heb. 9: 28. En hy heeft zig door den eeuwiggen Geest Gode onstraffelyk opgeoffert / vers 14. en hy zelfs heeft onze zonden in zyn Lichaam gedragen op het hout / 1 Pet. 2: 24. Daar moet / zeg ik / eenige kennisse ofte verstand wezen van deze grote verborgentheid des Evangeliums / waar in de veelvuldige wysheid Gods bekend gemaakt word / Eph. 3: 10. en van dat edele voornemen Gods / in zyn Zoon op deze wyze te zenden / om den Dood te sterfen / op dat de veroordeelde zondaren mogten leven / en weder keren tot Gods schoot / als verlosse niet met goud ofte zilber / ofte vergankelyke dingen / maar met het dierbare Bloed Christi / als eens onbestraffelyken en onbedekten Lams / 1 Pet. 1: 18, 19. en zynde zo verlost door Bloed / te worden Koningen en Priesteren Gode / 1 Pet. 2: 9. Openb 5: 6, 10. De ziel moet hier van niet onwetende zyn / anders zal alles te vergeefs zyn. Ik bepaal niet / hoe onderscheidentlyken en hoe vol deze kennisse moet zyn ; maar gewis daar moet zo veel kennisse hier van zyn als aan de ziel grond van hoop zal geven ; en dezelve / in verwagting van zaligheid door deze weg / zal doen haar rug keeren tegen alle andere wegen / en zig gelukkig agten / indien zy die konde verlaten / en wel verzekert / indien zy daar eens konde toe geraken.

Ten zesden. Daar moet een overtuigtheid zyn van de algenoegzaamheid / volkomenheid / en voldoende beguaamheid van de weg der zaligheid door dezen gesynisten Middelaar / of anders en zal de ziele niet worden bewogen / om haar andere wegen te verlaten / en

zig tot deze alleen te begeven. Zp moet zeker zpn van dat de zaligheid alleen door deze weg te verkrygen is / en datze ongetwyffelt op deze weg zal verkrygen worden / op dat zp zig zo met vertrouwen op deze weg werpe / en zoetelyk zinge in hoop van een edele uitkomst. En daarom moetze geloven / dat Christus zo wel dadelyk God als Mensch is / en zo wel een waaragtig Mensch als God ; dat hy ten vollen wel verzien is tot het werk der verlossinge / zynde hem den Geest gegeven zonder maate / en ten vollen en rykelyk aangedaan met alle hoedanigheden / die hem tot alle onze noden toe schikken / en hem bequaam maken / om volkomentlyk zalig te maken alle die door hem tot God komen / Heb. 7: 25. Dat hy ons van Gode geworden is tot wyshheid / gerechtigheid / heiligmaking / en verlossing / 1 Cor. 1: 30. Dat hem alle magt gegeven is in Hemel en op Aarde / Matth. 28: 18. Dat alles onder zyn voeten is gestelt / en dat hy der gemeynte is gegeven tot een hooft / boven alle dingen / Eph. 1: 22. Dat in hem alle volheid woont / Col. 1: 19. Dat in hem alle de schatten der wyshheid en der kennisse verbergen zpn / Col. 2: 3. Ja dat in hem alle de volheid der Godheid lighaamlyk woont / zo dat wy in hem volmaakt zpn / die het hooft is van alle overheid ende magt / vers. 9, 10.

Ten zevenden. De ziele moet weten / dat hy niet alleen een bequaam en algenoegezaam Middelaar is / maar dat hy ook willig en baardig is / om te verlossen en zalig te maken alle die willen komen : Want alle de voozgaande bysonderheden zullen haar dyoefheid maar vermeerderen / en haar te meer pynigen / zo lang zp meynt door onwetenschap ofte ingebinge des Satans / datze geen deel in die verlossinge heeft / geen toegang daar toe / geen grond van hoope van zaligheid daar door. Daarom is het nodig / dat de ziel bezeffe niet alleen een mogelykheid / maar ook een betwyslykheid / van hulp door deze weg ; en dat de bedesling van het Evangelium der genade / ende de verkonding en aanbieding van dit goede
nieuwsg

nieuws aan haar / zo veel te kennen geeft ; dat de verdraagzaamheid Gods / wagtende lang / en zyn goedigheid vernieuwende de aanbiedingen dit bevestigt : Wat zyn ernstig aandringen / zyn sterke beweegredenen aan d'eene zyde / en zyn scherpe dreigementen aan d'andere zyde / zyn vernieuwde bevelen / zyn vernieuwigbuidigde betuigingen / zyn uitgedrukte doefheid en smerte over zulke / die niet wouden tot hem komen / zyn verwopingen en bekwipingen van zulke / die hartstuckelijik weigerden / en diergelyke / buiten alle disput stellen zyn gewilligheid / om die gene zalig te maken / die tot hem willen komen : Ja dat hy de tegenwerpingen te gemoete komt / en alle verschoningen haar uit de mond neemt / dit maakt de zaak klaar en openbaar / zo dat de gene / die niet komen willen / zonder verschoning verlaten worden / en geen hindering in de weg hebben liggende / dan haar eigen onwilligheid.

Ten agsten. De ziel moet weten / op wat conditie en voorwaarden Christus zig in het Evangelium aanbied / naamlyk / op conditie van hem aan te nemen / in hem te geloven / en op hem te rusten / en dat wy op geen andere wyze kunnen deelgenoten worden van het goede / door Christus verkregen / dan door hem aan te nemen gelyk hy in het Evangelium word aangeboden / dat is te zeggen / om niet / zonder prijs ofte gelt / Jes. 55: 1. absolutelyk / zonder ijehouding / geheel / en tot alle einden / &c. Want voor dat dit bekent zy / zal 'er geen omhelzen van Christus zyn ; en voor dat 'er is een omhelzen van Christus / is 'er geen voordeel door hem te hebben. De ziel moet aan hem als aan een Man getrouwt zyn / zo moet aan hem vast zyn / gelyk de takken aan de wortel / met hem vereenigt / gelyk de leden met het hoofd / een met hem geworden / een Geest / 1 Cor. 6: 17. ziet Joh. 15: 5. Ephes. 5: 30. De ziel moet hem ombatten om alles / hem aankleven op alle gevaarlykheden / hem nemen / en het scherpste kruis / dat hem volgt. Nu ik zegge / de ziel moet kennis hebben van deze conditie / want zy moet hier handelen met beraad en reden : Met Christus een verbond

bond te maken is een zwaarwichtig werk / en vereischt beraad / gezetheid der ziele / een redelyk voornemen / een vol voornemen des herten / en vergenoegen der ziele. Daarom moet de Mensch kennis hebben van de conditie van het nieuwe Verbond.

Ten negende. Daar moet een vergenoegen wezen in de condities van 't Euangelium / en het hert moet dadelyk Christus omhelzen / gelyk hy in 't Euangelium word aangeboden. Het hert moet voor hem openen / en hem in-nemen / Openb. 3: 20. De ziele moet hem om-armen en aannemen / Joh. 1: 12. De mensch moet hem aannemen als zyn Heer ende Meester / Koning / Priester en Propheet / moet zig overgeven aan hem als zyn Leidisman en bevelhebber / en voornemen hem te volgen in alles / en aldus een contract met hem sluiten; want voor dit gedaan zy / is 'er geen vereeniging met Christus / en voor dat 'er vereeniging met Christus is / krygt men geen deel aan de vruchten van zyn verlossing / in opzigt van regtvaardigmaking / geen vergeving / geen aanneming / geen toegang tot de gunste Gods / geen vrede / geen blydschap in den Heiligen Geest / geen verkrypen van de bespreegde conscientie / en geen bekentmaking van liefde ofte gunste van Gods wegen.

Ten tienden. Daar moet een leunen en rusten zyn op hem / en op zyn volmaakte offerhande. De ziel moet hier neer zitten als voldaan / en berusten / in dezen zynen volkomene middeling. Dit is in hem te geloven / op hem te rusten / Joh. 3: 11. 1 Pet. 2: 6. als een algenoegezame hulp. Dit is den last van een verbroken verbond / van een schuldige conscientie / van verdiende toorn / van den vloek der Wet / Ec. op hem te werpen / op dat hy deze quaden van ons weg-drage. Dit is den Heere Jezus aandoen / Rom. 13: 14. om ons zelven met zyn gerechtigheid te bedekken / van voor 't aangezicht der gerechtigheid / om in dit wapentuig te staan tegen de beschuldiging der Wet / des Satans / en van een quade Conscientie. Dit is hem te maken onze toeblygt tegen den strom van Gods toorn / en een schuld

duw tegen de hitte van zyn gramschap / Jes. 25: 4. en onze verberg-plaats tegen de wind / ende een schuil-plaats tegen den vloet / en als de schaduw eenes groten rotzsteens in een dorstig land / Jes. 32: 2. Als wy ons zelven in hem verbergen / als de volmaakte boze / die ten vollen de gerechtigheid voldaan heeft / en begeren in hem alleen gebonden te worden / niet hebbende onze eigene gerechtigheid / die uit de Wet is / maar die dooz het gelobe Christi is / de gerechtigheid die van God is dooz het gelobe / Phil. 3: 9. Dit is onze hand te leggen op het hooft van het offer / als wy op deze offerande rusten / en daar op alleen de zaligheid verwagten. Dit is ons zelven in Christi armen te werpen / als peremtoirlijk gerezolbeert / dooz geen andere weg tot den Vader te gaan / en geen andere gerechtigheid dan Christi booz Gods Dierschaar voort te brengen. Dit is 't geloof / ja de levendige werking van 't regtvaardigmakend geloof.

Al dus word Christus dan gebruikt als de weg tot den Vader / in het stuk van regtvaardigmaking / als de arme ontwaakte zondaar (overtuigt van zyn zonde en elende) van zyn eigen onbequaamheid / om hem zelven te helpen / van de algenoeegzaamheid van alle midelen nevens Christus / van Christi algenoeegzaamheid / volvaardigheid / en willigheid / om te helpen / van de billikheid / ende redelphheid van de conditien / op welke hy / en 't leven dooz hem word aangeboden / nu vergenoegt / en ten vollen te vrede is met deze weg / dadelphk verzakende alle andere wegen / hoedanig zy ook zyn mogen / en met zyn hart en hand Jezus Christus omhelst / en hem neemt / gelyk hy in het Euangelium word aangeboden / om hem tot alles te gebruiken / om op hem te leunen / en op hem te rusten in alle gebaar / en in 't byzonder / om toeblygt tot hem te nemen onder zyn vleugelen / en daar te rusten met welgevallen / vergenoegen / en vermaak / en zig van den rooyn Gods te verbergen.

Wog men diende wel te weten / dat deze daad des geloofs / waar dooz de ziel na Christus uitgaat / en de

de hem aanneemt / en op hem leunt / niet ebengelph is
in alle : Want /

1. In zommige kanze lebendiger / sterker / en werksamer zyn / gelyk 't geloof van den Hoofstman / 't welk niet een sluitreden konde reden-boeren / Matth. 8: 8. &c. 't welk Christus aanzag / als een groot geloof / groter dan 't welk hy niet gebonden had / zelfs niet in Israël / vers 10. gelyk het geloof van de Cananeische Vrouw / Matth. 15: 21. &c. dewelke geen wegeringen wilde aannemen / maar uit schyn-wegeringen plegtredenen maakte / 't welk Christus preeſt als een groot geloof / vers 28. Maar in andere kan het zwakker / en meer bezwikkende zyn / niet bequaam om regt te rebenkabelen tot haar eigen troost en sterkte / gelyk Matth. 6: 30. maar 't is niet veel bzeze vermengt / gelyk Matth. 8: 26. en niet veel ongeloof / zo dat de ziel moet uitroepen / Heer , komt myn ongeloof te hulp , Marc. 9: 24.

2. In zommige kunnen de daden en werkingen van dit geloof klaarder en onderscheidentliker zyn / en booz haar zelve / en booz geestelike aanschouwers ; in andere kan het zo overdekt zyn met een hoop twyffelingen / ongeloof / jaloersheid / en andere verdorvenheid / dat de werkingen des geloofs bezwaarlyk ofte gansch niet te merken zyn booz haar / ofte andere / zo dat'er niets zal gehoozt worden / dan klagten / bzezen / twyffelingen en tegenwerpingen.

3. In zommige kan dit geloof sterke en bemerkelyke werkingen hebben / woſtelende booz veel moedbenemingen / en tegenstand / ende menigten zwarigheden henen / gelyk in die Cananeische Vrouw / Matth. 15. en lopende met een volstreckte rezoluthheid booz alles heen / met Job, Cap. 15: 15. Alzoude hy my doden , zo zal ik op hem hopen : En nemende aldus 't kroninkryk der Hemelen met geweld in. In andere kan het zo zwak zyn / dat de minste tegenstand / ofte moedbeneming genoegzaam kan zyn / om de ziel te doen haar hoop overgeven / en om hy na te despe-

despereren van te overwinnen / en daar dooz te gera-
ken.

4. In zommige hoewel't niet sterk / en geweldig / nog
eniger mate stout in zyn werkingen schynt / zo kan
het dog vast / gevestigd / en resoluut zyn / in op hem te
steunen / Jes. 26: 3, 4. en op hem te vertrouwen /
Ps. 125: 1. voornemende daar vast te blyven / en komt
het om / zo komt het om.

5. In zommige kan het geloof nog zwakker zyn / uit-
gaande in sterk en hevig hongeren. Matth. 5: 6. De
ziel derft niet zeggen / datze gelooft / of datze aan Chri-
stus kleeft / en op hem steunt / nogtans derft ze zeggen /
datze na hem verlangt / en na hem zo heigt / als ooit
een hart schreeuwde na de waterbeken / Ps. 42: 1, 2.
Zy verlangt en dooft na hem / ende kan niet verzadigt
worden dooz iets buiten hem.

6. In zommige kan 't geloof zo zwak zyn / dat de
ziel alleen kan merken / dat het herte na hem nitziet / op
weinig minder fondament / dan een mischien, mis-
chien zal zy geholpen worden / Jes. 45: 22. Zy zien
na hem uit / om de zaligheid / zynde overtuigt / dat 'er
geen andere weg en is / gerezolbeert geen andere weg
in te slaan / zo nemen zy vooz / aan zyn deur te leggen /
wagtede en uitziende / om 't aanzigt van de Koning
eens te zien / en van zins / daar te wagten / tot dat zy
sterben.

7. In zommige kan het geloof zo zwak zyn / dat 'er
niets meer kan gemerkt worden / dan een contente-
ment in de conditien van 't verbond / een gewilligheid
om de koop aan te nemen / en een herte dat daar in toe-
steemt / hoewel zy niet derben zeggen / datze in der daad
't zelve omhelzen / ja niet durben zeggen / datze zullen
welkom zyn. Openb. 22: 17.

1. In zommige kan het zo zwak en laag zyn / datze
niet kunnen zeggen / datze eenige regte honger ofte be-
geerte na hem hebben / nog dat haar hert 't verbond der
genade regt en in der daad toestemt / nogtans wonden
zy 'er geern toe geraken / en zy roepen uit: Och had ik een
willig hert ! Och had ik vierige begeertens ! Och had
ik

Ik regten honger! en zy zyn ondergenoegt / en kunnen niet in vyde zyn met haar hert / van wegen dat het niet meer begeert / niet meer hongert / niet meer toefteint / zo dat indien zy dit hadden / zy zouden zig gelukkig en in goeden staat rekenen; en aldus zien wy / dat haar geloof zo laag is / dat het nergens in baarbykelp-ker schynt / dan in haar klagten / wegens dat zy het missen.

Zo en behoeft dan de arme zwakke gelovige niet zo verre moedeloos te worden / dat hy zou wanhopen / en de zaak als hopeloos en verloren overgeven; laat het geloof aankleben / afhangen / en wagten; dat heden een zwak geloof is / kan bliuen korten tyd sterker worden; hy die de grond gelegd heeft / kan en zal 't gebouw voleindigen; want alle zyn werken zyn volkomen; en een zwak geloof / als het waaragtig is / zal zaligmakende zyn / en 't zal aangrypen een zaligmakende sterke Middelaar.

Daar-en-boven, wat aangaat de werkinge des geloofs op Christi dood / ende offerande / tot mondstopping der Conscientie / der Wet / en des Satans / en om tegen te staan de gerechtigheid Gods / die wegens de zonde vervolgt / zomtyds kan de werking desselfs sterk / onderscheiden / klaar / en resoluut zyn! op andere tyden kanze zwak zyn / vermengt / ofte vergezelschapt met veel vrees / bedwelmitheid / twijffeling / en wantrouwen / van wegen dat men siet zyn eigen ontwaardigheid / veel feilen / twijffelingen aan de opregtigheid van haar bekering en diergelyke.

Dit is een voornamc zaak / en van groot belang; nochtans vele zyn daar over niet veel ontfelt / nog hebben 't hert daar ontrent zo veel werkzaam / gelyk zy behoorden / bedziende zig zelven met ydele overdenkingen. Want

1. Zy meinen datze alle haar dagen gelovige waren / nooit twijffelden zy aan Gods genade en goede genegentheid / altyds hadden zy een goed hert voor God / hoewel zy niet wisten / wat een ontwaakte Conscientie / ofte gevoelen van Gods roep te zeggen was.

2. Of

2. Of zy meinen / om dat God barmhertig is / zo zal hy zo gestreng niet zyn / dat hy op alle deze dingen / die de Leeraars vereiffchen / zal staan ; vergetende / dat hy is een regtvaardig God / en een God van waarheid / die doen zal na 't geen hy gezegt heeft.

3. Of zy stellen vast / dat het een ligte zaak is te geloven / en niet zo een zware zaak / gelyk het genoemd word / niet merkende / nog gelovende / dat niet minder kragt / dan die / welke Christus weder uit den doden heeft opgewekt / 't hert tot geloof kan bewerken.

4. Of zy nemen voor / dat zy het daar na zullen doen / op een bequamer tyd / niet bezeffende de snode listigheid des Satans in dezen / nog bemerkende / dat haar geloof niet in haar vermogen is / maar dat het de gabe Gods is ; en dat indien zy de roeping Gods niet aanvaarden / maar haar hert in haren dag verharden / God haar in zyn regtvaardig oordeel mag verblinden / dat dan deze dingen zullen van haar ogen verborgen zyn / en zal die gelegenheid / die zy voorwenden te wagten / nooit komen.

Och dat zulke / die dit hoornaamlyk belangt / konden aangezet worden / om dezen weg in te staan / opmerkende :

1. Dat / 't zy zy deze weg ingaan / zy niet kunnen behouden worden ; den toorn Gods zal haar vervolgen / den bloedwreker zal haar overballen / geen zaligheid is 'er dan hier.

2. Dat deze weg is de zekere zaligheid ; deze weg zal onfeilbaarlyk tot den Vader leiden : want hy behoed op de weg / en brengt veiliglyk na huis. Exod. 23: 20.

3. Het is de oude en goede weg : Jer. 6: 16. alle de Heiligen hebben de beinding hier van / die alreeds tot de heerlijkheid gekomen zyn. En

4. Het is een verhevene weg / en een weg van gerechtigheid / die op deze weg wandelen / zelfs de dwaze zullen niet dwalen / Jes. 35: 9. En indien de zwakke daar op wandelt / hy zal niet bezwijken : Jes. 40.

5. Dat ten zy dit gedaan werde / geen voordeel door hem te hebben is ; zyn dood en al zyn lyden is te vergeefs in opzigt van die gene / die niet willen geloven / en tot hem / als den Weg tot den Vader / gaan.

6. Ja die gene / welke in hem niet willen geloven / zeggen in effecte / of dat Christus niet gestorven is / nog een weg geheiligt heeft door het Doorhangzel zyns vleeschs / ofte dat al wat hy gedaan en geleden heeft / niet genoegzaam is / om een ziel tot God over te brengen / ofte dat zy haar eigen zaken wel zonder hem kunnen doen / en dat het een dwaze en ydele zaak was door Christus / den dood ten dien einde te sterven / of eindelyk / dat zy na de zaligheid niet en vragen ; 't schild haar niet / of zy verloren gaan / of behouden worden.

7. Dat zo veel haar belangt / het hele Evangelium ydel is ; alle de instellingen / alle de bedieningen der instellingen / alle de moeiten der Leeraren / zyn alle te vergeefs.

8. Dat in opzigt van haar / alle Christi smekingen / betveegredenen / aanlofzelen / verdraagzaamheid en langmoedigheid / zyn staan aan de deur en kloppen / tot dat zyn hartlofken zyn nat van den dauw &c. te vergeefs zyn ; ja zy worden smadelijk verwoopen / versmadet / veragtet / en klein geagt.

9. Dat alle de grote beloften van de zulke worden verwoopen als onwaaraagtig / ofte als onwaardig / dat men die zoeken ofte hebbe : en dat aan d'andere zyde alle de bedriegingen niet zyn in agt te nemen / nog te vrezen.

10. Met een woord. Dat een Hemel en de gemeenschap met God niet waardig is / dat men ze zoeken ; en dat de Hel / en de gemeenschap der Duivelen niet waardig is / dat men ze vrezen. Of dat 'er nog Hemel nog Hel is / en dat het al maar vercleringen zyn / en dat 'er niets diergelyk is / als den toorn Gods tegen de zondaars / of datze niet veel te vrezen is.

Indien men vrage , wat grond hebben arme zondaars om Christus aan te batten / en hem aan te grijpen / als zynde van Gode geworden tot gerechtigheid ?

Ik antwoorde. 1. Dat wy hem zo abzoluut van doen hebben is een grond / om ons te dzingen / dat wy zouden gaan / en hulp en redding zoeken ; wy zien / wy zijn verloren in ons zelve / en daarom is het ons vry / elders hulp te gaan zoeken.

2. Christi algenoegzame volheid / waar door hy een wel verzien Middelaar is / verzien niet alle noodwendigheden voor ons geval en staat / hebbende een prijs tot voldoeninge van de gerechtigheid gebragt / is een genoegzame nodiging voor ons / om na hem te zien om hulp / en om te wagten aan zijn deure.

3. Dat hy is van den Vader gesielt / om den Middelaar van 't Verbond te zijn / en in 't byzonder / om zijn leven af te leggen / tot een rantsoen voor de zonde / en dat Christus alle zijn ampten heeft opgenomen / en alle de pligten der zelve verricht heeft / in overeenkoming van 't Verbond der Verlossing ; zulks is een sterke moedgeving voor arme zondaars / om tot hem te komen / om dat hy hem zelve niet kan verlossen / en hy zal getrouw zijn in zijn last uit te voeren.

4. Dat de Vader hem aan ons aanbied in het Evangelium / en dat hy zelfs ons nodigt / die vermoelt en zwaar beladen zijn / ja dat hy zulke roept / en beveelt tot hem te komen in zijn eigen / en in zijn Vaders naam / onder de straffe van zijne ende zijn Vaders toorn / en eeuwige ongenade ; dat hy verder opwekt / en op conditien van liefde verzoekt / door vele beweegreden en ernstig aandringt / zijn Gezanten uitzend / om de arme zondaars zijnent halven te bidden / datze wilden verzoent worden / en tot hem inkomen / om leven en zaligheid te hebben ; ja dat hy de zulke het verwoyt / die niet willen tot hem komen / dit alles is een genoegzame grond / voor een gebzelelijk zondaar / om deze aanbieding aan te grijpen.

En verder / om de arme zielen aan te moedigen / om tot hem te komen ; alles is zo wel geschikt in 't Evangelium / dat daar niets voorkomt / dat in 't minste een strupkelblok kan zijn / ofte een regtvaardige grond van

verschoning / om na te laten te geloven / en deze aanbieding aan te nemen ; alle mogelijke tegenwerpingen zijn tegen gegaan / in zulke die maar willig zijn ; de weg is op gemaakt / en alle stenen des aanstoots zijn daar uyt weg genomen / zo dat de gene / die niet en willen komen / geen verschoning kunnen doozwenden

Sp en kunnen de grootheid harer zonde niet tegenwerpen ; want hoe haar zonden groter zijn / hoe zij meer van doen hebben eenen / die gezonden is om de zonde weg te nemen / en wiens bloed reynigt van alle zonde / 1 Joh. 1: 7. Wat grote zondaar heeft hy ooyt geweigert / die tot hem quam / en willig was dooz hem behouden te worden ? Is 'er eenige clauzel in 't geheele Euangelium / de welke grote zondaars uitsluit ?

Nog zij en behoeven niet tegen te werpen haar grote onwaardigheid : want hy doet alles om niet / tot de eere van zijn vrije genade ; nooit heeft iemand 't goede van hem gekregen om zijn waardigheid : want nooyt had iemand eenig waardigheid.

Nog zij en behoeven niet tegen te werpen haar lang weigeren, ende wederstaan van vele roepingen : want hy zal de gene die willig zijn / verwelkomen / al was 't in de elfde uur ; die komt / dien zal hy geenzins uitwerpen. Joh. 6: 37.

Nog zij en kunnen niet tegenwerpen haar veranderlykheid, dat zij niet zullen blyven staan by 't contract / maar breeken het / en heren weder met de hond tot het uitbraakzel : want Christus heeft opzich genomen / alle die tot hem komen / daar dooz-te-brengen / hy zal haar opwekken ten uitersten dage / Joh. 6: 40. Hy zal haar heiligh / en zonder vles of rimpel / ofte iets diergelyks hem zelven doozstellen / Eph. 5: 27. Het verbond is ten vollen berzien met beloften / om de mond van die tegenwerping te stoppen.

Nog zij en kunnen niet tegenwerpen de zwaarheid ofte onmogelykheid van geloven : Want dat is ook Christi werk ; Hy is den Auteurs en Volcinder des Geloofs ; Heb. 12: 2. Kunnen zij zig niet met vertrouwen

wen op hem werpen; nogtans indien zy kunnen hongeren en dorsten na hem / en uitzien na hem / hy zal dat aannemen; Ziet of wendet u na my toe (zegt hy) en wordet behouden / Jcf. 45: 22. Indien zy niet en kunnen op hem zien / nog na hem hongeren en dorsten / indien zy evenwel willig zyn / zo is alles wel; zynze willig / dat Christus haar behoude op zyne wyze / en geve zy haar daarom gewillig aan hem over / en zyn zy willig en te brede / dat Christus door zyn Geest meer honger ende een levendiger geloof in haar werke / en dat hy het willen en het werken na zyn eigen welbehagen voortbrengende; 't is dan wel.

Maar men zal zeggen, dat de conditien en voorwaarden / waar op hy zig aanbied / zwaar zyn.

Ik antwoorde. Dat ik wel toe-fia / dat de conditien zyn zwaar voor vleesch en bloed / en voor de trotze ongedoogdigde natuur; maar ligt en zeer redelyk en voldoende zyn de conditien / voor die willig zyn behouden te worden / zo gelyk God meest zal verheerlykt worden. Want

Eerst. Ons word afge-eischt / dat wy hem alleen zullen aannemen voor onze Middelaar / en dat wy niemand by hem zonden voegen / en niets met hem vermengen: de verdorvene natuur is hier afkerig van / en woude ten minsten iets wees van zig zelfs met hem mengen / en niet op Christus alleen rusten; de verdorvene natuur woude niet / dat de mensch zig heel verloochende / en Christus alleen volgde; en hier door verliezen vele haar zelven en alles; om dat zy met de Galaters de Wet en het Evangelium wilden onder een mengen / doen zelfs iets tot voldoening der gerechtigheid / en nemen Christus voor het gene overig blyft: Nu de Heere wil al de eer hebben / gelyk het redelyk is; en hy wil niet / dat iemand met hem deele; hy en zal zyn ere aan niemand geven; en is dit niet redelyk en ligt? Wat kan hier tegen geworpen worden?

Ten tweden. Ons word afge-eischt / dat wy hem geheel nemen / op dat hy ons een volkoomen Middelaar zy / als een Propheet om ons te leren / als een Koning om onze lusten t'onder te brengen / om ons te doen wandelen

len in zyn wegen / zo wel als een Priester om de gerechtigheid voor ons te voldoen / om voor ons te sterben en te bidden. Is het niet reden / dat wy hem aannemen gelijk God hem ons gemaakt heeft ? Is 'er iets in hem te verworpen ? En is 'er iets in hem 't welk wy niet van node hebben ? Is het dan niet ten uitersten redelyk dat wy hem geheel aannemen ? En wat struikel-blok is hier ?

Ten darden. Ons word afge-eischt / dat wy hem om niet aannemen / zonder gelt / en zonder prijs / Jes. 55: 1. Want hy en wil in geenderlei wyze gekogt zyn / op dat vyne genade mag vyne genade zyn / daarom wil hy alles om niet geven. Het is zeker genoeg / dat de verdorvenheid geen wilde kopen / al heeft ze niets om te geven ; den hoogmoet wil niet bukken / om een vyne gifte te ontfangen ; maar kan iemand zeggen / de conditien zyn zwaar / daar alles om niet word aangeboden ?

Ten vierden. Ons word afge-eischt / dat wy hem abzolutelyk zullen aanvaarden / zonder eenige bepaling ofte zins-behoudenis ; sommige zonden wel willig zyn / alles behalven een ofte twee lusten te verlaten / daar zy niet en denken / dat zy kunnen van scheiden ; en zy zouden zig wel willen vele dingen verloochenen / maar zy wou=den steeds zeer geern een agter-deur open houden / voor d'een ofte d'ander beinlnde lust. En wie en ziet niet / wat een dubbellhertigheid hier is ? En wat reden kan 'er pleiten voor deze bedrieglyke handeling ? De verdorvenheid / 't is waar / zal denken / dat dit zwaar is : maar niemand kan met reden zeggen / dat dit een redvaardige grond van medbeneming voor iemand is / ofte een genoegzame grond tot syping van haar is / om van Christus af te blyven ; nademaal zy niet kunnen gestelt worden / te begeren verlossinge van eenige zonde / die niet zonde begeren verlossing van alle zonde. Wy die eenige bekende lust lief heeft / en niet geern daar van zonde ontslagen zyn / heeft geen daadlyke haat tegen eenige lust / als zodanig.

Ten vyfden. Daar word verciist / dat wy hem aan=

nemen dadelyk en hertelyk, met ons hert en ziel / en niet dooꝝ een enkele nutterlyke woorden belydenis; En is daar niet al de reden in de wereld vooꝝ? Hy vied zig dadelyk aan ons aan / en zullen wy niet dadelyk zyn / in hem aan te nemen! Wat kan 'er / bid ik u / met regt tegen deze zaak weder gesproken worden? Ofte wat daadlyke moed-beneeming kan iemand daar uit vergaderen.

Ten zesden. Wy moeten hem aannemen tot alle onze noden, dat is / met een voornemen / om hem te gebruiken als onze algemoegzame Middelaar; En is dit niet zeer redelyk? Behooren wy hem niet aan te nemen / tot alle de einden en oogmerken / waar toe God hem gestelt heeft / en hem ons voorgesteld en aangeboden heeft? Wat kan dan iemand bezessen hier te leggen / 't welk een ziele zou afschrikken van hem aan te grijpen? Ja diende dit niet aangezien te worden / als een zeer grote moedgeving? En dienden wy niet den Heere te roemen / die zulken volmaakt / en algemoegzamen Middelaar ons beschikt heeft.

Ten zevenden. Wy moeten hem nemen / en alle de kruicen, die met dat aannemen ende volgen van hem / vergezest mogten gaan; wy moeten ons kruis op ons nemen / 't zy dan wat het zy / 't geen hem goed dunkt ons op te leggen / en volgen hem / Matth. 16: 24. Marc. 8: 34. Want hy / die zy kruis niet opneemt / ende hem niet en volgt / is zyns niet waardig. Matth. 10: 38. Ik weet / vleesch en bloed zal dit vooꝝ een hard zeggen opvatten; maar de ziele die opmerkt / dat Christus het zwaarste eind van het kruis wil draagen / ja dat geheel / en ondersieunen de zyne alsoo dooꝝ zyn Geest / terwyl zy daar onder zyn / datze geen regtvaardige oorzaak van lilagen zullen hebben; en hoe hy niemand wil laten zyn werk doen / op zyn eigen kosten / maar met hem wil zyn / als hy dooꝝ 't vier ende dooꝝ 't water gaat / Ies. 43: 2. 30 dat hy geen verlies zal doen / en de wateren hem niet en zullen overlopen / nog het vier hem aan brand stellen; en dat hy / die zyn leven verliest om Christus en des

Evangelium wil / dat zal behouden / Marc. 8: 35. en dat hy honderd fout voor al zyns verlies zal krygen / Matth. 19: 29. en dat zelfs met de vervolging / Marc. 10: 30. en in de toekomende wereld het eeuwige leven. Hy / zeg ik / die dit opmerkt / zal hier geen moedbeneming / nog grond van klagte zien / ja hy zal het zyn heerlykheid agten / allerlei verlies om Christus wil te doen.

Ten agten. Hier uit volgt / dat wy hem moeten aannemen, zo dat wy hem en zyn zaak en intrest erkennen in alle gevaar, staan op zyn waarheid / en niet beschaamt worden over hem / in een dag van beproeving. Belydenis van hem moet gedaan worden met de mond / zo wel als men geloven moet met het hart. Rom. 10: 9. Laat de verdorvenheid hier tegenspreken / wat zy wil / dewyl zy altyd genegen is / om een hele huid te houden ; nogtans zo en kan de reden niet anders dan zeggen / dat het billijk is / inzonderheid / nademaal hy gezeid heeft / dat al wie hem helpt voor de menschen / hy zal den zelven helpen voor zynen Vader / die in de Hemelen is. Matth. 10: 32. ende dat indien wy met hem lyden / wy ook met hem zullen heerschen. 2 Tim. 2: 12. Is hy onze Heer en Meester / en zouden wy hem niet erkennen en helpen? Zouden wy ons zynet schamen / wegens iers / dat ons uit dien hoofde kan overkomen? Wat Meester zoude dat niet qualyk nemen van zyn dienstboden?

Hier uit zien wy dan / dat 'er niets is in alle de condities / waar op hy zigt aan ons aanbied / 't geen niet reden de minste grond kan geven / waarom een arme siele zoude agterwaarts gaan / en onwillig zyn / om dezen edelen bond aan te nemen / ofte te denken / dat de condities zwaar zyn.

Maar daar is een boorname Tegenwerping, die sommige kan quellen / en die is deze ; zy kunnen niet geloven / dewyl 't geloof is de gave Gods / het moet in haar gewoogt worden ; hoe kunnen zy dan tot God daarom gaan / ende Christus tot dien einde gebruiken / op dat

haar

haar zielen mogen bewoogt worden / tot een gelove en toestemmen aan de hoop / en tot een hertelyke aan neming van de aanbieding.

Hier op wilde ik deze dingen zeggen :

Voor eerst. Het is waar / dat 't geloof de gabe Gods is / Eph 2: 8. en dat hy het is / die in ons werkt het willen en het werken / Phil. 1: 29. en cap. 2: 13. en niemand komt tot de Zoon / dan dien de Vader trekt : Joh. 6: 44. en 't is een grote zaak / en geen kleine vozdering / te geraken tot het dadelyk geloof / en tot de doorgaande overtuiging van deze onze magte loosheid : want daar dooz zal de ziel gebragt worden tot een groter mate van veroorloofing / ende van wan hoop aan 't verkrppen van de zaligheid in haar zeln / welk geen klein profyt dooz een armie ziel is / die geern zalig was.

Ten anderen. Hoewel 't geloof in onze magt niet en is / zo is het dog onze pligt : zo dat ons niet geloven onze zonde is / en God mag 'er ons regtvaardig om oordelen / syn toorn blyft op alle / die in synen Zoon Jezus niet en geloven / en de aanbieding der zaligheid dooz den gekruisten Middelaar niet willen aannemen ; en hoewel 't geloof werkender wyze sy het werk van de Geest / zo is het dog voornelyk en eigentlyk ons werk ; wy geloven / maar 't is de Geest die 't in ons werkt.

Ten derden. De ordinaire weg / waar op de Geest 't geloof in ons werkt / is dog de pligt ons op te dringen ; waar dooz wy tot een wanhopen in ons zelve gebragt worden ; en tot een uitzien na hem (wiens genade alleen dat zelve kan werken in de ziel) om die nodige hulp ende ademing / zonder welke de ziel niet komen kan.

Ten vierden. Christus Jezus heeft deze genade des geloofs verdient dooz alle de listverhoornen / even gelyk d'andere genaden / tot haar zaligheid nodig ; En daar is hem beloofst / ende dooz verbond aan hem verzekert / dat hy syn zaad zal zien / ende dat hy den arbeid syner ziele zal zien / Jes. 53: 10. en dat 'er dooz de kennisse van hem / dat is dooz de redelyke ende verstandige

daad der ziele hem aangrappende / ende hem aanbattende / gelyk hy in het Evangelium word aangeboden / vele zullen geregtvaardigt worden. vers 11. Hierom zegt hy / dat alle die de Vader hem gegeven heeft / tot hem zullen komen / Joh. 6: 37. En den Apostel zegt ons / dat wy syn gezegent met alle geestelike zegeningen in hem. Eph. 1: 3.

Ten vyfden. Niet alleen heeft Christus deze genade des geloofs / en alle andere genaden tot de zaligheid der Uitverkoopte nodig verworven / maar God heeft ook aan hem vertrouwt de bediening / en dadelike uitdeling en uitgeving van alle die genaden / die de verlosse van doen hebben: hierom is hy een Dozt / verhoogt / om bekering en vergevinge der zonden te geven. Hand. 5: 31. Alle magt in Hemel en op Aarden is aan hem gegeven. Matth. 28: 28, 29. Daarom word hy den Auteurs ende Voleinder des geloofs genoemd / Heb. 12: 2. en hy zegt tegen syn Discipulen / Joh. 14: 13, 14. dat wat sy ook zullen eischen in synen Naam / hy dat doen zal: hy is gemaakt tot een Dozt / ende tot een Zaligmaker / synde al 't gerigt aan hem toevertrouwt / Joh. 5: 22. En is Heere van alle. Hand. 10: 36. Rom. 14: 9:

Ten zesden. Hier op moet de ziel / overtuigt synde van haar verlorne staat door de zonde ende elende / van een gehele onmogelykheid / om zig zelven te helpen uit de staat des doods / van Christi algenoegezaamheid / en willigheid / om alle / die tot hem willen komen / zalig te maken / en van haar eigen onmagt / om te geloven / ofte tot hem te komen om leven en zaligheid / ofte om aan te grijpen / en te leunen op syn verdiensten en voldoening / en zo wanhopende van haar zelven: die ziel / zeg ik / moet uitzien na Jezus / de oorzaak van de eeuwighe zaligheid / de grondslag en voornamste hoeksteen / den auteur en voleinder des geloofs: ik zegge / de ziel zo overtuigt synde / moet aldus uitzien na Jezus: niet dat die overtuiging is eenige eigentlike hoedanigheid / die als nodig voor-vereischt word / om te bereiden / te schikken / en

en bequaam te maken voor geloof / veel min / datze eenigzins verdient / ofte toebrengt het geloof ; maar om dat dit is Christus onder van doen een ziel tot het geloof te brengen / door deze overtuiging / tot de eere van zijn genade. De ziele / zijnde van nature afkerig van Christus / en geheel onwillig / om dien weg der zaligheid aan te nemen / moeten tot die engte gebzagt worden / datze zal zien / datze op deze aanbieding moet aannemen / ofte sterben ; geljk de gezonde geen Medecynmeester van doen heeft / zo is Christus gekomen / alleen om zalig te maken 't geen verloren is ; en zijn methode is / de wereld eerst te overtuigen van zonde / en dan van gerechtigheid : Joh. 16: 8, 9.

Ten zevende. Dit uitzien na Jezus om gelove / bevat deze dingen :

1. De ziels erkentenis van de noodzaaklykheid des geloofs / ten einde datze Christus en zijn verdiensten mogt deelagtig zijn.

2. De ziels vergenoegtheid met die weg / van Christus deelagtig te worden / door hem te omhelzen / en op hem te rusten door 't geloof.

3. Een gevoelen en overtuiging van het ongeloof / en de hertnekkigheid des herten ; ofte een gevoelen van haar eigen magteloosheid / ja ook onwilligheid / om te geloven.

4. Een overreding van dat Christus de ongelovigheid en boosheid des herten kan overmeesteren / en de ziele bewerken tot een willige toefstemming tot den handel.

5. Een hoop / ofte een halve hoop / (om zo te spreken) dat Christus / die willig is alle arme zondaren zalig te maken / die tot hem komen om zaligheid / en gezegt heeft / dat hy niemand eenigzins zal nitwerpen / die maar komt / eindelyk ontferming over hem zal hebben.

6. Een resolutie / om aan zijn deur te leggen / tot dat hy come met leven / tot dat hy de ziele levendig make / tot dat hy ze met hem zelven vereenige:

7. Een openleggen voor die ademingen van zijn Geest / door

doo; zig te wagten van pder zaak (zo verre als zy kan) die hem mogte bedroeven ofte tergen / en doo; te wagten op hem in alle de instellingen / die hy verozdineert heeft / om geloof voo; te brengen / zodanig als in 't lezen van de Schrifst / 't horen van 't Woord / t'zamen spreken met Drouc / en 't Gebed / &c.

8. Een wagten met geduldigheid op hem / die noyt gezeid heeft tot den Wijsen Jacobs / zoekt my te vergeefs / Jes. 45: 19. steeds roepende en ziende na hem / die geboden heeft aan de einden der aarde / zig na hem te wenden / vers 22. en wagtende op hem / die zelfs wagtet / om genadig te zyn / Jes. 30: 18. gedenkende / dat zy alle wel-gelukkig zyn / die op hem wagten / vers 18. en dat'er veel goeds voo; haar bereid is / die op hem wagten / Jes. 64: 4.

Ten agsten. De ziel diende dit geloben / en omhelzen van Christus te beproeven / en zig daar toe na verinogen te stellen / ernstelyk / hertelyk / en gewilliglyk / ja ook rezolutelyk / niet tegenstaande veel tegenstand / ende veel moedbenemingen / ziende op hem / die helpen moet / ja ook het hele werk werken moet ; want God werkt in en met den mensch / als een redelyk Schepzel ; zo diende dan de ziel / de gewilligheid die zy vind / te werk te stellen / en te wagten na meer ; en na dat de Heere gelieft den weg der genade aan de ziel meer aan te pypzen / en 't hert met liefde daar toe / en begeerte daar na te verwarmen / het yzer smeeden terwyl het heet is ; en ziende na hem om hulp / grypen na Christus in 't verbond / en zo haar zegel daar aan zetten / hoewel met een bevende hand / ende onderschryphen haar naam / hoewel met vrese / en veel twijfeling / gedenkende / dat hy die het willen werkt / ook het volbrengen moet werken / Phil. 2: 13. en hy / die een goed werk begint / moet het voleindigen. Phil. 1: 6.

Ten negenden. De ziele dus beproevende te geloben in zyn sterkte / en te kruipen / als zy niet gaan ofte lopen kan / diende vast te houden 't geen zy verkregen heeft / en te rezolveren / noit haar toefstemming / ofte halve toefstem-

stemming / die zy aan de hoop of 't contract gegeven heeft / te herroepen ; maar steeds voorwaarts te zien / aan te houden / te worstelen tegen ongeloof ende onwil- ligheid / pder goede beweging van den Geest te dezer einde aan te houden / en nooit iets in te laten / 't welk haar verlangens / begeertens ofte verwagting zou kun- nen blusschen.

Ten tienden. Indien de ziele zo verre gekomen zy / datze met dat weinige gewilligheid / 't welke zy heeft / den handel toestemt / en niet te vrede is met het in zig zelf / 't welk afreikt / ofte niet toestemt ; en zy met die kleine kunst ofte sterkte / die zy heeft / haar naam daar neer zet / zeggende / ja dog zo, ik neem hem aan, en houd zig daar aan / zynde absolutelyk geresolveert / nooit agterwaards te gaan / ofte te ontzeggen / wat hy gezegt heeft / maar in tegendeel zy is vastelyk van zin / aan te kleven, en na datze in sterkte groeit : vaster te grijpen / en hem aan te grij- pen ; zo mag zy besluiten / dat het contract al geslo- ten is, en datze alreeds geloof heeft. Want hier is een aan- nemen van Christus op zyn eigen conditien / een daad- lyk toestemmen aan 't verbond der genade / hoewel zwak / en niet zo onderkennelyk / gelijk de ziel zou wen- schen. De ziel derst niet anders zeggen / of zy beknint het contract / en is 'er mede voldaan / ende verlangt 'er na / en begeert niets meer / dan dat zy daar deel mogt aan hebben / en hem genieten / dien zy lief heeft / na hongert / en heigt / ofte zingt / na datze vermag / op datze in hem mag leven / en doo? hem behouden word.

Maar eenige zullen zeggen, indien ik eenig blyk van Gods goedkeuring van deze daad van myn ziel had / eenig getuigenis van zyn Geest / zo konde ik niet ver- trouwen zeggen / dat ik geloofd had / en 't verbond / met Christus daar in aangeboden / aangenomen had : maar zo lang ik niet hier van bemerkte / hoe kan ik stellen / dat eenige beweging van deze slag in myn ziele / daadlyk geloof is ?

Tot Antwoord zeg ik : Eerst ; Wy dienen te weten / dat ons geloven / en Gods verzegelen twee onderschei- dene / en afscheidelijke / en dikmaals afgescheidene da- den

den 3yn; ons geloof is eene zaak / en Gods verzegeling met den Heiligen Geest der belofte is een andere zaak / en deze volgt / hoewel niet onafscheidelyk / de andere. Eph. 1: 13.... In welken gy ook, na dat gy geloofd hebt zyt verzegelt geworden met den Heiligen Geest der belofte.

Ten anderen. Zo dienen wy ook te weten / dat menige ziel kan geloven / en nogtans niet weten / dat zy geloofd; zy kan haar zegel daar aan zetten / dat God waaragtig is / in 3yn aanbieding van het leven dooz Jezus / en nemen die aanbieding aan / als een waarheid / en omhelzen die / en nogtans leven onder duisternis / en twyffelingen van haar geloof / menigen dag / en lengte van tyd; ten dele dooz dien zy niet onderskent de ware natuur des geloofs; ten dele dooz 't grote gevoelen en bemerken van haar eigen verdoortheid en ongeloof; ten dele dooz een misvatting van de werkingen van de Geest van binnen / ofte dooz 't misfen van een klare en onderscheidene bezeffing van de bewegingen van haar eigen ziel; ten dele, om dat zy zo veel twyffeling en vreeze bind / als of daar geen geloof konde 3yn / alwaar twyffeling ofte vreeze is / regt tegen Marc. 9: 24. Matthei 8: 26. en Matth. 14: 31. ten dele, om dat zy de verzekerdheid niet heeft gehad / die andere gehad hebben / als of 'er geen verscheidene trappen des geloofs waren / gelyk 'er 3yn van de andere genaden / en diergehyke.

Daarom ten darden, wy dienen te weten / dat vele kunnen dadelyk geloven / en nogtans deze gevoellige verzegeling van den Geest missen / die zy geern hadden; God mag het nog niet tydigh oordelen / haar dat te geven / op dat zy zig zelve niet vergeten / ende te trots worden / en om haar te meer te nucken tot het leven des geloofs / waar dooz hy mogte verheerlykt worden,

Ten vierden. Nogtans dienden wy te weten / dat alle die geloven / hebben het zegel binnen haar / 1 Joh. 5: 10. Hy die in den Zone Gods geloofd, heeft het getuigenis in

in hem zelven ; Dat is / hy heeft dat gene / 't welk dadelph een zegel is / hoewel hy het niet en ziet / nog bemerkt 't werk van Gods Geest in zyn ziel / neigende en buigende hem / tot het aannemen van deze koop ; en 't geheel Euangelium / 't welk vertoont / wat geloof is / is een zegel en bevestiging van het werk ; zo dat de zaak verzegelt en bevestigt is dooz het woord / hoewel de ziele komt te missen die geboelige ademingen van den Geest / stoptende zyn liefde uit in 't hert / en verbullende de ziel met een volle verzekerdheid / dooz alle twyffelingen en vzezen ter deuren uit te stoten ; ja hoewel de ziel mogt een vzeemdeling zyn ontrent het getuigen van de Geest met hare geest / datze een kind Gods is / en ontrent desselfs klare aantoning van het ware werk der genade binnen de ziel / en desselfs dadelph hi-spreken datze in waarheid geloofd heeft.

Maar genoeg hier van ; nademaal dit alles en veel meer / overbloedelyk word vooz gehouden / en verklaart in dat uitnemend en nuttig Tractaat / van Mr. Guthry , genaamt / Des Christens grote Interest.

Het V. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken is, als de Weg tot Heiligmaking in 't algemeen.

NA dat ik hebbe getoont / hoe een arme ziel / leggende onder den last der zonde en des toozns / Jezus Christus moet gebruiken / tot gerechtigheid , en regtvaardigmaking , en zo hem gebruiken / tot hem uit gaan / en hem toe-passen / gelyk hy ons van Gode geworpen is tot gerechtigheid. 1 Cor. 1: 30. en dat maar kortelyk ; also dit hele grote werk meer ten vollen en tot contentement verhandelt is in dat voornoemde grote / hoewel kleine Tractaat / naamlph / Des Christens grote

Interest ; zo zullen wy komen en tonen / hoe een gelovige / ofte een gerechtvaardigde ziel Christus verder zal gebruiken tot heiligmaking / dewyl dit een byzondere zaak is / waar ontrent zy menigmaal zeer verlegen en bezwaart is.

Op dat wy dan eeniger mate door de hulpe van zyn ligt en genade / eenige dingen mogen voorstellen / om deze grote en noodzakelyke waarheid op te klaren / zo zullen wy eerst een weinig daar van spreken in 't gemeen ; dan dooytgaan / om de zaak particulierder te vertonen. Eer wy van de zaak in 't generaal spreken / dienden wy te gedenken / dat de Persoon / die alleen in staat is / om Christus te gebruiken tot heiligmaking / is een / die Christus alreeds gebruikt heeft tot gerechtigheid , en rechtvaardigmaking ; de gene die een byemdeling is ontrent Christus / en leeft nog in de natuurlijke staat / heeft geen toegang tot Christus tot heiligmaking. Wy moet een gelovige en in 't verbond zyn / eer hy van de gronden van heiligmaking / in 't verbond voor-gesteld / gebruik kan maken ; men moet eerst vereenigt zyn met Christus / en gerechtvaardigt door 't geloof in hem / eer men eenige kragt van hem kan trekken / tot volmaking van heilichheid. Wy moet eerst in hem zyn , eer hy kan in hem opgroejen , ofte in hem vrugten voortbrengen. En daarom het eerste / daar de zielen zig dienden mede bezig te houden / soude zyn / hoe met Christus vereenigt / en met zyn gerechtigheid door 't geloof bekleed te worden / en dan hebben zy een regt tot alle zyn weldaden : eerst zonden zy tragen haar staat verandert te krygen / van vyandschap tot vrede en verzoening met God / door 't geloof in Jezus.

Nog ten anderen , men diende op te merken / dat wanneer daar gezegd is / dat men een gelovige moet zyn / eer men tot Christus kan gaan / en hem gebruiken tot heilichheid en uitzuivering / zulks zo niet en is verstaen nog gezegt ; dat men weten moet / dat men dadelijk door geloof gerechtvaardigt is eer men enig gebruik van Christus kan maken tot heiligmaking

men kan langen tyd geregtvaardigt / en een gelovige zyn / en groejen in genade doo? Jezus Christus / en zo dadelijk aanleggen de gronden van heiligmaking / en gebruiken Christus te dezen einde / als daar toe verleent / en nogtans niet komen tot een verzekerdheid van zyn vereeniging met Christus / van zyn regtvaardigmaking doo? 't geloof in hem / nog van zyn geloof.

Maar ten darden , indien iemand zegt / hoe kan een ziel met vertrouwen tot Christus naderen / om hem te gebruiken / in opzigt van heiligmaking / en steeds twyffelt aan haar staat en weder-geboorte ? Zo antwoorde ik : 't Is waar / een klaar gezigt van ons deel aan Christus doo? 't geloof zou een grote moedgeving zyn / om hem met vertrouwen te naderen en te gebruiken in alles ; en deze aanmerking diende alle te bewegen / om ernstiger te zoeken en te trachten na de merktekenen en blyken van haar deel ; waar toe zy een goed behulp zouden vinden in het voornoemde Boek ; Nog ik zal alleen dit hier zeggen ; dat indien de ziel een ernstige begeerte heeft / om geheeltyken geheiligt te zyn / en 't Beeld Gods te hebben / om hem te verheerlyken / en heigt na heiligheid / als naar leven / om gelijk te schynen / die heilig is ; en indien zy dit haar werk en poging maakt / nergens meer over bedroeft zynde / dan over haar gebrekykheid / nitroepende en beclangende na den dag wanneer zy zal verlost zyn van een lichaam des Doods / en den ouden Mensch geheel gekruist zal hebben ; zy niet behoeft te twyffelen of zy heeft deel aan Christus / en heeft grond om hem te gebruiken tot ieder deel van heiligmaking : Want dit verlangen en begeren na gelyksoornigheid met Gods Wet / en haken na dit geestelyk leven / ten einde dat God mag verhoogt worden / Christus verheerlykt / en andere gestigt / zal niet ligt in iemand gebonden worden / die in de natuur nog is. Het is waar / en ik sta het toe / eenige die haar eigen geregtigheid trachten op te regten / en zoeken doo? haar eigen werken / en inklevende heiligheid geregtvaardigt te worden / kunnen wenschen / dat zy heiliger / en min schuldig

mogten zyn / en zy kunnen / om eenig ander ver-
dooven eind / begeren wy te zyn van de magt van
eenige lust / die zy zig schadelijk en moeijelijk bevinden /
en dog met liefde en begeerte by zig houden eenige an-
dere beminde lusten / en zo een hert hebben / dat steeds
kleeft aan 't hert van 't een ofte 't ander verfoejelijk ding:
Maar begenadigde zielen / gelijk zy agt nemen op al-
le Gods geboden / zo hebben zy niet voor / door haar
werken voor God geregtvaardigt te worden / nog zy
en betragten de dodiging ofte heiligmaking niet tot
zulken eind : ja en bespeuren zo ras niet eenige geneigt-
heid van haar valsche bedrieglijke hert tot zulken eind /
of zy verwerpen en verfoejen het terstond ; zo dat een
ziele hier uit eenige ontdekking kan krygen van de daad-
lijkheid van haar geloof / en deel aan Christus / en van
haar grond / ja plicht / om Christus tot heiligmaking te
gebruiken.

Dit voor-uit gestelt zynde / zo komen wy nu / om
iets in 't generaal te spreken / van der gelovigen ge-
bruik-maken van Christus / als haar van Gode geworden
tot heiligmaking , en te dezen einde zullen wy alleen een
wefsig van deze twee dingen spreken. Eerst zullen wy
tonen / in wat opzichte het is / dat Christus genoemd
wordt onze Heiligmaking , ofte ons van Gode geworden
is tot Heiligmaking , gelijk des Apostels spreek-wyze is /
1 Cor. 1: 30. ofte wat Christus gedaan heeft als Mid-
delaar / om 't werk van heiligmaking in de ziel te
beginnen / en te vorderen tot volmaaktheid : en Ten
anderen , hoe de ziel zig in deze zaak moet dragen / ofte
hoe de ziel moet gebruiken en aanleggen / 't geen Chri-
stus te dezen einde gedaan heeft / op dat zy in genade
mag groeien / en de heiligmaking voleindigen in de
vrije Gods.

Wat het eerste belangt. Wy dienen te weten / dat hoe-
wel het werk van heiligmaking voornelyk onze zy / het
nogtans door een andere hand / als de principale wer-
kende oorzaak / gewoogt word / namelyk door de Va-
der / Zoon / en Heilige Geest : De Vader word gezegd
de ranken te reinigen , op dat zy meer vrugt mogten dra-

dragen, Joh. 15: 1, 2. daarom worden wy gezegt geheiligt te zyn door God de Vader, Jud. vers 1. De Zoon word ook de Heiligmaker genoemd / Heb. 2: 11. hy heiligt en reinigt de gemeente met het badwater door het woord, Eph. 5: 26. de Geest word ook gezegd ons te heiligen / 2 Theff. 2: 13. 1 Pet. 1: 2. Rom. 15: 10. Hierom worden wy gezegd gewassen en geheiligt te zyn door den Geest Gods / 1 Cor. 6: 11. Maar byzonder worden wy gezegd geheiligt te worden in Christus, 1 Cor. 1: 2. en hy is ons van Gode geworden tot heiligmaking, 1 Cor. 1: 30. Laat ons dan zien / in wat zin dit mag waaragtig zyn.

Voor eerst. Hy heeft door zyn Dood en Bloed te wege gebracht / dat dit werk der heiligmaking zal gewoogt en gevoordt worden: Want hy heeft buiten de poorte geleden, op dat hy door zyn eigen Bloed het Volk zoude heiligen; Heb. 13: 12. wy worden zalig door het wasschen der wedergeboorte, en vernieuwing des heiligen Geests, den welken hy over ons rykelyk heeft uitgegoten door Jezum Christum, onzen Zaligmaker, Tit. 3: 5, 6. Hy heeft hem zelve voor ons gegeven, op dat hy ons zoude verlossen van alle ongerechtigheid, en hem zelve een eigen Volk zoude reinigen, yverig in goede werken, Tit. 2: 14. Aldus is onze heiligmaking de vrugt van zyn Dood / en is verkregen door zyn Bloed / Hy gaf zig voor zyn Gemeinte, op dat hy ze heiligen zoude, Eph 5: 25, 26.

Ten tweden: Dewyl hy stierf als een Borge / en publyk persoon / so worden de gelovige wettiglyk gerekent aan de zonde gestorven / in hem. Daarom zegt ons den Apostel / Rom. 6: 3, 4, 5, 6. dat zo vele als wy in Christus Jezus gedoopt zyn, wy in zyn dood gedoopt zyn, en dat wy daarom met hem begraven zyn door den doop in de dood, en zyn met hem eene plante geworden in de gelykmaking zynes doods, ja dat ook onze ouden mensch met hem gekruist is, op dat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, op dat wy niet meer de zonde en dienen; waar uit den gelovigen

toe-gelaten en geboden word / vers 11. het daar voor te houden, dat zy der zonde dood zyn; en daarom zou de zonde niet heerschen in haar sterfelyk lichaam; om de begeerlykheden desselfs te vervullen, vers 12. Dit is een zekere grond van hoop en troost voor de gelovigen / Christus dus als een publyk perzoon gestorven is / en dat wy uit kragt van dien / zynde nu vereenigt met Christus door 't geloof / dood zyn aan de zonde door de wet / en dat de zonde geen heerschappij over haar kan eischen / gelyk zy voor haar bekering mocht gedaan hebben / en dede / want de Wet heerscht over een mensch, zo langen tyd als hy leeft, maar niet langer; verhalen gelovende broederen, der Wet gedodet zynde door 't lichaam Christi, zyn getrouwt aan eenen anderen, naamlyk den genen, die van den doden is opgewekt, op dat zy Gode vrugt dragen zouden. Rom. 7: 1, 4.

Ten darden. Hier uit volgt / dat onzen ouden mensch met Christus gekruist is, op dat het lichaam der zonde te niet gedaan worde: Rom. 6: 6. zo dat dezen ouden Tiran / die het volk Gods onderdrukt / zyn doodwonden gekregen heeft in de kruisiging van Christus / en nooit zyn vorige kragt en werkzaamheid zal weder krygen / om Gods volk te onderdrukken / en t'onder te brengen / gelyk hy gedaan heeft. Hy is nu zo veel als gedood en gekruist / virtualiter, door de dood van Jezus / zynde in Christus aan den kruice genagelt.

Ten vierden. Zyn opstanding is een pand en verzekering van deze heiligmaking; want gelyk hy sterf als een publyk perzoon / zo stond hy weder op / als een publyk perzoon; wy zyn met hem begraven door den Doop, op dat gelyk Christus is opgestaan van den doden, door de heerlijkheid des Vaders, wy ook alzo zouden wandelen in nieuwigheid des levens, Rom. 6: 4. en de gelovige worden gezegd met hem een plante geworden te zyn, in de gelykheid zynער opstanding, vers 5. en zy zullen met hem leven, vers 8. en daarom moeten zy het daar voor houden, datze Gode levende zyn in Christo

Christo Jezu onzen Heere, vers 11. Wy zyn met hem opgewekt, Eph. 2: 6.

Ten vyfden. Deze Heiligmaking is een artypiel van 't Verbond der Verlossinge / tussen de Vader / en de Zoon / Jes. 52: 15. Alzo zal hy vele Heidenen besprengen. en Jes. 53: 10. Hy zal zyn zaad zien, en het wel-behagen des Heeren zal door zyn hand gelukkigelyk voortgaan. Nademaal dit dan aan Christus beloofd is / zo moet hy dat verbult zien te kypgen / en het zal hem ook gegeven worden / nademaal hy dat alles verbult had / 't geen hy ondernomen had / hebbende zyn ziele tot een schuld-offer gesteld.

Ten zesden. Deze Heiligmaking is in 't Verbond der Genade beloofd / Jerem. 33: 8. En ik zalze reinigen van alle haar ongeregthigheid. Ezech. 37: 23. en ik zalze reinigen ; zo ook Ezech. 36: 25. Dan zal ik rein water op u sprengen, en gy zult rein worden van alle uwe onreinigheden, en van alle uwe dreggoden zal ik u reinigen. Nu alle de beloften van 't Verbond der Genade zyn ons bevestigd in de Middelaar: want in hem zyn alle de beloften Ja en Amen. 2 Cor 1: 20.

Ten zevenden. Hy heeft ook verkregen / en door de zyne zeker gemaakt die nienwe natuur / en het vleesch en hert / 't welk ook beloofd is / Ezech. 36: 26. en Ezech. 11: 19. Jerem. 32: 19. Dit is het nieuwe en levendige beginzel der genade / de fontein van heiligmaking / de welke niet vergeeft ende stil kan zyn in de ziel.

Ten agsten. Ja door hem worden de gelovige der Godlyke natuur deelagtig / dewelke is een groefjende zaak / jonge heerlykheid in de ziel. 2 Pet. 1: 3, 4. Gelyk ons zyn godlyke kragt alles wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, geschonken heeft door de kennis des genen, die ons geroepen heeft, tot heerlykheid en deugd, door welken ons de grootste en dierbare beloften geschonken zyn, op dat gy door de zelve der Godlyke nature deelagtig zoud worden, &c.

Ten negenden. De Geest is beloofd / om ons te doen

wandelen in zyn insettingen ; Ezech. 36: 27. Nu alle deze beloften worden ons goet gemaakt in Christus / die de Borge van het verbond is / ja hy heeft nu de uitdeeling / en uitgeving van de ryke beloften van 't Verbond aan hem toevertrouwt gekregen ; so dat hy is de grote Heer-Tresaurier en bevruchter van de grote en heerlyke verkregene zegeningen.

Ten tienden. Daar worden nieuwe beboogtingen / ademingen / en aanblazingen van den Geest gegeven in Christus / Jes. 27: 3. Hy moet zynen hof ofte wynaard alle ogenblikken beboogtigen. Dit is de Noorde-wind / en de Zuide-wind die op den hof waaide / Hoogl. 4: 16. Hy moet als den dauw voor Israëel zyn. Hof. 14: 5.

Ten elfden. Door Christus word den gelovigen gebracht in zulken Verbond-staat / dewelke grote grond van hope geeft van zekere overwinninge. Hy is nu niet onder de Wet / maar onder de genade / en hier uit besluit den Apostel Rom. 6: 14. dat de zonde over hem geen heerschappy zal hebben. Dewyl zy dan nu zyn onder die bedelling der genade / waar door al haar capitaal is de Middelaars hand / en te zynen beschikking / en niet in haar eigen hand ende vermogen / gelyk onder het Verbond der werken / so is 'er een zekere grond gelegd voor gestadige ontfanging / en verzorging / in alle noden.

Ten twaalfden. Christus heeft hierom gebeden / Joh. 7: 17. Heiligtze door uwe waarheid. Alwaar de Heere is biddende / dat zyn Discipelen meer en meer mogten geheiligt worden / en so bequaam gemaakt / en verzien tot het werk der bediening / waar in zy stonden gebruikt te worden ; En 't geen hy voor haar bad / was niet alleen voor haar / maar voor alle de uitverkoornen / die gestelt worden tegen de wereld / voor dewelke hy niet en bad. vers 9.

Ten dertienden. Hy staat onder een betrekking op de gelovige / van een wipstok / ofte van een wortel / waar in zy groejen als takken / so dat zy / door in hem te blijven /

ben / en te leven door geloof in hem / en zal van hem te
 rreken / vugt-dragen in hem / Joh. 15: 1, 2, 4, 5.
 Haar schat der genade is in hem / de woestel / en hy
 deilt zal en leven mede aan syn takken / waar door zy
 groejen / bloejen / en vugt-dragen tot de heerlijkheid
 Gods.

Ten veertienden. Christus heeft op zig genomen het
 ampt van een Propheet en Leeraar / om ons te onder-
 wijzen in den weg / waar in wy behoren te gaan : want
 hy is die grote Propheet , dien de Heere belooft heeft te
 verwekken / en die gehoopt en gehooorzaamt moest worden
 in alles. Deut. 18: 15. Hand. 3: 22. ende cap. 7: 37.
 Hy is gegeven tot een Getuige / en tot een Leider
 ofte Vorst / Jes. 55: 4. en ons is geboden hem te ho-
 ren. Matth. 17: 5. Marc. 9: 7.

Ten vyftienden. Hy heeft ook op zig genomen het
 ampt van een Koning / Psal. 2: 6. Matth. 21: 5. Jes.
 9: 5, 6. Phil. 2: 8, 9, 10, 11. En daar door staat
 hy verbonden / alle hare geestelike vanden / de Zatan /
 en de verdooftheit te overwinnen ; Psal. 110. Hy
 is gegeven tot een Vorst en Gebieder , Jes. 55: 4.
 En zo kan hy syn volk doen wandelen in syn we-
 gen.

Ten zestienden. Als wy ons besmetten met nieuwe
 overtredingen en feilen / zo heeft hy een fonteyne voor
 ons verzorgd / om in te wasschen / een geopende fontein
 voor den Huize Davids , en voor de Inwoonders van
 Jeruzalem , tegen de zonde , en tegen de onreinigheid ,
 Zach. 13: 1. En deze Fontein is syn Bloed / het
 welke reinigt van alle zonde / Heb. 9. 14. 1 Joh. 1: 7.
 Openb. 1: 5.

Ten zeventienden. Hy is ons voorgesteld als een
 Voorbeeld en Patroon / op dat wy zouden wandelen /
 gelijk hy gewandelt heeft / 1 Joh. 2: 6. hy heeft ons
 een exempel nagelaten / op dat wy syn voetstapen zou-
 den navolgen 1 Pet. 2: 21.

Ten agtienden. Hy heeft den Zatan onzen Arts-
 vband overwonnen / en heeft syn werken verbroken
 1 Joh. 3: 8. Hy quam om de werken des Duivels

te verbreken ; en in 't byzonder zyn werken van godloofheid in de ziel.

Ten negentiende. Hy heeft instellingen verordineert om de grond te leggen / en om dit werk van heiligmaking te voorbereiden ; beide het Woord / ende Sacramenten zyn ten dezen einde gestelt. Het Woord om te beheren / en te bevestigen / Joh. 17: 17. Heiligtze door uwe waarheid , uw woord is de waarheid , ziede Christus ; Het Woord is gegeven als de regel / en ook door middel van 't zelve / word 't leven en de sterkte tot de ziele gevoert / om de heiligmaking te voleindigen in de vryze Gods. 1 P'et 2: 2. Ende de Sacramenten worden gegeven / om de ziel te versterken en te bevestigen in de wegen Gods.

Ten twintigsten. Gelyk hy sterke moedgebvingen heeft voorgesteld aan zyn navolgers / om te volharden in den weg der heilichheid / vele grote en dierbare beloften / waar door zy der Godlyke natuur mogten deelagtig worden / 2 Pet. 1: 4. en waar door zy aangemoedigt worden / om haar zelve te reinigen van alle besmetting des vleesches en des geestes. 2 Cor. 7: 1. En vele beweegreden / om aan te houden / en voort te gaan ; Also heeft hy ook de zwaarigheden uit de weg gedaan / 't zy die binnen of buiten ons zyn / in daar door heeft hy de weg ligt / en vermaaklyk gemaakt / voor de gene die daar op wandelen / zo datze nu op den weg van zyn geboden kunnen lopen.

Deze byzonderheden / regt opgemerkt / zullen ons hertonen / wat een edelen grond tot heiligmaking in Christus is gelegd voor de gelovige / dewelke zy door den gelobe mogen en moeten aangryppen / op datze in genade mogen groeien / en in Christus opwassen / en de heiligmaking volmaken ; en wat een wonderlyk beleid van genade dit is / waar in alles zo zeker is gemaakt voor de gelovige / Christus haar alles wordende / en hebbende een Koninglyken ende zekeren weg voor haar / zeker voor haar / en heerlyk voor hem zelve.

Belangende het tweede byzondere stuk / naamlyk / hoe
de

de gelobige zig in deze zaak moeten dragen / ofte hoe
 zy Christus en deze gronden van heiligmaking in Chri-
 stus moeten gebruiken / die wy verhaalt hebben / 30
 staat te weten :

Eerst ; Dat 'er eenige dingen zyn / daar van zy zig
 dienden te wagten / en tegen te waken / als :

Voor eerst. Zy dienden zig te wagten van een herte-
 loze opgebing / en van toe te geven aan moedeloos-
 heden / en van te luistren na de taal des ongeloofs /
 ofte na de ingebingen van de Zatan ; waar doo? hy wil
 tragten / haar te overreden van de onmogelykheid
 van doo? het werk der heiligmaking heen te geraken /
 ofte van eenige merkelijke voortgang daar in te doen :
 de Zatan / en een bedriegelyk hert kunnen veel zwa-
 righeden opgaderen / ende hy brengen / dat 'er vele
 leeuwen / vele onderwinnelyke zwaarigheden in de weg
 zyn / om haar moedeloos te maken / om niet verder
 te gaan ; en indien de Zatan hier over mag / 30 heeft
 hy een groot point gewonnen : Daarom dient een gelo-
 vige zyn hooft op te houden in hoop / en zig te wagten /
 van de moedbenemingen zig te vermenigvuldigen /
 ofte van te besluiten / dat de zaak onmogelyk is : want
 dan zal hy nog hert / nog hand hebben tot het werk /
 maar neer-zitten / ende zyn handen wzingen / als over-
 wonnen van moedeloosheid / en bezweping des
 geests.

Ten tweden. Zy dienden zig te wagten / van haar
 eigen weldadigheid te verwerpen / en van na te laten
 te gebruiken de gronden van hoop / van kragt en voz-
 dering in 't sijn van heiligmaking / welke Christus haar
 heeft toegelaten te gebruiken. Daar is zelfs onder Gods
 kinderen zulken quaad / datze afgeschrikt worden / van
 't geen Christus uit grote lief de voo? haar verzogt heeft /
 en niet durven met vertrouwen gebruiken / of zig toe-
 passen de grote en troostelyke beloften / ten einde datze
 mogten aangemoedigt worden ; zy en willen niet nemen /
 't geen haar gegunt word / als agtende zig onwaardig ;
 ende meinende / dat het vermetelheid in haar zou zyn / zig
 aan te matigen een recht aan 30 grote dingen ; en zy den-

ken / 't is een pyffelpke nedzigheid in haar / van verre te staan / en zo moetwillig te weigeren de voorzelen en hulp-middelen / die zo zeer dienen tot haar wasdom in genade.

Ten darden. Zy dienen zig te wagten van een zoogeloog verzuim van de middelen / gestelt tot vordering in heilichheid : want hoewel de middelen 't werk niet en werken / nogtans is het door de middelen dat God verkoren heeft te werken het werk der heiligmaking ; hier is dat te zien / dat de hand des blutigen vet maakt / en den akker des lulaarts overgroeit ras met doornen en netelen / zo dat hem de armoede overhoimt / als een wandelaar / en 't gebrek als een gewapent man / Spreuk. 24: 30, 31, 34. Het is een zondig God-verzoeken / dat men meent / op een ander wyze te zullen geheligt worden / dan God in syn diepe wysheid bestemt heeft.

Ten vierden. Zy diende zig evenwel te wagten van te veel gewigt te leggen op de middelen en instellingen / als of zy het werk konde te wege brengen. Hoewel het den Heere goed gedacht heeft / te werken in / en door de middelen / zo moet hy dog zelfs het werk doen. Middelen syn maar middelen / en niet de principale oorzaak ; en zy en kunnen niet anders werken / dan na dat de principale werker de zelve beliest te gebruiken / en door de zelve te werken : Als wy leunen op de middelen / en op de instrumenten / zo syn wy ons zelve nadelig / door God misnoegen te geven / en hem te verwekken / om ons te verlaten / op dat wy met de instelling alleen woestelen / ende geen voordeel vinden. Daarom diende de ziel zig hier tegen te wapenen.

Ten vyfden. Hoewel de middelen niets kunnen doen / ten zy hy die over-adenne ; zo dienden wy dog ons niet alleen te wagten van die te verzuimen (gelyk wy eben zeiden) maar ook van die op een slojdige wyze waartenenien / zonder die ernst en blytichheid / die 'er vereischt word. Vervloekt is hy , die 't werk des Heeren onagzaamlyk doet. Jerm. 48: 10. Hier is dan de byzondere kunst van Christelykheid blykende / dat men zo blytig / ernstig / en ingespannen is in 't gebruik der mid-

belen / als of 3p de zaak / die wp zoeken / kunnen uitswer-
ken / en nogtans zo zeer afgetrokken te 3pn van dezelve
in onze hoop / en verwagting / en zo zeer te leunen op den
Heere alleen / en van hem af te hangen om den zegen / als
of wp gansch geen middelen gebruikten.

Ten zesden. 3p dienden zig te wagten van de bewe-
gingen des Geestes klein te agten / en te verzuimen /
want daar door kunnen 3p de beste gelegenheid verliezen.
3p dienen altyd als op de vlugt te staan / baardig om de
minste beweging te omhelzen / en 3p dienen altyd gereed
te staan / wagtende op de aanblazingen van 3pn Geest /
en te openen / als hy roept / op dat 3p niet daar na wer-
den gebagt tot roepen en zoeken / en niet verkrypen / 't
geen 3p gaarn hadden / gelyk wp sien in de Bijld.
Hoogl. 5: 2, 3, 4, 5, 6. &c.

Ten zevenden. 3p dienden zig ook te wagten van den
Geest niet te blusschen / 1 Thefl. 5: 19. ofte den Geest te
bedroeven / Eph. 4: 30. door haat onchristelyke en onge-
voeglyke gedraginge: want dit zal haar heiligmaking
veel verderven. Het is door de Geest / dat het werk der
heiligmaking word voortgezet in de ziel; en als deze Geest
word ontroert / ofte van 3pn werk gezet / hoe kan dan
't werk voortgaan? Als de bewegingen van dezen in-
wonenden Geest gebluscht 3pn / zo word 3pn werk ver-
dorven en veragtert: en als hy bedroeft word / zo word
hy verhindert in 3pn werk. Daarom dienden de zielen
toe te zien tegen ongeloof / moedeloosheid / ongevoeg-
lyke en onchristelyke gedraging / &c.

Ten agsten. 3p dienen zig te wagten van verwoesten-
de zonden / Psal. 51: 12. Zonden tegen 't licht / en con-
scientie / zulke die David noemt vermetele zonden / trots-
heden / Psal. 19: 13. 3p dienden zig ook te wagten van
te begunstigen eenige bekende verdorventheid / ofte iets
van die slag / 't welk het werk der heiligmaking mogt
hinderen.

Ten anderen. Het ware nuttig / ende zeer vorderlyk
voor de ziel / die in genade wilde groejen / en vorderen in
de weg der heilichheid / zo 3p leefde in de gestadige over-
tuiging.

1. Van de noodzaaklykheid der heilichheid / zonde welke niemand God zien zal / Heb. 12: 14. dewyl 'er nie ingaat in het Nieuwe Jeruzalem / 't geen verontreinigt Openb. 21: 27.

2. Van haar eigen magteloosheid / om eenige daad regt te doen / hoe de ziel niet bequaam is iets goeds te denken / als van haar zelven / 2 Cor. 3: 5. en datze sonder Christus niets kan doen. 1 Joh. 15: 5.

3. Van de ongenoegzaamheid van eenige menschelyke hulp ofte middelen / ofte wegen / die wy mogten goed dinken te verkiezen / om een verdoobtheit regt te doden / ofte om sterkte te geven / tot regte betragting van eenige plicht : want onse bequaamheid is van God. 2 Cor. 3: 5. En het is door den Geest , dat wy de werken des lichaams moeten doden. Rom. 8: 13.

4. En van de verraderlykheid en bedrieglykheid van 't hert / 't welk genegen is by-wegen te volgen / zynde niet alleen bedrieglyk boven alle dingen , maar ook desperatelyk boos , of doodlyk , Jeremia. 17: 9. Op dat de ziel door dit middel jaloers mogt worden over haar zelven / ende wanhopen van iets te doen in haar eigen kragt / en zy zo gesterkt worde tegen dat voornamelyke quaad / 't welk een vband is van alle ware heiligmaking / naamlyk vertrouwen op het vleesch.

Ten darden. De ziele diende haar ook gebestigt te houden op deze dingen :

1. Op Christi algenoegzaamheid , om in alle geballen te helpen / also hy volkomentlyk , ten uittersten kan zalig maken. Heb. 7: 25.

2. Op zyn mededogentheid over zulke / die van de weg af zyn / en zyn gecreedheid / om arme zondaars te helpen met zyn genade en sterkte / en dit zal de ziel ophouden / van te bezwipen en te wanhopen.

3. Op de bevelen van Heiligheid , zodanig als deze / Reinigt uw handen , en zuivert uw herten. Jac. cap. 4: 8. En zyt heilig , want ik ben heilig. 1 Pet. 1: 15, 16. En diergespke. Op dat de autho-
ritet

ritteit Gods / en de conscientie van een Gebod de ziel te werk stelle.

4. Op de grote vergelding des loons / die gestelt is voor de gene die voort woestelen / en volharden ten einde toe / en op alle de grote beloften van grote dingen / aan de gene / die geheiligt zijn waar van de Schrift vol is / op dat de ziel aangemoedigt worde / om door zwaarigheden te lopen / stormen door te staan / verdrukking te lyden / als een goed krygsknecht / om te volharden in haar pligten.

5. Aan d'andere zijde / op de veelvuldige droeve bedreyingen ende aankondigen van toorn / tegen de gene die zijn wetten overtreden ; en op alle de smertelpheden / welke de gene / die de vreeze Gods ende de naging na heilichheid afwerpen / te verwagten hebben / van welke de Schrift vol is ? op dat de ziel door dit middel in vreeze worde gehouden / en tot de plicht aangeprikkelt worde / en te williger gemaakt worde / om de traagheid af te leggen.

6. Op den regel , 't Woord Gods waar door wy alle onze daden alleen moeten reguleren / en dit moeste onze overdenking zijn dag en nacht / ende alle onze betragting ; gelyk wy zien / dat het was Davids en anderer heilige Mannen Gods haar daaglyksche werk ; ziet Psal. 119.

Ten vierden. In alle deze natragting van heilichheid / en beoeging van een hoger mate van genade / diende de ziel te mikken op een regt oogmerk ; en zo moeckze de heilichheid niet te dezen eynde beogen / op datze daar door mogt geregtvaardigt worden / ofte op datze daar door den Hemel en Gods gunst verwerven ende verkrijgen mogte ; want het gewigt van dat alles moest op Jezus Christus leggen / die onze Gerechtigheid is. En onze heilichheid moet hem van den thoon niet stoten / nog hem van zijn eere beroven / die 'hy aan geen ander wil geven. Maar de ziel moest na de heilichheid staan / ten eynde datze God de Vader / Soon / en Heilige Geest mogt verheerlijken / en hem behagen / die tot de heilichheid roept /

roept / ende datze daar dooꝝ bequaam gemaakt wierde om deel te hebbe in de Erve der Heiligen in het licht Col. 1: 10, 11. en een bequame Bruid gemaakt worde dooꝝ zo een Heilige Bruidgom / en een lidmaat van zo een heilig Hoofd / op dat andere daar dooꝝ mogten gestigt worden. Matth. 5: 16. 1 Pet. 2: 12. 1 Pet. 3: 1, 2. op dat de ziele daar uit-zie / als een Tempel des Heiligen Geests / en gelyk een Dienstknecht Christi / gekogt met een pyss / 1 Cor. 6: 17, 18, 19. en 20. en een klare blyk hebbe van haar weder-geboorte en regtvaardigmaking; en ook op datze haar dankbaarheid aan God uitdrukke / vooꝝ alle zyn gunst-bewyzen / en weldaden.

Ten vyfden. De ziel diende dooꝝ 't geloof aan te gryp-
pen / en vast te houden de grond van heiligmaking / dat is te zeggen: 1. 't Geen Christus vooꝝ zyn Volk verdient heeft. 2. 't Geen hy als een publyk Perzoon vooꝝ haar gedaan heeft / en zo moetze dooꝝ 't geloof /

1. Een regt pretenderen / en de hand slaan aan de beloften der genade / der sterkte / der overwinning / en dooꝝ-helpling / in haar stryd met de verdoꝝventheid van binnen / en met de Satan / en een boze wereld van buiten.

2. Zy moet het daar voor houden in 't gelove / datze der zonde dood is door de dood Christi, en Gode levendig door zyn Opstandig. Rom. 6: 4, 11. en dat den Ouden mensch met hem gekruist is, op dat het lichaam der zonde te niet gedaan worde. vers 6. en datze nu niet onder de Wet is, maar onder de genade. vers 14. Op dat zy dooꝝ dit middel moegt aangemoedigt worden / om dooꝝt tegen een overwonnen vyand te veyten / en niet op te geven / niet tegenstaande de missing van verwagting / de moed-benemingen / overweldiging van verdoꝝventheid / &c. En dat de gelovige mag kennen / op wat grond hy staat / ende welke zy 't fondament van zyn hoop en verwagting van overwinning in het einde / en dat hy zo mag lopen, niet als op 't onzeker, en zo kampe: niet als de lugt slaande, 1 Cor. 9: 26.

Ten zesden. In dit werk der heiligmaking diende de gelovige veel te zyn in de levendige oeffening des geloofs / te stryden dooz geloof / te voorbereiden dooz geloof / op te groejen / en vrygten dooz te brengen dooz geloof. En zo diende de gelovige.

1. Dikmaal zyn aangrypen van Christus te vernieuwen / hem vast houdende dooz 't geloof / en zo blyvende in hem / op dat hy vrygt mogt dragen. Joh. 15: 4, 5.

2. Niet alleen diende hy zyn vereeniging vast te houden met Christus / maar hy diende ook dooz 't geloof op Christus te zien / als zyn Magazyn / en generalen Heer Dispensier van alle de verkregene zegeningen des Verbonds / die hy van doen heeft ; en Christus aan te schouwen / als staande ampts halven verbonden / om zyn werk van zaligheid te volmaken / en den gelovigen zig dooz te stellen heilig / zonder smet / en zonder vlek ofte rimpel / of iets diergelyks. Eph. 5: 27.

3. Hy diende dooz den gelove de beloften aan te grijpen / zo van de generale hooft-zom van genade / 't nieuwe hert / 't vleeschen hert / en de Geest / om ons te doen wandelen in zyn inzettingen. Ezech. 36: 26, 27. als van de byzondere verscheffene daden der genade / die hy van doen heeft / als daar is / Jerem. 30. 8. Ik zal haar reinigen van alle haar ongerechtigheden, &c. Zo Ezech. 36: 25. Jerem. 31: 19. gelyk de kerck doet Mich. 7: 19. Hy zal onze ongerechtigheden t'onderbrengen of dempen, &c. En zo hebbende, ofte grijpende deze beloften, moeten wy ons zelve reinigen van alle besmettingen des vleeschs ende des geests, ende de heiligmaking voleindigen in de vreze Gods. 1 Cor. 7: 1.

4. Gelyk de gelovige dient dooz 't geloof uit Christus / dooz de wyse der beloften / die alle ja en Amen in hem zyn, te trekken genade / sterkte / kennis / kloekmoedigheid / en al wat tot zyn stryd ofte oorlog vereischt word / ten einde hy mogt sterk zyn in den Heere, en in de sterkte zyner kragt. Eph. 6: 10. Zo diende hy ook dooz den gelove 't gewigt van 't hele werk op Christus te wentelen / en
dus

dus hem zelven / en zyn zo:ge en last op hem te werpen / die voor hem zo:gt. 1 Petr. 5: 7. Psal. 37: 5. Ps. 55: 22. Aldus zoude het werk ligt en zeker worden / als wy door den gelobe den last op hem wentelen / die de uitverkoo:ne is / tot dat werk bequaam gemaakt / en laten het op hem / die onze sterkte is / wagtende geduldiglyk de uitkomst in hoop.

Aldus gebruykt de gelovige Christus / als van Gode geworden tot heiligmaking / als hy in 't gebruyk der gesceide middelen / ziende op 't Verbond der genade / en de beloften desselfs / en op 't geen Christus gedaan heeft om zyn volk te heiligen / en te zuiveren / de zaak op hem wentelt / en verwacht hulp / zaligheid / en overwinning door hem.

Maar op dat niet eenige mogten kleinmoedig worden / en denken dat alles te vergeefs is / om dat zy geen voortgang nog wasdom in genade eynwel bemerken / maar vinden de verdorvenheid also sterk / en quelling / als ooit / zo wilde ik wel eenige weinige dingen tot haar zeggen.

Voor eerst. Laat haar onderzoeken en beproeven / haar te kort komen / en missen in verwagting / niet veel hier uit voort-komt / om dat de zake niet zo zuiver op Christus is geworpen / gelyk zy zonde. Word het niet te dikwils beboorden / datze ten strepde uitgaan in haar eigen kragt / leunende op haar eigen capitaal van genade / op haar eigen kennis / ofte op haar pligten / ofte diergelyke? Hoe kunnen zy dan voortspoedig zyn?

Ten anderen. Laat haar treuren / als zy eenige ontdekking hier van krygen / en zig wapenen hier na tegen die verdorvene overneigting des herten / die haar steeds aanzet / om zig in te laten in de strepde zonder den Oversten haree zaligheid / en te begten zonder de wapenrustinge Gods.

Ten darden. Laat haar beproeven / en zien / of zy in na de heilichheid te staan / niet zyn geleid door verkeerde einden / en of zy niet meer trachten na heiligmaking / op datze waardiger en beter by God aangenomen mogen zyn /

3^{pn} / en op datze mogten rust en vrede hebben / in op-
 zigt van haar aanneming en verzoening by God /
 als of dit eenige reden / stoffe / ofte conditie was van
 haar gerechtigheid / en regtvaardigmaking voor
 God ; Dan / op datze haar gehoorzaamheid aan
 het bevel Gods mogten tonen / 1 Theff. 4: 3. Eph.
 2: 10. Joh. 15: 16. en haar dankbaarheid aan hem
 mogten uitdrukken / ende God verheerlijken. Mal.
 1: 6. Matth. 5: 16. Joh. 17: 10. Eph. 4: 30. En indien
 't zo is / zo behoorden zy Gods goetheid in dit
 missen van haar verwagting te erkennen / na-
 demaal zy daar door meer en meer zien een noodzaak-
 lykheid van haar eygen gerechtigheid ter zyden te
 leggen / en van zig tot de gerechtigheid Christus te
 begeven / en van op die alleen te steunen / om vrede en
 verzoening met God.

Ten vierden. Zy dienden te onderzoeken en te zien / of
 haar verzuim en zorgeloosheid in het waken / en in de
 uitboering van pligten/niet veroorzaakt/datze haar ver-
 wagting missen / en zo te kort komen. God agt het
 zomtyds bequaam/dat hy een leeuw van verdoorntheid
 op haar laat niptgaan/op dat zy mogen omzien/en wak-
 kerder op haar wacht-toeren staan / wetende / dat zy
 met een wakker tegen-partyder te doen hebben / den
 Duivel / die als een briesshende leeuw rondom gaat ,
 zoekende wien hy mogt verslinden. 1 Pet. 5: 8. En
 dat zy den stryd hebben niet alleen tegen vleesch en
 bloed , maar tegen de overheden , tegen de magten ,
 tegen heerschers van de duysternis dezer wereld , te-
 gen de geestelyke boosheden in de lugt. Ephes. 6: 12.
 Het is niet te vergeefs / dat wy zo dikmaals belast wor-
 den te waken. Matth. 24: 42. Matth. 25: 13. Matth. 26:
 41. Marc. 14: 38. Luc. 21: 36. Marc. 13: 33, 34
 35, 37. 1 Corinth. 19: 13. 1 Theffal. 5: 6 1 Pet. 4: 7.
 Col. 4: 2. Wy weren/wat David en Petrus is over-ge-
 komen door gebrek van wagthouding.

Ten vyfden. Zy dienden te bezorgen / en te zien / of
 'er niet te veel zelfs hertrouwen is / het welk den schade-
 lyken val van Petrus veroorzaakte ; God mag in zyn

gerechtigheid en barmhertigheid de verdoorntheid
 voor een tyd op haar laten los-brekken / en haar onder de
 voet treden / om haar daar na te leren / datze zig ma-
 tiger dragen / en haar zaligheid uitwerken in vreze en
 beven, Phil. 2: 12. gedenkende / wat een jaloers en heil-
 ighen God hy is / met welken zy te doen hebben ; wat
 een tegen-partijder zy tegen haar hebben / en hoe zwak
 haar eigen kragt is.

Ten zesden. Dit diende gedagt te worden / dat
 een ziele in genade kan groejen / en vorderen in heilig-
 heid / wanneer zy in haar beseffen niet voort-gaat van
 kragt tot kragt / maar veel eer agterwaardig gaat.
 Het is wat anders / genade te hebben / en wat anders /
 te zien / dat wy genade hebben ; Zo is 't ook wat an-
 ders / te groejen in genade / en wat anders / te zien dat
 men groeit in genade. Vele kunnen haar wasdom
 in genade in twyffel trekken / wanneer zelfs haar in
 twyffel trekken van dien wasdom het contrarie kan
 doen blyken : want zy kunnen besluiten / datze niet gro-
 jen / maar eer agterwaardig gaan / om datze meer en
 meer geweldige en sterke verdoorntheden / en verdo-
 gene werken der duisternis en godloosheid gewaar wor-
 den in haar zielen / dan zy ooit merkten te voren ; daar
 die grote ontdekking toond den wasdom in haar geeste-
 lyke heimis / en daar in te groejen is een wasdom in ge-
 nade. Zo kunnen zy dubben en twyffelen aan haar
 wasdom / op misvattingen / als mekende / dat de ver-
 doorntheid altyd sterkt is / als zy de grootste beroerte
 ende geraag maakt ; ofte haar klagten kunnen voort-
 bloeien van een hevige begeerte / die zy hebben / om veel
 meer heiligmaking te hebben / 't welk kan maken / dat
 zy vele trappen / die zy gevordert zyn / over het hoofd zien ;
 of iets diergelijks kan haar duisternis en klagten ver-
 oorzaken ; ja God kan het bequaamt voor haar ag-
 ren / ten einde dat zy nezig en vltig mogten verwaart
 worden / datze in het duister zyn in opzigt van haar
 voortgang / daar zy / indien zy zagen / wat vordering en
 voortgang zy gemaakt hadden in de Christelykheid /
 mogten dertel / zorgeloos en gerust worden / en zo ver-
 002

wozzaken eenlge droevige bedeyling / om haer wederom te vernederen.

Ten zevenden. Men diende te gedenken / dat hier geen volkomene overwinning te hebben is ; Het is waar ; de gelovige worden gezeyd volmaakt te zyn / in opzigt van de regtvaardigmaking / dooz de toerekening van de volmaakte gerechtigheid Christi / en in opzigt van haer oprechtigheid / en Euangelische eenvoudigheid / en in opzigt ook van de delen van den nieuwen mensch ; zulk een was Noach , Gen. 6: 9. en Job , Cap. 1: 1, 8. Ziet ook Psal. 37: 37. Psal. 64: 5. 1 Cor. 2: 6. Heb. 5: 14. Jac. 3: 2. En het is waar / wy moeten de volmaakttheid beogen / en daarom bidden / gelyk wy zien Matth. 5: 48. 2 Cor. 13: 11. Col. 4: 12. Heb. 13: 21. Jac. 1: 4. 1 Pet. 5: 10. Hebr. 6: 1. Nogtans is hier geen volle volmaakttheid in opzigt van de trappen van heilichheid / en heiligmaking / en in opzigt van het overblyfsel van de verdoorventheid van binnen. Job 9: 20, 21. Phil. 3: 12. want zelfs hy / die gewassen is / en in opzigt van de regtvaardigmaking geheel rein is / die heeft nog van node / dat zyn voeten gewassen worden / van wegen dat hy vuilichheid krygt in zyn wandel / Joh. 13: 10. Zo dat / indien de Heere de ongerechtigheid zoude gade slaan , niemand zou bestaan : Psal. 130: 3. Psal. 143: 2. Daar zal altyd in de besie iets wezen / meer of min / van dien syyd / daar Paulus van spreekt Rom. 7: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23. zo dat zy steeds zullen reden hebben / om met hem uit te roepen vers 24. Och elendig mensch die ik ben , wie zal my verlossen van het lichaam dezes doods ! en het vleesch zal steeds begeren tegen den geest , en de geest tegen het vleesch , zo datze niet en zullen kunnen doen wat zy wilden. Gal. 5: 17. De plaats van volmaakttheid is boven / alwaar alle tranen worden afgewischt / en den vermoeiden woestelaar in ruste is.

Ten agsten. Datze niet mis-batten / en denken / dat ieder beweging der verdoorventheid in de ziel bewys is van desselfs heerschappy / en overmogende kragt / de ziels-

verdorventheid kan zig roeren / en veel werks maken / daar zy geen verlos kan krygen om te heerschen ; en zy kan zyn als een geweldige en wreede usurpateur / zoekende den thoon / stellende het hele Koninkryk in brand / dewelke met kragt der wapenen word wederstaan ; de verdorventheid kan geruster en stiller zyn / wanneer zy in der daad den thoon van de ziel heeft ; gelijk een overwinnaar geruster en stiller kan zyn wanneer hy overwonnen heeft / en in een vreedzame bezitting van het Koninkryk is / dan wanneer hy maar daar om begtende was ; als den sterken zyn huis in-heeft / en meester is / zo is alles in rust en vrede / tot dat een sterker kome / en hem uitstote / en hem van de bezitting verdryve.

Ten negenden. Heiligmaking bestaat niet altyd in 's menschen vyfheid van zommige verdorventheden : want daar kunnen zommige verdorventheden zyn / daar den eenen geen natuurlpke genegenheid toe heeft / maar in tegendeel een groten afkeer van / gelijk zommige wereldsche wigten geen genegenheid hebben tot verquisten en doozbrenge / ofte diergelpke fouten / die tegen haar humeur / ofte gestadige opvoeding strydig zyn ; en de Satan zal wel nooit zo een mensch tot zulke quaden berzoeken / wetende dat hy meer voozdeel zal doen / dooz zyn humeur en naturel op te volgen / en zo hem wegvoerende tot de andere contrarie fout : En hoewel zo een mensch zelfs niet en weet / wat het is / tot die fouten eens berzocht te worden ; zo is dog dat geen bewys / dat hy is een geheiligt mensch ; veel min is 't een bewys / dat hy meer genade heeft / dan een ander / wiens overmaggende quaad dat is / en waar tegen hy daaglpks is strydbende en woystelende. Waar nit blykt / dat zelfs tegen een overwinnende verdorventheid te woystelen / en bezuiging te doen / kan blyk geven van meer genade / dan vyfheid van eenige quaden tot welke men zo veel niet berzocht word / en natuurlpke min genegen is.

Ten tienden. Ook en dienden zy niet te denken / dat de verdorventheid altyd meester van de ziel is / en den thoon bezit / als een volkomen overwinnaar / wanneer zy de ziel

booz; een tyd over-mag / en weg voert : want de zonde
 kan zomtyds over de ziel in-komen / als een vloed / met
 een onwederstandelyk geweld / en voeren alles booz; een
 tyd met zig weg / zo dat de ziele geen gevoelige weder-
 stand kan bieden ; gelyk wanneer een schielijke / gewel-
 dige en onverwagte verzoeking aankomt / zo dat den
 armen mensch bedwelmt is / en nauwelijks weet / waar
 hy is / ofte wat hy doet / tot dat hy op zyn rug legt ; te
 dier tyd zal 't een grote zaak zyn / indien de ziel geruste-
 lyk derst een protest doen / en haar misnoegen verkla-
 ren tegen 't geen gedaan is / en indien 'er een eerlyke pro-
 testatie is tegen de geweldige en tyrannische usurpatie
 van de verdozventheid / zo kunnen wy niet zeggen / dat
 de verdozventheid is in een vzedzame bezitting van den
 thoon ; indien de Geest tegen het vleesch begeert / zugs-
 tende dooz; gebeden ende smekingen tot God / alle de
 kragten / die zy kan by-brengen / tegen de inbeker / en
 inroepende alle de toebereyding van godlyke hulp / die zy
 kan krygen ; en als zy niet meer kan doen / zo zuchtze
 en karmtze onder die onregtvaardige inbeking / boozne-
 mende nooit hulding te doen aan den usurpateur / nog
 zyn wetten te gehoozamen / nog zo veel als te parlamen-
 teren met hem / ofte vrede te maken / dan kunnen wy niet
 zeggen / dat de ziel ten vollen deze geweldige bezitting
 toestemt ; ja indien de ziel zo veel koint te doen / op zul-
 ken tyd / als de Satan met al zyn kragt aandringt /
 zo zal het een groter blyk zyn van de sterkte der genade
 in de ziel / dan indien de ziel 't zelbe ofte weinig meer
 zoude doen / op een tyd / wanneer de verzoeking zo sterk
 niet en is .

Ten elfden. Het en is haar niet goed / te zeggen / dat
 de genade in haar niet en groeit / om dat zy niet zo verre
 vorderen / als sommige doen ; en om dat zy tot die hoog-
 te van genade niet en komen / tot welke zy andere geboz-
 dert zien ; dat en is geen zekere regel / om de wasdom in
 genade daar by te meten. Sommige kunnen een beter na-
 tuurlyk humeur hebben / waar dooz; zy min genegen zyn
 tot verscheide fouten / daar die andere een sterke genegen-
 heid toe binden ; zy kunnen 't voozdeel van een beter op-

voeding hebben : en diergelyk ; Zo dat zy liever dienen zig te beproeven in dit jaar / aan 't gern zy waren het laatste jaar / en dat in opzigt van de begeerlykheden / die zy alle hare dagen zyn onderworpen geweest.

Ten twaalfden. Wy moeten niet meenen / dat een ieder gelovige dezelve mate der genade zal verkrygen ; daar is een maat gestelt voor ieder lidmaat ofte deel van het lichaam / en ieder hoegzef brenkt toe na de kragtder werking in de mate van ieder deel / Eph. 4: 16. God heeft meer te doen met sommige / dan met andere ; meer kragt is 'er vereist in een arm of been / dan in een vinger of tee. En een ieder diende zo verre te vrede zyn met zyn mate / dat hy niet en knorre nog murmurere tegen God en zyn bedelingen / die hem maar een vinger / en niet een arm van 't lichaam maakt ; en hy zoude zyn plicht doen in zyn plaats / strejdende tegen de zonde / na de mate der genade / hem van den Heere mede-gedeelt / en dat getrouwelyk en volstandiglyk ; en wy en dienen niet te ruisen met God / dat hy ons zo byp niet en maakt van verzoeken / en verdorvenheden / als wel sommige andere : want de Capitein moet niet berispt worden / dat hy sommige van zyn soldaten na deze post commandeert / daar zy noit eens de vband zien / en andere na die post / daar zy gestadig moeten vegten ; den soldaat is hier onder het commando / en daarom moet hy stil zyn / ende nemen zyn lot : also moet de Christen des Heeren bedelingen eerbiedigen / in de zaken zo te schikken / datze nooit een uur gerustheid zullen hebben / daar d'andere meer rust en vrede hebben / en zy moeten op haar post staan / en vegten rezolverende nooit te wipken / maar liever de grond met haar dode lichamen te bedekken / tot dat den obersten Bevelhebber het goed vinde / haar te verligten.

Het VI. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken is, in opzigt
van het doden en kruicigen van den
Ouden Mensch.

Hebbende dus kortelyk eenige dingen in 't gene-
raal aangewezen / dienende tot verklaring
en opeuing van de wyze / hoe Christus
tot heiligmaking te gebruiken / zo ko-
men wy nu / om dit werk particulierder open te leg-
gen. In de heiligmaking moeten wy Eerst aanmer-
ken de vernieuwing en verandering van onze natuur /
en gestalten. Ten anderen, de afwassching van onze
daaglyks verkregene smetten. Het eerste hier van word
gemeinlyk afgedeelt in twee delen, naamlyk de dodi-
ging, mortificatie / en kruiciging van den ouden mensch
der zonde / en der verdorvenheid / die binnen ons is /
en de levendigmaking, vernieuwing / verwakkering;
en versterking van den nieuwen mensch der genade;
En dit is een wasdom in genade / en in vrugtbaarheid /
en heiligheid.

Wat belangt het eerste van deze / naamelyk / de Mor-
tificatie, ofte kruiciging van den Ouden mensch / wy
dienen te weten / dat'er nu / zint den val / zulken begin-
zel van boosheid en vyantschap tegen God inden mensch /
is / waar deo: den mensch tot quaad / en alleen tot quaad
genegen is. Dit word genoemd den Ouden mensch /
als zynde gelyk het lichaam / opgemaakt van zo veel de-
len / voegzels / en leden / dat is / zo veel lusten / en verdor-
venheden / en quade genegenheden / die te zamen een cor-
pus uitmaken / en vast vereenigt / en zamen gebonden zyn /
gelyk de leden des lichaams / elk nuttig en dienstig booz
elkander / en die alle zamen-werkende / en haar best toe-
brengende / om het werk der zonde aan te voeren; en zo

is het den mensch der zonde / en word genoemd den ouden mensch / als hebbende eerst bezitting van de begenadigde ziel / en die sterft daaglyk meer en meer. Dus word het genoemd den ouden mensch, en 't Lichaam der zonde, Rom. 6: 6. Deze ouden mensch heeft zyn leden in onze leden en vermogens / zo dat gene van die by is / het verstand / wil / genegentheden / en de leden onzes lichaams / zyn alle dienstknechten der ongerechtigheid aan dezen ouden mensch / ende aan dit lichaam der zonde. Zo lezen wy van de bewegingen der zonde, Rom. 7: 5. die in onze leden werken, om den dood vrugten te dragen, en van de begeerlykheden des vleeschs, Rom. 13: 14. Gal. 5: 16, 24. en van de begeerlykheden der zonde / Rom. 6: 12. zo horen wy van de begeerten van 't vleesch, en van de gedagten. Eph. 2: 3. en van de bewegingen en begeerlykheden. Galat. 5: 24. En den ouden mensch word gezegd verdorven te zyn door de begeerlykheden der verleidinge: Ephes. 4: 22. Alle welke begeerlykheden en bewegingen zyn als zo veel leden van dit lichaam der zonde / en van dezen oude mensch. En verder / hier in is opmerkelijk een kragt / geweld / ende sterkte / die dezen ouden mensch heeft in zyn begeerlykheden / om ons weg te voeren / en als het ware / ons te gebieden / ofte te dwingen / als door een geweldige wet. Hierom lezen wy van de wet der zonde en des doods, Rom. 7: 2. waar van alleen de wet des Geests des levens in Christus ons by maakt. Zy word ook genoemd een wet in onze leden, strydende tegen de wet onzes gemoeds, Rom 7: 23. Zo wordze gezegd te begeren te oorlogen tegens den Geest / Gal. 5: 17. 't welk al te zamen aanwyft de sterkte / werkzaamheid / en heerschappij der zonde in de ziel / zo datze is als de man over de vrouwe / Rom. 7: 1. ja hy heeft een overheerschende en dwingende kragt / alwaar desselfs hoornen door de genade niet worden ingehouden. En gelyk desselfs kragt groot is / zo is desselfs natuur godloos en boosaardig / want zy is enkele vpiandschap tegen God / Rom. 8: 7.

30 datze niet verzoent is / nog verzoent kan worden / en derhalven moetzje afgelegt en te niet gemaakt worden / Ephes. 2: 15. gedood en gekruycigt worden. Rom. 6 6. Nu hier in legt het werk van een gelovige / dat men dezen vband / of liever vbandschap doodigt / moztificeert / en kruycigt / en zig verlost van deze dienstbaarheid en slavernij / op dat men Christi vry gelatene mag zyn / en dat door den Geest.

Nu indien men vraagt / hoe zal een gelovige Christus gebruiken / ten eynde dat men dezen ouden mensche gekruyscht kryge? ofte hoe zoude een gelovige den ouden mensche / en de begeerlykheden desselvs dodigen door Christus / ofte door den Geest Jezu? Wy zullen deze dingen voorstellen/die helpen kunnen/om dit open te leggen. Als

Voor eerst. De gelovige diende zyn oog te hebben op dezen ouden mensch / als zyn aarts-vband/ als een doodlyke moordenaar / leggende binnen zyn boezem. Het is een vband / logerende binnen hem / in zyn ziel / gemoed / en hert / en genegentheden / 30 dat 'er geen deel vry is / en daarom heeft hy kennig van alle de bewegingen van de ziel / en wederstaat en verhindert altyd alles / wat goed is. Het is een vband die noot met God zal verzoent worden / en daarom zal hy met den gelovigen als zodanig niet verzoent worden / want hy word genoemd de vbandschap zels / en 30 is hy altyds werkzaamlyk / zoekende 't verderf van de ziel te vorderen / 30 door ten quade aan te zetten / te nygen / te bewege / en kragtelyk te trekken of te dypben (sontyds met geweld en furie) als door te wederstaan/ tegen te kanten / tegen te staan / tegen te werken / en tegen te spreken / 't geen goet is ; 30 dat de gelovige niet en kan dat gebaan krygen / 't geen hy wilde doen / en hy word gebragt om te doen dat gene , 't geen hy niet en wilde. Bewyl dit dan zulken vband is/en 30 een gevaarlyke / 30 een volstandige en onverzoenlyke vband / 30 een werkzame en innige vband / 30 doodlyk en verderflyk ; 30 is het de plicht der gelovigen / zig te wagten van deze vband/een wakende oog daar op te hebben / en zig te dragen als een onverzoenlyke vband daar

tegen; en derhalven nooit te komen tot conditien van capitularie / ofte accoord met dezelve; nooit een te parlementeren / 't laat staan / vrede daar mede te maken. En de gelovige diende zyn wakend oog niet zo zeer te hebben op dit ofte dat lid van dit lichaam des doods / als op het lichaam zelfs / ofte op het beginzel van de godloosheid en wederspanningheid tegen God / het Hoofd / 't Leven / de Geest / ofte de Wet van dit lichaam des doods: want daar legt deffelfs grootste boosheid en werkzaamheid; en dit staat ons altyd tegen / hoewel niet in ieder deel en lid / maar jointyds in het eene / zomtyds in het andere.

Ten tweden. Hoewel de gelovige een voornaam oog diende te hebben op het lichaam / op deze ingevoorne / sterke en geweldige wet der zonde en des doods / zo moeste hy dog niet geen deel / lid / ofte lust van dit gehele lichaam vriendschap en gemeenzaamheid hebben; alle de werkingen des lichaams dienden gedood te worden / Rom. 8: 13. Den onden mensch met zyn werken diende gedodet te worden / Col. 3: 9. en wy moesten doden onze leden / die op de aarde zyn / vers 5. want die alle zyn ons tegen / en de minste van die begint / onthaat / en omhelft / zal onze ruine werken / en onze ziel vermoorden; daarom diend de gelovige op ieder een van die / en op haar alle te zien / als op zyn dodelyke vyanden.

Ten darden. Hy diende aan te merken / dat gelyk het een zeer onbetamelijke zaak voor hem is / een slaaf van dien onden Tyran te zyn / en zyn leden te stellen / als zo veel dienstknegten der ongerechtigheid; het also ook gevaarlyk en dodelyk is / zyn leven hangt 'er aan; of hy moet de zonde gemoztificeert / gedood / ent' onder-gebragt kypgen / of zy zal hem doden: zyn leven zal voor 't leven der zonde moeten gaan; indien deze vyand onthome / hy is een verloren mensch. d' Aanmerkinge dezes diende de gelovige hier te werk te doen gaan met ernst en vlyt / met zorg en naarstigheid / en dit werk van moztificatie te aanvaarden met arbeid en moeite.

Ten

Ten vierden. Veel meer moet het tegen alle reden en Chriftelykheid zyn ; dat de gelovige het vleesch verzorgt / en provizie daar voor maakt / om de begeerlykheden deffelfs te verbullen / Rom. 13: 14. dat men de handen van deze vband sterkt / en verzorgt hem / die tegen ons gezet en gezworen is / kan niet geen reden bestaan. En hier word veel van des Chriftens voorzigtigheid en geestelyke wysheid vereischt / om te onderkennen / wat tot koestering van deze ofte die verdozventheid ofte lid des lichaams der zonde endes doots kandiennen / en om dat te ontrekken ; gelyk wy allerlei provizie tragten te ontnemen van een vband / die tegen ons komt. Paulus handelde daar in als een wys wofsielaar en firder / als hy zyn lichaam t'onder hield / en tot dienftbaarheid bragt. 1 Cor. 9: 27. Het was maar met God gespot / en onze eigen dwaasheid openbaar ge- maakt / zo men op zag na Chriftus om hulp tegen zulken vband / en dat men ondertuffchen de handen des vband's onder de hand fterkte / dit zoude een dobbelhartigheid zyn / en een verraderij.

Ten vyfden. Op dat haar tegenstand tegen dezen vband te sterker en rezoluter mogt zyn / dienden zy aan te merken / dat dit lichaam der zonde geheel gezet is tegen God en tegen zyn interest in de ziel / zynde zelfs regte vbandfchap tegen God / Rom. 8: 7. en altyd begerende / en firdende tegen 't werk Gods in de ziel / Gal. 5: 17. en tegen al wat goed is ; zo dat het niet wil toelaten (zo verre als het dat verhinderen kan) dat de ziel iets dat goed is / doe / immers niet op een regte wyze / en tot een regt einde : ja door zyn begeren / dyft het volftandig tot het gene quaad is : het berwekt quade bewegingen en genegentheden in de ziel / eer zy het gewaar worde / het kiest de zyde van eenige verzoeking / die aangeboden word ; ten einde dat het de ziel verderve / als een verrader / die van binnen is ; gelyk wy zien / dat het dede in David / als hy in overspel verviel / en in Ifayh Psal. 73: 2. ja het kant zig zelfs / en het verzoekt / Jac. 1: 11. door 't verftand en wil ende genegentheden tot een verkeerde

de hoers aan te zetten ; en zo dypft het de ziel tot een hoer van woerspanningheid tegen God / ofte het keert en trekt de ziel af / datze God niet regt kan komen te dien ; ja zomtyds zetze een vper in de ziel / verstrikkende alle de vermogens / verbuillende 't verstand met duisternis / ofte voozoordeel / misleidende ofte verkerende de genen / en zo verboerende de wil / en leidende die gebangen / Rom. 7: 23. zo dat dat gene gedaan word 't gene de herboorne ziel niet en wilde / en de pligt word ongedaan gelaten / welke de ziel geern wilde gedaan hebben ; ja dat geschied ook wel zomtyds / niet tegenstaande de ziels waken en stryden daar tegen / zo sterk is desselfs geweld.

Ten zesden. De gelovige moest gedenken / dat deze vband van hem niet alleen en is te bevegten / en dat zyn eigen kragt en gauwigheid maar een slechte tegenstand daar tegen zal doen : hy zal lacchen over de dilling van zyn lance ; ligtelyk kan hy zig inboezemen op alle gelegenheden / om dat hy de ziel zo nabij legt / altyd daar wonende / en aan des gelovigens regterhand is wat hy doet / en altyd opentelyk of bedektelyk zig kantet / en dat met grote listigheid ; want de zonde omringt ons ligtelyk / Heb. 12: 1. om dat zy binnen de ziel / en in alle desselfs vermogen legt / in 't hert / verstand / wil / conscientie / ende herstogten / zo dat de bedrieglykheid des herten in dezen opzichte groot is / en de uytvinding des Menschen te boven gaat / Jerem. 17: 9. Een Mensch kan niet kennen alle de kromme gangen / en omwendingen / alle de dirsten / en deffen / alle de schupelhoeken / en vertrekplaatzen / alle de valgheden en dubbelhertigheden / alle de verbepzingen / leugenen en uytvlugten / alle de opgesmokte en bedrieglyke pzetexten en inboezemingen van dit hert / aangezet en ingeblazen van deze Wet der zonde / en des Woods. En behalven deze loosheid en gauwigheid geeft de zonde kragt en sterkte / om dooz haar lusten te doen verzinken in 't verderf en ondergang / 1 Tim. 6: 9. en om de ziel van boven neder te stooten / zo datze de staat des Menschen elendig maakt / Rom. 7: 24.

't welk

et welk al te zamen sterck te hemmen geest / dat de gelobige andere hulp dient in te roepen / dan zyn eigene / en te gedenken / dat hy door den Geest de werken des lichaams moet doden , Rhm. 8: 13.

Ten zevenden. Daarom moet de gelobige alle zyn vleeschlyke wapenen ter zyde stellen / in met deze tegenpartyder te handelen / en uitzien na godlyke hulp en bystand / namentlyk na den beloofden Geest / door welchen hy alleen kan onderwezen en bequaam gemaakt worden tot dit grote werk : Want van hem zelven kan hy niets doen / niet zo veel / dat hy een goede gedagte denke / als van hem zelven / 2 Cor. 3: 5. veel min zal hy bequaam zyn / om zulken magtigen tegenpartyder tegen te staan / die zo grote en vele voordelen heeft / gelyk deze byand heeft ; en daarom alle zy vleeschlyke middelen / boozneineng / gelosten / en strydingen in hem zelven zullen hem maar zwakker maken / en een gereder proef voor deze tegenpartyder / die grond wint / terwyl hy zo word tegengestaan. Het is Christus alleen / en zyn Geest / die de werken des Duivels kan verbraken / en dezen byand kan doden ofte kruisigen.

Ten agtsten. Zo moet hier dan de gelobige zyn toevlugt nemen / om hulp en bystand tot Jezus den oversten der zaligheid / en hy moet hem volgen / en onder zyn baniere stryden / gebruiken zyn wapenen / die geestelyk zyn / stryden na zynen raad en bestier / nemende hem als een Leidsman en Commandeur / en leggende gereed voor zyn oorders / en onderwyzingen / wagtende op de bewegingen van zyn Geest / en volgen die. En aldus moet hy tegenstaan / en vechten tegen deze doodlyke byand / met een oog altyd op Christus geslagen / door 't geloof van hem afhangen / om licht voor 't verstand / om resolutie voor de wil / en om genade voor de gehele ziel / om in den stryd te staan / in alle aanvallen te wederstaan / en nooit zig inwikkelen in een dispuut met deze byand / ofte met eenige lust ofte lid van dit lichaam / zonder Christus / de boozname helper ; dat is / de ziele diende te wanhopen in haar zelven / en kragtig te zyn in hem

hem / en in de sterke zijner nragt / door 't geloof hem aangrijpende als Hoofse / Kapitein / en Opper-bevelhebber / voornemende in zijne kragt te begten / en door de hulp van zijn Geest tegen te staan.

Ten negende. Ten dien einde diende de gelovige te zien op het verbond der verlossing / het fondament en grond van alle onze hoop en troost / waar in de eindelike en volle overwinning aan Christus als het hoofd der uiterkoozde beloofd is / naamtlyk / dat hy de Slang de kop zal vertreden, en dat alzoo alle zijne nabolgers / en leden van zijn herborgen lichaam / 't hoofd zullen opheffen / en eindelike volle overwinning zullen krygen over zonde en Dood. Nu 't is God, die ons de overwinning geeft, door onzen Heere Jezus Christus, 1 Cor. 15: 57. De gelovige diende ook door 't geloof zijn oog te slaan op 't verbond der genade / waar in particuliere deze zelve overwinning beloofd word aan de gelovige in en door Jezus / Rom. 16: 20. en de God des vredes zal de Satan haast onder uwe voeten vertreden, en de zonde zal over u niet heerschen, want gy en zijt niet onder de Wet, maar onder de genade, Rom. 6: 14. De gelovige / zeg ik / diende door den gelove op deze en diergelyke beloften te zien / en die aan te grijpen / en daar door kragt tot zich afgehoert te krygen / waar door hy wettiglyk mocht stryden / en mannelijk begten / en met contragie en dapperheid tegenstaan.

Ten tienden. Verder moest de gelovige op Christus zien / als op een fontein van alle noodwendigheden / als een volkomen wel verzien Magazyn ofte wapen-huis / open ende vaardig staande / door ieder een van zijn opgerecht soldaten / om daar na toe te lopen / om op nieuw verzien te worden van 't geen zy van doen hebben / zo dat wat zy ook mochten bevinden haer te ontbreken in haer geestelyke wapenrusting / zy tot het opene wapen-huis / Christi volheid / moeten lopen / dewelke gereed door haer staat / en nemen / en aandoen door 't gelove / het geen haer ontbreekt / en zy van node hebben in haren Oorlog. Indien haer gordel der waarheid verslapt / los-gemaakt / ofte verzwakt is / en zy vele verzoekin-

gen ontmoetende nopende haar geveinsheid / en de Satan haar tegen werpt haar dubbelhertigheid / met opzet om haar de moed te benemen / en haar te doen bezwipen / en 't gevegt op te geven / zy moeten henen gaan tot hem / die de waarheid is, op dat hy haar dien gordel beter aanbinde / en hy haar herten meet opregt make voor God / in al 't geen zy doet. En indien haar borst-wapen der gerechtigheid verzwakte zy / en de Satan daar voordeel schynt te krygen / door haar voor te werpen haar onrechtvaardige handeling ontrent God en de menschen; zo moeten zy vlieden tot hem / die alleen hier helpen kan / en bidden om vergeving door zyn Bloed / voor haar feilen / en vallen wederom versch aan den strijd. Indien haar voor nemen / 't welk verstaan word door de bereidheid des Evangeliums des Vredes, zwak word / het moet in Christ' wapen-huis vernieuwd worden / en de voeten moeten op nieuw daar mede geschoeid worden; indien den schild des geloofs haar begint te begeven / zy moeten henen lopen tot hem / die den Auteur en vol-einder des geloofs is / Heb. 12: 2. En indien haren helm der hoop haar begint te begeven / alleen in dit wapen-huis kan dit verzeu worden; en indien haar zweerd begint in haar hand ploomp te worden / of zy onbequaam worden om het regt te zwajen / de Geest van Jezus kan haar handen alleen leren strijden / en haar onderwerpen / hoe zy dat nuttige wapen met voordeel zullen aanleggen. Aldus moet de gelovige kragtig zyn in hem / en in de sterkte zynner kragt / Eph. 6: 10. Hy is haar God, die haar met kragt omgord, en haren weg volkomen maakt, hy maakt haar voeten gelijk als der hinden, en stelt haar op haar hoogten; hy leert hare handen ten sryde, zo dat een stalen boog met hare armen verbroken word, hy geeft haar den schild zyns heyls; zyne rechterhand ondersteunt haar, hy omgort haat met kragt ten sryde, &c. Psal. 18: 33, 34, 35, 36, 40. &c

Ten elfden. Tot verder versterking van haar hoop / geloof

geloof en vertrouwen moesten de gelovige op Christus zien / als hangende aan het kruis / en overwinnende door de Dood de Dood / en hem die de magt des Doods had / de Duivel / en zo als verdienender wijze verkrpgende deze verlossing van deze slavernij der zonde en des Satans / en in het bijzonder van slavernij van dat lichaam des Doods / en van de wet der zonde / en des Doods : want den Apostel zegt ons / Rom. 8: 2. dat de Wet des Geests des levens in Christus Jezus ons vry maakt van de wet der zonde, en des Doods, en dat dewyle / gelyk hy verder zegt / vers 3, 4. 't geen de wet onmogelyk was, dewyl zy door't vleesch kragteloos was, God zyn eenigen Zoon zendende in de gelykheid des zondigen vleeschs, en dat voor de zonde, de zonde veroordeelt heeft in het vleesch, op dat het regt der wet vervult zoude worden in ons; Zo dat de gelovige die vpand mag aanzien / hoe vreeslyk hy ook mag schynen / als veroordeelt en gedood in de Dood Christi. Hy hebbende den prijs der verlossing betaalt / heeft deze vysheld gekogt van de ketenen en boeien / met welke hy in de gebankenis gehouden werd. Zo kan en moest dan 't geloof in Jezus Dood / voldoen de aan de gerechtigheid voor den armen gevangen / ondersteunen / en versterken de hoop en 't vertrouwen van de gelovigen van dat hy de overwinning zal verkrpgen.

Ten twaalfden. Het zal verder de hoop en 't geloof van den gelovigen bevestigen / te zien op Christus / hangende aan het kruis / en overmeesterende en overwinnende dezen Warts-vpand / als een publyk Verzoen / representerende de uitverkoopte / die in hem sterven / en dien Cypier in hem virtueelyk / ofte in lragt / en wettiglyk overwonnen / en zyn boeien braken; en de ziel nu gelovende / mag ja moet het daar voor houden / datze in Christus / als het ware / sterft aan den kruice / en aldaar alle deze geestelike vpanden overwint; alzò gy lieden, zegt den Apostel / Rom. 6: 11. houd het daar voor, dat gy waarlyk der zonde Dood zyt. Dan nu af mag een gelovige / zelfs terwyl hy nog veegt / zig een overwin-

ner rekenen / ja meer dan een overwinner / door hem / die hem lief gehad heeft / Rom. 8: 37. Nu 't gelove dus werkende op Christus / als een publyk Persoon sterfende en overwinnende de Dood en de zonde / zo mag de gelovige niet alleen besluten de zekerheid van de overwinning / wetende, dat onzen ouden Mensch is met Christus gekruist, Rom. 6: 6. maar hy mag ook van Christi kruis kragt halen / om te staan en te stryden tegen al de aanvalen van deze overwintten en gedoden vyand. Die Christi zyn / hebben het vleesch gekruist / met de bewegingen en begeerlykheden / Gal. 5: 24. maar hoe? Te weten door 't kruis van Christus: want daar door is de Wereld aan my gekruist; zegt den Apostel / Gal. 6: 14. en ik aan de Wereld; onzen ouden Mensch is met Christus gekruist, op dat het lichaam der zonde te niet gedaan worde; Rom. 6: 6.

Ten dertienden. De gelovige zynde waarlyk Dood aan de zonde / door het kruis van Christus / moet hem zelven aanzien / als wettig bevryd van dat jok der dienstbaarheid onder de zonde en de Dood / De wet heerschet over een Mensch, zo lang hy leeft, Rom. 7: 1. maar door het lichaam Christi zyn de gelovige der wet gedood, vers 4. Die wet der zonde en des doods die over een Mensch heerscht / die nog in de natuur leeft / en nog door den gelove niet geplant is / in de gelykmaking zyns doods / nog niet hem begraven door den Doop in de dood / Rom. 6: 4, 5. heeft geen heerschappij over de gelovige / die zy eens had: Want de wet des Geests des levens in Christus Jezus heeft haar by gemaakt van de wet der zonde en des doods / Rom. 8: 2. zo dat de gelovige nu by is van die tyrannie / en die tyrani kan nu geen wettige jurisdictie ofte autoriteit over hem deffenen / en daarom mag hy de stoutigheden van die tyrani niet te groter contragien afslaan / derwelke tegen alle recht en billijkheid nog zoekt heerschappij over hem te voeren. Hy is geen wettig onderdaan van dien wreder en woedenden Woest / ofte van die geestelyke Loosheid.

Ten veertienden. De gelovige dan die jurisdictie verwerpende / onder welke hy te boren was / en zynde nu onder een nieuwe Man / en onder een nieuwe Wet / naamlyk de Wet van de Geest des levens in Christus Jezus / moet op alle de bewegingen der zonde zien als onwettig / en als verraderlyke daden van een tyran; dewyl den ouden Mensch met Christus gekruist is / op dat het lichaam der zonde te niete gedaan worde / 3o en moet de gelovige de zonde niet meer dienen / Rom. 6: 6. Ende zynde nu gestorven / 3o is hy bevryd van de zonde / vers 7. en aan een ander getrouwd / naamlyk aan hem / die van den doden is opgestaan; 3o moest hy dan de zonde niet dienen, maar Gode vrugt dragen, Rom. 7: 4. en derhalven alle de bewegingen van 't vleesch / en alle de neigingen en roeringen van de oude Wet der zonde aanzien / als daden van verraad en wederstaandigheid tegen 't regte en jurisdictie van des gelovigen nieuwe Heer en Man; en is derhalven gehouden / dezen ouden Mensch / dit lichaam des doods / en alle de leden desselfs aan te geyven / als verraders tegen de regte Koning en Man / en die gebangen te nemen na de Koning toe / op dat hy vormig geve en uitvoere tegen de zelve / als vyanden van zy Koningryk ende van zyn interest in de ziel; dewyl zy niet meer dienstknegten der zonde maar der gerechtigheid zyn / Rom. 6: 18. 3o behooften zy niet meer haar leden te stellen, om dienstbaar te zyn der onreinigheid en der ongerechtigheid, tot ongerechtigheid, vers 19. En dewyl zy geen schuldnaars meer zyn den vleesche om na den vleesche te leven, 3o moeten zy de werkingen des lichaams doden door den Geest, Rom. 8: 12, 13. en kruicigen het vleesch met de bewegingen en begeerlykheden, Gal. 5: 24. dat is / door dezelve tot het kruice Christi te brengen / alwaar zy eerst verrooydeelt en gekruist zyn in haar volle lichaam en kragt / op dat 'er een nieuw vormig / als het ware / mogt uitgaan tegen de zelve / als leden van dien verrooydeelden Tyran / en als behorende tot dat gekruiste lichaam.

Ten vyftienden. De gelovige dan / die zig getrouwd

in deze zaak zou willen dragen / en wettelyk in dezen oordeel log stryden / en hopen de overwinning te krygen door Jezus Christus / moet deze verraders / die in haar zondige bewegingen en lusten in de ziel verschynen / werken de wederspanningheid tegen de regte autoriteit en billijke wetten van de wettige Koning Jezus, brengen voor de vierschaar van hem / die alle magt en gezag heeft gekregen in Hemel en op Aarde, Matth. 28: 18 en wien al 't gerigte is overgegeven, Joh. 5: 22. en die te dien einde is gestorven, en opgestaan, ende weder levendig geworden, op dat hy beide over dode en levendige heerschen zoude. Rom. 14: 9. Op dat hy regt oeffene over den Verrader / 't hoofd en de leden / en op dat hy die duibelen vertrappe / en 't hoofd van deze slangen binnē ons verbryke.

De gelovige dan moeten deze openbare vbanden door 't geloof in 't gebed tot Christus op-brengen / en verklaren en getuigen tegen dezelve als Verraders / wegens 't quaad dat zy gedaan hebben in de ziel / door haar verhinderen / dat de rechtvaardige wetten van de Koning zouden gehoorzaamt worden / en door te dwingen en te persen / zo door beweegreden en aanlokkingen / als door geweldige neigingen en aandrijvingen tot ongehoorzaamheid / ende om tegen Christus aan te werken; En hy moet aandringen en pleiten op de fundamentale wetten van 't land / naamlyk de artikelen van 't accoord tusschen de Vader en de Zoon / en de getrouwe beloften van 't genade-verbond / en op Christi ampt als Koning / en Bevelhebber / en op zyn onderneming als Middelaar; op de verdiensten van zyn dood en lyden; en op zyn sterben als een publyk Verzoen in de naam der uitverkoopte / op de gesteltenis van 't Evangelium / waar door hy in de wet gerekent word / als stervende in hem / en zo vry van de wet der zonde en des doods; en op zyn betrekking op hem / als zyn Nieuwen Heer / Hoofd / Man / Koning / Gebieder &c. Op deze grond-redenen / zeg ik / moet hy pleiten om regt te hebben tegen de rebel / die nu voor de vierschaar is gebracht / en zo laten den gebangen door den gelove in

zyn hand / op dat hy op zyne tyd en wyze / een tweede slag geve in de nek van dezen onberzoenlyken en woedenden byand / op dat hy niet weder opsta / om de brede van de ziel te storen / gelyk te boren / en om de ziel te quellen / te verhandelen / en moeste aan te doen / in haar onberdanigheid ende gehoozzaamheid te betalen / die zy haren wettrigen Meester / en zouverainen Koning Jezus schuldig is.

Waarschouwingen.

Tot verder opklaring van 't boozzeide / wilde ik eenige weinige byzonderheden voorstellen tot waarschouwing en bestering / als naamlyk ;

Voor eerst : Dit werk van den last van deze zaak op Christus dooz 't geloof te leggen / moest gehandelt worden met veel eenvoudigheid des herten / begripende de eere Gods / en het vorderen van zyn werk in de ziel / en niet tot zelfs-einden / en vleeschlyke oogmerken / op dat wy het daar dooz niet alles verdooven.

Ten anderen. Dit werk moest aangeboert worden zonder partydigheid / tegen alle ende een iegelyk van de lusten en bewegingen van den ouden mensch / want indien 'er is een voeging met / en verschoning van eenige bekende lust / so zal 't hele werk verdooven worden. Men zal missen in zyn verwagting in opzigt van de byzondere begeerlykheid / waar van men overwinning begeert ; en de lust / die men herbergt / al mogtze kleinschynen / so kanze dog een deur vooz vele sterliere open doen / en so veroorzaken vooz de ziel doeblyge dagen / eer zy het ge-
waard word.

Ten darden. Gelyk zy moesten de byzondere lust ofte lusten brengen tot Christus d'Opper-Rijger / so dienen zy ook de byl aan de wortel van de boom te leggen / en recht te verzoeken tegen 't lichaam zelfs / 't welk nog in de ziel legt / en die byzondere verdoventheden en bewegingen / die als leden van dat lichaam der zonde zyn / dienen haar in de zin te brengen den ouden mensch ; want

zy moeten kruicigen het vleesch met de bewegingen en begeerlykheden desselfs, Gal. 5: 24. 't lichaam en de leden; deze begeerlykheden zyn de begeerlykheden der zonde / ofte van die hoofd-zonde / die een wet / ofte het geweld en den drang van een wet in de ziel heeft: en daarom haar voornaam dessein moet tegen deze wortel zyn / alwaar de kragt en 't lichaam van de vyand legt / en dewelke werkt in deze leden; Dit is de capitale vyandschap / en diende voornaamlyk tegen-gestaan; en de-zen hoers te volgen / zoude meer boosspoedig zyn / dan die wy menigmaal nemen; ons schermutjelen ofte worstelen tegen dit ofte dat lid van 't lichaam des doods / is maar van klein voordeel / zo lang als 't boosname lichaam der zonde / de bittere wortel der boosheid / 't vleeschlyk verstand / die ingeboorne vyandschap / word overgezien / en niet tegen-gestaan: Maar in tegendeel als wy hier op staan / zo staan wy op alles.

Ten vierden, Dit moest het gestadige werk van de gelobte zyn / 't vleesch te kruicigen met de begeerlykheden desselfs, te doden hare leden, waar in de leden van den ouden Mensch in quartieren / in lagere / Col. 3: 5. geestelyk gezint te zyn / en te bedenken de dingen die des Geests zyn / Rom. 8: 5, 6. want dit bedenken des vleeschs is vyandschap tegen God, Rom. 8: 7. en zo is het der Wet Gods niet onderworpen; ende het kan ook niet; het is niet alleen een vyand / die verzoent mogt worden / maar vyandschap in het afgetrokkenene / die nooit en kan verzoent worden; en deze vyandschap zal nooit ledig zyn / want zy kan niet / tot datze ten vollen en eindelyk is te niet gedaan / 't vleesch begeert altyd tegen den Geest, Gal. 5: 17. want zy zyn regt tegen malkanderen, zo dat hoewel 't vleesch in opzigt van ons geboren / zonnig mag schynen te slapen / in opzigt dat het de ziel niet door eenige byzondere begeerlykheid queld en verstoelt maakt / gelyk het te boren dede / nochtan is het zonder rust / en kan werkzaam zyn in een andere begeerlykheid / en zo door de wapenen op ons te veranderen / ons be-

dziegen. Hier word dan veel geestelike wysheid en wakkerheid vereischt / wanneer men meent / men heeft eene lust t'ondergebzagt / zo en moet men niet denken / dat den oorlog ten einde is : maar na alle de byzondere overwinningen moet men waken en bidden / op dat men niet in verzoeking kome.

Ten vyfden. Deze wyze van 't gewigt van de zaak op Christus te leggen / moet / ende zal de gelovige nedzig houden / en haar leren / de eere van eenig goed dat gedaan is / aan haar zelven niet toe te schyven / maar hem al de eer te geven / die jaloers is over syn eer / en wilze aan geen ander geven / op dat de kroon alleen op syn hoofd bloeje / die den obersten is van haar zaligheid / en die door syn Geest alle onze werken in ons werkt.

Ten zesden. Ook zoude die wyze / van de zaak tot Christus te brengen / en het op hem te leggen / niet maken / dat de gelovige verzuimig wierd in de gebodene pligten van lezen / horen / bidden / &c. Want daar is het / dat zy moeten verwagten Christus te ontmoeten / daar moeten zy hem zoeken / en daar moeten zy op hem en op syn Geest wagten / om het begeerde werk te doen : Want hoewel hy zig niet bepaald en heeft aan deze middelen / zo dat hy niet en zou kunnen ofte willen op eenige andere wyze helpen ; zo heeft hy dog ons aan de zelve verbonden ; en 't is onze plicht / daar te wagten / daar hy ons bevolen heeft te wagten / al zou hy het zomtyds goed dunken / door een andere weg te komen / tot openbaring van de zouverainiteit van syn genade.

Ten zevenden. Terwyl wy dan ontrent de middelen bezig syn / dienden wy ons te wagten / van daar op te letten / op dat wy niet / in plaats van overwinning te krygen over de verdoornetheid / door een andere weg in dienstbaarheid aan de zelve gebzagt worden. Wy moeten niet meenen / dat onze gebeden / of ons horen / ofte lezen / &c. 't lichaam des doods / ofte eenige verdoornetheid zal t'onderbrengen ; want dat was maar een toegeven aan de verdoornetheid / ende een agterdeur open doen voor het vleeschelyk verstand / en voor een

andere dodelyke lust / ende een slaan van de verdoor-
bentheid met een stroje zwaard. Dit en is niet do-
digen de werken des lichaams door den Dof / maar
door het vleesch ; en een vleeschelyk wapen zal nooit
bloed trekken van deze geestelyke boosheid / ofte on-
den mensch / ofte van eenige verdoorbene lust ofte be-
weginge desselfs ; en nogtans hoe dikmaal neigt ons
ons verdoorben hert dat heen ! ons werk moet zyn /
gelyk ik zeide / dat wy de inscellengen als middelen ge-
bruiken / waar door wy het werk op Christus schoude-
ren mogen leggen / en van Christus hulp mogen kry-
gen / om het werk te doen. Wy moeten tot de midde-
len gaan met onzen gebangen / om Christus daar aan
zyn Hof ende fegter plaats te vinden ; op dat hy met den
Verrader na zyn wyze handele.

Ten agsten. In dit alles diende men op Christus te
zien / en van hem af te hangen / om hulp en genade /
om dat wy ook zo veel uit ons zelven als uit ons zelvst
niet doen kunnen ? wy en kunnen niet regt klagen over
de verdoorbentheden / nog die na Christus slegen / noch
regt daar tegen eischen ; gelyk als de Balsmags ende an-
dere officieren de quardoenders na het Hof van Justitie
moeten voeren / op publyke kosten / zo en wil Christus
ook zo veel door ons niet gedaan / nog beproeft hebben /
op onze eigene kosten ; want hy geeft een edel tracte-
ment.

Ten negende. In dezen koers te volgen / diende
wy niet te meenen / dat wy altyd in 't eerste goede spoed
zullen hebben. Somtyds mag de Heere tot moedgeving
van zyn kinderen / haar een spoedige verhooring geven /
en verlossen haar van de tyrannie van d'een ofte d'ande-
re byzondere lust / die haar gequelt heeft / dat ze ten minsten
voor een tyd lang haar zo zeer niet zal quellen / gelyk zy
te voren dede ; nogtans wil hy altyd zo niet doen / maar
't kan hem goed dunken / haar wagtende op hem te hou-
den / en hangende aan zyn Hof voor een merkelyke tyd /
op dat hy daar door haar geloof / guld / begeerten /
over en blytghed oeffene. Zo dat het ons niet vrent
diende te schynen / indien wy niet in 't eerst worden in-ge-
la-

laten / en op het eerste roepen ons antwoord niet en kypgen.

Ten tienden. Als het de Heere goed dunkt / het antwoord op onze begeerten / en de rechte oeffening over den hoogsdoender en verrader uit te stellen / zo dat hy ons nog niet en verlost van zyn tyrannye en quelling / zo dienen wy ons te wagten van niet de vyand te capituleren / om onze vrede en rust / ofte van een stilstand van wapenen niet hem aan te gaan ; dat is / onze vyandschap tegen hem diende niet af te nemen / nog onze begeerte na dodiging en huiciging van deze lust diende niet minder te worden ; nog wy en dienen niet gerust en te vrede te zyn / al quam die zonde wat kalmer en stiller te zyn / ofte niet zo te woeden / gelyk voór dezen ; want dit schynt te zyn een verbond ofte aliantie met de zonde / 't welk niet kan bestaan.

Ten elfden. Wy dienen ook te weten / dat 't geen Christus van de Duibelen zeide / ook geldt van deze lusten / naamlyk / dat sommige van de zelve niet uitgaan dan door vasten en bidden / dat is / door Christus in deze middelen aangezocht / en gevonden. Daar zyn zo nmige begeerlykheden / die men niet zo ligt als andere kan gedood en gekruist kypgen ; maar die ons meer moeite en arbeid zullen kosten / als zynde verdoorventheden / die mogelyk eenig groter voordeel hebben / door ons natuurelyk humeur / en getempertheid des lichaams / ofte door een lange doring / ofte verzoekte heblphheid / ofte diergelyk. Wy moeten het dan niet vreemt dunken / indien d'een ofte d'andere zodanige lust niet zo ligt als eenige andere werd t'ondergebracht / tot welke wy weiniger ende zwakker en zeldener verzoeking en hebben.

Ten twaalfden. Gelyk wy niet kunnen een volle overwinning van 't lichaam des doods verwagten / zo lang wy hier zyn / gelyk boven getoond is / zo en kunnen wy ook niet verwagten een volle en eindelyke overwinning over eenige begeerlykheid / daar wy oit mede gequelt zyn geweest. Het is waar / de gelovige kunnen gehouden worden van eenige grove uitbreking van een verdoorventheid /

heid / die zomtyds de overhand had / gelyk Petrus by was van een openbare en directe verlogening van zyn Meester / nogtans die zelve verdoortheid roerde zig daar na : hoewel zo geweldig niet / datze hem tot zulkten hoogte der zonde voerde ? nogtans zo verre / datze hem dat dede doen / 't geen ten dele was een verloochening van zyn Meester / als Paulus hem in het aangezicht wederstond / om dat hy te berispen was / van wegen dat hy zig onttrok van de Heidenen / uit vzeze van die van de Besnydenis / etc. Gal 2: 11, 12. Zo mede / al mogt een byzondere lust zo verre doo: de genade t' onder gebragt zyn / dat een mensch die voo: een merkelijke tyd niet zo geweldig vond / als zy te bozen was ; zo en kon hy dog niet zeggen / datze geheel gedoodet is / om datze zig hier na kan roeren in een zwakker mate / ja hy en kan niet zeggen / of die zelve verdoortheid niet wel also geweldig als opt zal opkomen / eer hy komt te sterven / en of de Satan niet wel zal denken doo: de zelve vzeuk in de ziel te komen / waar doo: hy 'er eens is ingekomen. Ja wie kan ook zeggen / of God niet zal toelaten dat die verdoortheid / die lang als dood lag / weder voo: een tyd levendig word / en voo: een tyd de ziel also geweldig dryft als oit / en voo: een tyd weder d'overhand heeft ? En dit diende alle gelovigen te leren / nagaan / wagt houdende / en in vzeze te wandelen / ende een wakend oog zelfs op zulke lusten en vleeschelijke bewegingen te hebben / waar van zy meinen de overwinning gekregen te hebben.

Ten dertienden. Wy moeten niet denken / dat wy niet winnen op de verdoortheid / om dat wy steeds merken / datze zig min of meer roert : want gelyk de verdoortheid niet altyd sterkt is / (gelyk wy boven zeiden) nog dieper ingang in de ziel heeft / als haar bewegingen en roeringen meest gevoelt worden ; zo en moeten wy ook niet meenen / dat 'er op een begeerlijkheid niet gewonnen is / om dat wy nog steeds doo: desselfs bewegingen worden beroert en gequelt : want het is een grote voo:deel / gevoeliger te zyn van de bewegingen van deze vband / en

ons getrouwer / ende werkzaamere woestelen tegen dezelve / kan desselfs minste roeringen ons gevoeliger maken ; gelyk men meer kan denken aan de bewegingen en be-roerten / die een quaaddoender / terwyl hy in hegtenis ende in 't gevangen-huis is / maakt / dan aan zyn groter woedingen / eer hy gevangen was / nogtans kan hy des al niet tegenstaande zekerlyk in de boeien zyn.

Ten veertienden. Al quamen wy / door dezen weg te volgen / geen tegenwoordige rust en redding te vinden / zo zonden wy het dog billyk veel agten / indien de Heere ons helpt staan / als wy gedaan hebben / wat wy kunnen / en de verhoopten uitslag niet verkrygen ; indien hy ons genade geeft / om te blijven zonder moede ofte bezwikkende te worden / en vast gerezolveert te zyn / het noit op te geven / zo hebben wy reden / om hem te lo-ben ; indien wy steeds in 't vervolgen van de Vyand ge-houden worden / zo is ons dat grote voordeel : de overwinning zal komen op Gods tyd. Indien onze te-genstand zo blijft duren / dat wy gerezolveert zyn / noit quartier te nemen ofte te geven / al zou onze quetsing en oeffening te groter / ende ons gemak en rust te minder zyn / zo behoren wy hem te loben / en in hoop te verblijden / over 't geen hy nog voor ons doen zal : want hy die komen zal / zal komen / en niet verroeven ; laat ons op hem wagten / in onzen plicht te doen / en getrouw onze post te houden.

Ten vyftienden. Zelfs indien wy eenige rust ofte stilte krygen van 't geweld der woedende begeerlykheden / voor een kleine tyd / en wy niet geduriglyk daar mede worden gedreven / en weg-gevoert / zo behoren wy daar over dankbaar te zyn / en ootmoedig voor hem te wandelen / op dat hy niet worde getergt / door onze ondankbaaerheid / en hoogmoed / om die furieuze honden wederom op ons los te laten.

Ten zestienden. Als wy onze kragt en alle ons geweld aanleggen tegen d'een of d'ander verdorvenheid / die ons misfchien meest gequelt heeft / zo moeten wy niet zorgeloos zyn omtrent alle de andere / ofte meinen / dat wy alleen aan deze kant in gebaat zyn ; want de Zatan kan hier

hier een lozen alarim maken / en daadlyk booz- hebben een aanbal op een anoere plaats / dooz eenige andere verdorvene genegentheid. O wat hebben wy geestelyke wysheid van noden / op dat wy beter kennis mogen hebben van zyn lagen ende ontneiningen ! Laat ons dan zo begten tegen 't eene lid van dit Lichaam des doods / dat wy ook ons oog hebben op de andere / op dat de Zatan geen ingang kypge dooz de agter-deur / als wy hem meenen uit te houden aan de booz-deur ; hy kan gebruyk maken van de uittersten / ende spelen zyn spel met beide / ja ook winnen zyn stuk / indien wy 'er niet op letten.

Tegenwerpingen beantwoord.

Het en zal niet te vergeefs zyn / tot verder opening van de zaak / een schrypel ofte twee weg te nemen. Zommige mogten zeggen : Dat zy niet kunnen merken / dat al haar moeite in dezen eenige goede uitkomst heeft : want noit vonden zy haar verdorvenheid zig meer roeren / en levendiger en gestadiger werken / dan zint zy in ernst begonden daar tegen te begten / zo dat dit wel zoude schynen / de regte weg niet te zyn.

Ik antwoorde. Alhoewel een oplossing van deze twyfseling te kypgen zy uit 't geen te vozen gezeld is / byzonderlyk uit de negende en dertiende waarschouwing , zo zal ik dog evenwel nog deze dingen voorstellen tot verder opklaring van de zaak.

1. Kan niet wel veel hier van vloeyen / dooz dien gy 't gehele werk zo niet geheel van u zelven ende op Christus legt / gelyk gy behoorde te doen ? Beproeft u / ende ziet toe.

2. Kan de Duivel niet wel meest razen / als hy denkt dat hy binnen korten zal uitgeworpen worden ? Kan hy niet wel arbeiden / om de ziel de meeste moeite aan te doen / als hy ziet / dat hy na betwyspelykheid van eenige van zyn sterkten zal uitgezet worden.

3. Kan de Duivel dit niet wel met opzet doen / om de ziel te dypen tot wanhoop / van ooit verdorvenheid t'onder gebragt en gedood te kypgen ; ofte tot een bezwipen

ken / en ophouden van te vervolgen / en tot een moede-
loosheid / op datze zo in plaats van te begten / ofte te
staan / mogt wyken / en den rug keren? En zouden wy
ons gaan voegen met hem in zyn desseinen?

4. Mag niet wel de Heere dit vooz een tyd zo toela-
ten / om den ernst / de lydzaamheid / de onderwerping
en 't geloof van de gelovige te beproeven / en haar vly-
tigheid op te scharpen / en haren pyer te ontfieken?
En zouden wy ons niet met regt buigen onder zyn wyze
dispenzation?

5. Woe kunnen de zulke zeggen / datze geen voozdeel
winnen / zo lang zy niet gebragt worden / om de zaak
geheel daar neder te leggen / als zonder hoop van eenige
uitkomst; maar aan d'ander zyde / zo lang zy gehol-
pen worden te staan / en de zonde te wederstaan / daar te-
gen uit te roepen / te begten zo veel zy kunnen / en ten
minsten / niet over te geven?

6. Meemt / God ziet het u nuttig te zyn / dat gy zo
in oeffening vooz een tyd gehouden word / ten einde dat
gy mogt nedrig / wakende / en naarstig gehouden worden:
Hy mag meer van u zien / dan gy van u zelven kunt zien /
en zo mag hy weten wat best vooz u is / en zoud gy u
niet met regt buigen / op dat hy over u disponere / gelyk
hy wil / en dat hy van u make / en met u doe / wat hy
wil?

7. Meemt / God is daar op uit / dat hy aldus u
kastyde over uw vorige agtelooosheid / zorgeloos-
heid / en gebrek van wagthouding / en van we-
gen dat gy die lusten veel te veel voozdeel hebt gege-
ven / van welke gy nu geern bevryd waard / na
dat hy u heeft wakker gemaakt; Diende gy niet de
griinnigheid des Heeren te dragen / om dat gy tegen
hem gezondigt hebt / gelyk de Kerk vooznam te doen?
Mich. 7:9.

8. Is het niet uw plicht / hoe die verdorvenheid zig
meer roert / zo veel te diskwilder tot Christus te lopen /
op dat hy ze t'onderbrengte / en doe stil zyn? Kunt gy dit
niet aanleggen tot uw voozdeel / door menige booschap
by hem te maken?

9. Kan het niet wel komen in een dag / 't geen niet gekomen is in een jaar? Zpt gy verzekert / dat alle uwe moeiten zullen te vergeefs zyn? Of meint gy / dat alle zyn Kinderen even ras overwinning hebben gekregen over haar begeerpliheden? Wat reden is 'er dan van aldus te klagen?

10. Kan dit alles u niet overtuigen / dat het uwe plicht is / op hem te wagten in het gebruik van zyn gesetde middelen / en geduldig te zyn / vast staande op uw post / booznemende / alsje alles gedaan hebt / dan nog te staan?

11. Kan dit u niet boldoen / dat God dooz genade uwen arbeid en woestelen aanneemt / als uw plicht / en agt het booz hem een dienst ende gehoozzaamheid?

Maar ten anderen; Misschien mogt 'er aldus tegen-
geworpen worden / zo lang wy in dezen staat zyn / zyn-
de dooz onze lusten t'onder-gehouden / kunnen wy God
niet verheerlijkt nog gediend kypgen / gelyk hy behoorde
te zyn.

Ik antwoorde; Hoewel gy / zo lang het aldus met u
is / hem niet kunt verheerlijken en dienen op zo een be-
zondere wyze / als andere / die meer overwinning over
die quaden hebben gekregen / waar onder gy zyt zug-
tende / zo kan God dog op een andere wyze eer / en
dienst van u kypgen / als naamlyk:

1. Door uw onderwerping; Met kalinte des Geestes/
aan zyn wyze dispensatie / als gy tegen hem niet en
derft spreken / nog zeggen met Rebecca in een ander
gebal / indien 't zo is, waarom ben ik dus? Maar zoet-
elyk en gewilliglyk u zelven aan zyn boeten nederwerpt/
zeggende / de wille des Heeren is goed, hy doe wat goed
is in zyne ogen.

2. Door uw geduld; Als gy niet moede nog be-
zwojkende word / maar zegt / waarom zoude ik niet
wagten / tot dat het de grote Koning gelegen komt?
Is het hem niet byp / te komen als hy wil? Derf ik den
heiligen Israels palen stellen?

3. Door uw nedrigheid; Als gy hem looft / booz
dat

dat hy u zo lang uit de hel gehouden heeft / en het vee-
agt / dat hy u genade geest / om te zien en op te mer-
ken de bewegingen der verdoorntheid / die vleeschlyke
Menschen nooit en bemerken / en dat hy u helpt weder-
staan / en klagen over de verdoorntheid / met welke zy
zich zoetelyk vereenigen.

4. Door uwen haat van zonde ; Wanneer al dat de
Satan doen kan / niet kan te wege brengen / dat
gy zamenpant met deze begeerlykheden / ofte die
andere zoetelyk omhelst / ofte in vrede nederligt met
de verrotte leden van den ouden Mensch / gelyk an-
dere doen.

5. Door uwe wagthouding ; Wanneer alle uwe fei-
len ende struikelingen u te ernstiger doen waken tegen
dien vyand.

6. Door uw oeffenen van geloof ; Wanneer gy steeds
de zonde in zyn begeerlykheden tot Christus zyt dragen-
de / om die te doden / en t'onder te brengen / als gelo-
vende den inhoud van het Evangelium / en het Nieuw
Verbond.

7. Door uw hoop ; Welke blykt door u niet wanho-
pen / nog overgeven van de zaak als een hopeloos werk /
nog afwyken tot boze handelingen.

8. Door uw bidden , Als gy tot hem geduriglyk om
hulp roept / die alleen helpen kan.

9. Door uw wortelen , En uitslaan tegen alle tegen-
stant / want daar door word zyn kragt in zwakte vol-
bragt / 2 Cor. 12: 9.

10. Door uw gehoorzaamheid ; Want het is zyn ge-
bod / dat gy staat / en slydet dezen goeden slyd des
geloofs.

Zo dat indien gy een begeerte hebt / om hem te ver-
heerlyken / u dan geen gelegentheid ontvecht / om het
te doen / zelfs in dezen staat / waar in gy kilaagt / dat gy
hem niet kunt verheerlykt krygen. En indien deze gron-
den u niet voldoen / het is te vzezen / dat het niet zo zeer is
een begeerte om hem te verheerlyken / die u zo ernstelyk
doet roepen om dadelyke verlossing van de quelling des
vleeschs / ende van de begeerlykheden desselfs / als wel iets
an-

anders / 't welk gij hebt na te speuren / en uit te binden / als daar is / liefde tot gemak en rust / toejuiching en lof van andere / ofte diergelpke.

Maar in de derde plaats, daar kan tegen-gewoopen worden; is 'er niet beloofd / Dat de zonde over ons niet en zal heerschen, als niet zynde onder de wet, maar onder de genade, Rom. 6: 14. Hoe kunnen wy dan anders / als gedurig ontroert zyn / als wy deze belofte niet binden goet-gemaakt?

Ik Antwoorde, 1. De zonde is niet altyd victorieus en heerschende / als zy schynt meest te razen en te tieren; uw tegenstand tegen de zelve / als stryden-de en worstelende daar tegen / toont wel / datze geen volle heerschappye heeft; zo lang als een invallende geweld-dryver word tegengestaan / zo heeft hy geen volle heerschappye / dewyl hy niet heeft een vreedzame bezitting van 't geen hy zoekt.

2. Overwinning / en een volle overwinning over het vleesch en de begeerlykheden desselfs is aan geen gelovige beloofd / op zyn eerste verschynen in het veld / om te vegten / nog zy en word niet aan alle gegeven / in eenige maat / op haar eerste aandoen van haar wapenen.

3. Daarom staat het u toe / voort te vegten / en op die overwinning te wagten; naamslyk / dat de zonde over u niet en zal heerschen; want het mag op zyn tyd komen.

4. God heeft zyn eigen tyd en gelegentheden / waar in hy zyn beloften volbringt; en wy moeten hem een wyde laten in opzigt van de tyd / wanneer / en in opzigt van de wyze hoe / en in opzigt van de trap/waar in hy zyn beloften zal goed maken.

Derhalven / hoewel de belofte als nog niet en schynt verbult te zyn / zo is 'er dog geen ware oorzaak van ontfektenis des geinceds / om datze kan ende zal daar wa ten bollen verbult worden / en uw worstelen tegen de zonde geeft te kennen / datze alreeds in een grote mate verbult is / dewyle waar de zonde een volle heerschappye heeft / zy alle tegenstand ofte tegenspreken onderdrukt / uitgezeid eenige zwakke wederstand / die een natuurlyke conscientie tot

tot vleeschlyke einden / op vleeschlyke beginzelen en gronden / nu en dan mag doen tegen deze of die byzondere verdozventheid / dewelke veroorzaakt schande / smaad / verlies / beschuldigingen van een natuurlyke consciëntie / en ongerustheid in dien opzichte ; daar die verdozventheid niet gehaat nog tegen-geworstelt word als zonde / ofte als een lid van den ouden mensch 't lichaam des doods. Die dit tegenwerpt / dient te merken / dat also hy zyn toestemming aan Christus heeft gegeven / hy dadelyk verlost is van die natuurlyke staat van slavernye onder de zonde / als een wettig Heer ; hoe wel den ouden Tyran / nu missende een regten titel / nieuwwe invallen doet / om de vrede en rust der ziel te storen.

Ten vierden. Men mogt zeggen ; maar wat kan dat ondertussen een arme ziel ophouden van bezwipen ?

Ik antwoorde. Verscheide dingen / indien zy regt opgemerkt wierden / mogten de ziel in dit geval helpen ondersteunen / als /

1. Dat zy geholpen word in 't worstelen tegen dit lichaam des doods / in alle de leden desselfs / zo ras als zy die merkt.

2. Dat deze begeerlykheden geen grond op haar batten / of zo zy schynen op haar te winnen / nochtans komen zy niet tot een volle heerschappyy.

3. Dat God getrouw is / en dat derhalven de belofte overwinning zal verkregen worden / en dat des Satans hooft zekerlyk zal verbruyzelt worden.

4. Dat de worstelende ziel ontrent haar plicht is / dragende zig als een goed soldaat Jezü Christi / oorlogende de oozlogen des Heeren / en wagtende op hem in geloof en hoop.

Maar verder / Ten vyfden : Sommige mogten zeggen ; Indien ik wierd bewaart van de zonde toe te vallen / myn worstelen en staan zou my eenige troost geven ; maar wanneer de begeerlykheid zig zo roert / datze ontfangt / en zonde voortbrengt ! Jac. 1: 15. Wat kan my dan ondersteunen en troosten !

Ik antwoorde. 1. De verdozventheid kan zig in
ong

ons niet roeren / of wy zondigen daar in : want zelfs de eerste opryzingen / motus primo primi , de aller eerste opbozrelingen / gelyk zy genoemd worden / zy zondig als tegen de heilige Wet Gods ; en zelfs het in zy van dien ouden mensch is onze zonde : want het is zondig en rebellig tegen God / ja 't is de vianschap en weder-spannigheid zelfs. Als de Zatau met een verzoeking van buiten komt / zo vind hy altyd veel in ons / om de te verzoeking aan te houden ; zo dat zelfs de roering van de verdorventheid / die veroorzaakt word door de verzoeking van buiten / is onze schuld.

2. Het is waar / 't is onze pligt / ons te stellen tegen de eerste opryzingen en bewegingen der verdorventheid / als zy eerst aanlokt / eer zy de zonde ontfangen ofte voortgebracht heeft ; en het zal betwys geven van genade / die levendig ende werkzaam is / zo men magtig is de bewegingen der verdorventheid zo verre te verhinderen / datze geen zonde zal ontfangen nog voortbrengen ; nogtans mogen wy niet zeggen / dat'er geen genade in de ziel is / ofte geen mate van dodiging verkregen is / waar de begeerlykheid niet alleen jointyds verlokt / maar ook zonde ontfangt en voortbrengt. De droevige erbarentheid van vele van Gods waarde mannen / geregistreert in 't woord / beroont zulks overvloedelyk.

3. Nogtans ook dan / wanneer de begeerlykheid de zonde ontfangt en voortbrengt / kan dit het herte van een arme gelovige vertroosten ende ophouden. Eerst dat hoewel de verdorventheid zo verre over mag / datze alle tegenstant te boven komt / ende al wat zig in de weg stelt / neer-velt / zy nogtans niet verkrppt de volle toestemming van de ziel. Daar is steeds een partj in de ziel / die voor God is / dewelke zo verre tegen-staat / datze daar tegen protesteert / of ten minsten tegensteemt / en niet en wil 't geen'er geschied/en stelliger wyze wil/'t geen zy niet kan te wege gebracht krygen. En verder ten tweden , dit kan de arme ziel ophouden / dat'er een partj binnen haar is / dewelke / hoewel zy voor een tyd / getuende de geweldige overloping der verdorventheid / weinig meet

doen kan / dan kermen en sugten ergens in een hoek /
nogtans wagt en verlangt na een bequame gelegent-
heid / wanneer zy meer vooz God mogt te voozschyn
komen / en staan tegen dien bozen usurpateur ofte
gewelddooper. Zo kan ten darden ook dit de arme
ziel troosten / dat gelyk zy merkt / dat de verdorvent-
heid zig roert / ende den quaden mensch het een ofte
het andere lid beweegt / zy na de Koning loopt / en
als zy niet magtig is / den Verrader te grijpen / en
hem gebangen te nemen na het Hof van Justitie / zy al-
daar den Verrader ontdekt / en het de Koning zeyd /
dat'er zulk ofte zulk een verrader is / werkende zulken ofte
zulken wederspannigheid tegen hem en zyn wetten / en
klaagt / en zoekt hulp om den rebel gebangen te nemen /
en hem handen en voeten gebonden / tot den Koning te
brengen / op dat hy bonnis tegen hem geve / dat is als de
ziel niet meer kan doen tegen dien woedenden viand / zo
doet ze haar klagten by den Heere / en legt vooz hem / zug-
tende en kermende om hulp en kragt / om deze viand
meer te wederstaan / en tegen te gaan.

Eindelyk. Sommige mogten nog tegenwerpen , en
zeggen / Indien het niet slimmer met my was / dan het
met ander is / zo konde ik nog te vrede zyn : maar ik
zie / dat sommige kragtelyk de overhand hebben over de
verdorventheid / en ik ben 'er steeds t'onder / ende kan
geen overwinning krygen ; kan ik dan anders dan droe-
velig hier over zyn ?

Ik antwoorde. 1. Weet gy al zekerlyk / dat die perzo-
nen / welker staat gy gelukkig oordeelt / geheel en al by
zyn van de inwendige bewegingen van die begeerlykhe-
den / door welke gy t'onder gebragt word ? Of weet gy
wel zeker / dat zy niet onder de magt van enige andere
verdorventheid zyn / gelyk gy meent dat gy zyt onder de
magt van die verdorventheid / waar over gy klaagt ?
Wat weet gy dan / of zy niet wel al zo zeer klagen in een
ander onzigt / als gy in dezen onzigte ?

2. Waar neemt het is / gelyk gy dat sielt / dat 'er een
onderscheid tusschen uwo staat / en de staat van andere is ;
weetje niet / dat alle de leden des lichaams niet even groot
en

en sterk zyn / als niet wordende even-gelyk gebruikt in werken / die kragt vereischen? zyn 'er niet zommige jonge sterke lieden in Christi huisgezin / en zommige die maar hinderkens zyn; Mag niet een Kapitein eenige van zyn soldaten na een post zenden / alwaar zy ligtelyk den gantschen dag door geen vyand zullen zien / en eenige andere na een andere post / alwaar zy den heelen dag door geen rust zullen hebben; en waarom / bid ik u / mag God over zyn soldaten niet disponeren / gelyk hy wil. Hy weet wat hy doet; 't is niet veilig / dat ieder soldaat zou weten / welke de desseinen van den Commandeur ofte Generaal zyn; ook en is 't niet altyd bequaam voor ons / te weten ofte te onderzoeken / welke de desseinen Gods met ons mogen zyn / en wat hy mag bezig zyn met ons te doen. Hy mag voor-hebben / d'eene tot groter werken te employeren / dan d'ander / en oeffenen haar also tot dien oorlog / en tot dat werk.

Derhalven / 3. Laat dit ons voldoen / dat hy is de Heere / die doet 't geen hy wil / in Hemel en op Aarde / en mag over ons disponeren gelyk hy wil / en maken van ons / wat hy wil / tot zyn eigen eer; en dat wy onzen plicht moeten behertigen / en getrouw zyn op onze post / staande en begtende in de kragt des Heeren / voornemende / nooit met de vyand samen te spannen.

Het VII. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken is, in opzigt van het groejen in genade.

Nu kom ik om een weinig tot het andere deel van de heiligmaking te spreken / dewelke beslangt de verandering van onze natuur en gestalte / en word genoemt levendigmaking, ofte verwakkering van den nieuwen Mensch der genade / welke genoemt word den nieuwen Mensch, als

hebbende alle deffelfs verscheidene leden en delen / 30 wel als den ouden Mensch / en word nieuw genoemd ; om dat hy later is van d'ander / en na de wedergeboorte is hy aan het groejen.

Deze plicht van groejen in de genade, gelyk het genoemd word / 2 Petr. 3: 18. word ons in de Schrift verscheidentlyk uitgedrukt en voortgesteld / namentlyk / 30 word genoemd / Een blyven, en voortbrengen van vrugt in Christus, Joh. 15: 5. doen tot het gelove deugt, en tot de deugt kennisse, 2 Petr. 1: 5, 6, 7. een voortgaan tot de volmaaktheid, Hebr. 6: 1. een opwassen in alle dingen, ofte allezins, Eph. 4: 15. een uitwerken van onze zaligheid, Phil. 2: 12. een voleindigen van de heiligmaking, 2 Cor. 7: 1. een wandelen in nieuwigheid des levens, Rom. 6: 4. een stellen zig zelve Gode, als uit den doden levendig zynde, en onze leden tot wapenen der gerechtigheid Gode, Rom. 6: 13, 18. een voortbrengen van vruchten Gode, Rom. 7: 4. God dienen in nieuwigheid des Geests, Rom. 7: 6. vernieuwt te zyn in den Geest onzes gemoeds, en aan te doen den nieuwen Mensch, die na God geschapen is, in gerechtigheid, en ware heiligheid, Eph. 4: 23, 24. Col. 3: 10. en diergelyke; van welke benamingen sommige onmiddelyker uitspreken de natuur van deze verandering in opzigt van de wortel / en sommige in opzigt van de vruchten en werkingen van dien / en sommige den voortgang en voortdoring / die daar in gedaan is ofte gedaan moet worden. En die alle uitspreken uit een byzonder deel van het werk / 't welk alle opzigt / die geerne 't aangezichte Gods zagen / namentlyk heilig te zyn / begenadigt / en groejende in genade.

Wempe dit dan is een byzonder stuk van offening / en het daaglyksche werk van een Christen / en het zeker is / gelyk ook sommige nu aangetogene texten dat bevestigen / dat men zonder Christus dit werk nog begonnen no. beoordert kan krygen / 30 is de voornaamste zwarigheid en Vrage, hoe men Christus te dezen einde gebruiken zal?

Tot

Tot Antwoord hier op / hoewel ligt / uit 't geen gezegd is in ons vorige discours / af te nemen is / wat hier toe te zeggen is / zo zal in dog kortelyk den lezer deze dingen te binnen brengen / als hier nuttig.

Voor eerst. De gelovige dient aan te merken / wat een cieraat dit aan de ziel is / dezen nieuwen Mensch aan te hebben / die na Gods Beeld geschapen is / Eph. 4: 23. wat een voortreffelykheid daar legt / in die verloofne heerlykheid / heilichheid / ende 't Beeld Gods weder te krygen / en wat een voordeel de ziel daar door krygt / als zy bequaam gemaakt word, om deel te hebben in de erve der heiligen in 't licht, Col. 1: 12. en waardiglyk wandelt den Heere in alle welbehaaglykheid, in allen goede werken vrugt dragende, en wassende in de kennisse Gods, Col. 1: 10. en met alle kragt bekragtigt word, na de sterkte zyner heerlykheid, tot alle lydzaamheid, en langmoedigheid met blyschap, vers 11. en als het overbloedig zyn van de genade des Geestes in ons / maakt / dat wy nooit zullen ledig nog onvrugtbaar zyn in de kennisse van onze Heere Jezus Christus, 2 Petr 1: 8. en dat wy zyn vaten ter eere, geheiligt, en bequaam tot gebruik des Heeren, tot alle goed werk toebereid, 2 Tim. 2: 21. Wat een heerlykheid en vrede is hier / gehoorzaam bevonden te worden aan de veelvoudige geboden / die God gegeven heeft / van heilig te zyn? Wat een gebaar ist in heilichheid te missen / daar wy zonder dezelve God niet kunnen zien? Heb. 12: 14. Hoe onverantwoordelyk is dat voor onze belydenis / die leden zyn van zulken heiligen hooft / onheilig te zyn? Wat proeft / brengde en contentement is 'er / in Tempelen des heiligen Geestes te zyn / in te wandelen na den Geest / in vrugten voort te brengen tot heerlykheid des Vaders? Ec. De aanmerking van deze en andere beweegredenen tot deze betragting van heiligmaking / diende de ziel te wapenen met een volle resolutie / ende dezelve te verharderen tegen alle oppositie.

Ten tweden. Daar diende gedacht / dat het werk / hoewel 't ons als onze plicht word opgelegd / en wy daar toe

van God geresepen worden / nogtans boden onze hand en magt is. Het is waar / in de bekering word het zaad der genade in de ziel geworpen / nieuwe heblpheden worden ingestort / een nieuw beginzel des levens word 'er gegeven / het stenen hert word in een hert van vleesch verandert ; nogtans deze beginzelen en heblpheden kunnen in haar zelven niet werken / nog in werkzaamheid gebzagt worden door iets / dat een gelovige / in zig aangemerkt / en zonder de Godlyke hulp / doen kan. Maar dit werk der heiligmaking en van wasdom in genade moet aangevoert worden door Godlyke hulp / door den Geest van Jezus / wonende en werkende binnen in ons ; en daarom wordze genoemt / De heiligmaking des Geest , 2 Theff. 2: 13. 1 Pet. 1: 2. De God des vredes moet ons heiligen , 1 Theff. 5: 23. wy worden gezeld geheiligt te zyn door God den Vader , Jud. vers 1. en door den heiligen Geest , Rom. 15: 16. ziet ook 1 Cor. 6: 11. Wy dienen te gedenken / dat wy van ons zelven niets kunnen doen / 2 Cor. 3: 5. en dat hy in ons moet werken beide het willen ende werken na zyn welbehagen / Philipp. 2: 13. hoewel geen gelovige dese waarheid wil in twyffel trekken / nogtans sal 't misschien bevonden worden / na gedaan onderzoek / dat dat een voorname oorzaak van haar niet groejen in genade / en van geen voortgang doen in dit werk is / datze niet en werken / als die dit geloven / maar datze dit werk aanvaarden / als of het een werk was / 't welk zy zelfs konden te wege brengen / en uitwerken / zonder de byzondere Godlyke hulp. Daarom diende de gelovige te blyven / te leven en te werken in 't geloof van deze waarheid.

Ten darden. Zo behoorden dan de gelovige / dit werk te behandelen / niet te vertrouwen / op haar eigen kragt / op de heblpheden der genade / op haar vorige bebindingen / op haar kennis en bequaamheden ofte diergryke ; ook en moesten zy niet vertrouwen op eenig uiterlyk middel / 't welk zy moeten waar-nemen / om dat de wysheid / kragt / en hulp / welke haar gebal ver-effcht / in de zelve niet te vinden is ; Nogtans moesten

3p ook niet denken / van deze middelen en pligten aan een kant te stellen ; want dan zouden 3p tegen God zondigen / 3p zouden haar zelven verhinderen / de hulp / kracht / en inloed te ontfangen / welke God in en door 't gebruik der middelen pleegt tot de ziel te voeren ; en te gelph zouden 3p God verzoeken / door een andere weg aan hem voor te schypben / dan hy gedacht heeft te nemen. De gelovige diende dan de doorgeschreven middelen en pligten waar te nemen / en dat blytighlyk / ernstelyk / en gestadighlyk / en nogtans dient hy daar zo weinig op te leunen / en zo weinig hulp en kracht daar van te verwagten / als of hy die grenzins gebruikte ; en waarlyk dit zoude een rechte weg zyn / ja de allerbozderlykste en profytelykste weg / van de pligten te be-
trachten / blytig in 't gebruik der zelve te zyn / van wegen Gods Gebod / en nogtans onze hoop en verwagting op God alleen te plaatzen / en boven de instellingen heen te zien na onze hulp.

Ten vierden. Hoewel het waaragtig is dat de kracht en genade Gods alleen dit werk der heiligmaking in de ziel beghint / en voortzet / nogtans / hoewel hy dit werk (indien hy maar dit zag tot zyn eere te zyn) in de ziel mogt aanvoeren en voleindigen / zonder tusschenkomen van tweede oorzaken of middelen / zo heeft hy evenwel het bequaam gedacht tot de eere van zyn naam / dit werk door middelen te werken / en in 't byzonder door der gelovigen aanbellen aan het werk. Hy werkt niet in de mensch / als of hy een steen of blok was / maar hy gebruikt hem als een redelyk schepzel / aangedaan met een redelyke ziel / hebbende nuttige en nodige vermogens / en hebbende een lichaam / bequaam gemaakt door de werktuigen / om de ziel te dienen in haat daden. Daarom moet de gelovige niet denken sif te leggen / en niets te doen ; want hem word geboden zyn eigen zaligheid uit te werken / en dat dewyl het God is / die in hem werkt beide het willen ende werken ; om dat God alles werkt / daarom zoude hy werken / zo redenabelt den Apostel ; zo dat Gods werken is een argument / en beweegreden voor de mensch /

om te werken / en niet een argument voor hem / om stil te leggen / en niets te doen. En hier is de heilige kunst en Godlyke bequaamheid in dit werk bereikt / namentlyk / dat de ziel zo vlytig en werkzaam is / als of zy bruyt konde voortbrengen in haar eigen kragt / en door haar eigen werking / en nogtans zo afgetrokken is van haar zelven / van haar eigen genade / bequaamheid / kennis / en ondervinding in haar werking / als of zy daar maar lag gelyk een enkel blok / en alleen zig beweegde / als door een uitterlyk geweld bewogen.

Ten vyfden De ziel die voortgang wilde maken in de Christelykheid / en groejen in genade / diende te gedenken / dat Christus ons voorgesteld word / als een voorbeeld / 't welk wy moeten nabolgen / en dat wy derhalven Christus gedurig voor onze ogen moesten stellen / als ons Patroon / op dat wy zyn voetschappen mogten volgen / 1 Pet. 2: 21. Maar men dient te gelyk te gedenken / dat hy niet en is gelyk andere patronen ofte voorbeelden / die den Mensch / dewelke de zelve volgt / op geen andere wyze helpen kunnen dan door haar objectieve ofte voorwerpige beschouwing : Want het zien door den gelove op dit voorbeeld / zal kragt brengen tot den Mensch / dewelke tragt na te volgen / waar door hy bequaam zal gemaakt worden / om zyn voorbeeld te beter te volgen. Och dat wy nit onderbinding wisten / wat het ware / een gezigt te nemen van Christi liefde / geduldigheid langmoedigheid / zachtmoedigheid / haat van zonde / pber / &c. en door den gelove zo lang daar in te kyken / tot dat wy / door een kragt van dat voorbeeld afkomende / onze herten eeniger mate vonden gefatzoeneert tot de zelve gestalte / of ten minsten meer genegen / om in de zelve voorn gegoeten te worden !

Ten zesden. De gelovige diende het geloof op Christus te oefenen / als 't hoofd des lichaams / en als de wortel / in de welke de takken zyn geëntet / en daar door sap en leven en kragt van hem zuigen / op dat zy mogten werken / wandelen / en groejen / gelyk Christenen betaamt. De gelovige moet opzorgen in hem / zynde een rank in hem /

hem / en moet vruchten voortbrengen in hem / gelyk de
 boven genoemde texten tonen. Du Christus zelfs zegt
 ons / dat de ranken geen vrucht kunnen voortbrengen /
 ten zy zy in den Wynstok blyven / - en dat zyn Discipulen
 al zo weinig kunnen vrucht vragen / ten zy zy in hem
 blyven / Joh. 15. Terhalven gelyk het is door 't gelove /
 dat de ziel / als een rank / met Christus als de Wynstok
 vereenigt is / en gelyk het is door den gelove / dat zy in
 hem blyft / zo is 't door den gelove / dat zy vrucht moet
 voortbrengen / en dit geloof moet Christus aangrypen
 als de Wynstok / en wortel / of fontein / van welke
 komt sap / leven / en sterkte ; zo moet dan 't geloof op
 Christus zien als de fontein / waar uit wy verzien worden /
 als het hoofd / waar uit alle de inbloeden van kragt en
 beweginge komen. Christus heeft kragt en leven genoeg
 te geven ; Want de volheid der Godheid woont in hem
 lichaamlyk / en hy is ook willig genoeg / om van zyn
 volheid mede te delen / gelyk de betrekkingen / die hy
 op hem genomen heeft / dat getuigen. Het hoofd zal niet on-
 willig zyn / om aan de leden des lichaams te geven gees-
 ten / tot werking en beweging / nog zal een Wyn-
 stok ongeern sap geven aan de ranken : Ja 't leven /
 kragt en voorraad zal / als het ware / natuurlyk uit
 Christus tot de gelobige bloeien / ten zy zy door onge-
 loof / en andere ongetempertheden / verstoppingen
 veroorzaken. Even gelyk 't leven en sap natuurlyk
 ende van zelfs vloeit van de wortel tot de takken / of-
 te van het hoofd tot de leden / ten zy de verstoppin-
 gen de passagie verhinderen. Het is dan nodig / dat de
 gelobige onder deze ende diergelyke betrekkingen op
 Christus haar oog slaan / en op hem zien / als staan-
 de (om zo te spreken) door zyn plaats en betrekking
 verbonden / om kragt en inbloeden des levens te ge-
 ven / waar door zy mogten vruchtbaar worden in allen
 goeden werke / en zo moeten zy met heilige / nedrige / en
 toegestaane vyermoedigheid / in den gelove blyngen op
 nieuwe mededelingen van genade / kragt / sterkte /
 kloekmoedigheid / werkzaamheid / en wat zy nog anders
 van doen hebben : Want uit het hoofd is 't dat gehele li-
 chaam /

haam / dooꝛ de zamenvoegzelen / ende zamenbindingen
 vooꝛzien en zameningevoegt zynde / opwaſt met Goddely-
 ken waſdom / Col. 2: 19. Eph. 4: 16.

Ten zevenden. De gelovige moeten te dien eynde
 open leggen vooꝛ de invloeden Chꝛiſti / en zig wagten
 van hinderingen in de weg te ſtellen / dooꝛ den Geest te
 bedꝛoeven / waar dooꝛ hy die invloeden tot de ziele af-
 voert ende mede depl't / en dooꝛ Chꝛiſti getrouwicheit
 en onveranderlyke gewilligheid in twyffel te trekken /
 en niet te geloven / 't welke grote hinderpalen zyn / die
 de paſſagie opſtopt. Zo moeſten dan de gelovige open
 leggen / dooꝛ te zien / te verlangen / en te wagten / te
 zoeken / te trekken en te zynge van hem / 't geen zy van
 doen hebben / en dooꝛ zig te wagten van alles / 't welk
 den Here tot toorn kan verwekken / 't zy in nalating
 of bedꝛyving. Hier word vereiſt een heilige / nedꝛige /
 nughtere en wagthoudende wandel / een ernſtig / ge-
 zet / en hongerig uitzien na hem / en een geduldig wags-
 ten na verbuiling / en voorraad van hem. Dit is de
 mond wꝛd open te doen / op dat hy die verbuile / vooꝛ
 de Zonne der gerechtigheid te leggen / op dat de ſtra-
 len deſſelfs op haar mogten ſchieten / en haar verwar-
 men en levendig maken / en te wagten als een bede-
 laar aan des Konings pooꝛt / tot dat hy de aalmoeffen
 geve.

Ten agtſten. Tot verſterking van haar hoop en ge-
 loof in dezen / moeſten zy aangꝛppen Chꝛiſtus ſtervende /
 en dooꝛ zyn dood alle die invloeden van leven en kragt
 verkrꝛgende / die vereiſcht worden / om het werk der ge-
 nade en der heiligmaking in de ziel aan te voeren : Want
 wy moeten gezegent worden in Chriſto met alle geeſte-
 lyke zegeningen, Eph. 1: 3. De gelovige moeſt dan
 deze invloeden aanzien als dier gekogt / dooꝛ het Bloed
 Jeſu Chꝛiſti; zo dat de godlyke kragt ons alles geeft,
 't geen tot het leven en tot de Godzaligheid behoort,
 door de kenniſſe van hem, die ons geroepen heeft tot
 heerlykheid en deugd, 2 Pet. 1: 3. En dit zal de ziel
 aanmoedigen / om te wagten en te gemoet te zien de
 afloerjngen van invloeden / en geeſtelijke zegeningen / en
 ſtozt=

toyt-régenſ van genade / om de ziel te doen bloeſen en
 ozugtbaar worden / en om te ernſtiger te zingen / en af te
 eifchen door gelobe de verlening van de verkregene
 weldaden.

Ten negenden. Daarenboven moeft de gelovtge op
 Chriſtus zien / als zynde gejouwen en verbonden / om
 dit werk te vorderen / en als ontfangende dezelve te dezen
 einde van den Vader; hierom worden wy gezeid ver-
 koren te zyn in hem, voor de grontlegging der Werelt,
 op dat wy zouden wezen heilig, &c. Eph. 1: 4.
 en als ſtervende voor de zelve: Want hy gaf zig voor
 de gemeente over, op dat hy ze mogte heiligen en rei-
 nigen, op dat hy haar een heerlyke gemeente mogte
 voorſtellen op datze zoude heilig zyn, Eph. 5: 25, 26, 27.
 hy heeft haar verzoent in het lichaam van zyn vleefch,
 door de dood, op dat hy ze heilig zoude voorſtellen,
 Col. 1: 21/ 22. So dat het edele verbond der ver-
 loffinge de zekere hoop en verwagting van de gelo-
 vige kan fonderen in een dubbelt opzigt: voor eerſt
 in opzigt van des Vaders getrouwigheid / die een
 zaad aan Jezus belooft heeft / namentlyk zodanig /
 't werk zyn kinderen zouden zyn / en zo geheiligt
 door hem / en dat het welbehagen des Heeren / 't welk
 ten deſe is 't werk der heiligmaking / in zyn hand
 boosſpoedig zou zyn; en ten anderen, in opzigt van
 Chriſti-onderneming / en verblindig / gelyk gezeid
 is / van zyn Zonen en Dogteren tot de heerlyk-
 heid te brengen / 't welk moet wezen door heiligma-
 king: Want zonder heilichheid zal niemand God
 zien / en zy moeten hem gelyken / die een heilig hoofd
 is / een heilig Man, een heilig Overſte / en daarom
 moeten zy zyn heilige Lidmaten / een heilige Bruid /
 en heilige Soldaten; So dat hy verbonden ſtaat
 haar te heiligen door zyn Geest en Woord / en daar-
 om word hy genoemd de heiligmaker, Heb. 2: 11.
 want hy die heiligt, en zy die geheiligt worden, zyn
 alle uit een. Ja haar vereeniging met Chriſtus legt hier
 de grond van: Want zynde gevoegt met den Heere,
 worden zy een Geest, 1 Cor. 6: 17, ende worden

bezielt / en levendig gemaakt doo; een en dezelve Geest des levens en der genade / en daarom moeten zy geheiligd worden doo; dien Geest.

Ten tienden. De gelovige dienden ook 't geloof te oefenen op de beloften van 't Nieuwe Verbond / van genade / kragt / leven / &c. waar doo; zy in zyn wegen zullen wandelen / en krygen de Wetten Gods in haar herten gesteld / en geschreeven / Heb. 8: 10. Jerem. 31: 33. en van 't nieuw hert en nieuwe Geest / en vleesch en hart / en van de Geest / binnen in haar / om haar te doen wandelen in zyne wegen of insettingen / en onderhouden zyne regten / en die doen / Ezech. 36: 26, 27. en diergelike / waar van de Schrift overbloeit / dewyle die alle aan den gelovigen zyn overgegeven by wege van Testament en legaat / Christus wordende de Middelaar van het nieuwe Testament, op dat de dood daar tusschen gekomen zynde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste Testament waren, de gene die geroepen zyn, de beloftenisse der eeuwige erve ontfangen zouden, Heb. 9: 15. Nu Christus heeft doo; zyn dood dit Testament bevestigd: Want waar een Testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des Testament-makers tusschenkome; want een Testament is vast in den doden, vers 16, 17. Christus dan sterfende om het Testament kragtig te maken / heeft het legaat van de beloften aan den gelovigen zeker gemaakt / zo dat nu alle de beloften zyn in Christus Ja en Amen / 2 Cor. 1: 20. Hy is een dienaar geworden der besnydenis, op dat hy bevestigen zoude de beloftenissen der Vaderen. Rom. 15: 8. Dat het zien op deze beloften doo; het gelove is een edel middel tot heiligmaking / is klaar doo; 't geen den Apostel zegt / 2 Cor. 7: 1. Dewyle wy deze beloften hebben, zo laat ons ons zelve reinigen --- de heiligmaking voleindigende in de vreze Gods. En het is doo; den gelove / dat deze beloften moeten aangenomen worden / Heb. 11: 33. zo dat de gelovige / die groejen wilde in genade / diende op Christus te zien / de fundamentele belofte / den Testament

ment-maker bevestigende het Testament / ende uitboer-
 der ofte uitdeelder van de goede dingen des Verbonds /
 en te wagten het goede dooz hem / en van hem dooz de
 oppe en 't Canaal van de beloften.

Ten elfden. Nog verder dienden de gelovige op Chri-
 stus te zien in zyn opstanding / als een publyk Persoon /
 en zo zien op haar zelven / ende rekenen haar zelven / als
 opstaande virtueelk / of in kragt / in hem en met hem /
 en nemen de opstanding Christi als een zeker pand en
 bewys van haar heiligmaking : Want zo redenkabelt
 den Apostel / Rom. 6: 5, 8, 11, 13. Wy zyn (zeft hy)
 met hem begraven door den Doop in de dood , op
 dat gelykerwys Christus uit den doden opgewekt is ,
 tot de heerlykheid des Vaders , also wy in nieuwig-
 heid des levens wandelen zouden : Want wy zullen
 een plante met hem worden in de gelykmakinge zyn-
 er opstandinge. Indien wy nu met Christus gestorven zyn,
 zo geloven wy , dat wy ook met hem zullen leven :
 houd gy lieden het dan daar voor , dat gy Gode leven-
 de zyt in Christo Jesu onzen Heere ---- en stelt u zelven
 Gode als uit den doden levendig geworden zynde ,
 ende stelt uwe leden Gode tot wapenen der gerechtig-
 heid. Het regte aanleggen van deze grond zoude uit-
 nemend voozdeel geven aan den genen / die na de heil-
 ighheid staat : Want dan mogt hy met sterk vertron-
 wen besluiten / dat het werk der heiligmaking zou
 voozspoedig zyn in zyn hand : Want hy mag hem
 zelven nu aanzien / als zamen levendig gemaakt met
 Christus , Eph. 2: 5. Dewyl Christus stierf en op-
 stond als een gemeen Persoon / ende hy dooz den gelobe
 nu aan hem kleeft / en met hem vereenigt is.

Ten twaalfden. Deze opstanding Christi kan daar en
 boven ons een andere grond van hoop en vertronwen
 geven in dit werk ; Want daar word gewag gemaakt
 van de kragt zyn-er opstanding , Philipp. 3: 10. dat
 wy dooz 't geloof kragt en sterkte kunnen trekken van
 Christus / als een opgestaan / en levendig gemaakt
 hooft / waar dooz wy ook kunnen Gode leven / en hem
 byugt dragen / en nu niet meer dienen in de outh-
 der

der letter, maar in de nieuwigheid des Geests, Rom. 7: 4, 6. Hy is levendig gemaakt als een hooft / en als 't hooft is levendig geworden / so kunnen de ledematen allezing verwagten van 't zelve eenige mededeeling van 't leven / en leven in de kracht van 't leven van 't hooft / ziet. Col. 3: 1, 2.

Ten dertienden. Het geloof mag en moet ook zien op Christus / als een voorzitter by den Vader om de bysondere zaak / Joh. 17: 17. Heiligtze in uwe waarheid, uw woord is de waarheid: En dit zal toe doen tot haar vertrouwen / dat het werk zal voortgaan / want Christus wiert altd verhoort / Joh. 11: 41, 42. en so zal hy verhoort worden in dit gebed / 't welk niet is uitgesproken door die weinige Discipelen alleen.

Ten veertienden. De gelovige moest dan 't oog op Christus slaan / als zig verbindende aan den Vader / om dit werk te beginnen / en te volindigen / als sterbende om 't goede dat belooft is te verkrijgen / en om die beloften te bevestigen; als levendig geworden / en opstaande als 't hooft / en als een publyk perzoon / om dit werk te verzekeren / en om te verlenen ende dadelyk toe te brengen de vereiste genade; en als biddende ook / om des Vaders mede werking / en so moet hy den last van 't werk door den gelove op hem werpen / wetende dat hy staat verbonden / door zyn plaats en betrekking op zyn Volk / om alle haar lasten te dragen / om alle haar werken in haar te werken / om zyn eigen-werk / dat hy in haar begonnen heeft / te voltrekken / om haar eindelyk aan hem-zelfen voor te stellen een heilige Bruid / om haar den Geest te geven / om in haar te wonen / Rom. 8: 9, 10. en om haar sterffelyke lichamen levendig te maken / vers 11. en om haar te leiden / vers 14. tot dat zy eindelyk gekroont / en tot de heerlijkheid voort-gebragt worden. Dit is te leven door gelove / als Christus in ons leeft / beweegt en werkt door zyn Geest / Gal. 2: 20. Aldus woont Christus door 't geloof in het hert, en hier door word zyn Volk gewortelt, ende gegrondet in de liefde, der welke is een hooft-genade / en kennende de liefde Christi,

ti, die de kennisse te boven gaat, worden zy vervuld met alle de volheid Gods, Eph. 3: 17, 19. Zo dat de gelovige het werk door den gelove aan Christus moeten bevelen / en laten 't gewigt van al het werk op hem / die haar leven is; Nog de gelovige moet niet meenen niets te doen / nog de middelen en instellingen ter zyde te stellen; maar gebruikende die vlytighlyk / moet hy in de selve de zaak Christus aanbevelen / en door het gelove 't heele werk op hem wentelen / verwagteude op de grond van zyn betrekkingen / verbintenissen / beloften / beginzelen / &c. dat hy zekerlyk 't werk zal voleindigen / Phil. 1: 6. en het wel van hare handen zal nemen / ende een welgevallent in haar hebben / van wegen datze het werk in zyn handen stellen / en het op hem laten / die ons van Gode geworzen is tot heiligmaking.

Waarschouwingen.

Het zal niet te vergeefs zyn / dat wy hier / gelyk in het vorige deel / een weinig woorden van waarschouwing geven / tot voor-koming van misvattingen.

Voor eerst. Wy dienen ons te wagten / van te denken dat hier volmaaktheid te verkrygen is; De volmaakte Man / ende de mate der grote der volheid Christi is maar toekomende / en tot op die tyd zal 't lichaam maar zyn in 't volmaken en opbouwen / door 't werk der bediening / Eph. 4: 12, 13. De gelovige moeten niet denken / van gerust neer te zitten by eenige mate der genade / tot welke zy hier komen: Maar zy moeten groeiende zyn in genade / gaande van kragt tot kragt / tot dat zy verschapen in het Opper-Zion; met den Apostel moeten zy / vergetende 't geen dat agter is / en strekkende zig tot het gene dat voor is / jagen na 't wit / tot den prijs der roeping Gods / die van boven is in Christo Jesu / Phil. 3: 14. Het moet dan een vreeslyk bedrog zyn / dat eenige zonden denken / dat zy tot zulken trap van volmaaktheid hier kunnen geraken / datze de ingestelde Godsdiensten niet meer van doen hebben. Laat alle gelovige leven in een
ge-

gestadige overtuiging / van datze veel te kort komen / en laatze vernedert zyn / en werken zo haar zaligheid uit in deze en eeuwig.

Ten tweden. Ook en zoude niet ieder gelovige wagen een en dezelfde mate van heilichheid / dog 't kan niet met reden verwacht worden / dat alle hier zullen vorderen tot dezelfde hoogte van heilichheid : Want ieder deel des lichaams heeft zyn eigen mate / ende een krachtadige werking in de mate / en zo brengt ieder lid des lichaams meer of min toe / na zyn proportie / en helpt mede tot den wasdom des lichaams / en tot de opbouwning desselfs in de liefde / gelyk den Apostel klaarlyk toont / Eph. 4: 16. gelyk in 't natuurlyke lichaam / de verscheidenheid der werkingen en gebuiken der ledematen vereischt verscheidenheid van voeding en sterkte / zo mede in het geestelyke lichaam van Christus hebben de leden niet alle een evengelyke mate / maar elk heeft zyn eigene onderscheidene mate / na zyn plaats en gebruik in het lichaam. Zo dienen dan de gelovige hier veel matigheid en onderwerping te leren / wetende dat God zyn genaden mag bekeilen / gelyk hy wil / en geven die aan ieder lidmaat in zulken mate / als het hem goed dunkt. Alleen dienen zy toe te zien / dat haar armoede en magerheid niet worde veroorzaakt door haar eigen zorgeloosheid en verzuim / in de niddelen der genade niet te gebuiken in die getrouwicheit / en eendoudige afhangende van Christus / gelyk zy behoorden.

Ten darden. Men dient te gedenken / dat 'er eenigen boogtgang kan gedaan zyn / op den weg der heilichheid / daar de gelovige nogtans niets diergelyks merkt / niet alleen om dat de mate van de wasdom zo klein en onzichtbaar kan zyn : maar ook dewyl 't de Heere zelfs / waar de wasdom in zig zelve onderscheidentlyk is / kan goed dinken om wyze en den zulkz voor haar ogen te verbergen • op dat zy mogten nedrig en naarstig gehouden worden / daar zy / indien zy zagen / hoe de zaken waarlyk stonden met haar / God mogten vergeten / en haar zelve ende andere niet recht zouden opvatten. Ook

kan dit booztkomen uit zulken ernstigen begeerte na meer / datze de mate die zy hebben verkregeu / vergeten / en zo veragten den dag der kleine dingen.

Ten vierden. Daar kan een booztgang in heilichheid zyn / hoewel niet in die byzondere zaak / op welke de gelovige zyn oog meest heeft / immers niet na zyn gevoelen en bezeffen : Want als hy denkt / dat hy niet en groeit in liefde tot God ende pber pooz hem / Ec. 30 kan hy groejen in ootmoedichheid / dewelke ook een lid van den nieuwen Mensch der genade is ; en als hy geen wasdom in kennis kan merken / zo kan 'er wasdom in genegentheid ende teerheid zyn ; En indien 't werk word aangeboert in eenig deel of lid / zo neemt het in geen deel af / hoewel het in 't eene beter kan gemerkt worden / dan in het andere.

Ten vyfden. Daar kan veel heilichheid zyn / alwaar de ziel is klagende over gebrek van vzugten / wanneer de ziel onder die bedekking des Heeren ontrent haar / komt neer te buigen pooz de Allerhoogsten ! om haar mond in 't stof te steken / indien 'er maar hoop mag zyn / en zig geern te onderwerpen aan Gods wyze beschikking / zonder te mozen ofte te twisten over 't geen hy doet / en zoetelyk aan te nemen de straffe van haar ongerechtigheid ; indien zy schult ziet leggen aan de grond van deze bedekking. Alwaar is een stille ondertoerping aan de zoubereine en alleen wyze beschikkende hand Gods / en waar de ziele zegt / indien hy niet en wil / dat ik zal een vzugtbaren boom zyn in zyn hof / nog dat ik zal groejen / als de palmboom / zo laat my een lage spzuite zyn / alleen dat ik mag binnen het perk van zynen hof gehouden worde / op dat zyn oog op my zy ten goede ; dat ik immers blybe binnen zyn boozhoben / op dat ik zyna aangezigt mag beschouwen ; aldaar is genade / ende geen kleine mate van genade ; een gehuurde knecht te zyn is veel / Luc. 15: 19.

Ten zesden. Maar daar-en-boven dient men op te merken / dat deze begenadigde gestalte der ziele / dewelke stil-wygt pooz God / onder verscheidene versiekingen van haar verwagting / vergezelschapt is met veel eenvoudichheid des herten / in te heigen na meer heilichheid /

en met ernstigheid en vlytigheid / in alle gebodene pligten wagtende op den Heere / die haar hoop en heil is in ieder een van die / en met treuring over haar eigene zondige toebereyding / datze in haar verwagtingen zo komt te missen.

Ten zevenden. Wy en moesten niet denken / dat 'er geen wasdom in Christelykheid is / nog wasdom in genade / om datze niet en komt dooz onze weg / nog dooz de instrumenten / en middelen / daar wy het meest dooz verwagten. Misschien zyn wy te zeer gezet op eenige instrumenten / en middelen / die wy boven de andere stellen ; en wy denken / indien wy ooit het goede krygen / 't moet wezen dooz die weg / ofte dooz dat middel / het zy in 't hemelyk / 't zy in 't openbaar : En God mag een preef geven van zyn zouvereynheid / en bestraffen ons wegens onze dwaasheid / dooz een andere weg te nemen. Wy en wilde van de Buid niet gevonden worden / dooz haar zoeken van hem in 't hemelyk op haar bedde in de nagt / nog ook openbaarder / dooz rontom de Stad te gaan / in de straten / en in de wyken / nog dooz middel van de wagters / Hoogl. 3: 1, 2, 3.

Ten agsten. Wy en moesten ook niet meenen / dat 'er geen wasdom in het werk der genade is / om datze niet en komt op zulk een vooz-bepaalden ofte gezetten tyd : Nog wy en dienden de zake niet desperaat te agten / om dat wy lang uitzien / ende wagten / en vragten / en arbeiden / en nogtans geen gevoelig voozdeel zien. Zulk ofte zulk een gelovige (zegt de ziel) dede groten voortgang in een korte tyd : Maar ik vozdere niet / hoe lang ik ook geweest heb in zyn school. O wy dienen ons te wagten van den heiligen Israels palen te zetten. Laat ons in onze pligt zyn / en bevelen de uitkomst aan hem.

Ten negenden. Het en is geen bequame tyd / om de maat te nemen van onze genaden / in opzigt van haar gevoelige wasdom / en vrygtaarheid / wanneer de Duitvelen op ons los gebroken zyn / de verzoekingten vernie-

nig'vuldigt zyn / de verdorvenheden een groot geraasg
maken / ende wy een schriklyk onweder ontmoeten / het
welk ons aan alle kanten doet schudden : Want het zal
sterke genade moeten zyn / die als dan veel zal verschyn-
nen ; 't zal een sterk geloof zyn / 't welk zal zeggen / Al
zou hy my doden, zo zal ik op hem vertrouwen: Op zulk
een tyd zal het veel zyn / zo de ziel haar grond houd /
die zy had / al doet zy geen voortgang. Het zal veel zyn
voor een boom / datze blijft staan / en niet opt de grond
waapt / in een sterke en hevige strom des winds / al
houdze haar bloessens niet / en al geeftze geen vrugt.
De bomen / die in de koude wintersche dag nog bla-
deren / nog vrugt dragen / moeten niet gezegt worden
agterwaarts te gaan / ofte niet te groejen / om datze
als de lente weder aankomt / weder levendig kunnen
worden / en zo vrugtbaar zyn als opt.

Ten tienden. Wy en moesten altyd onze genaden
niet afmeten na 't geen uiterlyk blykt : Want daar
kan eenig toevallig voorval zyn / 't welk zulks mag
verhinderen / en nochtans kan de genade van binnen
werkende zyn dewelke weynige ofte gene kunnen mer-
ken. De ziel kan in een zoete en begenadigde gestalte
zyn / schaamroot voor den Heere / ja smeltende in lief-
de / ofte opgenomen in geestelyke meditatie / ende
in verwondering / wanneer zy in opzigt van eenige uyt-
terlyke pligten geen tegenwoordige gestalte kan vinden /
door d' eene ofte d' andere toevallige hindering / zo dat
voor sommige / die meest door uiterlyke blyken oor-
delen / niets zodanig in het leven kan blyken / 't welk
zoude zyn een werkzame uitslating der genade.

Ten elfden. Wy en moesten het geen klepne maate
ofte trap van heyligheid agten / dat men met een-
voudigheid des herten daar na staat / al zou zy ook
schynen van ons te vlieden : Dat men ernstig daar
na heylt / daar na hongert en dorst. Nehemia ag-
tede dit geen klepne zaak / als hy zeyde / Neh .1:
11. Og Heere ! laat dog uw ore opmerkende zyn
op het gebed uwer knechten , die lust hebben , uwen
Naam te vrezen.

Ten twaalfden. Wat mate van heilichheid een gelovige ook mogte bekomen / zo dienden hy zig zondeling te wagten / dat hy daar op niet en vestige eenig deel van zyn vertrouwen / van dat hy is aangenomen ende geregtvaardigt voor God / als of dat konden inkomen / als eenig deel van den pyss / om de gerechtigheid te voldoen : Maar als zy alles gedaan hebben / zo laat haar zig zelve noemen en rekenen onnutte dienst-knechten. Alhoewel de gelovige zo grof niet zullen handelen / datze aldus zouden spreken / nogtans gewis datze zo regtvaardigen haar verre afblyven van God / om dat zy zulken mate der genade en der heilichheid niet en binden / als zy wel wilden hebben / dat gelykt hier zeer na / en zegt / datze te veel hier op leunen / in de zaak van de aanneeming van haar Personen voor God : Nu hier van diende men zig byzonderlyk te wagten / op dat onzen arbeid niet te vergeefs zy.

Tegenwerpingen beantwoord.

Hier moet ook een tegenwerping ofte twe weg-genomen worden. En voor eerst sommige mogten zeggen / dat hoewel zy nu een langen tyd hebben gearbeid / gestreden / en gewerkt / zy nogtans geen byzondere kunnen bemerken ; zy zyn zo verre te kort komende / als ooit.

Ik antwoorde. 1. Is het niet wel gebonde / dat sommige zonder oorzaak geklaagt hebben ? Hebben niet wel sommige geklaagt over haar onbyzigtbaarheid / en missen van wijsdom / daar andere goede Christenen zig gelukkig zouden geagt hebben / indien zy maar half zo verre hadden gevordert ?

2. Maar laat het zo zyn / gelyk het woord by gebragt / neemt de schuld was haar eygene : Neemt dat de oorzaak daar van zy / datze de dingen in haar eygen kragt aanvangen / leunende op haar eygen verstand / ofte heyligheden der genade / ofte middelen / etc. en dat zy aan de pligten niet gaan met die eenvoudige afhanging van

van Christus / die bereijst word / en datze geen leven / kragt en zap van hem zuigen dooz het gelove in de belof- ten / en dat zy zig niet dooz het geloof aan hem opge- ven / op dat hy in haar werkt het willen en het werken : Wiende men dit niet te zien / te betreuren / en te verbete- ren ?

3. Indien al dit te-kort-komen / deze versteking van de verwagting de ziele doe in het stof leggen / en zig meer en meer vernederen vooz den Heere / so groeid de genade van nedrigheid / en dat is geen klein voozdeel / dat men nederwaards groeid.

4. Daarenboven zouden zy wel doen / datze aanhief- den in haar pligten / datze op Christus zagen om hulp / en alle zwaarigheden op hem wentelden / zig weg gaven aan hem / als haar hoofd en Heer / en so volhardeden in haar leven des geloofs / ofte in haar toestemmen / datze Christus in haar laten leven dooz gelove / dat die in haar werke dooz zyn Geest / 't geen in zyn ogen welbe- haaglyk is / en datze wagteden op den zegen / en op de vrygt in Gods eigen tyd.

Ten anderen. Men zal tegenwerpen : Al mogten wy dus wagten / nogtans hoe onstigtelyk zyn wy vooz an- dere / als 'er geen vrygt van de Geest der genade in ons blykt ?

Ik antwoorde. Een Christelyk comportsment en ge- draging / onder 't geboelen van onvrygtbaarheid / uitzuikende een heilige onderwerping der ziele aan God / als zouverein / veel nedrigheid des gemoeds vooz hem / regtvaardigen van God / en opnemen van de schuld op haar zelven / met een vaste resolutie / van in 't gebruik van ingesfelde middelen geduldelyk te wag- ten / kan niet anders dan stigtelyk zyn vooz Christen sie- len / dewyle zulke oeffeningen dadelyk zyn de werken / en vrygten van den Geest der genade / werkende bin- nen haar.

Maar ten darden. Enige mogten zeggen / hoe wor- den dan de beloften van 't Verbond goed gemaakt ?

Ik antwoorde. 1. De zelve mate van heiligmaking / ende heilichheid is aan alle niet beloofd.

2. Geen grote mate is aan iemand abzolutelijk beloofd. 't Is waar / zo veel is aan alle gelovige verzekert / als haar ten Hemel zal voeren / en zonder het welk zo God niet en kunnen zien; maar veel / in opzigt van de trappen / hangt af van ons gelovig ver-
 rigten van de vereiste conditien / te weten / van ons blyven in den Wynstok / van ons oeffenen van geloof op hem / &c. en als deze en diergelyke conditien niet getrouw worden uitgeboert van ons / wat kunnen wy dan verwagten? Zo heeft de Heere een weg geordineert / waar in hy gebonden wil worden / en waar in hy wil / dat wy wagten op kragt en inbloeden van hem: indien wy deze middelen verzuimen / die hy gestelt heeft / hoe kunnen wy het goede verwagten / 't welk hy belooft in het gebruik van deze middelen?

3. De Heere heeft zyn eigen tyd / van zyn eigen beloften goed te maken / en wy moeten hem aan een dag niet bepalen.

4. Hier door mag de Heere beproeven / en oeffenen uw geloof / lydzaamheid / hoop / afhanging / onderwerping / blytigheid / &c. en indien deze in u zyn / ende overbloedig zyn / zo zullen maken / dat gy niet ledig nog onvruchtbaar zult zyn in de kennis van onze Heere Jezus Christus / 2 Pet. 1: 8.

Maar ten laatste. Men zal vragen / wat kan de gelovende ziel in dezen gevalle ondersteunen?

Ik Antwoorde. 1. De aanmerking en 't geloof van 't Verbond der verlossing / waar in en des Vaders verbinteniss aan de Zoon / en des Zoons verbinteniss aan de Vader / de genade en heilichheid en zaligheid aan de gelovige verzekert / en wat wy ook zyn / zo zullen waaraagtig zyn aan malkander; ons ongeloof zal het gelove Gods niet te niete doen.

2. De aanmerking van de edele en getrouwe beloften bevat in 't Verbond der genade / die alle zullen volbragt worden te regter tyd.

3. Indien de ziel vernedert word onder 't gevoelen van haar seilen / en gebrekkigheden / en zo kome te treuren

booz den Heere / en opgewekt worde tot meer naarstigheid en ernst / dat kan troost geven aan de ziel ; indien zy groeit in nedrigheid / Godlyke droefheid / boetvaardigheid / blytigheid / en zy vaster dooz den gelove grype na de wortel / zo ontbreekt haar geen grond van blydschap / en ondersteuninge : Want indien dat zy zulks ontwaar wort / zo kan haar geen vrugt ontbreken.

4. Het zoude stoffe van brenge en dankzegging zyn / dat de gelovige word wederhouden van den rugge te keren tegen den weg Gods / en hy met zyn aangezicht steeds na Zion gehouden word / al doet hy kleine voortgang / nochtan ziet hy gedurig booz uit / en kruipt boozt na zyn vermogen / wagtende aan Gods deure / smekende / en biddende / tragtende / arbeidende / en pogende na meer.

5. Het en is geen kleine stoffe van brede en troost / indien de ziel wederhouden word van te klagen / te knorren / en misnoegt te zyn over des Heeren dispensatien met haar / en geleert word stil te zitten in het stof / aanbidden de zyn zoudereinhed / en schryvende geen ongerechtigheid toe aan haar Maker.

Het VIII. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken tot wegneming van de schuld van onze dagelykche uitbrekingen , of struikelingen.

Et andere deel aan onze heiligmaking / is in opzigt van onze daaglykche feilen / en overtredingen / begaan ten dele dooz't geweld der verzoekingen / gelyk wy zien in David , en Petrus , en andere uitnemende Mannen Gods ; ten dele dooz daaglykche zwakheden / van wegens onze magteloosheid en onvolmaaktheid :

Want wy struikelen alle in velen, Jac. 3: 2. en indien wy zeggen, dat wy geen zonde hebben, zo bedriegen wy ons zelve, en de waarheid en is in ons niet, 1 Joh. 1: 8. De regtvaardige valt zevenmaal, Spreuk. 24: 16. Daar is niet een regtvaardig Mensch op aarden, die goed doet, en niet en zondigt, Pred. 7: 20. en Salomon zeit verder / 1 Con. 8: 45. Dat 'er niemand is, die niet en zondigt. Dit 30 zynde 30 is de vraag / hoe Christus te gebruiken is / om deze weg te nemen.

Eet voldoening in dezen diend men aan te merken / dat 'er in deze dagelysche uitbzekingen twee dingen in agt te nemen zyn. Voor eerst, daar is de schult / welke gemeenlyk genoemt wort *reatus poenae*, straf-schuldigheid, waar dooz den overtreders onderworpen is aan het vonnis der wet / ofte aan de straffe / verknogt aan de verbzeking desselfs / dewelke niet minder is dan de bloek Gods: Want verbloekt is een iegelyk / die niet en blyft / in al wat geschreven is in de Wet / om dat te doen / Gal. 3: 10.

Ten anderen. Daar is de finet of blek / die genoemt word *reatus culpa*, schult-verbintenis, waar dooz de ziel besinet word / en in zo verre onbequaam gemaakt word tot de heerlykheid (want daar gaat niet in / het welk verontreinigt) en tot de gemeenschap / en gezelschap met God / die van reinen ogen is / dan dat hy de ongerechtigheid kan aanzien. Zo dat het blykelyk is / hoe nodig het is / dat deze twee worden weg-genoemen / op datze ons in de weg niet en staan tot den Vader. En in opzigt van beide moeten wy Christus gebruiken / die de eenige weg tot den Vader is.

En dit zullen wy nu klaaar vertonen / en eerst het weg-nemen van de schuld / die dooz ieder zonde behaalt word; En derhalven zullen wy kortelyk spreken van twee dingen; Voor eerst, Wantonen / wat Christus gedaan heeft tot dezen einde als Middelaar / op dat de schuld dooz onze daagelysche feilen en uitbzekingen behaalt / moet weggenomen worden.

Ten anderen. Tonen / wat de gelovige zouden doen / om

om de schuld in Christus weg genomen te krygen / ofte hoe hy Christus zoude gebruiken / om zig met God te verzoenen / na de overtredingen / of om weg te nemen de schuld / daar hy onder legt wegens zyne schending van de Wet.

Wat het eerste belangt / wy zeggen / Christus heeft deze dingen gedaan / tot wegneming van de daaglyks behaalde schuld.

Voor eerst. Christus heeft zyn leven afgelegd / tot een rantsoen voor alle de zonden der uitverkoopte / en dewelke voorheen begaan waren / eer zy geloofden / en de gene die daar na gedaan zonden worden ; zyn Bloed wierd verstoet tot vergeving van de zonden onbepaaldelyk / zonder onderscheid / Matth. 26: 28.

Ten anderen. Dit geschiede volgens den inhoud van 't Verbond der Verlossinge / waar in de Vader alle onze zonden dede op hem aankomen / Jes. 53: 6. en maakte hem tot zonde / ofte een offerhande voor de zonde / onbepaaldelyk / 2 Cor. 5: 21. en zo nam hy niet uit de zonden / die bedraben worden na de bekering.

Ten darden. Hebbende gerechtigtheid voldaan / en zynde opgestaan van den doden / als een overwinster / is hy nu verhoogt om een Ding te zyn / om bekering en vergeving der zonden te geven / Hand. 5: 31. Nu zyn Volk heeft bekering ende vergeving der zonden zo wel van node na de bekering / als voor de bekering.

Ten vierden. Daar zyn beloften van vergeving en quetschelding der zonden in het nieuwe Verbond der genade / dewelke alle verzegelt en bevestigt zyn in het Bloed Jesu / Jer. 31: 34. Want ik zal haar ongerechtigheid vergeven, ende haar zonden niet meer gedenken. en Jer. 33: 8. En ik zalze reinigen van alle haar ongerechtigheid, met welke zy tegen my gezondigt hebben, en ik zal vergeven alle haar ongerechtigheden, met welke zy tegen my gezondigt, en met welke zy tegen my overtreden hebben, Jes. 43: 25. Ik, Ik, ben het die uwe overtreding uitdelgt, om mynent wil, ende ik en gedenke uwer zonden niet.

Ten vyfden. **Al is 'er geen dadelyke vergeving der zonden / die vooz deze begaan en beklaagt zyn / volgens den inhoud des Evangeliums / Matth. 3: 2. Luc. 13: 3. Hand. 2: 38. Hand. 8: 22. nochtans dewyle Christus alle de zonden van zyn Volk aan het kruis droeg / zo wierden zy toen alle als in kragt ende verdienen der wyze weg genomen / waar van Christi opstanding een zeker pand en blyk was ; Want toen kreeg hy zyn quitantie / en vry-verklaring van alles / waar mede de wet ofte de gerechtigheid hem konde belasten / wegens de gene / vooz welke hy zyn leven tot een rand-zoen afleide / Rom 8: 33, 34. Wie zal iets tot belasting inbrengen van de uitverkoorne Gods ? God is het die regtvaardig maakt , wie is het die verdoemt ? Christus is het die gestorven is , ja dat meer is , die ook opgestaan is , &c.**

Ten zesden. **Zo is dan uit kragt van Christi dood een weg gelegd in 't verbond der genade / op welke de zonden der uitverkoopte daadlyk zullen vergeven worden / naientlyk / dat op haar bekering / ende eerste aangrypen van Christus door 't gelove / alle de zonden / waar aan zy dan schuldig staan / dadelyk zullen vergeven ende quytgescholden worden in haar regtvaardigmaking / en alle haar volgende zonden zullen haar ook dadelyk vergeven worden / op haar aangrypen van Christus op 't nieuw door 't geloof / ende op haar weder-keren tot God door boetvaardigheid ; dezen weg is bestemt van den Vader / en van de Zoon / en geopenbaart in het Evangelium / tot onderrigting en moed-geving van gelovige / en alles tot heerlykheid van zyn vrye genade. In welken wy hebben de verlossinge , (zegt den Apostel / Eph. 1: 7, 8, 9.) door zyn Bloed , de vergeving der misdaden na den rykdom zynner genade , met welke hy overvloedig is geweest over ons in alle wysheid , ende voorzigtigheid , ons bekent gemaakt hebbende de verborgentheid zyns willens na zyn welbehagen , het welke hy voor genomen hadde in hem zelve.**

Ten zevenden. **Behalven Christi dood en opstanding /**

ing / dewelke grond van hope geven van vergeving
 van daaglyksche uitbzekingen / 30 is van gelyken zyn
 oorzidding te dezen einde nuttig : Want zegt den
 Apostel / Johannes 1 Brief Cap. 2: 2. Indien iemand
 ondigt, wy hebben een voorspraak by den Vader, Jezus
 Christus den regtvaardigen, en hy is de verzoening voor
 onze zonden. Deze zyne oorzidding is een byzondere
 deel van het Priester ampt van hem / dewelke de grote
 Hogepriester was / Heb. 4: 14, 16. en zy is een vol-
 makende deel / Heb. 8: 4. en Heb. 9: 8. En op deze
 grond is 't / dat hy volkome kan zalig maken
 alle de gene / die door hem tot God gaan / also hy
 altyd leeft / om voor haar te bidden / Heb. 7: 25.
 Want door zyn oorzidding word het werk der ver-
 lossing aangevoert / de verkregene weldaden toege-
 past / en in 't byzonder worden 'er nieuwwe gaben van
 vergeving door zyn oorzidding uitgehaalt / dewyl hy
 pleit en bid op een wyze die overeenkomt met zyn ver-
 heerlykte staat / op zyn dood ende verzoening gemaakt
 terwyl hy aan het kruis hing / ende aangenomen van
 zyn Vader / en verklaart aangenomen te zyn door zyn
 opstandig / Hemelvaart / en zitten aan des Vaders
 rechterhand ; En aldus gelyk de gelovige verzoent
 worden met God door Christi dood / worden zy be-
 houden door zyn leven / Rom. 5: 10. Zo dat Christi
 leven door eeuwig / om een oorzidder te zyn / de za-
 ligheid der gelovige zeker maakt / en zo een grond
 legt / tot weg neming van daaglyksche uitbze-
 kingen / dewelke indien niet weg-genomen / verhin-
 deren en opstoppen zonden de zaligheid der gelov-
 igen.

Wat de tweede byzonderheid belangt / namentlyk / wat
 de gelovige zonden doen / om de schuld haar'er daaglyk-
 sche feilen en uitbzekingen door Christus weg-genomen
 te krygen / ofte hoe zy Christus te dien einde gebruiken
 zouden / ik zal tot opening hier van / deze weinige din-
 gen ter opmerking voorstellen.

Voor eerst. Wy dienen ons te wagten van te denken /
 dat alle onze daadlyke overtredingen / na de bekeringe
 voort-

100: thomende / daadlyk quytgescholden zyn / of wanneer Christus stierf / of wanneer wy eerst in Christus geloofden / gelyk sommige stellen: Want de zonde kan niet eigentlyk gezeid worden vergeven te zyn / eer zy bedreven is. David wierd aanzet / om vergeving te verzoeken / na dat zyn daadlyke overtreding begaan was / en niet om te eischen meer geboelen ende bezeffer van de vergeving / ofte bekentmaking van dien aan zyn Geest / als hy uitriep / Psal. 51: 3, 4. Delgt myne overtredinge uit, wascht my; &c. en vers 11. Verberg uw aangezicht van myne zonden, ende delgt uyt alle myn ongeregtigheden: ende vers 16. Verloft my van bloedschulden: Gewis als hy dit sprak / zocht hy iets anders / dan bekentmaking van vergeving aan zyn geboelen / en conscientie: want dat begeerde hy ook: maar in veel kilaarder uitdrukkingen / vers 10. Doet my vreugde en blydschap horen, &c. en vers 14. Geeft my weder de vreugde uwes heils, &c. De Schryftuurlyke spreekwozjen / om vergeving uit te drukken / geven dit te kennen; namentlyk / 't bedekken van zonde, 't vergeven van schulden, 't uitwischen van zonden, het verbergen van Gods aangezicht van zonden, het niet-gedenken derzelve, te werpen dezelve agter zyn rugge, te werpen dezelve in de Zee, het weg-doen van zonden, Psal. 103: 12. een opheffen van zonde, of wegneming van dezelve, een niet toerekening van zonde, Psalm 32: 1, 2. Deze en diergelyke spreekwozjen / hoewel veel van die oneigentlyk zyn / tonen al te zamen klaarlyk / dat de zonde eerst moet begaan zyn / eer zy kan vergeven worden / het zelve woord klaarlyk te kennen gegeven door de Euangelize conditien / vereist voor de vergeving / als daar is erkentenis, 1 Joh. 1: 9. welke wy zien / dat betracht wierd wel eer van die waarde Mannen / David, Psal. 32. en Psal. 51. Nehemia Cap. 9. Ezra Cap. 9. en Daniël Cap. 9. be-lydenis en laten van die zonde / Spreuk. 28: 13. droevig daar over zyn / en berouw daar van te hebben / en Christus aan te grypen door gelobe / &c. De reden waarom ik dit voorstel / is niet alleen / om zig van die

le Antionische dwaling te wagten / maar ook om de el van zorgeloosheid te bewaren / tot dewelke deze leet natuurlyk strekt : Want indien een Mensch eens denke / dat alle zyn zonden vergeven waren / op zyn eerste geboven / zo dat vele van dezelve waren vergeven / eer u bedreven waren / zo zal hy nooit aangedaan zyn over zyn na begaane overtredingen / nog klagen over en lichaam des doods / nog rekenen zig elendig uit dien hoofde / gelyk Paulus dede / Rom. 7: 14. ook in zal hy nooit bidden om vergeving / hoewel Christus alle geleert heeft zo te doen / in dat patroon des gebeds ; nog hy en zal 't geloof niet oefnen op de beloften van vergeving / gedaan in 't Verbond der genade / wegens overtreding / na de bekering / of wegens overtredingen dadelyk begaan / Jer. 31: 34. en Jer. 33: 8. Heb. 8: 12. En zo zal 'er geen gebruik gemaakt worden van Christus tot nieuwe vergevingen / of quetschelingen van nieuwe zonden.

Ten tweden. De gelovige diend te gedenken / dat onder andere dingen / die voor af vereist worden tot vergeving van volgende daadlyke overtredinge / Evangelische bekering inzonderheid vereist word / Luc. 13: 3. Matth. 3: 2. Ezech. 18: 28, 30, 32. Luc. 15: 17, 18. Hof. 2: 5, 6. Ezec. 14: 5. waar door een zondaar / door de hulpe des Geests / overtuigt zynde niet alleen van zyn gevaar wegens de zonde / maar ook vande builigheid en hatelzykheid der zonde / en hebbende een gezigt van de barmhertigheid Gods in Christus Jezus tot zondaars / dewelke zig van haar zonde afkeren / zig van die zonden afkeert tot God / met een vol booznemen des herten / in zyne kragt / om hem te volgen / en zyn wetten te gehoorzamen : En hier door word de ziel gebragt / om walge te hebben van zig zelven en van de zonde / en worde willig gemaakt om te begeren / te zoeken / aan te nemen / hoog te agten de vergeving ; dit maakt haar boozigtiger en zorgvuldiger in de toekomende tyd / Want ziet (zegt den Apostel / 2 Cor. 7: 11.) dit zelve dat gy na God zyt bedroeft geworden . hoe groten naarstigheid heeft het in u gewrogt ? Ende verantwoording , ja vreeze , ja verlangen , ja

ja yver, ja wrake, &c. Aldus word God gerechtbaardigt in zyn gerechtigheid / Psal. 51: 6. en zyn barmhertigheid wort erkent / in niet met ons in 't gericht te gaan en ons niet in de Hel te werpen / gelph hy in zyn rechtvaardigheid had mogen doen.

Ten darden. Men diende evenwel te gedenken / daerhoewel het in des Heeren oogten goed gescheenen heeft om deze Methode te verkiezen / en te stellen dezen weg van vergeving van zonden / die daaglyks bedreeven worden / te verkrpggen / tot heerlykheid van zyn genade ende barmhertigheid / en van gelphen tot onzer goede / wy dog in het stuk van vergeving niet te veel moeten toeschrypen aan de boetvaardigheid / wy en moetenze niet maken tot een oorzaak van onze vergeving / ofte werkende of verdienende : Wy en moeten niet meynen / datze een hand heeft / in de toorn Gods te bezyedigen / of in de gerechtigheid te voldoen : Vergeving moet altyt een daad van Gods blype genade zyn / hy ons ontberdient / en alleen verkragen door de verdiensten Christi ; wy en moeten de bekering in Christi plaats niet stellen / nog eenige onvolmaaktheit aan zyn verdiensten toeschrypen / als of die eenige vervulling onser daden van doen hadde ; wy moeten ons wagten van op onse bekeering / en Goddelyke dyoefheid so verrete leunen / dat wy zouden denken / ons zelven daar door aan God aan te prypen / op dat wy vergeving mogten krygen.

Ten vierden. De gelovige diende ernstelyk te letten op de verschrilpkyheid van de staat der gener / die onder de slagen van de wet leggen wegens de zonde. De wet zegt / verbloekt is een pegelph / die niet en blyft in al wat geschreeven is in de wet ; en pder zonde is een overtreding van de wet / so dat zy volgens de wet en de gerechtigheid in gebaar zyn : Want pder zonde in zig zelven legt den zondaar open voor den eeuwigten toorn ; dewyl de zonde is een misdaat tegen God (die een rechtvaardig Regter is) ende een verbraking van zyn wet. Een recht gezigt en bezeffen hier van / zou dienen om den zondaar voor God te betootmoedigen / en om ernstiger te zyn in

a vergeving te staan / op dat zyn verbintenig aan de straf mogte geweert worden.

Ten vyfden. De gelobige diende niet alleen te letten op de zonde zelf / maar ook kennis te nemen van alle effels verzwaringen. Daar zyn bezondere verzwaringen van sommige zonden / genomen van de tyd / opzè / en andere omstandigheden ; die regt aange-merkt zynde / zullen bebozderen het werk dan veroortmoediging : en de zonden van gelobige hebben deze verzwaring boven de zonden van andere / datze zyn begaan tegen meer liefde / en byzondere liefde / en tegen meer tegenkanting / en tegenspreking van de genade Gods binnen de ziel / tegen meer ligt en overtuiging / &c. En derhalven behooft haar veroortmoediging in dezen opzigte zonderling en ernstig te zyn. Zo was het met David , als hy kennis nam van de byzondere verzwaringen van zyn zonde / Psalm 51:6, 8, 16. en Ezra Cap. 9. en Nehemia Cap. 9. en Daniel Cap. 9. Dit be-merken van de zonde met haar regte verzwaringen zoude helpen / om de barmhertigheid zeer hoog te schat-ten / en de ziel te doen williger wagten / en ernstiger zoeken na vergeving / wetende dat God toorniger is over grote zonde / dan over zonden van zwakheid / en derhalven dezelve mag vervolgen met zwaarder oorde-elen / gelyk hy Davids beenderen brak / zyn vertroos-tingen ontrok / &c.

Ten zesden. De gelobige dient overtuigt te zyn van een onmogelykheid / van iets in hem zelven te doen / het welk vergeving van God kan verwerven / al weende hy / riep / welke zig / en bad nog zo zeer / alles zal niets doen by wege van verdienste / tot weg-neming van de minste zonde / die hy ooit bedreven heeft ; en de overtuiging hier van zou hem dypen tot een wanhoop in hem zelven / en een middel zyn / om hem geheel uit hem zelven te brengen en hem te doen mitzien na eukle barmhertigheid in Christus Jezus. Zo lang als het valsche hert / door de bedrieglykheid des Satans / neigt tot de oude plooi / en zyn oog op iets in zig zelven heeft / waar van het zyn hoop en verwagting van vergeving en aan-

neming trekt / zal het niet zuiverlyk te deze einde het geloof op Christus oefenen / en zo zal de arme ziel al haren arbeid verliezen / en eindelyk van haar verwagting verzet zyn. Derhalven diende een gelovige zig hier van te wagten / en dat zo veel te meer / om dat het valsche bedrieglyke hert zo daar toe genegen is / en om dat dit bedrog zomtyds zo listelyk kan werken / dat het bezwaarlyk is te onder-kennen / zynde opgepouwt met vele valsche glossen en voozwendzels / en om dat het zo ont-erende is vooz Jezus / en zo beschadigende en nadelig aan de ziel.

Ten zevenden. De gelovige diende het geloof te oefenen op de beloften van vergeving in het Nieuwe Verbond / als hebbende een regt aan dezelve dooz Jezus Christus / en eischen met oormoedige bypostigheid de vervulling van dezelve / volgens die text / 1 Joh. 1: 6. Indien wy onze zonden belyden, hy is getrouw en regtvaardig, dat hy onze zonden vergeve. Zo dat de gelovige niet alleen de barmhertigheid en genade in God mag aangrypen / als een moedgeving / en nodiging / om tot God te gaan om vergeving ; maar zelfs mag hy aangrypen de gerechtigheid ende regtvaardigheid Gods / van wegen zyn getrouwe beloften ; en de gelovige diende hier een byzonder oog op Christus te hebben / in welken alle de beloften zyn Ja en Amen / en zien uit na de vervulling der zelve dooz hem / en om zynent wil alleen.

Ten agften. Het geloof diende op Christus te zien / ophangende aan den kruice / en offerende zig op dooz den eeuwigen Geest tot een offerhande / om Gods gerechtigheid te voldoen vooz alle de zonden van zyn uitverhoorne : Wy kunnen niet meinen / dat Christus alleen zommige van haar zonden gedragen heeft / ofte alleen haar zonden begaan vooz de bekering ; en indien hy die alle droeg / gelyk de Vader die alle op hem leide / zo moet de gelovige hem aangrypen dooz 't geloof / als hangende aan den kruice / zo wel tot weg-neming van de schult der zonden / bedreven vooz de bekering / als na. Zyn offerhande was een offerhande vooz alle ; En hy droeg

vroeg onze zonden zonder onderscheid of uitnemming in zyn eigen lichhaam aan het hout / 1 Petr. 2: 24. David had zyn oog hier op / als hy uitriep / Psalm 51: 9. ontzondigt my met yzop. Den p3oop wierd zomtyds gebruikt in de wettische reinigingen / de welke voorbeelden deden die zuivering / welke Christus dadelyk wrogt / als hy hem zelven tot een offer voor de zonde gaf / Lev. 14: 6. Num. 19: 18.

Ten negenden. De gelovige ziende op Christus / stervende als een Middelaar / om den toorn Gods te bevredigen / en verzoeninge te maken aan de gerechtigheid Gods / voor de zonden van zyn Volk / diende zyn toefienning te vernieuwen aan die genadige en wyze bond van den Hemel / van de zonden te vergeven door een gekruiste Middelaar / op dat de barmhertigheid en gerechtigheid malkander mogten kussen / en samen verheerlykt worden ; En hy dient wederom te verklaren zyn volle vergenoegen in Christi voldoening aan de gerechtigheid voor hem / en in de wegneming van zyn schuld door dat Bloed / 't welk aan den kruice versloot was / nids deze zonden te nemen (waar aan hy nu schuldig staat / en voor welke hy begerig is vergeving te hebben) en die door den gelobe te nagelen aan Christi kruis / en die te wentelen op zyn schouders / op dat de schuld zo wel van die / als van de andere mogt weggenomen worden / door de verdiensten van zyn dood en voldoening. Aldus stemt de gelovige toe die Edele daad der wyze genade / waar door de Heere alle onze zonden te samen op Christus dede aanlopen / als hy die byzondere zonden neemt / waar over hy nu ontselt is / en werpt die onder den hoop / op dat Christus / als den waren By-bok / die alle wegdrage. Dit is onze handen te leggen op het hooft van ons Offer.

Ten tienden. De gelovige heeft een andere grond van troost / om die in dezen geballe aan te grijpen / en dat is Christi eeuwige Priesterdom / waar door hy voorbidding maakt voor de overtreding van zyn Volk / en als haar Advocaat en Procureur by den Vader haar zaak bepleit / waar door hy magtig is haar te behouden tot den
 H
 laat

laarsten en uitersten stap van hare reis / en zo haar zalig te maken van de schuld van alle toevallige / en uitroekende zonden / die haar zaligheid mogten verhinderen. Zo dat de gelovige die zonden / die hy nu wilde vergeven hebben / moet stellen in handen van Christus / de eeuwige Doorbidders / en algenoegezame Doorbidders / op dat hy door kragt van zyn dood een nieuw pardon verkryge van die zynne feilen / en de overtredingen / en verlossing van de schuld der zelver / en zyn aanvaeming by den Vader / niet tegenstaande deze overtredingen.

Ten elfden. Als de gelovige aldus op Christus ziet / als stervende / weder opstaande / ten Hemel varende / en als zittende aan des Vaders regterhand / om aldaar een Priester te zyn voor eenwig na de ordening Melchisedek / en om voor de zynne te bidden / en te bezorgen dat 'er toepassing geschiede van alle de weldaden / quytischeldingen / gunsten / en van al wat men van doen heeft / uit al het welk hy een sterke grond van troost en hoop heeft / ja ook van verzekerdheid van vergeving / dan diende hy te berusten in dezen weg; en hebbende deze bijzondere zonden / onder welker gewigte hy nu zwaart / gelegd op Christus de Middelaar / stervende aan het kruis / om volcoeninge te maken / en opstaande / om 't geen verkregen was toe te passen / en hebbende dezelve in zyn handen gelegd / die een getrouwd Hogepriester is / ende een edele Doorbidders / diende hy te gedenken / dat Christus is een Koning / verhoogt om bekeering en vergeving der zonden te geven / en zo te verwachten het konink zelve van hem / als een Vorst nu verhoogt / en als hebbende dat verkregen van de Vader / namelijk een magt om zonden te vergeven / de gerechtigheid zynde nu genoegzaam voldaan door zyn dood / ja als hebbende alle magt gekregen in Hemel en op Aarden / als zynde Heer beide van de doode en levendige. Gelukkig een rechte gedachte hier aan / zou de ziel veel gerust stellen / in hoop van vergeving te zullen krygen door hem / nademaal het pardon nu is in zyn eigen hand / die haar zo zeer heeft lief gehad / dat hy

hy zig in de dood voor haar gaf / en zyn herte-bloed voor haar stortende / om de gerechtigheid voor haar overtredingen te voldoen. Nademaal hy / die haar vergeving op 30 dieren prijs verworven heeft / en haren procureur is / om haar zaken te verrigten hy den thoon der genade / nu de gebedene ende verwagtede vergeving verkregen heeft / en die in zyn eigen handen heeft / zo en zullen zy niet in twyffel trekken / of hy zal haar die geven / en zo van haar schuld vryspreeken.

Ten twaalfden. De gelovige hebbende dezen koers genomen met zyn daaglyksche tergingen / en hebbende die alle op hem gelegd / dient te beruften in dezen weg / en niet na een andere te zoeken / op dat hy vergeving mogte verkrijgen. Hier diende hy stil te zyn / bevelende de zaak aan Christus door geloof / en gebed / en latende zyn schuld en zonden op hem ; hy diend te verwagten vergeving / ja te besluiten / datze vergeven zyn / en dat hy wegens deze zonden nooit tot verdoemenis zal gebracht worden / wat ook de Satan en een ongelovig herte daar tegen mogen zeggen / of inblazen.

Widus zoude een gelovige Christus gebruiken / tot de weg-neming van de schuld van zyn daaglyksche overtredingen ; en tot verder opklaring desselfs zal ik eenige weinige waarschouwingen daar hy doen.

Waarschouwingen.

Voor eerst. Hoewel de gelovige veel bevoogen en aangedaan moet zyn met zyn zonden / en tergingen / die hy begaat / na dat God zyn ziele met heil bezogt heeft / en hem in een verbond met hem zelve gebracht heeft / nogtans moet hy niet meenen / dat zyn zonden na de rechtvaardigmaking / zyn staat verderben / als of hy daar door in een niet geregtvaardigde staat / ofte tot een onverzoevende staat gebracht wierd. Het is waar , zulke zonden / inzonderheid / zo zy g:of zyn / 't zy in haar zelve ; of van wegen de omstandigheden / zullen des Menschen staat verdwisten / en zullen hem wederom zyn staat

doen onderzoeken en beproeven: Maar dog wy en durven niet zeggen / dat zy eenige verandering in de staat van een gelovige maken; want eens zynde in een geregvaardigde staat / zo is men altyd in een geregvaardigde staat. Van gelyken is het waaragtig / dat hy in opzigt van die zonden / die hy nu bedreven heeft / niet en kan gezegt worden / byz gesproken / ofte geregvaardigt te zyn / vooz dat zyn pardon dooz geloof en bekering verkregen zy / gelyk gezegt is; nochtans zyn staat blyft vast en onverandert / zo dat hoewel God met de zulke in zyn dispensatien schynt te handelen / als met vbanden / nochtans zyn genegentheden niet veranderen; nooit houd hy haar vooz zyn dadelyke vbanden: ja daar legt liefde aan de grond van alle zyn scherpste handelingen. Indien zy zyn wet verlaten, en niet en wandelen in zyn regten, indien zy zyne inzettingen ontheiligen, ende zyne geboden niet en houden, zo zal hy haar overtredingen met de roede bezoeken, ende haar ongerechtigheid met plagen: Maar zyn goedertierentheid en zal hy van haar niet weg-nemen, nog in zyn getrouwigheid niet feilen; hy en zal zyn verbond niet ontheiligen, en't geen uit zyn lippen is gegaan, zal hy niet veranderen. Psal. 89: 31, 35. Wederom, hoewel overtredingen / die daar na komen / verwakkeren mogten beschuldigingen wegens vorige zonden die vergeven en uytgewist zyn geweest / en aan den Zatan occasie mogten geven / om een storm in de ziel te verwelken / en alles in verwarring te stellen; nochtans in der daad / zonden eens vergeven / kunnen niet wederom worden on vergeven zonden; De Heere weder-roept zyn bonnis niet / nog hy en verandert niet / dat uit zyn mond is gegaan; Het is ook waar, dat een Gelovige dooz grove zonden te begaan / kan komen te missen de vrugten van Gods gunst en genegentheid / en de bekentmakingen van zyn liefde en blydelykheid / en zo komen te roepen met David / Psal. 51: 10. Doet my vreugde en blydschap horen: en vers 14. Geeft my weder de vreugde uwes heils, &c. Nogtans dat is in der daad waaragtig / dat dien hy lief heeft / hy dien tot

tot den einde toe lief heeft. En hy is een God die niet en verandert / en zy u gaven zy u onberouwelyk.

Ten tweden. Den voorverhaalden koers moet genomen worden met alle zonden : 1. Hoewel zy nog zo schriklyk en grof zy. Hoewel zy vergezelschapt gaan met nog zulke zware / en roepende verzwaringen. 3. Al zy het zonden / daar men dikwyls in gevallen is. En 4. Al zy het vele en opgehoopte zonden. Davids overtreding was een schriklyke zonde / ende had pleylyke verzwaringen ; ja daar was een hoop / ende een zamenknoping van zonden in die eene zonde ; nogtans volgde hy dezen koers. Wy en vinden niet / dat eenige van deze zoozt van zonden uitgenomen zy in 't Nieuw Verbond ; en waar de Wet niet en onderscheid / behoorden wy niet te onderscheiden ; waar Gods Wet ons niet uitsluitlyk uitsluit / daar zonden wy ons zelven niet uitsluiten. Christus dood is magtig genoeg / om alle zonde weg te nemen ; indien een Belovige door de zelve geregtvaardigt is van alle zy overtredingen / voor de bekering begaan / waarom zou ook een Belovige niet / uit kragt van de zelve / geregtvaardigt worden van zyne grove / en vernieuwbuldige zonden / begaan na zy bekering ? Het Bloed Christus reinigt van alle zonde ; Christus heeft zy volgers leren bidden / Vergeeft ons onze zonden , gelyk wy vergeven , die tegen ons zondigen ; en hy heeft ons ook gezegt / dat wy onzen Broeder moeten zeventigmaal zevenmaal vergeven / Matthei 18: 22. Wy moeten dan niet klein hertig gemaakt worden / van dezen koers te nemen / van wegen dat onze zonden zodanig en zodanig zy ; ja wy dienen veel eer hier op te zien als een belwegreden / om ons te meer tot dezen weg aan te dypen ; om dat hoe onze zonden groter zy / hoe wy de vergeving meer van doen hebben.

Ten darden. Wy moeten niet denken / dat als wy dezen koers nemen / wy terstond zullen bevryd worden van beschuldigingen / wegens die zonden / om welker vergeving wy dezen weg hebben ingeslagen : Ook en zonden wy niet meenen moeten / dat om dat de beschuldigingen

bliven / wy dan nog geen vergeving hebben / of dat dit niet en is de weg tot vergeving; want gelyk wy nog meer hier na zullen tonen / vergeving is een ding / en bekendmaking van vergeving is een ander ding / wy kunnen vergeving hebben / en nogtans meenen / dat wy geen vergeving hebben; de beschuldigingen zullen bliven / tot dat de Conscientie bespreekt is / en tot dat de Brede-vorst brede aan de Conscientie gebied / en den beschuldiger doet zwijgen; derwelke als hy niet meer kan doen / de brede van een Gelovige zo lang zal bederven / als hy kan / en stoppen den loop van zyn vertroosting; 't welk David dede bidden / dat God hem de vreugde van zyn heil weder wilde geven, Psalm 51: 14.

Ten vierden. Wy en moeten ook niet denken / dat als wy dezen koers tot vergeving van onze zonden nemen / wy nooit hier na een beschuldiging zullen ontmoeten op grond van deze zonden. Het is waar / als de zonden vergeven zyn / zo zynze ten vollen vergeven in Gods Ricschaar; en die verbintenis tot verdoemenis is weg-gesloten / en de vergevene perzoon word aangezien als geen zondaar / dat is / als geen perzoon / die wegens deze zonden de verdoemenis onderworpen is: want hebbende vergeving ontfangen / zo word hy rechtvaardig voor God; nogtans durven wy niet zeggen / of de Conscientie / zynde daar na met nieuwe overtredingen in roere gezet / kan misbatten / gelyk lieden / die schielikh in een schrik gebracht worden / gereed zyn te doen: Nog wy en durven niet zeggen / dat God de Satan niet zal toelaten / ons deze zonden te verwypen / die lang-geleden uitgewischt zyn; gelyk hy Simeï, die maar een instrument des Satans was / toeliet / David zyn bloedschuld te verwypen / die lang te boren vergeven was. De Heere kan het goed dinken / dit toe te laten / op dat zyn volk nedrig mogt gehouden worden / en tederder en waghthoudender gemaakt worden in alle hare wegen.

Ten vyfden. De gelovige dienden deze grote vernedering van vyze genade niet qualikh aan te leggen / of te misbruiken / nog groter vyfheid tot zondigen te nemen /

men / om dat 'er zulken zekere / veiligen / en vermaan-
lyken weg is / om deze zonden uitgewischt en vergeven te
krygen. Zullen wy zondigen / om dat wy niet onder de
Wet / maar onder de genade zyn? Dat zy verre van ons /
zegt den Apostel Rom. 6: 15. Dit was in der daad de
genade Gods in ontugtigheid veranderen ; en het
mag wel getwyffelt worden / of de gene die dadelijk
berouw hebben gehad / en haar zonden vergeven hebben
gekregen / zo gereed zullen zyn / om dit gebruik daar
van te maken : gewis gevoelen van vergeving zal ee-
nige andere werkingen voortbrengen / gelijk wy zien
Ezech. 16: 62/ 63.

Ten zesden. De Gelovige betragtende dit werk /
van zyn zonden te nagelen aan Christi kruis / en van
Christi dood / opstanding / en gestadige voorzidding te
gebruiken / tot verkryging van vergeving / moet niet
meinen te kunnen alleen gaan / of dit in zyn eigen
kragt te doen : want van hem zelven kan hy niets doen.
Hy moet op Christus zien / om genade te ontfangen / en
geholpen te worden ter bequamer tyd / en hy moet aan
zyn pligt gaan / met afhanging van hem / wagtende
op de invloeden van licht / raad / kragt / en genade van
Hem / om zig te beheren / en te geloven : want hy
is een Doest / verhoogt om behering voor en na te ge-
ven : en hy is den Auteurs / en Voleinder des geloofs /
zo dat wy zonder Hem niets kunnen doen.

Ten zevenden. Dat de Gelovige zig wachte van
te besluiten / dat hy geen vergeving gekregen heeft /
om dat hy geen gevoelige bekenmaking van dien
ontfangen heeft / door de invloeden van brede en
blydschap in zyn ziel ; vergeving is een weldaad / en
bekentmaking van dien aan de ziel is een andere on-
derscheidene weldaad / en afscheidelyk van de zelve ;
zullen wy dan zeggen / wy en hebben het eerste niet ge-
kregen / om dat wy die beide niet hebben gekregen ?
de Heere kan / om wyze redenen / de arme zondaren
vergeven / en niet geven een bekenmaking van dien /
te weten / op dat zy te meer tegen de zonde mog-
ten waken daar na / en datze niet zo stout mogten

zyn / gelyk zy geweest zyn : en op dat zy meer door overwinning mogten bevinden / wat een bitteren zaak het is tegen God te zondigen / en te gelyk zouden leren / van hem af te hangen / om min en meer ; en op dat zy zig ootmoedig zouden dragen : want misschien ziet God dat indien zy haar zonden vergeven zagen / zy zouden haar zelve vergeten / en weder in nieuwe zonden onbezuisdelijk lopen.

Ten agtsten. De gelovige moet het niet vrent denken / indien hy meer moeijeljkheid vind na groter zonden / ende een groter zwaarigheid / om Christus aan te grijpen tot vergeving van deze / dan om vergeving van andere zonden : want gelyk God meer is ontreut geworden door deze / so is zynen toorn meer ontfleken op die grond : en het is gevoeglyk voer de eere van Gods gerechtigheid / dat onze droefheid over zulke snode zonden na gelykmatigheid groter zy / en dit zal van gelyken de zwaarheid vermeerderen ; en ordinairis maken de werkingen van Gods Waderlyk mishagen dieper wonden in de ziel na zulke zonden ; en deze worden so ligtelyk niet genezen : alle welke dingen vereiffchen een gevoeglyke / en na proportie groter Goddelyke droefheid en bekering / en daden van geloof : Om dat het geloof aldaar meer tegenstand en moedbeneming zal ontmoeten / en daarom moet het te sterker zyn / om door deze hinderingen door te gaan / en zyn kruis aan te grijpen. Nochtans hoewel dit diende alle wagt houdende te maken / en te doen zig wagen van grove en roepende zonden / so zou dit dog niemand tot wanhope brengen / of doen zeggen met dien wanhopende / dat haar zonde groter is / dan datze vergeven kan worden ; den Occaan van barmhertigheid kan so wel grote als kleinder zonden verdrinken / en verzwelgen : Christus is een algeneegzaam Middelaar / voer de grootste zonden so wel als voer de kleinste.

Ten negenden. Gelyk groter zonden ons niet zouden doen wanhopen / so dat wy dezen hoers tot vergeving niet zonden nemen ; so en zonde ook de kleinheid der zonde ons niet doen verzuimen / dezen weg in te gaan : Want

Want de minste zonde kan niet vergeven worden dan door Jezus Christus: want de Wet Gods word daar door geschonden / de gerechtigheid getergt / Gods authoriteit klein geagt / &c. en daarom kanze nu niet vergeven worden van wegen de bedreigingen / geknoot aan de overtreding der Wet / zonder een rantsoen: De dood is de loon van alle zonde / kleiner en groter; en den bloek past op alle zondaars groter en kleiner; Daarom moest een gelovige niet toelaten / dat eenige zonde gezien en gemerkt zynde / zonde on vergeven leggen / maar op de eerste ontdekking desselfs moest hy die tot Christus gaan brengen / en nagelen die aan syn kruis.

Ten tienden. De gelovige moest niet besluiten / dat syn zonden niet vergeven syn / om dat misschien tydelyke plagen / wegens de zelve opgelegd / niet geweert syn: Want hoewel Davids zonde vergeven was / zo heeft nogtans van wegen die zyne zonde / een tydelyke plaag op hem en op syn huis gelegen tot op syn sterfdag: want niet alleen nam God dat kind door de dood weg / 2 Sam. 12: 14. maar hy zeide tegen hem / dat het zwaard nooit van syn huis zonde wplien / en dat hy quaad tegen hem zonde vermekken uit syn eigen huis / en geven syn wyven aan een / die by haar zonde leggen in 't gezigte van de Zon / vers 10, 11. Zo lezen wy / dat de Heere wzaak dede over haar daden / welker zonden hy vergeven had / Ps. 99: 8. God kan dit bequaam en nuttig oordelen tot syn eigen eer / ende tot vernedering van haar / en om haar te meer te doen blyzen te zondigen tegen hem. Ja niet alleen kunnen tydelyke plagen worden opgelegd / van wegen zonde die vergeven is; maar zelfs 't gevoelen van Gods gramschap kan duren na de vergebung / gelyk blyft door dien Boet-Psalin / Ps. 51. geschreeven van David / na dat Nathan tot hem gesproken had / nopen de syn zonde.

Vragen en Tegenwerpingen beantwoord.

1. Vrag. Wat weg zal men inslaan met verborgene ongeziene zonden?

Ik Antwoorde: Deze zelfbige weg moet daar mede gevolgt worden. Daar is een ingewikkelde behering van zonden / die niet onderscheidelyk zyn gezien / nog gemerkt: Want wie kan alle zyn feilen zien ende merken? En zo kan 'er een ingewikkelt geloof werkende zyn / dat is / de gelovige / zynde overtuigt / dat hy aan meer zonden schuldig is / dan daar hy nog een klaar gezigt van gekregen heeft / gelyk hy zyn staat moet beklagen voor God van wegen deze zonden / en een doefheid na God over dezelve oeffenen / zo diende hy de zelfe als in een hoop / ofte als in een gesloten pak te nemen / en die door den gelove aan het kruice Christi te nagelen / als of zy alle onderscheidentlyk gezien / en gekent waren; wie kan zyn afdwalingen verstaan, zeide David / Psal. 19: 13. nochtan zegt hy daar toe / reinigt my van de verborgene afdwalingen.

2. Vrag. Maar neemt dat ik na allen dezen niet en bebinde een bekenntmaking van vergeving aan myn ziele?

Ik Antwoorde: Gelyk dit moeste dienen / om u nedrig te houden / zo diende het u op te wekken tot meer blpt / in dezen pligt van na Christus met u zonde te gaan / en van hem en zyn kruis meer aan te leggen / in en door de beloften / en houden uw ziel gestadig in dezen pligt van na Christus te lopen / als na een Algenoegezaam Middelaar / en als een Doorbidder by den Vader; En aldus moetje op hem wagten / die wagtet om genadig te zyn / zelfs in deze byzondere zaak / van de vergeving bekennt te maken aan u ziel. Hy weet / wanneer 't best is voor u te weten / dat uw zonden vergeven zyn.

3. Vrag. Maar wat kan my eenige grond van vrede geven / terwyl het zo is / dat ik niet en zie / dat my quyt-schelding ofte vergeving geschonken is?

Ik Antwoorde: Dat kan u vrede geven / dat gy dezen koers volgende / die verklaart is / ontrent uw pligt bezig zyt. Gy en hebt geen vrede met de zonde / nog gy herbergt dien adber in uw ziel niet; gy trennt en zyt 'er doefbig over / en gy loopt tot Christus den Prins der vergevingen / door

doo? zyn Bloed en verzoeninge/conform met het verbond der verlossinge / en volgens de moedgeving in de menigvuldige en kostelpke beloften van 't genade-verbond gegeven ; en hebbende deze beloften / en wentelende uwe schuld op Christus als uw Borg conform de wyze in het Evangelium uitgedrukt / zo staat het u by te geloven / dat uwe zonden vergeven zyn / en dat gy in den geliefden aangenaam zyt / en zo meugt gy doo? den gelove uwe ziel gerust stellen / God blyvende getrouw en waaragtig / en zyn beloften zynde alle ja en amen in Christus.

4. Vrag. Maar zo lang ik geen bekentmaking van vergeving kryg / hoe kan ik dan denken / dat ik de regte Evangelische weg heb in geslagen / van myn zonden tot Christus te brengen ?

Ik Antwoorde: Hoewel dat niet altyd zal volgen/gelyk wy boven getoont hebben ; Want een ziel kan de regte Evangelische weg nemen / om de schuld harer zonden in Christus weg-genomen te krygen / en God mag daar op vergeven / en des niet tegenstaande het niet bequaam oordelen / de bekentmaking van die vergeving als nog te geven / om wyze en heilige einden ; Nochtan mag de ziel haar wel verootmoedigen wegens haar gebrekkigheid / en steeds aan de pligt gaan / verbeterende doo? Christus/'t geen zy denkt dat verkeert is/en vernieuwende hare daden van boetvaardigheid en gelove / en verzoeken van Christus verstand in de zaak / en zo voortgaan / in de zonde tot Christi kruis weg te dragen / en zyn voortbidding te beogen / en te wagten op een volle ophlaring van de zaak te zynner goeder tyd.

5. Vrag. Maar wat zal ik doen met de schuld van myn zwakke boetvaardigheid / en zwak gelove ?

Ik Antwoorde: Als gy met een zwakke en gebrekkige boete en gelove uwe zonde tot Christus weg draagt / en die aan zyn kruis nagelt / zo laat de onvolmaaktheden van uw geloof en boetvaardigheid met de rest gaan / en laat het alles daar.

6. Vrag. Wat zal ik doen met myn Conscientie/die my steeds van schuld beschuldigt / niet tegenstaande dat ik dezen weg insla en volge ?

Ik

Ik Antwoorde: Versmaad de beschuldigingen van uw Conscientie niet / maar laat die u te meer vernederen / en nauw aan uw plicht houden; dog weet / dat de Conscientie maar een onderknecht is / en Gods Bedeputeerde / en datze beschuldigen moet na de Wet / indien zy regt beschuldigt; en dewyl de Conscientie volgens de Wet moet te werk gaan (ik spreek hier niet van de ongereguleerde / furieuze en oproerige bewegingen van de Zatan / werpende als granaten in de ziel en Conscientie / om alles in vier en vlam te zetten) zo moet desselfs mond door de Wet gestopt worden; en zo zoude de ziel de beschuldigingen van de Conscientie doen ophouden / en beantwoorden hier mede / dat zy is gebloden tot Christus / de eenige Middelaar en Borge / en dezen last op hem geworpen heeft / en leunt alleen op zyn verdiensten / en die zonden in zyn hand gesteld heeft als haar Boospraak ende Boosbidder by den Vader; en dat het Evangelium niet meer van haar vereist; En indien de Conscientie zoude zeggen: Dat en geloof en bekering onvolmaakt en gebrekkig zyn / en dat de schuld eer daar door vermeerderd dan weg genomen is / zo moet hy wederom antwoorden: 't Is waar / maar ik heb met de schuld van myn geloof en boerbaardigheid gedaan / gelyk met de andere / 'k heb het alles na Christus toe genomen / en alles op hem gelaten / en hier in alleen berust ik / ik verwagte geen vergeving wegens myn onvolmaakte geloof / en boerbaardigheid / ja ik woude geen vergeving van myn zonden verwagten / wegens myn geloof en bekering / al waren zo nog zo volmaakt / maar alleen in en door Jezus Christus den eenigen Borge / Verlosser en Boospraak. Maar verder, dezen Bedeputeerden diende gebracht te worden by zyn Meester / die hem alleen kan gebieden stil te zwypen; dat is te zeggen / de gelovige diende tot Christus te gaan met de beschuldigende Conscientie / en van hem te verzoeken / dat hyze het stilzwypen gebiede / op dat hy vrede der Conscientie mogte hebben / en vryheid van die beschuldigingen / die bitter en moeyelyk vallen.

Het IX. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken , om ons te reinigen van onze daaglyksche vlekken.

Hebbende gesproken van Christus te gebruiken tot wering van de schuld van onze Daaglyksche overtredingen / so gaan wy nu spreken van de wyze / van Christus te gebruiken / tot wegneming van de vuiligheid / die de ziel aankleeft door de Daaglyksche overtredingen / Want pder zonde verontreinigt de Mensch. Matth. 15: 20. en de beste worden gezeid / haar vlekken te hebben / en wassching van doen te hebben / 't welk booz-wit stelt vuiligheid en besmetting / Eph. 5: 27. Joh. 13: 8, 10. Hier om worden wy so dikmaal geroepen tot dezen pligt van ons te wasschen ende te reinigen / Jes. 1: 16. Jer. 4: 14. Hand. 22: 17. David bid om zyn wasschen / Psalm 51: 4, 9. En het is Christi werk te wasschen / 1 Cor. 6: 11. Openb. 1: 5. Eph. 5: 26. ziet Tit. 3: 5. Nu in daar van te spreken zullen wy dezelve Methode houden / en Voor eerst tonen / wat Christus gedaan heeft / om deze vuiligheid weg te nemen: en Ten anderen, op wat wyze wy hem moeten gebruiken tot dezen einde / om onze smetten en vuiligheid weg-genomen te krygen / om dat wy mogen heilig zyn.

Wat het eerste belangt / Christus heeft deze dingen gedaan / om de vuiligheid van onze daaglyksche seilen en overtredingen uit te zuiveren.

Voor eerst. Hy is gestorven / op dat hy deze weldaad ende dat booz-deel booz ons verwerven soude / en so heeft hy ons verdienender wyze in zyn Bloed gewasschen / het welk hy aan den kruice gestorvt heeft. Aldus heeft hy ons lief gehad, en ons gewasschen van onze zonden in zyn eigen

eigen Bloed, Openb. 1: 5. En dit is zo wel van alle zonden / die begaan worden na / als die begaan zijn door de bekering. Alrus heeft hy door hem zelven onze zonden gereinigt, Heb. 1: 3. namelijk door het op-offeren van hem zelven / als een Zoen-offer / om verzoeninge te maken / en zo deze wyheid te verkragen; zo staat 'er ook / Eph. 5: 26, 27. dat Christus hem zelven voor zyn Gemeinte heeft overgegeven, op dat hyze heiligen zoude, haar gereinigt hebbende, op dat hyze hem zelven zoude heerlyk voorstellen, een Gemeinte die geen vlek ofte rimpel en heeft, ofte iets diergelyk, maar dat zy zoude heilig zyn ende onberispelyk. Zo Titum 2: 14. Hy heeft hem zelven voor ons gegeven, op dat hy hem zelven een eigen Volk zoude reinigen, yverig in goede werken. Hier is dan 't fondament en de grond van alle onze reiniging en zuivering / de Dood Christi / die zulks verdient.

Ten tweden. Gelyk hy het verdient heeft / zo zend hy ook den Geest / om dat te wege te brengen / en om deze wassching en heiliging in ons te werken. Hierom staat 'er / 1 Cor. 6: 11. Dat wy geheiligt en afgewassen worden in de Naam des Heeren Jezus, en door den Geest onzes Gods; wy worden gezegt zalig gemaakt te zyn door het bad der wedergeboorte, en vernieuwing des H. Geests, den welken hy over ons rykelyk heeft uitgegoten, door Jezum Christum onze Zaligmaaker. Tit. 3: 5, 6. De zending dan ofte uitstorting van den heiligen en heiligmakende Geest over ons / waar door wy geheiligt ende dienvolgens gezuivert en gereinigt worden van onzen dreck / is een brugt van Christi Dood en Middelaars-ampt / zynde daar door verworpen / en is een effect van zyn opstanding ende verheerlyking / ende voorbidding in de heerlykheid.

Ten darden. Hy heeft te dezen einde een Fontein van zyn Bloed gemaakt / op dat wy ons dagelyks mogten gaan wasschen / ende rein worden; aldus reinigt zyn Bloed van alle zonden, 1 Joh. 1: 7, 9. Dit is de Fontein die geopent is voor den huize Davids en voor de

de inwoonders van Jeruzalem, tegen zonde en onreinigheid, Zach. 13: 1.

Ten vierden. Hy heeft verworven en verzorgt de uit-terlyke middelen / waar door deze zuivering en heiligmaking word te wege gebracht / namelijk de prediking van het Evangelium / 't welk hy zelfs gepreekt ende daar door geheiligt heeft / Joh. 15: 3. Nu zyt gy rein, door het woord, dat ik tot u gesproken heb, Eph. 5: 16. de gemeente word geheiligt, en gereinigt door het badwater; door het woord.

Ten vyfden. Zo heeft hy ook verworven / en gewerkt in de ziel die genaden / die dit werk van heiligmaking ende zuivering bordersen / en aanzetten / als daar is het geloof, 't welk het hert reinigt, Hand. 15: 9. waar van hy den Autheur en voleindiger is / Heb. 12: 2. en de hoop, dewelke al wie ze heeft / zig zelve reinigt, gelyk hy rein is, 1 Joh. 3: 3.

Ten zesden. Hy heeft bevestigd en geratificeert alle de beloften van 't Verbond / die wyd en breed zyn nopen- de deze reiniging en wassching / Jerm. 33: 8. En ik zal haar reinigen van alle haar ongerechtigheid, waar mede zy tegen my gezondigt hebben, Ezech. 36: 25. Dan zal ik rein water op u sprengen, en gy zult rein worden van alle uwe onreinigheden. Ezech. 37: 23. En ik zal ze reinigen. Ende alle de andere beloften van 't Verbond / aangegrepen door het Beloof! hebben geen klei- nen in bloed op onze reiniging / 2 Cor. 7: 2. Dewyl wy dan deze beloften hebben, zo laat ons ons zelve rei- nigen, &c. Alle welke beloften zyn Ja en Amen in Christus / 2 Cor. 1: 20.

Aldus heeft Christus alles zeker gemaakt / tot de rei- niging en wassching van zyn Volk / wegens dien Art-ikel van 't Verbond der verlossinge: Zo zal hy vele Volkeren besprengen, Jes. 52: 15.

Ten anderen. Wat belangt de wyze van ons gebuik- maken van Christus / tot uitzuivering van onze dyk / en daaglyksche besmettingen; De gelovige moesten de- zen koers houden;

Voor eerst. Zp moesten gedenken / en leven in de o'bertuiging van de uitnemende grouweligheden en vuiligheden der zonde / die vergeleken word by het uitb'aakzel van een hond / en by het slyk / waar in een zeuge zig wentelt / 2 Petr. 1: 22. by vuile bodden / Jes. 64: 6. by een maanstondig lileed / Jes 30: 22. en diergelpke / op dat dit haar bewege / om met groter zorg en blyt te zoeken / om deze vuiligheid afgewaschen te krygen.

Ten tweden. Zp dienen ook te gedenken / hoe grouwelyk de zonde haar maakt in de ogen van een heilige God / die de ongerechtigheid niet en kan aanzien / zyn de een God van te reine ogen / dan dat hy die zoude aanschouwen / Habak. 1: 13. Ook en kan hy 'er niet op zien. En hoe derhalven geen onrein ding kan ingaan in het nieuwe Jeruzalem / nog iets dat verontreinigt is ; en dit zal haar zo veel te meer doen een schyk daar van hebben / en doen zoeken daar van gewassen te worden.

Ten darden. Zp moeten door het Gelobe zien op het Bloed Chyrist / 't welk te dezen einde verstoet is / om vuile Zielen daar in te wasschen ; en loyen daar toe / als tot een Fontein / geopent te dezen einde / op dat zp daar toe mogten komen / en zig wasschen / ende rein worden.

Ten vierden. Tot haar moed-gebing moesten zp door den gelobe de beloften van 't nieuwe Verbond aangrypen.

Ten vyfden. Zp moeten gedenken het einde van Chyrist dood / namelyk / om zig zelven te verkrygen een heilig Volk / pberig in goede werken / om haar zig voor te stellen / heilig / en zonder vlek ofte rimpel / ofte iets diergelyks ; en dit zal een verder moedgebing zyn.

Ten zesden. Zp moesten door 't geloof het werk in zyn hand stellen / die best weet een vuile Ziel te wasschen / en al haar vuiligheden uit te zuiveren / en door den gelobe bidden / ende wagten / dat haar gegeven worde de Geest om haar te heiligen / en te reinigen van alle haar
vul-

buyligheyd / dat is / sy moesten bekennt maken / en voor God upbreyden haar groutwelen / en siende op Christus / als den eenigen grooten Hoogen-Priester / wiens Bloed is een Fonteyn om in te wasschen / leggen het werk op hem / en setten hem door den geloove aan / om die buyligheyd af te wasschen / ende om haar Ziele te supberen door zijn Geest / vergevende hare verleedene ongerechtigheden / ende vernieuwendte haar in den Geest hare gemoeds door genade / op dat sy mogten voor hem wandelen in vreesse. Aldus moesten sy het werk op hem wentelen / ende daar het selve laten.

Waarfchouwingen en Bestieringen.

Voor eerst. De Geloobige moest in al dit werk ges houden worden in de oeffening van dese volgende Genade:

1. Van Ootmoedigheyd, Siende wat een snooden buylen Wicht hy is / die dagelijks wassching en supbering van doen heeft / wegens zijn dagelyksche berontreniging en overtreding.

2. Van Liefde, Hammerkende met wat een lief-hebende God hy te doen heeft / die soo mildelyk alle voor hem versorgt heeft / ende in 't bysonder een Fonteyn / en sulken Fonteyn versorgt heeft / waar na toe hy niet alleen mag / maar geboden is dagelyks te loopen.

3. Van Dankbaarheyd, Gedenkende hoe groot dese weldaad is / hoe ontwaardig hy is / aan welken die verleend word / ende wie hy is / die de selve schenkt.

4. Van Vreesse, Op dat zijn Goedheyt niet misbruykt / en hy getergt worde / die soo genadig aan ons is.

5. Van Oprechtigheyd, en Goddelijke Eenvoudigheyd / vermijdende alle gebeynsigheyd / en formaliteyt / wetende dat wy niet hem te doen hebben / die niet wil bespot zijn.

6. Van heyligen Haat, walging en afgrijping van sonde /

sonde / die ons soo vuyl en hatelijk in de oogen des Heeren inaalit.

Ten tweeden. Desen koers moest gebolgt worden / tot uitsijpbering van de minste sonden; want tot dat die uitsijpbert zijn / soo blijven wy in onse vuyligheid / en kunnen Gods gunstig aangesicht niet verwachten / noch sijn warme omhelsingen / noch de hertelijke bekenmakingen van sijn liefde en vriendelijchepd. Ende een klepne / en als niet merkelijke smette kan grooter worden / ende God tergen / om den Aanklager der Broederen den Satan / die altijd op sijn welgelegenheid wacht / op ons los te laten / ende een ontwaakte Conscientie kan veel doen wegens een klepne besmetting / om de Ziel te wederhouden van tot God te naderen.

Ten derden. Desen koers diende gebolgt te worden / met pder sonde / terstond / sonder uitstel: Want hoe die smetten langer blijven / hoe het zwaarder sal worden die wech-genomen te krijgen; de Ziel sal na eenig verloop van tijd te min daar ontrent ontfeld zijn / en mischien die vergeeten / en soo sullen sy blijven / en dit sal in 't lest een dzoefbe tussensstand veroorzaken / en God tergen / om sijn aangesicht te verbergen / 't welk meer bitterhepd en dzoefhepd sal te wege brengen. Het waete dan goed / een geest van teerhepd en vzeese te hoorden.

Ten vierden. Laat dit uw dagelijks werk en oeffeninge zijn: want wy behalen dagelijks nieuwe vuyligheid; dat wy ons gisteren sijpberen / sal ons van daag van nieuwe vuyligheid niet wederhouden / noch sal ons loopen tot de Fonteyn van daag dienen / om de nieuwe smetten op morgen breech te nemen; Nieuwe vlekken berepseken nieuwen wasschingen; soo dat dit selfs ons leven en oeffening moet zijn / dagelijks en gedurig te loopen tot de Fonteyn met onse vuyle Zielen / en veel te doen te geven aan Christus de groote Rejniger.

Ten vijfden. Wy en moeten niet meenen volmaakt gewasschen te zijn / soo lang als wy hier zijn; want wy sullen dagelijks nieuwe smetten krijgen; onse voeten sullen steeds te wasschen zijn / Joh. 13. 10. Wy en sullen

sullen niet sonder vlek ofte rimpel zijn / tot dat wy t'huyg komen / tot de plaats / waar in niets ingaat dat verontrepmigt.

Ten sesden. Laat den toeblycht der Geloovige in dese saak geheel zijn tot Jesus Christus / en tot sijn Bloed / en laat haat geen gewicht stellen op haar droefheyt / boetvaardigheyt / ofte tranen / ofte op eenig uitwendig middel / 't welk sy gelast zijn te gebruiken / nochtans moesten sy dese middelen niet ter sijde leggen / maar door de selve henen gaan tot de Fonteyn / tot Jesus / om aldaar / en albaar alleen gerepmigt te worden.

Ten sevenden. Sy en dienden niet kleinmhartig noch wanhopende te worden / als hare smetten groot schynen / en niet gelijk de vlekken van Gods Kinderen; want Christi Bloed kan van alle sonden repnigen / en afwasschen al haar vyeligheyt / van hoe diepen verwoest sy ook zy.

Ten achtsten. Al is Christi Bloed krachtig genoeg / om van alle sonde / ook de grootste / te repnigen; soo dienden sy doch te weten / dat ergerlyke sonden / ofte diepe smetten / haar wel mochten kosten een dikwil der loopen tot de Fonteyn / door verootmoediging / godlijke droefheyt / bidden / en smelten: Davids ergerlyke smet koste de hem meer ontroering en moeyten / eer hy die afgewasschen kreeg / dan veele andere / gelijk wy sien. Psal. 51.

Ten negenden. Als dit alles gedaan is / soo moeten wy denken / van een andere gerechtigheyt te hebben / als ons kleet en dekfel / in den dag van onse verschijning door onsen Richter / naamlijk de Gerechtigheid Jesu Christi / die alleen volmaakt is / en bequaam / om ons van den toorn Gods te behouden; al zijn wy noch soo seer gewasschen / in 't stuk van heyligmaking / en gerepmigt van onse vlekken / soo kunnen wy doch / dat al niet tegenstaande / niet gerekent worden rechtvaardig door God / ook en sal dat de gerechtigheyt niet voldoen / ofte soo veel als de schuld van een eenige overtreding door God wech nemen.

Ten tienden. Son dikwils als wy tot de Fonteyn loopen met onse daaglijksche behaalde vyeligheyt / soo

dienen wy niet te vergeeten / daar toe niet ons te dragen
de Moeder-verdoorventhepd / de welke is den kolk / en
poel van alle vuylighepd; ik verstaaf onse natuurlijke
verdoorvene verrothend / en besmetting / waar uyt alle
onse andere daadlijke verontreynigingen bloejen. Wy
souden wel doen / soo wy de Moeder en de Dochter
hepde te saamen tot de Fonteyn brachten. David bid
om gewasschen en gesuybert te worden / soo wel
van sijn erf vuylighepd / waar in hy ontfangen en
gebooren was / als van sijn bloedschuld / Psalm 51:

7. 2.

Ten elfden. Laat dit niet veroorzaken onse sorgeloos-
hepd / in te waken tegen de sonde: want dat soude we-
sen een veranderen van sijn genade tot wylpshepd; maar
dat het lieber onsen vlijt opscherpe / en tegen alle ge-
gentheden van sonde te waken / op dat wy niet weder-
om onse Ziel besmeuren.

Ten twaalfden. Niet alleen moeten wy onse licha-
men / ofte onsen untterlijken wandel gewaschen krijgen /
maar ook onse Ziel van bannen / de gestalte van ons
Hert / ons Verstand / Wil / Hertstochten / en Con-
scientie / besprengt met dat Bloed. Het Bloed Christi /
die dooz den eeuwigen Geest hem selven Gode sonder vlek
heeft opgeoffert / moet onse Conscientien reynigen van
doode werken / om den levendigen God te dienen /
Hebr. 9: vers 14. En wy moeten onse Herten gerey-
nigt hebben van een quade Conscientie / Hebr. 10.
vers 22.

Eyndelijk, Indien de Beloobige vzeest / dat hy niet
bequaam sel zijn / alle dese bysondere plichten te geden-
ken / soo laat hem dit gedenken / naamlijk / dat hy een
vuyle Ziel / met erf en dadelijke besmettingen beduylt /
in Christi hand dagelijks stelle / en die hy hem laate /
omse te wasschen dooz sijn Bloed en Geest. En noch-
tans dat hy gedenke / 't gewichte van sijn aamenning
vooz God te legger op de toegerekenende gerechtighepd
van Iesus Christus / en niet op sijn eppen reynighepd /
want hy dus gewasschen ende geheyligt is / want
die is doch onvolmaakt.

Vragen, ofte Tegenwerpingen
beantwoord.

Maar helaas! mochten sommige tegenwerpen, en seggen / selfs ons Geloof / welk de rest van onse vuyligheyt tot de Fonteyn van Christus Bloed moet brengen / is besmet / hoe kunnen wy dan verwachten / reyn gemaakt te worden? Ik antwoorde. Het bloed Jesu Christi is genoegsaam machtig / om alle onse vuyligheyt af te wasschen / ende de vuyligheyt van 't Geloof soo wel als van andere daden. Derhalven als 't Geloof / als een hand / de vuyligheyt van de Ziel tot Christus weg-draagt / om in sijn Bloed gewasschen te worden / soo laat die vuyle hand gaan met dat vuyle dat daar in is; geeft Christus het Geloof en alles te wasschen.

Ten anderen. Maar wat sal ik doen / als mijn Conscientie / niet tegenstaande dit alles my steeds van onreynigheyt sal beschuldigen / en tegen my uptroepen als vuyl en grouwelijk? Ik antwoorde. Neemt deselve ook mede na het Bloed van Jesus / op datse daar doo? mocht gesupbert worden / Hebr. 9: 14. En hier alleen sullen wy onse herten besprengt krijgen tot sijnbering van een quade Conscientie / Hebr. 10: 22. De Conscientie moet gedoopt worden (om soo te spreken) in het Bloed van Jesus / en soo salse sijnber zijn; en nemende onse vuyle Herten tot dese sijnberende Fonteyn om gewasschen te worden / soo sullen wy die bevizid ende gereynigt krijgen van een quade Conscientie / soo datse niet meer grond van beschuldiging tegen ons sal hebben. Als wy dat kunnen seggen / dat wy onse vuyle Zielen in de handen van den grooten Reyniger Jesus Christus gestelt hebben / ende alle onse besmettingen tot sijn Bloed gebracht hebben / wat kan de Conscientie dan tegen ons seggen? Het is waar / de Heere mag toelaten / dat onse Conscientie noch steeds tegen ons vast / ende onse vuyligheyt ons

verwijt / op dat wy te meer verootmoedigt mochten worden ende gestadiger aan de Fonteyn komen leggen; nochtans / als wy tot Christus gevloeden zijn / ende onse vuylighepd tot de geopende en gestelde Fonteyn gevoert hebben / soo kunnen wy de beschuldigingen van de Conscientie wettiglyk beantwoorden / en vrede hebben.

Ten derden. Maar sommige sullen seggen; Ik ben gereed te denken / dat indien ik hier de rechte weg ingeslagen had / om mijn sonden ende onrepenighend gesumbert te krijgen / mijn Conscientie sou my niet meer ontfestelen; maar nu / soo lang sy my dus achter na roept / soo kan ik niet denken dat de weg / die ik ingeslagen heb / de rechte weg is. Ik antwoorde. Hoewel het de Heere goed mag dunken / dat hy de Conscientie voor een tijd lang een Mensch laat ontfstellen / hoewel hy de rechte weg is ingeslagen / gelijk gesegt is / ende dat tot een verder oeffening ende beproeving voor den Mensch / soo en sal doch de Geloovige geen verlies ofte schade doen / door sijn weg te onderzoeken / en te beproeben / of hy de sake supberlyk op Christus overgebragt heeft / dan of hy niet wel te veel gewicht gelegd heeft op sijn eegen verootmoediging / droefhepd / en nioeyten; en of hy de saak op Jesus laat / en verwacht alleen in sijn Bloed gewasschen te worden / dan of hy in hem selven siet / ende in der daad eenige hulp van hem selven verwacht. En na de beproeving diende hy te treuren over pder misflag die hy daar komt te merken / en noch steeds gaan aan dat werk / van te loopen met de vuylighepd tot de Fonteyn; Maar te gelijk dienden sy na Christus om hulp te gaan; want sonder Hem kunnen sy tot Hem niet komen; sy kunnen niet komen noch brengen haar ziel tot de Fonteyn / die geopent is voor de sonden en onrepenighend. Soo dat'er in al dit werk een enkele afhanging moet zijn van Christus / om te krijgen verstant en sterkte / om dit werk recht te handelen.

Aldus hebben wy getracht kilaar te vertoonen / hoe Christus allesins is de Weg tot den Vader / en hoe alle Geloovige ofte Ongeloovige hem moeten gebuyken als
de

de Weg tot den Vader / hoedanig ook haar staat mochte zijn.

Hyt al het welke wy sien kunnen / Voor eerst, Dat de sulken in een elendige en verlorene staat zijn / die noch bremd van Christus zijn / en hem niet willen aangripen / noch tot hem komen / en in hem wandelen / en hem gebruiken. Sy zijn onrechtvaardige / en onheplige / en behaalen daaglijks meer schuld en meer vuylyghed; en sy kennen geenen weg van rechtvaardigmaking ofte hepligmaking / dan een weg van haar selfs / des welke sal bevonden worden gelijk de beeken / die in de somer droog loopen / en den vermoeyden reysiger bedriegen in sijn verwachting / als hy die meest van doen heeft. Sy zijn buyten Christus / en soo buyten de weg / de eenige weg / de beplige en sekere weg tot den Vader. En och of al wat hier gesproken is / haar konde beweegen / om eens aan de elende van haar staat te denken / en na redding te soeken / op dat sy niet alleen behouden mochten worden van haar staat der sonde en elende / maar in een staat van salighepd gebracht worden dooz Jesus Christus / soo dat sy vooz God gerechtvaardigt mochten worden van al 't geen de gerechtighed / den Dupbel / de Wet ofte Conscientie haar konden te laste leggen / ende geheel gehepligt / en alsoo eyndelijkt tot de Vader t'huyz gebracht werden / schoon en sonder vlek.

Ten anderen. Wy sien aan d'andere sijde het edele voordeel der geloovige / die dooz de genade op desen weg zijn gelomen; want het is een recht volkomene weg / die haar bepligt t'huyz sal voeren; sy sullen bevinden / dat hy ten uytersten kan salig-maken / alle die dooz hem tot God komen. En och dat sy hier van gevoelig waren! Hoe soude het haar tot dankbaarchepd opweliken! Hoe soude het haar aanmoedigen / om dooz groote en veel swarigheden heen te loopen!

Ten derden. Wy sien / wat een bysonderen plicht daar legt op de Geloovige / naamlijk / datse bysonder gebruik maken van Christus in alles / als de weg tot den Vader / en dat sy alsoo ten Hemel gaan in hem / als de eenige

weg/ gaan als in zijn handen/ of liever geboert worden in zijn armen en schoot. Dit sou zijn/ te gaan van kracht tot kracht/ tot dat sy eyndelyk in Zion verschijnen/ en in die vermaaklyke Rust-plaats landen/ alwaar de vermoepde rust hebben/ en noch dach noch nacht niet en rusten/ van lof te singen aan hem/ die haar verlost heeft dooz zijn Bloed/ uyt alle Geslachte/ en Tonge/ en Volk/ en Natie/ seggende/ danksegging/ eer/ en heerlykhepd en kracht zy hem/ die op den Throon zit/ en den Lamme in alle eeuwighepd/ Openb. 5: 9, 13.

Ten vierden, Hier uyt kunnen wy sien de oorzaak van de magerhepd der Geloovige/ van haar afdwalen/ van haar gebrekkelykheden/ van haar veelvoudige besmettingen/ etc. naamlyk/ de oorzaak is/ datse niet gestadig Christus gebruiken als de weg in alles/ volgens den inhoud des Euangeliums. Och! indien dit ter herten genomen/ en betreurt wierde/ en indien genade versocht wierd/ om het te verhelpen!

Dit eene point van waarhepd/ dat Christus de Weg is, wel verstaan zijnde/ en recht in pzaetijk gebracht/ sou al ons werk verrichten/ en in opsicht van rechtvaardigmaking/ en van hepligmaking. Indien de arme Sondaars eens op desen weg gekomen waren/ en genade hadden dooz dese weg/ om daar in te wandelen; het sou behouden worden haar leven en salighepd te zijn; want het is 't merg/ en de substantie van het heele Euangelium/ soo dat 'er weynig meer van nooden is geseyd te worden; nochtans sullen wy een weynig spreken tot de andere bysonderheden/ die in den Text zijn.

Het X. CAPITTEL.

Ik ben... de Waarheyd.

Eenige generale dingen voorgestelt.

Op dat 't geen wy te spreken hebben / tot opklaaring en gebruyk van dit edele point der Waarheyd / dat Christus is de Waarheyd, te kilaarder mocht verstaan worden / en tot stichting zijn / soo sullen wy eerst acht nemen op eenige generale dingen / en dan toonen in 't bysonder / hoe ofte in wat opzichten Christus de waarheyd genoemd word; en eindelyk sal ik over eenige gevallen spreken / waar in wy Christus als de waarheyd gebruiken moeten.

Wat het eerste belangt; daar zijn vier generale saken, daar wy hier kennis van moeten nemen / naamlyk;

Voor eerst. Dit stelt voor-upt / en geeft te kennen / wat ons gebal van naturen is / en wat wy alle zijn / sonder Christus die de waarheyd is / naamlyk:

Eerstelyk. Het stelt voor-vast / dat wy sonder Christus zijn in duysternis / mislagen en dwalingen; ja wy worden gesegt duysternis selfs te zijn / Eph. 5: 8. Gy waart certijds duysternis &c. Joh. 1: 5. en der duysternis, 1 Theff. 5: 5. ja onder de macht der duysternis, Col. 1: 13. wandelende in de duysternis, 1 Joh. 1: 6. Joh. 12: 35. 1 Joh. 2: 11. en zynde en blyvende in de duysternis, 1 Pet. 2: 6. 1 Theff. 5: 4. Joh. 12: 46. wy swerven en doalen / soo ras wy geboren zijn / sprekende leugen / Psal. 58: 4. ja wy verdwalen in de grootheyd onser dwaasheyd / Spreuk. 5: 23. Wy dwalen alle als schapen / Jes. 53: 6. siet ook Psal. 119: 67, 176. soo verre zijn wy van eenige kennis en verstand van waarheyd / ofte van de weg der waarheyd.

Ten tweeden. Het stelt vast / dat wy niet en kunnen

keeren tot de rechte weg: een geest van dwaling en onwaarheyd leyd ons geduurig verkeert; wy dwalen steeds gelijk schapen / en wy vermoegen ons in ons af dwalen / en soo verteeren wy alle onsen arbeyd en moepte te vergeefs; zijnde onder de macht van onwaarheyd en dwaling / soo kunnen wy niet een stap recht wandelen.

Ten derden. Alhoewel alle andere wegen / benebeng hem / die alleen in de Weg en de Waarheyd / zijn valsche wegen en by-wegen / ons aflepdende van de rechte rustplaats / en van die weg / die de waarheyd is; nochtans zijn wy genegen / en gereed / om aan dese valsche ende dwalende wegen te kleben / te grijpen na de schaduwen / en te leunen op deselve / als of sy de wegen der waarheyd waren; als daar zijn:

1. Een goed hert / 't welk veele sich inbeelden te hebben / daar sy niets minder hebben.

2. Goede oogmerken / en boozemens booz het toekomende / niet welke sich noopt souden willen bedriegen de gene / die niet en waren onder de macht van dwaling / en onwaarheyd.

3. Een onnoosel leven / sonder ergerlijke uytbrekkingen tot sinned van Chystelijheyd / zijnde een grond / waar op geen wijs mensch / dooz de waarheyd geleyd / sijn saligheyd / ofte hope van eeuwigh geluk soude willen bouwen.

4. Een uytwendig sedelijke / burgerlijke / en bescheiden wandel / die niemand kan laken; en waar in een Veyden veel genaamde Chystenen kan te boven gaan; soo dat het een armelijke grond moet zijn / waar op wy onse hoop souden bouwen / en doch veele zijn so verblind / datse op soo een verrotte staf al haar gewicht laten leunen.

5. Uytterlijke oeffening van Godsdienslige plichten / waar in een Phariseer veele kan te boven gaan; en nochtans / och! hoe veele bouwen al haar hoop van den Hemel op dese sand-grond; 't welk niemand dan blinde personen souden doen.

6. Den lof en toejuyching van Leeraars en Chystenen is dat geen / waar op veele rusten / 't welk een droevige preeve is van de blindheyd van haar herten.

7. De weg van goede werken en aalmoessen blindhokt 'er veele / en vertoont / dat sy noopt wierden geleyd door de waarheid / of geleert door Chriftus / die de Waarheid is.

8. Eenige pijnigende finerte en droefheid over de sonde is noch een andere weg / waar mede de menschen / zijnde verblijt van de waarheid / sich bedriegen.

9. Een gemeene slag van boetvaardigheid / achtervolgt niet een soort van verbetering / en uiterlijke reformatie / is een weg / waar in veele sozgelooz neersitten / hoewel sy ten verderben leyden.

10. Dwyfheid van beschuldigingen der Conscientie / beschuldigt 'er veele.

Hoewel dese en diergelijke wegen gevaarlijk / ja doodlijk zijn / nochtans hoe veele zijn 'er onder de Christenen te vinden / die geen beter grond van haar hoop van saligheid hebben / en die aan deselve soo vast kleven / dat geen preeken sal maken / datse eens de saak in twijffel trekken / ofte achterdenken krijgen / dat die wegen haar eijdelijk sullen bedriegen ; soo sterk is haar genegentheid tot den weg der dwalinge / hoewel niet als de weg der dwaling.

Ten vierden : Het stelt ook voor-uit / een genegentheid in ons natuure / om van de weg af te dwalen : want zijnde niet anders dan een klimp van dwaling / samengesteld van duysternis / onwetenschap / en misvattingen / soo hebben wy een sterke overneiging tot dwaling / dewelke best overeenkomt met ons natuurlijk verdooven humeur. Hier uit is het / dat wy sulken sterken genegentheid hebben tot dwaling / en misvattingen / 't zo /

1. Belangende God en sijn weg van handelen met sijn Kerk / of met ons selven. O ! hoe gereed zijn onse herten van natuure / om verkeerde / onbetaamlijke / onware / ja onchystelijke / indien niet lasterlijke gedachten ende begripen van God / van sijn natuure / eygenschapen / woord / en werken / te boeden en te koesteren ! en hoe gereed / en genegen zijn wy om verkeerde besessens van alle sijn wegen / en handelingen met sijn Kerk en volke

te ontfangen / en te onderhouden? En belangende zijn werken in en ontrent ons selven / O! wat ongevoeglijke / dwaalende / valsche / ongodlijke / ongerijnde en grouwlijke gevoelens drinken wy met gretigheyd in / en hoesteren die / ja boeden ons daar mede met vermaak? Wie is machtig / alle de dwalingen en mislagen op te rekenen / die ons hert van natuure genegen is toe te laten / en te queeken met welgeballen? Zijn wy niet van natuure gereed te seggen / dat 'er geen God is / gelijk den dwaas / Psal. 14: 1. Of dat hy sulken God niet en is / gelijk zijn woord en werken hem verklaaren te zijn / een heplig / rechtvaardig / gerechtig / almachtig / alteenwoordig / alwetend God / etc. ? Of dat hy is een veranderlijk God / en daadelijk verandert is / niet zijnde deselve nu / die hy somtijds was; Dat hy vergeten heeft genadig te zijn / en zijn volkt in de tegenspoed niet en gedenkt / en soo niet teeder / noch barmhertig is; Dat hy zijn beloften heeft vergeten / en soo niet getrouw en waarachtig is; Dat hy de sonde goedkeurt / om dat hy den weg der godloose laat voozspoedig zijn / en soo geen heplig God en is / etc. Ja komen zelfs sullie gedachten niet menigmaal te herbergen binnen 't herte van de waarlijk Droomer? al het welcke betoont / hoe genegen wy zijn / om dwaalende en valsche gedachten van God te ontfangen / en te onderhouden.

2. Belangende ons selven; Wy stellen al vast / dat wy zijn wedergeboren en versoent met God / daar wy nochtans leven in de zwarte natuur; en wie zijn 'er soo stout en verwaant / in te seggen / dat sy in een rechten staat zijn / als de gene die allerberst van de weg af zijn: Of aan d'andere zijde / wy stellen ras vast / dat wy in een quade staat en in den natuure zijn / en in de duysternis / als de Morgen-starre int der hoogte ons besocht heeft / en onse zielen van de dood ten leven gebzacht heeft. En wie is gereeder om te klagen / dan de gene die de minste oorzak hebben? Of wy stellen / en meppen / dat wy zijn in een goede staat / levendig / werkzaam / blijtig / wakende / etc. wimpeer het recht anders met ons is; of in tegen-

deel / wy klagen / van doddighepd / uptterlijkhed / flappighepd / bezwijking / hertelooshepd in de wegen Gods / wanneer het soo niet en is : Of in saken die in dispuut getrokken worden / meenen wy dat de waarhepd een dwaling is / en de dwaling een waarhepd.

3. Belangende andere ; Hoe gereed zijn wy tot de een ofte d'andere extreniteit te vallen / in te oordeelen over haar persoonen en daaden.

Och ! waar is het geloof ontrent dese natuurlijke staat ? waar is de daaglijke overtuyging van dien ; Gewis daar is maar wepnig daadlijk geloof hier van : want

1. Veele zijn'er / die noopt eens haar selven verdacht houden / ofte haar staat ofte gelegenthepd d'een ofte d'ander tijd in twijfel trekken ; noopt beelden sy sich eens in / dat haar verblinde herten haar mochten bedriegen ; noopt droomen sy eens van een mogelijkhed van te misvatten / ofte van te sterben niet een leugen in haar rechterhand.

2. Soo veele zijn'er / die desen haren staat niet beklagen en betweenen / noch uptroepen en klagen van een valsche / bedrieglijke / en desperate booshepd.

3. Soo wepnige zijn'er / die in der daad onder 't gevoelen van dese saak verootmoedigt zijn / ende derhalven gebzacht worden / om wachthoudender en omsichtiger te wandelen / met een oog steeds op haar verradersche en bedriegende herten.

4. Soo wepnige roepen'er om hulp van God / tegen dese bedrieglijke tegenpartijder ; hoewel de daaglijke ondervinding van de Atheïstern / gebernsthepd / onwetenhepd / mis-bebatteringen van God en van sijn wegen / en van de bedrieglijkhed van onse herten / dit genoegsaam by ons mochten buyten twijffel stellen.

Daarenboven ; Hoe elendig moet haar staat zijn / die noch vreemt van Christus zijn : want sy leven in duysternis / sy leggen in duysternis / sy wandelen in duysternis ; ja sy zijn duysternisse selfs / een bundel van dwalingen / misgrepen / onwetenhepd / en misbebatteringen van al wat goed is / en steeds dwalende van de weg af.

Eyndelijk: Diende dit ons niet te prediken/ en te overtuigen ons alle van een noodsaaklykheyd/ van meer ons te gewennen aan de Waarheyd, aan Jesus Christus/ die de waarheyd is/ op dat wy van dese eendige en jammerlyke staat verlost mochten worden; want de waarheyd kan ons alleen daar van vry setten?

De tweede generale saak, die hier in acht te nemen is/ is/ dat alle andere wegen en vonden/ die wy kunnen inslaan ofte volgen/ om het leven te verkrijgen/ buyten Christus/ maar leugenen/ en valsche en bedrieglyke wegen zijn; geen waarheyd is in de selve: want hy alleen is de waarheyd; geen andere weg/ hoedanig sy ook zy/ kan dese benaming dragen: want/

1. Hy alleen kan de ziel in allen deelen versadigen; andere wegen/ hoedanige wy ons ook inbeelden/ en van droomen/ kunnen geen ware versadiging geven.

2. Hy alleen kan de ziel bewaren van verderfelijke schadelijke wegen/ die de ziele sullen verdoen; alle andere wegen/ sullen hier seplen: geene van deselve kan de minste verskertheyd aan de ziel geven/ datse deselve niet eyndelyk ter ruine/ ende eeuwigen verderve sullen brengen.

3. Hy alleen kan de ziele verlig brengen door alle tegenstand heen/ en door alle zwaarigheden/ die in de weg zijn. Geen andere weg kan dit doen/ maar sy sal ons in den dzeik lateit/ eer wy oopt tot het eynde van onser reys komen.

4. Hy en sal de ziel niet bedriegen/ noch te leu setten: alle andere wegen sullen eyndelyk verradersche wegen bevonden worden/ en sy sullen den reysiger jammerlyk en droeviglyk van sijn verwachting versetten.

Och wat een waar schouwving diende dit voor ons alle te zijn/ om toe te sien/ dat wy niet een leugen omhelsen/ in plaats van hem/ die de Waarheyd is/ en dat wy niet met een schaduw ons te vreden stellen/ in plaats van het wesen: Hoe gereed zijn wy/ om andere dingen in sijn plaats te stellen: Maar wat het ook zy/ 't welk sijn plaats in de ziele krijgt/ hoewel goed en waardig in sich sel-

selven / sal een leugen bebonden worden / zelfs 1. alle onse uytwendige heylighepd ende plichten / ja 2. alle onse erbarentheden / en groote bevattingen / ja 3. alle onse gaben en bequaamheden / ja 4. ook zelfs onse genaden ; geene van die zijn Christus / en indien wy die hoop en dat vertrouwen daar op setten / 't welk wy op hem souden vestigen / sp en sullen ons de waarhepd niet wesen. Hy alleen is de Waarhepd.

Hoe dienden wy dan te arbeiden / om seker te zijn / dat wy niet en sterben niet een leugen in onse rechterhand : en hoe zorgvuldighlyk dienden wy ons te wachten / van te vertrouwen / ofte te leunen op pets / dat niet en is Christus / en de heele Christus / en Christus alleen / en Christus als aangeboden in het Euangelium ; nademaal dese weg alleen is de Waarhepd , en geen andere weg sal eyndelyk soo bebonden worden / hoewel wy vooz tegenwoozdig daar in mochten binden / 1. Enige inwendige vrede / en gerusthepd des herten / als of alles recht was. 2. Enige voldoeninge des gemoeds / dewijle wy begrijpen / dat de saken recht zijn / doch valschelyk / dooz de bedrieglykhepd van 't hert. 3. Pets dat gelijkt na verskerthepd en vertrouwen / van dat alles met ons recht sal zijn. 4. Ende een hoop / daar op gehouwt / die ons mocht helpen / om dooz eenige stozmen heen te rijden / en die ons doch eyndelyk souden begeben.

De derde generale saak is dese : Christus Jesus is niet alleen de waarhepd in hem selven / maar ook in opsicht van ons. Het oogmerk van den Text geeft dit te kennen : Gelijck hy is de Weg en het Leven tot ons gebuygh / soo is hy de Waarhepd / niet alleen als God / den Vader even-gelyk / maar ook als Middelaar / en als onsen Immanuel.

Als God is hy 1. wesentlyk de Waarhepd / zijnde God even-gelyk met den Vader / in macht en heerlijkhepd.

2. In opsicht van de waarachtighepd is hy de God der Waarhepd / Deut. 32: 4. Vertrouwen in alle sijt worden / Psalm 31: 6. Die de waarhepd verwaart in eerwighhepd. Psal. 146: 6.

2. Hy is de Fontein en Spring-ader van alle geschapene Waarheyd: want hy is de eerste Waarheyd.

Als Middelaar, en in opzicht op ons; soo is hy vol van Genade en Waarheyd/ Joh. 1: 14. Hy en heeft de Geest niet ontfangen met maate/ Joh. 3: 34. En desen Geest is een Geest der waarheyd. Maar hier van meer / als wy komen meer bysonderlijk te toonen / hoe en in wat opzichten hy genoemt word de Waarheyd als Middelaar.

De Vierde generale saak, die hier opmerkelijk is / is / dat hy niet alleen genoemt word Waarheyd, maar de Waarheyd, gelijk hy is de Weg, en het Leven; en niet alleen Waarachtig, maar Waarheyd in 't afgetrokkenheit / 't welk te kennen geeft:

1. Dat hy allesins de Waarheyd is / hoe wy hem ook aanmerken / als God / ofte als Middelaar.

2. Dat alle waarheyd in hem is / alle waarheyd van saligheyd voor ons is in hem te vinden.

3. Dat al wat in hem is / waarheyd is / zijn Natuuren / Aapten / Derrichtingen / Woorden / Werken / &c. zijn alle waarachtig.

4. Dat hy is sunbere en onvermengde Waarheyd; geen leugen is in hem / geen dwaling / ofte misflag is daar.

5. Dat de Waarheyd in hem is in haar volmaaktheyd en voortreffelijkhed; in de waarachtigste Menschen is sy seer onvolmaakt.

O wat een Voortreffelijken moet hy zijn! hoe volkomentlyk bequaam gemaakt / en voorzien voor ons! Och of onse Zielen hem konden lief hebben / ende hem omhelsen / ende op hem rusten als algenoegsaam!

Het XI. CAPITTEL.

Nog Byzonderder aanwyzing, in wat opzigt Christus *de Waarheid* genoemd word.

Maar om verder deze zaak open te leggen / zo dienen wy nog byzonderder te zien / in wat opzigten het is / dat hy de Waarheyd genoemd word / ende dat zal voór ons de weg banen / om hem te gebruiken.

Voor eerst, zo is hy de Waarheid, in tegenstelling van de schaduwten / en Dooꝛbeelden van hem onder de Wet. Hierom staat 'er / gelyk de Wet (de hele Levitische en voórbeeldende bediening) quam door Mozes, zo quam de Genade en Waarheid door Jezus Christus, Joh. 1: 17. Het waren alle Schaduwten van hem / en hy is 't Wezen en 't Lichaam van die alle / Col. 2: 17. en dit is waar in deze opzigten /

1. Alle die Schaduwten en Dooꝛbeelden zagen op hem / en wezen als met een vinger den Israëlitē / welke onder de bediening waren / om te zien op Christus / de beloofde Messias / en om te rusten / ende al haar last neer te leggen op hem / zo dat de Wet was een Schaduwte der toekomende Goederen / Hebreë 10: 1. Col. 2: 17.

2. Zy eindigen alle in hem / dewyle hy dooꝛ zyn komste en verrigting van zyn werk / alle die Dooꝛbeelden ten einde bragt / die alleen op hem zagen / ende op 't geen hy stond te doen; het Lichaam gekomen zynde / zo is 'er geen Schaduwte meer van noden / ende de voorgebeelde zaak daar zynde / zo is 't Dooꝛbeeld niet meer van noden / nog van gebruik.

3. Zy zyn alle in hem verbuuld; hy beantwoordt die alle ten volen; zo dat wat ook dooꝛ dezelve opt is afge-

schaduwet het zelve in hem volmaaktelyk te binden is. Dit bewysst den Apostel in zynen Zendozies tot den Hebreën overbloedelyk; en Paulus tot den Colossensen zegt ons / Wy zyn in hem volmaakt / en daarom behoeven wy niet meer de Schaduwten te volgen.

Ten anderen. Hy is de Waarheid, in opzigt van de Propheeten van onds / welke alle principelyk op hem wezen / en op 't geen hem belangt; Zyn Persoon / Natuur / Aangten / Werk / Koningryk / &c. ende al wat opt in dese Propheeten voorzegt was / is volkomenlyk in hem verbult; ofte doo: hem gedaan / ofte zal ter bequamer tyd doo: hem gedaan worden. Hy is de grote Propheet / waar van gesproken is / Deut. 18: 15, 18, 19. zo zeyden zelfs de Joden / Joh. 6: 14. Alle de Propheeten / van Samuël af / spraken van hem / en van sijn dagen / Handel. 3: 22 - 24. Ende van hem gaben alle de Propheeten getuygenis / Handel. 16: 34. En wat zy ook van hem propheeterden / ofte getuygden / is / ofte zal in hem ter regter tyd verbult worden. Hier doo: binden wy / dat de Evangelisten en Apostelen menigmaal de woorden en de Propheeten van het Oude Testament op hem toepassen; ende Lucas 4: 18. zeide hy zelf / dat de Propheete van Jesaia 61: 1. &c. in hem verbult was / Ezet 1 Petri 1: 10, 11, 12. En hy zelfs verklaarde aan de twee Discipulen / die na Emmaus gingen / in alle de Schryften / beginnende van Mozes ende alle de Propheeten / al 't geen hem belangde / Luc. 24: 27. En aldus is hy de waarheid van alle de Propheeten.

Ten darden. Hy is de Waarheid in opzigt van 't geen hy by den Vader ondernomen heeft / in dat heerlyke Verbond der Verlossinge: Want al wat den Vader hem ook opgelegd heeft te doen / dat dede hy ten vollen ende getrouwelyk. Hy moest onze smerten en droefheden dragen; ende dat dede hy. Hy moest om onse overtredingen verwondet worden / ende om onse ongerechtigheden verbyzelt worden; de straffe die ons den vrede aanbrengt / moest op hem zyn / ende doo: zyne striemen moe-

moesten wy genezen worden / Jesaia 53: 5. en 30 geschied het ook / Romeinen 4: 25. 1 Corinth. 15: 3. 1 Petri 2: 23. Zyn ziel moest tot een Offer vooz de zonde gemaakt worden / Jesaia 53: 10. ende 30 geschiede het; want hy offerde zig zelven tot een Offerhande vooz de zonde; ja al wat hy moeste doen uit kragt van dat Verbond / dat dede hy volmaaktelyk; 30 dat hy uitriep / terwyl hy aan den Kruice hing / Het is volbragt. Johannes 19: 30. en in zyn Gebed / Johannes 17: 4. zeide hy tegen de Vader / dat hy hem verheerslykt had op Aarden / en had vol-eindigt het werk / dat hy hem gaf te doen / 30 dat de Vader zyn wel-behagen in hem hadde / Matthei 3: 17. Matthei 12: 18. Matthei 17: 5. Marcus 1: 11. Lucas 3: 22.

Ten vierden. Hy is de Waarheid in opzigt van zyn Ampten / die hy op zig nam t'onzen goede: want alle de pligten van deze Ampten / die hy moest verrigten / dede hy; ende wat nog overblyft te verrigten / dat zal hy ter bequamer tyd verrigten. Nam hy op zig het Ampt van een Propheet / hy voerde het zelve ten vollen uit / in den gantschen raad Gods middelyk ende onmiddelyk te openbaren / Johannes cap. 1: 18. Johannes 15: 15. Ephezen 4: 11, 12, 13. Handelingen 20: 32. 1 Petri 1: 10, 11, 12. Hebreen 1: 2. Nam hy op zig het Ampt van een Priester / hy vervulde ook het zelve / offerende zig zelven op tot een Zoen-offerhande Gode / Hebreen 9: 14, 28. Hebreen 11: 17. Ende wordende een Priester / die eenwig leeft / om vooz ons te bidden / Hebreen 7: 15. En nam hy op zig het Ampt ende de bediening van een Koning / hy voert ook het zelve uit / roepende een Volk tot zig uit de Wereld / dooz zyn Woord en Geest / Handelingen 15: 14--16. Jesaia 55: 4, 5. Psalm 110: 3. rigtende een zichtbare Kerk op / een gezelschap van zichtbare Belyders / om zyn naam te belyden ende te verklaren / over dewelke hy / als zyn Koningryk / heerscht dooz zyn eigen Dienaars / Wetten / ende Straffen ofte Cenzuren / 30

dat de Heerschappye is op zyn sehouderen / Jesh. 9: 5, 6. Die het Hoofd is van 't Lichaam der Gemeinte / Ephes. 1: 22, 23. Coloss. 1: 18. En dit zyn Koningryk beheerscht hy op een zichtbare wyze / dooz zyn eigene Dienaars / Ec. Ephes. 4: 11, 12. 1 Cor. 12: 28. Jesaia 33: 22. Matthei 18: 17, 18. 1 Cor. 5: 4, 5. En verder / hy voert dit Ampt uit / dooz de Witverkoozne kragtdadelyk te roepen / geven- de haar genade / Handelingen 5: 31. Belonende de Gehoorzame / Openbar. 22: 12. Openb. 11: 10. Kastydende de Ongehoorzame / Openbaring. 3: 19. Bzengende haar eindelyk t' huis dooz alle hare verzoeken- kingen / en verdrukkingen henen / ende overwinnende alle hare Vyanden / 1 Corint. 15: 25. Psalm 110. Ende eindelyk zal hy het werk van een Koning doen / als hy ten laastten Dage zal oordelen de Lebendige ende Dode / 2 Thessalonik. 1: 8, 9. Hand. 17: 31. 2 Tim. 4: 1.

Ten vyfden. Hy is de Waarheid in dezen opzichte / dat hy ten vollen beantwoordt alle de Eptelen en Namen die hy kreeg. Gelyk hy Jezus genaamt wierd / 30 maakte hy zyn Volk zalig van hare zonden / Matth. 1: 21. Gelyk hy Christus genaamt wierd / 30 wierd hy met den Geest gezalfd zonder mate / Joh. 3: 34. Psal. 45: 8. En afgezonderd tot zyn werk / ende begaast met alle magt te dien einde / Johann. 6: 27. Matthei 28: 18, 19, 20. ende bevestigt / om een Propheet te wezen / Handeling. 3: 21, 22. Luce 4: 18, 21. Een Priester, Hebr. 5: 5, 6, 7. Hebr. 4: 14, 15. Een Koning, Psal. 2: 6. Jesaia 9: 5, 6. Matthei 21: 5. Philippenf. 2: 8, 9, 10, 11. Wierd hy Immanuël genoemd / Jesh 7: 14. 30 was hy in der daad God met ons, zynde God en Mensch in een Persoon dooz eeuwig. Wierd hy Wonderlyk genaamt / Jesh. 9: 5. 30 was hy in der daad in zyn twee onderscheidene Naturen in een Persoon / waar over de Engelen mogen verwondert staan / Eph. 10, 11. 1 Pet 1: 12. 1 Tim. 3: 16. Wierd hy Raad genoemd / 30 was hy dadelyk / komende uit den Schoot des

des Vaders / met den gehelen Raad Gods / belangende onze Zaligheid / Joh. 1: 14, 18. Joh. 3: 13. Joh. 5: 20. capittel 15: 15. Wierd hy Sterke God genaamd / 30 was hy in der daad / Psalm 110: 1. Matthei 22: 44. Hebr. 1: 13. Psalm 45: 7. Heb. 1: 8. Jerem. 23: 6. cap. 33: 16. Mal. 3: 1. Matth. 11: 10. Psalm 83: 19. Luc. 1: 76. Joh. 1: 1, 14. 1 Joh. 5: 20. Titum 2: 13. Rom. 9: 5. Wierd hy genoemd de eeuwige Vader, 30 was hy ook de Vader der Eeuwigheid, 30nde (gelijk sommige het woord uitleggen / den Auteur van het eeuwige Leven / het welk hy geeft aan alle / die in hem geloven / Johan. 6: 39, 46, 47, 51. Joh. 8: 51. Joh. 10: 28. Joh. 11: 25, 26. Hebr. 5: 9. Hebr. 7: 25. Wierd hy genoemd de Vrede-Vorst, 30 is hy de Vorst des vredes in der daad / 30nde onze Vrede / Micha 5: 5. Eph. 2: 14. makende onze Vrede tusschen God en ons / Jes. 53: 5. en 57: 19. Eph. 2: 17. Col. 1: 20. Hierom is 30n Euangelium het Evangelium des Vredes, ende 30n Dienaars Gezanten des Vredes, Jes. 5: 7. Rom. 10: 15. 2 Corinth. 5: 19, 20. Ephes. 6: 15. ende hy geeft vrede aan alle de 30ne / Zach. 9: 10. Joh. 4: 27. Joh. 16: 33. Rom. 5: 1. Rom. 8: 16 en 14: 17. 2 Thess. 3: 17. Wierd hy de Heere onze Gerechtigheid genaamt / Jer. 23: 6. dat zelve is hy ook in der daad / brengende een eeuwige Gerechtigheid toe / Dan. 9: 24. en 30nde ons van Gode geworden Gerechtigheid / 1 Cor. 1: 30. ende makende ons rechtvaardig / 2 Cor. 5: 21.

Ten zesden. Hy is de Waarheid in opzigt van de Beloften / dewelke 1. alle in hem / als het Middelpunt te zamen komen / en leiden tot hem / als de grote Belofte. 2. Alle op hem gefondeert 30n / die de eenige Middelaar van 't Verbond der Beloften is. 3. Alle doo; hem bevestigt 30n / ende gemaakt 30n Ja en Amen in hem, 2 Cor. 1: 20. Hy bevestigde de Beloften aan de Vaderen gedaan / Rom. 15: 8, 4. 30 30n alle doo; hem bedeeft / en uytgegeven / die daar is de

Witboerder van zyn eigen Testament / ende den groten
 Mitdeelder van al wat wy van doen hebben ; zo dat het
 geen wy van den Vader bidden / dat geeft hy zelfs / Joh.
 14: 13, 14.

Ten zevenden. Hy is de Waarheid, om dat hy ten
 vollen beantwoordt al de hoop / en verwagting van
 zyn Volk. Hy en zal haar geen Leugenaar bevonden
 worden / wat ook den Zatan haar mag inblazen /
 een ongelobig hert haar mag opgeven te denken /
 ende haar jaloersheid haar mag doen bezeffen ; en
 wat ook zyn Bedellingen nu mogen schynen te zeggen /
 zy zullen eindelyk alle bevinden / dat hy is de Waar-
 heid : ten vollen alle hare begeerten voldoende / en ge-
 vende / alles / dat zy ooit konden hopen / ofte verwag-
 ten van hem. Zy zullen eindelyk verzadigt worden
 met zyn Beeld / Psalm 17: 15. ja overbloedelyk
 verzadigt met de vettigheid van zyn Huls / Psalm 36:
 8. ende met zyn goedheid / Psalm 65: 4. ende dat
 als met merg ende vettigheid / Psalm 63: 5. Een
 gezigt van zyn Heerlykheid zal haar ten vollen voldoen /
 ende haar doen uitroepen / Genoeg. Jeremias zegt
 nu niet / gelyk hy eens zelve in de bitterheid van zyn
 Ziele / doo? de magt der verdorventheid ende ver-
 zoeking / Jeremias 15: 18. Zult gy my gantschelyk
 zyn als een leugenagtige ? als wateren die niet bestandig
 zyn ?

Ten agtsten. Hy is de Waarheid, in tegenstelling
 van alle andere wegen der Zaligheid: Want /

1. Daar is nu geen Zaligheid doo? de Wet der wer-
 ken / dat Verbond eens verbroken zynde / kan nie-
 mant meer behouden. De Wet kan het nu niet doen,
 dewylze door het vleesch kragteloos is , Rom. 8:
 3.

2. Daar is geen Zaligheid doo? de Wet van Mozes ,
 zonder Christus. Daarom is Israel / 't welk de Wet
 der regtvaardigheid zocht / tot de Wet der regtvaardig-
 heid niet gekomen / om datze die zогten / niet uit
 den gelove / maar als doo? de werken der Wet / Rom.
 9: 31, 32. zy zогten haar eigen gerechtigheid op te
 rig-

rigten / ende onderwerpen zig niet der gerechtigheid Gods / Rom. 10: 3.

3. Daar is geen Zaligheid door iets / dat met Christus vermengt word / gelijk dat den Apostel ten vollen vertoont in zynen Brieft tot de Galaten.

4. Daar is geen Zaligheid door eenige andere wegen ofte middelen / welke den Mensch kan uitvinden / ofte opbatten ; waar van geen klein getal is / gelijk wy boven toonden : Want daar is geen andere Naam gegeven / onder den Hemel / waar door wy kunnen zalig worden / dan door den Name Jesu / Hand. 4: 12. Geen Religie zal zalig maken / dan deze. Zo dat hy is de ware Zaligheid / en hy alleen is de ware Zaligheid ; en hy alleen is de zekere en veilige Zaligheid ; de gene die hem gebruiken / zullen niet mis tasten / nog bedrogen uithomen / Jesaia 35: 8.

Ten negenden. Hy is de Waarheid in opzigt van zyn leiden en bestieren van zyn Volk in de Waarheid. Hierom word hy genoemd een Leeraar van God gekomen / Johannes 3: 2. ende een die de weg Gods in der waarheid leerd / Matthei 22: 16. een Propheet magtig in woorden ende werken / Lucas 24: 19. En in dezen opzichte is hy de Waarheid uit verscheidene hoofden : naineljk /

1. Van wegen zyn leeren in eigener persoon ; God sprak door hem / Hebr. 1: 2. Hy openbaarde den zin des Vaders / Matthei 11: 27. Joh. 1: 18.

2. Van wegen zyn Gezanten / door hem gezonden / als de Propheten wel eer / de Apostelen en Leeraars daar na / die hy uitzend / om Discipelen te maken / Matth. 28: 18. en om de ogen der Blinde te openen / Hand. 26: 18.

3. Van wegen zyn Woord / 't welk hy als onzen regel nagelaten heeft / en 't welk een zeker Woord der Propheetie is / zekerder dan een stemme van den Hemel 2 Petri 1: 19.

4. Van wegen zyn instellingen / die hy bevestigt heeft als middelen / om ons in den weg der waarheid te geleiden

5. Van wegen zyn Geest / waar doo? hy het Woord klaar maakt / Joh. 14: 26. Deze Geest word gezonden om alle waarheid te leren / en om te leiden ende te bestieren in alle waarheid / Joh. 16: 13. 1 Joh. 2: 24.

6. Van wegen de handelingen van zyn Beroozienigheid binnen ons / en buiten ons / waar doo? hy ons van gelijken onderwyst in den weg der Waarheid.

Ten tienden. Hy is de Waarheid, in opzigt van zyn Getuigenis-geven aan de Waarheid / en dit doet hy /

1. Doo? hem zelven / die gegeven was tot een Getuige / Jesaia 55: 4. en quam om der Waarheid getuigenis te geven / Joh. 3: 10. Joh. 18: 37. ende was een getrouwe Getuige / Openbar. 1: 5. Openb. 3: 14.

2. Doo? zyn Dienaars / die de Waarheid des Evangeliums betuigen / doo? het zelve te verkondigen en uit te roepen.

3. Doo? zyn Martelaren / die de Waarheid met haar Bloed verzegelen / ende zo getuigenis daar aan geven / Openb. 2: 13. Openb. 17: 6. Hand. 22: 20.

4. Doo? zyn Geest / verzegelde de Waarheid der genade in een Gelovige / en zyn deel aan God doo? Christus / ende zyn recht aan alle de weldaden van het Nieuw Verbond / in den welken ook, na dat gy gelooft hebt, gy verzegelt zyt met den Heiligen Geest der belofte, dewelke is het Onderpand van onze Erffenis, Eph. 1: 13, 14.

Ten elfden. Hy is de Waarheid, in opzigt dat hy zig in alles draagt ontrent de arme Zondaars / volgens het Evangelium / en de aanbiedingen desselfs; Hy bied zig aan alle aan om niet / ende hy belooft niemand uit te werpen / die tot hem komt; en dat doet hy in waarheid; want niemand kan zeggen / dat hy een opregte en waaragtige begeerte had / om tot Jezus Christus te komen / en dat hy hem verwierp / en niet wilde op hem zien. Hy geeft moed aan alle Zondaars om te komen / die te bidden willen zyn / haar zonden te verlaten; ende belooft niemand te verwipen / die komt; en

en is 'er wel iemand / die in eigener onderbinding het contrarie kan getuigen? Hy bied aan alleom niet aan; ende heeft hy opt iemand verwoyten op het missen van een pyjs in zyn hand? Ja heeft niet de oorzaak / van datze geen toegang kregen / geweest / om datze zig dagten aan te pyzen aan Christus dooz haar waardigheid / en datze niet alles om niet wilden nemen / tot heerlykheid van zyn genade? Laat de Gelovige en andere hier sprekken uit haar eigen onderbinding / in waarheid / en in opregtigheid / en 't zal bevonden worden / dat hy was en is de Waarheid.

Ten twaalfden. Hy is de Waarheid, dewyl hy in al zyn bedeelingen van 't Evangelium / en in alle zyn werken en daden / in / en ontrent zyn eigen Volk / waaragtig en opregt is; alle zyn aanbiedingen / alle zyn beloften / alle zyn dispensaties / zyn gedaan in waarheid en opregtigheid; ja alles is gedaan uit waarheid ende opregtigheid van liefde / ware teerhertigheid / en genegentheid tot dezelve / wat ook de verdoorntheid van jaloersheid / in ongeloof / in tegendeel denke en zegge. Hy is de Waarheid, en zo alle tyd dezelve / onveranderlyk in zyn liefde / wat ook zyn dispensaties schynen te zeggen. Ende de Gelovige mag hier van wel verzekert zyn / dat hy / zynde de Waarheid, dooz hem zal zyn / al wat zyn Woord voorsteld / dat hy is / ende dat standvastelyk en onveranderlyk.

Het XII. CAPITTEL.

Eenige generale Gebruiken van deze nuttige Waarheid, dat *Christus is de Waarheid*.

Hebbende deze Waarheid dus open gelegd / zo dienden wy te gaan sprekken van de wyze / hoe de Gelovige hem zullen gebruiken / als de Waarheid, in verscheidene geballen / waar in zy hem zullen van doen hebben als de Waarheid. Maar eer wy tot de Bzonderheden kom-

men / zullen wy eerst eenige generale Gebzinken van dit nuttig Leerstuk voorstellen.

Voor eerst. Dit point der Waarheid diend / om ons te ontdecken den elendigen staat der gener / die vzeemt zyn van Christus / de Waarheid, en och of het geloofst wierde! want /

1. Zp en zyn nog niet verlost van die vzeesselpke plaag van blindheid / dwaling / onwetendheid / misbatteringen / waar onder alle van naturen zyn; een staat / die / zoze regt gezien wierd / de Ziel zou laag in het stof doen leggen.

2. Wat weg zp ook inslaan / vooz datze tot Christus komen / en terwyl zp in die staat blyven / het is een leugen / ende een valsche / dwalende / en bedrieglyke weg; Want steeds wphen zp af tot de leugenen / Psalm 40: 5. en zp zoeken na dezelve / Psalm 4: 3.

3. Wat hoop en vertrouwen zp ook mogten hebben / van dat haren weg haar dooz zal helpen / nogtans zullen zp elndelpk bevonden worden leugenen te erven / Jeremia 16: 19. ende zp zullen de dzoebigste ontzetting van hare verwagting ontmoeten / die 'er wezen kan; want in plaats van de gemeenschap Gods / en Christi / en der Engelen / ende der verheerlykte Geesten / zullen zp haar verblyf nemen by de Duivelen / en verdoemde Zielen / en dat dewyl zp geen kennis hebben tragten te krygen van de weg der waarheid; en de weg / waar in zp zyn / is maar een leugen / en een valsheid / en zo moeten zp zig noodzaaklyk bedriegen.

4. Alle hare letter-en speculatsive kennis zal haar niet helpen / zo lang zp vzeemt van hem zyn / die de Waarheid is; Haar kennis is maar onwetentheid / om dat het geen kennis is van hem / die de Waarheid is.

5. Zp hebben niemand / tot wien zp zouden gaan om hulp / en ligt / in den dag van haar duisteris / verwartheid ende benauwtheid; want zp en zyn niet de Waarheid niet verzoent / dewelke in dien dag alleen kan vast en troostelyk bevonden worden.

6. Zp en kunnen niets doen / om haar te helpen uit dier

dien staat van duisternis / en onwetenschap ; en wat zy ook doen / om zig te helpen / dat zal maar haar duisternis en elende doen groejen / om dat aldaar geen waarheid en is ; en de Waarheid / ja de Waarheid alleen kan haar wolken van dwaling / misvattingen / en onwetenschap / &c. verdriven.

Ten anderen. Hier uit zien wy de gelukkigste en gezegende staat der Gelovige / die dese waarheid omhelst hebben / en haar zielen hebben voor hem geopent gekregen / die alleen is de Waarheid : want

1. Zy zijn ten dele verlost van die zamenknoping van leugen / mislagen / mis-bezefingen / dwalingen / bedrieglykheid / en onwetenschap / waar onder zy te voren lagen / en waar onder alle de onherboopne nog leggen ; en hoewel zy niet ten vollen daar van verlost zijn / zo staat dog de dag te komen / wanneer dat zijn zal ; en 't begonnen / werk der genade en der waarheid in haar is daar een zeker pand van ; en voor tegenwoordig hebben zy grond / om te geloven / dat dat quaad niet wederom heerschappe over haar zal hebben ; dewyl zy nu onder de genade zijn / en onder de bestiering van de Waarheid.

2. Al hebben zy veel bekommerende gedachten / twyfselingen en vrezes van haar staat en gelegentheid / en zy menigmaal denken / dat zy d'een ofte d'andere dag by de weg zullen omkomen / en dat al haar hoop en vertrouwen zal vergaan ; nochtans hebbende zig aan Waarheid en aan de Waarheid overgegeven / zo zullen zy eludelyk niet missen in haar verwagting , de Waarheid zal haar behouden aan d'andere zyde aan land zetten. De waarheid zal geen leugen bevonden worden.

3. Zy hebben een vast een bestendig Vriend / om tot hem te gaan / in een dag van duisternis / wolken / twyfselingen / als valsheid en leugenen schynen te zullen overmogen / namelyk de Waarheid , die haar alleen kan helpen in dien dag.

4. Al is de keenuisse die zy van God en van de verborgentheden des Evangeliums hebben / maar klein / nochtans die kleine mate / zynde haar geleert van hem / die de

de Waarheid is / en vloeiende van de Waarheid / zal bebonden worden heiligmakende en zaligmakende.

5. Zp hebben grond / om te hopen meer vryheid van dwalingen en bedrieglyke leugenen / dan andere; want zp hebben den weg der waarheid verkoren / en zig aan 't geleid der waarheid overgegeven.

Tegenwerping. Maar dzinken en nemen zelfs de gelovige de dwalingen niet wel in / en pleiten daar voor / zo wel als andere; en is het niet zomtyds bebonden / datze zelfs leven en sterben in eenige misvattingen en dwalingen?

Ik antwoorde: Ik sta toe / de Heere mag zelfs eenige van de zyne laten vallen in eenige dwalingen / en voor een tyd / en misschien alle hare dagen daar in laten blyven; op dat daar door 1. alle mogten leren te beven en te vrezen / en haar zaligheid uit te werken in vreeze en beven. 2. Op dat zommige daar door mogten beproeft worden / Dan. 12: 35. 3. Op dat andere haren hals daar op breeken zouden. 4. Op dat hy haar zelf straffe / wegens datze dat gebruik van waarheid / en van de Waarheid niet gemaakt en hebben / 't welk zp zouden gemaakt hebben. Nog wy dienen op deze weinige dingen agt te geven:

1. Dat 'er veel meer onherbbaarne menschen zyn / die in dwalinge vallen.

Indien de zyne t'eeniger tyd in dwaling vallen / zo blyven zp daar niet altyd in tot den einde; God doet d'een ofte d'andere tyd / tot zyn eigen heerlykheid / de waarheid op haar zielen schynen / dewelke die misvatting ontdekt / en terstond maakt Gods genade in haar ziel / datze daar van een grouwel hebben.

3. Of indien zommige daar in tot den dag hares doods blyven / zo hebben zp 'er dog berouw van door een ingewillikelde boetvaardigheid / gelyk zp berouw hebben van andere onbekende en ongeziene quaden / die in haar ziel leggen / zo dat de dwaling haar ziel niet en verderft.

4. Daar zyn zommige grobe dwalingen / die een wedergeboorne ziel niet ligt kan omhelzen / of indien zp die door

dooz een misvatting / of dooz de kragt van een verzoeking / omhelzen / so en kunnen sy die dog niet her-
telyk aannemen / wat zy ook mogten vooz een tyd uit-
wendig schynen te doen / dooz verdorventheid en hoog-
moed ; en dat dewyle zelfs de daaglyksche oeffening der
genade die zal ontdekken / en so zullen zy bevonden
worden te zyn tegen haar daaglyksche onderbinding/
gelyk sommige gevoelens van de Papisten , Arminianen,
Socinianen , Quakeren , dewelke een begenadigende ziel
(als zy niet word weggevoert dooz den stroom der ver-
dorventheid / en dooz het ontweder van een verzoeking)
niet kan nalaten te merken / dat tegenspreken tegen de
daaglyksche werkingen van de genade in hare ziele / en
tegen de bewegingen van haar geheiligde ziel / in 't ge-
bed en andere heilige pligten / en so en kunnen die
gelovige niet anders bevinden / dooz haar eygen erba-
rentheid / als dat zy valsch zyn.

Ten darden. Hier is grond van een scharpe bestraf-
sing van de godloze / die in het ongeloof blyven / en

1. Die niet willen geloben / nog eenig credit geven
aan zyn beloften / waar mede hy arme zielen zoekt te
lokken / om tot hem te komen om het Leven.

2. Die ook niet en willen zyn dzeigementen geloben /
waar mede hy de zielen pleegt in roere te stellen / en haar
aan te zetten tot haar plicht.

3. Die ook zyn aanbiedingen niet willen geloben en
aannemen / als waaragtig.

4. Die niet en willen geloben / dat hy is de ware Pro-
pheet / Priester en Koning / die de zielen van de hel en
de dood moet behouden / en hem daarom geen emploi
willen geven in zyn ampten.

Al 't welke niet anders kan zyn / dan een hoge terg-
ing : want in der daad / het is so veel te zeggen / als dat
hy niet en is de Waarheid , nog waardig geloofd te wor-
den. Laat haar dit opmerken / en zien / hoe zy meinen
dat hy dit van hare handen zal nemen. Niemand zal het
wel nemen / dat een ander hem noemt ofte houd vooz een
leigenaar ; en kunnen zy denken / dat Christus het wel van
haar nemen zal / dat hy van haar vooz een Leigenaar
ge-

gehouden word? wat meinen zy dat het zal zyn / daar door beschuldigt te worden in den groten dag? Nu / dit is de waarheid / alle ongelovige / gelyk zy God tot een Leugenaar maken / (O schizisphie en grouwlyke misdaad! wiens hairen zouden niet te berge staan / als hy dit hoort / 1 johannes 5: 10, 11. Die God niet en gelooft, heeft hem tot een Leugenaar gemaakt, om dat hy het getuygenis niet en gelooft, dat God van zyn Zoon gegeven heeft, en dit is 't getuigenis, dat God ons het eenwige leven gegeven heeft, en dit leven is in zyn Zoon) Zo maken zy ook den Zoon Gods tot een Leugenaar / in alle zyn woorden / in alle zyn Ampten / en in alle zyn werken; en zy maken den H. Geest tot een Leugenaar / in die waarheid niet te geloven / die hy als een vaste waarheid verzegelt heeft. Zy maken het verbond der borgtogt tusschen de Vader en de Zoon tot een enkele leugen / en een vercieling. O vreeslyke zaak! Zy maken het woord der waarheid tot een leugen / en zy maken alle de Heiligen tot leugenaars / en alle de Dienaars van Jezus Christus tot Leugenaars / die deze waarheid verkondigen / en de Heiligen / die dezelve geloven en daar op rusten.

Ten vierden. Hier uit is de grond van bestraffing van hore / daar in /

1. Dat zy zyn woorden / nog zyn beloften / nog zyn dzeigementen niet vastelyk genoeg geloven / gelyk te dwyls blykt aan d'eene zyde door haar bezwykingen / en breezen / en aan andere zyde door haar zoogeloosheid / en losse wandel.

2. Dat zy hem niet en gebruiken in alle geballen / gelyk zy moesten; zyn Ampten leggen daar ter zyde / ende worden niet gebruikt; en men gaat tot hem niet als de Waarheid, in geballen die zyn hulp vereischen als de Waarheid, dat is / in geballen van duisternis / twyffelingen / verwarringen / onkenntis van haar geval en staat / en diergelyke.

3. Dat zy tot hem niet en naderen / nog tot God door hem / hertelyk en inniglyk / als de regte Waarheid en de ware Weg.

4. Datze

4. Datze niet met vertrouwen op hem rusten / in alle zwaarigheden / als zynde de waarheid die haar niet en zal beërven / nog te leu stellen.

5. Dat zy zig niet in hem verbylden / als voldaan met hem / die de Waarheid is / in het missen van alle andere dingen.

Ten vyfden. De regte aanmerking van deze waarheid / diende ons steeds te binnen te brengen verscheide ne grote pligten / als daar zyn /

1. Dat men zig zoude ontfarmen over die plaatzen / alwaar van deze Waarheid niet gehoozd word / gelyk onder Turken en Heidenen , of aldaar zy verduistert word dooz superstitie en menschelyke bonden / gelyk onder Papisten ; ofte alwaar zy wel klaar geschenen heeft / maar nu verduistert is / gelyk in sommige Kerken / die nu onder de overweldigende magt der verdoz bentheid zyn ; ofte eindelyk alwaar zy in haar kragt en luister niet en word aangenomen / gelykze helaas te weynig word aangenomen in de beste en zuiverste Kerken.

2. Dat men aan hem zoude dankbaar zyn / vooz dat hy deze waarheid in de Wereld bekend maakt / en in 't byzonder in de plaats / alwaar wy geboren zyn / ofte ons verbyf hadden ; en nog meer / om dat hy onze herten heeft geneigt tot een lief-hebben van deze waarheid , in eenige zwakke mate / tot een omhelzen van dezelve / tot een overgeven van ons zelven / om daar dooz geleid / geregeert en bestiert te worden.

3. Dat men ieder deeltjen van de waarheid hoog-agte om zynent wil / die de waarheid is / bestuderende dezelve om zynent wil / beminnende die om zynent wil houdende die vast om zynent wil / getuigende daar dooz na dat wy geroepen worden / om zynent wil. Wy dienden de waarheid te kopen en niet te verkopen / Spr. 23: 23. en wy dienden daar vooz te pleiten en kloeft daar vooz te zyn / Jesaia 59: 4, 14. Jeremia 7: 28. Jeremia 9: 3.

4. Dat men deel neme met hem / en met zyn zaak / in alle gevaarlykheden ; Want de waarheid is altyd
aan

aan zyn zyde / en de waarheid zal eyndelyk overmogen.

5. Dat men hem emplot geve in onse twyffelingen en zwaarigheden / 't zy die zyn / 1. Ontrent eenige verschil punten van waarheid / die in debat komen / en de Kerk beroeren. 2. Ofte ontrent onze eyge staat en gelegenheid / die dooz den Satan word bestreden / ofte dooz 't valsche hert word in twyffel getrokken / Of 3. Ontrent onze gedraging in onze dagelyksche wandel In allen dezen / en diergelyke / dienden wy de Waarheid te emploieren / op dat wy in de waarheid mogten geleid worden / en dooz de waarheid geleert / om op zekere paden te wandelen.

6. Dat men zig in alles vooz hem drage als Waaragtige: Want hy is Waarheid, en de Waarheyd, ende zo kan hy niet bedrogen worden; en daarom zouden wy vooz hem wandelen in opregtigheid / en eenvoudigheid des herten / zonder bedrog / geveinstheid / ofte valsheid / op dat wy 'er mogen uit-zien als Kinderen der waarheid / en des daags / en des ligs / en Kinderen die niet liegen nog veinsen zullen / Ief. 63: 8. niet gelyk de gene / welke Gode loogen / Psalm 78:38. Ief. 59: 13.

7. Dat wy hem alleen vooz onzen Leidzman ten Hemel nemen / dooz ons eigen verstand / wysheid en gaauwigheid te verloochenen / en dooz op hem te zien / ende berusten / die alleen is de Waarheid / ende zo dooz hem te erkennen in alle onse wegen / dooz van hem af te hangen / om Ligt en staad / met eenvoudigheid des herten / met nedrigheid / naarstigheit / ende waarheid in het bliuwsen.

8. Dat wy ons zelven dagelyks aan hem en aanzien geleid overgeven / en ons eygen wil / humeur / party ofte opinien verloochenen: Want hy alleen is Waarheid / endz kan ons alleen regt bestieren; en te dezen einde dieuden wy ons zelven het woord zeer gemeenzaam te maken / 't welke onzen regel is / en te zoeken na den Geest / dien Christus heeft beloofd / dat ons in alle waarheid zal leiden.

Ten zesden. Diende dit niet een sterke aanleiding te we-

wezen voor ons allen om hem die de Waarheid / en alleen de Waarheid is / aan te vatten / en te grijpen ; Nademaal /

1. Alle andere wegen die wy kunnen nemen / ons eindelyk een leugen zullen bevonden worden.

2. Hy is het wezen / en geen schaduw / en alle die hem lief hebben , zullen beërven dat bestendig en wezentlyk is : Want hy zal hare schatkamers vervullen , Spreuk. 8: 21.

3. De gene / die hem omhelzen / zullen niet afzwerben / nog misleid worden : want zyn mond zal de waarheid uitspreken , en de godloosheid is zynen lippen een grouwel , Spreuk. 8: 7. Alle de redenen zynes monts zyn in gerechtigheid : Daar en is niets verdraaits , nogte verkeerts in , vs 8. Hy is wysheid , ende woont by de kloekzinnigheid , ende vind de kennisse aller bedagzaamheid , vs 12. Raad en het wezen is zyne ; hy heeft verstand en sterkte , vs 14.

4. Hy zal alle zyn beloften te zynner tyd goed maken / en geven een bestraan en wezen aan die alle : Want hy is de Waarheid , en de waarheid moet zyn beloften gestand doen / en die alle verbullen.

5. Hy en zal ooit / ja ooit niet / de zyne verlaten / nog haar begeven / Hebreëen 13: 5. Hy is waarheid / ende kan niet bedriegen ; hy en kan niet verlaten ; nog de verwagtinge te leut zetten : hy is een spring-ader der wateren / welkers wateren niet en ontbreken / Jes. 58: 11. Daarom kunnen zy niet in 't eind in haar verwagting bedrogen worden / nog omkomen.

6. De waarheid zal haar vrij maken / Joh. 8: 32, 36. en zo haar verlossen van haar staat der zonde / en der sleude / waar in zy als gevangene lagen / en van die geestelyke dienstbaarheid en slaverny vrij stellen / onder welke zy gehouden wierden.

Ten zevenden. Dit kan voor de Gelovige een spring-ader van vertroosting zyn in vele gevallen als name-lyk /

1. Als dwaling en godloosheid schynen voorspoe-

dig te zyn / en d'overhand te hebben ; want hoewel zy
 voór een tyd d'overhand hebben / zo zal dog waarheid
 eindelyk overwinnen / en de Waarheid zal alles te vo-
 ren komen. **Hy is Waarheid** / en zal pleiten voór de
 waarheid.

2. Als vrynden / bekende / en nabestaande haar be-
 geven / en Vader en Moeder haar verlaten / de waar-
 heid zal haar opnemen. **Hy die de Waarheid is** / zal
 zyn naam beantwoorden / en nooit bedriegen / nooit
 verlaten.

3. Als rykdommen / ceren / plaizieren / of waar haar
 hert ook na uitgegaan heeft / haar bebonden worden
 gelph zomer-beekskens : Want de waarheid zal haar
 de zelve zyn in alle geslagten. Daar is geen schaduw
 van omkering by hem. De waarheid is altyd waar-
 heid en waaragtig.

4. Als wy vrezin / dat of wy of andere zullen afval-
 len in een dag van beproeving / en van de Waarheid af-
 heren. Al worden alle Menschen leugenaars en bedrie-
 gers bebonden / zo zal de Waarheid dezelve blyven / en
 blyven staan tegen alle de stormen van tegenstand.

5. Als ongeloof ons wilde doen in twyffel trekken de
 waarheid der beloften / het geloof / van dat **hy is Waar-**
heid zelf / en de Waarheid , ja Waarheid in het afgetrok-
 kene / zoude het ongeloof zo beschaamt maken / dat het
 niet zou bestaan ; Zal waarheid feilen ? Zal niet de waar-
 heid waaragtig zyn ? Wat een tegenspreking zou dat
 zyn ?

6. Als wy niet en weten / hoe de tegenwerpingen van
 de Zatan / en van een valsch bedrieglyk hert te beant-
 woorden : Want waarheid kan ligt alle schyn redenen
 beantwoorden ; en **hy die de Waarheid is** / kan alle te-
 genwerpingen tegen de waarheid verdryven ; de waar-
 heid is onbezwinklyk / ende kan tegen alles uitslaan.

7. Als wy niet kunnen weten nog ontdekken de tre-
 ken en loogheden van den Zatan / de Waarheid kan de
 diepten des Satans ontdekken / en maken de arme ziel
 dezelve meer bekend / zo dat zy niet meer onwetende zal
 zyn van zyn gedagten.

8. Als

8. Als de gedagten aan de bedrieglykheid van ons hert ons ontstellen / de diepte waar van wy niet en kunnen doorgronden. Dit kan ons dan troosten / dat de waarheid 't hert en de nieren kan doorzoeken / Jer. 17: 9, 10.

9. Als wy niet en kunnen zeggen / welke onze ziekte en ongetempertheid is / en zo geen geboeglyke remedien nog hulp van God kunnen zoeken? O wat een troost is het! te weten / en te geloven / dat hy is de Waarheid, met welken wy te doen hebben / en zo onze ongestalte volmaaktelyk kent / met alle desselfs oorzaken / en toevalsen. De waarheid kan in geen verzet zyn / om onze ziekten te onderkennen; en zo kan hy ook niet onweten de zyn van de beguaamste en alleen veilige genezingen.

10. Als wy niet en weten wat in 't gebed te bidden / als niet wetende wat best voor ons is; zo is het troostelyk te gedenken / dat wy te doen hebben met de Waarheid, die volkomelyk kennis van dat alles heeft / en weet wat best is.

11. Als wy niet en weten / hoe de lasteringen der tegenpartydgers te beantwoorden; zo is het troostelyk te weten dat hy is de Waarheid / die na de waarheid zal horen / als menschen niet en willen / en zal de waarheid aantrekken en voorstaan / als de vyanden doen wat zy kunnen / om een eerlyk man zyn goede zaak te verduistern / het is troostelyk te weten / dat wy op de Waarheid hebben te appelleren / gelyk David Psalm 7. en 17.

12. Als wy denken aan ons eigen verbond-breken / en bedrieglyk handelen met God. Het is dan troostelyk te gedenken / dat hoewel wy en alle menschen leugenaars zyn en bedrieglyk handelen met hem / hy nochtans de Waarheid is / en zyn Verbond eeuwiglyk zal houden. Hy en zal / hy en kan hem zelven niet verloochenen.

Ten agtsten. Hier uit kunnen wy zekerlyk besluiten / dat de waarheid / die Christi zaak is / eindelyk zal overmogen; want hy is Waarheid, ja de Waarheid; en zo blyft de waarheid; derhalven moet hy overmogen; en alle de monden der leugenaars moeten gestopt worden;

30 laat ons dan verzekert blyven / dat de waarheid eindelyk zal victorieus zyn / en dat de zake Christi de overwinning zal hebben / en dat

1. Hoewel de vanden der waarheid en van de zake Christi vermenigvuldigt zyn / en daar vele zyn / die tegen dezelve opstaan.

2. Al mogten die vanden boosspoedig zyn / en dat boos een lange tyd / en zy haren koers van dwaling en godloosheid niet een opgeheven hand aanboeren.

3. Al mogten 'er weinige gebonden worden / die vrienden van de waarheid zyn / en dezelve aantrekken in een bozen dag.

4. Ja al mogten vele van die gene / die dezelve wel eer aantrokken / en boos stonden / eindelyk den rugge daar toe keren / gelyk Demas dede.

5. Al mogten de gene / die standvastig en getrouw blyven / onder smaadheden leggen / en onderzukt worden door zware vervolging / wegens 't aankleven aan de waarheid / en het standvastig staan op de goede zaak.

6. Ja al mogten alle dingen in de voorzienigheid schynen te zeggen / dat de waarheid niet wederom zal opstaan / maar dat het alles in tegendeel schynt t'zamen te spannen tegen dezelve.

Ten negenden. Kunnen wy hier uit niet lezen / welke onzen weg en koers zou zyn in een tyd / als een Geest der dwaling is uitgegaan / en vele daar mede van haar vastigheid geraakt zyn ; ofte als wy twyffelagtig zyn / wat te doen / ofte wat zyde van het dispuut te nemen ? O ! dan is het de regte tyd voor ons / de Waarheid te gebruiken / na-by hem te leven / die de Waarheid is / op hem te wagten / en aan hem te hangen niet eenboudigheid des herten.

Tegenwerping. Maar vele zelfs van zyn eigen Volk dwalen en gaan ter zyde. Ik antwoorde : Dat is waar / nogtans / 1. Dat zal voor u geen verschoning zyn. Ja 2. dat zoude u te meer doen vrezzen en beven. 3. En het diende u aan te zetten / om nader by Christening te leggen / en ernstiger met hem te worstelen om den Geest des ligts. |

ligt / en der waarheid / en om volstandiger en getrouwer van hem af te hangen / met eenvoudigheid des herten / en om uw ziel en wegen aan hem als de God der waarheid / ende als de Waarheid over te geven / op dat gy in alle waarheid mogt geleid worden.

Ten tienden. Dit diende ons op te wekken / om tot hem te gaan / en hem te gebruiken als de Waarheid; in alle gevallen / waar in wy de hand der waarheid mogten van doen hebben / om ons te helpen; en te dezen einde moesten wy deze byzonderheden beherigen.

Voor eerst. Wy moesten leven in de gestadige overtuiging van onze onwetenschap / blindheid / gebreke / gereedheid om te missen en te dwalen. Dit is klaar en baardspijkelyk / en word bewezen een waarheid te zyn door dagelysche ondervinding; nochtan hoe weinig word het geloofd / dat het zo met ons is? Zien wy / en geloven wy de Atheïsterij van onze herten? Zien wy en geloven wy de gebreke van onze herten? Zyn wy jaloers over dezelve / gelyk wy behoren te zyn? Och dat het zo ware! Laat dit dan van ons meer beherigt worden.

Ten tweden. Laat ons leven in de overtuigtheid hier van / dat hy alleen / en niets nevens hem / zal magtig zyn / onze twyffelingen op te klaren / onze wolken te verdryven / onze misvattingen aan te wyzen / ons ligt te zenden / en de waarheid aan ons te openbaren; niet onze eigene bevluyting / moeiten / gebeden / pligten / geleerdheid / verstand / Leeraars / Belyders / en erbare Christenen / en diergelyke.

Ten darden. Wy dienden ons zelven dagelyks aan hem over te geven / als de Waarheid / in alle de voornoemde opzigten / en hem in onze zielen te ontfangen als zodanig / op dat hy aldaar mogte wonen / en blyven. Dan zal de waarheid ons byp maken / en indien de Zoon ons byp maakt / zo zullen wy waarlyk byp zyn.

Ten vierden. Daar diende te wezen veel eenvoudige afhanging van Hem / om licht / onderwyzing / bestiering / en geleid in alle onze noodwendigheden.

Ten vyfden. Ook moest 'er wezen een afhangen van hem met geduld / gebende hem vyfheid / om zyn eigen weg en tyd te nemen / en men moest dat aan hem laten.

Ten zesden. Wy dienen ons met alle middelen te wagten van zulke dingen / die hinderingen zyn / en booz ons hinderblokken zullen wezen in deze zaak / als daar zyn :

1. Boozoordelen tegen de waarheid ; want dan zullen wy het licht klein agten / en alle de bestieringen / en onderwyzingen van den Geest verwerpen / als niet overeen-komende met ons booz-geoordeelde geboelen.

2. Een moedwillige afkering van de waarheid / gelijk die / 2 Tim. 4: 4. Tit. 1: 14.

3. Gezetheid op ons eigen oordeel en geboelens / het welk hardnekkigheid veroorzaakt.

4. Hoogmoed en waan / als meinnende / dat wy zo wys zyn / dat wy geen onderrigting van doen hebben / en dit veroorzaakt een zelfs-vertrouwen.

5. Te veel uitzien na / en te veel hangen aan menschen / die maar instrumenten zyn / verheffende die als onfeilbaar / en onfangende zonder verder onderzoek / al wat zy zeggen / niet gelijk die van Berreen / Hand. 17. Dit is een grote verhindering voor het aannemen van de waarheid / en zeer nadeelig.

6. Een verzuimen van 't gebruik der middelen / die God te dezen einde ingestelt heeft.

7. Of een hangen te veel aan de middelen / en zo de zelfde misplaatzen / gebende die zyne plaats.

8. Te veel leunen op ons eigen verstand / Wysheid en kennisse / &c.

9. Een wederstaan van de waarheid. 2 Tim. 3: 8.

Van deze en diergelijke hinderpalen diende men zig te wagten / op datze niet hinderen ons verkrypen van de kennis der waarheid.

Ten zevenden. Daar moest veel oefening van 't Gebed zyn; want dit is de voornaamste wyze en 't middel / door welk het licht in de ziel gevoert word. Daar diende ook een ernst en Christeljk lezen en horen van 't Woord te zyn / 't welk is de waarheid , en het Woord der waarheid

heid, en de Schrift der waarheid: en deze pligten moesten betragt worden: 1. Met veel zelfs-verloochening. 2. Met veel eenvoudigheid des herten. 3. Met veel nedrigheid. 4. Met veel willigheid en volbaardigheid / om onderwezen te worden. 5. Met veel ernst en bligtigheid / en 6. Met geloof en afhanging van God / om zyn zegen en beademing.

Ten agtten. Wy moesten ons wagten van op ons eigen verstand te vertrouwen / of op het oordeel van andere menschen; ook en moesten wy niet zien op 't geen meest ober-een komt met ons eigen humeur / nog op 't geen de schoonste schyn / en toejuiching heeft: want dat kan ons bedriegen.

Ten negenden. Wy moeten open-leggen booz de in-bloeden en stralen van 't Licht / door 't geloof te oeffenen / in ernstige begeertens na hem / geduldig wagten op hem / eenvoudig uitzien na hem / behertigende zyn Naam / en zyn betrekkingen / beloften / en verbintenissen / tot versterking van ons geloof en vertrouwen.

Ten tienden. Wy moesten arbeiden / om vast te houden al wat hy ons leert door zyn Woord en Geest / en niet bevonden worden door-lekkende vaten. Hier toewekt den Apostel op / Hebr. 2: 1. Daarom moeten wy ons te meer houden, aan't geen van ons gehoord is, op dat wy niet t'eeniger tyd door en vloejen. Ja wy dienden ook in de waarheid bevestigd te zyn. 2 Pet. 1: 12.

Ten elfden. Wy moesten ons wagten van te berusten op een gedaante van waarheid / gelyk die deden / waar van wy lezen / Rom. 2: 20. en van de waarheid in ongeregtheid t'onder te houden / gelyk die Rom. 1: 18. en van dezelve ongehoorzaam te zyn / gelyk die waar van verhaalt word Rom. 2: 8. ziet ook Gal. 3: 1. en Gal 5: 7.

Ten twaalfden. Wy moesten de waarheid aannemen / zo datze in ons mocht heerschen en meester zyn / ons oordeel / wil / en genegentheden mocht gebangen nemen / en datze mocht uitbreken in de practyke: En dit bevat verscheidene pligten / als daar zyn 1. De waarheid in ons

te hebben : daar / indien wy heel anders in de practyk
zyn / de waarheid in ons niet en is / 1 Joh. 1: 8. 1 Joh.
2: 4. 2. Te zyn uit de waarheid, als behorende tot
desselfs jurisdictie / kragt / en bevel / 1 Joh. 3: 19.
Joh. 18: 37. 3. Te doen de waarheid, door ware ge-
meenschap met hem te hebben. 1 Joh. 1: 6. 4. Te
lendenen omgord te hebben met de waarheid, Eph. 6: 14.
5. De liefde der waarheid aan te nemen / 2 Theff. 2: 10.
6. Van hem onderwezen te worden gelyk de waarheid
in Jezus is, Eph. 4: 21. 7. De ziele te reinigen, in de
waarheid en die te gehoorzamen. 1 Pet. 1: 22. 8. Te
wandelen in de waarheid, 2 Joh. 4: 3. Joh. 4. Ps 86: 11.

Dit zal genoeg zyn / om open te leggen en toe te passen
in 't generaal / deze voortreffelyke waarheid / dat Christus
is de Waarheid. Wy zullen nu komen / en maken eenig
byzonderder gebruik van dit kostelyke leer-point / door
te spreken over een eenige byzondere gevallen (waar van
wy exempelen zullen geven / door welke de verstandige
Christen mogt geholpen worden / om te verstaan / hoe
zig te dragen / en hoe Christus te gebruiken in andere dier-
gelyke gevallen) waar in Christus gebruikt moet wor-
den / als de Waarheid. En wy zullen tonen / hoe de
Gelovige Gent moeten gebruiken in deze gevallen / als
de Waarheid.

Het XIII. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken als *de Waar-*
heid, tot wasdom in kennis.

Het is een gebodene plicht / dat wy zouden
opwassen in de kennisse Jesu Christi / 2 Petri
3: 18. En dewyle de kennisse van hem
is het eeuwige leven / Iohannes 17: 3 en
dat onze mate van kennisse van hem maar onvol-
maakt is ; want wy kennen maar ten dele / zo han-
het.

het niet anders dan een nuttige pligt wezen / en een begeerlyke zaak / te groejen in dese kennisse. Dit is te warden waardiglyk den Heere in alle welbehaaglykheid / te wassen in kennisse Gods / Col. 1: 10. kennis moet geboegt worden tot de deugt / en zy legt een grond voor andere Christelyke deugden / 2 Pet. 3: 5, 6. In deze kennis moeten wy niet onbegrijpbaar zyn / 2 Pet. 1: 8. En dit zyn de 30 een nodige / 30 begeerlyke / en 30 nuttige / en 30 voorzeggende genade / 30 kan de gelovige niet anders dan begeren / meer en meer daar van te hebben / inzonderheid nademaal het een deel is van 't Beeld Gods / Col. 3: 10.

Du het is de waarheid, die haar hier van boren tot agteren moet leren. Het ligt der kennisse van de heerlykheid Gods moet men hebben in 't aangezichte Jesu Christi / 2 Cor. 4: 6. De vraag is dan / hoe wy Jezus Christus te dien einde zouden gebruiken / op dat wy meer van deze uitnemende kennisse mogen krygen.

Om dit open te leggen / zal ik deze bestieringen voorstellen /

Voor eerst. Het is goed te leven in een gestadige overtuiging van een noodzakelykheid / van dat hy ons lere; en dit bevat deze byzonderheden /

1. Dat wy dienden bewust te zyn van onze onwetendheid / zelfs als wy meest weten / ofte meest meynen te weten / gedenkende dat de beste maar ten dele kent / 1 Cor. 13: 9. Hoe wy meer ware kennis verkrygen / hoe wy meer zullen zien en overtuigt zyn van onze onwetendheid / om dat hoe wy meer weten / hoe wy meer zullen ontdekken de wysheid en onbegrypelykheid van dat voorwerp / 't welk voorgesteld wort aan onze kennis.

2. Dat wy dienden te gedenken / hoe bedrygelyk onze herten zyn / en hoe gereed zy zyn / om op een schaduw van kennis te gaan neerzitten / zelfs als wy niets en kennen / gelyk wy behoorde te kennen / 1 Cor. 8: 2. En dit zal ons jaloers en wakend houden.

3. Wy moesten ook gedenken / om onze jalouzie over onze eegene herten / en de wagt houding te beboerden / dat onze herten van naturen afkerig zyn van eenige

ware en zaligmakende kennis; wat begeerte daar ook van naturen zy na kennis van verborge zaken / uit curieusheid / en van natuurlyke saken / of van geestelyke zaken / als natuurlyke / tot volmaking van de natuur / gelyk men mogt voorgeven; waar door de gene die kennis vermeederen / in der daad smerte vermeederen / Prediker 1: 18. zo is 'er nogtans geen genegentheid in ons van nature na geestelyke en zaligmakende kennis / maar een afkeer des herten daar van.

4. Dat wy dienen te bedenken en te kennen de absolute noodzaaklykheid van deze kennis / hoe nodig zy is tot onze Christelyke gemeenschap met God / en tot onzen Christelyken wandel met andere; hoe nodig / op dat wy goed gebruik maken van de generale en byzondere dispensatiën; wat een edelen cleraat het is voor een Christen / en een nodig deel van het Beeld Gods / 't welk wy verloren hebben.

Ten tweden. Op deze genoemde gronden / moesten wy ook hier van overtuigt zyn / dat wy van ons zelve en door onze natuurlyke gaven / bequaamheden / gewoetheid en snedigheid / niet kunnen tot deze zaligmakende kennis komen / dewelke een byzondere en zaligmakende genade is / en dienvolgens in de ziel moet gewrogt worden door een godlyke hand / naamlyk de magtige kragt Gods. Wy kunnen wel door onze private studie ende lezen tot een letter-herffen / en beschouwende kennis geraken / die ons zal opblazen / 1 Cor. 8: 1. Maar daar door zullen wy nooit komen tot deze kennis / die geestelyk / hertelyk / en practicaal / en zo zaligmakende is; wy moeten hier de zalvinge hebben / die ons alle dingen lere. En hier van moesten wy overredet zyn / op dat wy moeten na een hoger hand opzien / om licht / en onderwysing.

Ten darden. Het oog moet geslagen zyn op Christi wel-verzienheid en bequaamheid tot dit werk van ons te leren: te weten /

1. Ons oog moet op hem zien / als de substantieele wyjsheid des Vaders / Spreuk. 8.

2. Ons

2. Ons oog moet hem zien / als een die uit den schoot des Vaders gekomen is / Joh. 1: 18. en zo genoegzaam bequaam / om ons de verborghtheden Gods tot zaligheid bekend te maken.

3. Ons oog moet op hem zien als de Middelaar / ten vollen begaast met alle noodzaaklykheden / tot dit deel van zyn werk / en zo als hebbende te dezen einde den Geest ontfangen zonder maat / Joh. 3: 34. en als hebbende in hem verborghen alle de schatten van wysheid en kennisse / Col. 2: 3. en als hebbende alle volheid in hem wonende / Col. 1: 19. ziet ook Jes. 11: 2. en Jes. 61: 1, 2.

4. Ons oog moet op hem zien / als hebbende magt / om den Geest te zenden / die zalving die ons alles leerd / en die de waarheid is / en geen leugen / 1 Joh. 2: 20, 26. niet alleen by wege van voorbidding / en smeking / verzoekende dien van den Vader / Joh. 14: 16, 17. maar ook autoritatibelyk / als t'samen een met den Vader. De Vader zend hem in Christi Naam / Joh. 14: 26. en Christus zend hem van den Vader / Joh. 15: 26. en dezen Geest der waarheid / die in alle waarheid leid / zal het van Christus ontfangen / ende tonen het aan ons / Joh. 16: 13, 14, 15.

Ten vierden. Daar moest wezen een broging en beschonwing van Christi volvaardigheid / willigheid / en verbintenig / om in dezen geballe te helpen / en dit zal de ziel aanmoedigen / om voort te gaan. En te dezen einde zouden wy deze dingen moeten gedenken :

1. Dat hy verbonden staat / om ons te helpen met onderwysing / uit kragt van zyn Ampt / als een Prophet / een leider / en een gebieder / Jes. 55: 4.

2. Dat hy van den Vader commissie heeft te dezen einde / en dat hy zo is des Vaders Vinet / en gegeven is tot een Licht der Heidenen / Jes. 42: 6. Jes. 49: 6. En de Vader word gezeyd door hem ofte in hem te spreken / Hebr. 1: 1.

3. Dat hy zyn gaven en heerdanigheden te dezen einde en oogmerke ontfangen heeft / op dat hy aan zyn leden mogt

mogt uitgeven en uitdelen / na haar nood / gelyk dat blykt / Psalm 68: 19. vergeleken met Eph. 4: 8. het geen hy in d'eene plaats gezeld word ontfangen te hebben / dat word hy in d'andere gezeld gegeven te hebben.

4. Dat hy dit werk alreeds begonnen heeft in zyn nabollgers / en daarom staat hy verbonden / dat hy dit volmaakt zie : Want alle zyn werken zyn volmaakte werken.

5. Dat hy een liefde tot zyn Scholleren heeft / en een begeerte / om haar alle te doen toeneemen en voortgaan in kennis ; dewyle dit zyn heerlykheid is / die daar is haar Meester en Leeraar.

6. Dat hy wegen en middelen en een gestadige koers heeft voorgesteld / tot onderwyzing van zyn Volk : Want /

1. Hy heeft zyn woord / en gezette en bevestigde instellingen te dezen einde gegeven.

2. Hy heeft een Predikdienst bevestigd / tot onderwyzing van zyn Volk / Eph. 4 8, 9, 10.

3. Hy heeft Personen tot dit werk van de Predikdienst begaast / 1 Cor. 12 4, 11.

4. Hy agtervolgt deze Dienaars in de getrouwe bediening van haar Ampt / en door zyn zegen en Geest maakt hy haar werk voorspoedig en kragtadig in de zyne / na dat hy het bequaam oordeelt.

Ten vyfden. Het oog moest wezen geslagen op de beloften van 't Genade-verbond / te dien einde gedaan / 't zy algemeene / ofte byzondere / of beide / gelyk als die wy hebben Jesaia 11: 9. Habakuk 2: 14. De Aarde zal vervuld worden, dat zy de heerlykheid des Heren bekenne, of de Aarde zal vol kennis des Heren zyn, gelyk de wateren den bodem der Zee bedekken ; En die belofte / Jesaia 32: 4. Het herte der onbedagtzamen zal de wetenschap verstaan, &c. en Jeremia 31: 34. Zy zullen my alle kennen, &c.

Ten zesden. Daar moeste wezen een gestadig / blytig / ernstig en eenboudig gebruik van de middelen der kennis / met

te gebruiken, tot wasdom in kennis. 205

met een getrouw afhangen van Christus door 't gelobe /
gryppende hem aan in zyn betrekkingen / Ampten / ver-
bintenissen en beloften / en wagtende op zyn ademing /
in hoop / en lydzaamheid / Psalm 25: 5.

Ten zevenden. Daar dient wagt gehouden te wor-
den tegen al / wat dit werk zoude kunnen stuiten / en
hem daar in bedoeven ; en daarom dienden wy ons wel
te wagen /

1. Van de kennis laag te stellen / en klein te agten :
Want dit zal hem bedoeven / en om zo te spreken / van
het werk afzetten.

2. Van eenige mate van kennis / die hy heeft / qua-
lyk aan te leggen.

3. Van de middelen en ingesielde Godsdiensten moe-
de te worden / door dewelke hy de kennis pleegt tot onze
ziele in te voeren.

4. Van den Heiligen Israëls te bepalen tot dit ofte
dat middel / tot deze ofte die tyd / ofte tot deze of die ma-
te ; daar hy zoude een wydte moeten hebben in opzigt
van allen dezen.

5. Van den dag der kleiner dingen te veragten / om
dat wy niet meer krygen.

6. Van te curieus te zyn / in te zoeken na de kennis
van verborgene geheimenissen / welker kennis niet zo
noodzakelyk is.

7. Van te veel te leunen op / en te veel af te hangen
van de instellingen ofte instrumenten / als of alles / of
iets van dezelve komen zoude.

Ten agtsten. Daar diend te zyn een regt aanleg-
gen van ieder mate van kennis / die wy krygen tot
zyn eer / en tot de stigting van andere / met ne-
dzigheid en dankbaarheid / en zo een gebruik maken
van dat talent / om meer tot zyn eere te winnen ;
wat mate van kennis wy ook krygen / wy die-
nenze haast in practyk en te werk te stellen / zo
zalze toenemen / en hem verbliden om meer te ge-
ven.

Ten negenden. Daar diende te zyn een open-leggen
voor Christi onderwyzingen / en voor het schynen van den
Geest

Geest des ligts / en der waarheid / ende een volvaardig aannemen van de mate der kenniſ / welke hy hem gelieft te geven / of in te ſtoften ; 't welk deze pligten inſluit /

1. Een ernſtig / en gezet honger en doſten na meer geestelike kenniſ.

2. Een vlytig gebuik van ieder booggeſchreven middel te dezen einde.

3. Een te werk-gaan ontrent de middelen / met veel zelfſ-verloochening / geestelikeit / eenvoudigheid des herten / en opregtigheid / ziende op hem / ende hangende aan hem / die op de middelen moet ademen / ende maakenze nuttig.

4. Een gietig aannemen / indrynken / en opleggen als een ſchat in de ziel / 't geen verkregen word.

5. Een wagthouden tegen zelfſ-einden / ende verkeerde einden / met een eenvoudig beogen van zyn eer.

6. Een wagthouding tegen hoogmoed in 't hert / en een pogen na nedrigheid / en zagtmoedigheid / want hy zal de zagtmoedige leiden in het regt , en hy zal de zagtmoedige zyne wegen leren , Psalm 25: 9.

7. Een ſtellen van 't hert ofte verſtand in zyn hand / te gelyk met de waarheid / die gehoord en ontfangen iſ / op dat hy de waarheid in 't hert mogt ſchryben / en doen 't hert ontfangen den indruk van die waarheid.

Ten tienden. Daar diende te zyn een wentelen van de hele zaak op hem / als de eenſige grote Leermeester ; men moest dat onwetende / botte / afkerige en verkeerde hert in zyn hand ſtellen / op dat hy het fatſoenera na zyn zin / en laten het daar / tot dat hy door zyn Geest daar in ſchrybe / 't geen hy dienſtig agt tot zyn eigen eer / ende t'onzen goede.

En gelwys / wierd deze weg gebolgt / de wagdom in kenniſ zou zo zeldſamen zaak niet zyn gelyk zy iſ.

Waarschouwingen.

Tot verder beſttering en Waarschouwing in deze zaak / diende de Gelovige kenniſ te nemen van deze byzonderheden /

Voor eerst. Dat hy niet behoorde te berusten hy eenige mate van kennis / die hy verkregen heeft / ofte hier kan verkrègen / als of hy genoeg had / en niet diende te arbeiden na meer ; maar hy diende steeds zyn pligt te behertigen / van na meer te zoeken en te staan.

Ten anderen. Zo dikwils als hy is bezig ontrent eenig middel van kennis / zodanig als is / prediken / lezen / t'zainspreken / &c. zo diende zyn hert alleen op Christus te zyn. Hy diende te hangen aan zyn lippen om een woord van onderwyzing / en met gretigheid uit te zien / na een woord van zyn mond ; hy diende menige post ten Hemel te zenden / menige uitschietende begeerten / om licht en verstand / ende dat met eenboudigheid en opregtigheid / en niet tot snode einden / ofte uitgebeinstheid.

Ten darden. Laat hem niet denken / dat 'er geen wasdom in kennisse is / om dat hy die ligteljk niet en merkt / ofte niet vergenoegt is met de mate desselfs / ja al merkt hy ligteljk meer onwetenschap / dan hy ooit te voren dede : Indien hy in de kennis van zyn eigen onwetenschap groeit / dat is een wasdom der kennis / die niet te veragten is ; en eeniger wyze wat kunnen wy anders van God kennen / dan dat hy alle onze kennis verre te boven gaat / en dat hy is een Onbegryppelike in alle zyn wegen.

Ten vierden. Laat hem niet denken dat 'er geen wasdom in kennisse is / om dat hy niet een wasdom merkt in zulk ofte zulk een bijzondere zaak / die hy meest begeert : Want indien 'er een wasdom is in de kennisse van andere byzonderheden / die nodig zyn gekent / zo is 'er geen reden om te klagen. Indien iemand niet en groeit / zo hy meent / in de kennisse van God / en van de verborgenheden des Evangeliums / nochtans indien hy groeit in de ontdekking van de bedriegerij ende boosheid van zyn eigen herte / zo kan hy niet zeggen / dat hy niet en groeit in kennisse.

Ten vyfden. Laat hem zyn wasdom in kennisse niet afmeten na zyn wasdom in het vermogen van te spreken /

ken / en te handelen van zulke ofte zulke pointen van Aet-
 lligte: vele meten haar kennisse dooz haar tong / en mei-
 nen / zy weten weinig / om dat zy weinig kunnen uit-
 brengen; en zo meinen zy / dat zy tot geen groei ofte was-
 dom in kennisse geraken / om dat zy geen wasdom ofte
 vermeerdering merken in dit vermogen van t'zamen te
 handelen en te spreken van deze ofte die pointen der
 waarheid. Het is veiliger / datze haar kennis afmeten
 by den indykt / die de waarheid op haren Geest heeft / en
 by de vrugten van dien op haar gantschen wandel / dan
 by haar bequaamheid ofte gaudwigheld / om daar van te
 spreken en te disputeren.

Ten zesden. Laat haar zig wagten / van in te beel-
 den / datze zullen bequaam zyn den Almagtigen tot de
 volmaaktheid toe uit te vinden / Zult gy, zeide Sophar,
 Job 11: 7, 8, 9. door onderzoeking God uitvinden?
 Zult gy tot de volmaaktheid toe den Almagtigen vin-
 den? Hy is als de hoogten der Hemelen, wat kond gy
 doen? Dieper dan de Helle, wat kond gy weten? Lan-
 ger dan de Aarde is haar mate, en breder dan de Zee.
 Of dat zy zullen ooit bequaam zyn / om tot de grond toe
 te geraken van haar eigen valsche bedrieglyke herte / 't
 welk / gelyk / Jeremias zegt / Jer. 17: 9. Arglistig is 't
 herte boven alle dingen, ja desperatelyk boos of dood-
 lyk, wie kan het kennen? En 't welk te onderzoeken
 en te beproeven alleen Gods privilegie is / vers 10. laat
 hem ook niet denken zo lang hy hier is / dat hy tot een
 nette en volmaakte kennis zal geraken van de verbor-
 gentheden Gods / waar in de menigerlei wysheid Gods
 is ontdekt / Eph. 3: 10. dewelke zelfs de Overheden
 ende Magten in de Hemelsche plaatsen zyn lerende / en
 de Engelen tragten na te speuren / en begerig zyn in te
 zien / 1 Petri 1: 12.

Daar is hier geen volmaaktheid in kennis te krygen;
 want hier kent de beste maar ten dele / ende propheetert
 ten dele / 1 Corinthen 13: 9.

Ten zevenden. Laat hem niet denken / dat een ieder
 dezelfde mate van kennis zal hebben / een iegelyk heeftze
 niet ebengelyk te gebruiken / nog ebengelyken capaciteit
 daar

daar toe. Daar is een mate geproportioneert voor ieder een; zo dienden zy dan niet te klagen / om datze zulken mate van kennis niet en hebben / als zy merken in eenige andere; misschien heeft de Heere eenige zwaarderen dienst / die meer kennisse vereist / om andere daar aan te zetten: dat dan een iegelyk zyn plicht getrouwelyk en conscientieuzelyk behertige / en dat hy niet en twiste met God/dat hy tot zulken mate van kennis niet en geraakt/gelyk hy ziet dat andere verkrpgen.

Ten agtten. Laat haar ook niet denken / dat dezelve mate van alle vereist word: Want daar word meer van sommige vereischt / van wegen haar Ampt / en bediening in het Huis Gods / zynde geroepen / om andere te leren / en te onderwyzen / dan van andere; en zo word meer vereist van de gene die byder capaciteiten hebben / en een beter vermogen des verstands / dan van andere / die van nature zyn van een nauwer bevattning / ende kleinder begrip: Ook word 'er meer vereist van de gene / die onder klare / kragtige en levendige instellingen leven / ende onder een kragtiger / en geestelyker bedeiling van de genade Gods / dan van andere / die zulk voordeel missen; van gelyken / meer word 'er vereist van oude Christenen / dan van nieuwe beginners; oude lieden / van veel en langdurige ondervinding / dienden meer te weten / dan de gene die maar kinderen in Christo zyn / en van giften.

Ten negenden. Laat haar begeerte ufgaan na die kennis / niet die opblaast; want daar is een kennis die opgeblazen maakt / maar die vernedert / en de ziele verder van zig zelveen dypft / en nader tot Christus.

Ten tienden. Zy moesten zorgvuldiglyk onderscheid maken tusschen de gabe der kennis / en de genade der kennis. Die blaast ordinair op / deze vernedert / die brengt de ziele niet tot Jezus / deze brengtze daar / die is maar een gedaante / Rom. 2: 20. ende houd God niet in erkentenis / Rom. 1: 28. deze is een daadlyke zaak die God aangrypt / en hem vast hond / hebbende de vzeze des Heeren tot haar beginzel; want de vzeze

210 Hoe Christus tot troost te gebruiken;
des Heren is 't beghinzel der wysheid / Job 28: 28. Psal.
111: 10. Spreuk. 1: 7. Spreuk. 9: 10. Die legt meest
in de hersenen / en uittet zig meest in t'zamenfprekingen
woorden / en ledige bevattingen: Maar deze gaat meer
tot het hert / en woond daar / en blykt in des Menschen
wandel / en omgang; gelyk deze twee moeten onder-
scheiden worden / so moet de een niet afgemeten worden
by den ander.

Ten elfden. Als zy in der daad niet vorderen / so
laat haar zig wagten / van met Christus te twisten
ofte van hem op eenigerhande wyze te beschuldigen
maar laat haar de schuld van haar agterblyven op
haar zelven leggen / om datze hem niet meer gebruikt
hebben door gelove / en eenboudige afhangings van hem.
Het is waar / niemand zal so stout zyn / dat hy met
woorden met hem twist / ofte hem beschuldigen zal
dog het hert is bedrieglyk / en stilzwygens kan het zulke
gedachten van hem en van zyn bedessingen opzenden en
koesteren / die onder geen ander bezeffen kunnen door-
gaan / dan een twisten met hem. Nu hier tegen zouden
men zig wagten.

Ten twaalfden. Wagte u van aan te dringen ofte wag-
ten op onmiddelyke openbaringen / ofte extraordinaire
ontdekkingen: Want wy en dienen den Heere niet te ver-
zoeken / nog hem palen te zetten: nog wy en dienen
hem geen middelen ende wegen voor te schryven: Wy
moeten vergenoegt zyn met de ordinare middelen die hy
gesteld heeft / en wagten aan de deure der wysheid / heb-
bende onze ore doorboort aan zyn posten.

Ten dertienden. Wat point van waarheid zy ook le-
ren / ofte wat mate van kennis zy ook krygen / zy sou-
den wel doen / so zy dat aan Christus wederom gaven te
bewaren voor haar tegen een tyd van nood / en so zy
wagteden op hem om genade / om 't selve tot zyn eere te
gebruiken.

Ten veertienden. Laat haar zig wagten / van te staan
na dingen / die haar te hoog zyn / Psal. 131: 1. Het is
beter te vrezzen / en te zitteren / en te tragten / datze de son-
damenten wel mogten leggen / en verkruppen mogten de

zaligmakende kennis van de dingen / die nodig zijn tot zaligheid. Dit zal de meeste blyde / en vergenoeging geven.

Het XIV. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken als *de Waarheid* tot troost, als de Waarheid onderdrukt ende aan de grond gezet word.

Daar is een andere zwaarigheid / waar in de gelovige zielen Christus zullen van doen hebben als de Waarheid, om haar te helpen / en dat is / als zijn werk word om verre geworpen / zijn zaak neergedrukt / de waarheid veroordeelt word / en der bystanders in haar tegenstand tegen zijn werk / voozspoedig zijn in al wat zy godlozelyk aanvangen. Dit is een zeer beproevende dispensatie / gelyk wy zien dat het was vooz den heiligen Schryver van Ps. 73. want het dede hem wankelen / so dat zijn boeten byna uitgeschoten waren / en zijn treden byna uitgeweken; ja hy had byna berout / van dat hy een boom Man was / zeggende / vers 13. Immers heb ik te vergeefs myn herte gezuivert, ende myne handen in onschuld gewasschen. Het was iets diergelyks / 't welk Jeremia dede zeggen / Jer. 8: 18. Als ik my wil vertroosten tegen de droefheid, zo is myn herte slaauw, bezwykende in my. Den oogst was voozbygegaan / en de zomer was ten einde / en dog zy waren niet verloft / vers 20. en zy wagteden na blyde / maar daar en was niet goeds / en na tyd van genezinge / maar siet daar was verschrikking / ys 15. en dit is neerdrukkende en quellende. En wat dede Baruch de getrouwe Achates en Ziehvind van Jeremias, zeggen / Wee nu my, want de Heere heeft droefenis tot myne smerte gedaan; ik ben moede van myn zugten, ende vinde geen ruste, Jer. 45: 3. dan alleen dit / dat alle dingen waren t'ondersteboven gekeert / God brak af 't geen hy gebouwt had / en

212 Hoe Christus tot troost te gebruiken ;

hy ruste uit / 't geen hy geplant had. Verdrukking en lyden voor een goede zaak doet zommige als bezwijken / gelyk den Apostel aanwys / Eph. 3: 13. als hy zegt / Daarom bid ik , dat gy niet en bezwyket , over myn verdrukkinge voor u. En't goet doet blyken het gebaar van deze dispensatie / is / dat vele in zulke tyd van beproeving neerzinken en agterwaarts wyken / gelyk de doebige eervarentheid te dikwils vertoont.

Du het steunzel van de Gelovige in dezen geballe moet zyn de Stotzsteen der eenwen / Jezus de Waarheid / hy is 't alleen / die iemand in zo een tyd van wankeeling kan staande en by de opregtigheid houden ; zo dat een gezigte van Christus / als de Waarheid , in opzigt van het voorzerten van de waarheid op der Harde / en van het doordringen van zyn zaak en werk / zal zyn het eenige steunzel van een ziel / die door zulken zoort van beproeving geschuddet is.

Maar de vraag is / hoe de zielen Christus zullen gebruiken in zulken tyd / ten einde dat zy mogten bewaard worden voor 't bezwijken / en t'onderbullen in zulk een stroom? Waar op ik antwoorde / dat het geleef/en de aanmerking van deze byzonderheden zoude helpen tot vaststelling.

Voor eerst. Dat Christus in al dit grote werk der verlossing / en in ieder deel desselfs is des Vaders knecht ; zo word hy dikmaals zyn knecht genoemd / Jes. 42: 1. Jes. 49: 3, 5, 6. Jes. 52: 13. Jes. 53: 11. Zach. 2: 8. En derhalven dit werk is een werk / dat hem toevertrouwd is / en hy staat verbonden / als een knecht / om getrouwt te zyn in 't geen hem opgelegd is.

Ten anderen. Doegt daar hy ; dat hy een commissie heeft / om dat werk te voltrekken ; en wy behoeven niet te twyffelen / of hy die de Waarheid is / zal waaragtig zyn in zyn last uit te voeren. Hem heeft God de Vader verzegelt / Joh. 6: 27. En menigmaal zegt hy van hem zelven dat hy van den Vader gezonden is / Joh. 4: 34. en 5: 23, 24, 30, 36, 37. en 6: 38, 39, 40, 44, 57. en 8: 16, 18. en 12: 44, 45, 49. en 7: 16 en 9: 4. en 10: 36. en 11: 42.

Ten darden. Dat hy / terwyl hy op Aarden was / vol-

eindigde 't werk / 't welk hem gelaft was / hier te voldoen / hebben alles verkregen / 't welk dooꝝ zyn Bloed te kopen was / betalende al den prijs / die de gerechtigheid eischte / Joh. 17: 4. en 19: 30. Dooꝝ welken prijs hy zig een Volk verworven heeft / Openb. 5: 9. Luc. 1: 68. 30 dat zyn werk / en zaak / en interest is een verworven werk / gekogt met zyn Bloed.

Ten vierden. Dat zyn opstanding en verheerlyking is een ongetwyffelt blyk hier van / dat de gerechtigheid voldaan is / en dat den prijs ten vollen betaalt is / en ook dat zyn verhoging aan des Vaders regterhand is een zeker blyk / en grond van hoop / dat hy eindelyk over alle zyn vyanden zal triumpheren / en dat zyn werk der waarheid voorspoedig zal zyn. De Vader zeide tot hem Ps. 110: 1. Zit gy aan myne regterhand, tot dat ik uw vyanden zal gestelt hebben tot uw voetbank. Zynde nu hooglyk verhoogt / 30 heeft hy een Naam gekregen boven alle namen / op dat in zynen Naam alle knien zig zouden buigen der gener die in den Hemel / ende die op de Warde / ende die onder de Warde zyn / ende alle tonge zoude belyden / dat Jezus Christus de Heere zy / tot heerlykheid Gods des Vaders. Phil. 2: 9, 10, 11.

Ten vyfden. Dat de Vader staat verbonden / om aan hem goed te maken / al wat belooft was / en om hem te geven al dat hy verdient had / Jes. 53: 10, 11, 12. Christus hebbende nu volbragt / dat hy ondernomen had / dooꝝ zyn Ziele tot een Zond-offer te maken / en dooꝝ also de gerechtigheid te voldoen / 't welk opentlyk bevestigd is dooꝝ zyn opstanding / en inlating in de heerlykheid / als het hooft zynes Witverkoopne / moet nu wagten de verbulling van 't geen hem geconditioneert was. Zo moet dan zyn werk voorspoedig zyn / en de Vader heeft opgenomen / dat hy het zal zien voorspoedig voortgaan. Gewis 't geloof hier van zoude veel kunnen ondersteunen een arme ziel / die staat en wankelt op de gedagten van de voorspoed der Godloze / en van haar quade zaak.

Ten zesden. Dat Christus zelve nu volkomentlyk versien en bequaam gemaakt is / om zyn werk dooꝝ te zetten /

214 Hoe Christus tot troost te gebruiken,

spyt alle zijn vbanden: want alle magt in Hemel en op Aarden is aan hem gegeven / Matth. 28: 18. en alle knie moet voor hem buigen / Phil. 2: 10. al 't Gerigt is aan hem overgegeven / Joh. 5: 22, 27. Engelen / Magten / en Krachten zijn hem onderdanig gemaakt / 1 Pet. 3: 22. Ja alle dingen zijn onder hem / Eph. 1: 22. Hoe kan dan zijn werk mislukken? Of wie kan verhinderen / dat de Waarheid niet zoude bloejen op der aarde?

Ten zevenden. Dat Christus dadelyk aan 't werk is / aanleggende deze magt / om zijn dessein voort te zetten tot heerlijkheid des Vaders / en tot zijn eigen heerlijkheid / en ten goede van zijn arme Volk. De Vader werkt door hem / ende hy door den Geest / dewelke is zijn grote Victorij / gezonden van den Vader en van hem: en zijn werk is te verheerlijken den Zoon / ende zal het van het zijne nemen / en aan ons tonen: Joh. 16: 14.

Ten agtsten. Dat Christus uit vele hoofden verbonden staat / dit werk te volmaken / 't welk hy begonnen / en in handen heeft. Zijn eer is geëngageert / om niet dit werk door te gaan / nademaal hy nu ten vollen daar toe voorzien is / en alle de Schepzelen te gebieden heeft / en de Vader mede-werkt / en de Geest uitgaat en werkt op zijn bevel. Hy moet dan zijn werk volbrengen in opzigt van de toepassing / zo wel als hy dat volbragt in opzigt van de verkryging. Zijn liefde tot zijn Vader / en tot zijn eigen eer / en tot zijn Volks goed en zaligheid / kan ons verzekeren / dat hy het werk niet onvolmaakt zal laten / en zijn magt en toegeschiktheid kunnen ons volle gerustheid geven / dat geen hinderblok / het welk tegen zijn werk in de weg komt / 't zelve zal kunnen verhinderen.

Ten negenden. Dat het hier uit klaar en blykelyk is dat zijn rad is in 't midden van de raden der menschen / ende dat hy derhalven alle hare bewegingen en waggelingen tot de minste toe ordineert. Zijn rad houdt een even gang / en beweegt zig op een even-gelyken trant / in het midden van der menschen contrarie bewegingen.

Ten tienden. Dat derhalven alle de uitsporige en irreguliere bewegingen van Dwibelen en godloze menschen

zjnde in zyn hand / en wordende doo? hem geordineerd /
 zyn eind niet kunnen hinderen maar bezwaren ; zo dat
 zelfs de vyanden / terwyl zy de zaak en het interest van
 Christus tegenstaan / en zoeken te verderben / op dat zyn
 Naam en Waarheid niet meer mogten genoemd wor-
 den / zyn werk zyn bevozerende. Zyn rad is het grote
 rad / 't welk alle de mindere en ondergestelde raderen or-
 dineert / wat contrarie bewegingen zy ook mogen d'e'en
 tegen d'andere hebben / en wat regtsrydigheid zy alle
 ofte de meeste van die ook mogten schynen te hebben /
 tegen dit grote rad ; zo dat / laatze doen wat zy willen /
 't werk van onze Heer gaat voort. Haar tegenstand is
 voortzetting van zyn werk / hoewel zy het tegendeel
 voor-hebben. Waar haar aanzigten ook henen zien /
 zy roepen na de haben / daar hy wil wezen. Dit is een
 ongetwiffelde waarheid / en bevestigt in alle eeuwen /
 en nogtans word zy niet vastelyk geloofd : en 't is een
 waarheid / dewelke indien geloofd was / veel zou doen /
 om onze wankelende zielen in een stormige dag vast te
 stellen.

Ten elfden. Dat hy eindelyk zal komen verheerlykt
 te worden in zyn Heilige / 2 Theff. 1: 10. Als hy zal ge-
 openbaart worden met alle zyn magtige Engelen / ys 7.
 dan zal 't gezien worden / wiens raad zal bestaan de
 zyne of der menschen / en wiens werk zal voorspoedig
 zyn / 't zyne of des Satans.

Waarschouwingen.

Dog laat my een weinig woorden tot waarschou-
 wing en bestiering hier by voegen :

Voor eerst. De aanmerkinge dezcr voornoemde din-
 gen diende onze blytigheid niet slap te maken in 't gebed
 en andere pligten ; en als zy ook regt worden aange-
 merkt / zullen zy eer een spoor en aanprikkeling zyn in
 onze zyde / om ons aan te zetten / dan een bydel om
 ons agterwaards te houden.

Ten tweden. Wy moeten niet denken dat Christi werks
 en interest altyd agterwaarts gaat / als het zo schynt

voor ons. Zelfs als hy nederwerpt / wat hy gebout heeft / en uitrukt / 't geen hy geplant heeft / zyn werk is voorspoedig; want dat alles dient / om een beter fondament te leggen / en om een heerlyker werk aan te voeren / als hy alleen de steenen gantsch sierlyk zal leggen / en de grondvesten met saphieren / en maken de vensters Crystallinen / &c. Jes. 54: 11, 12.

Ten darden. Hoewel dit werk altyd voortgaat / en zyn waarheid voorspoedig is / zo moeten wy dog niet denken / dat het altyd eben gelyk zal voorspoedig zyn in ons bezessen; veeltyds oordelen wy door regelen van ons eigen maakzel / en niet door den regel van de waarheid; en hier door missen wy dikwyls: wy wandelen weinig door geloof / en te veel door gevoelens; en hier door oordelen wy te veel door gevoelens / en zo geven wy een verkeert oordeel / tot zyn oneer / en tot bedroef van onze eigene herten.

Ten vierden. Nog wy en moeten niet meenen dat zyn waarheid en interest vernield en vergaan is / om dat het zee onderdrukt is in deze ofte die byzondere plaats van de wereld / als of zyn werk niet en was van een algemeene uitbreiding / en in alle de kerken. Indien zyn waarheid in eenige andere plaats van de wereld toeneemt / en voorspoedig is / zullen wy dan niet zeggen / dat zyn Koninkrijk komt? Of zullen wy al zyn werk en interest aan een klein deel van de wereld bepalen?

Ten vyfden. Wy moeten van zyn werk niet te slimmer denken / om dat het door zo veel hinderpalen henen geboerd word / en om dat het zo veel hinderingen in zyn weg ontmoet; wy en hebben geen goede kennis van de diepten van zyn onbegrijpelyke wysheid en raad / en zo zien wy niet / wat edele kinderen hy voor heeft / in deze hinderpalen te laten leggen in den weg van zyn wagen. Wy meenen / dat hy diende al gedurig zo triumphantelyk te ryden / dat niemand eens soude derben de minste hindering in zyn weg leggen: maar wy oordelen bleefst heyl / als geen kennis hebbende van de menigterlei edele en heerlyke desseinen / die hy heeft in de zaken zo te schikken. Gelyk hy zelfs was tot een steen des aanstoots / ende een

rotze der ergernisse / zo wil hy dat de wyze van zyn werk voort te zetten / zal in zyn heilige en onbevleete gerechtigheid wezen tot een struikel-blok voor vele / die daar over zullen struikelen / en vallen / en nooit weder opstaan.

Ten zesden. Wy moeten ons wagten van te denken / dat Christus zyn werk vergeten heeft / om dat hy geen agt schynt te nemen op onze gebeden / die wy nu en dan voor zyn werk opbrengen. Wy kan doen in 't generaal / 't geen wy begeren / en ons evenwel niet laten weten / dat hy onze gebeden beantwoort; en om wyze ende heilige einden / om ons nedrig en blytig te houden / mag hy schynen geen agt te geven op onze verzoeken / en evenwel zyn werk vorderen / ende geven ons onze begeerte in der daad.

Ten zevenden. Hierom dienen wy ons te wagten / van de moed op te geven / en van kleinheartig en bezwikkende te worden / als wy zien / dat 'er weinige zig de waarheid aantrekken / ofte aan Christi zyde staan : want hy heeft 's menschen hulp niet van noden / om zyn werk voort te zetten ; hoewel hy het zomtyds goed vind / zo verre neder te komen / dat hy zommige eerd / om instrumenten te zyn / in het zelve te vorderen / die evenwel niets hebben / dan 't geen hy geeft. Laat ons dan niet denken / dat zyn werk geen voortgang kan hebben ; om dat de grote en kleine het zelve tegenstaan / en die het zonden voorstaan en aantrekken / zyn weinige en kleinheartig / zonder kragt / kloekmoedigheid ofte pver.

Het XV. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken tot standvastigheid, in een tyd, als de Waarheid word onderdrukt, en laag gebragt.

Als wyanden overmogen / en de weg der waarheid qualijk besproken word / zo bezwikken 'er vele / ende vele gaan ter zyde / ende pleiten niet voor de waarheid / nog pleiten voor het interest van Christus in die harte ure en kragt der duisternis ;

bele

218 Hoe Christus tot vastigheid te gebruyken;

vele worden overwonnen met lasse bzeze / en of voegen zig by de werkers der ongerechtigheid / of zyn niet geweldig vooz de waarheid / maar zynde kleinhertig kerren zy agterwaarts. Nu de gedagten hier aan kunnen zommige (die vast begeren te staan / en zig wilden zetten vooz hem en vooz zyn zaak in een dag van beproeving) doen onderzoeken / hoe zy Christus zullen gebruiken / die de Waarheid is / op datze bequaam mogen zyn in den dag der verzoeking te staan / en vast te houden aan de Waarheid, als zy met smaadheden is overladen / en onder een hoop tegenspreking is begraven.

Tot voldoening aan deze vraag / zal ik kortelyk deze bestieringen aanwyzan / dewelke / indien gevolgt worden / kunnen zeer behulpzaam zyn om de ziele te bewaren vooz bezwipen / ongelobig te zyn / twyffelen / twisten over des Heren dispensatien / en vooz het opvolgen van de verzoeking in zulken dag.

Voor eerst. De Gelovige moet leven in de overtuiging van zyn gevaar / vooz de loosheid des Satans / de kragt der verzoeking / de boosheid en verraderye van 't herte / het quade exempel van andere / en het gebrek van geheiligde kloekmoedigheid / pber / en resolutie; en dit zal de ziele nedzig houden / en verre van te roemen over desselfs eigen sterkte / 't welk de font van Petrus was.

Ten anderen. Zy moeten leven in 't geloof ende overtuigtheid hier van / dat het Christus alleen is / die de Waarheid is / die haar kan helpen staan vooz de Waarheid in een dag van verzoeking; en dat alle haar voorgaande voornemens / resolutien / plegtelyke belydenissen / en diergelyke / maar zwakke kabeltouwen zullen zyn / om haar vast te houden in een dag van storm; en dat alleen de klootsteen der eeuwen haar moet behouden; en als zy aan zyn zyde zyn / en genieten zyn warmte en veilige protectie / dat zulkis alleen haar werk zal uitvoeren: Dat al haar capitaal van genade en kenne / ook bevestigd met resolutien / en opregte voornemens / maar weinig zal helpen in dien dag; en dat nieuwe inbloeden van genade en waar-

waarheid / uit de Fonteine / die vol genade en waarheid is / alleen de ziel zullen vast stellen / en die bevestigen in de waarheid in dien dag.

Ten darden. Zy moesten derhalven op Christus zien in zyn Ampten / byzonderlyk als de grote Propheet, die leren kan gelyk nooit mensch leerde / en zo leren / dat hy make dat de ziel de Leer ontfange / en vast houde en aanneeme in liefde / en oplegge in het hert als een ryke en verrykende schat.

Ten vierden. Zy moesten op hem zien / in zyn betrekkingen op zyn Volk / als haar Hoofd / Man / Zoeder / Leidisman / Gebieder / Overste / &c. want deze geven grond van nadering tot hem met vertrouwen / in den dag der duisternis / en der nevel / en dat om ligt / en bestiering / en om sterkte en kloekheid in den dag der verzoeking ; en zy geven grond van hoop / van hulp in dien dag der beproeving en der zwaarigheid.

Ten vyften. Zy moesten haar oog slaan / en 't geloof oeffenen op de beloften van bystand / en doozhulping / in den dag der zwaarigheid / als daar zyn / Jes. 43: 2. Wanneer gy zult gaan door het water, ik zal by u zyn, en door de rivieren, zy zullen u niet overstromen, wanneer gy door het vier zult gaan, en zult gy niet verbranden, ende de vlamme en zal u niet ontfeken : en Jes 41: 13. Want ik de Heere uw God grype uwe regterhand aan, die tot u zegge, en vrees niet, ik helpe u ; en in 't byzonder / zy moesten haar oog slaan op de beloften van licht in den dag der duisternis : ziet Jes. 58: 8, 10. Jes. 60: 20. 2 Sam. 22: 29.

Ten zesden. Zy moesten op Christus zien als een verhoogde Overwinner / nu opgestaan / en verheerlykt / als een victorieus Overste / die gestreden en overwonnen heeft / op dat zy als zyn nabolgers zyn victorp en overwinning mogten deelagtig gemaakt worden / en zo de bruyt verzamelen van zyn Opstanding en Hemelvaart / in haar bevesting in de waarheid / wanneer zy onderdrukt en in twyffel getrokken / ja ook veroordeelt is dooz de menschen. Hy bleef standvastig / en onbeweeglyk in 't midden van

220 Hoe Chruistus tot vastigheid te gebruiken ;
van alle de stozimen / die hem in 't aangezigt woejen ; en
gelyk hy quam om getuigenis aan de waarheid te geven /
30 beleed hy de waarheid getrouwelyk en pberig / zelfs
tot de dood / en in de dood kreeg hy de overwinning van
den Warts-leugenaar en bedrager. Nu de Gelovige
dienden haar geloof hier op te vesten / tot versterking
van haar geloof / en hoop van overwinning ook dooz
hem : en daarom moesten zy geduldiglyk wagten op zyn
hulp / en niet haasten ; want die geloven en haasten niet/
wetende dat hy waaragtig en getrouw is / en zyn Ma-
volgers die op hem vertrouwen / niet en zal te leur stel-
len.

Ten zevenden. Zy moesten haar oog slaan op dat ge-
nadige en troostelyke woord / Joh. 14: 19. Dewyle ik
leve , zo zult gy ook leven ; en 30 besluiten dooz den ge-
lobe / dat nademaal Christus nu leeft als een Overwin-
ner over de duisternis / onwaarheid / smaadheden / laste-
ringen / en tegenstand van leugenen / ja van de Vader
der leugenen / 30 dan ook dooz hem zullen leven / en die
stozim doozstaan / en dit zal veel kloekmoedigheid aan de
ziel geven / om de verzoeking te verdragen / en in gedul-
digheid te wagten op een uitkomst.

Ten agtsten. Zy moesten veel bestuderen / en zuigen
aan de grote belofte van zyn wederkomst/en van zyn ein-
delyk verdriven van alle wolken/en van het volkoement-
lyk opklaren van zyn heerlyke waarheden / die nu bedekt
zyn met veel tegenspreken / ende begraven leggen onder
de smaadheden ; en dit zal de ziel aanmoedigen / om te
staan op de waarheid in het midden van alle oppositie /
gelovende / dat de waarheid eindelyk / hoe zeer ook te-
gengestaan / zal victoriens zyn.

Te negenden. Zy dienden eenboudig te zyn in haar
afhangen van hem / om sterkte en dooz-helpling in dien
dag der beproeving/niet leunende op haar eigen verstant/
maar erkennende hem in alle hare wegen / Spreuk. 3: 6.
en als zy geen hoop van uitkomst zien in de wereld / nog
apperentie van dat den dag zal opklaren / 30 moesten zy
zig troosten / en zig moed geven in den Heere / gelyk
David dede in een grote benauwtheid. 1 Sam. 30: 6.

Ten

Ten tienden. Op de voornoemde gronden moesten zy al de zorg van haar dooz-geraken / op hem werpen / die dooz haar zocht / 1 Petr. 5: 7. wentelen al haar zwa-
righeden op hem / beraden zig alleen met hem in zyn Woord / en niet met vleesch en bloed / en zo moesten zy haar wegen aan hem bevelen / die alles beschikt / na dat hem goed dunkt / nalatende den Heiligen Israëls te bepalen / ofte met hem over iets dat hy doet / te twisten / en geduldig wagtende op zyn uitkomst en verlossinge.

Ten elfden. Het ware goed / dat men in deze tyd der beproeving gedachte aan de waardye der Waarheid / en dat men hoge gedachten onderhield van 't minste deel der waarheid / welke in twyffel getrokken word / en dat om zynent wil / die de Waarheid is / op dat een gezigte van de heerlyke waardigheid desselfs mogt maken / dat wy te min agten al wat wy kunnen verliezen in de bescherming en vasthouding van de waarheid.

Ten twaalfden. Ook zou het te dezer tyd goed zyn / als de waarheden komen in twyffel getrokken te worden / dat men naby de waarheid zig hield / om ligt te krygen / en dat men vast hield 't geen hy dooz zyn Geest vertoonde / waarheid te zyn / al mogt het Licht zo vol niet zyn / dat het alle tegenwerpingen zou verdooven. Dit ware van hem af te hangen om Licht / met eenboudigheid des heren / en in Godlyke eenboudigheid en opregtigheid zyn besitering en toorts te volgen / al zou het zo klaar niet schynen / als wy mogten wenschen.

Waarschouwingen.

Ook zullen hier eenige weinige woorden van waars-
schouwing nuttig zyn ; als

Voor eerst. De Gelovige al staat hy deze weg in / moet niet denken / dat hy geheel by is van vzeze / van minder of meer van de weg af te gaan. God mag het goed-blinden / veel van die vzeze nog te laten blyven / ten einde dat men wagthoudende en teder en vlytig gehonden worde : want de vzeze maakt de ziel omzigtig

en wakende ; en dit is een goed preservatief voor de afval.

Ten anderen. Ook moest de gelovige niet denken / dat hy hier door geheel vry zal gehouden worden van moede-
loosheid ; 't hert kan nu en dan door vrees en ongeloof
in een vlaag van bezwiking vallen / en meinen / alles is
vergaan ; en evenwel kan hy de arme ziel door dragen / en
volbrengen zyn kragt in haar zwakheid / 2 Cor. 12: 9.
Op dat / wanneer zy worden ondersteunt / en door de be-
zoeking heen gebracht / zy aan hem lof mogen zingen / en
de haar zelven niets toeschrijven / gedenkende hoe menig-
maal zy waren bezwijkende / en bijna opgevende de zaak
als desperaet en hopeloos.

Ten darden. Zy moesten het niet vrent agten / indien
de Heere / in den tyd van haar worstelen niet de zwaarig-
heden / zyn aangezicht van haar verbergt / en dien vres-
lyken toegang tot hem in den gebede niet en geeft / wel-
ken zy somtyds hebben genoten: want de Heere mag het
bequaam agten / haar ook aan dat point van beproe-
ving / onder andere / te stellen / om te zien of de liefde tot
zyn eer en waarheid haar zal staande houden / wanneer
haar ontbreken de moedgebvingen / die in dien weg mog-
ten verwachtet worden / en of de zuivere conscientieus-
heid voor Gods gebod en authoriteit / haar zal weder-
houden / van zig te begeven tot den quaden weg / als de
ziel is ontzet van alle gevoelige moedgeving van binnen
en van buiten.

Ten vierden. In dit heel werk moesten de gelovige zig
eenvoudig dragen / met een oog op Gods eer / en moesten
niet gedreven worden door zelfs einden / of getrokken
worden door vleeschlyke en eigen zelfse beweegredenen.
Zy moesten niet begeren vastigheid te krygen / en door-
geholpen te worden / om van menschen gezien te worden /
ofre om toejuiching en lof van menschen te verkrijgen /
op dat de Heere niet getergt worde / haar te laten aan
haar zelven / en zy eindelyk met schande daar af komen /
gelyk Petrus dede. Daarom moesten zy stryden tegen
die vleeschlyke bewegingen des herten / en trachten na gees-
telijheid / eenvoudigheid des herten / en na waarheid
in het binnenste / 't welk de Heere begeert.

Het XVI. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken als *de Waarheid*, als de dwaling d'overhand heeft, ende de geest der dwaling vele weg voerd.

Dar is een tyd / wanneer de geest der dwaling uitgaat / en de Waarheid word in twyfel getrokken / en vele met bedriegerpen weggeleid worden / want de Zatan kan zig veranderen in een Engel des Ligts / ende maken vele grote en schoonschynende boozwendzels van heilichheid / en voeren de onwaarheden in de menschen onder dat pretext / en gewinnen de toestemming van vele tot dezelve ; so dat vele in zulken tyd van verzoeking haar voeten uitschieten / en gebragt worden / om af te wjken van de regte wegen Gods / en om de dwaling en bedriegerpen in plaats van waarheid te omhelzen. Nu de vraag is / hoe een arm gelovige Christus zal gebruiken / die de Waarheid is / om zig standvastig te houden in de waarheid / op zulken dag van beproeving / en om de weg der dwaling niet te omhelzen / hoe plauzibel en lieffelyk zy ook mogte schynen ? Tot voldoening hier op zullen wy deze weinige dingen voorstellen.

Voor eerst. In zulken tyd / als een geest van dwaling is los gelaten / en woedet / en verscheidene wegboerd / ware het goed voor alle / die geern wilden recht en eerlyk gehouden worden / te wandelen in vryze. Het en is niet goed / zulken lozen en subtylen byand te veragten / inzonderheid in de ure en kragt der duisternis. Dan worden zy alle geroepen / om wel toe te zien / en op haar wagt-toren te staan / en jaloers te zyn over haar verdoevene herten / die van haar zelve genoeg genegen zyn / dwaling in te drincken / en de verzoeking aan te nemen / op alle tyden / en veel meer dan.

Ten tweden. Zy en moeten niet denken / dat haar kennis en bequaamheid om te disputeren vooz de waarheid / haar zal standvastig houden / indien 'er niet meer is ; want indien de verzoeking groec / zo mogten zy wel haar zelven mit al haar vorige kennis en gauwigheid uit disputeren en redenkabelen. De Vader der Leugenen is een loze Dog / en bedrieglyke Disputant of Sophist / en hy weet / hoe hy haar gronden zal doen schudden / ende alles zal los-maken.

Ten darden. Zy moesten haar aangrypen van Christus in 't Verbond / vernieuwen / en maken dat voornamie werk zeker / naamlyk / haar vyede met God in Christus / en haar aannemen van Christus vooz haar Hoofd en Man. Zy moesten tragten het fondament zeker te hebben / en met de voornamie Hoeksteen vereenigt te zyn / op dat zy / laat de storm waken zo als zy wil / veilig alles doozstaan ; en op dat zy daar dooz toegang tot Christus met vyvmoedigheid mogen hebben in haar zwaarigheid / en met vertrouwen ligt mogen zoeken van hem in de yre der duisternis.

Ten vierden. Ten einde dat zy meer wakende en omzigtig mogten gehouden worden / zo moesten zy gedenken / dat het een ont-eerende zaak vooz Christus is / dat zy in de minste zaak van de waarheid zouden ter zyden afgaan ; het verloochenen van 't minste point van waarheid is een verloochening by gebolge van hem / die de Waarheid is : ende een voetbreed in de zaken van de waarheid te verliesen is zeer gevaarlyk : Want wie kan zeggen / wanneer de gene / die eens een voetbreed niet wyken / dat weder zullen verkrypen ? En wie kan zeggen / hoe vele en hoe vreeslyke dwalingen zy mogen komen in te dynken / die eens de denre vooz een kleine dwaling geopen hebben ? Derhalven moesten zy zig wagten / van in deze zaak te schoorvoeten / en eenige dwaling toe te laten / uit opzigt dat het een kleine en niet opmerkelyke is : Daar kan een ongeziene samen-schakeling zyn tusschen d'een en d'andere dwaling / en tusschen een kleine en een groter / zo dat indien de kleine zy ingelaten en ont-

fan-

fangen / de grotte zal volgen : zy mogen wel blyzen / dat / zo zy eens spelen met een dwaling / ende maken een blyffe in haar conscientien / God haar zal overgeven aan een rigterlyke blindheid / zo dat zy / eer alles ten einde zy / dat gevoelen zullen omhelzen / 't welk zy wel eer als de Dood hateden.

Ten vyfden. Zy moesten haar oog slaan op de beloften / die op dat geval passen / namentlyk / de beloften van dat God de blinde leidt door een weg / dien zy niet en kennen / van dat hy de duisternis voor haar licht maakt / en het kromme recht / Jes. 42: 16. en van dat hy ons geduriglyk zal leiden / Jes. 58: 11. ziet ook Jes. 49: 10. en 57: 18. en zy moesten het geloof oefnen op deze en diergelijke beloften / als zynde nu door Christus zeker gemaakt.

Ten zesden. Bzonderlyk moesten zy haar oog bestiaen op de beloften van den Geest der Waarheid / om haar te leiden in alle waarheid / Job. 16: 13.

Ten zevenden. Zy moesten met eenvoudigheid des herten aan Christus hangen : en wagten van hem licht / en wagten zig van voor-oordeel tegen de waarheid : zy moesten met eenvoudigheid des herten open leggen voor zyn onderwyzingen / en voor de inbloeden van zyn Licht en beftieringe / en ontfangen de stralen van zyn Goddelyk Licht ; en aldus gaan tot pligten / namentlyk / bidden / zamenfpreken / preken / lezen / Ec. met een oog / gevestigd op hem / en met een ziele open voor hem / en vrij van alle zondige voor-verbintenis / en liefde tot dwaling.

Ten agtsten. Zy moesten met opregtigheid des herten haar zielen overgeven aan Christus / als de Waarheid , dat hy de Waarheid in haar zielen wilde fchryven / ende formieren haar zielen tot de waarheid / en tot die waarheid / die meest in twyffel word getrokken / en van welke zy meest in gevaar zyn / van afgetrokken te worden / en dzingen en persen hem door gebede en smeking / om aan haar te doen de pligt van een Hoofd / Man / Leidsman en Gebieder / Ec. En op dat hy haar wilde tot Licht zyn in die dag der duisternis / en niet toelaten /

dat zy hem zonden onteeren / ofte ergerlyk zyn vooz andere dooz van te waarheid af te wyken / en de dwaling te omhelzen. Een ernstig eenvoudig handelen met hem / op de gronden van de belofte des Verbonds / en zyn be-
trekkingen en verbintenissen / mogt in dezen gevalle regt
muttig zyn / indien 't vergezelschapt was met een open-
leggen vooz de inbloeden van de waarheid / en vooz 't
Ligt der onderrigting / 't welk hy gelieft te zenden dooz
den Geest der Waarheid.

Waarschouwingen en bestieringen.

Tot verder opklaring van deze zaak zullen wy aan-
wyzen eenige Waarschouwingen / en verder bestierin-
gen / die hier muttig zyn ; als daar zyn :

Voor eerst. Zy moesten zig wagten van te denken /
dat God tot haar zoude komen met Ligt en onderwyp-
zing / op een extraordinaire wyze / en openbaren eenig-
zins onmiddelyk de waarheid van de vraag / die in
verschil is : Want dit zoude zyn een openbaar verzoeken /
en bepalen van den heiligen Israëls. Wy moeten ver-
genoegt zyn met de middelen der onderwypzing / die
hy beschikt heeft / en lopen tot de Wet / en tot het
geruigenis ; die magtig zyn / een mensche Gods
volmaakt te maken / en tot alle goede werken volko-
melyk toegerust / 2 Tim. 3: 16, 17. en om ons wys
te maken tot zaligheid / vs 15. Daar moeten wy het
Ligt zoeken / en daar moeten wy wagten / dat hy
met zyn Geest het leven inblaze / en met Ligt kome om
ons de waarheid te vertonen : Want zy zyn 't geschrift
der waarheid, Dan. 10: 21. en de Wet des Heeren,
die volmaakt is bekerende de Ziel, en 't bevel des Hee-
ren / 't welk is rein, verliggende de ogen, &c. Ps. 19:
7, 8. Wy hebben den Predikdienst / dewelke God ook te
dezen einde heeft ingestelt / om ons zyn zin bekend te ma-
ken ; daar moeten wy wagten op hem en op zyn Ligt ;
Aldus moeten wy wagten aan de posten van de deuren
der wysheid / en wagten op den Koning des Ligts in
zyn eigen weg / waar op hy ons gestelt heeft / om te wag-
ten

ten op hem. En indien 't hem goed dunkt / op een andere meer onmiddelpke wpze te komen / laat hem altoog welkom zyn; maar laat ons hem niet bepalen / nog wegen aan hem voorschypven / maar volgen zyn bestellingen.

Ten anderen. Als 'er iets op haren Geest meer onmiddelpk aangedrongen is / als een waarheid / die aan te nemen is / ofte als een dwaling die te verwerpen is / so moesten zy zig wagten / van ieder zodanige zaak in te laten / zonder beproeving en onderzoek: Want ons word expresselyk verboden / ieder Geest te geloven / en geboden / dezelve te beproeven / of zy uit God zyn / of niet / 1 Joh. 4: 1. De Heere zal het niet kwalijk nemen / dat zelfs zy eigen onmiddelpke bewegingen en openbaringen beproeft en onderzoekt worden aan het Woord / om dat het woord ons te dezen einde gegeven is / om ons te zyn tot een toetse en regelmaat der waarheid. De weg van onmiddelpke openbaring is nu niet de ordinaire weg van Gods openbaring van zyn wil aan zyn Volk; hy heeft nu een andere weg verkozen / en ons een zekerder woord der Propheetie gegeven / dan ooit was een stemme van den Hemel / gelyk Petrus zegt / 2 Petr. 1: 18, 19. Het word geprezen in die van Berreen, Hand. 17: 11. die in dezen opzigt edelder waren dan die van Thessalonica, als die het Woord met alle toegenegentheid ontfingen, en onderzochten dagelyks de Schriften, of die dingen alzo waren. Zelfs Pauli woorden / hoewel hy een geauthortizeert en onfeilbaar Apostel Christi was / worden hier tot de toetssteen van het Woord gebragt. Vele valsche Propheeten konnen 'er nitgaan / en bedriegen 'er vele / en spreken grote opgeblazene woorden der ydelheid / 1 Johannes 4: 1. 2 Petri 2: 18. en de Duivel kan zig veranderen in een Engel des Ligts / 2 Cor. 11: 14. en al preekte een Engel uit den Hemel iets anders / dan 't geen in 't geschreven Woord is / wy behoorden zyn lere niet aan te nemen / maar die te verwerpen en hem verbloekt te houden / Gal. 1: 8. so dat het geschreven Woord van ons moet

bestudeert worden / en daar door moeten wy beproeven / alle bewegingen / alle leeringen / alle ingevingen / alle openbaringen / en alle ontdekkingen.

Ten darden. Veel meer moesten zy zig wagten van te meenen / dat het directeren ende ingeven van haar conscientie haar zo verbind / datze 't zelve noodzakelyk moeten volgen. De conscientie zynde Gods Gedeputeerde in de ziel moet niet verder gevolgt worden / dan zy voor God / en na de waarheid spreekt. Hoewel een dwalende conscientie zo verre bind / dat hy die contrarie desselfs uitspraak doet / tegen God zondigt / dewyle hy / niet anders wetende / of de uitspraak der conscientie is regt / en met den zin Gods overeenkomende / nogtans daar tegen aan derft doen / en alzo formeelyk rebelleert tegen Gods Authoriteit ; zo en verbindze tog niet / om te geloven en te doen / 't geen zy zegt waarheid en plicht te zyn ; het en zou dan niet genoeg zyn voor haar / te zeggen / myn gemoed / en myn conscientie / en 't ligt dat binnen my is / spreekt zo / en onderwysst my zo ; want dat ligt kan duisternis zyn / en dwaling en bedrog / en aldus geen regel voor haar / om daar na te wandelen. Tot de Wet en tot het getuigenis / en zo haar conscientie / gemoed ofte licht binnen haar / niet en spreekt na dezen woord / 't is om dat 'er geen licht in haar en is / Jes 8: 20. Ik sta toe / gelyk ik zeide / zy kunnen niet zonder zonde tegen de uitspraak zelfs van een dwalende conscientie doen / om dat zy niet beter weten / of die uitspraken zyn na waarheid / en zo is een dwalende conscientie een zeer gevaarlyke zaak / en brengt de Menschen onder een zeer droevig dilemma , ofte hooft-besluit / zo dat zy zondigen / of zy dezelve volgen of niet ; en daar is hier geen ander remedie / dan die dwalende conscientie af te leggen / en krygen een conscientie / door het woord wel geïnformeert / door dezelve in Christi handen te stellen / om beter geïnformeert en geïnformeert te worden / op datze zo haar Ampt beter doe. Hier van moet men zig dan byzonderlyk wagten : Want indien men eens dit voor een grond legt / dat wat ook haar conscientie / en

gemoed / of inwendig ligt (gelyk zommige het noemen)
ingeest / dat het zelve moet gevolgt worden; daar is
geen bedrog / hoe valsch en hoe gronwylk het ook zy / of
zy kunnen eindelyk in gevaar zyn / van daar door weg-
getrokken te worden / en zo zal den regel / na welke zy
willen wandelen niets anders in effectie zyn dan de Geest
der leugenen / en bedriegeren / en de bewegingen en in-
gevingen van hem / die de Vader der leugenen is / dat
is / de Duivel.

Ten vierden. De gene die voorwenden zo zeer te wan-
delen na de conscientie / moesten toezien / datze dat niet
nemen voor de ingeving der conscientie / 't welk in der
daad maar is het ingeven van haar eigen humeur / ge-
neigtheid / voor-ingenomen gemoed / en over ge-
bogene wil. Als de conscientie spreekt / zo spreektze op
de Authoriteit Gods / of waarlyk of valschelyk / en zy
stelt voor / zo een zaak moet gedaan of nagelaten wor-
den / enkelyk om dat God het gebied / hoewel zy zom-
tyds mist; maar hoewel het ingeven van der Men-
schen humeur / genegtheid / voor-ingenomen oor-
deel en wil / kan voorwenden Gods Authoriteit /
voor 't geene zy zeggen / zo legt 'er tog dadelyk eenig
bleeschlyk respect / zelfs einde en diergelyke aan de
grond / en dat is de voorname Spring-ader van die
beweging en ook zyn de ingevingen van 't humeur /
en van de overgebogene wil gemeenlyk geweldiger en
vinniger / dan de ingevingen der conscientie: Want
missende Gods Authoriteit / om haar stellingen en
voorschijften te achtervolgen / zo moeten zy dat goed
maken met een byvoegzel van natuurlyke force en
kragt. Hier door is 't / dat die zuiverlyk geleid wor-
den door de conscientie / buigzaam / nedzig / en gereed
zyn / om te horen ende te ontfangen onderrigting /
daar d'andere zyn hoofdig en hardnekkig / onwillig
om onderwysing te ontfangen / of om iets te horen /
dat tegen haar sin is / op dat niet haar conscientie
meer licht krygende met een luider stemme spreekte tegen
haar geneigtheden / en vorige wegen / en zo haar meer
moete verwekken; daar zy nu meer ruste van binnen ge-

230 Hoe Christus te gebruiken als de
nieten zo lang als het geroep van haar eigen zelfg-will /
en overgehaald oordeel zo luid is / datze niet wel kunnen
horen de stille en lage stem van de Conscientie.

Ten vyfden. Zy moesten staan na veel zelfg-verloof-
zening / en opregtigheid / en zoeken bevynd te wezen /
van de strikken en kragt van zelfg-einden / als agting /
naam / ende toejuiching / ofte iets van die zoozt / 't welk
moet gelijken na de vreze voor menschen , dewelke een
frik brengt ; want dat zal zyn als een geschenk , 't welk
de ogen der wyze verblind. De liefde van iets afgezon-
ders te doen / ofte een deffeln / om gezien en iets byzon-
ders geagt te zyn / om haar agting en reputatie te
maintineren / op dat zy geen weerhanen mogten geagt
worden / en diergelyke / zullen in dit gebal zeer gevaar-
lyk zyn : want deze kunnen de ziel niet geweld verboe-
ren / om d' een dwaling na d' ander te omhelzen / ende
d' een dwaling om d' ander te versterken en te bevestigen /
zo dat men bezwaarlyk kan weten / waar ofte wanneer
zy zullen stil staan : en die opeindens kunnen de ziel zo ge-
weldig voort-dryven / datze nog na de stemme van de
Conscientie van binnen / nog na eenige onderrigting van
buiten zullen horen.

Ten zesden. Zy moesten het Woord der waarheid
bestuderen / zonder voor-oordeel / ofte eenige zondige
voor-verbinteniss / op datze daar door 't Woord niet ko-
men te verdrajen / en te buigen tot haar eigen ver-
derf / gelyk sommige / van welke Petrus spreekt /
2 Pet. 3. 16 Het is een gevaarlyke zaak / 't Woord
met een voor-geoordeelt gevoelen te bestuderen / ende
het Woord te buigen / en te drajen / en het te doen spre-
ken / 't geen men wil dat het zal spreken / tot bevesti-
ging van onze zentimenten en gevoelens : want dat is
maar met God en niet zyn Wet te spotten / en te zeggen /
laat zyn Wet spreken warze wil / hi zal dit gevoelen
staande houden / en zo het Woord doen spreken ge-
lyk men 't wilde hebben / of het anders ter zyde
leggen. Dit is wandelen na eenige andere regels /
dan na het Woord / en te maken / dat het Woord onze
lusten dient / en onze dwalingen bevestige ; groter on-
waar-

waardigheid / dan welke den Geest der Waarheid / sprekende in het Woord / niet kan aangedaan worden.

Ten zevenden. In het Woord te lezen en te bestuderen / moet 'er veel eenvoudige afhangings zyn van den Geest / om licht te krygen / wagtende klaarheid van hem / dien Christus belooft heeft / dat ons leiden zal in alle waarheid ; en daar moet een ernstig wilstelen zyn met hem om zyn bystand / die 't genoeëd verlicht met Godlyk Licht / om de waarheid te verstaan / en de ziele neigt tot een vaardige omhelzing en aanneming van de waarheid / verklaart in het Woord.

Ten agtsten. Hoewel een Schryftuur-plaats genoeg is / om eenig stuk der waarheid te bevestigen / ende een genoegzame grond voor ons is / om te geloven 't geen daar gezegd word / dewyl 'er niets in de Schrift is / of het is waarheid : nogtans in zulken tyd / als dwalingen overbloedig zyn / en als vele zyn uitgegaan / sprekende verkeerde dingen / om de eenvoudige af te leiden / dan ware het geestelyke wysheid / de Schrift met de Schrift te vergelyken / en niet ligtelijk te omhelzen / 't geen waarschuyplyk mogt schynen / ofte bequaamlyk uit d'een ofte d'ander Schryftuur text schynt besloten te worden / maar die met andere Texten te vergelyken / en te zien / wat overeendragings daar is : want dit is zeker / dat wat positief het ook zy / dat tegen andere klare en openbare getuigenisse der Schrift spreekt / niet waaragtig kan zyn / hoe zeer een loos Sophist ofte Disputant mag maken / dat het zeer bewyslyk schynt te bloeien uit d'een ofte d'ander Schryftuur-text. Het getuigenis des Geestes is eenparig / en by van alle tegensprekingen / en daarom moeten wy zien / of zulken stelling / die zommige uit zulken Text willen trekken / met andere klare teksten overeenkomt / en indien niet / zo zyt verzekert / dat zulks de zin van de plaats niet en is : Als de Duivel die plaats der waarheid verdraaide en misghyikte / Psalm 91: 11. Hy zal zyn Engelen van u bevelen , &c. en daar uit wilde besluiten / dat Christus hem zelven mogt van boven neer werpen / Matth. 4: 6, zo toonde Christus / dat dit

232 Hoe Christus te gebruiken als de
gevolg quaad was / dewyl het niet overeen quam met an-
dere Godlyke getuigenissen / in 't byzonder niet met dat /
Deut. 6: 16. Gy en zult den Heere uwen God niet ver-
zoeken , en daar door leert hy ons dezen koers te nemen /
in tyden van verzoeking / en 30 geestelyke dingen met gee-
stelyke te vergelyken. 1 Cor. 2: 13.

Ten negenden. Laat haar zig wagten van een hu-
meur van nieuwigsgierigheid / walgende van de oude en
baste waarheden / ende zoekende iet; nieuwig / hebbende
senkerige oren na nieuwe Leringen / ja ook na nieuwe
modes en opcieringen van oude waarheden : want dit
is God-tergende / en word gevaarlyk bevonden : want
de zulke wenden haar oren af van de waarheid / ende
worden gekeert na fabelen ; gelyk Paulus ons zegt /
2 Tim. 4: 3, 4. Want daar zal een tyd zyn ; zegt hy /
wanneer zy de gezonde Leer niet en zullen verdragen ,
maar kittelagtig zynde van gehoor , zullen zy haar zel-
ven Leraars opgaderen , na haar eigene begeerlykheden ,
ende zullen haar gehoor van de waarheid afwenden , en-
de zullen haar keren tot fabelen. Dit smaakt na een geest
van ligtvaardigheid / en onstandvastigheid / dewelke ge-
vaarlyk is.

Ten tienden. Zy moeten arbeiden om geen boos-
drel tegen de waarheid te hebben / maar die aannemen
in de liefde / ende zoeken de liefde tot de zelve / op dat
haar God daarom ook niet overgebe aan sterke bedrie-
geren / om leugenen te geloven / en om weg-gevoert
te worden door de bedrieglykheid der ongerechtigheid /
gelyk wy zien / 2 Theff. 2: 10, 11, 12. En in alle verlei-
ding der onregtvaardigheid in de gene , die verloren
gaan , daar voor dat zy de liefde der waarheid niet aan-
genomen en hebben , om zalig te worden ; en daarom
zal haar God zenden een kragt der dwalinge , dat zy
de leugenen zouden geloven , op dat zy alle veroor-
deelt worden , die de waarheid niet geloofd en hebben ,
maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtig-
heid.

Ten elfden. Zo moesten zy zig wagten van de waar-
heid te verstrikken / ofte gebangen te houden / of dezelve
in

in ongerechtigheid t'onder te houden / gelyk die waar van
gesproken word / Rom. 1: 18. om welke oorzaak God
haar overgaf tot onreinigheid en oneerlyke bewegingen,
en zy zyn verydelt geworden in haar overleggingen,
haar onverstandig herte is verduistert geworden, ja haar
uitgevende voor wyze, zyn zy dwaas geworden, vers
21, 22, 24, 26. Zy dienden de waarheid te laten hebben
haar volle bypheid en kragt in de ziel / en zig over te ge-
ven / om daar van gersgeert en bestiert te worden / en
die niet op de pybank ofte in de ketenen of boeien te leg-
gen / en die als een gebangen te houden / die niets doen
kan.

Ten twaalfden. Zy moesten daarom de waarheid
vast houden / die zy geleert hebben / en dooz den Geest
geleert zyn uit het Woord. Als Paulus zynen Timo-
theus wilde wapenen en sterken tegen verleiders / die
in de huzen inkropen / leidende de zwakke vrouwen
gevangen / &c. zo geeft hy hem onder andere bestierin-
gen ook deze / 2 Tim. 3: 14, 15. Maar blyft gy in het
gene gy geleert hebt, en daar van u verzekering gedaan
is, wetende van wien gy het geleert hebt, en dat gy van
kinds af de heilige Schriften geweten hebt, die u wys
kunnen maken tot zaligheid, &c. Zo wilde hy dat de
Collossenzen zouden wandelen in Christus, gewortelt
en opgebouwt in hem, en bevestigt in 't geloof, gelyk
zy geleert waren, Col. 2: 6, 7.

Ten dertienden. Inzonderheid moesten zy het grond-
werk vast houden / 't geloof in Christus; het ware
goed / in zulken tyd van afzwerben van de weg der
waarheid / dat men Christus vaster aangreep / en
hem aankleefde dooz den gelobe / en leefde dooz den
gelobe in hem. Dit is het fundament vast te houden;
en dan laat het onweder van dwaling waken / zo
als het wil / zy zullen op een vasten anker rusten / en
veilig zyn / om datze gevestigt zyn op de Kotzsteen
der Eenwen; daarenboven te leven na-hy Christus /
in zulken gevaarlyken dag / zoude een edel prezer-
vatyf zyn vooz de besmetting der dwaling. De ziele
die in Christus woont / en hem daaglyks aangrypt

234 Hoe Christus te gebruiken als de
dooz gelobe / en de liefde op hem uitlaat / die woont in
het Aigt / en zal de dwaling rasser gelwaart worden / dan
een ander / om dat zy leeft onder de stralen van de Zonne
der Gerechtigheid.

Ten veertienden. Zy moesten de waarheid tragten
te leren / gelyk die in Jezus is ; en de waarheden / die zy
van hem gehoozt hebben / ende van hem geleert zyn / ge-
lyk de waarheid in hem is / zullen blyven / wanneer an-
dere waarheden / die maar van menschen geleert zyn /
en van menschen gehoozt / als dooz het prediken van
menschen / ende dooz de boeken / ras zullen berdwynen
in een dag van beproeving. Dit is Christus te leren /
gelyk den Apostel spreekt / Eph. 4: 20, 21. Maar gy en
hebt Christus alzo niet geleert , indien gy maar hem ge-
hoort hebt ; en door hem geleert zyt, gelyk de waarheid
in Jezu is. Als wy de waarheid leren / gelyk zy in Je-
zus is / zo brengeuze ons altyd tot hem / en zy strekt /
om onze herten op hem te vestigen / en zy is een deel van
den band / die ons aan hem en aan zyn weg bind ;
wy ontfangenze dan / als een deel van zyn Lere / die
wy moeten belyden / en staande houden. Och ! of wy
alle onze Godgeleertheid zo geleert hadden / wy zou-
den volstandiger en standvastiger daar in zyn / dan wy
zyn.

Ten vyftienden. Als verschillen ontstaan / en men
weet niet / welke zyde te kiezen / beide schynen zy even
gelyk wel gefondeert op het Woord / dan moest men zyn
geestelike snedigheid oeffenen / en de gabe van onder-
scheidinge te werk siellen / om te zien welke van de twee
meest strekt tot vordering van barmhertigheid en godzalig-
heid / en van het Koningryk Christi / en alzo mer-
ken / welke van de twee is de waarheid / die na de gods-
zaligheid is / gelyk den Apostel spreekt / Tit. 1: 1.
men moet uitzien welke van de twee is de Lere , die na
de godzaligheid is , 1 Tim. 6: 3. Dat is de waar-
heid / die Christi is / ende die beleden en omhelst moeste
worden / namentlyk / die van een Geest van Godzaligheid
bloeit / en strekt om in godzaligheid te vorderen / en wel
overeen-komt met de ware gronden van Godzaligheid /

namentlyk Euangelische Godzaligheid / gewoogt na den inhoud van 't Verbond der Genade / dat is / door de kragt van de Geest van Jezus / die in ons woont en werkt / en niet na den inhoud van 't Verbond der werken / dat is / gewoogt door onze eigene kragt / &c.

Ten zektienden. Zy moeten evenwel niet eenen zig wagten / datze hier niet en missen ; want zy kunnen zien op eenige wegen en leringen / als hebbende eene groter strekking / om de godzaligheid te vorderen / dan andere / 't welk zy nogtans niet hebben / maar alleen zo schynen. Zy moesten dan wel aanmerken / welke zy de weg der godzaligheid / voorgesteld in dien edelen vond van het Euangelium / 't welk is de weg / derwelke alleen God de Vader / Zoon / en h. Geest verheerlijkt / en ziet / wat best daar mede overeen-komt / volgens 't Woord / en niet wat meest schynt met de godzaligheid overeen te komen / in haar bezeffen. Het Woord is de beste Rigter en Toetssteen van de ware Godzaligheid ; en in het Woord vinden wy alleen het veiligste middel van ware Godzaligheid voorgesteld. Daarom dienen wy te zien / welke lere meest strekt / om Godzaligheid te vorderen / volgens den weg in het Woord voorgesteld / ende kiezen die.

Ten zeventienden Zy moesten zig wagten van hoogmoed ende verwaantheid / als meinende dat zy wys genoeg ende verstandig genoeg zyn in die zaken / ende zo van niemant eenig onderwijs van doen hebben. Dit kan een groot nadeel zyn : want het zyn de zagtmoedige / die God leid in het regt ; en de zagtmoedige zal hy zynen weg leren / Ps. 25:9. Daarom ware het goed voor Gods Volk in zulk een dag / zagtmoedig en nedrig te wezen / willig en baardig / om van een ieder te leren / hoe gering hy ook zy / die wegen Gods leren kan. De Heere kan een Woord / door een priyaat perzoon gesproken / zegenen / wanneer hy het Woord door een Leeraar gesproken / niet en wil zegenen : want zyn zegeningen zyn by / en 't is niet goed / eenig middel te versmaden. Apollos hoewel in den weg des Heeren onderwezen / magtig in de Schriften / vierig van Geest / en lerende naar

naarstelyk de zaken des Heeren / was nogtans te brede te leren van Aquila, en van zyn wyf Priscilla, als zy hem den weg Gods bescheidenlyker uitleiden / Hand. 18: 24, 25, 26.

Ten agtienden. In zulke een tyd is het niet onbeilg / op zulke te zien / die zeer uitmuntende zyn geweest in den weg Gods / en die naby hem zyn: want het is waarschynlyk / dat zy veel van den zin Gods in die verschillpointen mogten weten; also zy naby God leven: zo zullen zy geleid worden door zyn Geest: daarom zien wy / dat den Apostel zynen Timotheus ende andere aan dezen plicht stelt / in een tyd wanneer valsche Leeraars waren uitgegaan / zeggende 2 Tim. 3: 10. Maar gy hebt agtervolgt myne leere, wyze van doen. en 1 Cor. 4: 16. zo vermaan ik u dan, zyt myne navolgers en 1 Cor. 11: 1. ende wederom / Phil. 3: 17. Weest mede myne navolgers, Broeders; Al 't welke toont / dat al dienen wy niemand Rabbi te noemen / als hangende ons Geloof absolutelyk aan hem / nogtans in zulken tyd / als de dwaling de overhand heeft / en valsche Leeraars zyn nitgegaan / men eenig opzigt dient te nemen op de gene / die genade van den Here gebonden hebben / om getrouwt te zyn in tyden van beproeving / en de waarheid hebben staande gehonden ende voorgestaan; in tyden van vervolging / ende hebben met eenvoudigheid des herten den Heere gevolgt; dewyle het niet gemein is by God / de zulke te verlaten / die in opregtigheid hem zoeken / en trachten zyn weg te volgen in waarheid en ongebeintheid / ende de ontdekking van zyn zin / ende de openbaring van zyn Geest te geven aan andere / die niet door zulke beproevingen zyn heen gegaan.

Ten negentienden. Zy moesten ook op zulken tyd veel bezig zyn in de oprechte practyk van onverschillige pligten / ende stellen de waarheden / die buiten verschil en buiten dispuut en questie zyn / in practyk; en dit kan dienen tot een merkelyk middel / om haar regt te houden: Want dan zyn zy in Gods weg / en zo heeft de Duivel dat voordeel tegen haar niet / 't welk hy ontrent andere heeft / die buiten de weg van haar plicht zyn. David verstond meer dan

dan de oude / om dat hy Gods bevelen onderhield / Pf. 119: 100.

Ten twintigsten. Het ware goed / en welgevoeglyk op 30 een tyd / veel te zyn in de vreeze Gods / gedenkende hoedanig een hy is / en hoe gevaarlyk het is / tegen hem te zondigen / door het minste point van dwaling in te dinken ; de belofte is aan zulke gedaan / Pf. 25: 12. Wie is de Man , die den Heere vreest ? Hy zal hem onderwyzzen in den weg , dien hy zal hebben te verkiezen.

Ten een-en-twintigsten. En eyndelyk / op zulk een tyd moesten zy veel in gemeenschap met Jezus zyn / leggende na-by hem / veel in den gebede tot hem / betragtende zyn betrekkingen / Ampten / toegerustheid / en gereedheid om te helpen met licht en raad ; en zy moesten tot hem naderen met nedrigheid / bymoedigheid / Gelove / vertrouwen / liefde / teerheid / en opregtigheid ; en zy zullen niet licht bevinden / dat hy haar zal feilen / ofte te leure zetten in haar verwagting.

Hier van nu genoeg ; ik ga derhalven voort tot een ander geval , 't welk is :

Het XVII. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken als *de Waarheid*, op dat wy onze staat en gelegentheid voor ons opgeklaard mogen krygen.

De Gelobige is dikmaal klagende over duisternis nopende zyn staat en gelegentheid 30 dat hy niet en weet / wat hy van zig zeggen zal / ofte wat oordeel hy over zig vellen zal / en hy weet niet / hoe tot een klare en onderscheidene ontdekking van zyn staat en gelegentheid te
ko-

238 Hoe Christus als de Waarheid te gebruiken

homen. Nu het is alleen Waarheid, en de Waarheid, die haar in opzigt van dit kan voldoen. De vraag is dan / hoe zy deze Waarheid zullen gebruiken / en zig daar op toepassen / ten einde datze de waarheid van haar staat in opzigt van haar mogen ontdekten kregen. Maar laat ons eerst zien / hoedaniġ dit geval mag zyn. Merkt dan /

Eerst. Dat de genade kan in de Ziel zyn / en nogtans niet gezien nog gemerkt worden; dit is openbaar door dagelġsche onderbinding.

Ten anderen. Niet alleen dat / maar ook kan een genadigde Ziel / die met God in Christus verzoent is / en de Geest der genade in zig wonende heeft / zig nog houden voor een vzeemdeling omtrent deze verzoening / en berooft van Gods genade / en zo nog staat in den staat der nature.

Ten darden. Ja een ziel kan niet alleen zig stellen en besluiten te zyn in de natuur / terwyl zy is in de staat der genade; maar verder / zy kan met schrik en beseffens van Gods toorn en verbolgentheid verbult zyn / en dat in zulken mate / datze daar door als een zinneloos Mensch kan zyn / gelġk wy zien dat het was met Herman, Psalm 88: 16. dewelke zeide / Terwyl ik uw vervaarnissen drage, zo ben ik twyffelmoedig, ofte als sinneloos. Den toorn Gods lag hard op hem / en hy zeide / dat hy verdrukt was door alle Gods baren, vers 7. Hierom riep hy uit / ps 17, 18. Uwe hittige toornigheden gaan over my; uwe verschrikkingen doen my vergaan; den gantschen dag omringenze my, als water t'zamen omgeven zy my. Welc zulke klagten horen wy uit Jobs mond; den welken God niet tegenstaande zo genadig was / dat hy ooit zyn staat voor God quam in twyffel te trekken / nog zyn geveinsheid te besluiten / nog dat hy als nog in de staat der nature was / maar zo en is het niet met een ieder / die zo geoeffent word.

Ten vierden. Ja verder / nevens deze inwendige slapen op de ziel / kunnen zy ook zonde en schult op haar conscientie aangedrongen vinden / en dit zal haar leven nog bitterder maken / en een meerder scherpsġheid sielen

ten op de roeden ; zo wierd Job gedrongen te bezitten de zonden van zyn jeugt , Job 13: 26. en te zeggen / Myn overtreding is in een bundelken verzegelt , en gy pakt myn ongerechtigheid op een , Job 14: 17.

Ten vyfden. Zp kunnen daarenboven een lange tyd in zulken staat zyn / en al dien tyd geen licht van troost hebben / gelyk wy zien in Job en Heman ; zp kunnen in duisternis wandelen , en geen licht van troost hebben / Jef. 50: 10.

Ten zesden. Dan kunnen zp ook zyn zonder de hoop aan verlossing of uitkomst ; daarom roept Heman uit / Psalm 88: 5, 6. Ik ben gerekent met de gene , die in den kuil nederdalen ; Ik ben geworden als een Man , die kragteloos is , afgezonderd onder de dode , gelyk de verslagnene , die in 't graf liggen , die gy niet meer en gedenkt , en zy zyn afgesneden van uwe hand ; Ja zp kunnen tot de uiterste palen van wanhoop gedreeven worden / en besluiten / dat'er geen hoop is / gelyk de Sterk dede / Ezech. 37: 11. Onze beenderen zyn verdorret , en onze verwagtinge is verloren , wy zyn afgesneden. En gelyk Job 7: 6. Myn dagen zyn ligter geweest , dan een wevers spoel , en zyn vergaan zonder verwagtinge. En Cap. 19: 10. Hy heeft my rontom afgebroken , zo dat ik henen ga , ende heeft myn verwagting , als enen boom weg gerukt.

Du hoewel een ziel zomtyds / gelyk wy zien in Job en in Heman , kan onder zulke een droevigen en scherp en dispensatie zyn / en nogtans niet daar toe gebracht worden / datze haar staat in twyffel trekke / of besluite / dat zp is een kind des toorns / nog steeds leggende in de zwarte natuur ; nogtans is het zo niet met alle / die zo geoeffent worden : maar vele kunnen onder zulken dispensatie immers in het duister zyn in opzigt van haar staat voor God ; en indien zp niet stelliglyk bevestigen / dat haar staat quaad is ; nogtans trekken zp veel in twyffel / of zp in den staat der genade zyn / en zp zouden wel getroost wezen onder al haar quellingen en verdrukkingen / indien / zp tot de minste wel gezonde bezeffing van haar deel aan Christus konden geraken.

In zulk een geval als dit is / is 'er grond voor een arme ziel / om Christus te gebruiken tot een uitkomst; en een uitkomst kan men hebben op Gods tyd / en als hy het bequaamt agt / door een recht gebruik te maken van hem / en uitgaan tot hem / die de Waarheid is; derhalven zo een ziel / die haar staat en gestalte wilde opgeklaart hebben / en geern een ontdekking had / van datze verzoent is met God door Jezus / en in een staat der genade / op die Christus wilde gebruiken als de Waarheid / de zelve moeste te dezen einde /

Voor eerst. Na Christus uitzien / als na een medelydend gevoelig Hoge-Priester / getrouw en barmhertig / die ons in alles gelijk zynde / uitgenomen de zonde / medelyden heeft met / en te hulpe komt / de gene die verzogt worden / Heb. 2: 17, 18. en als een Priester / die aangedaan is met het gevoelen van onze zwakheden / Heb. 4: 15. Hoewel Christus nooit in het diepste van zyn duisternis zyn Zoonfchap heeft in twyffel getrokken / maar erkende dat God zyn God was / zelfg als hy verlaten was: Ps. 22: 1. Matth. 27: 46. Marc. 15: 34. nogtans wist hy wat het was / verzogt te worden / om zyn Zoonfchap in twyffel te trekken / als de Duivel tegen hem zeide / Matth. 4: 6. Indien gy Gods Zoon zyt. En hy weet / wat zulken elende / gelijk daar hy in was / worstelende met een toornige God / die zig verborg / ende hem verliet / in een arm Zondaar zal werken. En zynde een barmhertig / ende medelydig Hoge-priester / zo en kan hy niet anders als zig ontfermen over de gene / die onder zulken quale leggen / ende als een genadig Hoofd medelyden met haar hebben. Nu de Gelovige dient uit te zien na hem / als zulk Een / en op deze grond tot hem te gaan / met vertrouwen en bymoedigheid / en te leggen zyn geval en staat voor hem open / op dat hy mogt helpen / en redding zenden.

Ten tweden. Hy moest ook op Christus zien / als magtig om te behouden uit die staat / en te gebieden / dat 'er licht schynen uit de duisternis / en dienvolgens als een / die magtig is / ten uitersten zalig te maken alle die door hem tot God komen / Heb. 7: 25.

Ten derden. Dat ook niet alleen / maar hy moet ook
 y hem zien / als gegeven / gezonden / en gelastet van den
 Vader / om een Licht voor de zulke te zyn / die in het duis-
 ter zitten / zelfs voor de Heidenen / Jes. 42: 6. en 49: 6.
 Luc. 2: 32. Hand. 13: 47. en 26: 23. Joh. 8: 12. En dit
 zal de arme zielen aanmoedigen / om tot hem met haar
 duisternis uit te gaan / als zy zien / dat hy is gezonden
 als een Licht, en als de Waarheid, om arme zielen op
 te klaren / die in het duister wandelen / en geen licht heb-
 ben; als zy zien / dat het zyn bediening en ampt is / haar
 te helpen / ende als zy merken / dat hy is zo goet als zyn
 woord / in 't geen hy opgenomen heeft / ende waaragtig
 en getrouw in al wat hem belast is; dit zal haar niet al-
 leen blymoedig maken / om voort tot hem te komen /
 maar 't zal haar hoop versterken / en haar aanmoedigen /
 om op hem te wagten.

Ten vierden. Zy moesten haar zelven neer zetten op
 hem / als een algenoegzaam Helper / verzakende alle an-
 dere / uitroepende dat zy geen licht willen hebben dan zyn
 Licht / en dat zy nergens anders om licht willen zoeken /
 maar wagten aan zyn deure / tot dat hy / die de Zon der
 Gerechtigheid is / opga in haar ziel / en kome met licht
 onder zyn vleugelen.

Ten vyfden. Zy moesten door den gelobe haar ver-
 donkerde zielen / haar verwarde staat / haar bedwelinde
 herten op hem wentelen en werpen / ende latenze daar:
 want hy is de eenige Medecyn-meester; en de blinde ziel
 moest in zyn hand gestelt worden / die het vlieg kan weg
 nemen / en de schellen doen afvallen / en het licht doen
 doorbreken in de ziel / op dat hy haar staat aan haar ont-
 delike.

Ten zesden. Het zoude nuttig en zeer oorbaar zyn in
 zulk een tyd van duisternis / dat de Gelovige dikwils
 bezig was / in het oefnen van directe daden des geloofs
 op Christus / dat is / dat hy dikwils na hem uitging /
 als een algenoegzaam Middelaar / als den eenigen
 toevlugt ende schaduw / voor een arme vermoeide ver-
 zengde ziel / Jes. 4: 6. Jes. 32: 2. En dien man zal
 zyn, als een verberging tegen de wind, ende een schuil-

plaats tegen de vloed; als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw enes zwaren rotzsteens in een dorstig land: Als een / die den armen een sterkte is, een sterkte den nodrustigen, als 't hem bange was, een toevlugt voor den vloed, een schaduwe voor de hitte, &c. Jef. 25: 4. Als de ziel aldus bewolkt is / en twopfelt aan haar deel aan Christus / zo dientze het buiten twopfel te stellen / door tot hem toevlugt te nemen vooz den storm van Gods verbolgentheid / en hem aan te grijpen / geslyk hy in het Euangelium word aangeboden / en aldus in haar te vernieuwen haar aanvattingen van hem als de aangebodene algeneegzame Middelaar; en menigmaal herhaalde directe (regt uirgaande) daden des geloofs zullen eindelyk helpen tot een wederkerende daad / waar door men ziet / dat men gelooft. De ziel die daaglyks tot Christus loopt / volgens 't verbond / met al haar noden / en hem aangrypt als alleen magtig te helpen / zal eindelyk komen te zien / datze gelooft heeft in hem / en datze verwelkomt / en aangenomen word door hem / en om zynent wil; zo dat herhaalde daden des geloofs op een aangebodene Borge / en Zaligmaker / eindelyk die wolken van duisternis zullen verdryven die de ziel ontsstellen.

Ten zevenden. Zulke zielen dienden zig te wagten van haar banden sterker / en haar duisternis groter te maken / door haar dwaasheid / en onwyzige gedraging: Te dien einde dienden zy zig te wagten /

Voor eerst. Van uit te roepen van moedeloosheid des Geests / als of 'er geen hoop was / en van peremitoz te besluiten / dat zy zyn afgesneden / en dat het te vergeefs is langer te wagten; want deze hoers zal haar maar te meer verduistren / en de wolken over haar hooft vernieuwigbuldigen.

Ten anderen. Van weg te lopen van Christus door ongeloof en wanhoop: want dat zal haar staat nog slijmer maken.

Ten darden. Van ruim en onhoorzigtig te wandelen: want hoe 'er meer zonden zig opdoen / hoe 'er min ligt zal zyn; O maar de zielen dienden te dier tyd teder te zyn in al

al haar wandel / en zig te wagten van de minste sonde of schyn van quaad.

Ten vierden. Van te knorren / en te murmureren tegen God / van wegen die dispensatie ; want dat zal de ziel maar te meer verstrikken / en het joch op haar hals styver maken / en 't sal haar verder af stellen / van geholpen te worden / en ligt te krygen.

Van Ten agtsten en ten laatsten. De sulke souden wel doen / datse den Heiligen Israels niet en bepaal en / maar met geduld wagteden / tot dat zyn tyd quam / om ligt in de ziel te spreken / wetende dat de gene / die op hem wagten / noit zullen beschaamt worden / Jes. 49: 23. om dat hy wagtet / om genadig te zyn / en daarom zal lig zyn die alle / die op hem wagten / Jes. 30: 18.

Dog gy sult lichtelyk vragen , maar neemt / dat ik des al niet tegestaande / geen uitkomst kryge / maar dat myn elende en duisternis veel eer groeit en toeneemt ?

Ik antwoorde : Dat zo een zaak kan wezen / sta ik toe ; De Heere kan het zo bequaam oordelen /

1. Om te oeffenen haar geloof / afhangsing / hoop / en haar begeerte des te meer te verwakkeren.

2. Om haar meer te ontdekken haar eigen zwakheid / bezwakheden / en ongelofigheid.

3. Om zyn absolute Magt en Souverainteyt te tonen.

4. Om zyn genade en barmhertigheid eindelyk sigtbaarder en aanmerkelyker te maken.

5. Om haar op te queeken in een weg van afhangsing van hem in het duister / en van leunen op hem / wanneer men wandelt in het duister / ja ook in een weg van gelooven / als men meint gantsch geen geloof te hebben / en tot andere heilige eindens : nogtans diende de ziel de moed niet op te geven : want daar zyn verscheide dingen / die haar kunnen ondersteunen / en 't hert onderschragen / zelfs in desen gevalle / als namentlyk :

Voor eerst. Dit en is haar gebal alleen niet ; andere hebben in een diergelyk geval te voren geweest / en vele hebben diergelyke klagten in alle eeuwen gehad / gelyk bekend is aan de gene / die met beproefde zielen gemeenzaam hebben geweest.

244 Hoe Christus als de Waarheid te gebruiken ,

Ten anderen. Het kan vrede en troost geven / te weten / dat zy ontrent haar pligt zyn / als zy op hem zien / en van hem af-hangen / en na zyn licht wagten.

Ten darden. De Beloften aan zulke gedaan / die na hem wagten / kunnen de ziel ondersteunen / en troost geven.

Ten vierden. Al is de onderscheiden kennis en bebatting van haar staat troostelyk / en verquikkende ; zo is zy dog niet absolutelyk nodig ; een ziel kan een behoudene ziel zyn / al zonden deze wolken tot den dag hares doods duren / en al zouden zy / zo lang als zy leefden / nooit een klare ontdekking van haar genade-staat krygen / maar haar dagen doorbrengen in treuren / klagen en uitroepen over duisternis / &c.

Ten vyfden. Zo een ziel diende te denken / dat het veel is / dat zy uit de hel zo lang gehouden word ; en gewis de gedagten / aan 't geen zy is / en aan 't geen zy verdient / kunnen haar gematigt doen zyn / zo datze het niet veel rekent / al reikt zy zo hoog niet / datze haar naam ziet geschreven in het Boek des Levens.

Ten zesden. De zulke diende te weten / dat volle verzekerdheid van hoop / en van geloof maar zeldzaam is / en dat zelfs de gene / dieze hebben / die niet ordinaris lang houden ; zo dat het haar niet zeer diende te ontstellen / indien zy na alle haar moeiten daar toe niet kunnen komen.

Ten zevenden. Indien zy tot eenige dadelyke grond van hope geraaken / hoe klein die ook is / zy zouden dat veel agten ; want vele die Christus lief zyn / leven lang / enbe weten niet eens / wat zelfs zo veel is.

Ten agtsten. Datze na Christus gaan met alle haar noden / datze alles op hem leggen / en datze dat haar daaglyksche oefening maken / kan haar herten ophouden van bezwyphen / ja ook haar zielen verbullen met blyschap : want dat is dadelyk de oefening des geloofs ; en de grote ende genadige beloften zyn gedaan aan zulke die gelovige / en niet alleen aan zulke die weten datze geloven. Ik sta toe / de gene die niet en weten / datze geloven / kunnen geen troost trekken uit deze beloften ; nogtans is het alsoo waaragtig / dat men door reflecteren / ofte

ofte te rugge zien op de werkingen van zyn eigen ziel / kan zien en kennen / dat men dadelijk na Christus uit gaat / zyn zelven verzaakt / zyn last op hem werpt / op hem wacht / en van hem afhangt / wanneer men dog niet en wil zeggen / dat men gelooft : en wanneer men ziet deze werking der ziele na Christus toe / zo is men verbonden te geloven / dat men gelooft / en daar op zig te verhengen in de hoop van de grote beloften : En hoe het ook zy / zelfs het gezigt en kennisse van deze werking / en beweging der ziele / kan haar eenige troost geven / hoewel zy het niet voor geloof zullen opnemen ; om dat het is de weg van haar plicht / en het is de zaak / die het Evangelium vereischt ; en om dat zy niet kunnen tonen een exempel van een eenige ziel / die zo dede / en verloren ging. Maar in der waarheid / het regte verstand van de natuur des geloofs zonde vele twyffelingen opklaren / en vele byzen voorkomen.

Du kome ik / om een weinig nog te spreken tot het laatste geval , 't welk ik zal verhandelen / 't welk dit is :

Het XVIII. CAPITTEL.

Hoe wy zullen Christus gebruiken als de Waarheid , op dat wy tot regte en gevoeglyke gedagten van God mogen komen.

Dit is een geval / 't welk Gods Volk veel ontstelt ; zy en kunnen geen regte en bequame gedagten van God krygen / welke zy ernstig begeren te hebben ; en zy en weten niet / hoe daar toe te geraken. En het is zeker / Hy alleen / die de Waarheid is / die uit den schoot des Vaders quam / kan ons hier helpen. Verhalven / op dat wy hem tot dit einde gebruiken / zo zouden wy gedenken :

246. Hoe Christus als de Waarheid te gebruyken

Eerst. Dat 't verstand des menschen door den val niet anders is dan een klomp van onwetenschap en blindheid / dat 't verstand verduistert is / Eph. 4: 17, 18. en dat wy van nature in de duisternis zyn / 1 Joh. 2: 9, 1. ja onder de magt der duisternis / Col. 1: 13. en 't welk meer is / ons gemoed is van nature verbuuld met boosdoel tegen God / en vyandschap door de boosheid / welke natuurlyk daar haar verblyf heeft / en die de Wyze der Magten van de Lugt / de geest / die werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid / nog vermeerderd ende opwekt.

Ten anderen. Dat dit quaad zelfs in de Wyze niet geheel en al is weg genomen / maar alleen ten dele geholpen: want zy zien en kennen maar ten dele / 1 Cor. 13: 13.

Ten darden. Dat het hier uit voortkomt / dat de ziel van een Gelovige / door de werking van de verdoortentheid / gansch niet kan gerasien tot een rechte gedagte van God / ofte ten besten genomen maar tot zeer nauwe en onbegruene bevattingen van Hem / en van zyn wegen; ja zomtyds zyn alle de gedagten / die zy van God krygen konnen / ydel en onnut / indien niet wanschappen / en lasterlyk.

Ten vierden. Dat zo als wy zyn / wy God niet zien kunnen: want niemand heeft hem gezien / Matth. 11: 27. Joh. 6: 46. want hy is een onzienelyk God / 1 Timot. 1: 17. Hebr. 11: 27. Hy woond in 't Ligt / daar niemand kan toegaan. Hem heeft niemand gezien / en niemand kan hem zien / 1 Timot. 6: 16. 1 Joh. 4: 12.

Ten vyfden. Dat al wat van God te kennen is / in Christus te vinden is / die het afschynzel is van Zyn Heerlykheid / en het uitgedrukte Beeld van Zyn Selfstandigheid / Heb. 1: 3. en het Beeld des onzienlyken Gods / Col. 1: 15. En hy is te dezen einde gekomen uit den schoot des Vaders / op dat hy hem ons mogt bekend maken / nevens alle zyn verborgentheden / Joh. 1: 18. Matth. 11: 27. zo verre als ons nodig is

te weten. Hy is God mensch geworden / op dat wy in hem mogten zien den onzienlyken God. Aldus is God geopenbaart in het vleesch / 1 Tim. 3: 16. en het Woord is vleesch geworden / en heeft onder ons gewoont / 1 Joh. 1: 14.

Ten zesden. Dat wy derhalven / indien wy God willen zien en kennen / tot Christus moeten gaan / die den Tempel is / waar in God woont / en zyn Heerlykheid openbaart; en in en door hem moeten wy God zien en bevatten. Het ligt / dat wy kypgen van de kennisse van de heerlykheid Gods / moet zyn in 't aangezigt Jezus Christi / 2 Cor. 4: 6. dat is / in de ontdekkingen / die Christus van hem zelven gemaakt heeft / en zyn naturen / ampten / instellingen / werkingen / bedelingen der genade / middelyke en onmiddelyke / enz. En zo laat God / die het ligt geboden heeft te schynen uit de duisternis / het licht der kennisse zynner heerlykheid schynen in onze herten / namentlyk in het aangezigt van Jezus Christus / dat is / in de bedelingen der genade in het Evangelium / 't welk is het heerlyk Evangelium Christi / 2 Cor. 4: 4. en als het ware het aangezigt van Jezus Christus: want gelyk een mensch door het aangezigt best gekent en van andere onderscheiden word / zo word Christus zigtbaarlyk / onderkeimelyk / en openlyk gezien en gekent / in en door de Evangelische bedelingen; daar zyn alle de lineamenten / en afmalingen van de heerlykheid Gods die wy zonden wenschen te kennen / levendig en klaar te zien.

Zo dan / indien wy van Christus wilden gebruik maken te dezen einde / op dat wy mogten bereiken een regt gezigt van God / en bequame bevattingen van zyn heerlykheid / zo dienden wy op deze dingen te letten /

Voor eerst. Wy dienen te leven onder 't geboelen / en volle overtuiging van de groothed / onbegrypelykheid Gods / als zynde allezins onnaspeurlyk; en ook onder de overtuiging van onze eigene donkerheid / en incapaciteit / om hem regt te bevatten / zelfs in opzigt van het geen hy van zig zelven geopenbaart heeft.

248 Hoe Christus als de Waarheid te gebruiken

Ten anderen. Wy dienden te weten / dat 't geen de werken der Schepping en der Voorzienigheid verklaren ende verkondigen van God / al is het genoegzaam / om Heidenen en andere / die het zelve niet aanleggen tot een regte erkentenis van hem / onberontschuldiglyk te maken / gelyk Paulus ons leert Rom. 1: 20. nochtan dat alles te hoort komt / om ons die zaligmakende kennis van hem te geven / die wy hebben moeten / en dewelke is het eeuwige Leven. Joh. 17: 3.

Ten darden. Wy dienen te weten / dat 't geen nopende God is uit te vinden door de werken der Schepping en Voorzienigheid / voller en onderscheidentliker te zien is in Christus / en in het Evangelium. Hier is een groter en veel heerliker ontdekking van God / en van zyn heerlyke Eigenschappen / van zyn Gerechtigheid / Kracht / Wysheid / Goedheid / Heiligheid / Waarheid / enz. van gebonden kan worden door de diepst-doorgrondende natuur-kundige / en wylste zedelyke Opmerker der Voorzienigheid / die niet en is onderwezen uit het Evangelium.

Ten vierden. Ja daar is iets van God te zien / in Christus / in het Evangelium / 't welk is geen van zyn werken der Schepping ofte der gemene Voorzienigheid kan opgemerkt worden; daar is de Genade Gods / die de Zaligheid brengt / die alleen door het Evangelium is te voorschyn gekomen / Tit. 2: 11. En daar is een byzondere goedertierenheid / en liefde Gods tot de mensch / die alleen ontdekt word door Christus in het Evangelium / Tit. 3: 4. Daar is die menigvuldige Wysheid Gods / die Verborgentheid / die van den beginne des Werelts in God verborgen was / die de Overheden en Magten in de hemelsche Plaatzten / de grootste en wylste Natuurfkenners / moeten leren door de Gemeinte / in de welke dezelve gepredikt en uit geroepen word / door de bedeeelingen van het Evangelium / Eph. 3: 9, 10. Zyn barmhertigheid vergevende de arme Zondaren / mits dat de Gerechtigheid voorman zy / kan door de natuur niet opengelegd worden. De natuur kan niet ontvouwen die verborgentheid van de Gerechtigheid / en Barmhertigheid /

zamen-werkende tot de Zaligheid van een Sondaar; alleen het Euangelium kan dat raadzel opklaren.

Ten vyfden. Wy dienden te gedenken / dat alle de stralen van die heerlijkheid / welke ons nodig en nuttig is te kennen / om zo te sprekken / samen getrokken zyn in Christus / en daar als met een voorhangzel gedeelt / ten einde / dat wy gestadiger daar op mogen zien. Wy mogen tot onzen Voeder gaan / die vleesch is van onzen vlesche / en aldaar / door het voorhangzel van zyn vleesch / zien en beschouwen / 't geen anderzins onzichtbaar was; gelyk wy beter kunnen zien op de Zon / schynende in een tobbe met water / dan daar op onmiddelyk te zien; zo kunnen wy ook beter God en zyn Heerlykheid zien in Christus / alwaar een dun voorhangsel getrokken is over die aantezins verblindende ja dodende Heerlykheid / dan door op God te zien zonder Christus: want helaas / wy en zouden niet een glans van een onmiddelyke straal van Godlyke Heerlykheid kunnen verdragen; zy zoude ons volkomelyk doden.

Ten zesden. Wy moeten dan tot Christus gaan / en aldaar God zien: want hy / die hem ziet / ziet ook den Vader / Joh. 14: 9. In 't byzonder / wy moeten tot het aangezicht Jezus gaan / zynde dat gene / waar door hy hem zelven bekend heeft gemaakt / den edelen vond van het heerlyke Euangelium; waar in alles zo is aangeleid dat God verheerlykt word in zyn Zoon / in de zaligheid der arme Zondaren. Het hele werk der zaligheid is op Christus gelegd / en de Vader word verheerlykt in hem / die zyn Knecht en zyn Uitverkoopte is / dien hy ondersteunt / en tot het werk bequaam maakt / Jes. 42: 1, 2. Hy word genoemd het Verbond zelf. Hy is 't die 't werk opneemt in 't Verbond der Verlossinge / en in 't Verbond der Genade; alles is op hem gefondeert; al het goede van dit Verbond word uitgegeven door hem / al de genade / waar door wy dat Verbond omhelzen / en hem aannemen / volgens 't zelfe Verbond / word gegeven door hem. Nu in dit beleid des Euangeliums zyn alle de linien van het heerlyk aangezicht Christi te zien: en in

dat aangezigt moeten wy zien en bemerken de Heerlykheid Gods / alle welkers stralen in Christus als in een middelpunt te zamen komen / en daar zullen wy een edel uitzigt krygen op dat heerlyk Doozwerp. Zo dat alle de zulke / die Christus wilden gebruiken te dezen einde / op datze mogten regte ende bequame gedagten en bezeffingen van God krygen / wel goede kennis moeten hebben van 't gehele ontwerp en de vorm van het Euangelium; en zulke kennis daar van hebben / datse Christus aanzien als de substantie / gezond / en alles van het zelve / en datze hem in ider deel desselfs zien.

Ten zevenden. Wat wy ook weten of leeren van God door zyn werken van Schepping / of Doozienigheid in de wereld / of ontrent ons zelve / dat zouden wy hier in brengen / op dat het een nieuwe verw / en een dieper indruk kryge; 't welk geschied / als wy daar iets van Christus vinden of leren / en nader tot Christus daar door gebracht worden / en daar door iets meer van de heerlykheid Gods in het aangezigt Christi komen te ontdekken / ofte tot beter verstand worden gebracht van iets dat geopenbaart is nopende God in het Euangelium / ofte daar door bewogen worden / om het beter te gebruiken.

Ten agtsten. In deze heele zaak moeten wy niet gaan zonder onze Leydsman / op dat wy niet en dwaalen in deze woestyn / en het ons een doolhof worde; wy moeten in alles Christus steeds met ons nemen. Wy moet ons leren verstaan zyn eigen aangezigt / en leren lezen de heerlyke Characters van die uitnemende Heerlykheid / die in zyn aangezigt te zien is. Wy moet onzen Uitlegger zyn / en ons leren / hoe dit Boek te lezen / en hoe te verstaan / wat daar in geschreven is. Wy moet geven het onderscheiden de oog / en het verstandige hert / namelyk de Geest der wysheid / en des verstands / om de verborgentheden Gods te batten.

Ten negenden. Om deze oorzaak dienen wy door het geloof de beloften vanden Geest aan te grijpen / waar door wy mogten geestelyker gemaakt worden / en ons verstant meer en meer verligt mogen krygen / om de verborgene
mark-

merktelkenen van Godlyke Majesteit en Heerlykheid te verstaan.

Ten tienden. In deze hele oeffening dienen wy niet onze te wandelen / en niet ons te voeren een indruk van de vreeslyke Majesteit en Heerlykheid Gods / op dat wy mogen beven / en vrezen / en ontzet zyn / en lezen 't geen wy lezen van deze Heerlykheid Gods in het aangezicht Jezu Christi / deze heerlyke Bybel / met eerbiedigheid en godvrugtigheid. En aldus mogen wy geholpen worden / om te bekomen regte en bequame gedachten van God : Dog te gelyk dienen wy verder tot een

Waarfchouwing , Eenige weinige dingen op te merken / als

1. Dat wy niet en moeten denken den Almagtigen tot de volmaaktheid toe uit te vinden / Job 11: 1.

2. Ook moeten wy niet denken / dat wy eenig stuk van God volmaaktelyk zullen komen te kennen en te verstaan ; de verdoorvenheid zal 'er zig innemen / laat ons ons best doen / en onze gebrekkelykheden in 't goede zullen niet ligtelyk opgerekent worden.

3. Wy moeten ons wagten van vleeschlyke curioosheid / en van onwettig inzuiken in deze diepte / op dat wy niet en verdynken.

4. Wy dienen hier niet te dromen van een staat / waar in wy Christus niet zullen van doen hebben te dezen eende ; ja ik stel dat vast / hy zal ons in de heerlykheid nuttig zyn / in opzigt van God te zien ; want eben daar / gelyk hy heden is / zo zal hy voor eeuwig blyven God en mensch in twee onderscheidene naturen / en een perzoon / en dat kan niet voor niet zyn ; en gelyk God steeds zal wezen d'onzichtbare en ondoorzochtelijke God / zo zullen wy / hoewel verheerlykt / eindige schepzelen blyven / en daarom zullen wy Christus van noden hebben / op dat wy in zyn heerlyk aangezicht den Onzienlyken mogen zien.

5. Wy behoren het geen kleine zaak te rekenen / den indruk van dit gezigt op ons hert te hebben / dat wy hem niet kunnen zien / en dat wy in dezen staat der zonde geen regte , en gevoeglyke bezeffens van hem kunnen krygen.

252 Hoe Christus als de Waarheid te gebruiken;

Ik zeg / den indyck hier van op onse Geesten / dat is /
sulken gezigte van een onmogelykheid / om hem te regt
te zien / waar door het herte in eerbiedigheid gehouden
word / en wy in vrese en eerbied voor hem wandelen /
en ons vernederen in het stof / en beven zelfs wanneer
wy mentie maken van zyn Naam / ofte beginnen aan
hem te denken / wetende / wat een groten God hy is /
en hoe gebaarlyk het is / verkeert van hem te denken /
en hoe zwaar / een regte Bedagte van hem te krygen.

Het XIX. CAPITTEL.

. . . . En het Leven.

Hoe Christus het Leven is.

Dewyle dat het vorige onbepaaldelyk gespro-
ken word / so mag het in 't algemeen geno-
men worden / als ziende te gelyk op zulkie /
die nog in den staat der nature zyn / en op
zulkie die in den staat der genade zyn en so
mag het aangemerkt worden in opzigt van die beide / en
geven ons grond van drie grote Waarheden , in opzigt
van d'een / en in opzigt van de ander / namentlyk ;
Voor eerst , Dat onze staat zodanig is / dat wy zyn
hulp / als zynde het Leven , van noden hebben Ten
anderen , Dat wy door geen andere weg die toebereyding
des Levens / die wy van node hebben / kunnen krygen ;
want hy alleen is het Leven / sluytende alle andere uit.
Ten darden , Dat dese hulp in hem ten vollen ende vol-
kommentlyk te krygen is ; want hy is niet allen magtig
om levendig te maken ; maar hy word genoemd het Le-
ven ; so dat de hulp / die hy geeft / is vol / uitnemende /
en volmaakt.

Als wy de woorden aanzien / in opzigt van die in de
natuur zyn / so wyzen zy ons deze drie Waarheden aan.

Voor

Voor eerst. Dat wy alle van natuure dood zyn, hebbende van noden de levendigmaking en het leven; want dit word voór uitgesteld / terwyl hy gezeid word het Leven te zyn; en dat zyn wy tweezyng / namentlyk / wettisch, ende daadlyk: wettisch, dewyle wy onder het bonnis des doods leggen / wegens de overtreding van Adam / Rom. 5: 15. en dat wegens de erf-verdoorventheid des herten / die wy hebben: En daadlyk; want het bonnis der Wet is ten dele uitgevoert / en dat in opzigt van 't lichaam, en in opzigt van de ziel: In opzigt van 't lighaam; want dat is nu de dood onderwerpen / met alle de voorloperg desselfs / zodanig als is zwakhed / pynen / ziekte / vresen / toornen / quelling / vermoeltheit / ja ook in gevaar van 't helsche vier / en van de toornen van de tweede dood / tot in alle eenwigheid: in opzigt van de ziel; want dit is ook veelzyng dood / namentlyk; 1. Op een wyze die zuiver straffende is. 2. Op een wyze die ook zondig is; en die beide wyzen zyn en in opzigt van 't geen tegenwoordig is / en in opzigt van 't geen toekomende is.

Want wat belangt 't geen penaal ofte straffende is / en tegenwoordig; De ziele is. 1. Afscheiden van God / en van zyn gunst / Gen. 3: 8, 10, 24. 2. Zy is onder zyn vloek / en toorn / waar door / dat wy van natuure zyn kinderen des toorns / Eph. 1: 2, 3. dienstknechten van de Satan / 2 Tim. 2: 26 't geblog daar van droefig en zwaar is; want hier door is het / dat wy God niet kunnen behagen / wat wy ook doen / voór dat wy nyt dien staat gebracht zyn; ons ordinaire en burgerlyke doen / zelfs 't ploegen van den akker / is zonde Spreuk. 21: 4. ja onze godsdienstige daden / 't zy natuurljk / 't zy ingesiet / zyn een grouwel / zelfs onze offerhanden, Spreuk. 15: 8. en 21: 27. en gebeden / Spreuk. 28: 9. Psalm. 109: 7. ja ook alle onze gedagten en voornemens / Spreuk. 15: 26. en van gelyken alle onze wegen / Spreuk. 15: 9.

Belangende 't geen penaal of straffelyk en toekomende is. De ziele is onderwerpen des eeuwige uitbanning van de
te

tegenwoordigheid des Heeren / en van de heerlijkheid
 zynier sterfte / 2 Theff. 1: 8, 9. als mede zy is schuldig
 te dragen de roymenten der helle voór eeuwig. Marc. 9:
 44, 46, 48. Luc. 16.

Belangende 't geen niet alleen penaal , maar ook son-
 dig is ; de ziel is hier voor tegenwoordig onder de straffe
 van duisternis in 't verstand / verkeertheit en weder-
 spannigheit in de wil / ongeregeltheit en onordente-
 lykheit in de hertstogten / waar dooꝝ de ziel onbe-
 quaam is tot iets dat goed is / en genegen is tot alles dat
 quaad is / Rom. 3: 10--20. Eph. 2: 1, 2, 3. Rom. 5: 6.
 Rom. 8: 7, 8. waar uit alle onze daadelyke overtredin-
 gen voortkomen / Jac. 1: 14, 15. en daar-en-boven is
 de ziel somtyds overgegeven in een verkeerde zin / Rom.
 1: 28. aan een nragt der dwalinge / 2 Theff. 2: 11. aan
 hardigheit des herten / Rom. 2: 5. aan vershyfking
 der Conscientie / Jesh. 33: 14. en aan oncerlyke betwee-
 gingen / Rom. 1: 26. en diergelyke geestelyke plagen /
 dewelke / hoewel de Heere die alleen op sommige legt /
 nogtans alle van natuure deselve onderworpen zyn / en
 zy kunnen niet min verwagten / indien de Heere niet
 haar wilde in 't gerigte treden.

Eindeelyk in opsigt van 't geen toekomende is ; al-
 so zy brand-stoffe zyn voór Tophet / so zyn zy on-
 derworpen om voór eeuwig in de hel te hebben die hoog-
 aardige / zondige / lasterlyke / en desperate rebellie te-
 gen God.

Ⓢ hoe beklagelyk moet in dese aanmerking / de staat
 zyn van de zulke / die nog in den staat der natuure zyn !
 Och dat het maar gezien en geboelt wierd ! Maar he-
 laas / dit is een toevoeging tot dit alles / de menschen
 weten dit niet / sy merken het niet / zy geloven het niet /
 zy voelen het niet / zy en zien het niet / en hier dooꝝ komt
 het / dat / 1. Zy haar staat niet kunnen beklagen / nog
 betwonen / nog daar over willen vernedert zyn. 2. Zy en
 kunnen / nog zy en willen niet zoeken na een remedie ;
 want de gezonde willen de moeite niet doen / datze zig
 een Medicyn-meester zoeken.

En gewis in dezen opzichte eischt haren staat medes-
 doo-

dogen en compassie van alle die weten / wat een schryf-
lyphen zaak het is / in zulk een staat te zyn ; en zy dienden
alle wel op te wekken / om vooz haar te bidden / en om al-
te doen / wat zy konnen / om haar uit dien staat der zonde
en der elende te helpen / dewelke vzeesselyk is om aan
te denken.

Maar ten anderen. Diende niet de gedagte en aan-
merkinge dezegs ons alle te zetten aan het beproeven en
onderzoeken / of wy alreeds van de dood ten leven over-
bragt zyn/en verlost van die vzeesslyke en schryfelyke staat/
en deelgenoten geworden zyn van de eerste Opstanding ?
Dewyl het myn booznemen niet en is / dit punt in 't bze-
te handelen ; so zal ik hier niet blyben staan / in merkte-
kenen te geven / waar dooz dit kan gekent worden / en
die ook overal voozkomen in de Brieven van Paulus ,
en in 't bze de kunnen bevonden worden gehandelt te zyn
in verscheide practicale Tractaten / vooznamentlyk in
Mr. Guthries Grote Interest. Ik zal alleen verzoeken
dat een segelyk merke en onderzoek /

1. Of de siemine Chrysti / die de dode levendig maakt /
gehoozt en verwelkomt is in haar ziel / of niet ? Dit is
de kragtbadige roeping.
2. Of 'er in haar ziel is een dooz- en doozgaande ver-
andering gewoogt / of niet ? Een verandering in den
hele mensch / so dat alles is nieuw geworden / 2 Cor.
5: 17.
3. Of 'er een beginzel des levens binnen haar is / of
niet ? en of zy dooz den Geest geleid worden.
4. Of 'er is een leven tot heerlykheid van de Heer Ver-
losser / of niet.

En als wy dooz onpartypdig onderzoek komen te ont-
dekken de quaadheid van onze staat / dienden wy dan
niet opgewekt te zyn / om toe te zien ontrent ons / en te
arbeiden dooz alle middelen / om daar uit te geraken /
aanmerkende /

1. Hoe droebig en beklaagelyk deze staat is.
2. Hoe naar en schryfelyk de gevolgen van dien zyn.
3. Hoe zaligen zaak het is / van deze elendige en zonde-
dige staat verlost te zyn.

4. Hoe 'er een mogelykheid is / om uit deze staat te geraken.

Eindelyk. Het mogt een stenen hert verbyzeken te denken / hoe de menschen / die in zo een staat zyn / zo onwillig zyn / om daar uit te komen : want

1. Hoe onwillig zynze om eens agterdenken over haar staat te hebben / ofte te stellen / dat zy wel quaad mogt wezen / en dat zy nog wel mogten onbekeert zyn ?

2. Hoe onwillig zynze / ernstig neer te zitten / om de zaak te beproeven / en te onderzoeken / en haar staat aan de toetssteen van het Woord te brengen ?

3. Ja hoe onwillig zyn zy / om iets te horen / dat mogte strekken / om haar wakker te maken, of om aan haar te ontdekken de quaadheid van haar staat ?

4. Hoe gereed zynze / om de beschuldigingen der Conscientie te stikken / als mede eenige gemene beweging van de Geest / derwelke strekt / om haar ziel in alarm te stellen.

5. Hoe grote byanden zynze tegen zulke instellingen / die dienen om de slapene Conscientien wakker te maken ?

6. Hoe haten zy zulke Leeraars / die zulke lering preken / die dienen kan om haar op te wekken / en haar te werk te stellen ontrent haar eegen zaligheid !

Ten tweden. Wy leren hier uit / Dat 'er buiten Christus geen bedenkelijke weg is van verlossing uit deze natuurlijke staat des doods. ! Geen andere Naam is 'er onder den Hemel gegeven / waar door wy kunnen zalig worden / Hand. 4: 12. En de Engelen kunnen hier niet helpen ; ook en kan d'ene van ons den anderen niet verlossen ; want de verlossing der ziele is te kostelyk / Psalm 49: 7, 8. Nog daar en is niets / dat wy voor ons zelven kunnen doen / 't geen hier zal helpen ; alle onze gebeden / tranen / geestelingen / vasten / geloften / aalmissen / boornemens / beloften / rezolutien / onthoudingen van zulke quaden / uitterlyke verbeteringe / goede zedelykheid / en burgerlykheid / uitterlyke Godsdienstigheid / ja indien het mogelyk ware / ons houden van de hele Wet / zal ons niet uit dezen put helpen ; en wy

zonden ons in zulke oeffeningen te vergeefs berincoejen : want zy zullen maar lichaaamlyke oeffeningen zyn / die tot weinig dingen nut zyn ; en als wy al onzen tyd / gaben / geesten en arbeid in dezen weg hebben versleten / zo zullen wy eindelyk zien en zeggen / dat wy ons geld uitgegeven hebben / voor 't gene dat geen brood en is.

Dit behoortde ons alle aan te zetten om te beproeven / wat het zy / waar op wy leunen / om het leven te krygen / en wat het zy / welks aanmerking ons vrede en ruste geeft / als de gedagten van de dood / 't oordeel / hel en toorn Gods ons overkomen / en ons ontstellen : want indien het iets zy buiten Christus / daar onze ziel op leunt / en daar wy door getroost zyn / en daar wy onze hoop op sonderen / wy zullen een beklaglyke (och ! voor eeuwig beklaglyke) ontzetting ende missen van onze verwagting ontmoeten. Laat ons dan zien zeker te zyn / dat onze herten verzaken alle andere wegen en middelen van redding uit deze dood / behalven Jezus / de Opstanding en 't Leven.

Ten darden. Wy zien hier / dat verlossing uit deze natuurlyke staat des doots, alleen te hebben is door Christus : Want hy alleen is 't Leven / en 't leven dat in hem is / is regt geboeglyk / en voortreflyk. Daarom word hy genoemd het Brood des levens, Joh. 6: 35, 48. de Opstanding en het Leven, Joh. 11: 25. het Water des levens, Openb. 21: 6. en 22: 17. den Boom des levens, Openb. 22: 2--14. Den Vorst des levens, Hand. 3: 15. Ons leven, Col. 3: 4. Het woord des levens, en het Leven zelfs / 1 Joh. 1: 1, 2.

En gelyk hy is een regt-geboeglyk en voortreflyk Leven / zo is hy een algemeenzaam en volmaakt Leven : allezins bequaam om ons te helpen / en ons te verlossen van alle de delen van onze dood : want /

1. Hy verlost van het bonnis der Wet / Rom. 5: 17. en 18. ondergaande den vloek van de Wet / wordende een vloek voor ons. 2 Cor. 5: 21.

2. Hy neemt de vloek / en prikkel van alle tydlyke plagen / ja van de dood zelfs weg / doende alles ten

goede werken van de gene / die hem lief hebben / Rom. 8: 28. Hy heeft hem gedood / die de magt des doods had / dat is / de Dypvel / Hebr. 2: 14. en doo; hem is de prikkel des doods / dewelke is de zonde / weg-genoomen / 1 Cor. 15: 56, 57.

3. Hy verzoent ons met God / nemende weg die tusschen-stand en vyandschap / 2 Cor. 5: 20. En zo is hy onse Vrede / en Vredemaker / verkrpgende toegang voo; ons by den Vader / Eph. 2: 14, 16, 18. en 3: 12.

4. Hy verlost ook van de magt der zonde en der verdorventhepd / Rom 7: 24.

5. Ook red hy van alle die geestelyke plagen / als daar is blindheid / hardigheid des herten / &c. want hy is ons ligt / ende heeft een nieuw hert voo; ons verworven / namentlyk een vleeschen herte.

6. Zo verlost hy ook van 't helsche vunt / hebbende de gerechtigheid voldaan / en hebbende 't leven en de onsterfselykheid aan den dag gebragt / en hy geeft het eeuwige leven / gelyk wy zien Openb. 2. en 3.

Og! het is droevig / dat Christus zo weinig gebruikt word / ende dat zo vele de Fontaine der levendige Wateren verlaten / en zig zelven gebrokene bakken upthouwen / die geen water kunnen houden / en dat ze versnaden / veragten en laag zetten het Evangelium van Christus / die het leven / en de onsterffelykheid aan het ligt bzengt. Og! of de opmerking dezes de zulke konde bewegen / die noot eenige veranderingen in haar zelven hebben bevonden / om te lopen tot Jezus Christus / en van hem gebruik te maken tot het leven / en datze wisten te dezen einde /

1. Roepen tot hem / dat hy haar wilde gevoelig maken van haar doodigheid / en haar opwekken uit hare doodslaap.

2. Roepen tot hem / dat hy haar te werk stelde / om alle andere hulp benevens hem te verzoeken / als zynde t'eenemaal onmagtig / om haar te verwakkeren / en leven in haar te bestellen.

3. Roepen tot hem / dat hy haar zielen wilde trekken / en buigen / om hem doo; den geloove alleen te omhelzen / om

om zyn stemme te horen / om zyn roeping te gehoorzaamen / om zyn bestiering te volgen / om haar zeiven aan hem over te geven / om op hem te leunen / en alles van hem alleen te verwagten : met een woord / om hem te nemen voor haar leven in alle pointen / en om op hem te leunen om leven / en om het van hem te verwagten / voor den gelove in de beloften van 't Evangelium.

Maar ten anderen , Dewyle dit tot de Discipelen gesproken is / die wy vast stellen / gelovige geweest te zyn / so zal het ons grond geven / om daar van te spreken in opzigt van de Gelovige / en so uitleveren drie pointen van waarheid , die wy kortelyk zullen aanraken / en dan gaan spreken van Christus te gebzuiken in eenige bysondere gevallen.

Voor eerst. Hier word klaarlyk voor-uitgesteld / dat zelfs Gelovige Christus van doen hebben , om leven voor haar te zyn , en datze derhalven hare blagen van doordigtheid hebben. Indien het so niet en ware / waarom soude Christus tegen Gelovige gezegt hebben / dat hy het Leven was / en de daaglyksche onderbuiding bevestigt het overbloediglyk : want /

1. Zy zyn dikmaals so zwak / en onbequaam / om perzoekingen tegen te staan / ofte te verrigten eenige gebodene plicht / als of zy t'eenemaal dood waren.

2. Zy zyn menigmaal so neergedrukt door moedeloosheid / van wegen de kragt der tegenstand / die zy van alle kanten ontmoeten / en van wegen de menigvuldige verstekingen van haar verwagtinge / die haar voorkomen / dat zy nog hert nog hand hebben ; en zy bezwyken / en zynen neer in de wegen des Heeren ende kunnen niet door de zwarigheden heen gaan / maar leggen menigmaal stil.

3. Door-dien zy daaglyks stryden / en geen overwinning zien / en so worden zy moede en bezwykende van herten / so datze als dode daar by neer leggen / Jes. 40: 29.

4. Menigmaal worden zy ziek / en verballen en hebben herstelling en levendigmaking van node.

5. Het missen van 't gevoelen van Gods gunst/en van de vertroosting van den Heiligen Geest / maakt / dat se verguilen / en verteren / ende als doode daar uit sien.

6. Terwyl zy onder ziel-verlatingen zyn in d'eene ofte d'ander opzigt / zo zien zy haar zelven aan als afgesondert onder de dode / dat is / als dode / en van 't gezelschap der doden / met heman / Psal. 88: 6.

7. Ja menigmaal zynze als dode / gebangen geleid in ketenen van ongeloof en verdoorventheden / gelph wy sien / dat David was / als zyn hert om en om keerde / en zyn kragt hem verliet / en 't ligt zynner oogen van hem gegaan was / Psal. 38: 11.

8. De dikwylige verandering op en neer / die haar bejegenen / nemen menigmaal al de couragie en kloekmoedigheid van haar / zo datze worden gelph menschen die op zee tobbeleu / zo datze geen kragt meer hebben.

En vele zulkie dingen gebeuren haar / die haar dan doen uitsien / als dode / en maken / datze verguillikende / levendigmakende / en hertsterkende cordialen van doen hebben van hem / die het Leven is. En aldus bind het de Heere goed / met zyn eigen Volk te handelen :

1. Op dat zy mogten nedrig gehouden worden / en zouden weten / datze gebrekkige schepzelen zyn / dagelyks van node hebbende de inbloeden des levens.

2. Op dat zy veel bezigheden mogten hebben by hem / die het Leven is / en veel met hem te doen mogten hebben / en van hem gedurig afhangen.

3. Op dat hy zig wonderlyk in en ontrent haar mogte tonen / gevende preuben van zyn kunst / in de dode levendig te maken / en in zulkie dooz te helpen tot het eeuwige leven / die dagelyks als het ware de Geest gaven / en aan de poorte des doods waren.

4. Op dat den Hemel mogte een Hemel zyn / dat is / een plaats / waar de vermoeide rusten / Joh. 3: 17. en de verdrukte verquilliking hebben / 2 Theff. 1: 7. en waar de inwoonders niet en zullen zeggen / dat zy sich syn / Jes. 33: 24

5. Op dat zy meer mogten geleert worden het leven des geloofs / en van afhangen van hem / en opgequeekt worden in die weg.

6. Op dat hy mogte worden erkent / en gehouden / met onderwerping aan hem / vooz een zonn'berain God / doende al wat hy wil in den Hemel en op Aarde.

Wegens dit alles is 'er geen reden / waarom iemand eenig vooz-oordeel zoude opnemen tegen de Chzistelykheid / want dit al niet tegenstaande / zo is haar leven zeker / en den uitgang is zeker en veilig.

Nog zy en dienden het niet bremt te oordelen / datze de Gelovige menigmaal treurende en quinnende zien / nademaal haar staat menigmaal nieuwe toebereyngingen des levens vereist. Hare vlagen zyn een iegelyk niet bekend / nog een ieder weet niet / wat zomtyds aan haar herte legt.

Ook dienden zy het zo een ligte zaak niet te rekenen / ten Hemel te geraken / gelyk zy zig inbeelden / en zo haar zelve bedriegen. De rechtvaardige word behouden dooz vele doden heen.

En wat belangt de Gelovige / zy behoorden het niet bremt te houden / dat haar zulkie vlagen van dodigheid besegenen ; nog daar uit te besluiten / dat al haar vorige werk maar bedrog was / en dat zy nog niet in den staat der genade zyn : Maar zy dien en eer op te merken de wysheyt / getrouwicheit en kragt Gods / in haar gebroken schip dooz zo veel gebroken water / ja ook dooz schipbreuken heen te brengen ; en zyn goedheid in de zaken zo te schikken / dat zy zullen nedrig / wakende / blytig en volstandig in afhangung van hem gehouden worden / die is en wezen moet haar Leven eerst en laast. En hier uit zouden zy leren een noodzaaklykheid / van altyd nabij Chzistus te leven / en gestadig van hem dooz den ge-love af te hangen : want dewyle hy haar leven is / zo kunnen zy niet zonder hem zyn / of zy moeten sterven / en vervallen.

Ten anderen. Wy leeren hier uit / dat 'er niets onder alle deze vlagen van dodigheid , dewelke zyn volk onderworpen is / zal helpen zonder Christus ; Niet

1. Al haar moesten in en omtrent ordinaire middelen / bidden / lezen / horen / overdenken / t'zamen spreken / Ec. zy zullen alle uitroepen / dat de hulp haar niet en is : want hy is het Leven.

2. Nog de extraordinaire pligten / als daar zyn vasten en bidden / en geloften te doen ; deze zullen nooit een quinnende of bezwikkende ziekeziel herstellen en levendig maken : want zy en zyn Christus niet.

3. Ook en zal een stoute kloekmoedige geest / en rezo-luitheid des herten niet helpen : indien hy / die het Leven is / niet op ons ademt / dat alles zal weg-smelten en verdwynen.

4. Ook en zal de schat van hebbelyke genade / die in de ziel blyft / niet genoegzaam zyn / om de zieke ziel te verfrissen en levendig te maken : Indien het Leven niet en ademt op deze hebbeligheden / en indien nieuwe inbloeden van leven en sterkte niet inbloeden in de ziel / en geen nieuwe stralen van deze Zonne der Gerechtigheid neder komen / om de verbrozene ziel te verwarmen / zo zullen de hebbeligheden daar neder leggen als dood.

5. Veel min zullen haar grote gaven / en bequaamheden haar uit die dode staat niet helpen : al haar licht / kennis / zonder de inbloeden van dit Leven / zullen zwakke ende ongenoegzaam bevonden worden tot dit einde en voornemen.

6. Ook en zullen gezonde / zuivere / en alle levendige instellingen dit werk niet uitwerken : want tot dat hy neder zie / zullen alle die instellingen haar bevonden worden dood en dodigende.

Het ware goed / dat de Gelovigen daaglyks leefden onder de overtuiging hier van / en datze door haar practyk en gedraging verklaarden / dat zy geloven / dat Christus allech is het Leven , en dat zy moeten in hem leven / en door hem alleen moeten verwakkerd en levendig gemaakt worden.

Ten darden. Wy zien hier uit / dat Christus is het Leven , dat is / een die genoegzaam en overvloedelyk den Gelovigen kan helpen / terwyl hy onder deze vlagen van dodigheid / die verhaalt zyn / en diergelyke bevonden word. Daar is in hem een ryke toebrenging van alles / dat dient / om een ziel onder geestelyke dodigheid en bezwikkung levendig te maken / aan te moedigen /

te versterken / en te verwakkeren. Daarom word hy genoemd het Leven, als hebbende in hem alles / 't geen de zielen noodig is / en te pas komt / onder de geestelyke sielsten / ongetempertheden / verlatingen / bezwikkende / en bezwikkende vlagen / &c. want hy hem is de Fonteyne des Levens / Psal. 36: 10. en hy is het / die de ziele in het leven stelt / Psal. 66: 6. en kan gebieden den zegen / ja het leven tot in der eeuwigheid / Psal. 133: 3.

Tot verder opening hier van dienen wy op deze dingen te letten :

Voor eerst. Dat hy is God / in kragt en heerlykheid den Vader even-gelyk / en daar door heeft hy 't leven in hem zelve / Joh. 5: 26. ende kan levendig maken / die hy wil / vers 21. Hier door bewyft hy aldaar zyn eigen Godheid / en even-gelykheid met den Vader. Zo staat 'er Joh. 1: 4. Dat in hem was het leven / en dat 't leven was het licht der menschen / waar door ook zyn Godheid is bevestigd. Dit diende vastelyk geloof / en in onze herten gewortelt te worden / als zynde de grond van alle onze hoop / troost en leven ; want indien het zo niet en was / dat onze Middelaar was de ware God / alle onze hoop was vergaan / onze troost konde niet lang bestaan / en ons leven zoude vergaan.

Ten tweden. Als Middelaar God-mensche / is hy ten vollen en allezins verzien / om zyn Leven / aan zyn navolgers / d'eerste en de laatste / en alle allezins op te wekken en levendig te maken ; haar leven moet met Christus in Gode verborgen zyn ; want in hem woont de volheid der Godheid lichaaanlyk / Col. 2: 9. Als Middelaar word hy genoemd een Boom des levens, Spreuk. 3: 28. opwekkende en levendigmakende alle / die hem tot haar spyze genieten / ende het Brood des levens, Joh 6: 35. ja van wegen zyn kragt en authoriteit / om het leven op de doode ziel te gebieden / word hy genoemd den Vorst des levens, Hand. 3: 15. en als een levendige en levendigmakende Steen geeft hy het leven aan alle / die op hem gebouwt worden / 1 Pet. 2: 4. ja als zynde ten vollen bequaam en verzien tot dit werk / noemt hy zig de Op-

standing en het Leven, Joh. 11: 25. Dit diende in onze herten in te bloeien als een troostelpke / en moedgebende waarheid.

Ten darden. Van deze Schat des Levens / en verwelkende en lebendigmakende Genade / die hy verkregen heeft / en waar mede hy verzien is / als Middelaar en Verlosser van zyn Volk / is hy zeer mededeelzaam; uit zyn volheid ontfangen wy genade voo: genade; Joh. 1: 16. Hy heeft het verkregen / op dat hy het mogte uitgeven; en op dat het van hem als van het Hoofd zonde uitbloeien tot zyne Leeden; en daarom is hy het Bood / dat van den Hemel neder-quam / en aan de Wereld het leven geeft; Joh. 6: 33. ja hy geeft het eeuwige Leven aan alle zyn Schapen / Joh. 10: 28. en hy is te dezen einde gekomen / op dat zyn Schapen het leven mogten hebben / Joh. 10: 10. Daarom heeft hy zulke betrekkingen op zig genomen / dewelke grond van bevestiging dezegs mogten geven / als van een Hoofd / van een Boom / ofte Wortel / en diergelyke. Deze aanmerking is versterkende en bevestigende.

Ten vierden. Hy deelt van deze Schat des Levens / en lebendigmakende sterkte / die hy heeft / mede / zeer zoetelyk / en op zeer ligte conditien / zo dat

1. De gene die hem zoeken / het leven doo: hem vinden zullen / Psalm 69: 33.

2. Ja de gene die hem kennen / sullen 't leven niet missen / Joh. 17: 3. 1 Joh. 5: 20.

3. Indien wy in hem willen gelooven / en op hem rusten / zo hebben wy 't leven / wie wy ook zyn / Joh. 3: 15, 16, 36. en 6: 40, 47. 1 Tim. 1: 16.

4. Indien wy tot hem willen komen / Joh. 5: 40. en onze dode ziel op hem werpen.

5. Indien wy na zyn stemme willen horen / Jes. 55: 3. en zyn onderwyzingen aannemen; want het zyn de onderwyzingen des levens.

6. Ja indien de ziel zo dood zy / datze nog wandelen nog horen kan / indien de ziel maar na hem kan zien / hy zal 't leven geven / Jes. 45: 22.

7. En

7. En indien de ziel zo zwak is / datze niet kan uitzien
nog haar ogen opheffen / nogtans indien zy willig zy /
hy zal niet het leven komen / Openb. 22: 17. Oeh of dit
wierde geloofd!

Ten vyfden. Gelyk hy is mededeelzaam van dat le-
ven / 't welk hy verkregen heeft als Hoofd / en dat op
ligte conditien / zo deelt hy dat leven middelyk / ruim /
overbloedelyk / ja meer overbloedelyk / Joh. 10: 10. Het
Water des Levens / 't welk hy geeft / is een Water-
fontein / springende tot in het eeuwige Leven / Joh. 4:
14. Daarom laat hy zyn Vrienden toe / datze overbloe-
delyk drinken / Hoogl. 5: 1.

Ten zesden. Men diende nogtans te gedenken / dat
hy is Heer en Meester daar van / en Vorst van dat Le-
ven / en zo daar van mag disponeren / en het uitdelen in
die mate / die hem goet dunkt: En hy is wys om het
best tot zyn eigen eere / en haar voordeel uit te delen.

Ten zevenden. Al dit Leven is in hem zeker/niesmant
van de zyne zal daar van ontzet worden. Zyn ampten /
die hy opgenomen heeft / en zyn commissie / die hy van
den Vader heeft / tonen dit overbloedelyk; en zyn liefde
tot de zyne zal niet toelaten / dat hy iets inhoudt / dat tot
haar voordeel is. Hy is getrouwd in zyn gantsche Huis /
gelyk een Zoon / en hy zal alles doen / wat hem is aan-
bevolen te doen. De heele onderhandeling van 't Ver-
bond der Verlossinge en der Borgtocht / en alle de beloften
van 't Nieuwe Verbond der Genade bevestigen / dat dit
een zekere waarheid is / zo dat de gene / die hem hebben /
het leven hebben / 1 Joh. 5: 12. Spreuk. 8: 35.

Ten agtsten. Ja al wat in Christus is / contribueert
tot dit Leven / en levendigmaken; zyn woorden en lere
zyn de woorden des Eeuwigen Levens / Joh. 6: 63, 68.
Phil. 2: 16. Zyn werken en wegen / zyn de wegen des
Levens / Hand 2: 28. Zyn naturen / ampten / lyden /
daden / en al wat hy als Middelaar dede / komt samen
tot opwekking en levendigmaking van een arme doode
ziel.

Ten negenden. Deze volheid des Levens / die hy
heeft /

heeft / is ten vollen geschikt na den staat der Belovige in allen delen / gelyk wy zullen horen.

Ten tienden. Dit Leven is op een uitmuntende en overschrydende wyze in hem / en met uitsluiting van alle andere. Het is in hem / en in hem alleen ; en 't is in hem op een zeer uitstekende wyze. Zo dat hy is het Leven in het afgetrokkenne / niet allen een levendig Hoofd / ende een levendigmakend Hoofd / maar 't Leven zels / Het Leven, de Opstanding, en het Leven.

Het XX. CAPITTEL.

Eenige generale Nuttigheden.

Er wy komen te spreken van enige byzondere geballen van dodigheide / waar in de Belovige Christus moeten gebruiken / als het Leven / zullen wy eenige nuttige gevolgen en gebruiken voozstellen / uit het gene gesproken is van dit Leven : En

Voor eerst. Het gelove van deze dingen / die verhaalt zyn / zoude van groot gebruik en voozdeel zyn vooz de Belovige ; en daarom zonden zy tragten / 't geloof van deze waarheid op haar herte gevestigt te hebben / en zien een diepen indruk daar van op haren Geest te krygen. Ten einde dat /

1. Hoedanig ook haar staat en gelegenheid mogte zyn / zy bewaart mogten worden van desperatie / en moedeloosheid des geests / en van opgeven van haar staat als hopeloos / en van datze haar zelven zouden aanzien / als reddeloos en verloren. Het gelove / van dat Christus is het Leven, zoude de ziel in hoop houden / en haar doen zeggen ; Hoe dood myn staat ook mag zyn / nogtans kan het Leven my helpen ; en hy die de Opstanding, en het Leven is / kan my herstellen.

2. Ja laat haar staat en conditie zyn / wat zy wil / zy zouden hier eenige grond van moedgeving hebben / om tot hem te gaan met haar dode ziel / en op hem te zien om

om hulp; nademaal hy het Leven is als Middelaar / ten einde dat hy mogt opwekken / en levendig-maken zyn dode / flauwe / en bezwikkende Leden / en haar van haar dodigheid oprigten.

3. Zy zouden kunnen bezyd worden van vele scrupelen / en tegenwerpingen / die haar afschrikken en moede-loos maken. Deze eene waarheid gelooft zynde / zonde de weg zo opklaren / dat zulke dingen / die te voren hinderpalen en tegenwerpingen zouden geweest zyn / nu zullen verdwynen / en uit de weg geweert worden; als daar zyn de tegenwerpingen / genomen van haar eigen onwaardigheid / haar lang blyven in die dode staat / en diergelyke.

4. Zy mogten hier dooz van gelyken bezyd worden van die vreeslyke plaag / en dat quaad van jaloersheid / waar dooz de ziele dikwils agterwaarts gehouden word / van tot Christus te komen: want zy vzezen / hy en zal haar niet verwelkomen; zy twyffelen aan zyn liefde en teerheid / en trekken zyn ontfarning en compassie in twyffel; ja haar jaloersheid doet haar twyffelen aan zyn getrouwigheid; zo dat het geloof van deze waarheid deze jalouzie zoude genezen / en de ziel daar van verlossen / en een weg openen vooz de ziel / om met vrymoedigheid en vertrouwen tot hem op te komen.

5. Zy mogten daar dooz ook geholpen worden / om met geduld te wagten / en stil en gerust te zyn onder des Heeren verscheidene dispensationen / zo datze niet en zouden knozzen nog murmureren tegen hem / wetende / dat hy zig zelven op zyn eigen goede tyd zoude bewyzen het Leven te zyn; zo dat de ziel geduldelyk zoude wagten aan zyn deure / tot dat het hem geliefde uit te zien / en met zyn zien 't leven te voeren in haar dode ziel.

6. Zy mogten daar dooz bewaart worden van na elders uit te zien / ofte te verwagten eenige hulp van eenig ander ooz; wetende dat hy alleen is het Leven, en dat also de hulp nergens elders van daan te hebben is. Het geloof van deze waarheid zoude wederhouden van vele verkeerde wegen / die de ziel / in een tyd van benauwtheid / gereed

is te kiezen tot redding: want hier dooz zoude zy zien / dat nog instrumenten / nog middeelen / nog uitterlyke bedieningen / nog iets van die slag / haar dode ziel kunnen levendig maken / en dat hy / en hy alleen moet het leven in haar blazen / gelyk in 't eerst / zo wederom nu.

Ten anderen. Kunnen wy hier niet zien en merken grote reden van verwondering over de Goedheid en ryke Weldadigheid Gods ontrent zyn Volk? die uitgebonden heeft / en neergekomen is tot zo een zekere / heilige en voldoende weg / waar dooz hy alles vooz zyn Volk word / 't geen zy van doen hebben / en dat niet tegenstaande /

1. Dat wy zeer onwaardig zyn eenige zulke bedeiling der genade van zyn handen.

2. Dat wy te dikmaals al te begerig zyn na andere gasten in onze herten nevens hem: O hoe veel verdozventheid / zonde en dood logeren wy binnen onze zielen! en hoe veel begeeriger zyn wy dikmaal na de dood / dan na het Leven!

3. Dat wy weinig aanleggen die edele boozdelen ten leven / die ons gegeven worden; ja menigmaal misbruiken wy die / en dit boozzag hy; en nogtans des niet tegenstaande wilde hy zig dus tot ons vernederen.

4. Dat wy zo weinig onze dankbaarheid vooz zulke weldaden uitdrukken.

Maar 't is niet om onzent wil / dat hy dit gedaan heeft / maar om zyn eigen Naams wil: om edele en heilige einden heeft hy tot dezen koers gerezolveert / als namentlyk:

1. Op dat hy mogt alles en in allen zyn, Col. 3: 11. en zy niet-met al; op dat hy mogt alles in allen vervullen, Eph. 1: 23. en zy ledig zyn / en niets zonder hem.

2. Op dat hy de eere van alles mogt dragen: want van hem, en door hem, en tot hem zyn alle dingen, Rom. 11: 36. en op dat niemand daar in deel zoude hebben.

3. Op dat den mensch zyn eeuwige Schuldenaar zoude zyn / en tot getuigenis van dien zyn kroon aan zyn boeten

nederwerpen / die op den Throon zit / gelyk zy deden / Openb. 4: 10. en op dat gy mogt uitroepen met die zelve Ouderlingen / vers 11. Gy zyt waardig, ô Heere! te ontfangen heerlykheid, eer en kragt, &c. en met die / Openb. 5: 12. Het Lam dat geslagt is, is waardig te ontfangen kragt, en rykdom, en wysheid, en sterkte, en eere, en heerlykheid, en lofzegging.

4. Op dat 's menschen mond vooz eeuwig gestopt zou zyn / en alle roem uitgesloten: want de mensch is een hoogmoedig Schepsel / en gereed om te roemen over het geen niets en ydelheid is. Nu God heeft dezen edelen weg van 't Verbond der Genade verkoren / op dat den mensch niet meer roemen zou: waar is dan den roem? zy is uitgesloten: dooz wat Wet? dooz de Wet der werken? neen / maar dooz de Wet des Geloofs / zegt den Apostel / Rom. 3: 27.

5. Op dat alles vooz den armen uitverkooznen Gelovigen mogte zeker zyn; de Heere wil den Schat des Levens niet langer in 's menschen eigen hand laten zyn: want zelfs Adam in den staat der Onnozelheid kondeze niet wel gebruiken / maar leed daar schipbreuk van / en speelde bankroet; veel meer sou den mensch nu zo doen / in desen staat der zonde / waar in hy tegenwoozdig legt; daarom heeft God uit liefde en teerheid tot zyn Verkoopne / al haar Capitaal in de hand van Christus gestelt / die beter bequaam is / om het tot Gods eer / en tot 's menschen voozdeel aan te legge / zynde getrouw in alles / ende een trouw Dienstknecht / die de volheid der Godheid heeft in hem wonende lichaamp; daarom zegt den Apostel / is het door den gelove, op dat het zy na genade, ten einde dat de belofte vast zy alle den zade. Rom. 4: 19.

6. Op dat de Gelovige een sterke vertroostinge mogten hebben / niet tegenstaande alle de tegenkouting der vianden buiten en binnen: als zy zien / dat nu haar leven met Christus in Gode verborgen is / en dat haar leven in haar Hoofd is / zo zullen zy zo zeer niet vrezzen de Duibelen en Menschen van buiten / nog haar eigene dode en verdozene herten van binnen.

Ten darden. Hoe onverschoonlyk moeten dat zyn /

1. Alle die dit Leven / Jezus / niet willen aangyp-
pen / die daar is het Leven, 't zekere Leven / ja 't eeu-
wig Leven ?

2. De gene die het leven zoeken doo? eenige andere
weg / dan doo? en van hem / die 't Leven is.

3. De gene die dezen weg des levens tegenstaan / en
niet alleen de aanbiedingen desselfs verwerpen / maar ook
vanden worden tegen 't zelve / ende tegen alle die het zel-
ve dragen ofte preeken ?

Ten vierden. Hier is een sterke moedgeving voo?
alle / die geern ten hemel waren / om op dezen Euange-
listhen weg te treden / die een weg des Levens is ; zulke
behoeven niet te vrezzen / dat haar zaligheid niet en zal
doo?gaan ; laat de Satan en alle hare vanden doen /
wat zy kunnen / alle die op dezen weg komen te tre-
den / zullen leven : Want de weg zelfs is leven / en
niet anders dan leven ; so dat hier alle tegenwerpingen
zyn tegengegaan ; 't leven kan 't alles verantwoorden.
Indien de ziel vzeest / datze nooit doo? de zwaarigheden
zal heen komen / datze op de weg steruen zal / ofte doo?
haar bezwipen / t'onderballen / en verflauwen / haar
belydenis onteeren / en eindelyk apostateren en afval-
len / ofte despereren / en alle hoop opgeven ; hier is
dat gene / 't welk alles kan beantwoorden / tegen ko-
men ; het leven kan levendig maken / en wie kan verlo-
ren gaan op de weg / die de weg des Levens is / een le-
vendigmakende weg / ja de weg / die het leven zelfs is /
ja het Leven , op een byzondere en uitnuntende wyze.

Ten vyfden. Hier is grond van bestraffing zelfs van
gelovige / die / hoewel zy tot Christus gekomen zyn / nog-
tans in hem niet en leven / gelyk zy zonden / die niet en
wandelen in hem met die levendigheid ende werkzaam-
heid / die vereist word ; maar /

1. Die veel leunen op haar elgen verstand / gaven of
genaden / en denken daar doo? alle stormen doo? te staan /
en alle zwaarigheden doo? te zwellen / daar dat alles
indien hy / die het Leven is / op ons niet en ademt / ons

al begeben in den dag der beproeving ; ons verstand /
 n begaaftheden en bequaamheden kunnen opdrogen /
 n onze genaden kunnen verwelken en afgaan / en ag-
 terwaarts keeren.

2. Die te veel op de pligten rusten ; daar zy in dezelve
 ot hem zouden gaan / die het Leven is ; want 't Leven
 s alleen in hem te hebben / en hem zouden zy zoeken in de
 instellingen / op dat zy mogten van hem Leven kry-
 gen / en niet van deze uitterlyke pligten ; en dit blykt in
 haar wyze van te werk te gaan ontrent de pligten / zon-
 der die afhanging van hem / en eenbondige beooging
 van hem / dewelke vereist word ; als mede door haar
 onvergenoegt zyn , en murmureren / als de pligten
 haar werk niet en doen / als of haar leven geheel lag
 in de pligten / en dooz te besluiten , dat alles zal regt
 zyn / om dat zy haar pligten eenigzins matelyk ver-
 rigt krygen ; en in tegendeel dooz de moed te laten zak-
 ken / als de pligten haar zwaar vallen / en zy zig on-
 geschikt tot de plicht vinden ; al 't welk klaar bewys
 geeft / datze al te veel gewigt leggen op de pligten /
 daar het anders niet haar zou zyn / indien zy zulver-
 lyk van Christus afhingen / en van hem alles verwag-
 teden.

3. Die te ras kleinheartig worden / om datze niet ter-
 stond hulp en bystand vercrygen / ofte om datze niet
 bewaart worden vooz peder trap van bezwykinge.

4. Die verzuimen hem te gebruiken / en tot hem te
 komen met alle hare noden / seilen / en gebrekykhe-
 den / gelyk zy behoorden ; ofte niet en komen met die
 bymoedigheid en w. stoutigheid / daar het Euange-
 lium gronden toe verleent.

Ten zesden. Dit vertoont de klaaglyke elende der sul-
 ker / die bysmelingen ontrent Christus zyn ; want zyn-
 de verbzeint van het Leven , zo hebben zy geen leven /
 zy zyn dood / en de dood is gegraabeert op al wat zy doen.
 Zelfs

1. Al mogten zy zeer blytig zyn in uitterlyke pligten /
 ja ook vele ware gelovige te boven gaan ; gelyk de Pha-
 rizeen haar vasten hadden / tweemaal ter week / Luc. 18.

2. Al

2. Al mogten zy uitmuntende begaast zyn / bequaam om andere te onderrigten / en om van de verborghtheiden des Evangeliums regt wel te pas en tot stigting te spreken : want zulke gaven van heimig en uitspraak kunnen 'er zyn / waar de levendige werkingen der Genade Christi niet en zyn / en dienvolgens waar Christus niet en is / als het Leven.

3. Al mogten zy uitmuntende schynen in haar gantsche uitwendige wandel / en zig schynen zeer Christelyk te dragen in alle haren wandel / en blyken zeer devoot / in de zaak van den Godsdiens.

4. En al mogten zy iets meer hebben dan gemeen / zelfs smaken van de hemelsche gaven / en Deelgenooten zyn geworden van de extraordinaire gaven van den Heiligen Geest / ja ook geproeft hebben het goede Woord Gods / en de kragt der toekomende Eeuw; Hebr. 6:

4, 5.

Ten zevenden. Dit ondekt dat edele voordeel en geluk der gener / die Christus voor haar Leven hebben aangenomen / haar staat is gelukzalig / zeker / begeerlyk / en groeiende : want Christus is hare / en 't Leven is haar : want Christus die het Leven is / is hare.

Eerste tegenwerping. Maar d'een of d'andere Godloze mogt zeg zen / Wy en zien niet dien gelukkigen en voorzdeligen staat der gener / die voor Gelovige uitgaan : want wy merken / dat zy menigmaal also weluig lewendig zyn / als andere / en also onbequaam tot de pligten / ja ook jointyds also zeer de zonde en verborghtheid onderworpen / als andere.

Ik antwoorde : Voor eerst. Hoe het ook met haar zy / of in uwz ogen / of misschien jointyds ook in haar eigen ogen ; zo mogt gy u dog wel stil houden : want in haar sijnste staat zouden zy niet u niet verwisselen om een Wereld. In haar dodigste staat zyn zy niet zonder alle leven / gelyk gy zyt / niet tegenstaande alle uwe bewegingen en schyn-werkzaamheid in pligten / om dat al uw beweging in en ontrent de pligten is maar gelyk de bewegingen van de kinderen poppen / door uiterlyke be-

be-

bewegingen veroorzaakt / als daar zijn een naam / toewijding / vrede van een natuurlijke Conscientie / ofte diergelyke / en niet van eenig inwendig beginzel van Genade en leven.

Ten tweden. Hoewel zy zomtyds schynen dood te zijn / zo en zijn zy dog niet altyd zo ; 't Leven werkt zomtyds dadelyk in haar ; daar nooit in u eenige ware ofte natuurlijke beweging des levens was.

Ten darden. Daar kan meer leven in haar zijn / ja leven in beweging / als zy schynen overwonnen te zijn door eenige lusten of verdorvenheden / ja als zy dadelyk zijn overwonnen / dan aanschouwers / die vremdelingen zijn ontrent het hert / kunnen merken : want als de tentatie geweldig is / als hebbende het oordeel van de tyd en plaats / van de gestaltenis van de persoon / en diergelyke / zo geeft het bewys van geen kleine trap van leven / ja van leven in beweging / eenige tegenstand en tegenkantsing daar tegen te doen / hoewel hy eindelyk daar door mocht overwonnen zijn / en deze tegenkantsing en wederstand / bloejende van een beginzel van genade / geeft te kennen / daar is leven / hoewel de verdorvenheid hebbende 't hoordeel / te diep tyd de beweging des levens mogte overmagtigen / en den mensch wegvooeren.

Ten vierden. Indien het niet anders en is met de Gelovige / dan tegen-gewoopen is / zo mogen zy het haar zelven dank weten / van wegens datze Christus niet beter tot haar Leven gebuikt hebben.

De tweede tegenwerping. Maar zommige / die ware Gelovige zijn / zullen het zelve tegenwerpen / en uitroepen van haar zelven als dode / en zeggen / zy binden die levendigheid en werkzaamheid niet in hare zielen / die blyfs soude geven / dat Christus / Het Leven, in haar woont en werkt.

Ik antwoorde : Het kan wesen / datse haar selven benadelen van die levendige gestalte / die sy mogten genieten / en datse so haar zelven verongelyken.

Voor eerst. In 't geloof op Christus niet te oeffenen / nog het leven van hem door den gelove te trekken ; het

leven dat zy leven / zoude wezen dooz den gelobe / Gal. 2: 20. Hoe kunnen dan zulke / die niet en eten / vet worden / dooz 't geloof spyzen wy ons met Christus.

Ten tweden. In niet te waken / maar de zo: geloosheid plaats te geven / en daar dooz de tegenpartijder aan te moedigen / en te versterken / gelyk wy zien in David. Also zy op haar wagt-toren niet en staan / zo nodigen zy den Zatan om haar aan te vallen / en hy is wakker genoeg / ende hy weet / hoe zyn voo:deel waar te nemen / en zyn bequame gelegentheid te gebruiken.

Ten darden. In de traagheid plaats te geven / en zig niet op te wekken / gelyk wy zien in de Bruid / Hoogl. 3: 1. Hoogl. 5: 3. Als zy de Genade Gods niet op en wekken / die in haar is / hoe kunnen zy levendig zyn. Indien de genade ter zyde gestelt word / zy zal verroesen; de beste weg om de genade levendig te houden is / dezelve in oeffening te houden / hoe klein zy ook is.

Ten vierden. Dooz haar onbezuisheid en stoutigheid wandelende zonder bzeze / gelyk dat aan te merken is in Petrus, als hy zo schandelyk struikelde, als zy dooz haar gebrek van voo:zigtigheid / zig van boven neer geven in gevaar / en haar zelven onder hare vanden handen werpen; is het dan wonder / dat het met haar niet en gaat / gelyk zy wilsden; en dat zy God tergen / om haar aan haar zelven te laten / op dat zy mogten weten wat zy zyn / ende leren daar na / den Heere niet te verzoeken / en voo:zigtiger te wandelen?

Ten vyfden. Dooz te veel leunen op haar verkregen gaben / en niet uit te zien na nieuwe inbloeden van genade en leven. Hier dooz tergen zy God / om haar tot haaschade te doen weten / dat zy / hoe verre zy ook gekomen zyn / dooz 't geloof moeten leven / en dooz nieuwe inbloeden van den Geest des Levens moeten levendig gemaakt worden.

Ten zesden. Zo kunnen zy zig ook verongelyken dooz haar onkennis van Christus / en van de wyze van hem te gebruiken. En indien zy door onberstand ontrent Christus / en ontrent de rechte wyze van te gebruiken d

hofsheid die in hem is / de byugt en 't boozdeel missen / die 3p anderzins mogten hebben / zo hebben 3p alleen haar zelven te beschuldigen.

Ten zevenden. 3p kunnen haar zelven ook nadellig 3pn dooz haar zelfs-liefde / zelfs-agting / zelfs-zoeking / zelfs-behaging / &c. dewelke haar allengskens van Christus zal afstrekken / en doen haar vergeten den weg / van het leven uit hem te zuigen / die de Fonteine des Levens is.

Ten agtsten. Als 3p kleine zonden plaats geven zo openen 3p een deur booz groter / en 3p verliezen daer dooz haar teerheid / ende tergen also den Heere / om zig te ontrekken / en dit is een andere wyze / waar dooz 3p zig verhinderen / van die weldaad van levendigheid / die 3p anderzins mogten hebben.

Ten negenden. Ook mede dooz werelds-gezinntheid / dewelke haar gemoed van God verbjeind. En

Ten tienden. Dooz haar ongeduld / en knozren / en murmureren tegen God / en 3pn wyze dispensatiën / doen 3p ook haar zelven nadeel / en berongelphen zig / want terwyle 3p in dat humeur 3pn / zo en kunnen 3p niet met behoorzpke gezetheid des Geests tot Christus gaan / en leven van hem trekken dooz gelobe.

De derde tegenwerping. Maar 3pn 'er niet zelf eenige van die / dewelke allertederst 3pn / die over haar dodigheid / en gebrekkigheden klagen ?

Ik antwoorde: Voor eerst. Het kan 3pn / dat 3p zonder oorzak klagen / en dat 3p meer reden hebben / van blyde te 3pn / en van den Heere te loben / booz 't geen hy aan haar gedaan heeft / dan van klagen.

Ten tweden. Haar klagen zal niet betwypen / dat 'er leven ontbreekt / maar eer het tegendeel : want als 3p meest klagen / zo moeten 3p meest gevoelig 3pn ; indien haar klagten dadelyk 3pn / en niet enkel om welstaans wil ; en gevoelen is een openbaar blyk van leven.

Ten derden. Men diende te gedenken / dat de Heere haar seilen en te korte-komen kan doen contribuieren tot vordering van haar leven / gelyk wy dat zien in Petrus.

Ten vierden. Ook diende wel gedacht / dat Christus

dit leven niet distribueert / en uitgeeft in een gelyke mate aan alle zyn Leden en Navolgers / maar aan zommige meer / en aan andere min / na dat hy het ziet bequaam ende geboeglyk / en tot zyn eigen eer / en tot haar goed. Hy heeft meer dienst van zommige dan van andere ; en zommige wil hy in grooter en in zwaarder werk emplojeran / 't welk meer leven zal vereischen ; en andere wil hy hier gebzuiken in gemeen werk / 't welk zulken uitnemende trap des levens niet en zal vereischen.

Ten vyfden. Op het zelve fondament kan het hem goed dunken / aan de zelve perfoon een breder mate van genade te geven op d'eene tyd / dan op d'andere tyd.

Ten zesden. Dit alles zoude hy doen om wyze redenen / en edele einden / als namentlyk :

1. Op dat alle mogten zien / hoe abfoluit hy is in zyn dispensatien / een Souverein / die niet het zyne doet wat hy wil / ende geen rekenschap wil geven van eenige van zyn wegen / en uitdelingen aan ons.

2. Op dat wy mogten leren onderwerping / en stillens booz hem buigen / wat mate het hem ook gelieft te bedellen aan ons.

3. Op dat wy zonden leeren / gedurig nauwer van hem af te hangen / en in alle onze wegen hem te erkennen.

4. Op dat wy mogten leren geduldigheid oeffenen / die haar volmaakte werk moet hebben / in op hem te wagten / als op een groot Koning. Dit is zyn heerlykheid / ende 't is de betuyging van onze onderdanige onderwerping aan hem.

5. Wy wil ons zo quaken / dat wy mogten wel te brede en wel voldaan zyn / indien hy ons eindelyk t'huys brengt / hoewel niet met zulken conbol van genaden van zyn Geest / gelyk wy zouden wenschen.

6. Op dat wy mogten zien en lezen onze daaglyksche beblutenis aan Christus / ons Leven / en hoe wy daaglyks van doen hebben / dat hy ons leven in ons honde dooz verffe aanblazingen van zyn Geest / en nieuwe hemelsche inbloeden.

7. En op dat wy nieuwe preuben van zyn goedertierenheid en getrouwigheid krygende / hem dagelyks nieuwe Lofzangen zouden geven / en zo onze dankbaarheid aan hem souden uitdrukken / dewelke zal strekken om zyn eere voort te zetten.

Ten agtsten. Dit kan de Gelovige verscheide pligten aanwyzzen / tot welke zy geroepen zyn / wy zullen 'er van vele eenige weinige noemen / als :

Voor eerst. Dat zy zig behoorden te verblyden en getroost te zyn in de gedagten hier van / dat zy zulken volmaakten Middelaar hebben / een die volkoomentlyk verzien is / en haar alles geworden is / niet alleen de Weg, en de Waarheid, maar ook het Leven.

Ten anderen. De gedagten hier aan dienden ons op te wekken tot verwondering over de wysheid / genade en goedheid Gods / en tot dankbaarheid / voor dat hy zulken algenoeyzamen Weg voor haar verzorgt heeft.

Ten derden. Dit moest haar ook aanmoedigen onder alle verzoeken / bezweringen / veragteringen / en blagen van dodigheid / waar in zy vallen ; dat 'er eenen is / die het Leven is ; en dat hy / dien hare ziele verkoren heeft / is het Leven, en zo ten vollen bequaam om haar op te wekken / en levendig te maken.

Ten vierden. Dit moest haar leren nederigheid / en niet trots te zyn over iets / dat zy hebben / of doen : want hy is het / die het Leven is / die haar in 't leven houdt / en helpt haar tot eenige plicht / ja 't is het Leven / 't welk alles in haar werkt.

Ten vyfden. Het moest haar insgelyks leren / hem te erkennen / aan wien zy verbonden zyn voor alles wat zy doen / voor al 't leven / dat zy hebben / en voor alle de daden / en vruchten des levens / die in haar blyken / en om hem daarom dankbaar te zyn.

Ten zesden. En voornamentlyk / zy moesten hier uit lezen haar verbintenisse en plicht / om dit voordeel te gebruiken / en om 't leven uit deze Fontein te trekken / en zo door dit Leven te leven / te werken / en te doen alles in en door dit Leven / en zo door dit Leven levendig ge-

278 **Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;**
maakt te worden / in alle hare blagen van dodigheid;
en te dezen elude moesten zy deze nabolgende dingen in de
zin houden:

Voor eerst. Dat zy dienden te leven in een gestadige
overtuiging van haar eigen zwakheid / dodigheid / en
onbequaamheid / om eenige daden des levens van haar
zelve te doen / en veel minder / om zig zelve uit eenige
ongestalte / en blage van dodigheid / waar in zy vielen /
te herstellen.

Ten tweden. Dat zy dienden te leven in 't geloof de-
zes / dat 'er leven genoeg in hem is / die het Leven is /
om haar werk te verrigten; zy dienden overredet te zyn
van zyn algenoegezaamheid.

Ten derden. Dat hy niet alleen een algenoegezaam
Verlosser is / magtig om een ziel te verlossen / die als
het ware / in 't graf legt en rottet / en om de dode zyn
stem te doen horen / dat zy leven; maar ook zeer willig
en gereed / om haar te beantwoorden in alle hare noden /
na zyn wyligheid / en na dat hy het tot zyn eer / en tot
harer zielen welstand bequaam oordeelt. Het geloof hier
van is noodzaaklyk / ende zal zeer moedgebende zyn.

Ten vierden. Dat zy dienden tot hem te gaan / hoe
dodig haar staat ook mogte zyn / en door den gelobe
wentelen haar dode gestalte op hem / die het Leven is.

Ten vyfden. Dat zy moesten bidden / op de beloften
van genade en inbloed / zelfs uit den buik der helle / ofte
uit den grabe / met Jonas, cap. 2: 2. want hy is ge-
tronw en waaragtig / en tederhertig / ende zal horen /
en eindelyk een goed antwoord geven.

Ten zesden. Dat zy in de oeffening van Geloof en
Gebed dienden met geduldigheid te wagten / tot dat het
hem gellefde te komen / en te blazen op de doore brande-
ren; en tot dat de Zon der Gerechtigheid opga over haar
zielen / met genezing in zyn vleugelen.

Maar hier van byzonderder in de volgende geballen /
waar van wy nu beginnen zullen een weinig te spreken /
met opzet / om meer ten vollen te openen / hoe de Gelofte
Christus moeten gebruiken als het Leven / als zy on-
der d'een ofte d'ander ongetempertheid zyn / die leven / en
leven.

levendigmaking bereift/ van Christus het Leven. Wy en kunnen alle de byzondere gevallen / die onder dit Hoofstuck kunnen ingezagt worden / niet onderscheidentlyk handelen. Het zal genoeg zyn/ tot opening van deze grote plicht / van zommige weinige gevallen te spreken.

Het XXI. CAPITTEL.

Eerste geval, Hoe Christus te gebruiken als het Leven, als de Gelovige zo neer gezonken is in de Wegen Gods, dat hy niets doen en kan.

S Omtyd is de Gelovige onder zulken ongetempertheid van zwakhed / en dodigheid dat 'er by-na geen gebodene plicht is/ daar hy aan kan gaan; zyn hert / en alles is dood / so dat hy niet zo veel kan doen / als zugten onder die dodigheid. Ja hy kan onder zulken verval zyn / dat weinig of geen onderscheid zal gemerkt worden tusschen hem en andere / die nog in de natuur zyn; en dat hy niet alleen onbequaam is / om werkelyk / en levendig aan de gebodene pligten te gaan / ja ook om van onder die dodigheid uit te worstelen; maar dat hy zo dood is / dat hy nauwlyks eenige kragtadige begeerte ofte verlangen zal hebben / om uit die staat te zyn. Nu het spreken over het gebruik-maken van Christus / tot levendigmaking in dit dode geval / so zullen wy deze dingen doen:

1. Tot ophclaring van 't geval / zullen wy tonen / hoe het na waarschyndlykheid in de ziele komt / en waar doo?
2. Hoe Christus is het Leven voo? de ziel in zulken geval / als dit is.
3. Hoe de Gelovige Christus moet gebruiken tot leven in dit geval; en

280 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken ;

4. 'k Zal de zaak verder openen / doo? een v?raag of twee te beantwoorden.

Wat het eerste belangt / zulken ongesteltenis / als deze is / kan op de ziel geb?agt worden /

1. Doo? eenige sterke / en geweldige verzoeking van buiten / ontmoetende eenige boze gestalten des herten van binnen / en zo overvallende en overmagtigende de arme ziel / gelyk wy zien in David en Petrus.

2. Doo? de loo?heid en bedziery des Satans / dewelke den Gelobigen / die niet gewoeg wakende is / ongeboeglyk van zyn grond berooft / en hem by trappen in slaap wiegt.

3. Doo? zo?geloosheid / in niet in 't eerste te letten op de beginzelen en eerste trappen van deze dodigheid en loomigheid / als het hert begint maar uitterlyk te handelen in de pligten / en maar boven over te loyen / in boldaan te zyn met een overloopze verrigting / zonder leven en gevoelen.

4. Doo? de Conscientie geweld aan te doen in ligter en kleiner zaken ; want dit kan God tergen / om de Conscientie te laten in slaap vallen ; en zo zal de ziel al minder teder worden / en eindelyk weinig schynpel maken in groter zaken ; en zo kan de dodigheid komen tot een hoogte / God het zo schikkende tot een verder straffe voo? haar / wegens hare lossigheid en onboozig?tigheid.

5. Doo? haar niet optwekken van haar zelven / en haar niet afschudden van dien geest der traagheid / en badzigheid / als die eerst op haar neder-komt ; maar 't is met den Lilaard / nog een weinig slapens / nog een weinig slimmerens / en handbquwens / om te slapen.

6. Doo? in eenige bekende zonde te blyven / en niet daar van berouw te hebben ; dit kan deze ongetempertheid aanbrengen / gelyk in David kan gemerkt worden.

Belangende de tweede byzonderheid / Christus is het Leven voo? de ziel in dezen gevalle / dewyl

1. Wy bezitting van de ziel hond : want het zaad blyft / de wortel blyft vast in de grond ; daar is steeds leven in 't hert / hoewel de mensch geen beweging maake ;

ge?

gelyk een die in een doodslaap is / ofte in zwym / nochtans
is het leven niet weg.

2. Hy wekt de ziel ter regter tyd op / ende maaktze
wakker / ende hersteltze also uit die staat / dooz 't een
middel of het ander / en dooz eenig alarim van oordeel en
schizik / gelyk hy David dede ; ofte dooz een bedeeling van
barmhertigheid en teerheid / gelyk hy dede aan Petrus ;
en gemeinlyk herstelt hy de ziel /

1. Dooz iets van dezen staat te ontdekken / dooz zo
veel gevoelen en kennis te geven / en zo veel ligt te zenden /
't welk de ziele zal laten zien / dat het niet wel en is / en
dat zy is onder die ongestalte van dodigheid.

2. Dooz te ontdekken de schiziklykheid van zo een staat /
en hoe gevaarlyk het is / daar in te blyven.

3. Dooz de ziele te binnen te brengen / dat hy het Le-
ven en de Opstanding is / en dooz het opwekken van de
genade / stelt hy de ziel in staat / om na hem uit te zien /
om levendigmaking en uitkomst.

4. Dooz de ziele eindelyk op te wekken uit die badzigt-
heid / en lupe handbouvwing / om te slapen / en nit die
diepe zo?geloosheid ; en dooz de ziele in een levendiger /
blytiger / en werksamer gestalte te stellen.

Wat aangaat het derde : De Gelovige / die Christus
wilde gebruiken / om uit deze staat herstelt te worden /
diende deze plichten te behertigen :

Voor eerst. Hy diende op Christus te zien / als het Licht
der menschen / ende de Verligter van de blinde / ten ein-
de dat hy een beter en doorgaander ontdekking van zyn
staat mogt krygen : want het is halve gezondheid / hier
geboelig te zyn van deze ziekte. De ziele die eens gebracht
is tot gevoelen / is half herstelt uit deze koozt? / en dood-
slaap.

Ten tweden. Hy moest Christus aanzien / als God /
magtig om de dode en doore breenderen te doen leven / ge-
lyk staat Ezech. 37 En dit zal wederhouden van moe-
deloosheid / en wanhoop ; ja het zal den armen Gelovs-
gen doen hope vatten / als hy ziet / dat zyn Medicyn-
meester God is / wien niets onmogelyk is.

Ten darden. Hy moest op hem ook sien / als het Hoofd /

382 Moe Christus als 't Leven te gebruiken;

en de Man/de Heer en't Leven van de arme ziel/die hem aankleeft; en dit zal zyn hoop en verwagting versterken: want hy zal zien / dat Christus geengageert is (om zo te spreken) in het posit van eere / om een arm / dood / en levenloos Lidmaat levendig te maken: want het leven is in 't Hoofd / ten goede van 't hele Lichaam / en van ieder Lidmaat desselfs / 't welk niet geheel afgesneden is; en het goede dat in de Man is / komt voort tot hulpe van de arme Vrouw / die nog geen Scheidbrief gekregen heeft; en Christus / also hy Leven is / en het Leven, moet geordineert zyn tot ophelping / levendigmaking / en herstelling uit den doden van zulke / die hem gegeven zyn / op datze eindelijk mogten ten laatsten dage opgewekt worden. Hy moet alle zyn Leden in dien dag levendig voorstellen.

Ten vierden. Hy moest door den gelobe zig winden in de beloften/en leggen voor deze Zonne der Gerechtigheid/tot dat de hitte van zyn stralen zyn hert doe ontdoen / en warmte brenge in zyn koude en'dode ziel; en dus moet hy zyn aangypingen van hem vernieuwen / nemende hem aan als het Leven, en als zyn Leven; Christus zegt zelf / Joh. 6: 40. Dat dit is de wille des Vaders, die hem gezonden heeft, dat een iegelyk, die den Zonnet ziet, en in hem gelooft, mogt hebben het Eeuwige Leven, en hy zal hem opwekken ten uitersten dage. Het gelobe hem omhelzende/ gelyk het was in 't eerst het middel des levens / zo zal het zyn het middel van herstelling daar na uit een dode ongestalte.

Ten vyfden. Hy moest treuren over zulke zonden en tergingen / die hy bemerkt/ dat in hem veroorzaakt/ ende over hem gebracht hebben deze ongestalte. Bekerling en Goddelijke droefheid over zulke quaden / die Christus en het Leven weg-gezondigt hebben / is een weg / om het Leven wederom te brengen.

Ten zesden. Hy moest zeker zyn/ dat hy geen bekende zonde in zyn ziel herbergt: maar dat hy zig stelt tegen ieder bekende quaad / als een vyand tegen het leven en de herstelling / welke hy is zoekende.

Ten

Ten zevenden. Hy moet op Christus / zyn Leben / wagten / en 't gebruik van de ingestelde middelen : want dat is de wille des Heeren / dat hy aldaar opwagt / en aldaar gezocht worde. Daar is weinig hoop van herstelling vooz zulke / die de ingestelde middelen aan een kant leggen. Hoewel de instellingen buiten hem / een arme ziel niet kunnen levendig maken ofte opwekken / nochtans indien hy zig zo verre vernedert heeft / dat hy met Leben is tot zyn Volk gekomen / in en vooz de instellingen / en ons gelast heeft / op hem aldaar te wachten / zo moeten wy willig zyn / alle zyn vernederingen van liefde aan te nemen / en hem aldaar te zoeken / en op hem te wagten / waar hy gezeld heeft / dat hy wil gevonden worden.

Ten agtsten. In het ter hand nemen van deze instellingen des Lebens / diende hy zig te wagten / van die te stellen in Christi plaats ; dat is / hy moest zig wachten / van te meinen / dat de instellingen zyn werk zullen te wege brengen / gelikh sommige onwetende meinen / dewelke zig inbeelden / dat zy zo menigmaal biddende / en zo veel lezende / en zo veel horende / haar verloofne levendige gestalte zullen wederom krygen ; daar helaas ! alle de instellingen zonder hem niet te beduiden hebben. Zy zyn zonder hem koud / en levenloos / en kunnen noot hitte of warmte brengen tot een koude ziel. Hy is het in de instellingen / dien zy moeten zoeken / en van wien alleen 't leven is te verwagten / en van niemand anders.

Ten negenden. Alhoewel het Leben niet en legt in de instellingen / als afgescheiden van Christus / en het leven van hem alleen te verwagten is / nochtans moest hy zig wagten / van de instellingen te betragten op een slozige / overloopze / en middelmatige wyze ; want dit zal bewys geven van weinig begeerte na leven / en zal meer dodigheid toebrengen. Men zoude dan de instellingen betragten ernstelikh / vlytelikh / en met grote zorgvuldigheid / ja met zulken ernst / als of het Leben daar in te hebben was / en dog met zulken eenboudigen en zuiveren afhanging van Christus / ons Leben / als of wy gantsch niet ont-

284 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;
ontrent de instellingen bezig waren. Dit is de regte wy-
ze van de instellingen te behandelen.

Ten tienden. Hy moet in allen dezen met geduldig-
heid wagten / zonder te murmureren / ofte met hem te
twisten / wegens zyn uitsiel van te komen. Hy moet
wagten met veel neêzigheid. Het en betaamt hem niet /
die door zyn dwaasheid het Leven weg gezondigt heeft /
nu met God te twisten / om dat hy hem niet weder ten
leven herstelt / op zyn eerste verzoek. Hy mag blijde zyn /
indien hy eindelyk na lang zoeken / wagten en veel bly-
tigheid komt / en hem de vreugde zynes heils weder-
geeft / en indien hy niet blyft doodkrank leggen alle zyn
dagen / tot een gedenkteken van dwaasheid / in zyn le-
ven / kragt / en sterkte weg te zondigen / gelyk hy ge-
daan heeft.

Ten elfden. Hy moet zig wagten van plaats te ge-
ben aan iets / 't welk deze dodigheid kan doen geroejen /
ofte doen blyven / als daar is lossigheid in zyn wandel /
ondankbaarheid / verzuim / en agteloosheid / en inzon-
derheid moet hy zig wagten van God te tergen / door
tegen 't Licht te zondigen.

Ten twaalfden. Hy diende zig ook te wagten van den
Heere te bepalen aan eenige gezette mate des levens en
der kragt ; want het betaamt geen bedelaars / de maat
te stellen / veel min zulke bedelaars / die door dwaasheid
haar goede portie weg gezondigt hebben. Het en was
niet bequaam / dat de Verloren Zoon een nieuw Patri-
monie zoude zoeken / na dat hy het eerste had doorge-
bragt ; het moegt hem genoeg zyn / gemaakt te worden
als een knecht.

Ten dertienden. Hy diende ieder kleine mate des le-
vens / die hy krygt / wel te gebruiken voor God en zyn
eer ; krygt hy maar een talent / hy dientze wel aan te leg-
gen / op dat hy daar door winnen mogte : gebruikt uw
leden / en hebt leden ; gebruikt sterkte / en hebtze. Dit
zal de weg zyn om meer te krygen.

Ten veertienden. Hy diende de Geloften des Heeren
op zig te nemen / en dat in den Heere / om meer wagthou-
dende in het toekomende te wandelen / belastende alles
wat

wat binnen en buiten is / niet te verwekken nog te tergen den Heere / om verder weg te gaan ; ofte om hem te hinderen / van tot de ziel te komen

Wat belangt de laatste byzonderheid. Indien men vrage, Wat kan die ziel doen / die niet gevoelig is van haar dodigheid en zwakheid ?

Ik antwoorde: Hoewel 'er niet eenig dadelyk gevoelen van deze staat is / zo kan 'er dog een suspectie zyn / van dat alles niet recht is ; en indien die 'er zy / zo moet de ziel uitzien na Christus / om het leven der gevoelen / en om een gezigt van de tergingen / die deze staat hebben toegebracht. By die het Leven is / moet de beginzelen des levens zelfs herstellen ; en als de ziele tot eenige dadelyk beseffen en gevoelen van deze dodigheid geraakt / zo moet ze de weg volgen / die te voren tot een herstelling is voorgeschreven.

2. Maar men zal vragen, Hoe een ziel 't geloof in zulken gebal kan oeffenen ? en indien zy 't geloof niet en kan oeffenen / hoe kan ze tot Christus komen / en hem gebruiken ?

Ik antwoorde: Het is waar / terwyl de ziel in dat gebal is / zo kan ze geen sterke en levendig geloof oeffenen / nogtans kan ze een zwak en siekelyk geloof oeffenen ; en een zwak en siekelyk geloof kan een levendigmakende en opwekkende Christus aangrypen / en zo meer kragt en sterkte tot de ziel brengen. Indien de ziele zo zwak is / dat ze niet en kan aangrypen / zo kan ze dog zien na hem / die de dode kan levendig maken / en menigen arme ziel uit een dode staat geholpen heeft ; Of indien zy zo veel niet doen en kan / dat ze na hem zie ; nogtans kan ze hem een half gezigt geven / en leggen voor hem / die wagtet / op dat hy genadig zy / en ondersteunen haar zelve / indien zy niet meer kan krygen / met een misschien zal hy komen.

3. Maar verder / daar zal gevraagd worden / wat de ziel kan doen / als zy na allen dezen geen hulp ofte verbetering bevindt / maar dat de dodigheid blyft / ja misschien ook toeneemt ?

Ik antwoorde: De ziel moet in dien gevalle aan zyn deur leggen / wagtende op zyne zaligheid / en rezolverende indien het niet beter mag zyn / aan zyn deur te sterben / en laten geen goed gekeurt middel / ofte geboeden plicht onbeproeft / op dat ze haar vorige leven / werkzaamheid en kragt weder kryge. En terwyl de Gelovige dus wagtende is / is hy in zyn plicht / en dit kan hem vrede geven / en hy mag zeker zyn / dat hy nooit zal beschaamt worden. Psalm. 25: 3. en 69: 6. Jes. 30: 18.

Het XXII. CAPITTEL.

Het tweede geval, Hoe Christus te gebruiken is tot Leven in geval van herteloosheid, en bezwyking, door moedbenemingen.

Daar is en ander quaad en ongestalte / welke de Gelovige onderworpen zyn / en dat is een geval van bezwijken / door menigerlei moedbenemingen / 't welk haar zo herteloog maakt / dat ze niet kunnen doen / ja dat ze neerleggen / als of ze dood waren. De vraag is dan / hoe zullen ziele Christus zal gebruiken / ten einde dat ze van die blage van bezwyking vry gemaakt worden / en die moedbenemingen overwinne. Tot voldoening hier op zullen wy

1. Noemen eenige van die moedbenemingen / welke dit veroorzaken.

2. Tonen / wat Christus gedaen heeft / om alle deze moedbenemingen te weren.

3. Tonen / hoe de ziele Christus zou gebruiken tot Leven in dezen gevalle. En

4. Doegen daar by eenige woorden van waarschuwing.

Wat het eerste belangt / daar zyn verscheide dingen / die

die occasie kunnen geven aan deze ongestalte; wy zullen deze weinige noemen:

Voor eerst. Het gevoelen van een sterk / werkzaam / levendig / en steeds bewegend lichaam des doods / en dat niet tegenstaande de middelen / gebzuikt om 't zelft t'onder te brengen / en te doden. Dit beneemt de couragie zeer / want het dede Paulus uitroepen / Wee my elendige, wie zal my verlossen van dit lichaam des doods, Rom. 7: 24. Het is een zeer moedbenemende zaak / steeds te stryden / en dog geen rust / veel min overwinning te krygen; met een bland te doen te hebben / die altyd eben sterk blyft / hoe men 'er ook tegen strydt en zig kantet; ja die niet alleen niet verzwakt word / veel min overwonnen / maar die in kragt groeit en toeneemt / en dit doet menigmaal de herten van God's kinderen zeer aan / en doet haar bezwyken.

Ten anderen. Sommitger gebal kan het wezen / dat ze besprongen worden met vrende verzoekingén van den Satan / met zyn buisflagen / die niet gemeen zyn. Dit dede Paulus tot dylemaal uitroepen / 2 Cor. 12. En indien de Heere hem niet gezegt had / dat zyn genade booz hem genoegzaam was / wat zou hy gedaan hebben? Hier dooz roepen sommige van deze staat uit in haar klagte; Was 'er opt iemand zo verzogt / zo van den Duivel aangevogten als ik ben? Gewis deze handeling kan niet anders zyn / dan zeer quellende / bedroevende / en moedbenemende.

Ten darden. Het gevoelen van de dadelpke zwakhed der genade onder levendige middelen / en niet tegenstaande haar hertelpke en ernstige begeertens en pogingen na wasdom in genade / kan niet anders dan haar ontruffen / en moed benemen: want zy zouden wel ligt beslufften / dat al haar morlte en arbeid te vergeefs zal zyn / zo veel als sy kunnen merken.

Ten vierden. Het missen van geboelig inkomen van blydschap en troost / is een andere zwak ende kleinertigmakende dispensatie / gelyk het gevoelen hier van is een hert-versterkende / en moed-gebende zaak / die Da-

288 Hoe Christus als de Waarheid te gebruiken,
bid zo ernstelyk daarom dede roepen / Psalm 51: 10, 14.
Als een arme ziel / die het getuigenis van haar eigen
conscientie heeft / dat ze in eenige mate van eenvoudigheid
en opregtigheid des herten 't aangezichte Gods heeft ge-
zocht / een goede menigte van Jaren / nogtans niet zeg-
gen kan / wat die inkomsten van blyfchap en troost te
zeggen zyn / die zommige ruïen hebben geproeft / zo kan-
ze niet wel anders als moedeloos en neerflagtig worden /
als niet wetende wat van haar zelven te zeggen / en hoe
van haar eigen staat te oordelen.

Ten vyfden. Het gebrek van toegang in haar nade-
ringen tot God / is een andere moed-benemende zaak /
Zy betragten de plicht des Gebeds / met die mate van
ernst en opregtigheid des herten daar zy konnentoe gera-
ken immers dit is haar oogmerk en poging / en dog zy
binden een vast gesloten deur ; als zy roepen en schreeu-
wen / zo sluit hy haar gebed uit / gelyk de kerk klaagt /
Klaagl. 3: 8. Dit zal haar zekerlyk diepelyk aandocn /
en doen haar herten jointyds bezwijken.

Ten zesden. Het missen van bymoedigheid en byp-
heid in haar toegangen tot God / is een andere zaak /
die droefheid en kleinheartigheid veroorzaakt ; zy gaan
aan 't bidden / maar haar tong kleeft aan 't gehemelde
van haar mond / zy worden ingehouden / ende kunnen
haar herten niet eens nitlaten.

Ten zevenden. Uitswendige vervolging / die den
weg der Godzaligheid volgt / en verdrukkingen / die
de gene die Godzalig leven / vergezelschappen / is een
andere moedbenemende zaak / en vooz haar zelven / die
onder verdrukkinge zyn / en vooz andere / die ze horen
en zien / waarom den Apostel ernstelyk begeerde / dat die
van Ephezen niet mochten bezwijken over zyn verbol-
ging / Eph. 3: 13.

Ten agtsten. Des Heeren scharpe en zware bezoe-
kingen wegens de zonde / gelyk ontrent David, Psalm
51. ofte uit zyn zondereinhed tot beproeving en an-
dere einden / gelyk ontrent Job, die zyn inggelyks een
moedbenemende en hertbzekende zaak / en sodanig /
dat

dat ze sterke reuzen zonden doen bryllen en bezwyken / en haar zelve aanzien als dode / gelyk wy zien in die twee uitmuntende Mannen Gods.

Wat aangaat de tweede zaak / Christus is Leven vooz de Gelovige in dezen geballe / hebbende gedaan dat gene / welk billyken haar hert mag ondersteunen / onder alle goed-beneemingen ; en hebbende zo veel gedaan tot weening ofte verzwakking van dezelve / ja ook om haar over die alle henen te brengen ; 't welk in opzigt van ieder zaak met een woord kan getoont worden.

Voor eerst. Belangende het lichaam des doods / laat het zo zeer zig roeren als 't wil of kan / het is alreeds ge-dood / en al dat struggelen en sterk bewegen is maar gelyk dat van een Mensch die in doods benauwertheid is : Want onzen ouden Mensch is met Christus gekruist / Rom. 6: 6. en de gelovige is dood aan de zonde / ende wederom wettiger wyze met hem opgestaan / Col. 2: 11, 2. en 3: 3. Maar hier van spraken wy boven overbloedig.

Ten anderen. Belangende de Zatan / die den armen gelovigen quelt / hy is ook dooz Christus een overwonnen vyant : Hy heeft hem overwonnen / die de magt des doods had / namentlyk den Duivel / Heb. 2: 14.

Ten darden. Belangende die gevoelde zwakheid der genade / die is geen grond van goed-beneeming zo lang als hy leeft / Die de kreupelen kan doen springen als een hert, en in de woestyne kan wateren doen uitbarsten, ende beeken in de wildernis, Jes. 35: 6, 7. en die de moede kragt geeft, en vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen kragten en heeft ; zo dat de gene, die den Heere verwagten, de kragt zullen vernieuwen, en zy zullen opvliegen met vleugelen, gelyk de arenden ; zy zullen lopen, en niet moede worden ; zy zullen wandelen, en niet mat worden, Jesaia 40: 29, 31. Want in hem zyn alle de beloften ja en amen / 2 Cor. 1: 20. zo dat zy uit dezen opzichte niet behoeven te bezwyken / nog moedeloos te worden : Want het werk / dat hy begonnen heeft / zal hy vol-ein-

290 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken ;
eindigen / en hy zal ons levendig maken op de weg / Ps
119: 37.

Ten vierden. Belangende het missen van geboelig in-
komen van blydschap en troost. Hy heeft beloofd / der
Trooster te zenden op zyn eigen goede tyd / Job. 14: 26
en 15: 26. gelyk eenen dien zyn Moeder troost / zo zal
hy de zyne troosten / Jes. 66: 13. vrylykheid en blydschap
wordt in 't Verbond beloofd / Jer. 31: 13. Maar verder
al houdt hy deze inbloeden van blydschap en troost in / zo
ondersteunt hy dog op een andere wyze ; de levendige
hoop des Hemels kan het hert ophouden onder al dit ge-
brek. Want daar zal de ziele volheid der vreugde heb-
ben / en lieflykheden eeuwiglyk ; geen tranen nog droef-
heid zyn aldaar / Psalm 16: 11.

Ten vyfden. Belangende het missen van toegang in
haar gebeden ; misschien mogen zy eer haar zelve be-
schuldigen : Want hy heeft de deur geopent door zyn ver-
diensten / en is (om zo te spreken) geworden Hrer Ka-
merling voor de arme ziel / om haar tot den Vader in te
leiden / zo dat wy door hem den toegang hebben , Eph.
2: 18. ja vrymoedigheid en toegang door geloof in hem.
Eph. 3: 13. En hy is onze Voorspraak , 1 Joh. 2: 1. en
als onze Procureur is hy ten Hemel gegaan voor ons /
en daar leeft hy eeuwig , om voor te bidden , Heb. 6: 20.
en 7: 25. En wat is 'er meer te doen / om voor ons toe-
gang te krygen ? Of om ons te bewegen en moed te ge-
ven / om vrymoedelyk te komen tot den throon der gena-
de / om barmhertigheid te ontfangen / en genade te vin-
den om geholpen te worden ter bequamer tyd ? Hebreen
4: 14, 16.

Ten zesden. Belangende het missen van verruymtheit
en vryheid in 't Gebed ; dat verhelpt hy ook : Want hy
maakt / dat de stomme zingen , Jes. 35: 6. en dat de ton-
ge der stamelende vaardig is , om bescheidenlyk te spre-
ken , Ies. 32: 3. Hy kan het hert verwyden / en helpen
de ziele / datze haar hert voor God uitstorte.

Ten zevenden. Belangende de uitwendige verholging /
hy kan ligtelyk die moed beneeming weg-nemen / door
hon-

hondert fout met dezelve te geven / dooz te ondersteunen
 onder deselve/ende dooz hem behouden dooz dezelve heen
 te brengen ; als zyn tegenwoozdigheid met haar is dooz
 vuur en water / Jcs. 43: 2. wat kan haar quellen ? en
 als hy haar vertroostingcn doet overbloedig zyn / 2 Cor.
 : 5. wat kan haar moedeloos maken ? Hebben de zyn-
 ne niet gezongen zelfs in het vuur ? En zig verblyd in
 alle hare verdrukkingen ? Het rusten van den Geest
 Gods en der heerlykheid op haar / waar Petrus van
 preekt / 1 Pet. 4: 14. is troostelyk genoeg.

Ten agtsten. Belangende alle die scherpe dispensa-
 tien / vermeldt in de laatste plaats ; dewyle hy den prikkel
 van die alle / namentlyk de dood / weg-genomen heeft/
 dooz de zonde weg te nemen / en den zegen en liefde
 des Vaders heeft verworven / hebbende verzoening ge-
 maakt dooz zyn Bloed / zo bloeien alle die dispensa-
 tien ofte handelingen Gods uit liefde / zelfs de gene die
 scharpst schynen / als zynde wegens zonde opgelegd /
 gelyk wy zien Heb. 12: 6. Zo dat hier geen reden
 van bezwipen is / ofte van dat men zo kleinheartig zou
 worden / dat men de zaak zoude opgeven. Maar om
 in dezen gevallen geholpen te worden / zo diende Jezus
 gebruikt te worden als het Leben / en dat is het derde
 daar wy een weinig over zullen spreken / namentlyk /
 hoe de ziele Christus zonde gebruiken als het Leben /
 ten einde datze mogt verlost worden van dit bezwip-
 en / verwoozzaakt dooz menigbuldige moed-benemingen.

Voor eerst. De gelovige moest in dezen geballe 't Ver-
 bond der Verlossinge behertigen; waar in Christus heeft
 beloofd/en aldus verobligeert en verbonden staat/de zyne
 dooz alle moedbenemingen henen te voeren tot het einde;
 zo dat indien eenig gelovige agter blyft / zo verliest Chri-
 stus meer / dan zy kunnen verliezen : Want de Gelovi-
 ge kan maar zyn ziel verliezen / maar Christus zal zyn
 eer verliezen / en die is meer waard / dan alle de zielen die
 ooit geschapen zyn : En verder / niet alleen zal Christus
 zyn eer verliezen als verlosser/maar de Vader zal ook zyn
 eer verliezen / in zyn belofte aan Christus zyn Zoon niet

292 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;
te volbrengen; Want doo; het zelve Verbond staat hy
verbonden / alle het zaad / daar Christus doo; gestorven
is / doo; alles heen te voeren; En syn verbintenig / om
alle ware gelobige te zien ten Hemel gebragt / word klaar
vertoont / doo; dien hy Christus gestelt heeft / om syn
knecht te dien einde te syn / en hem onder alle verkoren
heeft / en hem ondersteunt / met hem werkt / zig in hem
vermaakt / en belooft heeft / dat hy het oordeel zal uit-
brengen tot den Heidenen / en dat tot overwinninge / of
tot waarheid / Ziet Ies. 42: 1, 2, 3, 4. Matth. 12: 17, 18,
19, 20, 21. Psalm 89: 20, 21, 22, 30, 36, 37, 38. Gewis
het geloof hier van zal de arme gelobige onder alle deze
moed-benemingen ondersteunen.

Ten tweden. Sy moeten van gelijken behertigen het
Verbond der genade / waar in alle dingen so syn verzon-
nen en opgelegd / dat de gelobige overbloedige vertroos-
ting kan hebben / en troost in alle gevallen; en waar in
genoeg is / om alle oorzak van bezwiking en kleinher-
tigheid weg te nemen / gelijk ten vollen mogt betoond
worden / indien iemand dat in twyfel trok.

Ten darden. Sy moesten gedenken / hoe ryklyk Chri-
stus verzien is / met alle hoedanigheden / die even met
dat gebal over-een-komen / waar in sy schynen met moed-
benemingen overstelpt te zullen worden: En konde de
gelobige maar bedenken en geloven deze dzy dingen / hy
mocht staande gehouden worden onder alle moed-bene-
mingen:

1. Dat Christus een mededogend teerhertig Middel-
laar is / hebbende tederder ingewanden dan die van eeni-
ge Moeder / so dat hy het gekrookte ried niet en zal ver-
bryken / nog de rokende vlagwieke uitblusschen / Jesaia
42: 3. Hy hadde compassie zelfs over de lichamen van
de schare / die hem volgde / en wilde haar niet hongrig
van hem laten gaan / op dat sy niet op den weg en be-
zweken / Matth. 15: 30. Marc. 8: 3. en zal hy geen me-
deliden hebben met de zielen der gener / die hem volgen /
als sy schynen te zullen bezwiken / doo; geestelyke moed-
beneming?

2. Dat

2. Dat hy magt en authoriteit heeft / om oer alles gebieden / dat dienen kan / om een arin Gelovige oort te helpen : want alle Magt in Hemel en op Aarden is aan hem gegeven / alles is hem onderdanig gemaakt.

3. Dat hy een grote baardigheid en willigheid heeft / op vele zonden / om zyn Navolgers te helpen in hare noden. Bewijs / waren deze dyle dingen vastelyk geloofd / de Gelovige konde niet bezwijken ; hebbende Christus / die teerhertig en lief-hebbende is / gewillig om te helpen / om te gelyk magtig om te doen wat hy wil / op wien hy kon zien / en tot wien hy kon lopen om hulp.

Ten vierden. Zy moesten Christus bevatten / onder alle zyn hert-versterkende en ziel-vertroostende betrekkingen / als een teder Voeder / een zorgbuidige Herder / een nedegevoelig Hoge-priester / een liefhebbende Man / een medelydig Hoofd / een leven-mededellende Woortel / een algenoegezaam Koning / &c. Ieder een van welke genoeg is / om 't hooft boven te houden / en om 't hert van een quynende / gediscourageerde en bezwikkende ziel te troosten ; veel meer kunnen die alle een sterke vertroosting geven / om een ziel die wankelt / en bezwikt door moedeloosheid / te ondersteunen en levendig te maken. Och konden wy maar regt gebruiken / en blijven staan op die vertroostende en hert-verquikkende betrekkingen / zo zouden onze herten ons zo veel niet begeven / gelyk zy doen.

Ten vyfden. Zy moesten haar oog slaan op hem / als nu in de Heerlykheid zynde / dewelke als Hoofd en Overste der Zaligheid / alle zwaarigheden en moed-benemingen heeft doorgevoelt / en overwonnen / dewelke in zyn weg waren / en nu in den naam en ten goede van alle Gelovige / die zyn Navolgers en Leden van zyn Lichaam zyn / de Heerlykheid bezit ; en daar uit zouden zy een hert-vertroostende en ziel-versterkende besluit trekken ; is hy in de Heerlykheid als Hoofd ingegaan / zo zoude zo een arme hert bezwikkende / hert verbzokene en moedeloze wozin / als ik ben / nog wel eindelyk daar mogen komen / gelyk een klein deeltjen van zyn Lichaam / in

294 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken ,
zonderheid overmits hy gezeid heeft / dat nademaal hy
leeft / alle de zyne ook zullen leven. Joh. 14: 19.

Ten zesden. Zy moesten gedenken / hoe Christus
die altyd verhoort wierd van zyn Vader / Joh. 11: 41, 42.
hierom smeekte als Middelaar en Voorbidder voor zyn
Volk / Joh. 17: 24. zeggende / Vader , ik wil dat daar
ik ben , ook die by my zyn , die gy my gegeven hebt , &c.
Kan niet een arme kleinheartige Gelover / die op Je-
sus ziet / hier uit een hert levendig-makend / en ziel-
aansmoedigend besluit maken / en zeggen ; Al zyn
myn Gebeden uitgesloten / en als ik roep / om hulp
onder myn moedbenemingen / ik kryg geen gehoor /
maar in tegendeel myn moedeloosgheden groeien / en
myn hert bezwykt te meer ; nochtans wierd Chri-
stus altyd verhoort / en de Vader wilde tegen hem
geen neen zeggen ; waarom mag ik dan myn hoort
in hoop niet opheffen / en singen in de hoop der Heer-
lykheid Gods / in 't midden van alle myn moedbene-
mingen ?

Ten sevenden. Zy moeten door den gelofte alle haar
kleinheartigheden / moejelikheden / en zwaarigheden / als
lasten te zwaar voor haren rugge / op Christus werpen /
en laten die daar by hem / die dezelve alleen kan weren ;
en moeten te gelyk voor-nemen / noit het op te geven /
maar in zyn kragt steeds voor te gaan : en dus zullen zy
dagelyks sterker en sterker worden in boornemens en re-
solutien / begeertens / en pogingen / als zy niet meer
kunnen doen.

Ten agtsten. Zy moesten na Jesus / den Auteurs en
Voleinder des Geloofs zien / en zetten hem als een
Voorbeeld van kloekmoedighede voor haar / die voor
de vreugde / die hem voorgesteld was / het kruis heeft
berdregen / de schande veragt / en de tegenspreking der
zondaars tegen hem berdregen heeft / Hebr. 12: 2, 3.
En dit kan dienen tot een middel / om ons te behouden
van moede en flauw te worden in ons gemoed / gelyk
den Apostel daar aanwysst.

Ten negenden. Zy moesten gedenken / dat Christus
voor-uit-gaande / als de Overste der Zaligheid / het
pg

og verbroken heeft voór haar / en de kragt en sterkte van alle die moed-benemingen benomen heeft / gelyk op laatz toonden / zo dat zy nu dienen aangezien te worden als gebrokene en kragteloze moed-benemingen.

Ten tienden. Zy moesten haar oog dóór den gelobe bevestigen op Jezus / als alleen magtig haar werk te doen / haar hooft op te houden / haar dóór de moed-benemingen heen te voeren / en hertsterkingen op haar bezwipken de herten toe te passen ; en in dat postuur / en in die resolutie moesten zy gevestigd blyven / wagtende het versterkende en moed-gebende leven van hem / en van hem alleen ; En aldus zouden zy verklaren /

1. Dat zy magteloos zyn in haar zelven / om zulke stormen van moed-benemingen dóór te staan / en zulke zwaarigheden dóór te wilstelen.

2. Dat zy geloven / dat hy alleen magtig is / om haar te ondersteunen / en dóór te helpen / en haar te doen veragten alle die moed-benemingen / die den Duivel en haar eigen boze herten tegen haar opmonstren.

3. Dat / daar kome wat 'er wil kome / zy de hoop nooit zullen laten gaan / datze nooit zullen herroepen / of te rugge halen haar onderschryping / en toestemming aan 't Verbond der Genade / en aan Christus als den haren / daar in aangeboden / al zouden zy sterben / en wederom sterben op de weg.

4. Dat zy geern zonden bewaart en voortgeholpen worden op de weg / zonder op dezelve te begeven en te bezwipken.

5. Dat zy geen harde muren kunnen dóórløpen / dat ze geen onmogelikheden kunnen doen / datze niet kunnen dóórbreken zulke magtige moed-benemingen.

6. Datze evenwel dóór hem alles kunnen doen.

7. Dat hy moet helpen / of zy zyn verloren / en zullen noit dóór alle die zwaarigheden en moed-benemingen heen geraken / maar datze zullen d'een of d'ander dag sterben van de hand van Saul.

8. Dat zy zullen wagten / zoekende ernstelyk hulp van hem / roepende daarom / en ziende daarom uit / en voort-

296 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;
nemende nooit het op te geven / en indien zy in haar be-
wagting bedrogen worden / zo worden zy bedrogen.

En wat de laatste byzonderheid belangt / het woord
van Waarschouwing. Meent deze:

Voor eerst. Zy moesten niet meenen / geheel byp te zul-
len zyn van bezweping: want daar is hier geen vol-
maaktheid / en daar is veel vleesch en verdorvenheid o-
verblyvende / en dat zal veroorzaken bezweping.

Ten anderen. Zy en moesten ook niet denken / byp te
zullen zyn van alle de oorzaken / en gelegentheden van
deze bezweping / namentlyk de voorgezinde moed-bene-
mingen of diergelyke: want indien de Duivel iets kan
doen / hy zal moed-benemingen werken binnen en buiten;
zo dat ze haar voornemens wel mogen vast leggen / van
moed-benemingen te ontmoeten; want weinige of gene
gingen 'er ooit ten Hemel / of zy hadden menigen storm
in haar aanzigt: en zy moeten niet denken / dat zy alleen
zullen een weg voor haar zelve gemaakt vinden.

Ten darden. Zy en moesten niet te veel siar-ogen nog
te lang en te veel blyven staan op de gedagten van deze
moedbenemingen; want dat is des Satans voordeel / en 't
diemt om haar te verzwakken. Maar 't ware beter daar
over heen te zien / gelyk Christus dede / Heb. 12: 2. als
hy met het kruis en schande te worstelen had; hy zag op
de vzeugde die hem voorgestelt was / en die dede hem het
kruis verdragen / en de schande veragten; en gelyk Mo-
zes dede / Heb. 11: 25, 26, 27. als hy tegen verdrukkin-
gen en smaadheid / en den toorn des konings te worstelen
had; zo had hy zyn gezigt op de vergelding des loons / en
aldus hield hy zig vast / als ziende hem / die onzienlyk is.

Ten vierden. Zy moesten gedenken / dat gelyk Chri-
stus tedere ingewanden heeft / en vol compassie is / en ge-
reed en magtig is haar te helpen / hy also wys is / en weet /
hoe zyn weldaden best uit te laten. Hy is niet gelyk een
malle liefhebbende Moeder / die 't leven van haar kind
eer in gevaar zou zetten / dan zy 't kind eenige pijn zou la-
ten toebrengen. Hy ziet wat best voor zyn eer / en voor
haar goed is / hier en hier na / en dat zal hy met veel teer-
heid en bereidwilligheid doen.

Ten

Ten vyfden. Zy moeten 't aanzien als geen geringe weldaad / indien zy / niet tegenstaan alle de wederweerdigheden en stormen / die haar in 't aangezicht blieden / geholpen worden / om haar hooft nog op te houden / en zy in deze resolutie bevestigd zyn / datze nooit moedwillig haren rug zullen wenden na den weg Gods / maar datze zullen blyven doortkruipen / na datze kunnen / wat stormen haar ook bejegenen. Ja in dezen opzichte dienen zy zyn Naamt hertelyk te loven / en zig te verblyden ; want 't herte der gener / die hem zoeken / zal leven. Psalm 22: 26.

Ten zesden. Zy moesten gedenken / tot haar moedgeving / dat gelyk vele door alle wederwaardigheden zyn heen geholpen / en eindelyk t'huis gebragt zyn / zy ook also door alle de stormen / daar zy nu mede worstelen / kunnen doorgedragt worden. Het is de eere van de Middelaar / zyn gebroekene / gescheurde / en zinkende schepen behouden aan land te brengen.

Nu kome ik tot een Derde Geval , en dat is.

Het XXIII. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken is al 't Leven ,
als de Ziel dodig is in opzigt van de pligt.

Somtyds zal de Gelobige onder zulken ongestalte zyn / dat hy also onbeguaam en magtelooos zal zyn / tot uitvoering van eenige gebodene pligt / als een dode / ofte die in zwypen legt / onbeguaam is om te werken / ofte een reis te gaan doen. En het ware goed / dat men wiste / hoe Christus diende gebruikt te worden als het Leven / ten einde / dat de krankte ziel hier van verlost zou worden. Hierom zullen wy deze vier dingen aanmerken.

1. Wy zullen zien / welke de verscheidene graden en trappen zyn van deze ongestalte.

298 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;

2. Wy zullen aanmerken / waar zy van daan komt / of welke de oorzaken of gelegentheden daar van zyn.

3. Wy zullen letten / hoe Christus het Leven van de Ziel is in zulken dooden staat / en

4. Wy zullen aantonen / de wyze / hoe de ziele / die hier van wilde verlost wezen / Christus zal gebruiken.

Belangende het eerste. Deze ongestalte komt dooz verscheidene stappen en trappen; het zal genoeg zyn/ eenige bande voornaamste ende aanmerkelykste stappen te noemen: als /

1. Daar is een verballing van onze wagthouding en teerheid; en als wy onze wagt-toren verlaten / zo nodigen wy en moedigen den Zatan aan / om op ons aan te vallen / gelyk te voren gezegt is.

2. Daar is een betragten van de pligt / maar op een badzige wyze / als wy vleeschlyk gemak bremmen en zoeken / ende wegen zoeken / om de pligten te doen / zo gelyk minst moeijelyk vooz het vleesch is/ gelyk de Bruid dede / Hooglied 3: 1. als zy haar Lieffte op haar bedde zocht.

3. Daar is een neerleggen/ en niet opwekken van ons zelven tot een werksame wyse van betragten van de pligt / waar van de Propheet klaagt / Jes. 64: 7. als hy zegt / daar is niemand die zig opwekt om u aan te grypen.

4. Daar is een toegeven aan geestelyke lomigheid en dastzigheid in pligten en in de wegen Gods. Ik sliep, (zelve de Bruid / Hoogl. 5: 2, 3.) en ik heb myn rok uitgetogen, &c. zy wist/ datze niet regt wel was / maar badzigt / en nogtans schuddede zy het niet af / maar schikte zig daar toe / trok haar rok uit / en wies haar voeten/ en lag zo neer om te slapen.

5. Daar is een contantement ende vergenoegtheit in deze staat / als meinnende / dat wy redelyk wel zyn / immers vooz die tyd / en zo was de Bruid in die voornoemde plaats vervoert; zy was zo verre daar van daan/ datze onberoeght was met haar staat / datze eer haar te vredenheit daar mede uitzucht.

6. Daar kan zulken liefde tot zo een staat zyn / en zulken vergenoegtheit daar in / dat de ziel zal vermyden al wat

wat strekt / om haar uit die lupe badzigheid op te wekken / als niet geern wordende opgewekt uit haar slaap ; zo zien wy / hoe de Bruid uitvlugt zoekt / en Christi roeping en nodiging om op te staan / en voor hem te openen van haar afzet.

7. Ja daar is een beschermen van die staat / als ten minsten verdraaglyk / en niet van de slimste ; Daar is een regtvaardigen van de zelve / of ten minsten een pleiten voor zig / en verschonen van de zaak / en een overdekking van haar verzuim van de pligten met schoone voorwendzels ; gelyk de Bruid dede / als zy Christi roeping hier mede beantwoordde / dat zy haar voeten gewassen had / en die niet wederom bezoetelen mogt.

8. Ja verder / daar is een pleiten voor dit geval / voor een onmogelykheid aan te haalen / om het verholpen te krygen / na dat de zaken nu staan / of immers zy zullen ophalen zwaarigheden / die niet schynen te kunnen te boven gekomen worden / in haren weg van de plicht te doen / gelyk den lupaard zal zeggen / daar is een Leenwop den weg / en de Bruid zegt by / datze haren rok niet weder konde aantrekken.

9. Ja 't kan nog hoger komen / zelfs tot een absoluut weigeren / van aan de plicht te gaan : want wat kan 'er anders afgenomen worden van de gedraging van de Bruid / dan datze niet wilde opstaan / en open doen voor haar Liefste ?

10. Daar is ook een hopeloos neerleggen van de plicht / als agtende het onmogelyk / dat men die gedaan zal krygen / en zo een rezoluit afleggen van de zelve als hopeloos / en als een werk / daar zy zig niet mede behoeven te moeien / dewyl zy het niet zullen gedaan krygen.

11. En hier uit vloekt een gehele ongeschiktheid en onbequaamheid tot de plicht.

12. Ja in zommige kan het ook tot die hoogte komen / dat de gedagten / van aan een geboden plicht te gaan / inzonderheid van Godsdienst / 't zy in 't openbaar / 't zy in 't bijzonder / ofte van het te deproeven / om aan de plicht te gaan / haar met schrik en onsteltenis zal verbullen /

300 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;

30 dat 3p zullen gedwongen worden / die na te laten / ja ook om alle de gedagten af te leggen / van aan eenige zodanige pligt te gaan.

Dit is een zeer dodige staat; wat meugen de Oorzaken ofte gelegentheden daar van zyn?

Ik antwoorde: Sommige of wel alle deze dingen kunnen aangemerkt worden / als hebbende een hand in dezen:

1. Geen zorg te dragen om een teere gestalte des herten te houden / maar slap / los / zorgeloos te worden / in de Christelyke pligten te betrachten / die kan zulken gestalte roebzengen.

2. Niet in agt nemen de beschuldigingen wegens nalating van pligten / ofte verzuimen van dezelve pligten / tegens 't kloppen der Conscientie / dit kan de weg banen voor zulken quaad.

3. Bleeschlykheid en uitterlykheid in pligten toe te geven / is een gereed middel / om dit quaad in te brengen: want als de ziel bleeschlyk en uitterlyk word in de verrigting der pligten / 30 hebben de pligten die geestelyke luister niet / die 3p hadden / en de ziel word te rasser moede daar van / als ziende geen zulkie begeerlykheid / ofte voordeel in de zelve.

4. Als de menschen sig verdrinken in de zorgen van de wereld / 30 veroorzaken 3p sig die dodigheid: want dan worden de pligten niet alleen niet hertelyk betracht / maar 3p worden aangezien als een last / en de mensch word dezelve moede: en daar van komt hy tot het verzuim der zelve; en door te blyven in het verzuim der zelve / behaalt hy een afkeer des herten van de zelve / en dan volgt'er een gehele onbequaamhepd en ongeschiktheid / om die te verrigten.

5. De Zatan heeft hier een werkzame hand / door 3pn bedrog en looſheid / aandryvende van d'eene trap tot d'ander.

6. Ook moet men hier aanmerken de hand van een Souverein God / die dit toelaat / ja ook de zaken in 3pn regtvaardigheid en wysheid 30 schikt / dat zulke Personen onder zulken ongestalte zullen komen / en dat om wyze en heilige eindens / als

Voor

Voor eerst. **O**p dat hy haar doo? zo een handeling mogt vernederen / die ligtelyk te voren opgeblazen waren / als meinende / dat zy bequaam genoeg waren / om aan een plicht te gaan / al was zy nog zo zwaar en gevaarlyk / gelyk Petrus / die over zyn eigen kragt zo stofte / dat hy het als niemendal agtede / zyn leven boo? Christus af te leggen / en met hem te sterben ; en dog eindelyk daar toe quam / dat hy de waarheid niet en konde / nog do?ste spreken boo? een Dienstimeit.

2. **O**p dat hy d'eene geestelyke zonde met de andere mogte straffen.

3. **O**p dat hy ze alle waarschouwde / om te waken en te bidden / en haar zaligheid uit te werken met vazen en beben / en om niet hoog gevoelende te zyn / maar te vazen.

4. **O**p dat hy daar doo? in zyn regtbaardig en billijk oordeel / een struikel-blok boo? sommige legge / op dat zy haren nek daar op b?ken / als zy hierom alle religie zullen verwerpen en bespotten.

5. **O**p dat hy eindelyk een p?euf geve van zyn wonderbare konst / in ons van zulken ongetempertheid te herstellen / op dat geen bleesch mogt grond hebben / om te wanhopen in de dodigste staat / waar in zy kunnen vallen.

6. **O**p dat hy zomtyds toone / wat een zouberpnen Witdeelder des levens hy is / en hoe vry hy is in alle zyn gunstbewyzen.

Belangende de derde byzonderheid : Hoe Christus het Leven is in dezen gevalle ?

Wy antwoorzen : 1. Doo? besitting te behouden van de ziel / zelfs als zy dodigst schynt ; en doo? het leven aan de wortel te behouden / als 'er geen v?ugt nog bloeisel blyft / en nauwlyks eenige groene bladeren / tot bewys van leven.

2. Doo? de h?le der genade op zyn eigen tyd en wyze aan te blazen / en een eind te maken van de winter / en den tyd te zenden van het zingen der vogelen / een Lentetyd des Levens.

3. Doo? de banden los te maken / waar mede de ziel te

302 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken ;

te voren vast gehouden was / verwpdende 't hert dooꝝ begeerten / om aan de pligt te gaan / zo dat het nu gewillig opstaat uit zyn bed van zoꝝgeloosheid / en afschuddet blpmoediglyk zyn vadzigheid en luiheid en vorige onwilligheid / en nu met bereidwilligheid / en blpmoedigheid aan de pligt gaat.

4. Dooꝝ invloeden des Levens en der kragt in de ziel te zenden / waar dooꝝ de raderen van de ziel komen met gemak te lopen / zynde geolpet met die Godlyke invloeden.

5. Dit doet hy dooꝝ 't herte aan te raken / en op te wekken dooꝝ zyn Geest / gelyk hy de Bruid uit haar bedde van zoꝝgeloosheid en traagheid opwekte / dooꝝ zyn hand in het gat van de deur te steken / toen wierden haar ingewanden beroert om zynent wil. Hoogl. 5: 4. En aldus stelt hy het geloof aan 't werk / hebbende den sleutel Davids / om 't herte openen. Openb. 3: 7.

6. Dooꝝ een ontdekkinge te geven van het quade van haar vorige wegen en gangen / zo bewerkt hy het hert tot Godlyke djoefheid en knaging / over 't geen geschied is / ontroerende haar ingewand met djoefheid en smerten / dat zy hem zo zeer onteert en bedjoeft heeft.

7. Dooꝝ de ziele dus aan 't werk te stellen / om te doen 't geen zy te voren nog konde / nog wilde doen ; en aldus maakt hy de ziele sterk in den Heere / en in de kragt zynner magt / Eph. 6: 10. en bequaam om te lopen / en niet moede te worden / en te wandelen / en niet mat te worden.

8. Dooꝝ te ontdekken de grote vergelding des loons / die toekomende is / en de grote hulp / die naby is in 't Verbond en in de beloften deszelfs / en in Christus haar Hoofd en Heer ; hy maakt de last / en de pligt gemaklyk.

Wat de laatste byzonderheid belangt / namentlyk hoe een Gelovige in zulken gebal Christus zal gebruiken als het Leven / op dat hy daar van mogt verlost worden ?

Als de arme Gelovige eenigzins gevoelig is van dit verbal / en ernstig begeert van onder de magt des doods te zyn / en in staat / om de gebodene pligten te betrachten / zo moet hy

Voor eerst. Mitzien na Christus om verligtede ogen /

gen / op dat hy een dooꝝgaander ontdekking mogt krygen van 't gebaar en de elendigheïd van zulken staat / op dat hy hier dooꝝ ontwaakt en in roere gestelt / te williger de middelen van herstellinge mogte gebzuiken / en te williger mogte worden / om eenige moeite te doen tot verlossing.

Ten tweden. Hy moest tot het Bloed Jezus lopen / om de schuld van vooꝝgaande zondige wegen afgewasfen en uitgewischt te krygen / ten einde dat hy de gunste Gods mogt verwerven / en zyn verzoende aangezigt weder over zig schynende mogt krygen.

Ten darden. Hy moest op Christus sien als een Vins / verhoogt om bekering te geven / op dat zo zyn doefheid wegens zyn vorige zondige gangen mogte regtaartig / geestelyk dooꝝgaande en 't hert aandoende zyn. Hy moest roepen tot Christus / dat hy zyn hand wilde steken in het gat van de deur / op dat zyn ingewanden beroert mogten worden om zynent wil.

Ten vierden. Hy moest ook op hem zien / als die goede Herder / die versterken wil 't geen krank is / Ezech. 34: 16. en nemen ook kennis van zyne andere betrekkingen / en van zyn verbintenissen dooꝝ dezelve / en dooꝝ het Verbond der Verlossinge ; en dit zal zyn hoop versterken.

Ten vyfden. Hy moest Christus aanrypen als zyn Sterkte ; waar dooꝝ zyn voeten zullen gemaakt worden als der hinden / en hy zal komen te wandelen op zyn hoogten / Hab. 3: 19. en hy moest die beloften aangrypen / Ies. 41: 10. Ik zal u sterken, en vatten Christus daar in aan.

Ten zesden. Dit hebbende gedaan / moest hy gaan aan 't betragten van ieder gebodene pligt in de kragt van Jezus / ziende uit na hem om hulp en bystand / van welken al zyn kragt komt ; en al zou hy die hulp en bystand niet vinden / die hy wagtete / zo en moest hy dog niet kleinmoedig worden / maar blyven daar in / en als hy niet meer kan doen / bieden zig zelven aan , als gereed en willig / om aan de pligt te gaan / indie hy kragt had.

Ten zevenden. Hy moest open en baardig leggen / om

304 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken,
om de inbloeden van sterkte te ontfangen / dewelke hy /
die het Hof is / zo goed denken te geven op zyn eigen tyd /
wyze en mate / en dit bevat deze pligten.

1. Dat zy zig zorghuldelyk moesten wagten van de
boozgemelde quaden / die deze ongestalte toebagten / als
daar zyn / onbekommertheid / gebrek van teerheid / ge-
brek van wagthouding / traagheid / vleeschelyke zorge-
loosheid / uiterlykheid / en gebrek van ernst / &c.

2. Dat zy zig moeten wagten van moedeloosheid
toe te geven / ofte van te besluiten / dat de zaak hope-
loos en reddeloos is : want dat ontneeft te gelyk de
moed van de ziel / en het is een verzoekende God-ter-
ging.

3. Dat zy dienen te oeffenen de genade van geduldig
wagten.

4. Dat zy dienen te wagten in 't gebruik van de ge-
stelde middelen / en daar door als het ware / byphen het
dode en koude lid voor den vure / tot dat het warinte
kryge.

5. Dat zy dienen alle hare zeilen op te houden / wag-
tende op de goede wind van de Geest / dewelke haar
schip zou doen zeilen.

6. Dat zy op hem alleen dienen te zien / die dien leven-
digmakende Geest belooft heeft / en geduldig te wagten /
tot dat het hem gelegen komt / hem niet bepalende aan
eenigen bepaalden tyd.

7. Dat zy alle kleine beginzelen dienen te koesteren en
op te wekken.

8. Dat zy zeer blymoedig dienen te verwelkomen p-
der beweginge des Geests / en pder voordeel van die slag
te gebruiken / en 't pzer te smeden / als het heet is / en de ra-
deren van de ziel gaande te houden / als zy eens aan 't be-
wegen zyn gebagt / en zo node den goeden en heiligen
Geest Gods te bedoeven / Eph. 4: 30. of zyn bewegin-
gen uit te bluffchen / 1 Theff. 5: 19. Indien deze pligten
opregtelyk wierden behertigt en betracht in Hem en in
zyn kragt / niemand kan zeggen hoe ras daar een ver-
andering mogt gewoogt worden in de ziel.

Maar

Maar indien men vraagt: Wat die gente kunnen en / booz welke de gedagten zelfs aan de pligt / en et beoogen van dezelve / een stoffe van schizik zyn ?

Ik antwoorde: Het kan wezen / dat iets / indien niet veel van dien / bloeit van zulken lichaampken onge-
tempertheid / dewelke veroorzaakt de alteratie des lichaams op het doordringende bezeffen van iets dat pigtig en van groot belang is / zo datze niet kunnen be-
zagen / veel aangedaan te zyn met ierweg. Maar la-
ende dat aan andere / zo woude ik zo een ziel tot deze
ligten raden:

Voor eerst. Dat hy zig dikmaals zette aan de pligt /
als hy exempel aan 't Gebed / al zou dat de ongetempert-
heid van zyn Lichaam verwekken ; want metter tyd zal
at styten of immers minder worden ; daar hem toege-
en in het zelve de pligt meer en meer schizik zal ma-
en / en zo hem te meer onbequaam daar toe maken : en
o zal hy den Zatan een aangename dienst doen ; die
nitschien ook een hand heeft / in die lichaampke onge-
tempertheid ; als de arme ziel aldus gewent is / ofte een
lebblykheid heeft / van de pligt te aanvaarden / zo zal hy
indelyk niet zo schizikkelyk schynen / als zy plagt / en
o zal 't lichaam niet zo rag daar dooz gealtereert wor-
den / als het plagt.

Ten anderen. Als zo een niet meer doen kan / zo zou
hy moeten zyn liefde tot de pligt / en zyn begeerten tot de
zelve / vers en levendig houden / en niet toelaten / dat
die t'eenegaar versterben zouden.

Ten darden. Hy moest veel zyn in 't gebruik van dik-
toplige nitschietingen / en van korte smeltingen / tot God
opgeschoten : want deze zullen zulken indruk op het
lichaam niet maken / en zullen also niet veroorzaken het
gaande maken ende verwakkeren van de lichaampke
ongetempertheid / gelyk ligtelyk de zoetmeelder nade-
ringen tot God in 't Gebed zouden doen.

Ten vierden. Indien hy niet vertronwen niet kan tot
Christus gaan / om nit hem leven / en kragt te trekken
na zynen nood / zo kan hy dog een gezigt op hem slaan /
al was het maar van verre / en hy kan aan hem denken /

306 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;
en van hem dikwyls sprekken / en hy moet merken op ie-
der ding / 't welk hem aanwysst / of iets van hem in ge-
dagtenis brengt.

Ten vyfden. Zulke zielen moesten de wanhopende ge-
dagten niet toegeven / als of haar gebal t'eenemaal hu-
peloos en hopeloos was: want dat is een gedagte / die
nadelig is aan Christi magt en wysheid / en daarom is
zy tergende en ontterende.

Ten zesden. Laat Christus en al wat zyne is / altyt
kostelyk en lieffelyk voor hem zyn; en zo zoude hy eenig
plaats in zyn hert voor hem open houden / tot dat hy
hem behage / met heil tot hem te komen; en wie kan zeg-
gen / hoe ras hy mogt komen?

Maar hier van genoeg. Daar is een Vierde Geval
van dodigheid daar van te spreken is / en dat is.

Het XXIV. CAPITTEL.

Hoe zal de Ziele Christus gebruiken als
het Leven, die onder de overmogende magt van
ongeloof en wantrouwen is?

 Dat wy mogen helpen eenig licht te geven
aan een arme ziel in dit geval / zo zullen wy
1. Zien / welke de verscheidene stappen en
trappen van deze ongestalte zyn.
2. Wy zullen aanmerken / welke de oorzaak
ken hier van zyn.

3. Wy zullen tonen / hoe Christus het Leven voor
een ziel is in zulken geval. En

4. Wy zullen eenige besteringen geven / hoe een ziel
in dat geval Christus zoude gebruiken als 't Leven, te-
rinde datze daar van verlost mogt worden.

En Voor eerst. Daar zyn vele verscheidene stappen
en trappen tot deze ongestalte; wy zullen'er eenige we-
nige noemen / als

1. Als 3p niet kunnen komen met vertrouwen/ en uit hem trekken door 't geloof / 't welk de staat van haar ziele vereyscht; 3p kunnen geen water putten met vzeugde uit de Fonteyne des heils / Jesh. 12: 3. maar 3p houden zig van verre/ ende geven plaats aan jaloerse gedachten over hem. Dit is een trap van ongeloof / de weg banende door meer.

2. Als 3p niet met vertrouwen kunnen verklaren en helpen haar deel aan hem / gelyk de kerk dede/ Jesh. 12: 2. Siet, God is myn heil, ik sal vertrouwen, ende niet vrezen: want de Heere Heere is myn Sterkte, ende Psalm, ende hy is my tot heil geworden.

3. Als 3p moeten in twyffel trekken / of 3p Christus oit waarlyk aangegrepen hebben / en zo niet kunnen tot hem gaan / tot verbulling van haar gebreken / en noden.

4. Als 3p nog daarenboven in twyffel trekken/ of het haar van God toegelaten is / ende 3p staat / tot hem te komen / en hem aan te grijpen; ja als 3p meinen veel redenen te hebben / waar door 3p dit haar ongeloof zouden staande houden / ende haar afhouden van Christus te rechtvaardigen.

5. Wanneer / als 3p al op hem zien / het zelve is met veel vermenging van ongelovige vzeze / dat 3p 'er niet te beter van zullen 3pn / of immers/ 3p twyffelen of het tot haar voordeel zal 3pn / of niet.

6. Dit ongeloof sal verder voortgaan/en 3p kunnen daar toe komen/datze niet alleen besluiten/datze geen deel ofte lot aan hem hebben / maar ook datze besluiten/ dat haar gebal desperaat en ongeneeslyk is; en also zeggen / daar is geen hoop meer/3p 3pn voor haar deel afgesneden/ gelyk Ezech. 37: 11. en zo leggenze als dood en verloren.

7. Ja 3p kunnen hoger komen / en uitte eenige desperate gedachten en uitsprakingen van God / tot goote ergernisse van de Drome / en oneere van God.

8. En nog verder / 3p kunnen eindelyk komen in twyffel te trekken alle de beloften / en uit te roepen met David in 3pn haastie / Psalm. 116: 11. dat alle menschen leugenaars zyn.

308 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken ;

9. Ja zy kunnen hier toe komen / datze 't hele Euan-
gelium niet anders en agten/dan een hoop bedziengerpen/
ende een kunstig vercierde fabel/ofte maar enkele begrip-
pen / ende Phantazzen.

10. En zy kunnen eindelyk komen in twyffel te trek-
ken / of'er een God is / die op der aarde heerscht.

Dit zyn de vreeslyke slappen en trappen van deze pffe-
lyke ongestalte / die genoeg zyn / om alle vleesch te doen
beben.

Laat ons ten anderen zien / waar uit dit voortkomt :
De oorzaken hier van kunnen gebragt worden tot drie
hoofden.

Voor eerst. De Heilige God heeft een heilige hand in
dezen / en hy heeft edele einden en oogmerken voor hem
in deze zaak ; als /

1. De Heere kan het goed denken / de zaken aldus te
schikken / op dat hy zy kragt en genade mogte groot
maken / in zulke uit te redden / die tot de mond van de
hel gekeert waren / ende schenen voor vele / verloren te
zyn / en vergaan / zonder mogelykheid van herstel.

2. Op dat hy/ in haar dus te straffen/ van wegen het
toegeven van de eerste bewegingen van ongeloof / alle
mogte waarschouwen/om zig van zulken gnaad te wag-
ten / en om niet te koesteren en toe te geven ongezonde
kLAGTEN / nog te onderhouden de tegenwerpingen / die
tegen haar staat door de Duyvel gemaakt worden.

3. Op dat hy alle waarschouwe/voorzygtelyk te wan-
delen / en haar zaligheid uit te werken met vrese en be-
ben / niet wetende / wat haar mogte toekomen / eer zy
sterben.

4. Op dat hy alle leere / nedzig te wandelen / als die
niet en weten / wat voordeel de Satan over haar mogt
krygen / eer alles gedaan zy / en te zien / hoe zy Christus
dagelyks van node hebben / om haar geloof te sterken /
en om haar aangryping van hem vast te houden.

5. De Heere kan het goed denken / aldus met zom-
mige te wandelen / op dat hy een volle preuf mogt geven
van zyn grote verdraagzaamheid en langmoedigheid /
in de zulke te verdragen / en dat zo lang.

6. Ook op dat hy zyn Souverainiteit bewyze / in zyn oedelingen ontrent de zyne uit te meten / na dat hy ziet / dat hem zelfs meest zal verherelyken.

Ten anderen. De Zatan heeft een werksame hand in zeyen : want

1. Hy verwekt wolken en mist in de ziel / zo datze het werk Gods binnen zig niet kan zien/en zo gebragt word / om uit te roepen / datze geen genade heeft ; en dat alles maar was enkel bedriegerij en inbeelding / 't geen zy te horen aanzag als genade.

2. Hy verwekt in de ziel jaloerschheden ontrent God / en alle zyn wegen / en maakt een valsche nitlegging en duiding van al 't gene God doet / ten einde dat hy haar bevestige in haar jaloezyen / die zy ingedzonken hebben van God.

3. Hebbende deze grond ingekregen / zo werkt hy dan op haar verdoornetheid met zeer groot voozdeel ; en aldus dypft hy haar van quaad tot erger / en niet alleen / om haar tegenwoozdig deel aan Christus in twyffel te trekken / maar ook om alle hoop vooz den toekomenden tyd op te geven.

4. Dit gedaan zynde / dypft hy de ziel nog verder / ende verbultze met vooz-oozdelen tegen God ende zyn heerselyke wegen / ende hier uit kan hy haar ligtelyk alles doen in twyffel trekken

5. Ja hy zal God als een Wyand vooz de arme ziel vertonen : en als dat gedaan is / hoe ligt is het hem dan / de ziel op de desperate gangen te stellen / en haar van God goddelooselyk en desperatelyk te doen spreken.

6 En als dit gedaan is / zo kan hy ligtelyk het verstand verduistren / zo dat de arme ziele niet zal zien de heerlijkheid van het Evangelium / en van 't Verbond der Genade / nog den luister / ende schoonheid van de heilichheid , ja zo kan hy ook vooz-oozdelen verwekken tegen dezelve / nademaal 'er geen hoop is van 't goede der zelve deelagtig te worden / en zo kan hy ze voozbrengen tot een volle twyffelen aan alles / als enkel bedrog.

7. En als hy de ziele dus verre gebragt heeft / zo heeft hy schoon voozdeel / om de ziel te doen in twyffel trekken /

310 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;
af'er een God is / en dyphenze 30 boozt tot Athetstern /
en 30 kan hy de ziele arglistiglyk boeren van d'een stap
tot d'ander.

Maar ten derden : Daar kunnen veel zondige oorza-
ken binnen den mensch zyn / als

1. Hoogmoed / en trotzigheid der herten / als meinen-
de / dat haren berg 30 vast staat / datze niet kan bewo-
gen worden / en dit tergt God / om zyn aangesigt te
verbergen / gelyk Psal. 30.

2. Zelfs-vertrouwen / een metgesel van den hoog-
moed / meinende dat zy 30 wel gewoxtelt zyn / datze niet
kunnen geschuddet worden / daar het haar beter ware /
in bze te wandelen.

3. Gebrek van wagthouding over een bedriegelyk hert/
en over een boos hert des ongeloofs / 't welk steeds af-
wykt van den Levendigen God / Heb. 3:12. Het is
goet hier jaloers te zyn.

4. Te ras in 't eerst toegeven aan twopffelingen en dub-
bingen. Het is niet goet / den Heere te verzoeken door te
veel en te gereed met den Satan te argueren Evaas pra-
tyk mogt ons een genoegzame waarschouwing zyn.

5. Niet te leven in 't gezigt van haar gebrek / en van
datze Christus dagelyks van doen hebben / nog 't geloof
daaglyks op hem te oefnen / om haar gebrek te verbul-
len ; en als het geloof niet gebruikt word / 30 kan het
vertoefien en verzwakken / en komen eindelyk niet on-
derscheiden te worden.

6. Jaloerse gedagten van God te onderhouden / en
te gereed te luisteren na al wat deze kan hoesteren / en
vermeerderen / en bevestigen.

7. Zich niet te verlustigen / nog niet vermaak bezig te
blyven in gedagten aan Christus / aan zyn ampten / aan
't Evangelium / ende aan de beloften / 30 dat die niet'er
tyd haar schoonheid en heerlykheid in de ziel komen te
verliezen / en de luister niet en hebben / die zy eens had-
den ; en dit opent een deur voor veel ongebal.

8. Met een woord / niet te wandelen met God / vol-
gens het Evangelium / tergt den Heere / om haar voor
een tyd aan haar zelven over te geven.

Hi komen wy tot de derde byzonderheid, dewelke is / te tonen / hoe Christus 't Leven is vooz de arme ziel in dezen geballe. En tot opklaring hier van merkt aan :

Voor eerst. Dat Christus is den Auteurs en Volsinder des geloofs / Hebr. 12: 2. en gelyk hy dan het ongeloof in 't eerst bestrafte / so kan hy het nog wederom bestraffen.

Ten tweden. Dat hy is de grote Propheet / die het Evangelium en alles wat ons nodig is te kennen / openlegt / die het leven / en de onsterfelykheid aan den dag brenzt dooz het Evangelium / 2 Tim. 1: 10. en also den luster en schoonheid des Evangeliums openbaart.

Ten darden. Hy brenzt de beloften t'huis op de ziel in haar daadlykheid, voortreflykheid en waarheid, zynde de getrouwe Getuige, en de Amen, Openb. 3: 14. en de Bevestiger van de Beloften; so datze alle zyn Ja en Amen in hem / 2 Cor. 1: 20. En dit dient / om de ziel te bevestigen in 't geloof / en om de gedagten van ongeloof uit te dypen.

Ten vierden. Zo berdyft hy dooz zyn Geest de mist en wolken / en welke de Satan dooz ongeloof in de ziel berwekt heeft.

Ten vyfden. Daar dooz brenzt hy ook t'onder die misbattingen van God / en vooz oordelen ontrent hem en zyn wegen / die de Satan daar dooz de verdozventheid gewoogt heeft.

Ten zesden. Hy ontdekt zig te zyn een gereede hulp in tyd van benaauwdheid / de hoop ende anker der zaligheid / Hebr. 6: 19. en een Priester lebenden vooz eeuwig / om vooz de arme zondaars te bidden / Hebr. 7: 15.

Ten zevenden. Hier dooz vertoont hy klaarlyk aan de arme ziel een mogelykheid van hulp en redding / en aldus brenzt hy de wanhoop t'onder / of komtze vooz.

Ten agtsten. Hy openbaart zig zelven te zyn / 't merg en de substantie van 't Evangelium / en dit maakt ieder regel daar van vermakelyk en lieffelyk aan de ziel / en bebyd het also van de vooz-oordelen / die zy daar ontrent hadden.

312 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken;

Ten negenden. In zig zo te openbaren in het Evangelium / openbaart hy den Vader / zo dat de ziel komt tot de kennisse van de heerlijkheid Gods in 't aangezicht Jezu Christi / 2 Cor. 4: 6. En dit behoudt de ziel van Afheisterp.

Ten tienden. Als de ziel hem niet en kan grppen / nog op hem zien / zo kan hy dog op de ziele zien / en door zyn aanschouwen de ziel verquikken en levendig-maken / en 't herte met liefde tot hem verwarmen / en met der tyd 't zelve bewegen en neigen zoetelyk / om door hem te openen / en aldus een verloren schaap grppen / en vast-houden / ja 't zelve weder t'huis brengen.

Maar wat zoude een ziele doen in zulken gebal? Hier op ('t welk is de vierde byzonderheid, daar van te spreken is) antwoorde ik /

Voor eerst: Zy moesten tegen die boozgemelde quaden stryden / die deze ongestalte veroozaakite / ofte gelegentheid daar toe gaven / deze boze humeuren diende men te stoppen.

Ten anderen: Zy moesten zorgvuldig zyn / om 't fondament wederom te leggen van vaste kennis van God / en van zyn heerlyke waarheden / in het woord geopenbaart / en staan na 't geloof van Gods waarheid en waaragtigheid: Want niets kan regt zyn in de ziel / booz dat dit is.

Ten darden. Zy moesten ter dege overtuigt zyn van verraderpe / bedrieglykheid / en godloogheid van haar herte / op dat zy mogen zien / dat het niet waardig is / vertrouwt te worden / en op dat zy daar jaloers over mogen zyn / ende 't zelve niet zo ras geloven / gelyk zy gedaan hebben / inzonderheid nademaal de Satan het hert kan aanzetten / om te spreken tot zyn boozdeel.

Ten vierden. Zy moesten ook gedenken / dat het is Godlyke hulp / die haar kan herstellen / en haar de beloften doen aangrppen / en die op nieuw wederom aanbatten / gelyk in 't eest: En dat zy van haar zelven niets kunnen doen.

Ten vyfden. In de middelen te geruiken tot herstellinge des levens / moesten zy op Christus zien : en dewijle dit zien op Christus 't gelooft is / ende haar ziekte meest daar legt / zo moesten zy doen / gelyk de Israëlitē deden / die door de Slangen in het oog gesteken waren ; zy zagen op de koperē Slang met het gewondde en gestekene oog ; zo moesten zy doen met een zieklē en by na dood geloof / grijpen hem aan / ende zien op hem met een by na uitgesteken en half blind oog / wetende hoe vaardig hy is om te helpen / wat een teren hert hy heeft.

Ten zesden. Om haar in deze resolutie te bevestigen / moesten zy op nieuw een gezichte nemen van als de merkelijke moedgebvingen om te geloven / waar van het hele Evangelium vol is.

Ten zevenden. Zy moesten te gelyk zig op hem bevestigen / als den eenigen Huthour ende Voleinder des Geloofs.

Ten agtsten. Met een woord ; Zy moesten een wonderljk ongelovige en Atheistische Ziele op hem werpen / die wonderljk is van raad / en voortreffeljk van daad / ende die wonderljk is in barmhertigheid en genade / ende in alle zyn wegen. En aldus mogt hy eindeljk / op zyn eigen tyden / en op de wyze die hem meest verherelijken zal / die arme Ziel optewekken uit het graf van ongelooft / waar in zy was stinkende. En zo betonen zig zelve waarljk te zyn de Opstanding / en het Leven / tot prijs der heerljkheid zynner genade.

En komen wy om te spreken over een ander ofte vyfde geval / 't welk dit is :

Het XXV. CAPITTEL.

Hoe Christus te gebruiken is als *het Leven*,
 van een die zo dood en ongevoelig is, dat hy niet
 kan weten, wat van hem zelve, ofte van zyn ei-
 gen staat te oordelen, dan alleen, datze niet en
 deugt.

Wij spraken in der daad iets van dit selbe gebal/
 als wy van Christus spraken als de Waar-
 heid; Dog wy zullen hier een weinig daar
 van spreken; maar wy zullen de Byzonder-
 heden / te voren vermeldet / niet uitscheiden /
 en daarom zullen wy een weinig spreken van deze vpf
 byzondere dingen. En

1. Ik zal tonen / wat deze ongestalte is.
2. Waar uit zy voortkomt / en hoe de Ziele daar in
 komt te vallen.
3. Hoe Christus / als het Leven / een herstelling daar
 uit te wege brengt.
4. Hoe de Ziele zig moet oefenen / op datze een her-
 stelling verkrpge.
5. Ik zal beantwoorden eenige Vragen ofte Tegen-
 werpingen.

Wat het eerste belangt / De Gelovige kunnen zom-
 tydſ 30 dood zyn / dat zy niet alleen niet zien kunnen / dat
 zy deel aan Christus hebben / en dat zy onzeker zyn / wat
 te oordelen van haar zelve / maar datze ook 30 verboert
 zyn met vooz-oordelen en misvattingen / datze niet an-
 ders van haar zelve zullen oordelen / dan dat haren
 staat niet en deugt / ja datze niet alleen zullen verloche-
 nen / en qualyk benocmen 't goede / dat God vooz zyn
 Geest in haar gewoog heeft / maar zullen ook dispute-
 ren daar vooz / datze buiten de staat der Genade zyn / en
 brengt

zeemt van't geloof en werkingen van den Geest; en daar
p zullen zp het alles konnen Ledzog te noemen / 't geen
p somtijds in haar zelven gevoelt / en gezien hadden; het
welk is een droevige ongestalte; ende waar van de gena-
de / zo zp recht levendig was / de ziel zou bebruden.

Dit komt voort ('t welk is het tweede stuk) ten dese
van Gods verbergen van zyn aangezicht / en 't verandere-
ren van zyn handelingen ontrent haar / en 't omringen
van haar met wolken / en ten dese van haar zelven / en
van haar eygen misvatting; als /

1. Dewyl zp haar staat oordelen / niet door de on-
veranderlyke regel van de waarheid / maar door de uit-
terlyke handelingen Gods / die veranderen ontrent de
beste.

2. Dewyl zp haar staat oordelen door de merkelyke
mate der genade binnen haar / en also besluiten / dat
haar staat quaad is / om dat zp merken / dat de verdo-
ventheid nu en dan de overhand heeft / ende de genade
afneemt / en zp niet en merken overwinning over de ver-
zoekingten / nog wasdom in genade / &c.

3. Dewyl zp haar staat oordelen by andere / en zo
meinen zp / dat zp geen Gelovige konnen zyn / de-
wyl zp andere zo ongelyk zyn / die zp oordelen ware
Gelovige te zyn. Dit is ook oordelen by een verkeerde
regel.

4. Dewyl zp zig oordelen by haar zelven / dat is /
om dat zp zo ongelyk schynen / aan 't geen zp zelfs te
voren waren / zo besluiten zp / dat haar staat niet goet
kan zyn / het welke ook een verkeerde regel is / om daar
haar staat by te oordelen.

5. Dewyl zp haar gebal en staat beghinnen te beproe-
ven / ende te onderzoeken / en niet komen tot een besluit /
en uitslag / zo dat zp / als zp gedaan hebben / also dui-
stert en onzeker zyn / wat van haar zelven te oordelen /
als wanneer zp begonnen. Of /

6. Dewyl zp weinig of geen moeite doen / om haar
zelven ernstelyk / als voor het aangezichte Gods / te
beproeven; maar berusten als vergenoegt met een over-
loopze beproeving / die tot geen goede uitslag kan komen.

316 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken,

7. Gewyl zy zig beproeven en onderzoeken / maar door de listigheid van de Zatan / en dewyl zy op verkeerde merktekenen vallen / zo komen zy tot geen goeden uitflag / maar veroorzaken haar zelven zonder grond.

8. Daar is een andere zaak / die dit mis oordeel veroorzaakt / naamlyk 't missen van onderscheidentheid en klaarheid / in met God een Verbond te maken / en de onwetenschap omtrent de natuur van het ware zaligmakende Geloue.

Opende het derde stuk , hoe Christus het Leven is booz den Gelovigen in dezen gevalle ?

Ik antwoorde : Christus openbaardt zig het Leven van de ziel te zyn in dezen gevalle :

1. Door den Geest des Levens te zenden / dewelke verligt / onderrigt / overredet / en verzegelt.

2. Door de Genade zo werkzaam te maken in de ziel / datze zig zelven openbaart en blyft van zig geeft / van datze daar is / gelyk de hitte / en brand van een byer zig zal ontdekken / zonder andere tekenen.

Het vierde stuk. te weten / hoe de ziele zig zoude oeffenen / ofte hoe zy Christus zou gebruiken / om hier uit te geraken / dat is boven overbloedelyk getoont / alwaar wy toonden / dat de gelovige in dezen gevalle /

1. Moesten dikwyls bezig zyn / in Christus aan te grijpen / en hem te omhelzen als haar algenoegzame Middelaar ; en 't geloof dus dikmaal werkende ontrent hem / mogt zig zelven metter tyd ontdekken.

2. Moesten na Christus toezien / die ogen-zalf heeft / en gegeven is tot een Getuige.

3. Zy moesten haar aangrypingen van hem vast houden / hoewel zy in het duister zyn / en zy moesten voortwandelen / na hem grijpende.

4. Zy moesten de liefde tot hem en tot de zyne werkende en in oeffening houden.

5. Zy moesten hem bidden / dat hy haar staat wilde opklaren door zyn Geest / verklarende haar de regte merktekenen der Genade / en ontdekken haar de werking der genade in de ziele.

Maar

Maar men zal zeggen/(en zo kome ik tot het laatste stuk)
eemt / dat ik na dit alles blyve als te voren / also onbe-
uaan / om regt van myn staat te oordelen als oit ?

Ik antwoorde : Nogtans moest gy volharden / in
Christus aan te grijpen / hem te beminnen / na hem te
zien / en een verlorene dode ziel met alle uwe noden op
hem te werpen / en dit moest gy behertigen als uw gesta-
tig werk. Ja gy moest tragten te groejen / in deze regt-
uitgaande daden des geloofs / en leren / u hier in aan God
te onderwerpen / wetende dat die wederkerende daden
des geloofs niet absoluut nodig zyn : ja gy diende 't veel
te agten / zo hy u eindelyk ten Hemel brengt / al was
het niet een wolke bedekt alle uwe dagen.

Maar andere (zegge) krygen meer klaarheid.

Ik antwoorde : Ik sta dat toe : Dog wetet / dat niet
een pder klaarheid krygt / en die dezelve hebben / die
hebbenze niet in dezelve mate ; en moet God u geven
zo veel als hy aan yemant anders geeft ? Deemt / gy
en kond'er dat gebruik niet van maken / 't welk andere
daar van maken / maar gy wierd'er hoogmoedig dooz /
en vergat u zelven ? Daarom zal het best zyn / aan God
blyfheid te geven om zyn gunst-bewyzen na zynen wil
uit te delen / en dat gy u bezig houd ontrent uw gebodene
pligten / oeffening van geloof / liefde / blyde / lydzaam-
heid / &c.

Maar , zo ik t'eenigen tyde een gesigt van myn staat
kreeg / het zoude my eenige vrede / en contentement zyn.

Ik antwoorde : Dat sta ik toe / en wat weet gy / of gy
mocht wel eer gy sterft / die gunste krygen : Daarom wil-
je dan niet wagten / tot dat het hem gelegen komt ?

Maar ondertusschen het missen van dien maakt / dat ik
herteloos en kleinmoedig tot myn gebodene pligten ga /
en 't maakt / dat ik niet onderscheidentlyk de zaken my
kan toepassen.

Ik antwoorde : Nogtans is 't gebod het zelve / de aan-
bieding is dezelve / en de moedgeving is dezelve / waarom
zond gy dan niet voortgaan / en leunen op Christus in de
Doestijne / zelfs al mist gy dat troostelyke licht ?

Maar , 't Is wat anders / een klaar gezigt van myn
staat

318 Hoe Christus als 't Leven te gebruiken ;
staat te missen / en wat anders van myn zelven te oorde-
len / dat ik nog in den staat der nature ben / en dat is
myn geval.

Ik antwoorde : Ik sta toe / dit is 't slimste van de
twee ; dog neemt / gy misoordeelt u zelven zonder grond.
Zoud gy niet lyden om uw eigen dwaasheid ? En wien
kunt gy de schult geven / als u zelven ? En indien gy zo
oordeelt / zo moet je immers wel weten / dat het uw pligt
is / dat is / lopen heen na Christus om leven en zalig-
heid / en rusten op hem / en blyven daar ; en indien dit
dikwils werde vernieuwt / de gronden van uw vorige
misvatting zonden ras weg-genomen zyn.

Nog verder wilde ik deze weinige dingen daar by doen
Voor eerst. Meemt geen vermaak / in tegen uw eige-
ne ziel te disputeren : want dat is maar het oogmerk van
de Satan te dienen.

Ten anderen. Zyt niet te haastig / ofte te vaardig om
vooroordeelen tegen het werk Gods in uw eigene zielen
in te denken ; want dat is met de Satan tegen uw zielen
zamen te spannen.

Ten darden. Afgt veel een weinigt ligt / dat hem gelieft
aan u te geven / al was het maar van een markteken /
en zyt niet qualijk te behagen : want een schijfthuylijk
markteken / als by exempel / liefde tot de Broederen /
kan de zaak genoeg doen blyken.

Ten vierden. Ziet / hoe uwe ziele den staat van zulke
aanstaat / die vleeschlyk / profaan en zorgeloos zyn in de
zaken Gods ; en indien uw ziele daar dadelijk een afkeer
van heeft / en gy om geen waarmede zoud willen kie-
zen / in zo een staat te zyn / zo kunt gy daar uit iets be-
sluiten tot uw troost. Maar genoeg van dit geval alhier.

Het XXVI. CAPITTEL.

Hoe moet Christus als *het Leven* worden toegepast door een Ziel, die Godsgunst en vriendelyk aangezigt mist?

Het zesde geval, daar wy een weinig van spreken zullen / is een dodigheid / veroorzaakt door des Heren verbergen van hem zelven / die haar leven / ende de fonteyne des levens is / Psal. 36: 9. ende wiens goedertierentheid beter is dan het leven / Psalm 63: 4. ende in wiens gunste haar leven is / Psalm 30: 6. Een geval 't welk blykt dikwyls genoeg bevonden te worden door de menigvuldige klagten van de Heilige; nopende het welk wy

1. Zullen tonen eenige van de gevolgen / van dat de Heere zijn aangezigt verbergt / waar door 't geval van de ziele zal blyken.

2. Wy zullen de redenen tonen van deze dispensatie.

3. Wy zullen aandwyzen / hoe Christus het Leven is voor de ziel in dit geval.

4. Wy zullen aantonen de plicht van de ziel / of hoe zy Christus moet gebruiken tot herstelling.

Wat het eerste belangt; Wy mogen kennis nemen van deze byzonderheden;

1. De Byzondere klagen van dat God zig verbergt / en haar verlaat / Psalm 22: 2. Myn God, myn God, waarom hebt gy my verlaten? en Psalm 13: 2. Hoe lange zult gy my verlaten? &c.

2. Zy roepen uit om een blyk van zyn aangezigt / en zy krygen het niet; want hy heeft zig onttrokken / Psal. 13: 8. Hoe lange zult gy uw aangezigt van my verbergen? Heman riep uit nacht en dag / maar Gods aangezigt was verborgen / Psalm 88: 2, 10, 15. De B. zoekt lang / Hoogl. 5. ziet Psalm 22; 1, 2.

3. Zy

320 Hoe Christus als het Leven te gebruiken,

3. Zp zien nit na een uitkomst / maar krygen 'er geen / ende de uitgestelde hoop maakt haar herte krank / Sir. 13: 12.

4. Zp zyn in het duister / ende kunnen niet zeggen / waarom God also ontrent haar handelt : Waarom (zeide Heman, Psalm 88: 15.) verstoot gy myn ziele, ende verbergt uw aanschyn voor my ? Zp en kunnen niet verstaan / waarom het zo is ; zo riep Job uit / Doet my verstaan , waar over gy met my twistet , Job 10: 2.

5. Zp kunnen ook ondertusschen wandelen zonder licht ofte raad / zo datze niet zullen weten / wat te doen / Hoe lange zal ik raadslagen voornemen in myn ziele ? Psalm 13: 3.

6. Zp kunnen daar-en-boven haar herten verbuld hebben met droefheid / gelyk wy zien Psalm 13: 3. Hebbende droefheid in myn herte , zegt David. Ook zegt hy Psalm 38: 18. dat zyn smerte steeds voor hem was. En Psalm 116: 3. Ik vond benauwtheid en droeffenis.

7. Zp kunnen zo gesteld wezen / dat de zoete onderbindingen van andere haar voer tegenwoordig geen troost toebrengen / Psalm 22: 5-7. Op u hebben onze Vaders vertrouwt , zegt David , en gy hebtze uitgeholpen : tot u hebben zy geroepen , en zy zyn uitgereddet : op u hebben zy vertrouwt , en zy zyn niet beschaamt geworden ; maar dat gaf hem geen tegenwoordige verligting ofte troost ; want eben daar na zegt hy / vers 7. Maar ik ben een worm , en geen man ; een smaad van menschen , &c.

8. Ja alle haar vorige onderbindingen kunnen haar wel weinig verquikking geven / gelyk wy in dezelve plaats zien / Psalm 22: 10, 11. vergeleken met vers 15, 16. Gy zyt immers (zegt hy) vers 10. die my uit den buik hebt uitgetogen , &c. En dog klaagt hy vers 15. dat hy was uitgestort als water , ende zyn beenderen uit het lid , dat zyn herte was gesmolten in 't midden van zyn ingewand , &c.

9. Zp

9. Sy kunnen soo verre gebracht worden / datse nabij zijn / om alles in moedelooshepd over te geven / en datse in haar gevoelen gebracht worden selfs tot het stof des doods , Psal. 22: 16.

Indien men vraagt / waarom de Heere soo met sijn eygen Volk handelt ?

Wy antwoorden , (en dit is het tweede Hoofdstuk, (Dat hy 't doet om heylige en wyse redenen / waar van wy eenige weynige sullen noemen : als.

1. Op dat hy haar sorgelooshepd ende versuymentis straffe / gelijk wy sien / dat hy dede met de Bruid / Hoogl. 5.

2. Op dat hy haar kastijde / van wegen dat sy quaad gebryk hebben gemaakt van sijn gunst en vrendelykhepd / als sy die hadden / gelijk deselve Text vercoant.

3. Op dat hy haar bestraffe over hare sorgelooshepd en vleeschelyk vertrouwen / gelijk hy dede ontrent David , Psal. 30: 7 , 8. als hy seide / Syn berg stond vast , ende hy soude in eeuwighepd niet wankelen ; toen verborg de Heere syn aangelicht , ende hy wierd verschrikt.

4. Op dat hy beproeve / of haar gehoorsaamhepd aan sijn bevelen sy supber / en uit conscientie / ende niet eenigins huurlingachtig / op dat hy het ligt van sijn aangelicht over haar verheft ; ende op dat hy sie / of de Conscientie van het gebod haar tot de plicht drijft / als sy in het duyster zijn / en geen moedgeving hebben.

5. Op dat hy de genaden des Geestes ter preuue ende ter oeffening stelle / als haar Geloof / Geduldighhepd / Hoop / Liefde / etc. Psal. 12: 56 en 22: 25.

6. Op dat hy haar van haar sorgelooshepd opwekke / haar aan een blytiger opvolging van haar pligt sette / gelijk wy sien in de Bruid / Hoogl. 5.

7. Op dat hy haar begeerte en honger na hem opscharpe / gelijk dat selve exempel vercoant. Selfs in sulken geval / als dit is / Christus het Leven voor de ziel (t welk is het derde Hoofdstuk) en dat.

1. Door de sondige oorsaaken van zulken verhepd weg te nemen / hebbende sijn leven afgeleyt / en sijn

322 Hoe Christus als 't Leven te gebruyken,
Bloed gestort / tot vergeving van haar sonden ; soo
dat sulken handeling niet en bloeyt van enkelien toorn/
maar veel eer is een daad van barmhertigheyd en lief-
de.

2. Door voor de saak van den armen Mensch een voor-
spraak te zijn in den Hemel / alwaar hy voor de sijne tussen-
treed / en daat door verkrijgt een verlossing van die staat/
op Gods eygen tijd / namelijk / dat zijn aangesicht we-
derom op haar komt te schijnen

3. Door het leven noch in haar te houden / in opzicht
van de hebbijke genade / en door daar op te ademen / zoo
dat het levendig ende werksaam worde / selfs in sulken
winterschen dag.

4 Door de ziel onder die handeling te ondersteunen /
en te bewaren voor beswijken / door de heymelijke inbloe-
den van genade / die hy tot de ziele brengt / gelyk hy dede
ontrent de arme Cananeische Vrouw / Matth. 15.

5. Door de ziel te werk te stellen / om zulke middelen te
gebruyken / als God tot herstellinge verordincert heeft /
als / te roepen / en plekten / te verlangen / te verwachten/
etc. Het herte der gener / die hem zoeken / sal leven.

6. Door de ziel te leeren / sich te onderwerpen / en te
berusten in 't geen God doet / erkennende sijn gerechtig-
heyd / grootheid / en souvereijneheyd ; en dese gerustheyd
des herten is haar leven.

7. Door 't herte vast te houden aan 't Verbond der
genade / soo dat wat 'er oon komte / sy sulken noopt dat
accoort laten varen : Maar sy sullen op hem vertrou-
wen / al soude hy haar dooden / en sy sullen aan 't ver-
bond der genade kleben / al souden sy door de Helle ge-
sleept worden.

8. Als hy het eyndelijc bequaam en geboeglijc siet/
door het delijfel af te trekken / en de ziele met vreugde te
verbullen / in het licht van Gods aangesicht / en doen-
de de ziele singen / als hebbende het herte opgeheven in de
Wegen des Heeren.

Wat aangaat het laatste Hoofdstuk , nopende de plicht
van een mensch in sulken geval : wy seggen /

Eerst. Wy moest sich verootmoedigen onder dese dispensa-
tie

satte / wetende dat het is de groote God / met welken hy te doen heeft / en dat'er geen twisten met hem is / en dat alle vleesch diende te kniagen voor hem.

Ten tweeden. Hy moest God rechtvaardigen / in al wat hy doet / en seggen met David, Psal. 22: vers 4. Doch gy zijt heylig, woonende onder de lof-sangen Israëls.

Ten derden Hy moest hem selven aansien als onwaardig het minste gunstbewijs van die soort; Ik ben een worm (sepde David / Psal. 22: 7.) ende geen Man.

Ten vierden. Hy moest uyt soeken sijn tergende sonden / en loopen na de Fonteyn / het Bloed van Christus / op dat die mogen afgewassen worden / en sijn conscientie besprengt van de doode werken / en sijn ziel gereynigt in de Fonteyn / geopent voor den Wyfse Davids / tegen de sonde / en tegen de onreynigheyd.

Ten viiden. Hy moest ook Christus gebruiken / om hem weer en meer van sijn schuldigheyd te ontdekken / waar door hy den Geest Gods bedroeft heeft / en na dat de sonden hem ontdekt worden / moet hy over deselve betrouwen hebben / en loopen met deselve tot het Bloed / het welk reynigt van alle sonde; dit was de raad van Elihu aan Job, Cap. 34: 31, 32. Sekerlijk 't is bequaam dat men tot God segge, ik hebbe uwe straffe verdragen, ik en sal het niet verderven, behalven dat ik zie, leert gy my; heb ik onrecht gewrogt, ik en sal 't niet meer doen.

Ten sesden. Hy moest Christus aangrijpen / in 't Verbond / en aldaar berusten met brengende en vergenoeging / dat moest hy vak houden / om den storm door te staan in een donkere nacht: Al doet hy myn Huys niet groejen. sepde David. 2 Sam 22: 5. soo was doch dit al sijn Wyl / en al sijn lust / dat hy een eeuwigh Verbond met hem gemaakt had / 't welk in alles wel geordonneert en verscherkt was: De Bruid sloeg dese weg in / als sy geen gesichte van hem konde krijgen / dien haar ziele lief had / Hoogl. 6: 3. en sy betugde haar deel aan hem; ik ben mijns Liefs ten, en myn Liefste is mijne.

Ten sevenden. Hy moest hooge en lieffelijke gedachten aan God onderhouden / hem hoogelyk prysende; laat

224 Hoe Christus als 't Leven te gebaayken ,
sijn dispensacien zijn / wat sy willen ; zoo dede de Bruid /
Hoogl. 9: 10 - 16.

Ten achtsten. Sy moest ernstelyk na hem soeken / zoo
dede de Bruid / Hoogl. 5: 6. de moedbeneeming die
zy ontfing van de Wachters settede haar niet af / van
haar najagen vers 7 maar zy volharde / ja zy was kranke
van liefde / vers 8. ende haar aanschouwen had een over-
mogene kracht by hem / gelijk wy sien Hoogl. 6: 5.
alwaar de Bruidgom dat verbaast-makende woord
uittede / Wend uw oogen van my af : want sy hebben my
overwonnen.

Ten negenden. Deze nieuwe openbaaring / daar
hy na zoekt / moet verwacht worden in en door Jeshu /
die den waren Tabernakel is ; en die vertoont wierd
door 't Verzoendeksel ; hy is alleen de plaats van ont-
moeting ; in hem alleen wil de Vader gesien worden.

Ten tienden. Hy moest ook op hem sien / om onder-
tussen krachten ondersteuning te hebben / en genade /
om van beswyken bewaart te worden / en om geholpen
te worden te wachten / tot dat hy kome / die de bequaam-
ste tijd weet / waar in hy sal verschijnen.

Maar men zal zeggen / neemt dat wy na allen dezen
geen uitkomst kregen ; maar dat hy sijn aangesicht noch
steeds van ons verborg ?

Ik antwoorde / Voor eerst. De zulke moesten weeten /
dat wat anders is het leven / en wat anders de troost ;
wat anders is genade / en wat anders de warme blinken
van Gods aangesicht ; het eene is nodig tot het wee-
zen zelfs van een Christen / het andere niet / maar alleen
nodig tot sijn ecoostelyk wezen ; en daarom behoorden
zy te vrede te zijn , indien God haar genade geeft / al
missen zy de troost voor een tijd.

Ten anderen. Sy moesten leeren / haar saak aan Chris-
tus te beveelen / de welke weet / hoe te geven 't geen goed
is / en 't geen best is voor haar.

Ten derden. Sy moesten aan hem hangen om kracht
tot de pligten / en in sijn kracht moesten zy sich zetten aan
peder gebodene plicht / en oefnen geloof / liefde / gedul-
digheid / hoop / begeerte ; &c.

Ten

Ten vierden. Laat het wel geordneerde Verbond al haar heyl en al haar begeerte zijn / en al kregen sy geen troostelyk blik van Gods aangesticht / soo lang als sy hier waren / nochtans souden sy / hondende vast aan dit Verbond / eyndelyk salige zielen worden / en wat wilden sy meer hebben?

Het XXVII. CAPITTEL.

Ten sevenden : Hoe sal men Christus gebruyken als 't Leven als men worstelt met een toornige God, van wegen de sonde?

Wat dat wy eenige voldoening indgen geven op dese vraag / soo sullen wy.

1. Toonen / welke de ingredienten zijn in dit geval / ofte wat pleegt samen te komen in dese ongestalte.

2. Wy sullen aandwyfen eenige redenen / waarom het den Heere gelieft / aldus met syn volk te handelen.

3. Wy sullen toonen / hoe Christus 't Leven is vooz de ziel in desen gevalle.

4. Wy sullen aantoonen den plicht der geloovige tot herstelling. En

5. Byvoegen een woord ofte twee van waarschouwing.

Wat het eerste belangt ; Daar kunnen dese deelen / ofte ingredienten zijn in dese ongestalte /

1. Dat God haar sonden aan haar gesichte vertoont / soo datse sullen uptroepen / Onse sonde is steeds vooz ons / Psal. 51. 5. ende seggen / gelijk 'er staat Psal. 90: 8 Gy stelt onse ongerechtigheden voor u, onse heymelijke sonden in het licht uwes aanschijns ; en soo sullen haer doen sien / dat de Heere twistt over de sonde / gelijk de Kerk dede / Jes. 59: 11, 12, 13. Wy brommen alle

326 Hoe Christus als't Leven te gebruyken,
gelijk als de beeren; en wy kirren doorgaansgelijk de duy-
ven: wy wachten na rechten, maar daar en is geen, na heyl
maar 't is verre van ons: want onse overtredingen zyn veele
voor u, ende onse sonden getuygen tegens ons: want onse
overtredingen zyn by ons, ende ongerechtigheden, die
kennen wy, &c.

2. Ja God kan op haar te rugge brengen de onge-
rechtigheden van haar jeugt / gelijk Job spreekt / Job 13.
26. en brengen soo op haar / en laten de conscientie haar
belasten / met haar oude sonden / wel eer beklaagt en ver-
geven; en dit is noch schrikliker. David wierden sijn erf-
sonden weder in gedachtenis gebracht / Psal. 51.

3. God kan schijnen / gelijk Job spreekt / Job 14:
17. alle haar sonden te verzegelen in een bondelken / op
dat 'er geen verlooren worde / ofte ter sijde valle / die niet in
achting gendoomen worden; en hy kan deselve als in een
hoop op een pakken.

4. Hy kan zwaarlijk vervolgen met tekenen van toorn
en mishagen / van wegen die sonden, gelijk wy in Da-
vid sien / Psal. 6 Psal. 38. Psal. 51. en in verschepdene
andere van sijn Volk / gekastijd van den Heere / van
wegen haar overtredingen / waar van veel exempelen in
de Schrift zyn

5. Ja dat kan hy ook doen wel een merkeliijker tijd
achter malhaender / en doen haar uproepen met David
Psal. 6: 4. En gy Heere, hoe lange?

6. En dat kan hy doen niet alleen met upwendige /
maar ook met inwendige plagen / en slagen / gelijk David
gebal te kiemen geeft in de voor aangetoogene Psalmen.

7. Ja soo kan hy straffen niet alleen haar / maar ook
haar nakomelingen / gelijk Davids kind met de Dood
gestraft wierd / en de nakomelingen van Manasses, die
selfs genade vond / 2 Chron. 33: 1. sijn na komelinge-
gen wierden in gebankenis geboert wegens si n sonde /
2 Kon. 23: 26, 27.

8. Verder mocht de Heere haar berooven van al haar
voorige vreugde en troost / 't welk David dede uproepen /
Psal. 51: 14. Geest my weder de vreugde uwes heyls, ende
geest my uwen vrymoedige Geest.

9. Het

9. Het gene noch schriklijker is / hy kan haar sonde op haar oordeel schrijven / gelijk wanneer hy het zwaart en hoerery dede volgen aan Davids huys.

10. En eyndeljk / hy kan haar doen breefen / geheel wech-geworpen te worden / gelijk Psal. 51: 13. Werpt my niet weg van uw aangesicht, seide hy.

En dit vind de Heere soo goed te doen (op dat wy een/ woord tot het tweede Hooftuk spreken) dese en dier- gelijke redenen.

1. Op dat hy aan haar en aan al de Wereld ontdekte / hoe rechtvaardigen / Heyligen / en gerechtigen God hy is / die de sonde niet kan goedkeuren / ofte verdragen selfs in sijn eygen kinderen

2. Op dat hy alle doe breefen en beben voor dese groote en Heilige God / die schriklijk is in sijn oordeelen / selfs als sy van een Vaders hand komen / die niet en vervolgt in enkele toorn en grimmighepd / maar kastijdt in liefde. Gewis alle moeten denken / dat sijn handelingen niet de Godloose sullen veel breeflijker en schriklijker zijn / nade- maal sy noch niet met hem versoeut zijn door het bloed van Christus.

3. Op dat hy haar te ernstiger sonde aandrijven na Christus / op dat sy een nieuw Extract mochten krijgen van haar Pardon / en dat haar zielen mogen gewassen worden in 't Bloed van Jesus.

4. Op dat hy haar leere voorsichtiger daar na te wan- delen / en sich sorgvuldiger te wachten van Satans ver- soekinghen / ende Christus meer te gebruiken als haar kracht / licht / ende Heydsgman

5. Op dat hy haar doe sien haar groote verbintenjs aan Jesus Christus / van wegen dat hy haar van dien staat des toorns verlost heeft / waar in sy van naturen soo wel waren als andere / ende waar in sy tot in alle een- wighepd sonden hebben blijven leggen / had hy haar niet verlost

6. Op dat hy haar geloof / lijdzaamhepd en hoop / oeffe- ne / en sie / of sy in hoop sullen gelooven tegen hoop / en- de aangrypende kracht des Heeren / op dese breedte met hem mochten maaken. / Jes. 27: 5.

7. Op dat hy een versche preünbe geve van sijn wonderlyke barmhertighejd / genade / liefde en compassie / houdende de ziele ondertissen staande / en eyndelyk haar vergebeide / en brede sprekende tot haar zielen / door het Bloed van Iesus.

Maar wat het derde Hoofdstuk belangt / my mogen op Christus sien als het Leven in desen gevalle / en dat op de se gronden.

Voor eerst. Hy heeft de gerechtighejd voldaan / en heeft alsoo den supberen toorn Gods / die door haar sonnen verdient was / gedragen ; hy heeft de wijnpers alleen getreden / Ier. 63: 3. Hy was om onse overtredingen verwondet / en om onse sonden verbryst / Ier. 53: 5, 10. en daarom drinken wy niet van desen drinkbeke / die haar sou deonien maaken / en doen wannelen en vallen / en noyt weder opstaan.

Ten anderen. Hy heeft ook te wege gebracht / dat barmhertighejd en liefde alle die scherpe handelingen sal vergefschapen / en dat die sullen vloeyen uit barmhertighejd ; ja ook dat die sullen wesen als een Verbond zegen / in 't Verbond belooft / Pla. 89: 31, 34.

Ten derden. De Heere Iesus gelieft het somtijds / hant te laaten sien die klaare onderscheid tusschen de slegen waar onder sy leggen / ende oordeelen van supbere toorn / die voor de Godloose is ; en die onderstunt de ziel : want dan siet sy / dat die handelingen / hoe scherp sy ook zijn / sullen samen ten goede werken voor haar / ende komen van de hand van een genadig en liefhebbend Vader / versocht in den bloede Christi.

Ten vierden : Hy is een Dorst / verhoogt om aan Israëls bekeering en vergeving der sonden te geven / Hand. 5: 31. ja hy heeft sulken clausel verworven in 't Verbond / 't welk in alles wel verordineert en seker is / dat op haar vernieuwen van geloof en boetvaardighejd haar nasonden sullen vergeven worden ; En behalven de beloften van geloof en bekering in 't Verbond / soo geeft ook dit verzekering / dat sy het beyde sullen krijgen / vasthantigh / dat hy is een Dorst verhoogt om beyde te geven.

Ten vijfden. Vertonerde aan haar deel in 't Verbond / en haar recht aan de beloften van 't Verbond / zooz hy haar aangrijpen van Christus door den geloobe / soo welk hy haar Verte op tot hoop / en doet haar een uyt-
komst verwachten / vergevinge van haar sonden / en af-
keering van den toorn / ter rechter tyd door hem / en dit
is een groot deel van haar Leven

Ten zesden. Alsoo hy den Auteurs en Volepnder des
geloofs is / ende een Vorst om bekeering te geven / soo
bewerkt hy de ziel door syn Geest tot een vernieuwing
van haar aangrijpen van hem / door t geloof / ende om
na de Dood en 't Bloed Christi te loopen / om vergee-
ving en afwassching ; en hy werkt een Godlijke droef-
hepd in het hert / waar op vergeving volgt / volgens
de gestalte van het Evangelium / hoewel de Geloovige
dat noch niet en bemerkte : ende dewijle de sonden vergeven
is voor God / volgens den inhoud van 't Verbond der
genade / soo is den Mensch een levendig Mensch / on-
der wat vreesse van de dood hy ook mogte voor een tyd
gehouden worden.

Ten sevenden Hy helpt de ziel ook aan het rechtbaar-
digen van God / ende aan een heylige onderwerpende ge-
stalte des Geests / onder die dispensatie / soo dat sy will-
lig is / om de gramschap des Heeren te dragen / om dat
sy tegens hem gesondigt heeft / Mich. 7: 9. ende om
te wachten op een uytkomst / in Gods eygen tyd / en
om de roede te kussen / ende de straffe van haar sonde aan
te nemen.

Ten achtsten. Als hy het bequaam siet tot sijn eygen
keer / en tot haar nutte / soo spreekt hy eyndelyk vrede tot
de ziel / en segt / Soon / of Dochter zijt goeds moeds /
want e sonden zijn u vergeven ; en dan is de ziele ten leven
hersteld.

Belangende het vierde Hoofstuk. De mensche die
met een toornig God worstelt / wegens de sonde / en
die Christus wilde gebruiken als 't Leven moest dese
dingen doen :

Voor eerst. hy moest sien op Christus / als staande
onder Gods bloek / in onse plaats / ende als voldoende

330 Hoe Christus als 't Levèn te gebruyken;
de gerechtighepd voor alle de Uptverhoene / en voor alle
haar sonden.

Ten anderen. Hy moeste op het Verbond sien / waar
in nieuwwe vergeeving beloofd is, op vernieuwing van
Geloof en Bekeering.

Ten derden. Hy moest op Christus sien, als de groo-
te Heer Dispensier van Geloof en Bekeering, ende han-
gen hem aan / om beyde / en aldus gelooften / op dat hy
mocht gelooven / en sich bekeeren : ofte leggen sijn ziel
voor hem open / op dat hy daar in mogt werken Beke-
ring en Geloof.

Ten Vierden. Hy moeste tot het Bloed der besprenging
kleden / het welke betere dingen spreekt dan het Bloed
Abels / op dat hy gewasschen en besprengt worde met
Hoop / gelijk David dede / Psal. 51: 9.

Ten vijften. Hy moest op Christus sien als een Prins /
om te vergeven / en quijtschelding der sonden te geven /
en als te desen eynde verhoogt; en moest sijn oog op hem
vestigen / als nu tot dat eynde in heerlijkhepd ver-
hoogt.

Ten sesden. Hy moest Christus op nieuw aannemen /
als sijn algenoeftsame Middelaar; en hebbende dit ge-
daan / ende sich bekeert van sijn sonden / waar door God
is getergt geworden / soo moest hy door den gelooven be-
sluyten / dat 'er een Pardon in 't Hof des Hemels gepas-
seert is / volgens den inhoud des Euangeliums / ende
wachten op Christus / tot dat de bekentmakinge desselfs
kome.

Belangende de Waarschouwingen die ik beloofde in de
laatste plaats te stellen / neem dese wepmige /

Voor eerst. Besluit niet dat 'er geen vergevng is / om
dat 'er als noch geen bekentmaking van dien is gedaan
aan uw Ziel; want volgens de bedeyling der genade /
in het Euangelium vast gesicht / soo word de vergevng
onmiddelijc verkregen op ons gelooven en bekeeren: maar
de bekentmaking / 't beseffen en gevoelen / van vergevng
is een onderscheydene saak / en kan om verscheyde eynde
lang van de ziele wederhouden worden; gewis sy gaan
niet altyd samen.

Ten anderen. Beſluyt niet / daar is geen vergeving
n dat de roede / die wegens de ſonde was opgelegd / noch
et afgenoomen is ; God vergaf Davids ſonde / en maak-
heim 't ſelve bekend door Nathan . en doch het zwaard
ing van ſijn Huys niet / tot dat hy ſterf : God kan ver-
geven / en evenwel wraake doen over onſe zonden / Pfal.
5: 8.

Ten derden. Trekt op deſe grond Gods getrouwig-
heid of on veranderlijkheid niet in twijffel / of beſluyt
niet / dat Gods verbond niet vaſt ſtaat ; hy is deſelve /
n het verbond blijft vaſt en ſeker / maar de verande-
ring is in u.

Ten vierden. Denkt niet / dat om dat gy Chriſtus eens
gebt aangenomen / gy daarom ſonder eenige nieuwe
daad des geloofs op hem / ofte van bekeering tot God /
onmiddeliijk vergeving van uwe ſonden ſou hebben / ſoo
eas als ſy begaan zijn ; want de methode van 't Euange-
lium moeft gevolgt worden / ende dat ſoude ons verge-
voegen.

Het XXVIII. CAPITTEL.

De laaſte woorden van de Text verklaart
met eenige Aanmerkingen daar over.

Niemand komt tot den Vader, dan door my.

Dit zijnde toegevoeght tot verder bevestig-
ing / van 't geen te vooren geſeyd was / ſal ons
verſcheydene noodige waarheden aanwijſen /
als

Voor eerſt. Dat het ſeer noodſaaklijk is / geſon-
de en klare kennis te hebben van die fundamenteele ſtuk /
van tot God te komen / alleen in en door Chriſtus : want :

1. 't Is het heele pit van 't Euangelium.
2. Het is 't draep point van onſe ſaligheid. Chriſtus

222 Hoe Christus als't Leven te gebruyken
is de voornaame Hoeksteen. Jes. 28: vers 6r. 1 Petr. 2:
5, 6.

3. 't Is de eenige grond van alle onse vaste en ware
biede en troost

4. Hier te dwaalen ofte te missen is seer periculous en
gevaarlijk / indien het niet alles ruineert.

5. De Satan tracht voornamelijk hier tegen aan te
werken ; hy verwekt heiteren / dwalingen en valsche
geboelens / en hy weet 'er sommigē aan te setten / om
konincklyke twyffelingen en tegenwerpingen te uyten /
en alles om dit voornaame point te verduysteren. Soo
gadert hy metter tyd alle sijn veruoeningē te desen eynde / om de arme zielen te wederhouden van kennis te neemē
men van dese Weg, en van die te gebruyken / ofte daar op
te komen.

6. Onse verdoornene herten zijn 'er seer afkeerig van /
en willen liever allerley andere wegen omhelsen / hoe
uitroetelyk / hoe kostelyk / en lastig sy ook mochten schijnen
te zyn / dan dese.

7. Daar is een menigte van valsche wegen / gelijk wy
hoben toonden

Al 't welke dese noodsaaklykheyd klaar aanwysst ;
en 't diende ons te leeren / seer blytig te zyn / om
tot goede kennis van deselve te geraaken / en dat
seker te maken / dat wy 'er op zyn / en die vast te hou-
den / en die supber in onse practijk te bewaren / son-
der iets daar mede te vernieuwen / ofte deselve te verder-
uen.

Ten anderen , Dat het geen kleyne zwaarcheyd is / des-
se waarheyd geloofst en gepreciseert te krijgen / dat wy
door Christus alleen komen tot den Vader : daarom
wordt in der daad deselve saak wederom bevestigd / en in-
gebruik / want.

1. De natuur sal dese weg niet leeren : want sy is bo-
ven de natuur.

2. Ja onse natuurlyke genegentheyd is 'er veel tegen
sy strydt en kant 'er tegen.

3. Dese weg is geheel contrarie die hooge achting / die
wy alle van natuuren van ons selven hebben.

4. En

4. En sy is gekant tegen dien Hoogmoed des Hertens / ie wy van natuuren onderworpen zijn.

5. Ja daar is niets in ons van natuuren / welk gewilliglyk dese weg sal omhelsen : maar in tegendeel sy is 'er tegen aangekant.

6. En daarom is het des Chystens eerste leg / sich selven te verloorhenen.

De aanmerkinge waar van ons diende te vernederen / en ons seer jaloers te maken over onse eygene herten / en genegenheden / en over alle die wegen / daar wy toe hungen en neygen ; en het diende ons te doen beproeven / of wy oopt die swaarheyd zijn te boven gekomen ; en nu alle onse hoop en troost op hem / en op niets anders gesondert hebben , en of onse vreugde en blijdschap op of neer gaat / na dat wy by hem geraaken / ofte van hem worden uytgesloten ; En of wy in alle onse naderingen tot God / waarom het ook mochte wesen / op hem leunen ende op hem alleen rusten / verwachtende toegang / aanneeming / en verhooring alleen in hem ; en of wy / onder alle onse vreesen en versoekinghen hier mede gerust gestelt worden / dat Chystrus is onsen Weg tot den Vader.

Ten derden. Dat self geloovige van noode hebben dat haar dese waarheyd menigmaal worden ingedrukt : want

1. De Satan is besig / om haar van dese grond te sroeten / door alle de listen / en versoekinghen die hy kan bybrengen.

2. Haar eygen verdorventheyd van binnen / ende het boose herte des ongeloofs / wederstaat altijd desen weg en trekt haar van dien af.

3. Door de listigheyd van de Satan / en door de kracht der verdorventheyd / wijken zy menigmaal af van dese suvere Evangelische Weg.

4. De Ervarentheyd der geloovige kan haar seggen / dat als zy op haar best zijn / het haar een groot werk en oefening is / haar hert in dese saak recht te houden.

5. Wordt het niet te dikmaals gesien / dat zy zijn onder de geestelike plaage van formaliteyt ofte sleur dienst / 't welk haar hier doet nederballen.

334 Door Christus komt men tot den Vader ;

6. En word het niet menigmaal bevonden / dat sy te gereed zijn / om op pets benevens Christus te leunen. Hoe behoorden alle hier van overtuigt te zijn / ende verootmoedigt over 't gevoelen van dien / en ook te sien hoe noodig het is / dat men menigmaal over dit subjeet spreekt / en daar op denkt / ende dese fondamenteel waarhejd bestudeert.

Ten vierden. Het diende een sterke beweegreden en opwekking voor ons te zijn / om Christus te gebruiken als de weg tot de Vader / dat niemand tot den Vader komt dan door hem / want dit kan aangefien worden als een aandringende reden / op dat sy hem als de weg souder gebruiken.

Ten vyfden. Het ondekt de grond van die waarhejd / dat 'er maar weynige syn / die zalig worden / want niemand komt tot den Vader dan door hem ; en weynige in opficht van de heele Weereld hooren eens van hem ; en van de geene die hem hooren / hebben weynige de ware wijze van hem te gebruiken en toe te passen als den weg tot den Vader / haar opgeklaart gekregen ; en wederom van de gene / die de waarhejd haar gepredikt krijgen / gelijk zy in Jesus is ; O hoe weynige gaan tot hem en gebruiken hem / volgens de waarhejd / ende gelooven en practiseeren de waarhejd !

Ten zesden. Dat men in en door Christus alleen moet komen :

1. Tot de kennisse van de Vader ; want niemand kent den Vader / dan den Zoon / en hy alleen / die uit den schoot des Vaders komt / openbaart hem.

2. Tot de gunst en vriendschap van de Vader ; want hy alleen is onse vrede ende in hem alleen is de Vader wel behaaglyk.

3. Tot het Koninkrijk des Vaders hier : want hy alleen is de deur / Joh 10. en dooz sijn Geest worden wy krachtdaadelyk geroepen.

4. Tot het Koninkrijk van den Vader boven : want hy alleen heeft die deur geopent : en is in 't Heplige der Hepligen ingegaan / als onse Doorlooper ; ende is gegaan / om een plaats voor ons te bereyden.

5. Dooz

5. Door hem alleen moeten wy ons adresseeren tot den Vader in onse smeekingen / Joh. 16 : 23. Openb. 8 : in onse dankseggingen / Rom. 1 : 8. Col. 3 : 17. en lof / Heb. 13 : 15 Eph. 3 : 21.

6. Door hem alleen hebben wy toegang / ende een opene deur tot den Vader / Eph. 2 : 18. Eph. 3 : 21. Heb. 4 : 16

Ik sal hier alleen spreken van een geval, namentlijk /

Het XXIII, C A P I T E L.

Hoe souden wy Christus gebruyken, in tot den Vader te gaan, in 't Gebed, ende in andere deelen van den Godsdienst?

In kortelĳk dese vraag te beantwoorden / sal ik dese bĳsonderheden voorhouden :
Voor eerst. Daar moest een levendig gevoelen weesen van de onepndige tussenstand / die 'er is tussen de groote God / en ons eyndige schepselen / en noch meer tussen de heylige God / en ons sondige wichten.

Ten anderen. Daar moest weesen een sien op Christus als de groote Driedemaker ; hebbende door sijn Dood en verdiensten de gerechtigheid voldaan : en de sondaars met God versoent / op dat wy soo God niet meer mogen aansien als een vyand / maar als versoent in Iesus.

Ten derden. Daar moest somtijde ten minsten wesen een meer eygentĳke / en uytdukkelĳke daadelĳke omhelſing van Christus als onse / al wy omtrent sulke pligten besig zijn ; en altijd moet 'er zijn een ingewikkelt ende virtueel omhelsen van hem / als onse Middelaar / ofte een heblĳk hangen aan hem / en leunen op hem / als onse Middelaar en Drede-vorst.

Ten vierden. Daar moest weesen een sien op hem / als onse

onze groote Hoogepriester / nu levende voor eeuwig om voor ons te bidden / en om de deure des Hemels voor ons open te houden / op welke grond den Apostel der Hebreëen aandringt / om vrijmoediglijk tot den Throon der genade te komen. Hebr. 4: 14, 16. siet ook Heb. 7: 24, 25.

Ten vyfden. Daar moet een aangrypen van hem zelfs in opzicht van die particuliere daat van Godsdiens / en te een aanbatten van hem / om zoo te spreken / als onze Hofmeester / en inleider / om ons by de hand te leiden tot den Vader / als die bewust zijn van onze eigene onwaardigheid.

Ten zesden. Daar moest een vrymoedig leunen op hem zijn in ons naderen / en soo moesten wy in hem naderen / zonder vrees ofte wantrouwen / en dat niet tegenstaande / dat wy onze zielen niet en binden in zulken goeden staat / als wy zouden wenschen ; en dat ons de schuld in het aangesicht getuygt.

Ten sevenden. Aldus moesten wy alle de zwarigheden / die in onzen weg komen / en alle de moedbeneemingen / die wy ontmoeten / op hem wentelen / op dat hy d'een en d'ander weg-neeine / en ons helpe over de eene en d'andere.

Ten achtsten. Gelijk wy van hem alleen moesten een antwoord nemen tegen alle tegenwerpingen / en setten hem / om alle scrupelen en zwarigheden te weeten / en ons selven sterken tegen alle hinderpaalen en moedbeneemingen / alleen in en door hem ; alsoo moesten wy alle onze stellige moedgevingen van hem alleen haalen / en alle onze hoop / van dat wy sullen voorspoedig zijn by den Vader / diende op hem gegrond te zijn.

Ten negenden. Wy moesten alle onze welkomst en aanneming by den Vader alleen verwachten in en door Christus / en verwachten niets / om eenige saak in ons zelven / niets wegens onze genade / goede gestalte / voorbereiding / ofte iets van die slag ; zoo moesten wy onse aanneming / noch onse vrede en voldoening niet fondeeren op ons selven / noch op iets dat wy hebben ofte doen
noch

noch wy en moesten onse uyt-sluiting / ofte missen van aanneming niet besluiten / van wegen dat wy niet en be-
 effen / dat onse gestalte soo goed is / als sy behoort te zyn;
 soo mede dienden wy onse aanneming niet te sondeeren op
 onse rechte verrichting van plichten: want die zyn Chri-
 stus niet.

Ten tienden. Wy moesten onse Herten op hem alleen
 gerust stellen / in alle onze naderingen; wat levendigheid
 wy ook vinden of missen in de plicht: wy zyn te dikmaal
 al te veel opgenoomen en gekittelt / als de pligten wel met
 ons gaan / en aan d'andere zyde ontstelt / als het zoo niet
 en is: en de grond van dit alles is / om dat wy te veel op
 onze pligten steunen / en ons niet gerust en stellen op hem
 alleen. En hter uit is het / dat wy meenigmaal gerust
 zyn gestelt / als wy de plicht gedaan en verricht krijgen / al
 hebben wy hem daar in niet ontmoet / noch hem gebruikt /
 gelijk noodig was. Alle onze troost / vrede / en ruste moe-
 ste op hem alleen gefondeert zyn.

Ten elfden. Wy moesten op hem sien / om de weering
 van alle de moedbeneemingen / die de Satan op onse weg
 werpt / terwijl wy ontrent dit of dat stuk van de Gods-
 dienst bezig zyn / om ons te rugge te setten ofte slappelyk
 en slauwelyk te doen voortgaan; ende wy souden voort-
 gaan in onse plicht / werpende die hinderpalen alle op hem.

Ten twaalfden. Wy moesten na alle onze inkomsten
 en antwoorden alleen wachten in en door hem / en leggen
 al 't gewicht van onze hoop ende verwachting van een
 goed antwoord alleen op hem. Joh. 14: 13, 14, 15.

Een woord of twee wilde ik byvoegen tot waarschou-
 wing.

Voor eerst. Ik en meyne niet / dat een geloobige uyt-
 drukkelyk en onderscheidentlyk alle dese dingen kan in 't
 werk stellen / zoo dikwyls als hy tot God gaat / ofte dat
 hy onderscheidentlyk alle dese verscheidene daaden kan
 merken; noch ik en hebse te desen eynde niet gespecificeert /
 en partiukeylyk dus gemelt; maar 't was om in eenige
 nitgebreythedy te toonen / hoe Christus te gebruiken is in
 dese daaden van Godsdienst / waar toe wy geroepen wor-
 den / om die te verrichten; en dat dewyle wy dikwyls
 meyn

meeynen / dat het enkel noemen van hem / en het versoeken van de saaken om sijner wil / genoegsaam is / al leunen onse Herten meer op iets anders dan op hem; ende Conscientieuze Christen sal bebinden / dat zijn Ziele / als hy recht te werk gaat ontrent de plichten des Godsdiensts na Christus aldus siet / somtijds onderscheydentlijker en uytdruklijker in opsicht van 't eene stuk / en somtijds meer in opsicht van het andere.

Ten tweeden. Al kan de geloobige 't geloof op alle dese wijsen niet onderscheydentlijk oefnen / als hy ontrent gebodene plichten van Gods dienst bezig is; nochtans moest hy dit seker hebben / dat zijn Hert na Christus uytging / als de eenige grond van zijn nadering tot / en aanneming by / en van zijn verhoort worden door den Vader; en hy moest zijn Hert in sulken heblijken gestalte hebben van op Christus te rusten / dat 'er daadelijk mocht wesen een leunen op hem op alle dese wijsen / hoewel niet onderscheydentlijk onderkent.

Ten derden. Somtijds sal de geloobige geroepen worden tot een onderscheydener en uytdruklijker sien / en rusten op Christus in opsicht van d' eene bysonderheid / en somtijds meer in opsicht van d' andere. Als de Satan hem afraad / van tot God te gaan / om dat hy een onepndig heylig God is / ende hy selfs maar een sondaar; dan word hy geroepen / om 't geloof te oefnen op Christus / als de Middelaar / maakende versoening tusschen God en de sondaars; en als hy afraad / van tot God te naderen / van wegen 't missen van een deel aan God / dan diende hy 't geloof op Christus te oefnen / en hem te omhelsen / volgens 't Evangelium / en daar te rusten / en soo te naderen; en als de Satan zijn onwaardigheyd en voorige sonden hem voorwerpt / om hem te rugge te houden / ofte hem de moed te beneemen / dan word hy geroepen / om Christus aan te vatten / als de groote Hoogepriester en Doo. spraak / en soo voort te gaan / werpende die moedbeneming op hem. Soo aangelyken / als de Satan hem kleinhertig maakt in zijn plicht / door hem zijn sonden voor te brengen / soo soude hy den selven koers in gaan En als hy / van wegen zijn sondige wijsen in God te die-

nen / en hem aan te roepen / en andersints / gebracht
word tot breefe / dat alles te vergeefs is / dat God hem /
noch zijn dienst niet aansiet / en dat hy niet sal boospoe-
dig zijn / dan diende hy al den last van zijn aanneeming /
en verkrpning van 't geen hy eyscht begeert / op Chri-
stus te werpen / en sich aldaar gerust te stellen / en soo
in opzicht van de rest; en hier in blykt de nuttighepd /
van dat wy dese zaak boven soo hebben in takken uitge-
brepd.

Ten vierden. In allen dezen moest zijn een werken in
de kracht van Jesus / een uytzien na Christus / en rusten
op Christus / volgens de tegenwoordige gelegenthepd
ende nood / 't moest geschieden in Christus / dat is / door
zijn kracht en genade aan ons mede gedeelt door zijn
Geest. Dan dienen wy God in den Geest / en in de
nieuwighepd des Geests / als alles geschied in 't stuk
van den Godsdienst in en door Jesus.

WAAR'SCHOUWING

Des

OVERSETTERS

Aan den

L E E S E R.

MEt mocht en zal u vrent denken / dat des
 Autheurs Doorreden hier ingebracht word :
 soo dient gy dan te weten / dat als dit Boek
 van my vertaalt wierd / het selve noch in 't
 Engelsch niet gedrukt was ; maar een jaar te vooren
 heb ik het nyt des Autheurs geschreevene Coppe over-
 geset / wanneer geen Doorreden des Autheurs daar by
 was : En soo is ook het volgende Tractaat / genaamt /
 Christus de Hoop der Heerlykheyd in de Geloovige , over-
 geset / 't welk als noch in het Engelsch niet gedrukt is ; Als
 nu de tweede Druk van dit kostelyk en gewenste Boek-
 jen onder handen genoomen wierd / wilde ik u niet laten
 missen twee Aanspraken , welke als Doorredens voor-
 aan gestelt zyn in den Engelschen Druk / d'eene van Mr.
 Brown self / d'andere van Mr. Macward , zyn broeder / en
 mede-genoot in de verdrukking / en in 't Koninkryk en
 in de lydsaamhepd Jesu Christi. Deselve dienen tot twee
 einden ; eerst , om aan te wyzen de nuttighepd en noodsaak-
 lykhepd van 't verhandelen en leesen van zulken stof / en
 in 't bysonder / hoe dan dit Boekjen te gebruiken is : Ten
 anderen , om te toonen / dat de enkele vyve en volle genade
 Jesu

Jesu Christi tot uytwerking en bevorderen van de Euangelische heilichheid ende volmaakte gelukzaligheid alleen te erkennen en te roemen is. Zoo sult gij dan / Christelyk Leefster, in de selve tot u voordeel een beweeglyke en klaare beschryvinge vinden van den rijkdom van Gods genade in Christo / en van de recht Euangelische heylighepd; welke beyde saken van seer veelen niet verstaan / en van de meeste niet wel behertigt worden. Die beyde Leeraars hadden haar oog wel bysonderlyk op eenige verkeerde Naam-gereformeerde Leeraars in Engeland, dewelke heden aldaar de genade en rijkdom des Evangeliums Jesu Christi verdupsteren / met opgepronkte woorden en redenen van menschelyke wijsheid / uyt de natuurlijke reden / en uit de schriften van de klooster Munniken gehaalt / soekende de Godsaligheid op een nieuwe vorm aan te dringen / en voort te setten / als een Moraliteyt. Doch alsoo sy nalaaten den Heere Jesus als onse heyligmaking ende Fonteyn van alle sterkte en genade steeds voor te houden) en aan te wijzen / soo gaan zy van 't Evangelium en van de genade Gods af / na de Wet en na de Natuur / en menschelyke redenen; waar door sy dan niet alleen Jesum onteeren / en ten grooten deele zyn Rymp met der daad verloochenen / maar ook de zielen der menschen geen nut doen / en de selve alleen trots en opgeblazen maaken. Dit soude u dan driesins voorsichtig maaken / (op dat ik het maar met een woord aantoon) eerst, op dat gij niet alle Boeken / die nu uyt het Engelsch in het Duyts worden overgebracht / sonder achterdocht leeset; waar onder ik nu byzonder wil noemen die van Mr. Baxter, dewelke hoe krachtig hy ook is in persuasien te gebruiken / (boven sijn verscheidene dwalingen / waar door hy gevaarlyk is / en die hy over-al innengt / met naame ook in dat gemeene onlangs-vertaalde Boek / des Armen Mans Huisboek) dit heeft / dat hy den Heere Jesus ordinaar maar als een Beweegreden en Patroon voorstelt / maar niet als de groote Werker van de heiligmaking / op de oeffening des geloofs. Ten anderen, op dat gij selfs moogt

toesien / dat gy niet in plaats van een Evangelische heylighepd ijer Christus te haalen u te vrede houd met een natuurelijke Sociniaansche Zedelykhepd / daar de Weder-geboorte ende Geest Christi verre van of is. Ten derden, op dat gy u wachtet / van door het prediken van veel Leeraars / van de Evangelische wijsse van werken afgeleid te worden: want 't is al te blykelyk / dat seer veel Leeraars / in Nederland / hoe seer zy ook de Eerformeerde Leer ontcent de genade Christi willen voorstaan / in der daad het Evangelium en de Heiligheid Wettrisch prediken / soo datse de menschen met bedroegredenen en middelen tot plichten wijzen / zonder haar te toonen / hoe Christus daar toe door den geloove te gebruiken: Ja so vatten veel het geloof zoo qualijk / datse meynen / dat de Natuur desselfs bestaat in een verskerthepd / en vast vertrouwen / van dat God om Christi wil niet ons versoent is / en dat hy is onse Zaltigmaker / die voor ons gestorven is: waar door dan het arme volk schriklyk misleyd en bedrogen word / meynende / sy moeten sich maar styf inbeelden / en het daar voor houden / dat Christus vooz haar sonden betaalt heeft / en dat hy haar in den Hemel sal neemen als sy sterben / en dat is al 't geloof / dat sy kennen? niet verstaande / veel min betrachtende het uitgaan: na den Heere Iesus / en het aangrijpen van hem tot rechtvaardighepd / en sterkte / waar in het geloof en leven des geloofs bestaat: waar door sy dan ook geen heyligmakende genade uit Christus weeten te haalen / en daarom in de sonde blijven leven / en verlooren gaan. Indien sy leersaam waren / si soude vertrouwen / dat dit Boekjen / en dese Kanspraaken haar sonderling souden nuttig zijn. Doch de Heere geve aan haar en aan u verstand en opmerking in desen. De genade Iesu zy niet u. Amen.

A A N S P R A A K

Des

A U T H E U R S

Aan den

L E E S E R,

Nopende de *Vrye en Volle genade Christi*
En het oogmerk deses *Tractaats*.

Alſoo Jeſus Chriſtus iſt den uytterſten
Hoekſteen / in wien het gansche gebouwd be-
quaamlyk t' ſamen gevoegt zynde / op-waſt
tot een Hepligen Tempel in den Heere / ſoo
behoort het niet alleen te zyn het voornaame
aanbelang van alle / die niet aan dees zyde van de Jor-
daan zyn blyven ſitten / om haar Zielen (welke eens
geſchaapen waaren / en uyt haar natuur verſcheyden/
om tot haar vernoegen te hebben een geestelyke / onſterf-
ſelyke en onverderffelyke ſubſtantie) te verſadigen met
draf / dat bereyd iſt voor de Beesten / datſe in en op
deſen Hoekſteen gebouwd mochten worden / tot een
Woonſtede Gods dooz den Geest ; Maar 't behoort
ook te zyn 't voornaame deſſeyn en werk der gener / die
van God wilden goedgekeurt worden / als getrouwe
Arbeyders / en Mede-werkers Gods / 't exempel te vol-
gen van hem / die niets voornaam te weeten / onder de
gene tot welke hy ſchreef / van Jeſus Chriſtus en dien
gekruyſt. O ! dit Edele / Hert-verrullkende / Ziel-ver-
ſadigende / diep-geheym ſubject / Jeſu Chriſtus ge-
kruyſt, het kort begrip van die blyten-alte twyffel-groo-
te verborghentheyd der Godſaligheyd / God geopenbaart

In den vleefche / geregtvaardigt in den Geest / gezien van de Engelen / gepredikt aan de Heidenen / geloofd in de Weereld ; opgenoomen in de Heerlykheid / waar in dingen zyn / in welke d'Engelen begeerig zyn in te ſien / of met ſterke begeerte rekhalfen / als het ware / en nederbukkende trachten in te kyken (gelijk het woord / dat gebruikt word 1 Petr. 1: 12. mede brengt) is een ſubject / ^t welk Engelen-verſtanden ſouden navoſchen / en waar ontrent de onverinoepelykſte en werkſaamſte Geesten ſouden beſig zyn.

Dese eene waarheid na te ſpeuren en te beſtuderen / ten einde dat men die omhelſe als ons leven / is een onſelbaar merkteeken van een Ziel / die van God verlicht / en met Geestelike en Hemeliſche wyſheid aangedaan is / want hoewel het voor de Jooden is een ergeris / en voor de Grieken een dwaasheid / ſoo is 't nochtans voor de gene die geroepen zyn / Chriſtus de kracht Gods / en de wyſheid Gods ; om dat de dwaasheid Gods wyſer is dan de menſchen / en de ſwaakhed Gods ſterker dan de menſchen. Wat diepten van menigvuldige Wyſheid Gods zyn 'er in dese verborgentheid ; Hoe deſelve meer gepreekt / gekent / en recht geloof word / hoe zj meer verſtaan word te zyn boven 't verſtand / en te zyn 't geen zj is / een verborgentheid. Heeft ooit eenig Predikant of Gelooſige een breed geſicht gekregen van dese onbepaalde Oceaan / waar in oneindige Wyſheid , Liefde die alle verſtand te boven gaan / Genade die alles ins onmetelyk is / Gerechtigheyd die wonderbaar en vreeslyk is / en God in zyn heerlyke eygenſchappen , nederbuygingen , hooge en edele deſſeynen , en in alle zyn volmaakt-heden en deugden , alle oeverſ overloopen ? of hebben zj ooit ingelaaten geweest / om deſelve te ſien in het aangeſicht Jeſu Chriſti ? en wierden zj niet gedwongen upt te rjepen / ô de diepte / de hoogte / en breedte / en lengte ! ô de onbebattelyke / de onbegryppelyke onbepaaldheid van alle oneindelyk overklummende volmaakt-heden ! Heeft ooit iemand met ernſtige vlyt / als wetende zyn leven lag daar in / dit gehepene ſubject gebestudeert / die niet in volle overtuiging

der Ziele moest zeggen / hoe hy meer vorderde in dese Studie / en hoe hy dieper duikte in dese diepte; of hoog opsteigerde in zyn klimmende speculatiën in dese hoogte / hoe hy het meer bevond een onnaspeurlijke verborgentheid?

Het bestudeeren van andere stoffen (waar ontrent he-
laas! veele / die het haar te gering achten / gelukzalig te
zyn / al te veel bezig zyn) als het de Geesten heeft verteer-
't gemoed vermoeit / 't lichaam versleeten / en de herste-
nen soo licht gemaakt heeft / datje in de naaste trap zyn
van uitsinnigheid / wat vergenoeging kan het geven / in
opzicht van 't geen verkregen is / of wat moedgeving /
in opzicht van 't geen daar na verkregen soude worden?
En als men noch in opzicht van die beide iets bekomen
heeft / en de arme Ziel is opgeblaasen met een windig en
phantastijk beseffen van iets groots verkregen te hebben;
(doch 't welk in der waarheid is een groote Niet, of een
Niet. dat swanger is van ydelhejd en quelling des Geests,
dwaasce tweekingen / die geen blijdschap veroorzaken voor
den Vader: wat die wetenschap vermeerderd, die ver-
meerderd smerte, Pred. 1: 18.) Wat Biede kan het
alles geven aan een Ziel / die te rugge siet na de snel-voor-
by-loopende tijd / nu zynde naby het laatste point / en die
voorwaarts sien na de eindeloose eeuwigheid? Och! de
gedachten / van den tijd die versleeten is / en van de schoo-
ne gelegentheden van goed / die verloren zyn / met het
hevig na-jaagen van schaduw en ydelheden / sullen de
Ziel pijnigen / (door die aan te vallen niet doorsteekende
overtuigingen van dwaasheid en uitsinnigheid / in het
Al te verlaten / om het Niet te achterhaalen) met
vreeslijke en Ziel verschrikkende ontdekkingen van het
drueligste missen van de verwachting / en met de schrik
van een eeuwiglijk onherstelbaar verlies; en wat pro-
sijt heeft dan den arbeidzaam Geest getrokken van
al den arbeid, zynen Zielen / als hy die verloren
heeft?

Maar aan d'andere zyde / o met wat een stilte des ge-
moeds / opgeklaarthejd der Ziele / en vrede der Con-
scientie / van wegens de Biede Gods / die alle verstand te

boven gaat / zal die ziele te rugge sien / staande nu aan de kant van de eeuwigheid / op de voorledene dagen en uren / die sy doorgebracht heeft / in te zoeken / te bidden / en alle ingestelde middelen te gebruiken / om eenige kennis te krijgen van / en deel aan dese alleen-Ziel-verbultende en Ziel-versadigende Verborgentheyd ; en als sy haar oog sal slaan op haar voorige overgeven van haar selbst door de krachtadige werkingen van de Geest der Genade/geheel en al / sonder twisfitedening / aan de krachtige werkingen van dese Verborgentheid binnen in haar / en op haar gekruist worden met Christus / en leven door een gekruiste Christus / die in haar leeft door sijn Geest en Kracht ? En met wat verblijding des herten / en heerlijk singen des herten / salse voor uit sien na de eeuwigheid / en na haar eeuwig verblijf in de toebereyde Wooningen / als zy gedenkt / dat daar haar begommene Studie eeuwiglijk gecontinueert sal worden / en dat haar Capaciteit om die ondoorsoekelijke Verborgentheid te verstaan / onbegrijpelijk grooter sal zijn / en dat de Geestelijke / Hemelsche en Heerlijke vreugde / die sy hebben zal in dat practicaale leesen van haar Godgeleertheid sonder Boek van de Instellingen / haar leven en geluksaligheid voor eeuwig zal zijn ? En wat brede en blijdschap in den Heyligen Geest / wat inwendige en onuitsprekelyke ruste en genoegen des Gemoeds / sal de Ziel genieten / in te blijven staan op dese gedachten / als zy met eenen sal hebben de inwendige en welgegronde verzekering van haar recht door Jesus Christus aan de volle besitting van dat Al , 't welk sy nu niet kan vatten / veel min begrijpen ; welkers voorsmaak haar met onuitsprekelyke heerlijke vreugde verbult ; en de hoop van aldaar te landen / waar zy sal sien en genieten / verwondert zijn / en prysen / en rusten in dit eindeloos en rusteloos geluksalig makend werk / haar doet singen terwyl sy door het dal der schaduw des doods gaat ?

⊙ Wierd dit geloofd : o dat wy niet tot nitsinnigheid en dulligheid dronken waren van overspreetige Liefde tot ydele en windige speculaties / en dat tot achterstelling / in-

dien niet tot geheel versupin van dit boornaame en alleen geluksaligmakend werk / van een daadelyke kermis en een begonne besitting te krygen van dese verborgendheid in onse Zielen ; Christus de groote Verborgendhepd / geformeert binnen ons / levende / en werkende binnen ons door zyn Geest / en ons betwerkende tot een gelijkformighepd met / en een hertelyke omhelsing van God / geopenbaart in den vleesche / op dat wy by ervarendhepd / minners in waarhepd / en daadlykhepd / mochten bevinden / dat wy een recht afschrift hebben van de Evangelische Verborgendhepd in onse Zielen.

Och waanneer sullen wy vermaak neemen / in dese geluksalighepd na te jaagen / die van ons niet sal vlieden maar veel eer ons na jaagt ! Waanneer sullen wy met blyschap en triumphie innemen dese Koning der Heerlykheid / die ons dagelijks vriendelick aansoekt / en toegang en ingang in onze Zielen soekt ? Och ' waarom roepen wy niet uit in de hoogte van de herts tocht van geestelyk verlangen en begeerte / O komt Heere Jesu , Koning der Heerlykhepd , met uw eygen sleutel , en opent de deur , en verruymt , en verwyd de Kamers van de Ziel , op dat gy moogt inkomen en onthaalt worden als de Koning der Heerlykhepd , met al uwen heerelyken Trayn tot verreedeling van myn Ziel , en voldoening van alle de begeertens van die onsterflyke vonk ! Waarom zijn wy niet begeertig na dese kermis / die een ware en vastesamenknooping heeft met alle de beste / en waarlyk Godlyke gaben ?

⊙ geluksalige Ziele ! die versleeten en verteert is tot een schaduw (indien dat konde zyn) in dese Studie en oeffening / die de Ziel eindelyk sal levendig maaken / ende als het ware / een nieuwe Hemelsche en Geestelyke Ziel daar in brengen / soo dat se niet meer daar upt sal sien gelyk een doode ontgeeste saak / wyten haar natuurelyke plaats en element / maar als een vyge / ongehevene en vergeestelykte Geest / sich uitlatende en vliegende in de opene lucht van haar eygen element en land !

⊙ salige dag ! ⊙ salige ure ! die in der daad en kracht daadelyk is doorgebracht in dit empylo ! Wat souden Zie-

len / die in dese Oceaen van alle plaspier en vermaak
 swemmen / daar na vzaagen / ja met wat afkeer souden
 sp sien op de betooverende aanlokselen van die supberde
 soort van vleeschlyke vermaakingen / dewelke bloepen
 van de versading des genoeds / in te wyden op de ge-
 ringe beseffens / en sonder grond-verwachte begrypin-
 gen der voorwerpen / dewelke met haar natuurlyken
 aarten capaciteyt over-een komen ? ô wat een meer dan
 Hyperbolisch uytneemend heerlyke versadiging heeft een
 Ziel / selfs in haar na jaagen (als sy 't mist en niet kan
 bereyken) van 't geen waarlijk begeerlijk is ! Hoe ver-
 heft de minste straal van dese heerlyke en verheerlykende
 kennisse Gods in Christo / door den geloove aangevat /
 selfs door de kleynste spleet / de Ziel tot de hoogte van
 vreugde en genoegen / dewelke de kennis van na-
 tuurlyke dingen / in haar supberste volmaaktheyd noopt
 zal kunnen te wege brengen ! En tot wat een hoog-gaan-
 de maat van dese vreugde en contentement zal het onder-
 vinden en voelen met geestelyk gevoelen / van de soete en
 geestelyke geur van dese gebangen-nemende en seer vette
 te bovengaande kennis / de Ziele opheffen.

O ! moet dit niet zyn de rechte voorstad van den He-
 mel voor de Ziel ? als de Ziel dus God in Christo siet
 en beseft / en dat als haar eygen God / door Christus
 (want gelyk alle saligmakende kennis de Ziel uphaalt
 tot een omhelsen en aangrypen van 't voorwerp / zoo
 brengtse ook het voorwerp in 't hert / tot upmaakning
 van de wederzydsche vereeniging en in wesen) soo kan
 zy niet nalaaten / verwondert te zyn met opspringing / en
 op te springen met verwondering over die nederklun-
 ning van de vrpe genade / dewelke haar eeniger maate
 capabel heeft gemaakt van een begonnene heerlykheyd /
 en haar verder door deze begonnene heerlykheyd sal be-
 quaam maaken / om deel genoot te zyn van de erffenis
 der Heiligen in het licht.

En wat zal een Ziele / die het supber vermaak van dese
 Rivier van Evangelische openbaaringen gesmaakt heeft /
 en met een Ziel-verrukkend vermaak eeniger mate inge-
 sien heeft in de menigvuldige Wysheyd Gods / die daar

opgewonden is / en in de volkomene en volmaakte pro-
 portie van alle de deelen van dien edelen vond / en ook in
 t supber desseyen desselfs / om den mensch te verlaagen /
 den rijkdom van de vrye genade Gods te verhoogen /
 dat de Sondaar / als hy besitting heeft van alles / wat
 voor hem besloten / en krachtdaadelyk in hem daar dooz
 verworcht is / mogt weeten / wie alleen de Kroon soude
 dragen / en al de eere zoude hebben? Ik segge/wat zal zoo
 en Ziele sien in een ander Euangelium (zijnde gecalcu-
 lert na den Meridiaen van het natuurelyk / krom en ver-
 ooyen humeur van den hoogmoedigen mensch/ die ras
 del is over een niet /'t welk in plaats van een Sondaar/
 le door hoogmoed van God is vervallen/weder te rug te
 brengen tot de genieteng van hem / dooz een Middelaar /
 alleen hoeft die ongebooyne plaag en wederspannig-
 heyd / welke veroozsaakte sijn eerste excommunicatie van
 de gunste / en verbannig uyt het Paradijs Gods)'t welk
 jaar hert daar toe sal trekken / en bewegen / om het te
 omhelzen?

Als de arme Sondaar/die gesmaekt heeft na een Salig-
 maker / en selfs tot de Poorten van de Dyp-Stad ver-
 volgt is geweest door den bloed-wyeker/de gerechticheyd
 Gods gesmaakt en gesien heeft / hoe goed God is / en
 de soetigheyd van vrye Liefde in een gekrupste Christus
 gevoelt / en de schoonheyd en heerlijkheyd gesien heeft
 van de verborgentheyd van de vrye genade / recht beant-
 woordende en overwinde de verborgentheyd van sijn
 zonde en elende; o wat een welgevallen zal hy daar
 in hebben / en in den weg van de Euangelische salig-
 heyd / waar in hy de vrye genade het overloopen aan
 alle oevers / tot de eeuwige lof van de God aller ge-
 nade !

Hoe ongesouten en onsmakelyk sal de allerkunstigste
 verdichte en samengestelde wyse van saligheyd zijn (welke
 eenige menschen / die het Euangelium trachten te ver-
 keeren / en 't verderf der Zielen vorderen / met al haer
 kuit / verstand en geleertheyd soeken af te setten niet ge-
 forceerde welsprekentheyd/ en konstigheyd van woorden
 van menschelyke wysheyd / en met de schoon-schynende
 boec

boordeelen van een gepretendeerde heylighepd / en van ſterke gronden en beweegreden en tot vlijtigheid en arbeidsaamhepd / ſelfs tot een loochenen en verſaaken van Chriſtelijke vyphed) als men eens ſal gemerkt hebben / dat het vernadeelt en verduyſtert den luſtier / of vermindert de eere van de vyve genade / en in 't minſte ſtrekt / om de Kroon geheel of ten deele te ſetten op het hoofd van het Schepſel? Het minſte bemerken / dat daar door des Zondaars lied (ſchryvende lof / eer / heerlijkhepd / en kracht toe aan hem / die geſlacht is / en haar verloft heeft voor God door ſijn bloed / uyt peder Geſlacht / Tong / Volk en Natie / en haar gemaakt heeft Koningen en Prieſteren haaren Gode) ſal verdozben worden / ſal dan genoeg weefen / om die bond verſoepelijk te maaken / en om de Ziel te overtuppen / dat 't ſelve niet en is het Euangelium der genade Gods / noch die verborgenthepd Gods en Chriſti / maar veel eer de verborgenthepd der ongerechtighepd.

Wat een ſonderlinge ſmaakelijkheid blind de verootmoedigde geloovige in de leere van het ware Euangelium der genade / en hoe hy daar door meer Niets en Chriſtus Al gemaakt word / op dat hy in ſijn hoogſte bereykingen verlaagt / en Chriſtus verhoogt worde / op dat ſijn lieſtygſte Pauw veeren nederballen / en de Kroon op Chriſti Hoofd bloeye / op dat hy plat neer-gelegt worde / ſonder een voet om op te ſtaan / en Chriſtus zy de eenige Onderſteuner en Overvoerder van hem tot de heerlijkheid / op dat hy als dood zy / ſonder leven / ende Chriſtus in hem leve ; hoe het hem lieffelyker / ſchoonder / begeerlyker / en aangenaamer is

O wat een welgeballen heeft de begenade ziel in die bedachte bond van oneyndige wijsheid / waar in de verborgenthepd van de genade Gods zoo word open-gelegt / dat 'er niets blykt van de laagſte grond-ſteentot de opperſte top-ſteen / dan genade / genade / vyve genade / opmakende alle de materiaalen / en vyve genade met oneindige wijsheid die alle by-een metſelende / De begenadigde ziel kan onder geen ander dekiſel warm worden / dan 't geen

t geen van die Webbe gemarkt is / waar in de genade / en alleen de genade is de scheering en den inslach; En de reden is openbaar / want sulik een heeft het klaarste gesicht en ontdekking van zijn eygen staat / en hy siet / dat op hem en zijn geval niets wel past dan vrye genade; niets kan zijn leelijsheden bedekken dan vrye genade; niets kan zijn zwakheden / gebrekelijsheden / bezwijkingen / sonden en misdraagingen verhelpen / dan vrye genade; daarom is de vrye genade al zijn heyl al zijn lust: het is zijn heerlijkheid / voor eeuwig de schuldenaar van de vrye genade te zijn. De Kroon der Heerlijkhed sal een vry meer uitnemender eeuwig gewicht / hebben / boven alle hyperbolische uytduikingen / en nochtans lichtelyk gedaagen worden / als hy siet / hoe de vrye genade en de vrye liefde die geformeert heeft / en hoe de vrye genade en vrye liefde die opset en ophoud voor eeuwig; Dit maakt dat den verheerlijkten Heiligen die met genade draagt / door die neer te werpen aan de voeten van de genadige en lief-hebbende verwerber en toebrenger. Zijn verhooging is de heerlijkheid van de Heiligen; en door vrye genade / alsoo de Heiligen alles ontfangen en houden door de vrye genade / word hy verhoogt. O! wat heerlijkheid is het voor den Heiligen / de Kroon van de vrye genade met zijn eygen handen te stellen op het Hoofd van sulik een Saligmaker / en te seggen; Niet my, niet my, maar u, ja u alleen zynde heerlijkheid in alle eeuwigheid. Met wat vermaak / vergenoeging / en welgevalen sal de verheerlijkte Heilige ynt desen Hoofde singen het Lied van de verlosse en vrygelochte!

En inden het effect en de vrucht van vrye genade sulken soeten geluyd aldaar heeft / en zy den Hemel der verheerlijkte in eenigen opsichte pets anders maakt / of immers in eenigen respect een voortreffliker Hemel maakt / dan Adams Hemel soude geweest heb en: want Adam konde het gesang der verlosse niet gesongen hebben; Adams Hemel konden niet geweest hebben het verworvene door Gods bloed; ook soude Adam niet geseten hebben met Christus de Verlosser op zijn Throon; noch daer en souden in zijn Hemel niet geweest zijn sulke ryke behangels van

van vrye genade / noch sulke wooningen / bereyd door dien genadigen en lief-hebbende Man Christus / die zyn gekochte Bruid sal tot hem komen haalen ; 'k zegge / aangefien den Hemel selfs iyt den hoofde van vrye genade / zoo een bpsondere / beminlyke / begeerlyke en heerlyke lustier zal hebben ; O hoe soude de genade nu van ons geschat worden ! Hoe soude het Euangelium der genade Gods van ons geacht worden !

Wat een Antipathie tegen de heerlykheid / als nu bereyd en toegemaakt voor den zondigen mensch / moeten zy vertoonen / welkers heele verstand en bequaamheden besig zyn / om te verduisteren de heerlykheid van die genade / die God wil dat schijne in het Euangelium ; en die zoo veel moeyte en arbeid doen / om een ander Euangelium op te schikken (hoewel den Apostel ons gesegt heeft Gal. 1: 7. dat 'er geen ander is) waar in de Euangelische genade moet ter sijde staan / en de Wettische genade den Throon innemen / op dat den mensche zoo sijn eigen niet rooke / en offere aan sijn eigen garen / en ten hoogsten / sal zyn een schuldenaar van de genade ten deele ; en nochtans kan den behouden mensche sich geensins meer een schuldenaar der genade rekenen / dan den mensch was / die sich moetwillig verdoof / in de conditien niet te verrichten : want de genade (gelijk de nieuwwe Euangelische / of liever Evangelijp verdersers meinen / en zeggen) maakte op een even gelijke wijze de conditien / en maakte de becranning bekend / en bood de conditioneele Brede en saltigheid aan. Maar belangende het onderscheid tussen Paulus en Judas, Paulus was het / die sich onderscheidde / en niet de vrye genade Gods / neigende het hert van Paulus door genade / om dit contract te omhelsen en aan te neemen. Het en was de genade niet / die in hem het willen en het werken wrocht ; hy was het / en niet de genade Gods in hem ; Wat is 'er meer tegensprekende tegen het Euangelium der genade Gods ? En nochtans den ydelen mensch wil niet nederkomen tot de vrye genade Gods ; De Pelagianery en Arminianery behoeft een mensch niet te setten aan veel Studie / en aan 't lesen van veel Boeken / ten

epnde datse in de prakhjk geleert worde) hoewel de Doo-
standers der selve heet in het vper werken / om haar con-
cepten te doen aan een hangen / en die een luster te geven/
van ongehepligde en verdoorvene reden / de welke mocht
aangenaam zyn aan de gene / die geen andere bestiering in
de saaken Gods kennen) want wy zyn alle van natuure
geboorne Pelagianen en Arminianen ; die stellingen zyn
diep gegraveert in 't herte van peder Soon van den gebal-
lenen Adam ; wat ernstig dienaar Gods vind dit niet in
sijn handelen met Zielen / die hy tracht tot den weg des
Euangeliums ober te brengen ? Ja wat Christen is 'er /
die kennis van sijn eigen he t heeft / en dessels verdoorvene
nevgingen opmerkt / welke niet moet uproepen / Och ik
elendig mensche ! wie sal my verlossen van dien droessent
van Pelagianery , Arminianery , en Jesuytery , die ik noeh
in mijn ziele vinde ? Daarom kan het ons niet wonderlyk
noeh vreemd schynen (hoewel het na soo veel klaar licht
verbaastmakende zy / te denken / dat nu in dese eeuw soo
veele soo opentlyken recht upt te voorschyn komen voor
dese gevaarlyke en doodlyke dwaling) te hooren en te sien
dat dese besmetting soo voortset en toeneemt ; daar be-
hoeven maar wepnig argumenten of beweegredenen / ont-
bleeschlyke herten te bewerken / om die te omhelsen / en
vroslyk daar in te berusten ; wepnig moeyte sal een syan-
kel vpers doen werken op Buspoeder. En my dunkt /
indien niets anders kan / dit eene behoorde ons alle te
overtuygen van de dwaling van dese weg / dat de natuur
soo ras en soo gered die omhelft Want wie / die eenig
oog ofte opmerking op sulke dingen heeft / siet niet / wat
ren Wereld van vleeschlyke redenkabelingen / tegenwer-
pingen / voor oordeelen / en scrupelen / de natuurljke
menschen gereed hebben tegen het Euangelium Christi ;
en niet wat genoeg / vrede en vermaak sy haar selven
upt den reyk van de vrye genade upt- disputeeren / en
upt plepten ; en wat een werk daar is / om een arme
ziele / die eenigermate ontwaakt en overtuygt is van
haar verlooren staat / bewrocht te krygen / om de Euan-
gelische weg der salighepd te omhelsen ? Hoe veele des-
sepen en projecten sy niet een sonderlinge natuurljk-

hevigheid en ernst volgt / zonder moeite te worden / al was het tot verkeerung van haar lichaam en geesten / 'k laat staan van haar goederen en rykdommen / eer zy gebracht word tot een omhelzen van een gekruisten Midelaar / en om al haar voorige werkingen / verkregene dengden / en moepelyke poogingen / en winst , schade te rekenen , om Christi wil , en om de uitnemenheid der kennisse Christi , en als drek , op datse Christus moge gewinnen , en in hem gevonden worde , niet hebbende haar eygene gerechtigheid , die uit de Wet is , maar die dewelke door den geloove Christi is , de gerechtigheid die van God is door 't geloove , Phil. 3: 7, 8, 9. En mocht het niet vrent schynen / dat nu (na dat zoo veele door de genade Gods bevonden hebben de zoete erbarentheid van de genadige werkingen van de Evangelische genade Gods op haar herten / en die dan in staat zyn / als hebbende dit getuigenis binnen haar / om tegen deze stellingen verklaaringen te geven / ja meer en veel meer / dan 'er te hooren waren in verscheiden eeuwen) de Satan nog zoo skout zonde worden / dat hy dese desperate gevoelens uitte / die zoo regel-recht staan tegen de genade Gods / die in het Evangelium betuigt / en in de herten van veele honderden gegravert is door den vinger Gods / bevestigende op de ontwisselbaarste wyze de Waarheid van de Evangelische Leeringe.

Dit schynt wel te kinnen te geven / dat 'er zulke klare Son schynende dagen des Evangeliums en van de Soone des Menschen toekomende zyn (en wie kan zeggen / hoe ras deze nacht ten einde zal zyn) dat alle die leeringen der natuur een zichtbaarder en schandelyker slag zullen krygen / dan zy ooit in deze veele eeuwen ontfangen hebben? Tot noch toe / als de Satan zyn zequalificeerde Instrumenten verwekte en uitzond / tot dit desperaatte werk / heeft God Smitz bereid / om die hoornen af te houwen / en zoo quam de Evangelische Waarheid klaarder en blinkender als Gout uit de Smelt-kroes te voorschyn : En wie kan zeggen / of daar mach een dispensatie van de suivere genade Gods / in tegenstelling van deze verkeerende wegen des Satans / toekomende zyn /

Jhu / dewelke in opzigt van licht en kragt overtreffen
 zal al 't geen sint de dagen der Apostelen geweest is : ia
 komt Heere Jesu ! Immerg Gods genade zal vooz alle
 de uitverkoopte en verlosste Jhu / 't geen sy is ; sy zullen 'er
 dan in 'binden / 't welk in haar oogen veragtelijk zal
 maken al wat zig daar tegen opzet / ofte de zelve zoude
 willen verduisteren : En gelukzalig Jhu / van welke
 te desen dage / waar in de duisternis de aarde bedekt en
 dikke donkerheid de volkeren , mag gezelt worden /
 de Heere is over haar opgegaan , en zyn heerlykheid is
 over haar gezien ; Want wat ook andere / welke ver-
 stand nog verduistert is , en die vervremt zyn van het le-
 ven Gods , door de onwetenheid die in haar is , van wegen
 de blindheid haares herten , sich inbeelden van de Euan-
 gelische genade / en hoewel zy niets van de Hemel-
 sche en geestelike heerlykheid der genade Gods bemer-
 ken / nogtans zy , die in de vorm van de leere des Euan-
 geliums overgegeven of geworpen Jhu / welke zy van her-
 ten gelooftsaamt hebben / dooz machtige en onweder-
 standelike krachtdaadigheid van de machtige genade
 Gods / hebben zoo een aanlokkende vooztreflykheid ge-
 zien in die genadige uitvinding van de oneindige wys-
 heid / om de onvergelykheid van de zuivere genade uit
 te drukken / en zien dagelyks meer en meer van de genade
 en wysheid van die Hemelsche vond / in haar volkome-
 ne gevoeglykheid na alle haar nooden / dat gelyk zy niet
 kunnen nalaaten sich te verwonderen over / en aan te
 prysen der rykdom van die genade / dewelke elke sententie
 van het Evangelium ondertekent / en de grootheid van
 de Liefde , die zoo een volmaaktelyk breede Plaaster
 heeft gemaakt / om alle haar seeten en wonden te dek-
 ken ; zy alzoo / hoe zy langer leven / en meer van deze
 zuivere Fontein van Hemelsche Nectar dzinken / en hoe
 haar nooden haar meer persen / om nieuwe verbinte-
 nissen op te neemmen / wegens nieuwe toebrengingen van
 dezen Oceaen van genade / sich te meer moeten verwou-
 deren over de wysheid en goedheid van den Aukteur /
 en hoe zy 'er meer op moeten verlieden / en sich daar mede
 vermaaken / en sich verliezen in de gedagten van deze on-

begrijpelijkte genade Gods / ja te meer verlangen / om daar te zijn / waar zy in beter staat zullen zijn / om te beschouwen / en meer verstand sullen hebben om sich te verwonderen / en beter afgerichtheid / om te estimeeren / en een fierter hooft / om te bemediteeren / en een uytgebreyder hert / om te prijzen wegens dese paalloose en eindeloose schat van Gods genade / waar mede zy verrijkt zijn door Jesus Christus.

Gewis indien wy 'er aldus niet op verliest en mede verruikt zijn / 't is om dat wy noch bukten staan / of immers maar op den dorpel en op de kan van dese genade ; waren wy eens binnen de jurisdictie van de genade geraakt / en hadden wy ons aan desselfs kracht overgegeven / en waren wy eens levende en adem scheppende in deze lucht / o hoe soeten leven mochten wy hebben ! wat een lieflijken element zoude ons de genade zijn ? Gelijk de sonde geneerscht heeft tot de dood , soo soude de genade heerschen door de gerechtigheid , tot het eeuwige leven door Jesus Christus onsen Heere . Rom. 5: 21. De genade in ons heerschende door de gerechtigheid / soude onse Zelen formieren en bequaam maaken tot dat eeuwige leven / 't welk voor die alles verskerkt is / die eens komen onder de gebiedende / levendigmakende / versterkende / bevestigende / betrachtigende / en volmaakende genade Gods ; en soekenoe genade voor genade / en zoo levende en wandelende en spendeerende op de kostel en ten laste van de genade / o hoe levendig en weelderig zouden wy groeppen en toeneemen ? Hoe wy meer van de genade spendeeren (indien sy koude gespendeert worden) hoe wy rijker zouden zijn in genade . O hoe verrijkende handel moet dien handel zyn op vrje genade / waar geen verlies en alles winst is ! 't Kapitaal en de winst en alles is verskerkt ; ja dat meer is / het arbeiden in 't Veld der genade zoude ons I aaks zegen / honderd fort / inbrengen.

Maar helaas ! 't is wat anders van de genade te spreken / en heel wat anders daar mede te handelen . Wanneer wy soo groote bremsdellingen zyn oentreit het leven der genade / door dien wy onsen adem niet haalen in de **Bereider** / genade / hoe kan de Naam van onse Heere Jesus Chri-

Christus in ons verheerlykt worden, en wy in hem, na de genade onses Godts, en den Heeren Jesu Christi, 1 Theff. 1: 12? Merken wy / wat een affront en onwaardigheid het is voor den Heer Uytdeelder der genade, dat wy 'er soo maager en leelij / uitsien als of 'er niet genoeg van het vet maakende Brood van de genade Godts in onses Vader huys was / ofte als of de grootsie Uytdeelder / die vol van genade en waarheid is / onwillig was de selve ons te verleenen / of ons onthouden wilde onsen nooddrift / daar de frut in ons selven is; wy en willen den kouts niet volgen / welke de wyse genade / en genadige wijsheyd heeft voorgeschreven; wy en willen onse mond niet wijd open doen / op dat hy ons mocht verbullen / noch tot hem gaan niet onse nauwe of geslootene monden / op dat de genade de weg mocht baanen voor genade / en sy de mond mocht verwiden / om meer genade te ontfangen; maar wy leggen ons neder in onse magerheyd en zwakhed; en helaas! wy hebben 't al te geern soo maar de genade schijnt qualijk aan ons besteed / die ons soo onwaardelijk daar omtrent draagen!

Doch 't gaat wel met de begenadigde mensch / dat hy is onder de voogdye en sorge van de genade; want de genade sal voor hem sorgen / als hy 'er niet veel om besorgt is / noch voor zijn eigen welstand sich bekommeert; de genade kan en sal ja moet ons voorkomen / daar na soo wel / als in 't eerst / op dat de genade mocht genade zijn / en genade schijnen / en onveranderlijk genade blijven / en zoo allesins vrye genade zijn. Het staat wel met den geloovigen / dien de genade eens aan 't hert gebat heeft / en binnen den band van 't Genade-verbond gebracht heeft; haat doodigste staat is niet desperaat; als de verdorvenheyd tot sulken hoogte de oberhand heeft / dat den mensch / voor dood overgegeven word / alsoo 'er geen gevoelen beweeging / geen warmte / geen adem by na te merken is; zoo zal doch eindelijk de genade / zijnde door die sterke ongetempertheyd gedrongen / om sich in een hemelijken hoek van de ziel te retireeren / en daar te schuylen / en gerust te leggen / door de levendigmakende inbloeden der genade / die in 't Verbond belooft zijn / en op des

Heeren goede tyd gegeven worden / uyt haar gebankenis
komen / neemen het veld in / en verkrygen wederom
de heerschappye van de Ziel / en dan sullen de drooge en
verdorde stokken / als de God aller genade voor Israël
zal zyn als den dauw / bloeyen en groeyen gelyk de Le-
lien / en haar wortelen schieten als den Libanon / haar
takken sullen sich uytbreyden / en haar schoonheyt zal
weesen als den Olyf-boom / en haar geur als de Libanon /

Het is een geluk voor een Kerk ofte particuliere Ziel /
in de sappige grond van de genade geplant te zyn; zy leg-
gen open voor de warme straalen van de Son der gerech-
tigheyt; en hoewel de wintersche buren mogen scherp en
lang zyn / en de Wolken de hitte mochten onderscheppen :
en de bytende Doirsteen droevig verbaal mocht veroorzaa-
ken / en al het sap mocht wederkeeren / en als slapende
leggen in de wortel / soo zal doch de Winter voor by gaan,
de plasregens sullen over zyn, ende de bloemen sullen op
de aarde gesien worden; de sang-tyd sal genaaken, en de
stemme der Tereelduyve sal gehoord worden in den lande;
dan sullen / selfs de woesteyne en de dorre plaatsen hier
over vrolyk zyn, en de Wildernisse sal sich verheugen, en
sal bloeyen als de Roos; sy sal lustig bloeyen, en sich
verheugen, ja met verheugingen juychen; de heerlyk-
heyt van Libanon sal haar gegeven worden, en de cieraat
van Carmel en Saron, sy sullen sien de heerlykheid des
Heeren, en den cieraat onses Godts.

Wy verwonderen ons / dat het niet altyd heete So-
merse dagen zyn / een vruchtbaar en bloeyende sapsoen
voor de Zielen en de Kerken : maar weeten wy de ge-
dachten des Heeren? Sien wy tot de grond van de diepe
uittindingen van oneyndige Wyshedyd? Weeten wy de
nuttigheyt / ja noodsaakelykheyt van de lange Winter-
sche nachten / storm-winden / hagel / regen / sneeuw en
vorst? Merken wy, dat onsen staat en gelegendheyt /
terwyl wy hier zyn / zulke verwisselingen vereyscht / en
soo wel het waven van de Noorde-winden als van de
Suyde-winden van doen heeft? Indien wy merken /
hoe de genade alles t'onsen beste / en meest op de eer en
verhooging van de vrye genade geschikt heeft? wy sou-
den

den nedersitten en singen onder de droebigste handelingen Gods met ons ; en levende door geloof en hoop / souden wy ons verblyden in het volle verwachten van een genadige uytgang : want soo lang als de genade heerscht (en dat zal zyn / tot dat de heerlijkheid de heerschappye neem) zal alles loopen in de Canaal van de genade ; en hoewel 't gevoelen ('t welk menigmaal een ontrouw Vriend van 't geloof is) nu altd valsche gerugt van zyn genade is ingevende aan het ongeloof / en daar door verwelkende misnoegtheden / twyffelingen / vreesen / ja lauspen / en veel ongetempertheden in de Ziel / tot haar nadeel en beschadig / soo sal doch de genade in het eynd gesien worden genade te zyn / en de geloovige sullen soo een vol gesicht krygen van dese menigvuldige genade / als schijnende / temperende / besietende / behoortende of verlengende alle de droeve en naare daagen en tyden / die over haar hoeft / ofte over haar Moeders hoeft gegaan zyn ; datse sullen sien / dat de genade alles schijnt / ook tot yder omstandighejd van alle de verscheydene sukkelingen / en veranderingen op en neer / welke haar toequamen.

En ô wat een versadigend gesicht sal dat zyn / als de generaale Vergadering en gemeente der Eerst-geboorne / die in den Hemel opgeschreven zyn / en alle bysondere Heiligen sullen komen / en een gesicht sullen neemen van alle haar onderbindhigen ! het summier daar van sal zyn / de genade begon / de genade vorderde / en de genade volmaakte alles / de genade was aan de grond van alles / en de genade kroonde alles. Wat sullen daar toeroepingen zyn / genade / genade zy de zelve / als de Hoofst-steen sal voortgebracht worden ! Wat sal een te rugge-sien na 't selve een Ziel-versadigend welgevallen en verwondering daar over geven ! Wanneer een pegelyk sal moeten seggen / de genade heeft alles welgedaan ; niet het minst van al 't werk der genade in en ontrent my moest 'er ontbrooken hebben / nu sie ick / dat het werk Gods volmaakt is ; de genade was heerlyke genade / en wyse genade / wat ik 'er ook van dacht ; ô wat een dwaas heb ik geweest / in myn moeren / en niet teu vollen te brede te zyn met al wat de genade met my dede ? Doch hier van nu genoeg.

Laat my nu een wepnig nader komen / Christelyke Leeler , tot de gelegendheypden oogmerken van het schryven en uytgeven van het tegenwoordige Tractaat. Het is blykelyk voor alle, die haar oogen niet moerwillig willen sluiten / dat 'er nu onder de Belijders der Waarheyp is / en lang geweest is een smood misbruik van Gods barmhertigheyp en goedheyp / ons aangeboden en voorgestelt in de verborgendheyp des Euangeliums der genade Gods / waar in ons vertoont is de uytneemende rijkdom zijner genade / in zijn goedertierendheyp ontrent ons / doo? Christus Iesus ; onse vlekken zijn niet de vlekken van Gods kinderen ; daar worden geen vruchten selfs onder de grootste Belijders gesien / die over een komen met den arbeyp en moeyte / die de Heere ontrent ons aangewend heeft. Daar en is niet die Euangelische heyligheyp / teerheyp / wachthouding / groep in genade en in de kennisse Jesu Christi / dat opwassen in Christus in alles / die Hemelsgesintheyp / die gemeenschap met den Vader en met zijn Soon Christus Iesus / en die wandel in den Hemel / welke de bediening der genade / waar onder wy lange geleest hebben / van onse handen epscht ; helaas ! onse drupven zijn wild en stukkende ; daarom schijnt de Heere gereed om met ons te twisten / hebbende veele / die de liefde der waarheyp niet wilden aannemen / op datse mochten saligh worden / alreeds over gegeven aan een Geest der dwaaling / op datse de leuzen souden gelooven ; en veel meer andere stelt hy in gebaar / van afgetrokken te worden tot kromme wegen door menschen van verdorvene verstande / die besig hebben geweest en noch zijn / om verdoemlyke Leeringen stoutelyk te verspreyden / tot verkeering van de Heere van 't Euangelium Jesu Christi / en tot omstooting selfs van de gronden van onse hoop en verskerthheyp ; insonderheyp heeft de Satan tot dien eynde nu onlangs in Engeland gebruykt de Quakers, en daar ik nu ook doornamentlyk op sie / eenige menschen / die men Moralisten ofte Zede schrybers mocht noemen / dewelke in plaats van Christus self / sterk en listelyk plepten voo? / en hoog verheffen een Tegen Euangelische heyligheyp / zynde een enkele schaduwte sonder selfstandig.

dighepd of daadelijkhepd ; Dit nu soude sekerlyk alle/in
 welke pers van den pver Gods / en van liefde tot de
 Zielen / soo de haare als van andere / is / bewegen / om
 te voorschyn te komen ter bescherming van het Euange-
 lium onzer Salighepd / door alle middelen / die sy kun-
 nen en moeten by der hand neemen : want indien dese
 Citadelle of Sterkte / waar in ons Al / en het al van de
 supbere en ware Religie legt / door ondermynning opblie-
 ge / soo is 't niet ons gedaan. Wie zoude dan hier door
 niet gaende gemaakt / en op sijn wacht gestelt worden /
 als de saaken hier toe gekomen zyn ? Souden niet alle/
 die eenige liefde tot haar epgene Zielen hebben / eenige
 pver voor de eere Chyristi / zynde van den Vader gesalft /
 om onse Propheet / Priester / en Konink te zyn / eenige
 begeerte / om de Kroon te sien bloepen op sijn hoofd / en
 om het Euangelium supber en onberdozben bewaart te
 houden / by God plepten door gebeden / ten goede van
 sijn Soons Koninkryk / Kroon en heerlykhepd / en
 niet hem worstelen / tot dat het hem gelleve die wolken
 te verdryven / en den donkeren zwarten dag / die ons ge-
 dreygt word / voor te komen ? Insonderhepd / zouden
 zy niet arbeypden / om waarlyk en daadlyk gemynsame
 kennits te hebben van het Euangelium Iesus Chyristi / op
 dat zy / wanneer de geheymde waarheden van dien op haar
 Zielen geprent zyn / en haar herten in desselfs vrom ge-
 goten / bewaart mogen worden / van dit doodlyk vergift
 beschadigt te worden ? want dit / neben een gestadig af-
 hangen en gebuyken van Chyristus in alle zyn Ampten /
 zal het beste preservatief zyn tegen deze besmetting.

De overreding hier van heeft my bewoogen dit Sun-
 mier van ettelyke Predikately upt te geven. Ik ken geen
 krachtdaadiger middel / om onvaste Zielen te wederhou-
 den / van het omhelsen en volgen van menwigheden / en
 van omgedoert te worden met allerley wind van leere /
 dan haar te stellen aan de daadlyke oeffening van de
 Euangelische Godsalighepd / en aan de daaglyksche
 practyk van het voornaamste en fundamenteele Euan-
 gelische werk / van te leven door geloof in Iesus Chy-
 ristus / en van op te groeypen in hem in alles. Ik verslie-

re my / de gene die dus de waarhepd geleert hebben / gelyk sy in Jesus is / en die de selve soo in practyk stellen / sullen een tegengift binnen haar hebben / tegen het sterkste vergift van dese verleyders / en een daadlyk antwoord en wederlegging van haar subtile redenen. De Ziel die sich tot Euangelische Godsalighepd oeffent / sal werk genoeg vinden / om sich geheel daat in besig te houden / en sy sal zoo een vaste grond vinden / om op te staan / en sulken vergenoegende volhepd sien / die alle haar nooden en gebrekykheden beantwoord / en soo een seker hertgeruststellende grond van vrede / hoop / en troost / in Jesus Christus / datse geen tyd / ende maar kleine versochting zal hebben / om na verleyders te lusteren / en geen genegenthepd / om na ledige bakken te soeken.

Ik weet wel / dat men in dit Tractaat veel kan verespchen / dat 'er niet en is / en dat heele niet sonder grond iets daat tegen kunnen seggen. Sommige mocht het laatsdukkendhepd en te grooten vertrouwen op my seiven schynen / dat ik onderneeme het verhandelen / van zoo een gehelym en nodig deel van de Christelyke practyk / waar in weynige (indien eenige / zoo veel als ik weet) vooz my gegaan hebben / in deze stoffe recht upt te verhandelen / immers in deze Methode en order; ik versta van dat deel / 't welk is ontrent heiligmakinge: andere mocht de slechte en lange styl misshaagen / met myn vermenigbuidigen van deeltjens / welke beter en bequaamer onder weyniger Hoofden mochten gevacht zyn; en diergelyk meer: vooz welke en vele andere seplen van gelyke stach / ik niet met opset eenige verantwoording zal zoeken te maken / wetende dat myn verantwoording in dezen gevalle selfs een verantwoording zal verespchen; alleen zal ik seggen / dat ik / merkende dat de sijn / die de wakkeren en werksame vband onzer Salighepd / de Duppel / was leggende vooz een onheylige moratheet / alle seer raakte / en insonderhepd de geringste in gaven en erbarenthepd / en mijn gevestigde Christenen / dacht / dat een verhandeling van zoo een subject / 't welk ik zeer nodig achtte op alle tyden / en insonderhepd in soo een dag van gebaat / moest gesozmeert woorden na 't verstand

zoo wel van d'een als van d'andere ; de verstandigste kunnen goed ontfangen door 't geen geschikt is na 't verstand van kinderen ; daar deze wepnig stichting kunnen trekken / uyt 't geen gepast is na de mond van die ; en de min erbarene / of van klepnder verstand zyn min bequaam / om een generaal stuk te brengen tot bysonderheden ; het brood moet haar klep gesneden worden / of zy zullen 'er wepnig prooft door ontfangen ; en ik vertrouw dat de verstandige eenige klepnder of grooter versohyendheid zullen merken / zelfs daar de partienteyten schynen in 't eerste aansien zeer onnodiglyk vermenigvuldigt.

Een ding als myn antwoord op alles zal ik 'er bydoen ; indien andere / die de Heere met alle noodwendigheden meer bequaam gemaakt heeft tot sulchen werk / hier door zullen aangezet en aangemoedigt worden / om over dit subject te schryven (ik versta voornaamentlyk van desselfs laatste deel / belangende Christus te gebruiken tot heyligmaking ; want geloofst zy de Heere / veel zy van den Heere gebruikt / om gezondelyk en tot stichting te spreken van Christus te gebruiken tot rechtvaardigheid en rechtvaardigmaking) en om een volle / klaare / stichtelyke en voldoende ontdekking te geven van deze nodige en gewichtige waarheid / van dat Christus ons van Gode geworden is wysheyd , gerechtigheyd , heyligmaking en verlossing ; en hy te gelyk klaarlyk en particulierlyk zal aanwyzen de weg en wyze / hoe de geloovige in alle haar bysondere en versohyene nooden / kunnen en zouden zoo gebruiken en toepassen alle die volheid / welke als een schat is in het Hoofst / ten goede en prooft van de leden van het verborzene lichaam / datze niet alleen beschouwender wyze sien / maar ook practicaal onder vinden mogen deze waarheid / dat zy in hem volmaakt zyn / en zy alzo geholpen mochten worden / om te verstaan / hoe zy door het nodige en gestadige gebruik maken van hem / als alles in allen / mogen opgroepen in hem alles ; ik zegge indien dit door myn beter gedaan worde / zoo zal ik myn pooging niet heel vruchteloos / immers ten deele verschoonlyk achten.

Maar eer ik eindige / moet ik tot u / Christenen, welker onderwysing / stichting / en bevestiging in 't geloof van onse Heere Jesus Christus / 't geloof / 't welk eenmaal den Heiligen is overgegeven / eenige wepnige dingen zeggen. Weet dan / dat 'er sommige menschen zyn ingelooopen, gelijk den Apostel Judas spreekt) die eertyds tot dit selve oordeel te vooren opgeschreven zyn, godloose, die de genade onses Godts veranderen in ontuchtigheyd; en den eenigen Heerscher God, en onsen Heere Jesum Christum verloochen; want wy sien dat in dese laatste dagen die sware tyden zyn ontstaan (van welke Paulus Timotheum waarschoonwde / 2 Tim. 3: 1. &c.) waar in de menschen sullen zyn meer liefhebbers der wellusten, dan liefhebbers Gods, hebbende een gedaante van Godsaligheid; maar die de kracht der zelve verloochent hebben; want van dese zyn 't, die in de huysen insluiten, en de Vroukens gevangen neemen, die met sonden geladen zyn, en door menigerley begeerlikheden gedreven worden, die altyd leeren, en nimmermeer tot de kennis der waarheyd kunnen komen. En dewijl het soo is / soo weest vermaant / dat gy u lieden beneestigt, om uw roeping en verkiezing vast te maaken, door alle naarstigheyd toe te brengen, om by 't geloof te voegen deugt / en by de deugt kennisse, en by de kennisse matigheyd, en by de matigheyd lydszaamheyd, en by de lydszaamheid Godsaligheid, en by de Godsaligheid broederlyke liefde, en by de broederlyke liefde, liefde tegen alle; want dit doende sult gy nimmermeer straykelen, gelijk den Apostel Petrus ons verskert / 2 Pet. 1: 5, 6, 7, 10. want 't zyn de uitberkoornen die verskert zyn tegen volle en epndelyke afval. Matth. 24: 24. Marc. 13: 22. Rom. 11: 5, 7. en cap. 9: 11. en 8: 33. Matth. 24: 31. Marc. 13: 27. En de belofte van saligheid is gedaan aan de gene / die volharden tot den einde toe; de kroon is voor de Overwinners, en voor de getrouwe tot der dood. Matth. 10: 22. en 24: 13. Marc. 13: 13. Openb. 2: 10, 11, 17, 26, 27, 28. en 3: 12, 21. Al 't welke daar gestelt is / op dat Gods kinderen door die redenen bewoogen souden worden tot een gestadigen ernst / die haar eagen

Salighepd upt te werken in vrees en beven; en de waarschouwingen / van dat het zoo gansch zwaar is te bereyden het eynd onses geloofs / de Salighepd onser Zielen / van wegen dat 'er zo veel werksaame / wakere / overmoepde en loofse tegenpartydere zyn / die door goede woorden en schoon-spreken zoeken de herten der eenvondigen te bedriegen / dienen / om zyn volk nuchteren en wakende te maaken / dewyl haar tegen partyder de Duyvel (de welke zyn onder-Agenten in haar verschepdene wyzen en methoden gebuykt / om zoo als hy best kan / na de verschepdene hinnenren / en gestaltenis der gener / die hy zoekt te verlepden / zyn oogmerk te bekomen / naamentlyk haar ruine en verderf als een briefschende Leeuw omgaat, soekende wien hy mochte verflinden; en die roept haar / om te haasten upt haar sorgeloofse slaapslugt / op dat haar tegenpartyder / die zyn bequaame gelegenthepd niet geern zal laten voor-by gaan / haar niet overvalle / tot haar groote schade en verlies.

Geliefde, het is hoog tyd / dat wy nu opwaasten / dat wy omzien / en merken waar wy zyn / op wat grond wy staan / of de vrand voordeel heeft / dan wy; hoe en in wat postuur wy zyn / om de bedriegers tegen te gaan / die ons van alles / van onze Zielen / en van onse salighepd soeken te ontfetten / om dat zy ons wilden listelyk berooven van de Heere onse Gerechtighepd / en ons van het pad des levens af te trekken / op dat als wy komen te sterben (behalven het onuytspreekelyk groot verlies / dat wy selfs hier souden doen / in 't missen van de troostelyke naderingen Gods door Jesus Christus / de invloeden van genade en sterkte tot geestelyke pligten / door de Heere onse sterkte / de soete mededeylingen van vrede en blyschap in den Heyligen Geest / de uitstortingen van de liefde Gods in onse herten / door den Heyligen Geest / die ons gegeven is / en de volle verscherthepd der hoope / door de Heere Jesus onze hoop) wy van alle onze hoope mochten ontfet zyn / en zouden bevinden, dat al 't geene / 't welk de menschen ons deden geypen tot een steunsel / in plaats van Christus / was maar een schaduw en een leugen in onse rechterhand / tot onuytspreekelyke

doefheid en quellinge der ziele/ wanneer alles zoude eindigen in een schriklyk missen van alle onze verwagting.

Maar laat ons niet denken/ dat onze voornemens en schepvasten resoluitien/ om de waarheid aan te kleeven/ en onze tegenwoordige afkeer van de dwalingen/ welke omstooten zelfs de gronden van de Ware Christelykheid/ ons genoegzaam zullen bewaaren en sterk maaken tegen de aanballen van deze listige verleiders. Nog en laat ons denken/ dat onze geleerdheid in de beschouwing van de waarheid/ noch onze bequaamheden/ om die valsche Disputanten tegen te gaan/ ons voor een val zullen verzekeren ; nog en laat ons denken/ dat de vanden verachtelyk zyn, en dat wy daarom min bekommer behoeven te zyn ; en dat onze voorige onderbindingen ons zullen doo?helpen ; want zoo zouden wy ons zekerlyk bedrogen vinden : want indien alle onze kracht en staan zy in en doo? ons zelven / en 't zelve zy de grond van onze hoop/ zoo mogt de rechtvaardige Heere/ in zyn Heilige gerechtigheid ons overgeven tot een prop ; het exempel van Petrus zoude nooit van ons vergeeten worden ; en die den Heere verzoeken / hebben geen grond / om te wagten / dat haar uitkomst zoude zyn / gelyk de zyne.

Onze kracht moet in Christus zyn ; tot den stotse der eeuwen moeten wy blieden ; tot onze Binnen kamers in hem moeten wy wyken ; en daar moeten wy ons verbergen ; Tot hem moet dagelyks onzen uitgang zyn doo? nieuwe en versche daaden des geloofs ; in en doo? hem en zyn in bloeden / (mede-gedeelt na den inhoud van 't Genaade-verbond / doo? 't geloof/ 't welk 't oog heeft op den Belover / de belofte en de verwerbende prys / en alzo ligt/ beftiering/ sterkte / vastigheid / en wat onze tegenwoordige gelegenheid vereischt/ haalt en suigt) moeten wy denken te staan ; en welgeluklike / die zig bewust zynde van haar eigen swakhed / en overtuigt van de ongenoegzaamheid van alles binnen haar / zig in Godzalige vreeze verbergen onder de vleugelen van den Almagtigen en in deze sterkte ingaan / resoluërende daar te blyven / en zoo bewaart te worden van alle haar tegenpartydets binnen en

upten. Die ootmoedige bzeesers mogen een veilige en vele uitgang verwagten / als de sterke en stoute waaghalzen / (aan zig zelven gelaaten zynde / van wegen het vertrouwen op haar zelven) schandelyk zullen vallen / en doo de byand overwonnen worden / tot de doefheid der Doome / en tot een stryk doo andere.

De beste weg dan om het gelove Christi te behouden / maar van deele ons nu zoeken los te maken / is / te oefnen het geloove Christi ; het ernstig en opregt practiseeren van het Evangelium is het eenige beste middel / om u vast te houden in de belydenis des geloofs ; wanneer het Evangelium by u niet en is eenige fraaje concepten in de herssens / maar de Hemelsche en nodige waarheid gesonken in t hert / en levende en werkende daar ; zoo zal het u bewaren / en gy zult het vast houden in een dag van beproeving ; Uw wandelen in Christus / en uw werken en leven doo hem / die in u leeft / zal u zoo doen wortel-schieten in de Evangelische waarheid / dat de byanden / zoekende u om verre te stooten / te vergeefs zulles trekken. Het Evangelium der genade Gods / ontfangen en onthalt in uw Ziel in liefde / en in gestadig gebruik / zal u zoo versterken / en zig in u bevestigen / dat geweldige storm-winden maar zullen helpen tot desselfs vaster verblif / en byugtbaarder werkingen in u.

Leest dan volgens het Evangelium / en zyt also zeker en veilig ; Ik wil zeggen / laat Christus in u leven als uw Al / en werpt al uw zorg en bekommernis op hem ; legt alle uwe zwaarigheden doo hem : laat al uw gewigt leunen op hem ; haalt al u noodduft uit hem ; aanvaard alle uw pligten in hem / zyt kragtig in hem / en in de sterkte zyner kragt ; laat hem zyn uw Raadsman / Leidsman / bestierder / Leeraar / Kapiteyn / Commandeur / Licht / Leven / Sterkte en alles ; zoo zult gy staan / en doozaak hebben / om te roemen zelfs in uw swakheden ? want gy zult de krag van Christus vinden op u rustende / en gy zult reden hebben / om te zeggen / daarom heb ik welbehagen in swakheden , in nooden , in vervolgingen , in benauwtheden om Christi wil : want als ik swak ben , dan ben ik machtig. Gedenk dat groote woord /

Phil. 4: 13. Ik vermach alles, door Christus die my kracht geeft.

Het heeft de gemeyne en ordinare vraag der geloobigen geweest: Hoe sullen wy Christus gebruyken tot heyligmaking? Op dese groote en gewichtige vraag heb ik (hoewel de geringste / en tot soo een werk de onbequaamste van alle / die God gesonden heeft / om zyn Kruide te welden) eenige voldoenig getracht te geven aan de genen die waarlijk wenschen sich te reynigen van alle onreinigheid des vleeschs ende des Geest / voleyndigende de heyligmaking in de vreesse Gods; ik heb haar eenige klare bestieringen voorgestelt / geschikt na haar bevattinge / en gepast op eenige van haar gemeyne geballen. Indien gy in het licht en kracht van Christus sult practiseeren in der daad / 't geen hier is aangewezen / soomach ik met verzekering zeggen / mijn arbeid sal niet ydel zyn in den Heere / en gy sult een andere soort van heyligheid krijgen / dan die / waar van de hoogmoedige roemen / die schoon-schijnende voorwending maaken van meer dan ordinare heilichheid / die dool maar geforceert / gevepist / gedwongen / meest uitwendig is / en gefozmeert / om eenige verwondering te baaren in de Aanschouwers / welke zy zoeken tot een profyt te maken. Dit sal u geen versoeking zyn die dool erbarentheid onderbind een bepliger / vergenoegender / voller / vryer / lichter / vermaakelyker en vrolyker weg van lusten en moztificeeren / te groepen in de genade en kennisse Jesu Christi / en soo de heyligmaking te volmaaken, dool onmiddelyk tot Christus te loopen / en dool in en op hem te leven / die van Gode ons geworden is wijsheid / rechtveerdigheid / heyligmaking / en verlossing. Dat de Heere dit selve aan u te desen eynde mag zegenen / zal zyn en is de wensch en 't gebed van hem / die uw Dienaar is in het Werk des Euangeliums /

JOHANNES BROWN.

A A N S P R A A K

Van

Mr. ROBERT MACWARD,

Nopende de *Euangelische Heyligheyd*, en de
nuttigheyd van dit Boek.

Gristelijke Leezer, indien gy uw Naam be-
antwoord / en in der waarhepd deelgenoot zijn
van de zalving, 't welk den gezegenden en heer-
lijken Naam / waar mee gy benoemt word /
medebrengt / zoo moet uw oog uw hert
aandoen / en een ziele / die opgezwoilen is van God-
delijke droefhepd / moet eindelijk uytbarsten met een
weenend oog / terwijl gy op de meeste van dit onbonden
walgelyk geslacht siet / welk tot die hoogte van wonder-
lijke profaniteyt gekomen zyn / datze roemen in haar
schaante / en in de rechte lezere / en het zwarte mark-
teken te dragen van de verdoemenis. Maar behalven de-
zen swarm van helle wichten / is het aangesicht der
sterke bedekt met een schuym van zulkte / die zoo ver-
zoopen leggen in de besigheden van dit leven / en zoo ge-
zet op het najaagen van de playstieren / winst / en eere
van dien / dat haaren weg blykelyk bewijs geeft / van
datze verzonnen zyn in een diepe vergetenis van God /
en in desperaate klepnachting van haar kostelyke en on-
sterfelyke ziele. Maar daarenboven in de derde plaats /
kunje bemerken een deel zelfs-bedriegende beschouwerg /
die de zoomen haarer klederen breed maken / en roemen /
datze al hoog en verre gekomen zyn in de Religie / jaz die
wel wilden / dat andere op haar zagen / als gearriveert
tot aan de Haven van den Hemel / en als hoog gebo-
dert in de wegen Gods / om dat sy een weynig van de
verbozgheden der zalighepd kunnen spreken / en son-
der

der oopt verder in te gaan in de diepte en ware natuur van de Kestgie / droomen zo sich in een verskerthepd van datse Heplige zun / en beslupten datse in de naaste graad zun / om tot de Heerlykheid gepromoveert te worden.

Dit is dat hert. beweegende voorwerp / 't welk sich hoor uwoog en aanmerking heden vertoont ; dit is het beklaaglijk postuur / waar in gy de meeste / die binnen de paalen van die sichtbaare Kerki zun / kunt merken te zun / als op het point van eenwig te vergaan ; sommige dansen van boven neder in aller haast in den Poel des vpers en des Sulphers ; en eenige zun soo opgenoomen met de dingen ; die geen samenknopping hebben met de saligheid / datse sonder opmerking druipen in de Put / waar uit geen verlossing is ; en andere werpen sich al droomende in een eendeloos verderf en alle veceenigen zo sich in de middele en wegen te belacchen of te versmaaden / welke tot haar herstelling gebruikt worden.

En terwijl de Kestgie (welke is de schoonhepd van de ziel / en 't fondament van 's menschen saligheid ; hem noderende tot een gelijkvormighepd aan God / en hem qualificeerende tot de genieting van hem) door de meesten die geroepen zun om heplige te worden / op datse salig worden / niet alleen niet beraad en verkiezing ter sijde gestelt word / als niets in sich hebbende / om sich aan de zielen der menschen aan te prijsen / maar ook gehaat / geoloden / en verlaaten word / als of zo expres quam / om der menschen ruste te verderben / en haar voor den tijd te pijnigen. Ik zegge / terwijl het soo staet / soo stellen sich sommige getrouwe Dienstknechten (die Conscience maken / van 't werke te vorderen van hem / die quam om de werken des Duvels te verbreeken / en omging / terwijl hy in de wereld was / heelende alle die van hem gequest wierden) om te bliden / en te prediken met overreding / de dingen / die het Coningrijk Gods aangaan / ja om te schryben en te waarschouwen de menschen / datse mochten omhelsen haar eygene geluksaligheid ; zo trachten met zorgvuldighepd de gemoederen der menschen te onderrichten / op dat zo haar zeden mochten verbeteren / en haar te behouden
door

dooz vrees / die daar loopen in haar eegen verderf.
Doch helaas / het geschied met zoo weinig succes / dat
ze het werk des Heeren niet smerte doen / en dat zy veel
dooefheid hebben van die / van welke zy moesten blij-
schap hebben ! en na al haar bidden / becuppen / ber-
soeken / en roepen / Dit is de weg, wandelt daar in ;
bekeert u, bekeert u, och waarom wilt gy sterven ?
krijgen zy dit als het laatste antwoord op al haar aan-
houden / Neen 't is buyten hoop ; spreekt ons niet meer
van die saak, soekt ons niet te overreden, om het ou-
de pad te verlaten, of ons af te raaden, van onse
minnaars te volgen ; want als gy alles gedaan hebt, soo
zullen wy de selve nagaan ; wy resolveeren te blijven
't geen wy geweest hebben ; kinderen van ongezegglyk-
heyd.

Maar indien zyn Dienstknechten / in haar werk nauw-
op te volgen / schijnen een weinig op de menschen gewon-
nen / en haar byna overredet te hebben / om Christenen
te worden / zoo heeft de Satan / ten eynde dat hy alles
mocht doen tot niet komen / en om tegen die medewerker
Gods aan te werken / en de arme ziele dooz geen verkee-
ring van 't Euangelium te vergiftigen / een soort van
trotsreden voerders opgewekt en aangefet / lieden die te
wijs zijn / dan datse sich zouden stellen onder die geringe /
die nieten / dooz welke Christus alles geworden is ; en
dooz welke hy is gemaakt tot wijsheid / op dat hy haar
mocht gerechtigheid / heyligmaking en verlossing zyn ;
neen / zy moeten wijs zyn na den vleesch / wijs boven het
geen geschreven is ; een gekruyste Christus is haar waar-
lijk een dwaasheid en zwakheid / hoe wel hy is de kracht
Gods en wijsheid Gods ? lieden die op een andere wij-
ze willen te werk gaan / en die roemen willen dooz zyn aan-
gesicht / en een Hemel willen hebben van haar eegen
maaksel ; (mijn ziel kom niet in haar geheymenissen / en
o soete Jesus ! laat uw Naam in zyn / de Heere mijne
Gerechtigheid ; op hebste verwozen / draagse dan / en
vergadert mijn ziel niet met zulke / die van eenige andere
gerechtigheid gewach maaken / dan alleen van de ulwe)
lieden die een ander Euangelium onder de menschen willen

brengen / dan het Evangelium der genade Gods:; gelijk zy voor hebben iets anders te keimen dan Christus en dien gekruist/ zoo betooveren zy de menschen met aanlokken-
kende woorden van menschelike wysheid / tot een ongehoorzaamheid aan de waarheid / stellende haar iets anders voor dan een gekruiste Christus. Zy spreken wel van een Christus / maar niet van de Christus Gods: want zy doen haar best / op dat hy haar niet verderlykt zy / dewyl zy alle keltigie formeeren na het model van haar hooggeprezene Moraliteyt, ik sta toe / dat de Christelykheid de menschen boven alles zedelyk maakt: want die der Godlyke Natuur deelachtig is / en het dierbare geloof verkregen heeft / moet tot zyn geloof doen deugt: maar datse alleen sonde begrepen worden / als een verhooging van de natuur tot een klaarder licht in de saak van de Moraliteyt / waar in onse Heer alleen aangesien word als een Hemelsche Leerniester / en een volmaakt Patroon / ter navolging voorgesteld / is maar een trots welbejaagende phantasie van verwaande / verduysterde / en bedrogen droomers / beroovende God van de heerlijkheid van zyn barmhertigheid en goedheid / onze Heere Jesus Christus van de eere van zyn genade en verdienste / de Geest van de krachtdaadigheid van zyn heerlyke en machtige werkingen / en haar selven met alle / die zy tot leyd's-lieden zyn / van de troost en vrucht van alles.

Het betaamt u dan / Christelyker Lezer, tot uw bevestiging in de tegenwoordige waarheid / en om zoo te werken / dat uw arbeid niet ydel zy / maar dat God uw werken mach aannemen / dikwyls te denken / en ernstelyk in uw ziel op te merken / welke de Evangelische Heyligheid is / en wat dese menschen in desselfs plaats stellen / op dat gy de volmaakte en vermaaklyke weg van Evangelische Heyligheid moogt verkiesen / en u selven oefenen tot die Godsaligheid / welke tot alle dingen nut is / hebbende de belofte van het tegenwoordige en toekomende leven.

Ik en ben de bequaame persoon niet / om soo grooten zaak te onderneemen / en de paalen waar in ik my moet hou-

houden / laaten my niet toe / dat ik in 't breede de natuur
 aan dese voortreffelijke en kostelijke zaak / de waare Evan-
 gelische Heiligheyd / zoude mythaalen. Och konde ik in
 den ingang voor my en voor andere uitsuchten mijn He-
 laas, uit de grond van myn ziel / om dat wat zy ook is /
 zy iets anders is dan 't geen de menschen daar voor aan-
 nemen! weinige hebben sich gewenmet aan de selve te
 denken / in haar hooge natuur en ziel-verrijkende voor-
 deelen / tot dat haar herten daar van gevoeglyke in-
 drukfels krijgen / en tot dat haar levens zy het rech-
 te afschrift van de Wet Gods / geschreven in haar
 hert; helaas! de zaak is verlooren in het geraas der
 woorden / en in de menigte der concepten daar ontrent /
 aangesien een hert daar van beseten / alleen capabel is /
 om te verstaan en te bevatten desselfs ware voortreffelij-
 cheyd.

Maar indien men vraagt wat die Heiligheyd is? wy
 seggen / zy kan kortelyk beschreven worden / als de ophef-
 fing van een arm sterfelyk mensch tot een conformiteit
 met God / als een mededeeling van de Godlyke natuur /
 of als het recht beeld Gods / gedrukt op de ziel / inge-
 prent op de gedachten en effecten / en uitgedrukt in het
 leven en de wandel; zo dat de mensch / in welken Christus
 geformeert is / en in welken hy woont / leeft en wandelt /
 een wandel heeft in den Heemel / terwyl hy op aarden is /
 en dat in tegenstellinge niet alleen van die menigte / welker
 eynd is het verderf / welker God is de buik / welker heer-
 lykheid is in haar schande / die aardse dingen bedenken /
 maar ook van die gene / dewelke een voorwending maa-
 ken van heilige / die vertrouwen hebben in het vleesch /
 en die God dienen met haar eigen geest / (dewelke in de
 saaken Gods vleesch is / en niet geest) en iets anders
 hebben waar in zy sich verblijden / dan in Jesus Christus /
 en in hem gebonden te worden / niet hebbende haar ei-
 gene gerechtigheid.

Ware Evangelische Heilichheid bestaat dan in eenige
 gelijkheid aan God / en in gemeenschap met hem / die
 gefondeert is op die gelukheid / daar in zulken indruk van
 God / van zyn heerlyke eysenschappen / zyn oneyndige
 A a 3 kracht /

kracht / majesteit barinhertighepd / gerechtigheid / wys-
 hepd / heplighepd en genade / etc. die hem alleen in de
 ziel verhoogt / sonder dat iets daar by komt / en die sulke
 daadlyke beseffens van hem voortbrengt / dat hy alleen
 voortreffelyk en onvergelykelyk is. O hoe blykt hy te over-
 treffen alles / wanneer hy waarlyk gezien word! En
 hoe verduyftert dit licht van sijn oneyndige Heerlykhepd /
 schynende in de ziel / alle andere voortreffelykheden / zoo
 datse onzichtbaar worden / even gelyk het opgaan van
 de Son alle de andere lichten doet verdwynen. Helaas
 hoe onbekent is God in zyn heerlyk wesen / en Ee-
 genschappen! als de Heere eens in de ziel komt / en in 't
 hert schijnt / 't is gelyk het opgaan van de Son in de mid-
 der nacht; alle die dingen / die te vooren scheenen eenige
 heminlykhepd en glinsterende luster te hebben / worden
 eeuwiglyk verduyftert; nu worden alle natuurlyke vol-
 maaktheden en moreele deugden in haar bloem en vol-
 kommenhepd / op haar best aangesien als aliquid nihil.
 iets dat niets is; de dingen die te vooren winst en gode-
 saligheid gerekent wierden / worden nu verlies geacht /
 om de uytnemendheid der kennisse Jesus Christi des Hee-
 re; en de ziel kan 't verlies van die alle niet alleen lij-
 den / zonder eens te suchten / maar te vreede zijn / die
 als d'ek wech te werpen. Nu is 't / dat het wonder van
 een Godhepd in zyn groothed / macht en genade /
 de ziel verblind in een zoete verwondering. O hoe geern
 verliest zy haar selven / in hier te binden / 't geen zy niet
 kan ombatten! En dan begintse waarlyk te sien de
 groothed en 't quaad der sonde; dan word de selve
 aangesien zonder het deksel van vermaak of profyt / en
 men walgt 'er van als van helsche melaatsheid. Nu is
 de mensch waarlyk gelyk God in de kennis van goed
 en quaad / in de kennis van dat oneyndige goed /
 God, en in de kennis van dat byna oneyndige quaad /
 sonde.

Dit is het eerste stuk van gelykheid aan hem / hem ge-
 lykformig gemaakt te zijn in ons verstant; gelyk hy hem
 selven kent te zijn het eenige zelfs-weesen / en fonteyn-
 goed / en alle geschaapene dingen / in haar fleur en vol-
 maakt.

maakt heyd / met alle haar daadlyke of ingebeelde goed / met hem vergeleken / maar als de druppel aan een emmer / en als het dunste stof aan de waagschaal / of niets / ja min dan niets / en ydelheid ('t welk is een niet opgeblaasen door de kracht of vercierting van een ydelijck werkende inbeelding / tot het bestaan van een schijn) soo kent een zeil in der waarheyd en geloof van herten / dat 'er niets nevens God de naam van Goed waardig is / en heeft dezelve overklimmende gedachten / van dat groote en heerlyke Selfs-weezen / God , en de zelve verminderende en verlaagende gedachten van alle dingen en wezens benevens hem : En gelijk God geen quaad in de schepselen siet / dan sonde , en de zelve haat niet een volkomen haat / als strydig tegen sijn heylige wil / zoo verzwaaert een ziel de zonde in haar oogen tot een onepndigheid van quaad / immers tot dat zedie ziel alleen in dezen opsigte te kort komende van onepndigheid / datze door onepndige barmhertigheid kan verston-

den worden.

Maar waar van daan heeft de ziel al dit licht? Sy is dit alles / en haar zelve ook van wegen dit zelve / aan hem schuldig / die de oogen der blinde opent ; Hy is het ' die gebied / dat het licht uyt de duysternis schijne de welke deze zalige ontdekkingen heeft gemaakt / en aan de arme verduysterde ziel gegeven heeft het licht der kennisse der heerlijkheid Gods in het aangesicht Jesu Christi ; die bestraalingen zijn van de verlichting des Geests ; het is de Geest der wijsheid en der openbaaringe / die dag-licht gemaakt heeft in de verdonkerde ziel ; de mensch die het hert van een beest had / in opsigte van eenige saligmakende of gesonde kennisse van God of van hem zelve / heeft nu een verstand gelikregen / om hem te kennen / die waaragtig is ; Nu is Christus geworden des armen mensches wijsheyd ; nu is hy vernieuwt in kennisse na 't Beeld des genen / die hem geschapen heeft ; hy moelt eerst wat praaten van geestelyke dingen / maar tot nu toe verstond hy niets van de uytneemtheid van God en van sijn wegen ; ja hy kende niet / 't geen hy kende ; hy was onwetende als een beest / van het leven en den lusten van die

dingen / die hy kende in de letter ; niets scheen hem in de wereld verachtelijker / dan ware godzaligheid : maar nu oordeelt hy anders ; om dat hy heeft den sin Christi ; de dingen / die hy in zyn duisternis klepn achtende / als bespottelijke beuselingen / die kan hy nu alleen behertigen / en met verwondering aansien / sint hy een kind des lichts wierd ; zynde nu verlost van die blindhepd en huetaalhepd des geests / welke de wereld besit / (en hem besat / tot dat hy verandert wierd door de vernieuwing zyns gemoeds) zoo acht hy de geestelyke dingen alleen dierbaar / welke van de wereld slecht geacht worden ; de wereld staat verwondert / wat vermaakt of contentement daar kan wezen in den dienst Gods / om dat zy niet en siet door sijn aaken / hoe goed hy is ; in de onzichtbaare dingen in te sien / en die na te sporen / is in haar oogen sichtbaare malligh id ; maar voor het verlicht verstand zyn de dingen / die niet gesien worden / alleen waardig gesien / als hebbende alleen een weesen / hoewel zy niet blyken te zyn / daar de oogen die gesien worden / niet en zyn / hoewel zy seynen te zyn. Al wierd tot de gene / die de dingen dus niet kunnen bedenken / van de overklimmende soetigheid van de geestelyke zaaken gesprooken op zoo een wyze / dat het heerlyke licht daar van de menschen ooringde / zoo kunnen zy doch zulks niet bezeffen ; alles schijnt haar kunstiglyk verdichte fabelen ; laat 'er gesprooken worden / wat het ook zy / zy sien geen gedaante / noch lieflykheid / noch schoonheid in dit heerlyk voorwerp / God in Christus verzoenende de zondaars met hem zelve. Helaas 't gemoed is verblind ! de kerk is binnen / en tot dat Christus zoo wel de oogen opend / als zyn licht openbaart / zoo blyft de ziel in haar blindhepd / en is begraven in een middernachts duisternis : maar als de Geest Gods des menschen oogen opend / en hy overgezet word door een daad van Almachtighepd uit het Koninkryk der duisternis in het Koninkryk van zyn lieve Zoon / 't welk is een Koninkryk van wonderlyk licht ; o wat een onvergelijkelijke schoonheid siet hy nu in dese dingen / die hem verachtelijke en duistere nieten scheenen / tot dat hy de sal-

ing / de oogen-zalf / kreeg / die alles leert ; Du fiet hy 't geen niemant zonder de Geest fiet) de dingen / die God bereydt heeft voor de gene / die hem liefhebben / in die haar van God genadiglijk geschonken zijn / en wie / hoewel van verre gesien / werpen zulke straalen van schoonheid / in zyn ziel / dat hy die beschouwt / en verrukt word ; hy fiet / en hy word verslonden in verwondering.

Maar dan Ten anderen, dit is geen geestelooze en vruchtelooze speculatie ontrent deze dingen / geen quaad te kennen dan zonde en afscheiding van God / en geen gelukzalighepd dan in de genieting van hem ; 't is niet zoo een kennis van dezelve / die niet een beginzel van belweging is / om daar na uit te gaan. Ja staa toe / dit is een deel van Gods beeld / als de Son der Gerechtigheid / door op den mensch op te gaan / het dag licht gemaakt heeft in zijn ziel / en door dese Godlijke ontdekkingen hem geleert heeft / een recht onderscheid te maaken tussen dingen die verschillen / en een rechte waardij daar op te stellen / na haar inwendige waarhepd ; Maar deze Godlijke verlichting bestaat niet in een enkel begrijp van zulke zaaken in de herssenen / maar in zoo een indruk Gods in de ziel / die het verandert na zijn gelijkenis door liefde ; kennis is maar een liute / een trek van de ziels gelijkenis aan hem / die alleen Gods beeld niet opmaakt : maar kennis gewortelt in 't hert / en gegrabeert op de ziel / schijnende en vertoonende sig in een Evangelij-verclerende wandel / die maakt een lieflijke proportie ; als deselve hand / die het oog raakte / en den mensch keerde van de duysternis tot het licht / en het hert gaf om hem te kennen / dat hy de Heere is / ook des menschen hert besnijdt om den Heere synen God lief te hebben met syn gantsche hert / en met syn gantsche ziel / en met al syn verstand ; en als deze liefde haar levendigheid openbaart in haar blyngende kracht / om hem en voor hem te leeven ; licht zonder hitte is maar wilt vyer ; maar licht in 't gemoed baarende hitte in het hert / maakend het vranden na God en Christus / en naden Hemel toe / licht in het verstand zettende de genegentheden in vier en vlam / en deze ypt

schijnende in een Hemelsche wandel/dat maakt het beeld Gods op in gedaante / en groote / in proportie en couluren; 't geloof begint dit beeld / en trekt de linien / en de liefde voorbrengende gehoozsaamheid / volepndigt het / en geeft het de levendige luster : het branden van liefde in gehoozsaamheid aan God is dat gene 't welk het geheel verlicht / en 't welk den menich doet gelyken hem / na wiens beeld hy te vooren verodineert is gelykformig gemaakt te worden ; en dan doet het hem / die verrukt is door de aangenaamheid van die schoonheid / zeggen / als eenigfing daar dooz overwinnen ; Hoe schoon is uwe liefde , myn Suster , myn Bruyd ! hoe veel beter is uwe liefde dan wyn , en den reuk uwer olijven dan alle speceryen !

Maar merkt / dat gelyk die straalen welke de ziel bestraalen / zijn van den Geest Chrifti / soo mede die geestelyke hitte komt van den selven Auteur ; want ons vyer brand na dat hy blaast ; onse lampe schynt na dat hy die snuyt / en van olie voorsiet : De menschen behoorden sich dan niet toe te geven in dit bedrog / van te denken / dat 't geen zal uytgaan vooz suvere en onbedekte Gods dienst vooz God / bestaat of in een uytwendige onstraffelyke wandel / of in een uitwendig kleet van belijdenis aan te doen of te dragen ; neen / gelyk den top daar van hooger reyk / soo legt de wortel van dien dieper ; zy is in het hert gewortelt ; dit zaad gesaeyt zijnde in een eerlyk hert (of maakende het hert eerlyk / waar in het gesaeyt is) schiet wortelen na om laag / en brengt vrucht na boven ; gelyk boomen die soo verre onder de grond groejen als boven ; soo deze Boomen der gerechtigheid / de plantingen des Heeren / op dat hy verheerlijkt worde / groejen soo verre en soo ras onder de grond als boven ; de godzaligheid groept soo verre na benede / in zelfs-ontlediging / zelfs-verloochening / en zelfs-verlaaging in te hongeren en te dorsten na meer gerechtigheid / in de secrete verbinteniszen des herten aan God in Christo / in die hertbrekingen en ziel-bloedingen (daar God alleen getuyge van is) van wegen het te kort komen in heyligheid / van wegen een lichaam des doods van binnen / en van wegen die wet in

heden, strjdende tegen de wet des gemoets / en me-
ginniaal gevangen-boerende tot de wet der zonde) als
opgroept in een belijdenis? en dit is de supbere en on-
belebte Godtydienst voor God / die aen hem meest be-
aagt en de ziel meest nuttig is.

Maar om het onderscheyd tussen doode Moraliteyt in
haar beste opclering / en ware Gods saligheid klaarder
te maaken / zoo seggen wy / dat ware Gods saligheid
het op Christus / 1. als haar beginzel, 2. als haar voor-
beeld, 3. als haar altiar, en 4. als haar eynd.

Voor eerst. Ik zegge / ware Heyligheid siet in haar
wesen en werking op Jesus Christus als haar beginzel.
O ik leve (seyde dien blinkende Heylige) doch niet ik,
maar Christus leeft in my, gelijk dat gene / 't welk de
Religie haar eerste wesen geeft / is de verbintenisse van
de ziel aan God / zoo is dat gene / 't welk door be-
wering aangeeft / en dat leven in daaden upthalt / des-
ve Gods werking van al haar werken in haar en voor
haar, zoo dat zy in al 't geen zy doen / mede-werkers
zyn met God: peder daad van heyligheid is een daad van
de ziel / Gode levendig gemaakt door Jesus Christus /
en beguaam gemaakt tot peder daad door de bly-
ving van nieuwen leven en indloed; daarom segt Chri-
stus zonder my kunt gy niets doen; daar staat niet / zijnde
buiten my kunt gy niets doen (want hy sprak het tot
die gene / die in hem waren) maar indien gy my uitlaat
in het doen / zoo sal al wat gy doet / niet zyn; het is
Jesus Christus / die leven en beenen geeft / zoo dat ons
loopen is na zijn trekken / myn ziel kleef u achter aan (sey-
de die Heylige Man) maar waar van daan is al dat leven
en vigeur? Uwe rechterhand ondersteunt my. O het is
't ondersteunen en helpen van zijn rechtethand, ver-
denbe des menschen hert, 't welk maakt dat men loopt
in den weg van zijn geboden; hy is het / die / terwijl de
Heylige haar eygen saligheid uitwerken, in haar werke
bepde het willen en het werken; hy is 't / dien den moeden
kracht geeft / en vermenigvuldigt de sterkte / den genen /
die geen kracht hebben / zoo dat den armen / leve-loosen
slaauwen mensch bekrachtigt word / om op te vliegen
me

met arents vleugelen / en om alle die zwaarigheden met een heilige lichtigheid te boven te komen / die absoluut onoverwinnelijk en suiver onmogelijk waren ; nu loopt den mensch / en hy word niet moede / om dat Christus trekt / en hy wandelt sonder mat worden / om dat Christus / in wien de volheid der Godheid lichaaamlijk woont / in hem woont / en in hem wandelt / en even ten dien eynde in hem woont / op dat hy een volkomendheid en genoegzaamheid van kragt mocht hebben tot de pligten ; alle genade word in hem overvloedig gemaakt / op dat hy altijd alle genoegzaamheid hebbende in alles / overvloedig mocht zyn tot ieder goed werk ; hy is van hem selve niet bequaam / om iets te doen / zelfs niet om iets te denken / gelijk hy behoort ; maar hy heeft een genoegzaamheid van God / waar door hy volkomendelijk voorzien is tot ieder goed werk ; soo dat hy mach seggen / ik verwacht alles ; het is meer dan / ik vermach alles te doen (gelijk de Engelsche oversetting heeft) de volle sin is / ik vermach alles te doen / en alles te lijden ; en 't geen wederhoud van ydel roemen / is 't geen 'er hy staat / door Christus die my versterkt , of kracht in my stelt , of liever / my bekrachtigende , 't welk is door een by komende daad / het leven uithaalande tot een levendigheid van oefeninge / na dat de tegenwoordige nood eyscht . Daar is een macht in een Heilige , om dat Christus in hem is / die alle de machten der duysternis buiten hem / en al de macht van de inwoonende verdoorventheid binnen hem overmachtigt ; soo dat wanneer het armefwakke schepsel in 't gesicht van zyn plicht gereed is de moed te laten vallen / en te seggen / van wegen de zwaarheid / wat is myn kracht , dat ik soude hoopen ? soo segt Christus / geest de moed niet verlooren / myn genade is u genoegzaam , en myn kracht sal op u rusten , om u levendig te maaken / en u op te wekken / en u in staat te stellen / om te seggen / als ik twakken , dan ben ik sterk ; syn kracht , die my bekrachtigt / word in zwakheyd volbracht , soo dat ik sal roemen in mijn zwakheden / en blijde zyn / dat ik der genade schuldenaar ben .

Maar wat kracht is dat / die den dooden sondaar opwekt

heit / en de ziele zoo verre bukten de linie voert / en boven
 en reph van haar natuurlijke werkzaamheyd / wanneer
 p ten uyttersten is ingespannen ? O het is een uytne-
 me groote kracht , ontrent die gene die gelooven , dewelke
 alle dingen / hoe swaar zy oock zijn / moet lucht maaken ;
 als hy in haar werkt het willen en het werken , na de wer-
 kinge der sterkte sijner macht , die hy gewrocht heeft in
 Christus , als hy hem uyt den dooden heeft opgewekt , en
 hem geset heeft aan sijn rechterhand. Hy die den Heere
 Jezus opwekte van den dooden / wekt oock de Geloovige
 door Jezus op ; en als zy door hem opgewekt en levendig
 gemaakt zijn / om in nieuwighepd des levens te wande-
 len / dan blijft het leven Jezus in sijn mede deelingen van
 kracht / in haar sterfelijk vleesch / na dat woord van den
 zelve Apostel / het leven dat ik in den vleesche leve , dat
 leef ik door den geloove des Soons Gods ? 't geloof brengt
 Christus in mijn ziel / en Christus ? zijnde mijn leven /
 voert mijn ziel uyt in alle de daaden van gehoorzaamheyd
 waar in ik wel de formeele oorzaak ben / doch de werke-
 lijshpeid en kracht / waar door ik werke / is van hem / soo
 dat ik geen beter rekenfchap daar van kan geven / dan
 deze / ik , maar niet ik. Maar wie dan / indien gy niet / de
 genade Gods , zegt hy / die met my was. Maar wat is
 dat / 't leven dat ik leve in den vleesche &c. ? Dit schijnt zoo
 veel / indien niet meer te kennen te geven ; terwijl ik in my
 een ziel heb / die mijn lichaam bezielt / als het beginzel van
 alle mijn levendige en natuurlijke daaden / zoo heb ik Je-
 zus / die mijn ziel bezielt / en door de aanduyding / en
 mede gedeelde kracgt en sterkte van een inwoonende Chri-
 stus / word ik bequaam gemaakt / om in de wegen van
 sijn geboden te loopen / waar in ik zoo grooten vermaak
 neem / dat ik van geen pligt gebonden word als van mijn
 vpand.

Ten tweeden. Deze Evangelische Heylighepd siet op
 Christus als haar voorbeeld , zy stelt sich geen laager
 Patroon tot navolging voor / dan sijn Beeld gelykfor-
 mig te zyn ; hy die wedergebooren is tot een levendige
 hoop , door de opstanding Christi van den dooden , om-
 gordet de lendenen van sijn gemoed (dewelke zyn de
 hertse

hertgtochten van de ziel/op dat hy niet dooz plat ter aarde te vallen / verhindert worde in den loop/hem voorgefeld als siende op den woosloper / zijn voorbeeld) met des gordel van hoop / op dat hy mach heylig zyn in alle zyn wandel, houdende zijn oog op het gebod en het voorbeeld op dat zyn practyk daar mede overeenkome; daar staat geschreven / zeght hy / zyt gy heylig; want ick ben heylig de hoop van dat hy God zal zien / en altyd met hem zyn, sielt een nootsaaklykheid op hem / die de zelve heeft / om niet laager te sien / dan op hem / die verheerlykt is in heyligheid; en daerom word hy geseyd / hem zelve te reynigen, gelyk hy reyn is. En alzooy wy weten / dat dit is het eynd / waar toe wy levendig gemaakt zijn met Christus / op dat wy mogen wandelen / gelyk hy gewandelt heeft; wy beoogen wy in haar werken en wandelen niet min / dan hem gelyk te zyn; en daarom berusen wy niet by eenige verkregene maate / als of wy alreeds volmaakt waren; de onbesmette supberheid Gods / uytgedrukt in zyn werken / is dat gene waar aan wy sich zoeken gelijkvormig te maaken; daarom zyn wy steeds in beweeging na dit wilt / en worden verandert na d'eene trap van heerlyke genade tot d'andere/ in het zelve beeld / als dooy des Heeten Geest / dewelke noyt opgeeft / haar aak te setten / om sich van alle onreynigheid des vleesches en des geestes te reynigen / tot dat dit waar wy in de waarachtigste sin / geheel zyt gy schoone, myn Liefste, daar is geen vlek in u.

En alzooy wy weten / dat de volmaakte genieting van hem niet kan zyn zonder volmaakte gelijkvormigheid aan hem / wy oefnen wy sich zelve hier in / dat wy mogen groeyen in genade / en steeds vorderen tot eenige meerder gelijkheid aan zyn beeld / vergeetende al wat wy verkregen hebben / als zaken die achter zyn; en dooy sich uit te strecken tot het gene dooy is / doen wy blijven / dat wy peder begonnene trap van genade en gelijkvormigheid met God / maaken tot een voorkomende capaciteit van een nieuwe trap / die wy noch niet verkregen hebben

Ten derden Dese Evangelische Beplighheid siet op Christus als den Alaar; in hem en om zynent wilt is het / dat

at zijn ziel een welgeballen heeft in onze verrichtingen ;
 it is den Altaar / waar op gy uw gabe meugt leggen /
 in laten / zonder welke uwen arbeid verloren is / en
 al wat gy doet is walgelyk / als een verdoorven ding. Ge-
 lyk de geloovige al haar kracht van hem haalen / zoo
 wachten zy alleen aanneeming door hem / en om sijner
 wil ; zy sien niet upt na een aanneeming / dan in den Ge-
 tesden ; zy durven niet tot God naderen in de plicht / dan
 door hem ; dit is de nieuwe en levendige Weg / die haar
 is ingewijt ; en indien men hier op niet en komt tot God /
 in de plaats van toegelaaten te worden tot een gemeen-
 zame omgang met God / zal men hem bevinden een ver-
 teerend byer. Wanneer de Heylige hebben de grootste
 byzheid in 't gebed (en zoo is 't niet alle andere verrich-
 tingen / als haar herten meest opgeheeven zijn in de we-
 gen Gods / zoo hebben zy een grouwel van te denken /
 dat haar gebed eenigfins anders aan hem soude voor-
 gestelt worden als een reukwerk / of de opheffing haarer
 handen / als een avond offer / dan als aangeboden
 van de groote Voorbidder / en als geperfunneert door de
 verdienste van sijn Offerande. Indien zy het merg upt
 haar beenderen / en het zap upt haar lichaam konden
 weenen / in over de zonde te treuten / zoo zouden zy doch
 niet derven denken / van 't geen van zoo een ontepne spring-
 ader komt / en door zoo een viple goore loopt / te krij-
 gen aan God opgeoffert anders dan door Jesus Chri-
 stus / in opzicht van aanneeming ; want gelijc zy na de
 verhoogde Saligmaker op sien / om haar bekeering van
 hem te krijgen / zoo is 't / wanneer hy door 't uitstorten
 vanden Geest der genade en der sielkinge over haar / jaar
 heeft doen uitstorten haar herten door hem / en de selve tot
 rechte teerheyd heeft versmolten / zoo dat haar rouw-klag-
 gen is een groote rouw klagt / dat zy deze traanen wederom
 brengen om in sijn bloed gewassen te worden / als weten-
 de / van hoe kleynen waarde haar zoutwater by God by-
 ten dit is ; maar als zy dus gewassen zijn / dan legt hy ze in
 sijn flessche / en dan stort hy ze weder over haar upt in den
 Wyn van sterke vertroosting ; zo worden zy vervuld in sijn
 Bede hyjs / en haar zuchten en hermen komt op niet aan-
 nee

neeming op dezen Altaar. O zaligen Altaar/die het Goud hepligt ! Doo? hem is het / dat de arme geloovige gedu-
rig sijn offerande aan God opoffert ; wat hy ook doet /
niet woorden of daaden / dat alles begeert hy te doen in de
Naam van de Heer Jezus ; gelyk hy weet / dat hy altyd
leeft omvoor?bidding te doen ; en voor? God te verschy-
nen voor? sijn arme Volk / om inbloeden te verbruygen voor?
de pligten / ende om te pleeten om aanneeming / zoo hangt
hy van hem af om beyde / als wetende / dat hy ander-
sins noyt kan hooren tot sich seggen / wel gy goede en ge-
trouwe Dienstknecht. Misschten kan hy wepnig doen ;
hy heeft maar een penning?aken te offeren / maar hy stelt
het in des Middelaars hand / om aan God gepresenteert
te worden ; hy heeft noch goud / noch zilver / noch pur-
per te brengen / hy kan geen groote dingen doen / hy heeft
maar geften-hap? of rans? vellen ; maar hy geeftze de
rechte veruy / hy maaktze rood in Christi bloed / en zoo
zynze een schoon incarnaat

Eyndelyck , deze Evangelische Hepligheyd siet op Chri-
stus / als haar laaste eynd , gelyk zy haar weesen van
hem heeft / zoo is zy geheel uytgestrekt tot de prijs van sijn
genade ; terwyl de geloovige ziel / in welke Christus
woont / niet minnoch laager wit beoogt / dan gelykso-
migmaking aan God , en geneting van hem / terwyl hy
altyd en in alles tracht hem zelven ongelyk te zyn / in
't geen hy was / op dat hy God gelyken mocht ; 't is
niet om hem gelyk te zyn / met dat booze en snoode voor?-
neemen / 't welk de mensch in 't eerst in sijn oog had /
waar doo? hy sijn God verloor / en mismaakte den
mensch ; maar 't is op dat hy daar doo? in beter staat
mocht zyn / om hem te verheerlyken / en op dat God te
meer gelieft aan sijn ziel mocht zyn / wegens 't geen hy
voor hem gedaen heeft / en op dat hy aangepreesen en
kostelyk gemaakt mocht worden aan de zielen van ande-
re / terwijl zy kennis neemen van de verandering die de
genade op haar gemaakt heeft ; in sijn uytmunten-
ste verschyningen en werken doo? God / trekt hy
sich te zamen tot een verdwijning / op dat God mach
blijken / en gesien worden / in de schijnende heerlijkheyd
van

van ſijn genade die hem gegeven iſ : Want de Godſa-
lige menſch iſ boven alle menſchen de nedrigſte ; met dit
kleed bekleed hy ſich ; indien ſijn aangeſicht in ſijn na-
deringen tot God blinkt / op dat den hoogmoed van
ſijn oogen verborzen zy / hy weet 'er niet van ; ſelfs de
gedachten van God te berooven van ſijn eer / en ſich
te bekleden met den roof van ſijn heerlijkheid / zijn ver-
ſchriklijk voor hem / en worden aangeſien als dat gene /
waar in de ziel de Satan allerblijkelijkſt gelijkt ; en daar-
om die groote Praetizijn / die alle andere in doen en lij-
den overtreſte / doſt niet opſtaan / om de eere die ſijn
Meester toequam / te onderscheppen / maar ſchijft het
hem alles toe met een Nochtans , Nochtans niet ik , maar
de genade Gods die met my was . Wat hebt gy / dat gy
niet en hebt ontfangen ? dat komt ſijn roemen voor / en
legt een noodſaaklijkheid op / van den geber te looven ;
ſijn oogwit in ſich te oefſenen tot Godſaligheid / iſ
voor naamentlijk dit / op dat de menſchen ſijn goede wer-
ken liende , ſijnen Vader mogen verheerlyken , die in
de Hemel iſ . Gelijkt hy weet / dat hy niet werkt in ſijn
eigen kracht / maar in de ſijne / die hem waardig acht
de hooze roeping / en verbult al 't welbehagen ſijner goe-
digheid in hem / en het werk des geloofs met kracht ;
ſoo merkt hy / waar toe dit alles iſ / naamentlijk op dat
de naam van onſe Heere Jeſus Chriſtus in ons ver-
heerlijkt worde / en wy in hem / na de genade onſes
Gods / en des Heeren Jeſu Chriſti ; en hy heeft een
ſoet welgevallen / in ſich te voegen / na dit God-ver-
hoogen en genade grootmakende deſſen . Als de ge-
nade hem een kroon op ſijn hoofd geſet heeft / en hem een
Koning gemaakt heeft (want de minſte geloovige iſ
waarlijk een doozluchtiger Dorſt / dan de grootſte Do-
rentaat van de Warde / niet alleen om dat onder ſijn ge-
ſcheurde klederen verborzen legt een Titel aan een kroon /
en ſijn verwachting iſ / dat hy met Chriſtus op ſijn
Throon ſal zitten / maar om dat hy alreeds ge-
kroont iſ met goedertierenheid en barmhertig-
heden / en terwyl hy op aarde iſ / ſit hy met Chri-
ſtus

stus in de Hemelen; Christus heeft besitting van de heerlijkheid in zijn plaats als zijn hoofd / en als hem representerende; nu een mensch is geheel gekroont / en erkent als Koning / als zijn hoofd gekroont is) soo weet hy ook / dat hy een Priester-gemaakt is / om die kroon aan den gever op te offeren; en daarom werpt hy zijn kroon neder voor den Throon met dese woorden / gy zyt waardig te ontvangen heerlijkheid en eere &c. en hy acht het privilegie / van soo te doen / alsoo groot / als het Voorrecht van die opgeset te hebben. Als hy meest werkt / om sich te vercleren met de schoonheid der heilichheid / soo is 't niet soo seer / op dat zijn schoonheid volmaakt mach blijken / als op dat die genade / aan welke hy verschuldigt is wegens alle liefdelijkheid / in haar luster mach schijnen / en op dat de deugden des geenen / die hem geroepen heeft tot heerlijkheid en deugd / mogen verkondigt worden; hy heeft niet voor / in zijn blytichheid in de plichten / dat hemis van hem genomen worde / als van een sonderlinge heilige; maar sijn groote en blinkende sonderlingheid / daar hy meest na eersuchtig is / legt hierin / dat men over Christus / in de mededeelingen van sijn genade / en in de krachtvaardichheid van sijn invloed / verwondert mach zyn in hem / gelijk in alle die gelovenden.

Met een woord / gelijk alles wat hy heeft / van hem en door hem is / soo is alles wat hy doet of beoogt voor hem en tot hem; het leven is hem Christus / in wien Christus leeft; nu dit is de rechte natuur van de suivere en onbevleete Godsdienst / en dat gene / 't welk volmaakt het beeld Gods / en het buiten alle dispuut stelt / dat sijn ziel het mark / en den indruk van het Koninklike Zegel op sig ontfangen heeft / en dat sijn hert is den brief Christi / geschreven met met inkt en pen / maar met den Geest van de levendige God / wanneer sijn heerlijkheid en de verhooging aan de menigvuldige genade en menigvuldige wijsheid Gods / in de uitbinding van de Salichheid / is het opperste in sijn denken / begeeren / beoogen en poogen / en de eerste plaats heeft in de rol van sijn wenschingen.

Terwijl andere het haare zoeken / is het 't sijne / alleen
 t sijne / sijn een en sijn al / te zoeken 't geen Christi is /
 die gezegende Soeker / die quam om hem te zoeken / en
 hem te behouden ; en van hem gebonden zynde tracht hy
 sich te draagen als een / die niet meer sijn eigen is ; de
 verheerlijking van hem in sijn lichaam en Geest / dewel-
 ke sijne zyn / als van hem gekocht / is sijn begonnen He-
 mel ; en het grootste werk / dat hy in den Hemel te doen
 heeft / is een klaarder gesicht te krijgen van dat gezegen-
 de boozewerp van alle verwondering en aanbidding / en
 om in beter staat te zyn / om hem booz eeuwig te roe-
 nen.

Nu dit is maar een korte en generaale afbeelding / ge-
 trokken door een onkundige hand van die heilichheid /
 die de proeven sal doo: slaan / en die vaarachtig sal be-
 houden worden / als sy getoetsd word aan de Toetsteen
 van het Woord

Maar laat ons aan d'andere zyde eens kortelyk be-
 schouwen / wat onse Moralisten in desselfs plaats stellen /
 als dat haar achting schoonder booz 't oog / en nuttiger
 booz de zielen der menschen ; Sy maaken een groot boha
 van heilichheid ; doch de saak waar voor sy pleiten / en
 waar toe sy beweegen willen / is een soort van heilichheid /
 opgehaalt uit natuurlijke bequaamheden / waar in Chri-
 stus / de Geest / en het Euangelium der genade Gods geen
 ander deel / noch krachtdaadiger hulp is toegelaaten / dan
 mede te werken by wege van gebod / beweegredenen en
 exempel ; Dit is nu in Engeland die verwonderde en toe-
 gejuichte Diana , Moraliteyt ; 't is waar / somtyds mom-
 pelen sy wel doo: de tanden heen een lauwe erkentenis / dat
 't Euangelium de menschen eenige bysondere hulp geeft /
 en van sonderling gebruik en voordeel is / in de weg en re-
 gel met meerder klaarheid te toonen / en bestierende hoe
 daar op duidelyk te wandelen / en wekkende op door edele
 exempelen / en sommige doen 'er by eenige slappe en kou-
 de bewegingen van den Heiligen Geest / in de bedeyling
 van dese waarheid / uitgelaaten / om den mensch wak-
 kerder te maaken in 't werk ; maar dit alles / salvo jure,

van de groote Diana / soo veel en niet meer word aan het Evangelium gegeven / dan dat het de menschen klaarlijk toont / hoe sy haar eigene ingeboorne kracht souden mogen uitslaaten en oeffenen ; het geeft haar eenige bysondere hulp / in de kaars te houden of lieder te snijpen / op dat sy soo niet meer waardighejd mogen sien / hoe te werken / en op datse door de beweeg-redenen en exempelen die het byzengt / een sonderlinge opwekking mogen hebben tot oeffening van dese gebodene deugden ; het Evangelium met al wat het kzent en doet / doet niet meer / dan de kaars houden / tot dat dese werkbaarsen haar Web weeven / en haar kleed sozmeeren en tooien / en dan laat haar sien / hoe sy het aandoen / en aangedaan zynde / laatse haar bewegen / om het te draagen / als de hoogste schoonheid / en het voornaame cleet van de Ziel ; dit is al de provisie / die sy opleggen voor de eeuwigheid / en in dit gewaat van vergulde Moraliteyt meppen sy sich na God te begeven / en voor sijn Lichtbank te verschijnen / met vertrouwen van aangenoomen te sullen worden ; sy willen haar eygen kosten doen ten Hemel / en draagen een somme gelds met sich / om de besitting van de Heilige in het licht / te koopen / met een weinig rabat / t welk een barmhertighejd van haar eygen maaksel (want Gods barmhertigheid is het niet) moet maaken / en soo maaken sy alles seker.

Maar wat is al dit getaas / t welk dese ydele klappers maaken ontrent de hepligheid ; sy hoopen woorden op ontrent deugt / liefde Gods / mortificatie etc. maar sy hebben waarlijk onsen Heere Jesus Christus weg genomen / en sy willen ons niet seggen / waar sy hem gelegd hebben / uit vrees dat wy hem souden gaan soeken / en haar verlaten ; wat zyn dese verrotte walgelijke vooden / waar mede sy ons bekleden / op dat de schande onser naakthejd niet gesien en worde / op die hepligheid / waar toe wy te vooen verozdineert zyn / voor de grondlegging der Wereld ; en waar toe wy (ten eynde om die salighejd en heerlykheid van de Heere Jesus Christus te verkrijgen / waar

e wip verkoren zijn) herschappen zijn in Christus Jesus
 bequaam gemaakt / om besitting van te krijgen door
 oplygmaking des Geests en geloove der waarheid ? wat
 al dit geklap van haar / by de nieuwe geboorte , het sa-
 makend werk der wedergeboorte (sonder 't welk een
 mensche niet kan ingaan in 't Koninkrijk Gods) 't nieu-
 e Schepsel , het nieuwe hert , hebbende in sich de Wet
 beschreven , de Geest die hy in ons stelt / doende ons wan-
 delen in syn wegen , dat edele beginsel des geestelijken le-
 ens , waar door wy zijn van den dooden verwekt / en Go-
 e levendig geworden door Christus Jesus / en geschikt /
 enepgt en bequaam gemaakt om Godt te leven / en voor
 eim te wandelen in alle welbejaaglykheid ? Ja na het
 oedvinden van dese nieuwe Leeraars / in plaats van dat
 ingeplante beginsel / en die kracht / in ons voortgebracht
 door de krachtadaadige werking van de h. Geest / werken
 e in ons krachteloos / na de werkingen van die sterke
 racht / die in Christus wrocht ; als hy uit den dooden
 vierd opgewekt / zoo moeten wy ons te vreden houden
 met yets / 't welk levende was / doch traaglyk en sla-
 vende / in de natuurlijke krachten van onse Ziel / nu
 uit den slaap opgewekt / en tot daaden uitgebracht door
 de enkele toepassing van uitterlijke middelen. Het
 een woord / in plaats van al dat geene / 't welk ons
 verhegen en verwoyen is door de dood Jesu Christi /
 en in ons gewrocht word door syn Geest (die het van
 t zyne neemt / en aan ons toont) waar door onse ge-
 lijksomigheid aan Jesus Christus is begonnen / en
 voortgeset / moeten wy te vreden zijn niet deze Moraliteyt,
 welkers beginsel is de natuurlijke lieden / welkers Regel
 is de Wet der nature / als uitgedrukt in de Schriftuur /
 en welkers gebruik en eynd is aanneming by God / en
 rechtvaardigmaking voor hem : 't welk is supbere (onsul-
 bere) nu Pelagianistery , voort-geset in Engeland . alwaar
 hy syn onheilige geboorte had / een schriftlyk bewijs van
 Gods zware gramschap tegen deze trotse waanwyze van
 deze eeuwen / dewelke om datze de waarheid in liefde niet
 hebben aangenomen / overgegeven zijn aan ziel-moorden-

de bedriegerpen / en wegens haar verachten van de onnaspeurelyke rijkdommen Christi in 't Euangelium voor gehouden / verlaten zijn / om in plaats van Christus Jesus in haar ziel te onthelsen / als geheel en al vernieuwelyk / den welken God ons gemaakt heeft tot wijsheid / gerechtigheid / heyligmaking / en verlossing / in haaren boesem in te neemen en tusschen haar borsten te koesteren dese upt de hel geboorne / en (na alle kosten / die zy 'er aan besteed hebben / waar in zy haar kostelijke ziel uytchieten / indien de bekeering het niet voor komt) helzwarte vrucht / Moraliteyt , in tegenstelling van die Evangelische heyligheid / waar in de gelijksoornigheid met God bestaat.

Maar om wat nader tot 't tegenwoordige Boek te komen / Christelyker Leefer, zo laat my u seggen / terwijl de Satan de meeste menschen met haar eygen consent sleept door de modder van grove profaneit / die als zwijnen / verslonden in vleeschlykheid / loopen / na dat hy haar drijft (zijnde van hem gevangen geleyd na zijnen wille) sonder eenige vrees / van in den poel te verdinken / alwaar hy haar sal landen ; en terwijl hy de hoogblijgende verstanden van deze eeuw betoovert tot een verachten en kleyn achten van de heerlyke Salvumaker / met zijn onwaardderlyke en heerlyke saligheid / die hy tot de arme selfs verdervende sondaars brengt / zoo zyn 'er Eenige Weynige , die de Heere Jesus niet wil missen / en die hy niet wil laten af dwaalen van den toevlugt en rustplaats der zielen / en die hy niet wil laten te vrede zijn / terwijl zy hem missen ; dese verlost hy van de bedriegerpen des Satans / en van de verraderpen van haar arglistige en desperaatelyk boose hert / door haar oogen te openen / soo dat hy haar doet voor goet keuren de dingen / die voortreffelyker zyn / zijnde van God geleert / en overwonnen door de keachtadige overredingen van die genade / die geen wepgering van sommige wil aanneemen / om haar toestemming te onderwerpen aan het Euangelium.

Maar helaas ! selfs veele zyn 'er van dese / in welker ziel het licht heeft gescheenen / en die een levendig beginsel

1 ſich hebben geplant geftregen / 't welk ſal opſchieten
 en eeuwigen leven (en daarom kunnen ſp het eynt van
 haar geloof / de ſaligheit van haar ziel / niet miſſen) on-
 trent welke de Satan ſeer beſig iſ / en hinderlyk in haar
 werk / ſoo dat ſp niet en doen / 't geen ſp wilden ? en in
 deſen heeft hy de byſtant van die wet / welke in haar
 leden iſ / boerende haar geweldiglyk om te doen het
 geen ſp niet en wilden / en haar gevangen neemende on-
 der die wet der ſoude / die in haar leden iſ. Helaas ! hoe
 menigmaal worden ſp door de liſtige ingevingen des
 Satans / en ſchoon voordoende aenſoekingen van haar
 eigen hert aangehaalt / om te doen 't geen onbetaam-
 lyk iſ haar hooge en heylige roepieng ! ſoo dat / hoewel
 de genade / die haar eerſt voor quam / haar eyndelyk
 ſal verloſſen / ſp evenwel door haar ruyne weg en
 wandel God niet alleen berooven van de eere van ſijn
 genade / in ſijn deugden niet in alles voor te houden /
 maar ook haar ſelven berooven van den trooſt van dien /
 door haar onvoorsichtige wandel / en van die ſoete in-
 wendige helderheit des gemods / en onuſprekelyke
 vreugde / die in de gemeenſchap met hem te hebben iſ ;
 en eindelyk moeten ſp 't verlies dragen / door dien haar
 werken verbrand worden ; en ſp ſelfs maar by na / en
 nauwlyks behouden worden ; behouden moeten ſp wor-
 den / om datſe op 't fondament ſtaan / doch ſoo als door
 vuur / terwyl de tederheylige Chriſten / die ſich oeffent tot
 godſaligheit / een ſoet leven heeft ; ſijn hemel iſ opge-
 klaart / ſijn pooging om ſijn hert van verdorventheid en
 ſijn handen in onſchuld te reynigen / houd ſijn dierbaar
 deel onbewolkt ; ſijn ſorg om de Geest niet te bedroeven
 in ſijn werkingen , verloſt hem van de droefheid / de wel-
 ke vloeyt uit des Geests ophoude van te getuigen ; hy
 bedenkt ſoo al wat waarachtig iſ / al wat eerlyk iſ / al
 wat rechtvaardig iſ / al wat reyn iſ / al wat lieffelyk iſ /
 al wat wel luyd / dat hy het ook doet / wetende dat dit iſ
 de weg / om die brede Gods te heben / die alle verſtand
 te boven gaat / om ſijn hert en ſinneu te bewaaren door
 Chriſtus Jeſus.

Hy die een wandel in den Hemel heeft / kan niet on-
 breeken een zoet musyk in zijn eigen ziel : hoe zoet moe-
 het silpen van zoo een vogel zijn / zingende in den bo-
 sem / als 't getuygenis van zijn Conscientie / dat hy
 in eenvoudigheid en godlijke oprechtheid / niet i-
 vleeschlijke wijsheid / maar door de genade Gods (
 merkt / hoe de kroon van zijn roem en blijdschap is o-
 't hooft der genade geselt) zijn wandel in de werelt
 heeft? en dan als hy zijn geslachte dus gedient heeft na-
 den wille Gods / hebbende het zijn werk gemaakt / als
 een die der godlijke natuur deelachtig is / d'ene ge-
 nadetot d'andere te doen / zoo gaat hy in zijn haven (
 heerlijk landen / waar God gesien word / en de heer-
 lijheid woont! met een ruime Zee en een Dooz-wind:
 want zegt de Hepligen Geest / U sal rykelyk toegevoeg
 worden den ingang in het eeuwig Koninkryk onses Hee-
 ren ende Saligmakers Jesu Christi. Daar de mensch
 wiens werk het niet geweest is / zoo te wandelen / dat hy
 de leere van God de Saligmaker in alles mocht vercie-
 ren / en in zijnen weg het woord des levens voorhouden /
 menigmaal sterft in het duyster / om dat hy niet en wan-
 delde / als het betaamde gelijk een kind des lichts ; en hoe-
 wel die God / wiens gaven en roeping onberouwelyk
 zijn / hem mocht behouden / zoo mach nogtans zijn eere
 bereyffchen / dat hy van hem het getuygenis des Geests
 onthoude / 't welk is dooz water / en hem of andere
 noyt / terwyl hy in de werelt is / daar van laat weten ;
 ja niet alleen dat / maar hy mach van het toneel gaan
 met schyk / en gaan upt dit leven onder de Verschrak-
 king Gods : want hoewel de Geest Gods / zijnde de Geest
 der waarheid / nooyt het woord / dat upt zijn mond is ge-
 gaan / zal veranderen ; en hebbende eens gesegt / gy zijt
 een zoon / en in een staat der genade / noyt weder zal zeg-
 gen / gy zijt geen zoon / en nu genade is geen genade ;
 nochtans wanneer zijn Conscientie ontwaakt / en zijn
 schuld verzwaaert / upt 't geen hy te vooren geholpen is te
 doen / en zy hem steekt / tot dat hy brult van wegen de on-
 gerustheid van zijn hert / en alle zijn blyken van den hemel
 393

n 300 beklad / hoewel niet uytgewischt / dat 'er niet
ie leesbaare letter in is / dan kan hy niet seggen / want
er hy nu syn spraak zal verliezen / dat hy een teken ten
ede heeft ; en in deze mist kan de oprechtheid en daad-
heid van het geheel niet alleen in twyffel getrokken /
maar geloochent worden ; Den Geest / zeg ik / hoewel
p eens hebbende het goede werk gewoicht / en de ziel uyt
n staat van dienstbaarheid over gebracht in een staat
an heerlijke vyfheid / noopt wederom zijn eygen werk
il loochenen / zoo mach hy nochtans stil daar by staan /
n niets zeggen / en sien den armen mensch (dien hy des
et tegenstaande wil behouden / als tot een rechtvaardig-
e straffe voor zijn lossigheid / op dat alle die het hoo-
en of sien / mogen leeren voorzigtiger te wandelen /
n sich te wachten van den Geest te bedrogen / waar
voor zy versegelt zijn) den adem geven onder dese
angigheden / verschrikkingen / en ziel-verdeplende vree-
en / waar mede hy vervult en overstelpt was on-
der de eerste werkingen van den geest der dienstbaar-
heid.

Maar benevens deze / is 'er een kleyn lieffelijke studeel
en kleyn getal / die door genade barmhertigheid krijgen/
om te wandelen / als haatende het kleed , dat met het
leesch bevekt is ; zy maaken van de Religie haar werk.
Het is haar eenige besigheid / sich te houden van alle
schyn des quaats , en sich te oefenen tot godsaligheyd ;
door de omsichtigheid van haar wandel is het blykelyk /
datse op haar wacht staan / en datse het haar werk maa-
ken / niet alleen haar hert te bewaren / met alle bewaa-
ring / maar sich zoo te bewaaren / in haar omgang in de
wereld / in het midden van een hoop strikken / en in een
drang van versoekingē / dat den boosen haar niet en vat-
tet ; zy dragen sich / als wetende / dat de Satan / die om-
gaat / soekende / wien hy mogt versinden / haar lagen legt/
en op alle voordeelen tegen haar oppast / en daarom als niet
onbewust van zijn gedachten / zoo betrachten zy nuchter-
heid en wakkerheid / op datse niet door een sozzeloose on-
vorsichtigheid mogen verstrikt worden / en aan hem

't voordeel geven / 't werk hy zoekt / en zy 300 het mark van zijn zwarte hand dragen ; Ja sommige van dese voldoen sich niet / dat se sich alleen als beschermers dragen maar op eenige ongemeene tijden worden zy geholpen tot 300 een heldachtige / Hemelsche en Christelijke wederstand / dat se de Satan doen voor haar vlieden ; en als zy door al die haar sterkt tot den strijd (en die eindelijk eens voor al den Satan onder haar voeten sal vertreden / en maaken / dat de zwakste kreupels / die oopt haar naiten aan den Kapiteyn der saligheid opgaven / haar zwakke voeten / als meer dan overwinners / sullen zetten op den nek van den grooten rooden draak / en van zijn nek tot zijn eeuwige beschaaming opklimmen op haar triumph-koets / en ontfangen de Kroon der Overwinners / sich gequieten hebben als de goede krijgsknechten Jesu Christi , niet alleen in de slagen van dien zielvband af te keeren / maar ook in het Swaerd des Geestes / en den Schild des Geloofs soo te zwaapen in den strijd ; dat se de vband / die de hand uytstreckte om haar te slaan / doen een stomp intrekken ; dan vervolgen zy haar overwinnig / expres om de Kroon op de Kapiteyns hoofd te setten / doo? wiens kracht zy die alleen gewonnen hebben.

Maar helaas selfs onder dit uytgeleesen getal / die ernstiger ziele en eenboudige dienstknechten Gods / hoe wepnige leggen de sterkte en hulp / welke haar vergunt word / en waar doo? zy mochten sterk worden tot den arbeid van de Religie / recht aan / gelijk zy behoo?den en moesten? Hoe veele van dien wepnige najaagers van de heyligheid / beweegen sich slappelijk / en vorderen wepnig? **Sy** kunnen de natchting van Heyligheid niet overgeven (dewijl haar heet en haar wegen bupen alle wederkeeren verbonden zijn) maar hoe herteloos en handeloo? zijn zy aan haar werk? zy heffen aan de pligt / en zy vermoepen sich in Gods wegen / sonder eenig succes te sien / of het soete van zyn dienst te onderbinden ; haar vorderen blijkt gansch niet / 't welk gelijk het haar sonde is / ook vergeselt is met schande en droeffenis ; ja zy dragen sich soo moedeloos

de plicht / als of 't Euangelium tichelfteenen eyschte
 onder siroo te geven / daar zy / indien zy de rechte weg in-
 gingen / mochten wandelen sonder moede te worden; selfs
 de beswijkende en die geen kracht hebben / so zy wisten / en
 beleert hadden / hoe haar hulp by hem te halen / die mach-
 tig is / alwaar God die gelegd heeft / soudens haar sterkte
 gegroeft vinden / tot een-te-boven komen van alle zwa-
 righeden / en een onderbinden van een zoete lichtigheid
 in de wegen Gods / zoo dat in plaats van over haar plicht
 te suchten en te sitten / van welke plicht zy menigmaal
 gebonden worden als van een vband / en in plaats van
 onder een hand verzwakende moedeloosheid te verslun-
 ken / zy mochten singen in de soete vermaakelijke en effe-
 nie wegen der heylighcyd ; zy mochten zijn insettingen
 gesongen hebben gemaakt in 't hups haarer vzeemdelin-
 lichap / en bequaam zijn / om upt eygen ervarentheid het
 te seggen / en te verzegelen / dat zyn jok lieffelyk en zyn
 last licht is.

Nu op dat de gene / die min teder zijn / in welke de wor-
 tel der sake is / overredet en opgewekt mogen worden tot
 een blinkenden ernst / tot het verciere van die Heere
 Gods des Saligmakers / welke zy belijden ; En op dat
 zy verwakert en geholpen mogen worden / welker zielen
 niet alleen tot de wege des Heeren genegen zijn / maar
 ook eenige hebbijke overbupping hebben ten Hemel / en 't
 is haar last dat haar geheele koets geen blijk geeft van een
 wandel in den Hemel. Ten eynde / seg ik / datse beyde niet
 alleen mochten overredet worden / om te staan na meer ge-
 lykformigheyd met het hooft / wiens leden zy zyn / en een
 wandel mochten hebben / gelyk den Euangelio waarlyk
 betaamt / maar ook door de genade mochten bekomen een
 gezegende lichtigheid / in te gaan van kracht tot kracht /
 en krachtig te worden in den Heere / ende in de sterkte
 syner macht / zoo word dit tegenwoordig Tractaat u ter
 hand gestelt / waar in den Autheur met een sonderlinge
 duydelykheid en klaarheid / niet alleen voor u oog siet
 die gezegende Son der gerechticheit ; als schynende in zyn
 Euangelium met een middags-glaas / tot bestraling van
 de

de verdupsterde ziel met de straaLEN van syn heerlyk licht en te gelyk hem voorhouden als de alleen levendige Fonteyn en oversiroomende Spring-ader van alre geestelyk leven en sterkte; Maar hy heeft u en my geleert / hoe hem te gebruiken / in wien de volhêyt der Godheyd lichamelyk woont, in alle de verschepte stappen van duysternis of swarigheid / die mochten voorkomen / om ons te beletten in onsen koets van Christelykheid / soo dat wy mogen bebinden / dat ons een volmaaktheid en genoegsaamheid van kragt mede gedeelt word. Die gezegende Verhevene Weg, genoemt de Heylige Weg, wort hier in soo klaar gemaakt / dat selfs de dwaalen daar in niet sulden dwaalen: want het toont / hoe aan God de hand te geven als een Lydgeman / aan Iesus Christus die gezegende Heyder / die de blinde brengt door eenen weg, dien sy niet en kennen, en haar leyd op paden, dien sy niet gekent hebben, die de duysternis voor haar ten lichte maakt, en het kromme recht; En de schyn-rouwe en harde wegen van godsaligheid / worden ontdekt / soo licht en soet te zyn / dat de kreupelen kunnen springen als een hert; van wegen de leven gebende inbloed / en de tongeder stomme mistroostige Christen kan singen onder die genadige ondersteuningen / en seggen / Waarlyk zyn wegen zyn wegen van lieflykheyd.

Daar zyn maar dry dingen, die de Kerk een zware last maaken; Eerst, de blindheid des gemoeds; en hier word hy geleert / gebruikt te maaken van die oogen zelf, waar door de oogen der blinden sullen uyt de donkerheyd en uyt de duysternis sien: Hy die te vooren dwaalde in den Geest / kan / door het Licht in dese bladen aangetoont / een uytnemende schoonheid sien in de wegen Gods. Ten anderen, door de afkeerigheid en onwillikheid in 't gemoed / waar door men tegen 't soete en lieffelyke joch van syn geboden achter-uyt slaat als zwaar: Om dit te weeten / en op dat gy mocht onder zyn gewillig volk zyn / soo hebt gy hier Christus u voorgehouden in zyn overwinnende schoonheid / zyn bantere van liefde over zielen oprechtende / soo dat gy op hem niet kunt sien / als soo voor-
ge-

estelt / of het geloofsal u w halſ buigen / om ſijn jok
 p te nemen / dewijl het ſiet / dat dit jok met de liefde
 Chriſti vereenigt iſ / en deſe liefde in het hert upt-geſtoort
 ſinde / ſal u dwingen / om het jok te dragen. **O** ! het
 moet een licht jok zijn / dewijl het iſ liefde / tedere
 liefde / die het oplegt ; en het moet licht en vermaaklijk
 ſijn voor den drager / dewijl het de natuur der liefde iſ /
 te denken dat de grootſte zwaarigheden licht zijn / indien
 men daar door een blijſ kan geven van de daadlykheid
 der liefde aan de betuinde Party : Nu indien Chriſtus de
 grootſte laſt licht rekenende / ſelfs dat gene / 't welk door
 ſijn gewicht hem die woorden aſparſte / Nu is myn ziel
 ontroert &c. om de ziele te overreden van de daadlykheid
 en rphdom van ſijn liefde tot haar ; ſoo en kan de ziel niet
 zwaar achten / 't welk hy oplegt / aangeſien hy het draa-
 gen van dien ſal uptleggen voor een blijſ van haar liefde
 tot hem ; geen van ſijn geboden kan nu zwaar zyn voor
 dien menſch ; aangeſien hy geſegt heeft / Dit is de liefde
 Gods , dat gy ſijn geboden bewaart. Nu iſ 'er een volbaar-
 digheid des gemoeds / om alles te doen / ſonder twiſt-
 edening en tegenspreken ; gelyk de liefde geen leeuw in
 haar weg kent / ſoo iſ ſy geen knorrende diſputant ; als
 deſe vraag word op-geloſt / Heere wat wilt gy dat ik doen
 ſal ? dan heeft de liefde geen vraagen meer ; haar groot-
 ſte zwaarigheid iſ op-geloſt. Maar Ter derden , als de
 geest willig iſ / ſoo blijft 'er noch veel zwakheden ; de
 liefde in het hert ontfteeken / overwint het gemoed tot
 een voeging met ſijn wil , en tot een wel-geballen in
 ſijn geboden ; maar haar grootſte kracht iſ menigmaal /
 om te weenen over een verdoorde hand : Nu op dat uwe
 handen / die nedervallen / ſterk mochten gemaakt wor-
 den / tot den arbeyd / en gy met kracht omgozd moogt
 worden / en hebben genade voor genade / ja alle genade /
 om u te doen overvloedig zijn tot allen goeden woorden
 en werke : ſod leyd u den Auteur op tot de volle Fon-
 teyn van alle Euangelische bequaamheid en ſterkte /
 en het leert u / hoe Jeſu Chriſtus te gebruyken / als uwe
 Eigenoegſaame / om alle uwe werken in u en voor u te
 wer-

werken. Neemt van moed voor u selven / als uw ste-
 op de plicht u mogt doen wanhoopen aan de verrichting
 soo heft uw oogen op tot hem / die u hier voorgesteld wor-
 fiet uit / tot dat peder nieuw opstien / licht en leven na-
 binnen brenge / en u bequaam maake / om een nieuw
 sprong voor u te doen / in de sterkte zijner macht. Hy
 was maar een boose Dienstknecht / die seide / Ik we-
 gy zyt een hart Meester; Neen / 't is valsch. Die heili-
 ghe / welke rust brengt / moet een lichte heilghe zyn
 en waarlijk soodanig is de Evangelische heilgheid
 niet alleen in opzicht van datse is de bevynding der ziel
 van de smoodste slavernye / maar in opzicht van dat hy
 die uw Meester is / van 't zijne wil gedient zyn / uw ver-
 leende toebrenghingen van hulp tot alle gebodene plichten
 zyn volle maat / opgehoopt / geschuddet / en overloo-
 pende : en hoewel hy die veel heeft / niet over heeft / soo en
 heeft hy / die wepnig heeft / geen gebrek ; want hy is over-
 bloedig ontrent ons in alle wijsheyd. Ik seg dan weder-
 om tot uw / neemt moed / laat uw handen niet slap wor-
 den / ondernemeint niets 't welk gy wel of lichtelyk wildet
 gedaan hebben / in uw epgene kracht ; maar hoe zwaar
 de plicht ook mach zyn / treed 'er toe / als geen vertrou-
 wen hebbende in het vleesch / maar met een oog op uw
 schat / op dat ryke Magazyn van alle bequaamheden /
 en het sal niet u weesen / gelyk het was met de Priesters /
 door welke de Jordaan achterwaarts vloot / soo ras als
 haar voet aan de kant quam ; God zal uw zwaarig-
 heden doen verdryven ; en sal door de invloeden van de
 Geest der kracht / en der sterkte van Jesus / van wel-
 ke gy afhangt / u soo versierken / dat uw plicht tot ver-
 wondering sal licht worden / en tot een vermaak van uw
 ziel zyn.

Maar ik heb de rechte paalen van een brief te blypen ge-
 gaan ; bid om de continuatie van het leven van den Au-
 theur / die door zyn genadige werken / voor Christus me-
 nigmaal na-by de dood is geweest / niet ontziende zyn ei-
 gen leven / ook 't gebrek van andere menschen dienst te
 verbullen / ten gode van Gods Rijk. En laat hem ge-
 troost

moest worden voor dit deel van zijn arbeid / onder-
 noemen ten goeden van uw ziel / door te hooren dat
 het tot uw voordeel gebruikt / waar toe het soo
 is ingestelt. En te gelijk bid ik om uwe vierige
 ernstige voorbedding / en om genade / en meer gena-
 de voor hem / die is

Uw gringse toewenscher van uwe ziels goed,
 en uwe Dienst-knecht om Christi wil,

ROBERT MACWARD.

12-10-1880
The undersigned, of the County of ... State of ...
do hereby certify that the within and foregoing is a true and correct
copy of the original of the same as the same appears from the
records of the County of ... State of ...
Witness my hand and seal of office at the City of ... State of ...
this 12th day of October 1880.

JOHN J. ...
County Clerk

ROBERT MACGOWAN

CHAS.

CHRISTUS

De

Hoop der Heerlykheyd

In de

GELOOVIGEN:

aangewesen in ettelyke *Predikationen*, in
 't *Engels* gedaan door

Mr. JOHANNES BROWN.

En vertaalt door

JACOBUS KOELMAN.

COL. I. VERS 27.

Christus in u de Hoop der Heerlykheyd:

Te AMSTERDAM,

By ADRIANUS en JOHANNES DOUGL.

Boekverkoopers / 1734.

CHRISTUS

Hoop der Heerlykheid

DELOOZEN:

geen te enge, te wijl, in
de geest der

JOHANNES BROWN

de geest der

JOHANNES BROWN

de geest der

de geest der

IN AMSTERDAM
VAN DER BEEK
DE GEEST DER

C H R I S T U S

De Hoop der Heerlijkheyd in de
G E L O O V I G E.

COLOSS. 1. VERS 27.

Aan wien God heeft willen bekend maken, welke daar zy de Rijkdom der Heerlijkheyd deser verborgentheyd onder de Heydenen, welke is Christus in u (of onder u) de Hoope der Heerlijkheyd.

DEn Apostel / hebbende gewach gemaakt van het Euangelium / waar van hy een Dienaar was geworden / kan volgens sijn ordinaire gewoonte dat niet ras overgaan : maar gelijk hy dat rekende sijn heerlijkheid / gebruikt te worden in die heerlijke Gesand-
schap / van het Euangelium te preeken aan ver-
loozne sondaars / Rom. 1: 16 1 Tim. 1: 12. soo valt hy by alle gelegentheden aan het prysen van die edele Ambassade : en derhalven hebbende gewaagt van het Euangelium / vers 23, 25 soo moet hy / eer hy voortgaat / en in dit en in het voorgaande vers / eenige opstijtelen daar van geven / om het aan alle te lieflijker en aangenamer te maken. Het geen hy daar van zegt in dit 27. vers kan gebracht worden tot dese wepnige hoofdstukken. Dat het een verborgentheid is / en niet soo licht van een peder te bevatten 2. Dat het een enkele vrucht van vrye genade en van 't welbehagen Gods is / dat dese verborgentheid quam geopenbaart en bekend gemaakt te worden. 3. Dat wat upterlyke overbaring daar van ook gemaakt word aan alle die binnen de sichtebare Kerk zyn / het selve nochtans op
C c 2

een bysondere wyse word geopenbaart aande Heylige
 4. Dat dit een verborgentheid is / die Heerlijkhepd in
 sich heeft. 5. Dat de Heerlijkhepd van dese verborgent-
 hepd niet gemien is : daar is hier een Rijkdom der Heer-
 lijkhed. 6. Dat dit alles nu geopenbaart was aan de
 Heydenen. 7. Dat de quintessentie / 't pit / of den Rijk-
 dom der Heerlijkheid van dese verborgentheid / ofte
 desselfs eynd en oogwit / is Christus in haar, de Hoop
 der Heerlijkheyd.

Het gene wy over dit Vers te seggen hebben / sullen
 wy tot dese hoofdstukken brengen :

Eerst Daar staat een Heerlijkheid te komen / waar
 van sommige sullen Oelgenooten zijn.

Ten tweeden Daar is een Hoop van dese Heerlijk-
 hepd / die men ook hier hebben kan.

Ten derden De sekerste grond / en het onseylbaarste
 teken van dese hoop / is Christus in de ziel / woonende
 en werkende aldaar.

Ten vierden. Hier legt een kort summier van alle de
 Rijkdommen van de Heerlijkheid van de verborgent-
 hepd des Evangeliums / Christus in ons, de Hoop der
 Heerlijkheyd.

Wat het eerste Hoofdstuk belangt ; wy sien daar is
 een Heerlijkheid / waar van de Geloovigen hier een hoop
 hebben / en in verwachting waar van sy moeten leven.
 Dit stelt de Schriftuur over al voor / als dat geene /
 't welk de waare kinderen Gods hebben te gemoet te
 sien ; en door welkers aanmerking sy ondersteunt en ge-
 troost worden tegen al / dat haar in een boose wereld
 kan ontmoeten. Maar wie kan seggen / wat dese Heer-
 lijkhed sy ? aangesien /

1. Het noch niet en blijkt / wat wy zyn sullen.
 1 Joh. 3: 2. al word er veel van gesproken in de
 Schrift / soo word het toch niet gesien ; 't is noch een
 ongesiene Heerlijkheid / verborgen noch voor de
 oogen der genen / die ongetwijffelt deselve genieten
 sullen.

2. Het word een Heerlijkheid genoemd / die noch staat
 geopenbaart te worden / 1 Petr. 5: 1. En ik ben deel
 ach-

chtig der heerlykheid, die geopenbaert, sal werden. En danneer sal der openbaring wesen? dan / wanneer Christi Heerlykheyd sal geopenbaert worden, dan sullen alle Gelooibge sich verblyden en verheugen. 1 Petr. 4: 3. Als Christus, die ons Leven is, sal geopenbaert worden, dan sult gy lieden ook (seggt den Apostel tot dese selve Colossensen 3. cap. vers 4) met hem in Heerlykheyd geopenbaert worden.

3. Het is een Heerlykheid / die in ons sal geopenbaert worden / Rom. 8. 18. en soo moet het nu een ongezene en voortreflijke Heerlykheid wesen / niet een uytwendige vertooning / en gelezende glans / maar een inwendige Heerlykheid / en die in ons sal geopenbaert worden.

4. Het is sulcken Heerlykheid / die noopt ooge gesien / noopt oore gehooft en heeft / noch het is in 't hert des menschen niet gekomen / om het te begrijpen / wat dese voorsz. verheyde Heerlykheid is. Jes. 64: 4. 1 Cor. 2: 9. Indien eenig sterfelyk mensche het met woorden konde uytzeggen / ja indien eenigh geschapen verstand het konde bevatten / of ten vollen verstaan / wat het is; het ware naar weynig waardig. Laat het noogst vliegende verstand / dat 'er is / sich vestigen op de hoogste Heerlykheid / die hy kan inbeelden; laat andere na hem komen / ende laat haar hoogste inbeelding daar by voegen; en laat dit geschaan worden / tot 'er geen menschen meer over blyven / om 'er yet by te voegen; al gingen wy ons inbeelden / dat het geheele sammier van haar vereenigde bevattingen / werd in eene masse gesmolten / ofte tot eene volle bevatting gebracht / soo soude het toch verre / ja seer verre te noot schieten / by die verborgene Heerlykheid / die geopenbaert sal worden / die noopt in 's menschen hert is gekomen / om te bevatten. Hoe kunnen wy 'er dan van spreken? Sp is onbegrijpelyk grooter / dan wy ons kunnen inbeelden: nochtans laat ons eenige Schriftuurlyke uytdrukkingen omtrent dese Heerlykheid beschouwen.

Voor eerst. Somtyds word sy voorgesteld onder de naam van een Koningryk, en van een Koningryk gegeven van de Vader, Luc 12: 32. een Koningryk van

Christus berordneert / Luc. 22: 29. en een Koningryk, waar toe wy bewaart worden / 2 Tim 4: 18. En wat grooter Heerlykheid kunnen de menschen hier verwachten / dan Koningen / en Erfgenamen van Koningryken te worden? Dit is een andere slag van een Koningryk / een Koningryk van Heerlykheid / waarin niet en is / dan supbere onbervuilde Heerlykheid; alle de Onderdanen van dit Koningryk zijn heerlijk / alle haar oeffeningen heerlijk / al de lucht die sy inhalen / is heerlijkheid / al de spys daar sy op leven / is heerlijkheid / alle haar kleederen heerlijkheid / etc.

Ten anderen. Het word genoemd een Kroon / ende een Kroon der Heerlykheid / 1 Petr. 5: 4. Koningen hebben een hoog achting van haar Kroon / en van de Privilegien der selve / ende sullen alle middelen gebruiken / om selve te beschermen : nochtans Kroonen kunnen van haar hoofden vallen / ende haar Privilegien verdwynen / van wegen datse niet onrecht verkregen zijn. Maar dese Kroon is een Kroon van Gerechtigheid / 2 Tim. 4: 8 en een Kroon die onverderfelyk is / 1 Cor. 9: 25. Koningen met veele Kroonen kunnen komen te sterven / ende bukken sich neder tot het stof / soo wel als de bedelaers : maar dit is een Kroon des Levens / die wel bewaart van alle dood / ende van alle de voozloopers desselfs. Luc. 1: 12. Openb. 2: 10.

Ten derder. Sy worden geseyd te heerschen / dat is / daadelyk te besitten haar Koningryk, en te gemeten de Heerlykheyd van haar grootheid; Koningen hier kunnen Koningen niet de naam zijn / en niet meer / hebben de naam van Koningen / ende anders niet. Maar de Besitters van dese Heerlykheyd / zijn daadelyk in besitting van haar Koningryk van Heerlykheid; sy heerschen en dat niet alleen / maar sy heerschen met Christus : 2 Tim 2: 12 en dat vooz eeuwig en eeuwig / Openb. 22: 5. sy zitten met Christus op zyn Thoon / en hy sit met zyn Vader op zyn Thoon / Openb. 3: 21. en wie kan ontvengen de Heerlykheid / die in dese Heerlykheid is? Dat de Gelovige niet alleen souden sien Christi Heerlykheyd /

heid / Joh. 17: 24. maar dat sy ook daar in souden deel hebben met hem / dat sy als 't Hoofd / en sy als de Leden de selve Heerlykheid souden genieten ! hoe diep en onnaspeurlijk is dese Oceaen van Heerlykheid !

Ten vierden. Dese Heerlykheid word voorgesteld / onder de naam van een erffenis / om aan te wijzen 't onwifselbare recht / dat sy daar aan hebben door de Genade / en de sekere besitting / die sy daar van sullen hebben ter rechter tijd ; Het is een erfenis onder de geheyligde , Hand. 20: 32. en 26: 18, een Erve der Heyligen in het Licht, Col. 1: 12. een onverderfelyke, en onbevlekkelyke, en onverwelkelyke erfenis, die in de Hemelen voor haar bewaart word, 1 Petr. 1: 4, 5. Het word genoemd een eeuwige erffenis, Hebr. 9: 15. een erfenis in het Koninkryk Christi en Godes, Eph. 5: 5.

Daarenboven laat ons sien / belangende dese Heerlykheid / wat Toenamen de selve krijgt in de Schrift :

1. Sy word genoemd een Kroon der heerlykheyd, 1 Petr. 5: 4. ende een Kroon der heerlykheid / die niet en verwelkt. Dit is iets anders dan een Kroon van geele klep.

2. 't Is een eeuwige Heerlykheid, 2 Tim. 2: 10. 1 Petr. 5: 10. Dit is heerlykheid / die niet verwelkt ; sy en duurt niet voór een korten tijd des levens ; maar sy duurt alle de eeuwen van eyndeloose eeuwigheid.

3. Het is een Heerlykheyd, waar in de Heilige sullen verschynen met Christus, Col. 3: 4. Sy sal Christi Leverbeyd zyn / die Koning der heerlykheid is / en sy sal zyn haar Leverbeyd.

4. Sy is een vaste wichtige Heerlykheyd ; Daarom kan den Apostel / in dit uit te drukken / geen hyperbolees overklimmende manieren van spreken genoeg gebruiken / om dit voór stellen / 2 Cor 4: 17. 't Wordt genoemd een uytneemend eeuwig gewichte der Heerlykheyd ; maar 't oorspronkelyke woord is nadruklijker / als of wy het aldus souden uydrukken / door een hyperbole toegevoegt tot een hyperbole, d'eene-hooge uydrukking boven d'ander ; 't Is een eeuwig gewichte

van Heerlijkheid; **O** hoe wonderlijk! Een gewichte van Heerlykheid; wie kan dezelve wegen? Een eeuwig Gewicht, wanneer sal desselfs gewicht gewogen zijn? Ende een overklimmend eeuwig Gewichte! ja dat niet alleen maar een gantsche seer uytnemend en overklimmende gewichte van Heerlykheid.

5. Sy word genoemd de Heerlykheid van Iesus Christus / 2 Thess. 2: 14. want de Geloobige zijn geworden Mede-erfgenamen met hem / Rom. 8: 17. 't Is de Heerlykheid die hy verworven heeft / de Heerlykheid / waar van hy nu in besitting is; ende de Heerlykheid / die hy nu voor de sijne bereyd / Joh. 14: 3. De Heerlykheid / die hy van zijn Vader gekregen heeft / om die aan haar te geven / Jon. 17: 22.

6. Het is een Heerlykheid / die de Heyligen eygen is / Eph. 1: vers 18. Col. 1: vers 12. dewelke moeten bequaam gemaakt worden / om Deelgenooten daar van te zijn: Want buyten zyn de Honden, ende de Toovenaars, en de Hoereerders, ende de Doodslagers, ende de Afgodendienaars, ende een yegelijk die de leugen lief heeft, en doet. Openb. 22. 15. Geen Hoereerder ofte Onreyne, ofte Gierigaard, die een Afgoden dienaar is; heeft erffenis in het Koninkryke Christi en Gods, Eph. 5: vers 5. Daarom moeten de Erfgenamen van die Heerlykheid daar toe bereyd worden / Rom. 9: 23. **Diet** Openb. 21: vers 27.

7. Het is een Heerlykheid / daar geen lijden tegen op te wegen / veel min te overwegen is; het moet daar mede niet eens in een weegschaal gelegd of vergaeleken worden: Rom. 8: 18. Want ik houde het daar voor, segt den Apostel / dat het lyden deses tegenwoordigen tyds niet en is te waardeeren tegens de Heerlykheid, die aan ons sal geopenbaart worden. Onse verdrukkingen hier / zijn maar licht / en voor een oogenblik; hoe kunnen sy dan eens vergaeleken worden met die Heerlykheid / in opzicht van gewichte / dewyl sy is / op een oerwinnende wyse / gantsch seer uytneemende wicchtig? en hoe kunnen sy daar mede vergaeleken wor-

worden in opzicht van duuring / daar sy eeuwig is?
 Wat vergelyking tusschen een oogenblik ende de eeuwig-
 heid? niet soo veel / als tusschen het tiende deel van een
 proppeel waters / ende de geheele Oceaan.

Het is een Heerlykheid die Ziel en Lichaam raakt ;
 selfs die aardsche klompen vleesch / onse Lichaamen /
 sullen opgewekt worden in heerlykheid / 1 Cor. 15: 43.
 en Jesus Christus sal onse slechte Lichaamen verande-
 ren , op dat sy lijnen heerlyken Lichame gelijkformig
 worden Phil. 3: 21.

Maar soo gy nu vraagt / wat dese Heerlykheid
 is? Wy moeten belijden / dat wy dese vraag niet
 kunnen beantwoorden. Het is verre / ja seer verre
 boven onse bevatting ; noopt quam het noch in 's men-
 schen hert / om dat te begrijpen ; wat kunnen wy
 daar van spreken? O dat wy het geloof daar van in ons
 herte gevestigd hadden! Wy kunnen u beter seggen/
 wat dese Heerlykheid niet is / dan wat sy is. Laat
 ons dan sien / waar van dese Heerlykheid een Geloovige
 bebrjyd.

Eerst. De Heerlykheid sal dan een geloovige Ziel
 ten vollen vry maaken / van alle benauwtheid / droef-
 heid / suchten / pijnen / toymenten / smerten / siekten /
 ende de Dood ; Daar is geen Dood in de heerlykheid ;
 want sy is sonder eynde ; 't gewichte van dese heerlyk-
 heid is soo soet en voldoende / dat de ziel / die daar onder
 staat) niet anders kan dan blijde zijn / ende alle geklag
 en wee vergeeten ; geen suchten is 'er onder de heerlyk-
 heit: want hoewel sy zeer uytneemende wichtig is /
 soo draagt sy doch haar zelve / ende de ziele daar toe ;
 Ende de Vrygekochte des Heeren sullen wederkeeren ,
 ende tot Zion komen met gejuych , ende eeuwige blyd-
 schap sal op haar hoofs welen , vroelykheid en blyd-
 schap zullen sy verkrygen ; maar droeffenis en suchting
 zullen wech-vlieden , Jes. 35: vers 10. In 't boven-
 Zion / in die plaats der Heerlykheid / kan geen gekerm
 gehoozt worden / Jes. 51: vers. 11. De Heerlykheid
 sal niet toelaaten / dat 'er selfs maar een eenige traan op
 alle de aangesichten van de Inwoonders desselfs is?

Want de Heere God sal de traanen van alle aangesichter afwasschen, Jes. 25: 8. Openb. 7: 17, en Openb. 21: 21. d'Inwoonders van dat Land sullen niet zeggen / **Ih**ben siek / Jes. 33: 24.

Ten tweeden. De Heerlykheid sal den Geloobigen bezyden van alle oorzaak van droefheid en treuring: geen onderdrukker of verbolger sal daar leven; geen droefbig spektakel sal daar gesien worden; geen ongelijk sal daar van yemands handen geleden worden; geen branden van de hitte van de Son sal daar zijn; De son en sal op haar niet vallen, noch eenige hitte, Openb. 7: 16, Jes. 49: 10.

Ten derden. De Heerlykheid sal de geloobige bezyden van alle sonde / dewelke al de moeijelijkheid veroorzaakt / welke wy hier ontmoeten. De sonde komt niet binnen de paalen van 't nieuwe land der Heerlykheid; De verbodenthed mag een hint Gods volgen ende hem quellen / selfs tot aan de poorte der Heerlykheid: maar daar moet zy hem verlaten / om hem noyt meer te naderen: want hy zal daar in staat zijn / om te roepen / Overwinning / overwinning! O Dood! waar is uw prikkel? O Graf! waar is uw overwinning? de prikkel des Doods is de sonde / en de sonde sal daar niet verschijnen.

Ten vierden. De Heerlykheid zal den geloobigen bystellen van alle versoeking tot sonde / of van buiten / of van binnen; Geen Duyvel of instrument des Duyvels zal daar wezen / om ons daar tot sonde aan te zetten / en te versoeken; geen inwendige opwekkingen der verbodentheden sullen 'er zyn; geen voorwerp voor onse sinnen / om ons af te trekken: geen begeerlykheid der oogten / noch begeerlykheid des vleeschs / noch trotsheid des levens zal daar zyn; de Heerlykheid stelt den mensch buiten den reik van alle die geestelijke vyanden; daar zijn zy als overwinners boven de wereld: en aldaar zal de Satan niet alle zyne instrumenten voor eeuwig / onder de voeten gebonden worden / en zy sullen niet meer opstaan.

Ten vyfden. De Heerlykheid sal ons bezyden van alle die quelaachtige becommuringen / en pijnlykheden / die

te wy hiet onderworpen zyn / als hongen / dorst / koue / verinoeptheid / en diergelyke. Den arbejds man al niet meer zweeten ; den lastdrager sal niet meer roeven / Och myn rug ! den armen Mensch sal niet meer looven om brood voor zyn Huysgesin ; hy sal niet meer Zee en Land om-reysen / om de kost te winnen / om te hebben een beete brood in de mond / en een kleed om hem te dekken. Sy en sullen niet meer hongeren , noch en sullen niet meer dorsten ; en waarom ? Want het Lam , dat in 't midden des Troons is ; salse weyden , ende sal haar tot een Leydsmans zyn totlevende Fonteynen der wateren. Openb. 7: 16, 17.

Ten sesden. De heerlykheid sal haar verlossen van alle duysternis van oordeel ontrent haar plicht / van alle twyffelingen en bekommernheden ontrent haar eygen staat en gelegenheid / en van alle breefe / dat haar staat niet goed mocht weesen / ofte dat zy zullen afvallen / en diergelyk ; de Heerlykheid is licht en son-
 ver licht / en aldaar is geen duysternis ; 't licht dat aldaar is / verdonkert de Son : want die Stad der Heerlykheid behoeft de Son of de Maan niet , dat sy in de selve soude schynen : want de Heerlykheyd Gods heeftse verlicht , en het Lam is haar keerse , Openb. 21: 23. Aldaar schynt de Bruid : want haar licht is gekomen , ende Heerlykheyd des Heeren is over haar opgegaan , Jer. 60: 1, 2.

Ten sevenden. De Heerlykheid sal den geloovigen hebyden van alle die droevige / en hertquellende Eclipsen / en onderscheppingen van de stralen van Gods liefde en gunste : wolken komen nutussen Gods aangesicht en de arme Ziel / en veele jaloersheden ontstaan 'er ; brees en schriek / en somtyds daadelpke / en somtyds gemeynde verlaatingen quellen den geloovigen / en werpen hem in een koorts / veranderingen / en oorlog zyn op hem / zoo dat hy aan God denkt en aan de dagen van ouds / en hy word ontfelt : maar geen verlaatingen zyn 'er in de heerlykheid / geen wolken / geen nacht is aldaar. Openb. 21: 25 haar Son sal noopt ondergaan / noch opt eclipseren. Sp sullen in 't licht van zyn aangezicht

sicht woonen / en indynken geduuriglyk de uytbloesingen der Heerlykheid van de onmeetelyke en eeuwiglevende Fonteyne der Heerlykheyd / sonder de minste onderlaating ; zy zullen geduuriglyk leggen in Gods schoot.

Ten achten. De heerlykheid zal den geloovigen verlossen van zyn doofigheid / sleurdiens / sinken onder den last der plichten / beswphen door moedeloosheid / vertragen in de wegen des Heeren / en alle sulke geestelyke Ziel-qualen. Zy sullen hem daer dieven nacht en dag / sonder moede te woorden ofte te beswphen / Openb. 7: 15. Alle die in Heerlykheid komen te landen / die vernieuwen haar sterkte , ende vliegen op met vleugelen als Arenden ; sy loopen , ende worden niet moede ; sy wandelen , ende worden niet mat. Jef. 40: 31. Daar sal dat Woord verbult zyn / Zach. 12: 8. Die onder haar struykelen soude , sal weesen als David ; en 't Huys Davids sal zyn als Goden , als den Engel des Heeren voor haar aangesicht.

Alsdus hebben wy petſ getoont van die negative Gelukſaligheid (mach ik het soo noemen) de welke de Heerlykheit uytleeft. Maar indien men vraagt wat het stelliglyk is ? zoo verliesen wy ons selven / niet zynde in staat om die vraag te beantwoorden : nochtans gebruikte de Schrift eenige uytdrukkingen / waar door wy mogen komen petſ van dat Leven der Heerlykheid te verstaan / hoewel veele van de selve ontleent zyn van sulke genietingen en oeffeningen / die aangenaam ende vermaaklyk voor ons hier zyn. Wy sullen alleen eenige van dese bysonderheden ophaalen : Als.

Voor eerst. Het is een leven van groote vreugde en blydschap. Blydschap en Blydschap sullen zy verkrugen / Jef. 35: 10. en Jef. 51: 8. Nu dese vreugde is groot ; het zal zyn een onuitsprekelyke heerlyke vreugde / 1 Pet. 1: 8. want dan sullen zy hem sien ; aangestien van de blydschap / die zy nu hebben / wanneer zy hem liefhebben / hoewel niet en sien / en gelooven nu een ongestane Jesus / is onuitsprekelyk en vol heerlykheid ; hoe veel meer zal zy onuitsprekelyk zyn / en hoe veel voller van heerlykheid

Id moet sy wel weesen / als sy hem sullen sien en om-
 lisen / dien haar Ziele lief heeft / en dien sy nu alleen
 nieten door geloove. het is geestelike vreugde / en
 vreeschap des H. Geestes / selfs in haar beginsel hier /
 Rom. 14: 17. het is hier een vrucht van de Geest /
 Gal. 5: 22. het is een opnemende groote vreugde /
 Petr. 4: 13. Op dat gy ook in de openbaring sijner
 heerlijkheid u mocht verblijden en verheugen ; het
 is een eeuwige vreugde. Jes. 35: 10. Jes. 51: 11.
 Als de beginsels hier / gaan verre boven de hoog-
 ste vreugde der Godloose / Psal. 4: 7. het is een
 onsondere vreugde / de vreugde van sijn erfdeel /
 Psal. 106: 5. hier is volheid van vreugde / Psal.
 6: 11.

Ten tweeden. Het is een leven van klaar gesichte.
 Daar kennen wy niet meer ten deele / maar kennengelyk
 op gekent zyn / 1 Cor. 13: 12. nu sien wy donkerlyk in
 en Spiegel ; maar daar sullen wy sien van aangesicht
 tot aangesicht / 1 Cor. 13: 12. en sullen hem sien / ge-
 lyk hy is / 1 Joh. 3: 2. In het licht der Heerlykheid
 is geen duysternis / als de Ziele eens komt in te treden in
 de Landpaalen der heerlijkheid / soo is haar verstand
 bevrijd van alle nevel / mist / wolkenen onvolmaakthe-
 den ; en 't is verheven tot een hooger bereyking / en
 capaciteit / om te ontfangen de uitvloeyingen des
 lichts / die geduurig sullen vloeyen uit dat Fonteyn-licht /
 dewelke bewoont een ontoegankelijk Licht / 1 Tim. 6:
 6. Niet dat de Ziel in staat sal wesen / om Gods Weesen
 selfs te sien ; want niemant heeft hem gesien / noch kan
 hem sien / 1 Tim. 1: 16. hy blijft steeds de onzienlyke
 God / en de geloovige blijft een eyndig Schepsel / en
 soo onvatbaar om het Weesen Gods te sien / 't welk on-
 eyndig en onzichtbaar is. Maar sy sullen toegelaaten
 worden tot sulken nabijheid / en genieten sulke onmidd-
 elike openbaringen en stralende uitvloeyingen van de Font-
 eyn der Heerlykheid / dat het sal weesen als een sien van
 hem / van aangesicht tot aangesicht / ende een kennen van
 hem / gelyk wy gekent zyn / in vergelyking van 't gene
 hier verkegen is. Gewis ons verstand hoe verdaar het
 ook

ook mocht zyn / sal aldaar ten vollen versadigt worden / en dat is genoeg / en kan ons voldoen.

Ten derden. De Heerlykheyd is een wonderly kachtdaadig gedaante veranderende saak : want daer staat 1 Joh. 3: 2. wy zullen hem gelijk zijn, dat is Jesus Christus gelijk (van wien de Apostel aldaar spreekt) want wy sullen hem sien gelijk hy is. De ontdekking van God in dat land der Heerlykheyd / se ons transformeeren / en in de Ziel indrukken die hemelsche deugden / die ons hem gelijk sullen maaken. Dit straalen die van dat voorwerp komen en door de Ziel worden ontfangen / sullen de Ziel / soo veel sy vatbaar is / het voorwerp gelijk maken / ende een transformerende kracht en werksaamheyd met sich voeren / ende een afdrukfel van de heerlycke mededeelbaare deugden de Ziel inprenten / op een klaarder / voller / hemelscher sichtbaarder wyse / ende in een verre grooter maate dan hier / alwaar nochtans de Heerlykheid des Heeren gesien als in een spiegel / de Gelovige verandert in het selvige Beeld / van heerlykheyd tot heerlykheyd / als door des Heeren Geest. 2 Cor. 3. 18. Dit is krachtadig werkende Heerlykheid / herbouwkommende / vernieuwende Heerlykheyd.

Ten vierden. De Heerlykheid verbuult de wyde begeertens / en brede bevatting van de ziel / so dat de ziel / die in de Heerlykheyd leeft / van geen gebrek kan klagen / maar vergenoegt is. Psal. 17: 15. Ik sal versadigt worden met uw Beeld, als in sal opwaken ; dan sullen alle de hoeken van de wipt-en breeuwtgestrekte ziel versadigt worden : daar sal geen honger of dorst meer wesen na 't geen ontbreekt want alles sal beseeten worden, wat de ziel kan begeeren ; en dit geeft te kennen : 1. Dat al het goede / dat daar sal genooten worden / daadelyk en niet in gebeeld schan goed sal zyn. 2. Dat het een recht bequaam passende goed sal zyn / anders konde het niet vergenoegen : overvloed van water kan een vis vergenoegen / die daar in sijn Element leeft / maar 't kan een mensch niet vergenoegen / die in een ander Element leeft. 3. Dat daar geen schaarsheld sal wesen van dat bequame Goed / maar

naar een volheid / die alle begeerten van de uitgebreidel
el sal beantwoorden / ende soo de ziel vergenoegen.

Dat de ziel die volheid sal genieten en toepassen / ten
pnde datse daar mede vergenoegt worde / ende al haar ge-
pelt vervult krijg.

Ten vyfden. In de Heerlijkheid word de Geloof-
te tot nadere gemeenschap met God toegelaten ; want
haar worden sy ingelaten / om voor den Throon Gods
te staan / Openb. 7: 15. Daar is 't / dat sy hem ten
vollen genieten als haar deel / en dat gemeensaamlyk ;
want sy staan daar als Dienaars van Staat / wacht-
ende op de Persoon van de Koning selfs ; daar sien
sy zyn Aangesigt / en leven / en zijn vrolyk in het Licht
van zyn Aangesigt nacht en dag ; sy zijn gemaakt tot
Pilaren in de Tempel Gods / ende zy gaan 'er niet
meer uit / Openb. 3: 12. de Heerlijkheid is haar Huis /
en haar Element / zy kunnen niet leven buiten de
Heerlijkheid ; zy kunnen geen adem halen buiten zyn
Gesichte. Hy woont onder haar / hy die op den
Throon sit / Openb. 7: 15. Daar is de hoogste Ta-
bernakel Gods met de menschen / waar van desen
Tabernakel hy haar in de Kerk maar een klein sinne-
beeld is. Daar is 't / dat dat woord levendig sal goed
gemaakt worden / 't welk wy hebben Openb. 21: 3.
En ik hoorde een groote stemme uyt den Hemel , seggen-
de , Siet de Tabernakel Gods is by de menschen , en hy
sal by haar wonen , en sy sullen syn Volk zyn , en God
selve sal by haar , en haar God zyn. De Geloofte ligt
daar in de Schoot Gods ; daar / en alleen daar sal hy
voor eeuwig logeren ; daar is het dat sy sullen Gods Aan-
gesichte sien , en syn Naam sal op hare voorhoofden zyn
Openb. 22: 4.

Ten zesden. In de Heerlijkheid sullen sy nauwe ge-
meenschap hebben met Jesus Christus / haar Hoofd ;
haar Man / haar Broeder / haar Heer en Koning ; daar
zijn sy met Christus / en genieten hem. Phil. 1: 23.
2 Cor. 5: 8. en dat voor eeuwig en altoos / 1 Theff. 4:
17. Hy woont met haar en leidt haar ; 't Lam dat in
het midden van den Throon is salte wyden , ende sal
haar

haar een Leydsman zyn. Openb. 7: 17. Sp sitten daar met hem op sijn Throon / Openb. 3: 21. Daar krij-gen sp de Morgen-ster / Openb. 2: 28. Daar eten sp het verbor-gen Manna / Openb. 2: 17. Hier verlangt de ziel nader tot Christus te komen; en sp klaagt / dat de wolken spn stralen van liefde verhinderen; maar daar sullen sp hem sien tot voldoening: want sp sullen altpd met den Heere zyn / en volgen 't Lam waar het gaat / Openb. 14: 4. Daar sullen alle de Inwoonders der Heerlykheid deel hebben aan de Bzuilost des Lams. Openb. 19: 7, 8.

Ten sevenden. In de Heerlykheid sal al haar be-sigheid zyn in den Heere en 't Lam te dienen / nacht en dag in spn Tempel / Openb. 7: 14. en 22: 3. en spn lof te singen. Aldaar sullen sp haar harpen nemen / en singen een nieuw Lied / seggende / Gy zyt waardig, --- want gy zyt geslagt, ende hebt ons Gode gekocht met uwen Bloede, uyt allen Geslachte, en Taale, ende Volke ende Natie. Ende gy hebt ons onsen Gode gemaakt, tot Koningen ende Priesteren; en wederom het Lam dat geslachtet is, is waardig te ontfangen de kracht, en de rykdom, ende wysheid, ende sterkte, ende eere, ende heerlykheid, en danksegging; --- Ende wederom / Hem, die op den Throon sit, en den Lamme zy de dankseg-ging, en de eere, en de heerlykheid, en de kracht in alle eeuwigheid, Openb. 5: 8, 9, 10, 12, 13. Daar worden sp toegelaten tot het eerwaardigste employ dat te bedenken is / tot het uitnemens-te stuk van dienst / in 't hoogste Hof van de grootste Koning / en tot een werk sonder eynt / en sonder moede worden. Haar harpen sullen nooit uit haar toon zyn / haar tongen nooit vermoeit / en haar gesang sal nooit ont- worden / maar 't sal nieuw / versch en vermakelyk blyven, tot in alle de eeuwen van de eeuwigheid. Daar is het / datse roepen met een luidde stem / seg-gende / saligheid sp onsen Gode / die op den Throon sit / en den Lamme. Openb. 7: 9, 10. Dit is 't gesang der gener die staan voor den Throon en voor het Lam / bekleed met lange witte klederen / ende hebbende palmtak-

toekken in haar handen; en zy zyn niet alleen in dese oef-
fening / zy hebben de Engelen met haar samen-
zingend / naamlyk alle de Engelen / die rondom den
Throon staan / zeggende: Amen. de lof, en de heer-
lykheid, en de wysheyd, en de danksegging: en de eer,
en de kracht, en de sterkte zy onsen Gode in alle eeuwig-
heyd, Amen. Openb. 7: 11, 12. O! wat een soeten rust
is daar / en wat een blykschap en vergenoeging is 'er
in dese rusteloose en eeuwige oeffening / den lof te zingen
Gode / en den Lamme / ende uit te roepen zyn geboelen
van de onuitsprekelyke groote gunst- bewyzen / die zy
ontfangen hebben.

Ten achtsten. In de Heerlykheid is de ziel verrukt
en verquikt door de geduurig nieuwe en verse straalen en
uitgangen van liefde / vrye genade en gunste Gods / die
blossembloemen van die eeuwige Fontein van alle wellusten.
Daar genieten de Inwoonders der Heerlykheid vol-
heid in de tegenwoordigheid Gods / en drinken van die
leestijgheden / die aan zyn rechterhand zyn eeuwiglyk /
Psal. 16: 11. zy sullen overvloedigh versadigt en dronken
worden van de vettyghheid van dat Hooger-huis / en ge-
dient worden uit de beeken sijner wellusten. Psal. 36: 9.
Het Lam sal haar leyden tot de Levendige Fonteyne der
Wateren / Openb. 7: 17. Daar hebben sy levendig die
vette Maaltyd, een Maaltyd van reinen wyn: van vette
vol mergs, van reine wyne die gezuivert zyn: want
de dood sal verslonden zyn tot overwinninge, en de Heere
Heere sal de tranen van alle aangesichten afwischen. Jes.
25: 6, 8.

O! gy dan die de Heerlykheid verwachtende zyt;
laat my hier uit u eenige wenige plichten in gedachten
brengen.

1. Zyt verwondert over dese wonderlyke vernedering
van liefde en vrye genade in God / die u tot sulken staat
van Heerlykheid heeft verordineert / die soo wel als an-
dere waart Erfgename der helle / en uw recht aan de
heerlykheid en saligheid soo wel verbeurt had / als zy /
die nooit sullen smaken van de vrucht van dien Boom /
die wast in het midden van 't Paradyjs Gods / nog van die

Maaltijd in de Heerlykheid; verwondert u / seg ik
 over dese zijne wyse Heerde / en begint uw hemelsch ende
 heerlyk werk hier.

2. Houd het geloof van dese Heerlykheid versch in
 uwe zielen / ende laat uw gedraging betuigen voor alle
 die 'er opletten / dat gy geloofst / daar is een toekomende
 Heerlykheid / waar van gyliden in verwachting zyt.

3. Verskermt u lieden dese erffentisse der heerlykheid
 door 't geloof in Christus / en houd uw deelgenootschap
 klaar: erkent het Lam en zijn interest hier / op dat gy
 met het Lam moogt woonen voor eeuwig.

4. Denkt hier aan / en maakt u hier toe gereed / ende
 geeft u selven aan hem over / die u sal bequaam maken
 om deel te hebben in de Erbe der Heiligen in het Licht
 Col. 1: 12.

5. Set uw genegentheden en soekt de dingen die boven
 zyn / waar Christus is ter rechterhand Gods / Col. 3: 1
 en niet de dingen / die op aarden zyn: hoe sal het an-
 dergs blyken dat gy Erfgenenamen der heerlykheid zyt
 Is 'er sulken heerlyken Erffentis voor u daar boven
 en zyn uwe herten en genegentheden hier beneden? O ho
 onbetaamlyk is dat! hebt gy de hoop en de verwachting
 van een Kroon / en loopen uw genegentheden na een
 kroon?

6. Beherrigt 't geen staat Philip. 3: 20. Laat uwen
 wandel in den Hemel zyn; leeft als Burgers van de heer-
 lykheid / als hebbende al uw Capitaal en handel daar.

7. Begeert en verlangt daar te zyn met Christelyk
 onderwerping. Ik begeer, segt den Apostel / Philip. 1
 23. ontbonden te zyn, ende met Christus te zyn.

8. Komt voor / en neemt al voor af besitting van di
 Leven der Heerlykheid / door u selven over te geven / om
 hem te dienen / door hem te genieten door den geloove / en
 door u selven op te dragen / om van hem bestiert en ge-
 schikt te worden na sijn wil.

9. Laat het Beloove hier van u troosten ende on-
 dersteunen /

1. Tegen armoede en gebrek hier: want de heerlyk-
 heid komt / die alles sal opmaken.

2. Te

2. Tegen lasteringen / schande en smaad in de wereld : want de kroon der heerlijkheid sal dat gebrek opmaken / en het Vleed der heerlijkheid sal dat bedekken.

3. Tegen uitwendige zwartigheid ende vervolging / wegens dat gy voor Christus en zijn saak staat : want dat sal alles niets schijnen / als de palmtakken in uw handen zijn / en het triumpherende gesang in uw mond.

4. Tegen de sonde / ende een levendig lichaam des doods : want de Heerlijkheid komt / die dat ten eynde al brengen ; de sonde sal daar niet in komen ; de sonde kan in dat Element der heerlijkheid geen adem krijgen.

5. Tegen de Satan en de versoekingingen ; want in de heerlijkheid sult gy daar mede niet meer gequelt worden ; die pijlen sullen daar niet zijn.

6. Dit soude u troosten tegen uw berre zijn van God / ende tegen 't verbergen van zijn Aangeficht ; want in de heerlijkheid sult gy zijn Aangeficht eeuwig sien / sonder dat 'er eenige wolk sal tusschen beiden komen.

7. Dit moet u troosten tegen vermoeitheld ende bewijking in plichten : want de heerlijkheid sal u sterken tot het werk der heerlijkheid.

8. Laat u dit troosten tegen de zwakheid der genade / onsonderheid van de Liefde / die in de Heerlijkheid volmaakt sal zijn : want Liefde sal 't daar alles zijn ; Geloof en Hoop sullen haar afscheid van de Beloovige nemen / als hebbende haar werk gedaan.

Het tweede dat ons in deser Text aan te merken staat / is de hoope van dese Heerlykheyd , het welke ons grond geeft / om van twee dingen te spreken / het eerste word voor uit-gesteld ; het tweede word klaarlijk voorgelouden.

Het eerste , 't welk voor-uit gesteld word / is dit , dat hoewel de Beloovige een recht hebben aan de groote dingen / uit kracht van Gods belofte in 't Genade-verbond / in de verdienste van Iesus Christus de Borge / sy evenwel hier geen besitting hebben van 't geen verworven en beloofd is. Sy zijn wachtende / ende moeten leven / als die wachten : en niet alleen sy , maar ook wy selve , die de

eerstelingen des Geestes hebben, wy ook selve suchen in ons selven, verwachtende de aanneming tot Kinderen, de verlossing onses lichaams: want wy zyn in hoope zalig geworden: de hoope nu, die gezien word en is geen hoop: want het gene yemand siet, waarom sal hy het ook hopen? maar indien wy hoopen 't geen wy niet en sien, soo verwachten wy het met lydsaamheid, segt den Apostel Rom. 8: 23, 24, 25. De Heerlykheid is voor haar verworpen met een dierprijs / naamlyk Jesu Bloed / ende zy is haar beloofd door de getrouwe God / die niet liegen kan; nochtansterwijl zy hier zyn / hoewel zy nu en dan / wanneer 't de Heere goed vind / eenige voorsmaak van dat Leven der Heerlykheid krijgen / en hoewel zy 't onderpand van de erfenis hebben / den Heiligen Geest der belofte die haar verzegelt / soo moeten zy doch wachten na de verkregene besitting / Eph. 1: 13, 14. Al wat zy hier ontfangen / is maar handgift van 't geene komt / en 't geen in de belofte is opgewonden / en waar na zy in geloof en hoop moeten sien. Zy zyn hier wachtende op de Heerlykheid / en leven in hoop / en in de verwachting van 't gene toekomende is. Nu blijft het Geloof / en de Hoop 1 Cor. 13: 13.

De Heere vind het goed / dat het soo soude zyn / om wyse en wichtige Redenen; wy sullen 'er eenige weinig ophalen / die ons in desen kunnen voldoen.

1. Reden. Op dat hy de eere van zyn waarheid / getrouwigheid en waarachtigheid mochte krijgen; want neer 't gezien word, dat de gene / die geen dwase zyn nochtan op Gods enkel Woord kunnen betrouwen, daar van afhangen / en besitten haar zielen in lydsaamheid / en leven in hoop / ja verblipden haar ook in de hoop der Heerlykheid Gods / Rom. 5: 2. al hebben zy weinig of niemendal in handen.

2. Reden. Op dat daar door verscheidene van de Genaden van Gods Geest in haar mochten geoeffent worden / naamentlyk / 't geloof, lydsaamheid, hoope, verlangen, &c. van welke de Geloovige geen gebruik maken sal / wanneer hy de heerlykheid eens in 't besit heeft

De hoop die gesien word / en is geen hoop / dit is / daar
 s geen plaats meer voor de hoop / als de gehoopte saak
 gesien en beseten word ; en waar de hoop geoffent word /
 daar is ook een geduldig wachten ; en dese alle stellen
 voor uyt geloof / als de grond waar op zy staan : Nu is
 de eenige tyd / en seizoen / waar in dese vruchten groejen /
 en als de gehoopte erfenis beseten word / zoo sullen dese
 bloemen niet meer groejen in den hof van de ziel ; Nu is 't /
 dat wy moeten leven door geloof / en niet door gevoelen /
 2 Cor. 5: 7. Nu is 't ook / dat zy zuchten / verlangende
 niet haar huys / dat uyt den Hemel is / overkleed te wor-
 den / naamelyk / terwyl zy in desen Tabernakel zyn.
 2 Cor. 5: 1, 2, 4. Nu blyft Geloof / Hoop / en Liefde.
 1 Cor. 13: 13.

3. Reden. Op dat zy mochten gequeekt ende bequaam
 gemaakt worden tot de Heerlykheid / en om deel te heb-
 ben in de Erbe der Heiligen in het Licht Col. 1: 12.
 De Heerlykheid is geen gemeen leven / en de sondaers
 sullen in dat Element geen adem halen ; zy moeten ge-
 wasschen / van gedaante verandert, en bereyd zyn / eer
 zy daar komen ; de rouwe steenen uyt de natuur-grond
 gehouwen / moeten effen en glad gemaakt worden / eer
 zy bequaame materialen worden voor dien heerlyken
 Tempel boven. Hier moeten dan de Wachters na de
 Heerlykheid / door 't oeffenen van geloof / hoop / lyd-
 saamheid / en verlangen / opgecleert en bequaam ge-
 maakt worden tot dese heerlyke Wooning. De Jonge-
 lingen / die staan souden voor het aangesicht van de Koning
 van Babel / moesten opgetogen / en gequeekt worden
 met bysondere spys en drank / drie jaren lang. Dan.
 1: 3, 4, 5. Veel meer moeten dan de Wachters van de
 Heerlykheid opgetogen worden / op dat se bequaam mo-
 gen zyn / om te staan in de tegenwoordigheid van de
 groote Koning der Heerlykheid tot in der eenwig-
 heid.

4. Reden. Op dat haar de Heerlykheid daar door te
 soeter en te welkomer mocht zyn / als zy die krygen ; een
 lang-verwachte Kroon is welkomer / als men die heeft.

5. Reden. Op dat hy daar door gelentheid hebbe /

om de heerlijkheid zijner kracht / waarheid en getrouwigheid te vertoonen / in haar tot de besitting van de beloofde erfenis eyndelyk te brengen / na weynig jaren geduldig wachten / en dat niet tegenstaande de menigten swarigheden / die in de weg leggen / de menigten beswijkingen van haar eygen hert / de menigvuldige moedbenemingen van binnen en van buiten / waar mede zy te strijden hadden.

6. Reden. Op dat de godsoose / onder welke zy leven / te meer sonder verschooning mochten zijn / in te seggen in effecte / of dat 'er geen God en was / of dat hy niet te gelooven en was / of dat de Heerlijkheid en Geluksaligheid maar een enkele droom en phantastie was / als zy sien / dat de Geloovige onder haar / steunen op het getrouwe Woord Gods / en sich troosten in de hoope der Heerlijkheid / die geopenbaart sal worden / in het midden van lasteringen / smadingen / vervolgingen / armoede / en moeyten / enz. en datse haar hoope van die Erffenis niet willen laten gaan / noch om al 't profijt ofte plaaisier van de wereld iets willen doen / 't welk die hoop mocht krenken.

1. Nuttigheid. Dooz de genen / die nu en dan eenige voorsmaak van dit edele Leven der Heerlijkheid krijgen / en somtijds toegelaten worden tot des Konings Wijnhuys / en gekust worden met de kussen zijnes monds / en eten van zijn Appelen / en zoo gebracht worden tot in de Doorstad van den Hemel ; ik woude tot haar dese dingen seggen.

1. Denkt niet / dat dat leven altijd duuren sal ; gy meugt nu en dan meer dan gemeene sekkenijen / en eenige Feest dagen van gevoelen hebben ; doch weet / dat uw leven hier is dooz geloof en hoop / en niet dooz gevoelen : Indien 't God gelieft / upt zijn overvloeyende goedheid tot zijn eygen eere / u op zijn knie als te troetelen / en meer dan gemeen wel te tracteeren / verwelkomt het / word 'er niet trotser dooz / en denkt niet / dat dit uw ordinaar onthaal sal zijn / zoo lang gy hier zijt ; denk niet / dat 'er niet een sage ebbe zal zijn / na zoo een spring-bloed / en dat die

tafel niet weder opgenomen sal worden. Maar bereyd u tot uw ordinare portie / en gedenkt / dat uw leven hier is een Leven van Hoop / gegrond op Geloof.

4. Wat gy ook van dese slach van verquistingen krijgt / laat het maar hantgiffen zijn ; en draagt u steeds / als die de Heerlijkheid verwacht ; siet uyt na 't gene oekomende is ; en laat uw begeerten te meer opgroeën tot den volken Oost / om dat de eerstelingen zoo zijn ; zijt niet te vrede met 't geen gy van die soort ontfangt / als of het uw deel was ; uw Heerlijkheid is hier niet in handen / maar in hoop

2. Nuttigheid. Voor de gene / die grootelijks beynhelingen zijn van dese gevoelige voorzmaak ; laat haar niet kleynmoedig worden ; maar

1. Weest te vreden / al houd God u ledigh ontrent dese uytlatingen dair bysondere gunst ; al handelt hy met u niet / gelijk hy handelt met sommige ; gedenkt / dat uw ordinare leven is een leven van hoop.

2. Gebuykt dese hoop / dewelke uw leven is / tot het beste voordeel ? oeffent u geloof / en verblyd u in de hoop der Heerlijkheid Gods ; Aldus zult gy hem verheerlijken / die u geroepen heeft tot dese hoop van zijn Koninkrijk / wetende dat gy saligh geworden zijt door hoop / Rom. 8: 24. en dat 'er een hoop voor u wechgelegd is in de Hemelen ; Col. 1: 5. Weest als sulke / die wedergebooren zijn tot een levendige hoop. 1 Pet. 1: 5.

3. Nuttigheid. Hier uyt wilde ik alle de byzondere raden / die tot dese hoop geroepen zijn / datse sich zoo voor andere in de wereld mochten dragen / dat hoe weynigh zy ook hebben in 't besit / zy evenwel veel hebben in de hoop. Hooplieden braberen met de beste / en maken een vertooning / als of zy veel gelds in kasse hadden / van wegen datse een rijks inkomsten verwachten van een groot kargesoen. Hoe veel meer souden de geloobige sig magnifijcq en edelmoe- dig dragen / van wegen datse veel hebben in de hoop / hoe tedig haar kasse ook voor tegenwoordig mag zijn / aangesien de rijkdom der Heerlijkheid verre is boven de rijkdom deser wereld / en daar is nergens sulken verassuring.

ting / als hier ; O ! draagt u dan in alles / hoedanig oec
 Gods dispensatien zijn ontrent u / gelijk het die betaamt
 die de Heerlijkheid verwachten. Laat dese hoop uw hert
 ondersteunen / onder alle kleynmoedigheden. Laat geen
 toeval / geen verlies / geen kruys / eenig verset in uw hoop
 maken / dat gy u soud dragen onbetaamlyk de gene
 die de hoop van zulken voorgestelden hoop hebben ; aan
 gesien niets van dese dingen kan tussen u en uw gehoopte
 saligheid komen / of u elendig maken.

4. Nuttigheyd. Voor de geene / die noch bremdelin
 gen zijn ontrent dese hoop / dese dingen wilde ik haar seg
 gen :

1. Denkt meer aan 't leven der Godsalige / dan gy doet
 want wat zy oock hier hebben of missen / zy hebben een
 Kroon / en sekere Erffenis / en Leven der Heerlijkheid
 in verwachting / en zy hebben een welgegronde hoop van
 dien ; zoo dat haar leven / hoewel met alle de uytterlijke
 elenden / die men konde inbeelden / vergeselschapt / te
 stellen is boven het uwe.

2. Begeert en verlangt onder haar te zijn ; want al
 wat zy jointjds hier genieten / hoewel het soodanig is /
 dat het de godloose / zoo lang zy zoo blijven / noopt by er
 varendheid sullen verstaan / is niemendal tegen 't geen
 toekomende is / en in hoop waar van haar vergunt is te
 leven ; voor haar is gesaapt licht en leven / en blijdschap
 en alles ; en zy hebben de sekere en welgegronde hoop van
 dien.

3. Oordeelt / wie de dwase zijn / gy / ofte de Geloof
 bige ; gy verliest om een wepnigh vertroestent goud / en
 woornsteking plaspieren / en heele ingebeelde eer / desen
 rijken prijs / en gy leeft hier sonder hoop ; doch zy / kleyn
 achtende door een sekere majestueuse edelmoedigheid en
 genereusheid uwen halven penning van een oogenblik
 duurende ydelheden / sien upt na een eeuwige onverdes
 selijke en onoverwelkelyke Erffenis / na een Kroone der
 Heerlijkheid / ende willen haar hoop der Heerlijkheid
 niet laten baren om al het vermaak , 't welk der menschen
 kunst kan uytwringen upt de plaspieren / profjten / en
 eeren van desen oogenblik tyds.

4. Siet hier / en zijt overtuypt van een daadlykheid van de Christelykheid / want seker 't moet geen droom / een phantasie / geen ongegronde inbeelding zijn / die de Beloovige doet verlaten / 't geen zy voor uw deel kiest / en waar in zy uw vermaak stelt / en die haar doet ondergaen chande / en oneere / armoede / vervolging / de dood / en het oyer / liever dan zy souden doen / 't geen haar soude afnijden de hoop / van 't geen zy verwachten. Zy zijn menichen gelijk andere / van natuure alzo wijs en zorgdragende voor haar leven / en welvaart als andere ; en nochtans zijne seer willig om voor de hoop / die haar voorzestelt is / haaren rug na die alle toe keeren ; zy zijn alsoo wepnig phantastyk en krank van hersenen / als andere ; en nochtans selfs de hoop en verwachting van dese Heerlykheid / die belooft is / zal haren Geest ondersteunen en ophouden onder lasten / die twintig godloose souden verpletteren / en zal haar doen singen in 't midden van het oyer / als gekroonde personen / en sittende op haar stoel van eere / hebbende alleen de hoop der Heerlykheid in handen.

Het gene hier nu klaar voorgesteld word door dese hoop der Heerlykheid , is / dat 'er onder de Geloovige is sulken daadelyken saak , namentlyk / de hoop der Heerlykheid. Het is waar / de onrechtvaardige hebben een hoop / maar zy zal vergaan / Spreuk. 11: 7. Als zy sterben / haar hoop en verwachting sterft en vergaat met haar / om dat zy was na de dingen hier beneden / en zy alle vergaan ; of indien na de dingen die boven zyn / zy was niet wel gegrond / en daarom haar hoop is als de uytblasing der ziele / Job 11: 20. Zoo heeft den huychelaar een hoop / maar 't is ook een vergaende hoop / Job 8: 13. 14. haar vertrouwen is gelyk een spinneweb ; 't zal ras neergebelt zyn ; Wat is de verwachting des Huychelaars , als hy sal gierig geweest zyn , wanneer God zyn ziele sal uyttrekken ? Job 27: 8.

Maar de hoop der Geloovige is een daadlyke saak / 't welk aldus blykt :

Voor eerst. Zy is gegrondbest op daadlyke en edele gronden / als daar is /

1. **De Belofte en Eed Gods** / Heb. 6: 17, 18, 19. Waar in God willende den Erfgenamen der Beloften overvloedelyker bewysen de onveranderlykheyd syn raads, is met eenen eed daar tusfen gekomen, op dat w door twee onveranderlyke dingen, in welke het onmogelyk is dat God liege, een sterke vertroosting souden hebben, die den toevlucht genomen hebben, om de voorgefelde hoop vast te houden, &c.

2. **De macht Gods**; dese dede Abraham hoopen tegen hoop / Rom. 4: 17, 18, 21. Hy geloofde God die de Doode levendig maakt / ende roept de dinget die niet en zijn / als of zy waren; ende hy was ten vollen versichert / dat 't geene God belooft had, hy ook machtig was te volbrengen; zoo Heb. 11: 18. Hy overleyde dat God machtig was, Isaak ook uyt den dooden te verwekken.

3. **De daadelyke ende geboelde onderbindingen van Gods goedhepd** / Rom. 5: 3, 4. Gelyk verdrukkinge werkt lydsaamheyd, en lydsaamheyd bevindinge, zoo werkt de bevindinge hoop; siet ook Klaagl. 3: 21.

4 **De opstandinge Christus** / als een publyk persoon / hebbende ten vollen aan de gerechtighend voldaan / ende een solemneele ontlasting en vryspreekung ontfangen / 1 Pet. 1: 3. -- Sy zyn wedergebooren tot een levendige hoop, door de opstandinge Jesu Christi uyt den dooden.

5. **Christi inwoonen in haar** / gelyk hier in den Text / 't welk geen phantastie is / gelyk wy sullen toonen.

Ten tweeden. **De hoop der Geloovige is een daadlyk werk van Gods Geest in de ziel**; daarom word hy genoemd de God der hoop, Rom. 15: 13. Sy zyn overvloedig in de hoop door de kracht des Heyligen Geest; 't is God / die ons wedergeboren heeft tot dese levendige hoop. 1 Pet. 1: 3 en hy is het / die de selve geeft; 2 Thess. 2: 16.

Ten derden. **Het is een hoop** / die door een daadlyk werk der genade in de ziel word voortgeset; God geeft goede hoop door genade. 2 Thess. 2: 16.

Ten vierden. **De hoop heeft een daadlyk voortwerp** want de Hemel is 't voortwerp van haar hoop / Col:

de hoop, die voor u wechgelegt is in de Hemelen. Het is de hoop van haar roeping. Eph. 1: 18. Eph. 4: Christus is haar hoop / De Heere Jesus Christus is haar hoop, 1 Tim. 1: 1. God is haar hoop / en vertrouwen / Jer. 17: 7. De Psalmist seide Psal. 71: 5. Zyt myne verwachting, Heere, myn vertrouwen en myner jeugt aan. De Heere zal de hoop en toevlucht zijnes Volks zijn / seide Joël, cap. 3 vers. 16. en dat kan 'er meer begeert worden / om de hoop een daadelyke saak te maken? Wat is al 't voordeel van de rijstte komens van de wereld in vergelyking hier mede? En ochtans die onsekiere saak baart een hoop / die den koopman / welke daar op avontuurt / zal doen inwendig smilt en / en vrolijk zijn in die hoop; hier is een hoop des eeuwigen Levens, welke God, die niet liegen kan, belooft heeft. Tit. 1: 2.

Ten vyfden. Het is een hoop van daadlyk gebruik en voordeel door de Geloovige; het is een edel wapen om het hooft te bewaren; daarom word zy genoemd en vergeleken by een Helm, Eph. 6: 7. 1 Theff. 5: 8. Het bewaart het hooft by van alle slagen der tegenpartijers / en zy houdt het hooft op / dat het onder de verzekeringen / moedbenemingen en wederwaardigheden niet en sinke; zoo wordse vergeleken by een Anker / Heb. 6: 18, 19. houdende de ziel vast in een dag van storm / zoo dat een Geloovige veele en groote stormen en aanvallen kan upstaan / als de Satan hem aankomt met zijne proefingen / gelijk zoo veele golven van een woedende zee / en slingeringen van een onstuipige wind / om den mensch tot wanhoop te brengen / en hem zijn handgreep van Christus / en zijn verwachting van de kroon te doen quiteeren.

Ten sesden. Die hoop heeft veele daadlyke en edele werkingen op de ziel / en moet derhalven een daadlyke saak zijn. Want /

Eerst. Die hoop is een fonteyn van geduurende vertroosting; daarom hooren wy van den roem van de hoop / Heb. 3: 6. en de Geloovige moeten sich verblyden in de hoop, Rom. 12: 12. De hoop geeft stoffe van een ge-

gezag in den droefften dag ; daarom segt den Apostel Rom. 5: 2. Wy roemen in de hoope der Heerlykheyt Gods , selfs in verdrukkingen / vers 3. want de saak die zy hoopen / is seker ; De hoope der Rechtvaardige is blyschap , Spreuk. 10: 28. Want zy is niet gelijk de verwachting der godloosen die vergaan sal ; in 't selo Berg.

Ten anderen. De hoop is een saak / die het hert levendig maakt / en de ziel aanmoedigt : Want als de ziel gereed is / om door moedeloosheid te sinken / geen appaerentie siende van de vervulling van de groote belofte saaken / en zy vervult is met vrees van af te vallen / en de prijs te missen / soo sal de hoop het hooft ophouden / en een sinkende ziele opwekken : want het is een levendige en levendigmakende saak ; daarom wordse genoemt een levendige hoop , 1 Pet. 1: 3.

Ten derden. Die hoop is een middel van saligheid ; daarom worden wy gesejd door hope salig geworden te zyn / Rom. 8: 24. Geloof en Hoop / een edele paar. Alskynen verlaten den Geloover nooit / tot dat zy hem binnen de haven der Heerlykheid setten.

Ten vierden. De hoop verzolykt en vertroost de ziel onder al haar tegenwoordig verlies / gebrek / verdriet / en wederwaardigheid. Wat troostede en ondersteunde Abrahams hert / als hy een Inwoonder was in 't Land van Belofte / als een vrend Land / en in Tabernakelen woonden met Isaak en Jacob / Mede-erfgenamen der selver Belofte / als dese hoop ? want daar staat hy Hebr. 11: 9, 10. Want hy verwachtde de Stad , die fondamenten heeft , wiens Bouwmeester een Konstenaar God is.

Ten vyfden. Die hoop stelt de ziel te werk / om sich bequaam en bereid te maken / tot de hemelsche Woonning / door te staan en te trachten na heilichheid / en door te strijden tegen al / wat onbetaamelik is / een die de Heerlykheid verwacht ; hier door is zy van een reinigende natuur. Hy die dese hoop op hem heeft / die reinigt hem selven / gelyk hy rein is / 1 Joh. 3: 3.

Ten sesden. Dese hoog stelt de ziel ter neder / gerust en wel te vreden / als zy ontrufft en ontfelt zy door de stou.

oute verachtingen der vyanden / die haar smadelijk te
moet voeren haar vertrouwen op God / Psal. 41:
11. en door de droeve blijken van een , toornig God /
zessendende zijn water-goten / op welker gedruys den af-
grond roept tot den afgrond / en doende alle zijn gel-
en en baren over haar gaan / vers 8. en schynende haar
verstootten / Psal. 43: 2 want terwijl David onder
alke beproevingen is / het eenige dat zijn hert onder-
leunt / is hoop ; en daarom is het troostwoord in dat
droeve Lied / dat hy t'elkens weder en wederom zijn
zele belast / op God te hopen / en zijn ziele beschuldigt
an onredelijkheid / en neerslachtig en ontrust te zijn /
aangesien de hoop niet weg was / seggende / Wat buygt
gy u neder , O myn ziele , ende wat zyt gy onrustig in
my ! Hoopt op God , want ik sal hem noch loven , &c.
Eldus sien wy / dat de hoop der neergebogene en ontruste
ziel sal opyeffen.

Ten levenden. Dese hoop / bevyjdende de ziel van
angst en vrees / stelt de selve in volle onbekonterntheid :
soo datse singt / hoewel rottende in het graf ; selfs het stof
van de begravenen Geloobige / en zijn vleesch ofte lichaem
woont seker in hoop / onder dz duystere en koude kamers
den des doods / Psal. 16: 9. Hand. 2: 31. Gy sult ver-
trouwen (selde Zophar , Job 11: 18.) om dat 'er verwach-
ting sal zyn Hier door is 't / dat de rechtvaardige gesegt
woorden te hebben vertrouwen in haar dood , Spreuk. 14:
32. Wanneer haar staat voor de godloose aller-desperaats
en ongeneeslijk schynt / nochtans ook dan hebben zy
hoop / als de Flood / de kroning der verschikking met
haar woosheid / en haar in het stof begraaft / soo heffen
zy haar hoofden op in hoop.

Ten achtien. De hoop geeft vertrouwen / en wa-
te Christelijke kloekmoedigheid / om de versoeking
in 't aangesicht te sien : De Hoop maakt niet be-
schaaamt , Rom. 5: 5. Daar is hier niet in dese woorden
een spreekwijze van vermindering ; want de sin is /
de hoop geeft groot vertrouwen en vrymoedigheid ; en
waarom ? want die verwachting des Armen sal niet
vergaan tot in eeuwigheid / Psal. 9: 18. noch af-
ge?

gesneden worden / Spreuk. 24: 14. Daar sal een berg ding zyn; Davids Gebed / Psal. 119: 116. Laat niet beschaamt worden over myn hoop, sal verhoort gegeven worden.

Ten negenden. De hoop maakt de ziel stil, gerust ljdzaam / onder alle verdrukkingen; daarom gewaarschuwt Paulus van de verdraagsaamheid der hoop van de Chelontcensen / 1 Theff. 1: 3. als een grond van zyn daken voor haar.

Maar men sal Vragen, of alle ware Christenen de hoop hebben? 'k Antwoorde / Ja / in d'een ofte d'andere trap / want sy zyn alle wedergeboren tot dese levendige hoop / 1 Petr. 1: 3. en haar geloof en hoop moet op God zyn / 1 Pet. 1: 21. Maar alle hebben die hoop niet in deselve maat en trap. Want

Eerst. Sommige komen tot volle versekertheid der hoop / Heb. 6: 11. die alle wollien verdroeft / en de Ziele stelt boven alle twyffelingen en dubbingsen ontrent de saak? Dit is niet gemeen / maar seldom.

Ten tweeden. Sommige komen tot een redelyke hoop / gegrond op geloof / als sy door ljdzaamheid en vertroosting der schriften hoope hebben / Rom. 15: 4. haar Conscientie haar mede getuigende / datse haar zoeblycht genoomen hebbende / om de voorgestelde hoop vast te houden / Hebr. 6: v. 18. Sy gelooven Gods Woord is seker / en onveranderlyk; hy kan hem selven niet verloochenen / op dese grond is 't / hoe wel zy geen voorsmaak ofte gevoelig bevatten van vreugde hebben / datse een gevestigde hoop hebben die haar heeft opgehouden onder alle moed-benemingen.

Ten derden. Sommige die lichtelyk soo verre niet geraaken / wachten nochtang aan de posten van zyn deure als zy niet meer kunnen doen / soo sullen sy uytzien na den Heere, ende wachten op den God hares heyls Mich. 7: 6. Sy weten / en zyn versekert / de saligheid is nergens anders te krygen / en zy willense nergens anders zoeken; hy alleen moet de God haarer saligheid zyn / en daarom willen sy op hem wachten / na hem uitsien /

zich epudelfyk 't goede beloven; Myn God sal my
 horen; zy sullen wachten op den Heere / die sijn aange-
 cht verbergt / en sullen na hem uitsien / Jes. 8: 17. ge-
 steldende aan dat woord / Jes. 45: 22. Wendet u tot my,
 en fiet na my, ende wordet behouden, gy eynden der
 aarde. Al durben zy niet seggen / dat sy zyn gekomen
 in die levendige hoop / nochtang wetende / dat sy aan de
 laatste deur zyn / soo willen zy het niet opgeven; maar
 sullen verkiezen / tot haren laatste adem toe uit te sien /
 en over de doorpel van Gods poorte / en komien zy om /
 en komien zy om. Hier is hoop / bewarende van te wan-
 hoopen / en van de saak als t'eenegaar hoopeloos op te
 geven / en van te seggen met dien Godloosen Koning;
 dit quaad is van der Heere, wat soude ik langer hoopen.
 Kon. 6: 33.

Ten vierden. Sommige kunnen door verzoekingen
 en door duistere wolken / die haar omringen / besluiten/
 datse zyn uitgeworpen / en seggen in haaren haaste / en
 ontsteltenis / datse van God verstooten en verworpen
 zyn / en alsoo recht uit seggen / dat 'er geen hoop is /
 dat haar Hoop vergaan is van den Heere, Klaagl. 3: 18.
 Psal. 40: 27. Ezech. 37: 8 en dat zy zyn afgesneden, Psal.
 11: 22. en dat alle menschen leugenaars zyn, Psal. 116:
 10, 11. en seggen met Job 17: 15. en 19: 10. Waar
 is nu myn verwachting, hy heeft myne verwachting als
 een boom weg-gerukt; en nochtang dit alles niet te-
 genstaande / willen zy haar deel aan Christus en aan
 den Hemel niet quiteeren / noch verkoopen; zy sullen
 het hoog achten / dat zy noch soo lang uit de Hel
 gehouden worden / en dat God haar d'een dag en
 morgen nad'ander / goedertierentheid bewyft; Dit nee-
 men sy haar ter herten, en daarom sullen sy hopen. Klaagl.
 3: 21.

De Nuttigheyd is / nademaal 'er sulken edelen Ge-
 made is / die soo noodig en nuttig is / soo belangt
 het ons / te sien / of wy deselve hebben / of niet. Veele
 zyn 'er / die meenen / dat zy een waarende levendige
 hoop hebben; en helaas! 't is maar een gemaakte
 hoop: zy sterben met een leugen in haar rechterhand; en
 we-

wederom andere hebben dese hoop in haar Ziele / en hebben evenwel achterdenken / dat alles verkeert is / en zo roepen uit / dat haar sterkte en hoop van de Heer vergaan is ; wy sullen derhalven een woord tot bend spreken.

En voor eerst, wilde ik die gene / welke meinen / dat zo hebben dese hoop / en zo missen die / dese nabolgende Waarheden te overdenken geven :

Eerstelyk. Alle hebben geen waare en levendige hoop / die seggen / dat sy die hebben ; daar is een geslacht / dat waarlyst sonder hoop is , Eph. 2: 12. en nochtans sijn inbeeld / dat zo een sekere en welgegronde hoop hebben / de hoop van veele sal met haar vergaan / Spreuk. 11: 7. Job 18: 13, 14. Dese valsche en qualijst-gegronde hoop sal den armen Mensch / diese heeft / niet behouden / Wat is de verwachting des huychelaars , (segt Job cap. 27: 8.) wanneer hy sal gierig geweest zyn , wanneer God sy Ziele sal uittrekken.

Ten tweeden. Het moet noodsaakelyk een droebe en beklaglyke versteeking van de verwachting zyn / welke veele sullen ondervinden / als haar hoop haar sal begeben / en onder haar versinken / en bevonden worden als de gebrooken Rietstok van Egypten ; wat is 'er droebiger dan 't gewicht sijner Ziele te doen leunen op een verrot Riet , en sich in te beelden / dat men / wanneer men sterft / sal landen in de Heerlykheid / en dat onder russen zo / en haar hoop / beide na den Afgrond gaan / ja hoe sal haar vootige hoop haar ellende verzwaaeren / en haar staat beklaglyker maaken / dan indien zo nooit sulken hoop gehad hadden ?

Ten derden. Sal niet dit bedrog veel schaamroodheid veroorzaaken ? sal 't niet met haar gaan / gelijc als met de Keyfiers van Tema , en de Wandelaars van Scneba , datse sullen beschaamt en schaamrood zyn van wegen datse gehoopt hadden ? Job 6: 20, 21. veele gaan nu voor groote Christenen / ende hebben een hoop / die zo niet willen qusteeren ; welker aangesichten verbult sullen worden met schaamte / als zo sullen sien / dat haar hoop maar een pdele droom is geweest.

Ten vierden. Is het ook niet een schriklijke plaag
 in oordeel / met blindhejd soo verre geslagen te zijn /
 dat men niet en weet / waar men is / maar dat
 men sal droomen en inbeelden / dat men op een sekere en
 offene grond gaat / terwyl men met een ydele waan opge-
 slaasen / in 't midden van de putten wandelt / en niet en
 weet / of de naaste stap zyn eenwig verderf zal zyn? hoe
 beklaaglijk is het / dat het volk sich voedt met affche,
 en door een bedrieglyk hert ter zyden afgeleyd word,
 zo dat men syn Ziele niet kan redden, noch seggen,
 'er niet een leugen in myn rechterhand? Jes. 44: vers
 10

Ten vyfden. Indien het missen van onse hoop waare
 en saak van kleinen belange / het was niet zoo seer te
 beklagen; maar te missen / en versteeken te zyn van den
 Hemel / van de Heerlykheid / van de eeuwige Geluksa-
 ghheid / van de gemeenschap met God voor eenwig / O
 hoe schriklyk moet dat zyn! Hoe kan sulken verlies/als dit
 is goet gemaakt worden? wat kan een mensch geven tot
 lossing zynet Ziele? wat wegh is 'er in te beelden / om dit
 verlies herstelt te krijgen?

Ten sesden. Indien dit eene verlies opt konde herstelt
 worden / 't verlies ware te minder te beklagen; maar
 wanneer dit eene verlies / en dese versteeking noyt tot in
 alle eeuwigheid weder zal goed gemaakt worden; wat
 een vreeslyken saak is het dan / hier te staan op een valsche
 hoop / als de mensch en zyn hoop den Geest te samen op-
 tebeen / wanneer sal hy wederkeeren / om te verbeteren
 wat verlicert is geweest?

O soude dan niet yever ziele moeten denken / dat 'et haar
 belangt / te beproeven / op wat grond haar hoop leund.

Om nu de sulke uit haar selfs bedrog te helpen / die niet
 weten datse de rechte hoop hebben / en zy zyn 'er bremt van;
 en om ook haar te helpen / die niet overtuigt kunnen wor-
 den / dat de hoop / die zy hebben / van de rechte sacht is /
 zoo zal ik kortelyk eenige Markteeken en daar van voor-
 stellen / waar door d'een en d'ander sich selfs sal kunnen
 beproeven.

I. Markteeken. Een pegelyk beproeve / hoe hy aan
 2 e.

zyn

zijn hoop gekomen is ; een hoop / die niet ons gebooren is / en die wy niet ons in de Wereld gebracht hebben / en wy weten anders niet / hoe wy 'er aan gekomen zijn / die kan geen hoop wesen vande rechte slag ; want geen genade groept van naturen in onsen Hof ; waare hoop is een vrucht des Geests ; Wy wachten door den Geest uyt den geloove de hoope der rechtvaerdigheyd Gal 5: vers 5. Daar is geen overbloeyen in de hoop dan door de kracht van de Heylige Geest / Rom. 15: vers 13. de kracht der nature / noch de kracht der opboeding zal hier niet helpen ; onze Heere Jesus selfs ende God onse Vader moet ons goede hoop geven door genade / 2 Thess. 2: vers 16 Dese hoop is van geen natuurlijke extractie ; sy is van een Godlyke afkomst.

2. Markteeken. De ware en levendige hoop is gegrond op Christi gerechtigheyd / en opstanding ; daarom is 't een verwachten van de hoope der rechtvaerdigheyd / Gal. 5: 5. Of een wachten op 't gene gehoopt word door de gerechtigheid Christi ; zoo dat de hoop der Heerlijkhed hier op gegrond is. Wy zijn weder gebooren tot een levendige hoop door de opstanding Jesus Christi uyt den Dooden. 1 Petr. 1: 3. zoo dat de hoop / die niet op Christus is / die niet gebouwt is op zijn Dood en Opstanding / en op zijn toegerickende Gerechtigheid maar op iets binnen ons / hoe treflijk en uytmuntende het ook mocht zijn / als daar is een gemeynt goed hert / uytterlyke heyligheyd / en onberispelijckheid / en overwinning over verdoemtheden / en sonderlinge devotie / ofte iets anders van die slag / die hoop / zeg ik / zal bevonden worden / als het opgeven van den Geest / en sy zal een mensch niet dooßhelpen.

3. Markteeken. De ware en levendige hoop / gelijck sy gegrond is op geloof / en daar uyt vloeyt / zoo gaatsse niet geloof vergeselschapt / 1 Petr. 1: vers 21 Die gy door hem gelooft in God ; welke hem opgewekt heeft uyt den Dooden , ende hem Heerlykheyt gegeven heeft , op dat uw geloove ende hoope op Godt zyn soude. Hoop sonder geloof / 't welck een gekruyste Mid-

Maar omhelsst / volgens den inhoud van 't Genadeber-
ond / is maar een enkele droom ; de hoop kan niet staan /
an op de pijlaar van 't geloof , daarom omhelsst de sterk
God eerst als haar Deel / en dan resolbeertse tot een
stadige oeffeninge der hoop / Klaagl. 3: vers 24. De
eere is myn deel , segt myn Ziele , daarom sal ik op hem
open.

4. Markteeken. Alwaar een waerachtige hoop is
der Heerlykheid / daar zal een leunen op God zyn / ende
toevertrouwen aan hem de saaken van onse Ziele / een
rusten op hem / op dat hy onse Ziele verder / door
de zwaarigheden ende engten hene helpen / die in onse
weg zyn : Onse hoop is steeds op God / Psal. 39: vers 8.
Andere vertrouwden op haar rykdommen / zy vergader-
den en hoopten die op ; maar wat David belangt /
wat verwacht ik ô Heere ! (seide hy) myn koope die is op
u , soo mede Psal. 71: vers 5. David drong aan / om
af te losen te worden uit de hand der Godloose / op dit fon-
dement / dat hy altijd zyn hoop was geweest ; Want ,
(gt hy) gy zyt myne verwachting , Heere ; Heere ,
myn vertrouwen van myner jeucht aan. Soo wentelde
hy alle zyn lasten en zorgen op den Heere / en dit was ge-
duldig zyn wyse van doen ; hy had geen andere hoop /
wetende , dat hy gelukkig was , die den God Jacobs tot
hulp had , en wiens verwachting op den Heere synen
God was , Psal. 147: 5.

5. Markteeken. Waar een waerachtige en levendige
hoop der Heerlykheid is / daar sullen de begeertens
andere betooverende vermaaklykheden verkoelen :
wat wacht ick Heere , (segt David Psal. 39: 8.) myn
koope die is op u ; hy zag niets in de Wereld dat
aardig was / dat hy 'er op wachten soude ; want hy
had zyn hoop gevestigd op een seker en alles uitleveren-
dooswerp. Hy voegde / sich niet met die geene / welke
den / Wie sal ons het goede doen sien ? Psalm 1: 7.
Is het hert sich door hoop op God gevestigd heeft /
dat vraagt het na pdeheden van een vergaande Wereld &
t gesichte der Heerlykheid / dat zy door de hoop heb-
ben / verduistert den luster en schoonheid , die andere sien

in de dingen van de Wereld / welker oogen van de selfe
stoffe / naamentlijk aardfch / zyn.

6. Markteeken. Dese ware hoop is vergeselt met een
forgbuldige pooging / om de geboden Gods te onder
houden; Heere (seggt David Psal. 119: 166.) ik hoop o
u heyl, en doe uwe geboden: ware hoop is een vyand
van een onbekommerde wandel / en zy is met teerheit
en vltugheid vergeselschapt; de Hoop set de Ziel aa
't loopen / Hand 26: 7. Tot welke belofte onse twaa
geslachten, geduuriglyk nacht en dag God dienende, ver
hoopen te komen.

7. Markteeken. De hoop fal wel te brede neer fitten
met Gods enghel woord / gelyk Abraham dede, als
hy geloofde op hoop tegen hoop / Rom. 4: 18. Wel
menigmaal seggt David / dat hy hoopte op Gods woord
Psalm 119: vers 8, 49, 114. Psalm 130: vers 5. De
Hoop fal de Ziel in 't leven behouden / als alles / daar
geboelen na grypt / soude willen seggen / dat God zy
belofte vergeeten heeft / en dat het te vergeefs is langer
wachten.

8. Markteeken. De hoop is een repnigende faak / 1 Jo
3: 3. zy zal de ziel te werk stellen / om in Christi Bloed
gewassen te worden / en zy zal de ziel doen poogen in
kracht van Jhesus / om de zonde gedoodet / de lusten t'on
dergebragt / en de ziel geheiligt te krygen / zoo datse in
God doot den geloove in den gebede fal wortelen / o
bequaam gemaakt te worden / om deel te hebben in de e
veder Heiligen in het licht.

9. Markteeken. De hoop doet de Ziele stil swygen
en gerust zyn onder harde beproevinge; David was
Psalm. 38 in een droevige beproevingenen; God bestra
hem / zyn pylen staken in hem / Gods hand drukt
hem zeer; zyn Ziel en lichaam droegen beyde de mar
teekenen / van dat God met hem twistede wegens zy
zonde; ja zyn hert keerde omen om / en zyn kracht he
hem verlaaten; en terwyl het aldus met hem was
wendig / zoo gebruikten zyn vyanden 't oog en hand
tegen hem; wat was het / dat hem ter neder settede
deser tyd / en dede hem sich gedragen / als een man

et en hoorde / en in wiens mond geen tegenredenen
 aren? 't was dat gene / 't welk hy 'er even by voegde/
 rs. 16. Want op u Heere, hoop ik.

Hebbende dese Markteekenen voorgesteld / waar door
 en sich mochte beproeven / of men wel deelgenoot is
 worden van dese levendige hoop / zoo woude ik die ge-
 / welke grond sien van breefe / van datse de selve hoop
 missen / wel raden / datze dese navolgende dingen mogten
 hertigen en betrachten.

Voor eerst. Trachtet / door op de gedachten van dese
 nak te blijven staan / geboeliger te zijn van / ende meer
 angedaen met het missen van deze genade van hoop / let /
 wat een droevigen staat de arme Ziel is / die zonder
 hoop in de Weerelt is; en hoe beklaaglijk haar staat is / die
 een andere hoop hebben / dan een hoop / die vergaan sal /
 worden gelijk een spinnewebbe / en haar sal begeben
 haar groote nood.

Ten anderen. Zijt hier van overtuigt / dat gy door
 sulven nopt sult geraaken tot een levendige hoop; gy
 moet wedergebooren zyn tot die hoop / zy is geheel en al
 werk van Gods Geest; de natuur noch de natuurlijke
 equaamheden sullen u daar niet aan helpen.

Ten derden. Laat de gedachten van uw hoopeloose
 staat u verootmoedigen; sich selven te vernederen voor den
 Heere is de weg om verhooght te worden.

Ten vierden. Versaakt alle grond van hoop in u sel-
 ven; boor den armen is verwachting / Job 5: vers 16.
 want wat het ook zy in u selven / waar op gy uw hoop
 onwt / 't zal bevonden worden / een sondige grond
 e zyn; en hoe gy 'er meer opbouwt / hoe het zal slim-
 mer wesen.

Ten vyfden. Neemt Christus aan / als aangeboden in
 het Evangelium; en grijpt hem aan door 't geloobe
 want de hoop word ontfangen in den buik des geloofs;
 alle onse hoop / die niet op 't geloof gegrond en is / en uyt
 het geloof vloeyt / is een enkele phantasie en inbeelding.

Ten sesden. Hebbende Christus aangenomen door 't
 geloof / gelyk hy in 't Evangelium word aangenomen/
 u steunende op hem om saligheid / zoo wacht op de ade-

ming en inbloeden van den Geest op de ziel / in het sorg-
buldig en blijtig waarnemen van de middelen / op da-
uw hoofd daar doo? opgericht worde in hoop.

Tot Moedgeving hier toe / zoo let op dese dingen :

Eerst. Dese levendige hoop in de ziel zal veele stormen
stillen / en de ziel in effene matige gestalte en postuur hou-
den / onder droevige en scherpe dispensatien / en onder
verscheide veranderingen en schuddingen ; zy zal de ziel
van veele ontrustende breezen bevyden / en doen den
mensche soetelyk slapen / en zyn hoofd opheffen boven
de zwaarigheden ; zoo dat hy onbekommert zal zyn
ofte vertrouwen sal hebben / om dat 'er verwachting is
Job 11 : 18.

2. Beweegreden. De hoop zal aanmoedigen tot vol-
standigheid in plichten / niet tegenstaande de zwaarighe-
den die in de weg zyn. De hoop zal 't hert nooit laten sin-
ken ; zy zal gelijk het rook doo? de arme ziel zyn / die daar
heen zweemt doo? de baren en golven van wederwaardig-
heden en zwaarigheden ; als andere dingen de ziel zonder
om laag halen / gelijc zware gewichten / zoo zal de hoop
de ziel ophalen / datse niet te gronde gaa / ofte indien de
ziele ooit overmeestert en onder 't water gehaalt / en als
het ware / tot den buik der helle gebracht word / zoo zal
de hoop nochtans de ziel uit den buik der helle doen op-
sien / en uitsien na den Hemel.

3. Beweegreden. De hoop is een hardmakende zaak
ten dage des strijds / zy moedigt en sterkt de ziel / de
mensch sal doo? een bende loopen ; want hy weet / dat
zyn hoofd behouden / wel bedekt en beschermt is doo?
den helm der hoop / en helm der saligheid / 1 Thess. 5 :
8. Eph. 6 : 17.

4. Beweegreden. De hoop is een sterke Guardie tegen
herfoekingten ; wat zou die mensch vragen na de aanbie-
ding van groote dingen in de wereld / die een levendige
hoop van den Hemel heeft ? wat sal hem de breesse van de
Dood en van werelds verlies en lijden doen / die de hoop
van 't eeuwige Leben heeft ? De hoop van een betere op-
standing zal haar doen welgeten aan te nemen een ver-
lossing op slechte en onwaarde conditien.

5. Beweegreden. De hoop verzekert ons den Hemel / aarom binden wy / dat den Hemel meermaal ons voorzestelt word door hoop / Eph. 1: 18. Eph. 4. 4 Col. 3: 5. Tit. 2: 13. Hebr. 6: 18. Het is den anker der ziele / vast en zeker / en zy gaat in tot binnen het Doorhangsel / alwaar den Doorlooper voor ons is ingegaan / Heb. 6: 19, 20.

6. Beweegreden. Hier toe soude ons aanmoedigen dat woord Psal. 147: 11. De Heere heeft een welgevallen aan die, die hem vreessen, die op zyn goedertierentheyd open.

7. Beweegreden. Gelijck de hoop nuttig is en te pas komt / terwyl wy reysen door dit dal der traanen en der droefheid / zo is zy nuttig / als wy tot het eynde van onse reys naderen / en de bleekie dood in 't aanschietten : Want de Rechtvaerdige vertrouwt / en heeft hoop in zyn dood / Spreuk. 14: 32. Als de hoop van den armen huychelaar en onrechtvaardigen mensch de geest geeft / en hem in zyn grootste benauwtheid verlaat / zoo zal de hoop des Rechtvaardigen hem troosten / en zyn hooft ophouden ; Ja Wanneer de Dood / de Koning der verschrikkingen / zyn slimste gedaante heeft / ende de Ziel tot de Eeuwigheid vervoert heeft / hoewel zy haar afscheid van de Ziel zal nemen / als hebbende haar geen dienst meer te doen / 1 Cor. 13 : vers. 12. zoo zal zy doch met het Uchaam van den Belovigen tot het graf baren / ende een sagt bedde worden voor het stof van dien Mensch / Psal. 16: 9. tot dat den Morgenstond van de Opstanding aankomte.

Ten anderen. Wat belangt de gene die waarlijk deze hoop hebben / en nochtans niet kunnen komen te gelooven / dese dingen wilde ik tot haar seggen /

Voor eerst. Het is niet vreemt / dat men de gene die wedergebooren zijn tot een levendige hoop / nu en dan naar toe siet gebracht / datse daar aan op deze en diergelijke gronden twijffelen /

1. Om dat haar droevige ende ongewoone dispensatien van den Heere worden uytgemeeten ; dit maakte dat de

Kerk uptriep / Klaagl. 3: vers 18. Doe feyde ik, myn sterkte is vergaan, ende myn hoop van den Heere. Sie vers 1, 2--18. Dit maakte ook / dat Job fepde / dat zy hoop als een boom was wechgerukt / Job 19: vers 8, 9, 10. &c.

2. Om dat 'er gebrek is van groep in genade en doo diging: want zy hooren / dat de hoop is een fupervrende faak / en zy fien geen vordering in dat fupervrend werk.

3. Om dat zy miffende andere bobengemelde vruchten van een levendige hoop.

Ten tweeden. De hoop is / gelyk andere genaden niet altyd even fichtbaar: fomtys is zy zoo bewolkt en overdekt / datze bezwaarlyk kan gefien of bemerk worden; en wederom binnen een wepnigtys kan zy te voorschyn komen / als de dikke mift wech-gedreven is gelyk wy fien / Klaagl. 3: vers 8. daar fegt de Kerk Myn sterkte is vergaan, ende myn hoop is van den Heere, ende nochtans een wepnig daar aan zegtfe vers 21. Dit zal ik my ter herten nemen, daarom fal ik hoopen; en wederom / vers 24. De Heere is myn deel, feyd myn Ziele, daarom fal ik op hem hoopen en noch wederom / vers 26. 't Is goed dat men hoopen en ftille zy op het heyl des Heeren. Zoo ook Job 19 vers 10. &c. Den Hepligen Man roept uyt als een die geen hoop heeft; Hy heeft my rondom afgebroken / fo dat ik heenen gaa; en heeft myne verwachting als eenen boom neer gerukt; en nochtans eer alles gedaan is eer hy zyn reden eyndigt / soo krygt hy zyn hooft om 'hoogh / en de hoop licht hem op / zoo dat hy triumpheert / vers 25: 26, 27. Ik weet myn Verloffer leeft, -- en hoewel na myn huyd de wormen dit lichaam fullen doorknaagen, fo fal ik doch uyt myn vleefch God aanschouwen. &c.

Ten derden. De hoop heeft / gelyk andere genaden haar trappen: Daar is een volle verfekertheit der hoop / Hebr. 6: 11. en daar is een zwakke hoop / die niet verre kan fien / zynde met veel twyffelingen / moedeloosheid / vrees / &c. vergefelschapt / nochtans een zwakke

de hoop kan een ware hoop zijn op een Evangelische grond; Een hoop kan levendig zijn / in opzicht van haar wortel / en nochtans wechkrappende en siekelyk / in opzicht van haar tegenwoordige gestaltenis / en werkingen.

Ten vierden. Het is derhalven niet beplig / te besluyen / dat 'er geen hoop is / om dat 'er geen volle verzekerdheid der hoop is / noch een active / levendige vigoureuse en sterke hoop / noch een hoop / die altijd verscheept in haar vruchten en effecten.

Ten vyiden. Het ware beter / een onpartijdig ondersoek te doen / door de voornoemde teekenen / en te sien / of gy oyt iets haddet van een waarachtige daadelyke en levendige hoop der Heerlykheid / door Christus; en indien gy de selve oopt haddet / weet dan dat het zaad blijft: want de gaven en roepingen Gods zijn ouderouwelijk / Rom. 11: 29.

Maar wat sal eenen doen, die daar toe gebracht is, dat hy in twyffel trekt, al wat oyt in syn Ziele gedaan is, en dat hy acht / dat al dat werk maar bedricgerp is geweest? Hoe sullen sulke tot eenige klaarheid komen ontrent haar hoop / of wat zullen zy doen / om de selve versierst te krijgen?

Ik antwoorde. Sulke Persoonen dienden te behertigen en recht wel te gebruyken dese navolgende consideratien en besieringen /

Voor eerst. Gelyk de hoope selfs een gabe Gods is / en niet haar werk / zoo is ook de klare ontdekking van dese hoop in de Ziel syn gabe / en een nieuwe gabe; De opmerking deses soude den mensch in 't oog doen houden Gods souvereynheid / en zyn vryheid / die zyn gaven besteeden mach gelyk hy wil / en 't soude hem van deses God doen afhangen om licht / om te kennen en te onderscheyden de dingen / die hem van God geschonken zyn.

Ten tweeden. Gelyk de eerste levendige daad der hoop is een vrucht van den Geest des Levens / en vloeyt van den Geest des Levens in haar / zoo hangen alle de volgende daden af van de geduurende inbloeden van den

Hemel. De opmerkingen deses soude haar vernederen onder de bedeyling van den absoluten en souvereinen Heer; en soude haar aansetten / om te onderzoeken en te sien, waerin zy den Heere vertoont hebben / om zijn inbloeden tot de gedultige uytgangen der hoope in te houden / en zijn licht te ontrekken / waar door zy in staat souden zijn / om 't weesen der hoope in de Ziel te ontdekken / wanneer zy zwak is in haar werkingen.

Ten derden. Sulke dienden sich te verootmoedigen voor den Heere / in 't gevoelen van haar natuureljke ledigheit / en machteloosheit / als mede van haar ongerechtigheden en overtredingen / waar door zy den Heere tot toorn verwekt hebben / om haar in het duystert te laten.

Ten vierden. Zy moesten soeken te behertigen en te betrachten haar afhanging van God / met eenvoudighheid des herten / en het woord te besindeeren / en in te dynken; want het is door leydszaamheit ende vertroosting der schriften / dat wy hoope hebben / Rom. 15: 4.

Ten vyfden. De weg tot de hoop sullen maken veelbuldige uytgangen ende vernieuwingen van geloof op den Middelaar / en aangrijpen van hem / als aangeboden in het Euangelium / en omhelsen God als zijn deel in Iesus Christus: wanneer de Ziel kan seggen / de Heere is myn deel, dan sal zy in staat zijn om te seggen / daarom sal ik hopen.

Ten sesden. Zy moesten meer denken op Gods weldaaden / aan haar besteed / de gedachten aan de gemeene weldaaden / dagelijks versch zijnde / verwekten de sterck tot hoop / Klaagl. 3: 21, 22. De dispensatien van vriendelijckheit in God / geopenbaart in haar te bewaaren / van verteert te worden / en de vernieuwde vruchten van zijn compassie reden morgen / te binnen gebracht / en ernstelijck overdacht / moedigden aan tot hoop; Aldus de gedachten van dese uytduykingen van Gods liefde / als een schat op te leggen / en daar op te blijven staan / zal de Ziele bewerken tot hoop: want de bebinding werkt hoop / Rom. 5: 4. De gedaachten aan Gods barmhertighheit / geopenbaart door sonderlin-

ange bebindingen en preuben / zal een edele moedgeling zyn tot hoop ; Israël hoope op den Heere (seid. David Psal. 130: 7.) en waarom? Want by den Heere is goedertierentheyd, en by hem is veel verlossing.

Ten sevenden. 't Ware goed / indien ook in desen ware een onderwerping aan God / dat 'er niets ware van een knorrende dispositie in 't hert tegen den Heere: want dit verwekt hem / om zyn inbloeden meer te ontrekken / en ons in het duister te laten ; het is goed / te mond in het stof te steeken / of 'er misschien verwachting ware / Klaagl. 3: 29.

Ten achtsten. Het ware nuttig en noodig in sulken oorval / te bestudeeren / en sich te bevestigen in 't geloof van Gods almachtige kracht / van dat hy wonderen kan doen : het geloof hier van hielp Abraham / om te gelooven op hoop / tegen hoop / Rom. 4. hy sag op God / als een die de Doode konde levendig maken / en daarom wiert hy niet moedeloos / hoewel de saak na menschelike apparentie desperaat en ongeneeslyk scheen. Een gesicht van de zwaarigheden in onsen weg / als niet mogelyk te boven te geraken / doet ons hert menigmaal bezwyken / en beslypten / daar is geen hoop ; maar een recht gesichte van God in zyn kracht / soude dit verhelpen.

Ten negenden. Blydschap en vrede in 't gelooven / en in aan Christus te kleven / conform het Evangelium / gelyk 't is een werk van den God der hoope / zoo maakt het ook de weg / niet alleen om te hoopen / maar om overbloedig te zyn in de hoop / Rom. 15: 13.

Ten tienden. Het ware goed voor de sulke / datse altyd een voorname plicht behertigden / de welke is / op een gevestigde en volstandiger wyse te versaaken alle andere gronden van hoop benevens God ; op dat indien zy niet kunnen met versekertheid komen te seggen / dat haar hoop is in den Heere / zy nochtans mogen seggen / zonder dat haar herte haar veroordeelt / dat zy niet met haar wil / haar hoop en vertrouwen op iets binnen haar selven plaatsen ; En waar dit is / daar is geen kleyne grond van te seggen / daar is hoop : want

de Ziel moet / ten ware wanneer zy is onder de macht van vreeslijke wanhoop / eenige grond hebben / om haar anker op te werpen.

Ten elfden. In desen gebasse souden zy wel doen / zoo zy niet pereemptoir en stoutelyk de gronden van hoop verwierpen / die zy mochten vinden / noch te obstinaat een vooroordeel tegen haar selven vast hielden / maar indien zy dat woord behertigden / Heb. 10: 35. Werpt uwe vrymoedigheyd ofte vertronwen niet wech.

De Derde saak / waar van te spreken staat / is de grond van dese hoop / Christus in u ; en dese woorden kan men driefing aanmerken / Eerst in sich selven / als voorhoudende het groote privilegie der geloovigen / in een nauwe en in tinnige vereeniging met Christus. Ten anderen, hoor zoo veel zy aantoonen de grond van dese levendige hoop. Ten derden , hoor zoo veel zy aanwysen den rijkdom van de Heerlykheid des Euangeliums / die nu geopenbaart is.

Wat het eerste belangt / Christus in u. die woorden vertoonen het wonderlyk rijke privilegie van geloovige in haar vereeniging en nauwet' samenvoeging met Christus / die in haar is. Tot welkers verstand wy deze navolgende dingen dienen op te werken.

Voor eerst. Deze vereeniging is een van de groote verborgentheden van 't Euangelium / daar over wy ons nu mogen verwonderen ; maar wy zijn nu niet in staat om deselve te bevatten en ten vollen te verstaan / tot dat wy aankomen in het land van Licht en klaar gesicht / waar in 't geen onvolkomen is / sal wech gedaen worden ; de Apostel noemt het eene verborgendheid , Eph. 5: 32 ja een groote verborgendheid.

Ten tweeden. Hoewel 't een groote verborgendheid / en zoo boven ons berijk is / nochtans op dat wy zoo veel daar van mogen verstaan / als nodig is tot onse troost en wasdom in genade / zoo word die vereeniging ons in de Schryft voorgesteld onder verschepte gelijkenissen / als.

1. Onder de gelijkenis van de vereeniging / die tusschen Man en Vrouw is in het houwelijk / Eph. 5: 31, 32 &c.

ho dat gelyk Man en Vrouw een vleesch worden / alsoo Christus en de Geloovige een Geest worden / 1 Cor. 6: vers 16, 17. Daarom word van hem gesproken onder de benaming van een Bruidgom / en de Kerk word genoemd zyn Bruid / in 't geheele Hooglied Salomons, en Johannes segt ons Joh. 3: vers 29. Hy die de Bruid heeft, is de Bruidgom. Soo hooren wy Openb. 21: 9. van de Bruid / het Wif des Lamms. En gelyk dit is / om uyt te drukken Christ nuttigheid en profetelykheid voor de Geloovige en haar recht en deel aan hem / en aan 't gene syne is; soo is het ook aan te wijzen (als een grond van het voorke) de nauwe vereeniging / en samenboeging / die 'er is tusschen Christus en haar / waar door zy een worden.

2. Onder de gelykenis van die vereeniging / welke daar is tusschen de wortel en takken / ofte de Winstok ende de ranken / Joh. 15: 1, 5. Ik ben de Wynstok en gy zyt de Ranken; siet ook Rom. 11: 17. ende dit toont de absolute noodzakelykheid van haar af hanging van hem / om inbloeden des levens en der kracht / ende de noodzakelykheid van door den geloove op hem te leven; en leven en sap van hem te suipen / en gestadig in hem te blijven te dien eynde; ende het toont ook haar nauwe en tinnige vereeniging met hem / op dat wy in hem zynde / een Boom worden.

3. Onder de gelykenis van die vereeniging / die 'er is tusschen 't Hooft en de Leden / 1 Cor. 12: 12. daarom is Christus het Hooft eenes yegelyken Mans, 1 Cor. 11: 3. en hy is het Hooft des Lichaams, Eph. 4: 16. Eph. 5: 23. Col. 1: 18. Om te toonen / dat alle de inbloeden van leven / werking / en beweegen / en gevoelen / &c. van hem komen / soo dat wy in hem leven / beweegen / ende ons wesen hebben; en dat wy / sonder hem / niet meer beduyden / dan een Lichaam 't welk een Hoofd mist / en dat 'er daarom een vaste vereeniging tusschen hem en ons moet zyn.

4. Onder de gelykenis van die vereeniging / die 'er is tusschen de grond / ende het gebouw / 1 Pet. 2: 4, 5. De
Ste

Beloobige worden op hem gebouwt, als levendige steenen; Christus is den uyttersten Hoeksteen van het gebouw; ende in hem is 't / dat het gantsche gebouw bequameelyk t'samen gevoegt zynde, opgroeyt tot een heiligen Tempel in den Heere; ende in hem worden z t'samen gebouwt tot een Woonstede Gods in den Geest Eph. 2: vers 20, 21, 22. 't Welk toont dat de **Beloobigen** niet kunnen bestaan zonder hem / dat een **Huis** kan staan / dat geen grond heeft; en daar om moeten zy op hem leunen / en vastelyk met hem vereenigt zyn / of zy kunnen niet staan / noch vast zyn.

5. Onder die gelykenis / welk 'er is tusschen 't lichaam ende de kleederen / ofte wapenen / want de **Beloobige** worden gesepd / den leere Jesus aangedaan te hebben, Rom. 13: 14. Die in Christus gedoopt zyn, hebben Christus aangedaan, Gal. 3: 27. ende hy word aangedaan als kleederen / om voer de koude te beschermen / ende de naaktheid te bedekken / ende ook als ons cierraad. Soo mede wort hy aangedaan als een wapen / om ons voer de aanvallen van onse geestelyke vyanden te beschermen.

6. Onder de gelykenis van die vereeniging / die 'er is tusschen een Beschuldigde ende zyn Advocaat / tusschen de principale schuldenaar ende zyn Borge / die zoo in Rechten een Persoon maken. Daarom is 't / dat **Beloobige** gezegent worden met geestelyke zegeningen in hem Eph 1: vers 3. zynde in hem verkooren, Vers 4. zy zyn met hem gekruyst in een rechtelyke zin / Gal. 2: vers 20. zy zyn met hem gestorven, Rom. 6: vers 18. Col. 2: vers 20. met hem begraven door den Doop, Rom. 6: vers 4. t'samen levendig gemaakt, mede opgewekt, en mede geseten in de hemelsche plaatsen, Eph. 2. vers 5. 6. met hem een Plante geworden in de gelyk-making zyner opstanding. Rom. 6: vers 5. ja haar leven is met hem in Gode verborgen: want zy zyn met hem opgestaan, Col. 3: vers 1, 3. zoo worden zy gesepd Erfgenamen, en Mede-erfgenamen met hem, Rom. 8: vers 17. Al 't welke een

1 daadelpke en wettige vereeniging tusschen Christus
 de de Geloovige / tot haar blijdschap / troost / en vol-
 ening / Christus vooz haar Zorg zynde geworden /
 hat vooz haar / en antwoord vooz haar in rechten / als
 1 Hoofst / en publyk Persoon / haar vertoonende : gelyk
 Adam was in opsigt van zyn Nakomelingen / zoo desen
 eeden Adam , en laatsten Adam (gelyk hy genoemd
 ord / 1 Cor. 15:45, 47) dewelke is een levendigmakenden
 heest / en Heer van den Hemel ; hy vertoont als een Hoofst
 1 publyk Persoon alle zyn geestelpke Nakomelingen / hy
 erbind sich vooz haar in een verbond aan God / ende
 ebhende voldaan / is hy opgestaan , als de Eersteling ,
 Cor. 15:20. en in hem zal al zyn geestelpk Zaad leven-
 g gemaakt worden , vers 22.

Ten derden. Dese vereeniging word ons dooz eeni-
 e andere uitzukkinge voorgestelt / die zeer krachtig
 1 schijfmaartig zyn ; gelyk wanneer Christus / en zy /
 en Zaad genoemd worden / Gal. 3:16. een Lichaam .
 Cor. 12: vers 13, 27. eenen Geest , 1 Cor. 6:16, 17.
 1 zy maken eene mystieke Christus uit / 1 Cor. 12: vers
 2.

Ten vierden. Dese vereeniging is soo innig / dat
 et is een onderling in-weesen ; want gelyk hy gesepd
 word in ons te zyn / hier en Rom. 8:10. Gal. 2:20.
 Cor. 13:5. Eph. 3:17. zoo worden wy gesepd in hem
 e zyn / Rom. 8:1. 1 Cor. 3:1. 2 Cor. 13:21. 2 Cor.
 :17. 2 Cor. 12:2. Rom. 16:vers 7. Phil. 3:vers 9. en Phil.
 :vers 21. Hy in ons / en wy in hem / Job. 14. 20.
 Hoe wonderlyk en onbegryppelyk moet dese vereenigin-
 ge zyn ?

Ten vyfden. Dese vereeniging heeft eenige vertoon-
 ing van / en gelykheid met die vereeniging tusschen
 den Vader en Christus / Joh. 17:11, 21, 22. Op dat zy
 noogen een zyn , gelyk wy een zyn ; ende wederom /
 Op dat zy alle mogen een zyn , Gelyk Gy Vader in My zyt ,
 ende Ik in U , dat zy alsoo mogen een zyn in Ons .

Ten sesden. Dese vereeniging is niet alleen tusschen
 Christus / ende de Ziele der Geloovigen / maar ook selfs
 tusschen Christus en haar Lichaam ; Hierom worden
 haar

haar Lichamen gesezt te zyn Tempelen des Heilige Geests / 1 Cor. 6: 12. En uit kracht van die vereeniging sullen haar doode Lichamen wederom opgewekt worden ten laastten dage: Want indien wy gelooven / dat Jesus gestorven is en opgestaan / alsoo sal ook God de gene die ontslapen zyn in Jesus / weder-brengen in hem / 1 Thess. 4: 14.

Ten sevenden. Dese vereeniging is niet alleen nauw en innig / maar sy is ook duurzaam en blijvende; baaron is hy niet alleen in ons / maar hy woond in ons, Eph 3: 17. en wy worden gesezt in hem te blyven / Joh. 15: 6, 7. ende gelijk wy in Christus sterben / 1 Thess. 4: 16. Openb. 14: 13. soo staan wy wederom op in hem 1 Cor. 15: 22. en met hem / 1 Thess. 4: 14. Soo dat de Dood dese knoop niet en kan breken / anders soude de hoop en troost van de Gelovige / die van dese vereeniging bloeyt / niet vast en seker zyn: want indien wy alleen in dit leven hoop hadden / soo waren sy de elendigste van alle menschen / 1 Cor. 15: 19. siet ook Rom. 8: 11.

Ten achtsten. Dese vereeniging / gelyk sy voortreffelyk en nauw is / soo is sy nodig; want daar is geen leven / noch sterkte / noch werking / noch beweging / noch wijsdom / noch vruchtbaarheid buiten die; indien nemant den Geest Christi niet en heeft / die komt hem niet toe / Rom. 8: 9. en Christus moet in ons zyn / of wy zyn Verworpingen / 2 Cor. 13: 5.

Ten negenden. Wy moeten toesien / dat wy dese vereeniging tusschen Christus ende de Gelovige / ofte van Christi in-wesen in de Gelovige / niet veracert en bebaatten; dat is / dat wy het niet vleeschelyk bebaatten / als of het sulken vereeniging was / gelyk 'er is tusschen de stoffe en de vorm / of tusschen een vat en 't water dat daar in is / ofte tusschen een onderwerp ende een toeval / ofte tusschen saaken die geconfondeert en t'samen onder een vermengt zyn; ofte dat wy het lasterlyk souden bebaatten / als of het een weesentlyke vereeniging was / gelyk 'er is tusschen de Persoonen van de Drie-eenigheid; ofte een personeele vereeniging / gelyk tusschen Christi

adlyke en menschelijke Natuur; ofte dat wy 'er profa-
lyk aan souden denken/ als of het een enkele phanta-
/ ofte een ingebeelde zaak was: Maar wy moeten het
grijpen als een daadelyke, hoewel mystike herborgene
geestelyke vereeniging / hebbende daadlyke en geeste-
ke effecten / in leven en dood / en na de dood / nament-
/ vrede met God / en versoening / verlossing / ver-
teuring der sonden / en regtvaardig-maaking / kinder-
amiceining / toegang tot God met vrymoedigheid /
heilig making / troost, blijdschap in den Heiligen
Geest / een vroomlike Opstanding / en eeuwige Heer-
dommaaking:

Ten tienden. Gelyk dese vereeniging geestelyk is in
ch selven / soo word zy gemaakt door een geestelyke
mid en middel: want gelyk zy komt door den geloof
aan onse zyde / Eph. 3: 17. soo komtse door den
Geest aan zyne zyde / dewelke in 't Nieuwe Verbond
looft is / Ezech. 36: 27. Jes. 56: 21. Christus heeft
hem beloofd te senden / Joh. 15: vers 26. en hy moet
ons voor eeuwig blijven / Joh. 14: 16. daarom
orden Christus en zy genoemd eenen Geest / 1 Cor. 6:
17.

Maar om iets particulierder hier toe te seggen / so sou-
en wy u gaan aanwysen / en toonen / in wat opzicht hy
segd word in de Geloofbige te zyn / Christus in u, wy
ogen bebatten / dat Christus in de Geloofbige is in dese
opzichten:

Voor eerst. Als een Koning is in zyn Koninkrijk /
tende op zyn thron / regerende en beheerschende dat
door zyn wetten en bevelen / en bewaarende dat door syn
gheest / en autoriteit van inwendige scheuringen /
oneenigheden / verdryftheden / en inlantsche oorlogen /
door zyn sterkte en macht beschermende dat voor uit-
erlyke aanballen; soo is Christus heerschende / als op-
erste Hoofd / Wetgever / en Bevelhebber in de ziele van
en volk / door zyn wetten en bevelen / soo word hy ge-
te te heerschen over het Huis Jacobs / Luc. 1: 33.
et 1 Jon. 4: 4.

Ten tweeden. Gelyk een Meester van een Huisgesin
f f is

is in zyn eygen Huis / alwaar hy blijft / met vergenoegen / rust / vermaak / gemeenschap / welgeballen en genegentheid / als zynde t'huis ; alsoo blijft en woont Christus in de herten van zyn volk / Eph. 3: 17. Daarom worden zy genoemd zyn Huis / Hebr. 5: vers 6 ende een woonstige Gods door den Geest / Eph. 2: vers 22. Christus staande aan de deur / belooft tot sulke in te komen / die voor hem openen / Openb. 3: vers 20.

Ten darden. Christus is in de Geloovige / gelijk een Ambachts-man in zyn Winkel / doende het werk van zyn beroep ; soo vordert Christus in de Geloovige het werk der genade : want hy leeft in haar / Gal. 2: 20 en om dat Christus in haar is / soo is de Geest leven om der gerechtigheid wil / gelijk het Lichaam dood is om der sonde wil / Rom 8: 10. gelijk de God deser Wereld / dat is de Dupbel / in die gene is / voor welk het Euangelium bedekt is / en die verloren gaan / verblinden de de sinen der gener / die niet en gelooven / 2 Cor. 4: 3. 4. en gelijk den Oversten der macht des lichts / die voor den Geest / werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid / Eph. 2: 2. Soo is 't dat Christus / hebbende dese sterken uitgeworpen / in 't herte komt / en besit daar van neemt / werkende daar 't geen welbehaaglyk is in zyn oogten.

Ten vierden. Gelijk pemand is in zyn verkregene besitting / en in zyn Hof / verlustigende sich in de genieting van 't geen hy verworven ende verkregen heeft / soo is Christus in de geloovige / hebbende haar voor hem selve verworven door zyn bloed / besittende haar als zyn eigentje ; en aldaar vermaakt hy sich selven als in zyn Hof / daarom segt de Bruid Hoogl. 6: 2. Myn Liefste is afgegaan in zynen Hof / tot de specerij-bedekens / om te wieden in de hoven / en om de Kelien te versaaieren ; soo da dese uitdrukking / Christus in u , te komen geeft :

1. Christi versoening met haar door geloof ; hy staat niet meer aan de deursloppende / maar hy is ingelaten ende daar is vrede tusschen hem en haar. Hy is ingekomen.

2. **Christi innige genegentheid tot haar.** Hy kan niet anders dan liefhebben de gene / in welke hy woont en blijft ; in welker schoot hy zijn hooft legt / en in welker hert hy zijn throon heeft.

3. **Christi bysonder erkennen van deselve voor de zijne / voor zijn gerantsoeneerde / voor zijn besondere schat / voor zijn Huis / en gestadige wooning.**

4. **Christi werken in haar 't werk van heilichheid / en maaiende in haar meer en meer levendig af / de trekken en lineamenten van zyn nieuwe beeld / op dat den nieuwen Mensch der genade sterker worde / en zo den Oversten haarer saligheid meer gelijken mogen in alle de genaden des Geests.**

5. **Christi berusten in zyn liefde tot haar : want daar woont hy / daar is zyn rustplaats / daar blijft hy.**

6. **Christi heerschen en zwaaien van zyn scepter in haar zielen ; dat zyn wetten worden gehoorzaamt / zyn insettinge gevolgt / en dat men daar geen ander Heer moetwillig onderwerpen is ; dat Christus den eersten geweldigen besitter uitgeworpen / en Christus erkent is / als de eenige wettige soeveraen.**

7. **Christi zyn in haar als haar leven / de fonteyn en spring-ader van alle leven / en daaden / Gal. 5: 20.**

8. **Met een woord ; het geeft te kennen / dat Christus in haar is / om alle haare werken uit te voeren / om haar aan te voeren tot de heerlijkheid / om haar te leiden door de zwaarigheden / om haar te sieken tegen oppositie, te troosten tegen bezwijkingen / te ondersteunen onder tegenspoed / en soo eindelyk t'Huis te brengen**

Maar hoe is hy in de Geloovige ? Ik antwoorde ? Hy is aldaar niet alleen als God : want soo is hy over al ; Ook is hy daar niet eenigzints als Mensch : want soo is hy in den Hemel aan des Vaders rechterhand / en daar moet hy blijven tot ter tijd der weder oprichting aller dingen / die God gesproken heeft door de mond aller zynner heiliger Propheten / van alle eeuwe / Hand. 3: 21. maar als Middelaar / niet in Persoon / maar door zyn Gedeputeerde en Plaats-bewaarder de Geest / want hy is

de Trooster / die eeuwig met ons blijven sal / en om welken Christus den Vader soude bidden / en welken hy senden soude / Joh. 14: 16. 17. 26. Joh. 15: 26. Joh. 16: 7, 13.

Maar is het door den Geest selfs, dat Christus in de Ge-
loovige woont en blyft, of is het alleen door de genaden,
effecten, en werkingen van den Geest? Ik antwoorde /
hoewel / op wat wyse van die twee het ook zy / allesins
dese wyse van Christi inwoonen is een krachtige grond
van troost / ende geeft vaste blijdschap / en een seke-
re wel gefondeerde hoop der heerlijkheid ; soo zyn 'er
evenwel verscheide uitdrukkingen in de Schrift / die het
schynen te bepalen voor den Geest selfs / als nament-
lyk /

1. Dat de Geloovige geseyd worden Tempelen Gods
en des H. Geests, 1 Cor. 3: vers 16, 17. ende 1 Cor 6: 19.
't welk iets meer wil te kennen geven / dan datse zyn
genaden hebben / gelijk het oogmerk / en de grond van
des Apostels redenkaveling vertoont ; En weet gy niet,
dat gy Gods Tempel zyt, en de Geest in u lieden woont?
So yemand den Tempel Gods schendet, die sal God
schenden, want den Tempel Gods is heylig, welken gy
zyt, 1 Cor. 3: 16, 17. Hier worden zy tot dyemaal ge-
segd Gods Tempel te zyn / en dat niet alleen / maar
als of den Apostel de saak verder woud uitleggen /
hy voegt 'er by / en dat de Geest Gods in u woont,
al' 't welke seer eigentlijk kan geseyd worden van een
Persoon / en eigentliker dan van een werk / door de
Geest gewrocht ; ten selven propooste spreekt den selven
Apostel / 1 Cor. 6: 19. Of en weet gy niet, dat u lieden
Lichaam een Tempel is des H. Geests, die in u is ; dien
gy van God hebt? De H. Geest word geseyd in haar te
zyn als een Tempel.

2. Van den Geest als van een gabe word gesproken /
in onderscheiding van zyn werken en effecten van gena-
de / Rom. 5: 5. Om dat de liefde Gods in onse herten
ungestort is, door den Heyligen Geest, die ons gegeven
is. Hier is de gifte van de liefde / gewrocht door den
Heiligen Geest ; en daar beneffens segt ons den Apostel /
dat

dat het is dien Heiligen Geest / die ons gegeven is ; soo dat den H. Geest selfs gegeven is als een bysondere gabe / behalven zyn vruchten en werking in de Ziel. Soo mede Ezech. 36: 27. Ik sal myn Geest geven in het binnenste van u.

3. Christus belooft hem te senden in zyn plaats / en preekt van hem altijd als van een Persoon / die hy wil- de senden / om by haar te woonen en te blijven / en in haar te werken / soo segt hy / Joh. 14: 16, 17. En ick sal den Vader bidden, en hy sal u eenen anderen Trooster geven, Soo dat het is de Trooster selfs / die hy hier belooft / en niet enkelijck zyn vertroosting(en) en wie is dien Trooster ? Nammentlyk den Geest der Waarheid, dien die de Werelt niet en kan ontfangen, om datse hem niet en ziet, noch en kent, maar gy kent hem. En als of dit al niet genoeg was / soo doecht hy 'er by: want hy woont in u / en sal in u zyn, en wederom vers 26. Maar den Trooster, den Heyligen Geest, welchen den Vader senden sal in mynen Naam, die sal u alles leeren ; Soo dat de Trooster selfs / onderscheiden van zyn leering / hier belooft word ; en Joh. 15: 26. word hy ook belooft / als onderscheiden van zyn werk van getuigen van Christus.

4. De Heilige worden geseyd desen Geest te hebben / soo datse Christus niet toe komen / die hem niet en hebben / Rom. 8: 9. en hy word geseyd in haar te woonen / Rom. 8: 9. 1 Cor. 3: 16. 2 Tim. 1: 14. met haar te zyn / Joh. 14: 17. en in haar te zyn / 1 Cor 6: 19. in haar te blijven / Joh. 14: 17. 1 Joh. 2: 27. ja ook in haar te woonen / Rom. 8: 11, --- door synen Geest, die in u woont

5. Niet alleen komt de Geest onse swakheden te hulp, 't welk door genade is / maar de Geest selfs word geseyt voor ons te bidden met onuijsrekelyke suchtingen, 't welk iets anders schijnt te verstaen te geven / en dat / om dat 'er by staat / En hy, die de herten doorsoekt, weet welke de meyninge des Geestes zy, Rom. 8: 27.

6. De Geloovige worden geseyd versigelt te zyn met den Heiligen Geest der belofte / en hy is 't onderpant van de erffenisse / Eph. 1: vers 13, 14. en gegeven als een

zegel en pand / Eph. 4: 30. 't Onderpand des Geestes is in haar herten gegeven / 2 Cor. 1: 22. siet ook 2 Cor. 5: 22. Dit scheynt wat meer te binnen te geven dan zijn bruchten.

7. Daarom worden de Geloovige afgemaant / niet alleen van de Geest uyt te blusschen, Thess. 5: 19. 't welk kan sien op zijn bewegingen en ontfekingen van genaden in de Ziel / maar ook van den Geest te bedroeven, Eph. 4: 30. 't welk schijnt te kennen te geven des Geestes wooning in haar.

8. Het is uyt kracht van dese vereeniging tusschen den Geest ende de Geloovigen / dat haar stof selfs opgewekt word ten laatsien dage / soo dat God door den Geest / die in haar woont / haar sterffelijke Lichamen sal opwekken / Rom. 8: vers 11. Dese Geest dan / die in haar woont / moet iets anders zijn / dan sijne genaden; want door dese worden de Lichamen niet opgewekt; en hy word genoemd den Geest van hem / die Iesus opgewekt heeft.

9. Hy word geseyd gesonden te zijn in haar herten / roepende / Abba Vader, Gal. 4: 6.

10. Bid bid uytdukkelijck / Psal. 51: vers 13 dat de Heere sijnen Heyligen Geest niet van hem wilde weeren.

Dit is een edel point van waarheid / en zwanger van veel gronden van Troost; En hoe konden de Gelovige anders dan blijde zijn / indien dese vereeniging tusschen Christus en haar gelooft ware? Wisten zy / dat Christus in haar was / huys houdende in haar / woonende by haar met byolpheid en genoegten; soude dit haar niet doen singen onder alle tegenspoed / en dat op vierderley grond?

1. Op grond van de groote Eer, die daar door haar toegebracht is / selfs haar / die wel eer waren koopman van onreynen Geesten / en nu noch al te veel verdoorventheid hebben binnen haar logeerende; dat de Konings Soon / Hy / die Koning is der Koningen / en Heere der Heeren / Erfgenaam van alles / 't Afscheymsel van des Vaders Heerlijkheid / ende het uytgedrukte Beeld van zijn Self-

staan

standigheid / Hebr. 1: vers 2, 3. die het Beeld is des Onsieneijken Gods / de Eerstgeboorene van alle Creatuuren / Col. 1: vers 15. dat Hy / seg ik / soude komen logeeren by haar / en logeeren in haar herten / binnen haar Ziel; dat Hy / dien den Hemel der Hemelen niet kan bevatten / die de Hooge en verheevene is / die in de eeuwigheid woont / met sulck eenen soude woonen / en soo nauw met sulck eenen vereenigt worden / O wat een onbegrijpelijken eet is dat! Elisabeth riep eens met verwondering upt / Van waar komt my dit, dat de Moeder myns Heeren tot my komt! Luc. 1: 43. En mach niet peder Geloobige niet meer verwondering uptoepen / Van waar komt my dit, dat myn Heere zelfs wil tot my komen, en niet alleen tot my komen, maar ook in my komen, en woonen en blyven in my!

2. Hier is grootse Troost op grond van profyt en voordeel; hebben zy den Erfgenaam van alles soona by haar / een met haar / levende in haar / wat kan haar dan ontbreken? Indien Christus haare zy / zoo is alles haare / het leven / en de dood / de tegenwoordige / en toekomende dingen / 1 Cor. 3: vers 22, 23. Heeft de Heere haar Christus gegeven / en sal hy niet met hem alle dingen schenken? Rom. 8: vers 32. ja wat kunnen zy missen / die alles hebben? Wat kan haar ontbreken / die hem hebben / in welken alle de volheid der Godheid lichamentlyk woont / Col. 2: vers 9. wat ontbreekt haar / die den Hemel hebben; En kunnen zy den Hemel binnen haar missen / die Christus binnen haar hebben? zy zijn volmaakt in hem Col. 2: 10.

3. Hier is Troost op grond van behoudenis, wte ofte wat kan haar deeren / die de behoudenis ofte saligheid binnen haar hebben; Christus is de oorzaak van de eeuwighe saligheid; zyn zy dan niet beylig / die hem in haar hebben? Wat kan verdrukking of benauwtheid doen / of vervolging / of naaktheid / ofte honger / of gevaar / of zwaard doen; kunnen zy sulck eenen / die een Huys ter woon voor Christus geworden is / afscheyden van de liefde Christi? Gewis neen; kan het schip verdrinken / waar in

Christus is? Kan byer of water een ziele deeren / die woonstede voor Christus is? Wat kan de Satan doen tegen Christi logement? Sal hy het durven ofte kunnen boven op hem nederwerpen?

4. Hier in is Troost op grond van sekerheyd en welgerustheyd; want wie kan verzwakken / ofte doen wankelen haar recht tot de heerlijkheid / die alreeds begonnen heerlijkheid in haar ziel hebben / naamelyk Christus / de hoope der heerlijkheid? Kan de Satan of de Wereld sulke Menschen elendig maaken? Neen. Sterker is hy, die in haar is, dan hy die in de Wereld is, 1 Joh 4: 4. Wat sekerder handgift van den Hemel en van de saligheid kan een ziel hebben / dan een begonne besitting? Wat is den Hemel / dan een leven van gemeenschap met God / in de naaste en nauwste trap? En wat nauwer vereeniging kan yemant met Christus hebben / dan hem in sich te hebben?

2. Nuttigheyd. Die vrend van Christus en onge-loovige zijn / dienden hier uyt dese bysonderheden te vergaderen / om dese waarheid recht te gebruiken:

Voor eerst. Hebt geen geringe gedachten van 't leven en den staat der Beloovigen; gy siet / waar toe gy verhoogt zijn / hoe weynig de Wereld haar ook schattet / veracht gy dit onbegrijpelyk rijke voordeel? 't is sulken verachtelyken geringen leven niet / als gy wel meent: hebt 'er dan hoogt estime van / zoo gy wijs zyt.

Ten anderen. Merkt in tegendeel ernstelyk op / wat een schrikelyk elendigen staat het is / waar in gy zyt / die vrent zyt omtrent Christus / en in plaats van Christus in u de hoope der heerlijkheid / hebt de Satan in u / werkende de werken der duysternis / verblindende uw gemoed / op dat het licht van 't heerlyk Evangelium van Christus / die het Beeld Gods is / op u niet soude schijnen / 2 Cor. 4: 4 zijnde zonder Christus / zoo zyt gy sonder hoop / sonder de beloften / en sonder God / Eph. 2: 12. sonder een Heyder en Dozt / Jes. 55: 4. sonder bescherming / sonder troost ofte vreugde / en sonder petst dat goed is.

Ten derden. Let hier niet alleen op: maar denkt 'er aan /

aan / tot dat u hert met smert en droefheid 30 aange-
aan / dat gy in sulken staat 300 lang gelegen hebt / en
Christus 300 lang aan de deure gehouden hebt / en 300 uw
eigen weldadigheid verlaten / en de dood lief gehad hebt /
Joh. 2: 8. Spreuk 8: 36.

Ten vierden. Soekt ernstelyk uyt desen staat te geraa-
ken / en deelgenoot te worden van dit ongemeene en on-
afspreeklyke privilegie / van Christus in u te hebben.
Soekt hem / die de Konings sleutelen heeft / en de sleute-
n Davids heeft / en die opent / en niemant en sluyt / &c.
Op dat hy zijn hand steekt in 't gat van 't slot / en ontgren-
sele de deure / en inkomme.

Ten vyfden. Watje ooyt doet / wacht u / van niemand
aan haar te verongelyken; gy siet wien a-by haar is /
in wiens Hups en woonstede 30 zijn; doet haar geen on-
gelijk / op dat gy niet den toorn van desen Gast ofte in-
voonder op u selven brengt.

3. Nuttigheyd. Om dese troostelyke waarheid wel
aan te leggen / 300 worden hier verscheydene plichten ver-
picht van de Geloovige selfs.

Voor eerst. 30 moesten Christus gebruyken tot licht/
raad en bestiering in alle hare wegen. Aangesien hy
300 na-by u is / dat hy selfs binnen u is / 300 maakt hem
alle uw zwaare gevallen bekend; vangt niets aan /
zonder hem raad te dragen. De Geloovige dienden
op den Heere te vertrouwen met haar gantsche hert / en
niet te leunen op haar eygen verstand; hem dienen sy
te kennen in alle haare wegen / en hy soude hare pa-
den recht maaken / Spreuk. 3: 5, 6. Aldus gelijk
hy Christus hebben aangenomen / 300 dienden 30 in
hem te wandelen / Col. 2: 6. en hem te stellen tot
haar Patroon en voorbeeld / en 300 wandelen / gelijk
als hy in de Wereld gewandelt heeft / in alle nedrigheid /
lydsaamheid / liefde / yver / heyligheid / oprechtigheid /
etc. Op dat het daar door blyke / dat Christus in haar
is / en dat 30 gewortelt en gebouwt zijn in hem / en be-
vestigt in 't geloof.

Ten tweeden. 30 moesten beheartigen dien plicht van
te groejen in genade / en vrucht te dragen in hem / Joh. 15:

vers 2. op dat dese vereeniging met Christus mag blijken; Als haar vrucht in hem gebonden wierd 300 soude blijken / dat zy met een vruchtbaar sappige wortel vereenigt waren / en dat de fonteyn van leven en van invloeden in haar is; te desen epude dienden zy dese plichten te betrachten:

1. Leest in de gestadige en hebbijke overtuiging van uw machteloosheid / om iets te doen / wetende dat g van u selven als uit u selven niet een goede gedachten kon denken / 2 Cor. 3: 5.

2. Erkent dat alle uw bequaamheid in Christus is doo? wien gy alles kunt doen / Phil. 4: 13. Gelooft zyn volvaardigheid en gewilligheid / om de gene die hem en zyn genade gebruiken / te helpen en te vorderen door al zwaartigheden heen.

3. In vertrouwen hier van / 300 gaat tot hem om hulp / hangt van hem af / om versogt te worden volgens beloften; legt de zwaarte van de plicht op hem doo? 't gelooft.

4. Leunende en rustende op hem doo? gelooven / 300 gaat aan ieder geboden plicht / met eenvoudigheid de herten.

Ten derden. De Geloofige moesten behertigen de plicht / van in hem blijde te zyn / ende in hem alleen te roemen; en dat op dese gronden /

1. Als hebbende al wat zy hebben / in / doo? / en van hem alleen; gelyk mede 't geen verpocht word om haar volkomen gelukkig te maken; soo datse in hem vol maakt zyn / Col 2: 10.

2. Ja dat zy al haar gebrek / doo? verlies / kruys wederwaardigheid / ende scherpe dispensaties / rypelyk blinden goed-gemaakt in hem / in welken de volheid de Godheid lichamelijk woont / Col. 2: 9. want hy is in haar.

3. Om dat zy doo? hem geboert zyn tot de hoogste eer en waardigheid / die zy datten kunnen / als hebbende hem by haar woonende en vlyvende.

4. Om dat zy doo? hem de sekerste hoop hebben van

3. Om dat zy in hem grond hebben om te triumpheren / hier over Dood / Hel / Graf / en Verderf / en over Lichaam des doods / Rom. 7: 24, 25. 1 Cor. 15:

4. Om dat zy hem na-by de hand hebben / om tot hem te gaan / in alle hare nooden / elenden / twyffelingen / bekommertheden / zwakheden / beswykingen en dierpke: Hy is na-by / want hy is in haar.

5. Ten vierden. Nademaal Christus zoo verre wedergegaan is / en soo na-by haar / dat hy in haar is / zoo hebben de Gelovigen een nauwe gemeenschap met hem behouden; en dat door dese dingen /

1. Datse met hem verkeeren in haar gedachten / sonderende sich af / om eenvoudig met hem te spreken / verwonderende haar over al zyn liefde / en verlaaging in haar / en sich niet vermaak ophoudende in de medelijden van zyn Persoon / Ampten / en Middelaarschep / &c.

2. Datse menigmaal met hem spreken in den gebeden / ende aldus conferentie met hem houden / alle hare noden voor hem leggende / en haar ziele in zyn schoot stortende / tot hem gaande op ieder gelegentheid.

3. Datse hem raad vragen op alle occasie / nietsonderende sonder hem eerst bekend te maken.

4. Datse hem altyd als haar patroon voor haar stellen / op datse hem gelyk worde / en alzo navolgers Gods worden zyn als geliefde kinderen / Eph. 5: 1. Hy heeft ons een exempel nagelaten / op dat wy zyne voetstapen zouden navolgen / 1 Petr. 2: 21,

5. Datse hem alle hare hertse secreten mededeelen / deelen hy is haar Hert-en Boesem-vriend / en dewyl dit is een seker teken en bewys van steunen en vertrouwen.

6. Datse tot hem naderen / ofte tot God door hem / met een Christelyke bymoedigheid en gemeenschap / verkiert zynde van een verwelkoming; nademaal hy zoo na by de ziele gekomen is; want in hem hebben wy de bymoed-

moedigheid ende den toegang met vertrouwen / door geloof in hem / Eph. 3: 12. en door hem hebben wy den toegang door eenen Geest / Eph. 2: 18

Ten vyfden. Nademaal het Christus / die zoo waardigen en voortreffelijken Medgesel is / behaagt zy nement in haar Zielen te nemen / zoo moesten zy sie wachten van hem te bedrogen ; Een goede Gast soude men niet door onbeleeftheid ter deure uit doen gaan. Nu / onder andere dingen / sullen dese Christus bedrogen / en hem tergen / om wech te gaan :

1. Soo men niet en heeft die hooge estime / die men van hem behoort te hebben ; yemant soude ras moede worden van 't geselschap / alwaar men laag geset en licht geacht is.

2. Soo men mist behoorlyke eerbiedigheid / vlojende hande voorige kleynne estime. Gemeynsaamheid moet de beleeftheid niet verderben / hy is een groot Koning ende een jaloers God ; Een Zoone sal den Vader eeren, ende een Knecht synen Heere, ben ik dan een Vader, waar is myne eere ? en ben ik een Heer, waar is myn vreesse ? seyde de Heere der Heyrscharen, &c. Mal. 1: 6.

3. Soo men niet en heeft sterke / hertelyke en geboeglyke genegentheid tot hem ; als de liefde en vriendelicheit verhoest / soo droogt de vriendschap op : zy n liefde is sterk / en liefde moet met liefde weder bejagent worden / anders verandert zy in jaloersheid. Hy is een jaloers Liefhebber ; en gelyk zy n liefde alle liefde verre te boven heeft gegaan / ja alle de liefde der vrouwen t'samen gestelt zynde ; daarin souden wy ons dragen / als hier van gevoelig zynde / en geduuriglyk bidden / dat onse herten mochten gericht worden tot de liefde Gods / 2 Thest. 3: 5. en wy daar in bewaart / Jud. vers 21. en overvloedig worden. Phil. 1: 9.

4. Soo men vleeschlyk gesint is / dat sal hem ter ziele uitdrijven : want het bedenken des vleeschs is vpiandschap tegen God. Rom. 8: 7.

5. Soo men sich in inwendige verdorventheden moedwillig toegeeft / dat sal hem uitnemende bedrogen ; want

is in de ziel gekomen / expreſſ om dat joch der dienſtſchap te verbreeken / en om de arme ziele van de tyſſenpe der ſonde te verloffen ; en wanneer men ſich geſtig gaat onderwerpen aan ſijn onverſoenlijke vpanſ / ſoo iſ het in der daad een verklaring van onſe ſchuldigheid / om hem langer in de ziele te onderhouden / en 't iſ een prefereeren en ſtellen van deſe beſtelijke verdervende begeerlykheden boven hem ; en dit kan anders dan hem bedroeven / dat hy ſiet / dat 't geſchap van de Satan meer gewaardeert word / dan ſijne.

6. Soo men klyn acht en laag ſielt ſijn leerling/beſtieg / raad en advijs / verwerpende ſijn beweegingen/en ſtredende ſijn wetten / dit ſal hem ſijn logement inoedekaken ; als wy niet ſoo vaardig zyn / om te gaan doen dat een Vind van ons epiſchep / gelijkt wy wel eer waren ; als wy ſoo gewillig niet zyn / om ſijn raad aan te nemen te volgen / ſoo iſ 't een teeken dat wy jaloers over hem / en vermoept van ſijn geſelſchap

7. Soo men traag en vadiſig iſ in ſijn plicht / dat ſal hem ſijn bedroeven / om dat hy daar door onteert word / in der daad verklaart word te zyn een drooge en onoprijge wortel / wanneer de ranken in hem geſien worden zyn ſonder vrucht / niet tegenſtaande alle hare ſchoone vadersen.

Ten ſesden. Als Christus ſoo gemeenſaam en genadig / dat hy in arme zielen logement neemt / ſoo ſouden wy hem liefdelijk verwelkomen ; en toonen ſulks /

1. Door hem den thron te geven / en 't opperſte van de tafel / en de beſte plaats van het kups : want hy iſ het el waardig ; hy iſ de Heere der Heerſcharen / de Meester / de Man / de vriendelijſte Liefhebber : aldus ſulken wy onſe hooge achting van hem / en brandende liefde tot hem betuygen / als wetende / dat niemand eens hy om te vergelyk iſ.

2. Om hem te verwelkomen ſouden wy alle onſe zwerende genegenheden en dwalende begeertens inroepen / die nu verteert en afgemat worden / in 't najagen van het hynen van ledige ſchaduwachtige pdelheden / en verga-

deren en beftieren die alle na hem als na het middel-punt
als zynde alleen waardig alle liefde ende alle begeeren
want hy is geheel en al beminlyk / Hoogl. 5: 16. en
wensch aller volkeren / Hag. 2: 7.

3. Wy fouden ons felven ten uiterften van onse kragt
voor hem aanleggen / geen moeyte noch koste sparen
om hem te behagen / en om proewe te geven van onse
negenheid tot hem.

4. Wy fouden hem zyn volle wil en bevel over ons
hebben / en over 't onse; soo dat alle onse vermogens / v
stand / wil / conscientie / memorie en genegenheden
en alle de leden van ons lichaam op zyn bevel paffen
soo dat hy byhulp ons mag nemen en disponeren om
ons en 't onse / na dat hem goed dunkt / sonder een
tegenknozen ofte wederspreken / op dat hy alsoo te v
ler mocht Meester van 't huis zyn / en alles gebruyk
gelijk hy wil.

5. Wy fouden zyn zyde kiesen tegen alle / die sich in on
ziel wilden tegen hem opsetten; en wy fouden voor zyn a
thoriteit / en door zyn kracht ter deure uitstooten al
die vanden zyn van hem en van zyn intrest in onse zi
el uitstekende het rechter oog / en afhouwende de rechter
hand / die tegen hem is.

6. Wy fouden met blymoedigheid en uitgebreidhe
des herten loopen tot uitvoering van zyn last / en doen z
wil met vermaak en vaardigheid / en trachten te wet
wat hem behagen / en wat hem misghagen' sal / op dat h
eene gedaan / en het andere vermyd mochte worden
wat 'er ook van mochte komen

Ten sevenden. Heeft Christus den armen Geloovigen
soo verre vereeret / dat hy onder zyn dak wil komen /
in zyn hert / om daar te woonen en te blijven; en sou
hy niet zoeken / hem door alle middelen wederom te
ren? namentlyk:

1. Hy soude de Kroon op zyn Hoofd stellen / op dat
Dochteren Zions uitgaan / en aanschouwen den Koning
Salomon / met de Kroone / daar wede hem zyn Moeder
Kroonde op den dag zynet Bynploff / en op den dag d
breugde zyns herten.

2. Hy soude vlijtig en zorgvuldig waarnemen alle zijn instellingen en Ordonnantien in den Godsdienst / waarvoor hy publyklyk gedient en geeert word in de werelt ; dat is de hulding / en 't publyk getuygenis van respect / het welk hy vereyscht ; de Zoonen van Eli eerden hem alsoo niet / noch Nadab en Abihu , noch Uza , noch de Beth-shemiten , en daarom wierd zijn tooyn tegen haar ontfangen.

3. Hy soude hem aan de liefde en estime van andere becommanderen / spreekende goed van hem in alle geselschappen / voorstellende zijn schoonheid / en wensche-lykheid / gelijk de Bruid doet Hoogl. 5. en soo lofkende en persuaderende andere / om hem lief te krijgen.

4. Hy soude sich soo dragen / dat andere / die op hem zien / een begeerlyke beemintlykheid en schoonheid moogen sien in de Christelykheid / dat is / door blymoedig te wandelen in de wegen Gods / op dat andere niet afgeschrik worden door onse droefvige en troosteloose gedraging / als of 'er geen oorsaak van blydschap en vreugde des herten was in den dienst Gods / en als of hy een hard en onvriendelyk Meester was / dien hy diende.

Ten achsten. Is Christus selfs binnen in de Geloo-
pige / gewis soo behoorden sy soo te wandelen / dat alle / die op haar letten met onderscheydende oogen / moogen sien en seggen / dat sy niet alleen met Jesus geweest hebben / maar ook dat sy geduuriglyk met hem zijn / en hy met haar / en dat hy logeert en leeft in haar zielen : en dienvolgende.

1. Sy souden sich wachten van de verdorvene gewoontens van dese wereld / en deselve niet gelijksformig zijn Rom 12: 2. op dat het blyke / dat zy een ander Meester dienen / dan de wereld dient / en dat sy door een anderen Geest gedreven en geleyd worden.

2. Haar herte diende sich te verheffen in de wegen des Heeren / gelijk het was met het herte van die goede koning / 2 Chron. 17. 6.

3. Haar wandelen gedraging soude sonderling zyn / en hemelsch , en geestelyk , als zynde boven de wereld / en desselfs ydelheden / als hebbende haar herten en genegen-
he

heden in den hemel / waar Christus is ter rechterhand des Vaders / Col. 3: 2. en als hebbende haren burgerwandel in de Hemelen / Phil. 3: 20. en gelijkt het den Evangelio betaamt / Phil. 1: 27. hebbende Christus in haar / soo souden zy dood en gekruist zyn aan de wereld.

4. Alsoo zy Christus in haar hebben / wiens oogen zyn als een vlamme vpers / en die alle haar gedraging siet / en kennis heeft van de gestalte van haar hert / soo souden zy arbeiden / om in alle haar gedraging en wandel oprecht en ongeveynst te zyn / op dat zy sich aan hem aangenaam voorstellen / die de verborghtheden des herten siet; want onsen roem is dese (seggt den Apostel 2 Cor. 1: 12.) het getuygenis onser Conscientie, dat wy in eenvoudigheyd ende oprechtigheyd Gods, niet in vleeschelyke wysheyd, maar in de Genade Gods in de wereld verkeert hebben, &c. vermydende alle gehypstheid ende bedrog / 1 Pet. 2: 1.

5. Zy souden dan doen blijken / dat Christus in haar is / door op een levendige wyse hem te dienen; soo dat het haar niet genoeg zy aan de plichten te gaan; maar zy souden die betrachten als levende in Christus / ofte als hebbende Christus in haar levende / als hebbende de Fonteyn des Levens binnen haar / en het Brood des Levens / Joh. 6: 51. Verhalven souven zy haar lichamen Gode stellen als een levendige offerhande / Rom 12: 2. en sich vertoonen als levendige steenen / gebouwt tot een levendig huis. 1 Pet. 2: 5.

6. Zy moesten dit ook doen blijken door haar pberige wyse van wandelen / nademaal Christus een grouwel heeft van lauwigheid / Openb. 3: 15, 16. zy behoorden pberig te zyn in goede werken / Tit 2: 24.

7. Haar Christelyke gedraging diende sich op te doen in blydschap en vrolykheyd, als verlustigende sich in de Wet des Heeren / en sich verblijdende in hem te dienen en te behagen.

8. Zy moesten dan wandelen in de vrees des Heeren / en zyn in zyn vrees den gantschen dag / en dragen sich

ederlijk en naukeurigh / als in 't gesichte van Jesus Christus / die in haar is / en op haar siet / waar zy ook zy en wat zy ook doen.

Ten negenden. Is Christus tot hare zielen ingekomen / om sijn werken te werken / zoo zouden zy hem niet nodig laten zy / maar geven hem emplot ; want dit is de beste verwelkoming / die zy hem geven kunnen, hy acht het de beste vriendschap en onthaal / dat men hem werka heeft / namentlijk :

1. Dat hy haar leere en leide in de wegen Gods ; als hy krijgt hy emplot als een Propheet.

2. Dat hy gebiede en haar trekke / als een Koning / wanneer de verdorventheid afstreekt van te volgen de beveling van zy Geest / Jes. 55: 4. Hy is gegeven tot een Heeder en Gebieder der Volkeren ; en op deze wyse moet hy werk hebben.

3. Dat hy haar wasche van haar daaglyksche besmettingen / dewyl hy is een geopende Fontein voor den hupse Davids / en Inwoonders van Jerusaleim / tegen de zonde en de onreinheden / Zach. 13: 1. Sijn bloed reynigt van alle zonde. 1 Joh. 1: 7. en hy is gekomen om ons te reynigen van alle ongerechtigheid / vers 9.

4. Dat hy voor haar bidde als den Voorspraak hy den Vader / zonde een versoening voor hare zonden / 1 Joh. 2: 1, 2. en levende altyd / om voor haar te bidden / 1 Joh. 2: 25.

5. Dat hy haar vernieuwe en heilige geheel en al / in haar Ziel en Geest en lichaam / dat hy haar vernieuwe in den Geest haares gemoeds / op dat zoo den nieuwen Mensch der genade mocht groeien / en de verdorventheid t'ondergebracht worde.

6. Dat hy haar met alle kracht bekrachtige / na de sterke sijner heerlijkheid tot alle lydsaamigheid / enoe langmoedigheid / met blydschap. Col. 1: 11. Dat hy haar leve na den rijkdom sijner heerlijkheid / met kracht versterkt te worden door sijnen Geest in den inwendigen Mensch / Eph. 3: 16. op dat zy mogen krachtig worden in den Heere / en in de sterke sijner macht / Eph. 6: 10.

7. Dat hy haar verquiffike en levendig maake / wa-
neer zy bezwijkende zyn dooz vreesse / zwakheid / dooz
breeken van verdozventheden / verbergingen van des He-
ren aangesicht / en diergelpke.

8. Met een woord; dat hy dat goede werk / 't welk
hy in haar begonnen heeft / voltrekke en volmaake tot di-
dag Jefu Chryfti / Phil. 1: 6. Op dat zy in hem moge
volleindigen haar heiligmaking in de vreesse Gods
2 Cor. 7: 1. Op dat zoo het werk gekroont worde t
zyn Heerlykheid / en zy als en heerlyke Gemeinte ad-
hem voorgestelt worden / niet hebbende vlek ofte rimpel
ofte pets diergelyks / zoo dat zy mogen heilig en ont-
ruffelyk zyn / Eph. 5: 27.

Ten tienden. Nademaal Chryftus zoo naby haar is
dat hy selfs in haar is / zoo zouden zy dan haar toevlucht
tot hem neemen / in alle haar benauwteden / om hul-
pen en redding te ontfangen / en dat /

1. Als zy met twyffelingen ontroert en bekom-
mert zyn ontrent haar staat / tegenwoordige gelegen-
heid / of plichten / want in zyn licht alleen kunnen zy
licht sien; dewyl hy de fonteyne des lichts is / Mat.
36: 10.

2. Als zy met bezwykingen gequelt worden / zoo dat
zy niet kunnen staan onder de lasten: want in hem al-
leen / en in de fterkte fynes macht kunnen zy fterk gemaakt
worden: hy kan haar doen vernieuwen haar fterkte / en
haar doen opbliegen met vleugelen als arenden / loope
zonder morde worden / wandelen zonder mat worden
Jef. 40: 30, 31.

3. Of als zy met uitterlyk verlies en kruis ontfte-
worden; want hy alleen kan dit gebrek goed maake
te verbullen / zynde een al-uitmakende deel / Jer. 16
26.

4. Wanneer zy met vreesse beroert worden / 't zy we-
gens doozbrekende verdozventheid / 't zy wegens de be-
drieglykheid des herten / de listigheid des Satans / de
zwakheid der genade / een beschuldigende Conscientie / en
diergelyke; nademaal hy is een vaerdige hulp in alle
geballen / ende lichtelyk met een blik van fyn aangesicht
all

le dese wolken ende gronden van vreesse kan verdryben/
wegdoen.

Hebbende nu deze woorden/ Christus in u, in sich
ven aangemerkt/ zoo korten wy nu/ om van de sel-
te te spreken/ voor zoo veel zy de grond zyn van de Hoop
der Heerlykheid; En zoo geven zy ons deze Lesse.
Dat Christus in een Ziele, is een seer vaste, veilige en waar-
te grond van een levendige Hoop der Heerlykheid.
Wy sullen dit verklaaren/ en bevestigen uit dese Schryf-
turlyke gronden:

Voor eerst. Alle die geene waar in Christus is en
st/ die zyn verkregen en gekocht met sijn bloed/
1. 2: 30. Christus leeft in my (seggt hy/ en dan doet
'er hy) die my heeft lief gehad, en hem selven
or my heeft over gegeven. Sulke zyn met een prijs
kracht/ beide Ziel en Lichaam/ 1 Cor. 6: 20. En
ademaal Christus haar zoo dier gekocht heeft/ en be-
ting van haar genoomen heeft als van sijn eigene/
at is 'er 't welk grond kan geven/ van eens in 't
wijffel te trekken ofte te dubben aan haar salig-
id/ zy zyn gekocht tot de Heerlykheid/ en de
eerlykheid is verworven voor haar/ en Christus be-
haar als soodanige/ en zoo zynse zeker van de Heer-
lykheid.

Ten tweeden. Daar is geen verdoemenis voor de gene
e in Christo zyn/ Rom. 8: 1 en die in Christo zyn/
e selve hebben Christus in haar/ gelijk klaar blijkt uit
t vervolg van dien Text, vers 9. 10.

Ten darden. Dat Christus in de Ziel is/ segt/ dat
was hy wel eer eens buiten Christus/ nochtans hy nu
na-hy gebracht door het bloed Christi/ die onze vrede
/ en ons met God versoent heeft/ Eph. 2: 12. 13. 14.
Versoende Zielen sullen sekerlyk de Heerlykheid
enteten.

Ten vierden. Christus word gesegt ons leven te zyn/ en
at ons leven met hem verborgen is in God/ Col. 3: 3. 4.
so mogen dan die geene/ die hem in haar hebben/
het zyn van 't eenwige leven.

Ten vyfden. De gene/ in welke Christus woont/ sul-
len

len verbult worden tot alle de volheid Gods / gelyk wilsien Eph. 3: 17, 19. dat is / tot dat de begonnene genade in volle en volkomene Heerlykheid : want dan sullen zy recht verbult worden niet een volheid Gods / genietende zyn tegenwoordigheid onmiddelyk en ten volsten / soo verre als zy kunnen vatten.

Ten sesden. Christus is voor alle sulke geworden tot wijsheid / gerechtigheid / heiligmaking / en verlossing 1 Cor. 1: 30. Hoe kunnen zy dan anders dan in een behouden staat zyn.

Ten sevenden. De sulke sijn kinderen Gods / gelyk den Apostel Rom. 8 Aldus toont ; Die door den Geest geleyd worden / hebben den Geest Christi in haar / vers 10, 11. ende de gene die door den Geest geleyd worden / sijn kinderen Gods / vers 14. en indien kinderen / zoo zynse erfgenamen / erfgenamen Gods ende mede erfgenamen Christi / vers 17. zoo dat Christus in haar moet een zekere en vaste hoop der Heerlykheid zyn.

Ten achtsten. Indien Christus in u is / zoo is den Geest (seggt den Apostel Rom. 8: 10.) Leven om der gerechtigheid wil / dat is / haar Ziel en Geest is alreeds levendig / uit kracht van Christi gerechtigheid / en het leven der heilichheid is in haar begonnen / en daarom zullen zy leven 't leven der Heerlykheid hier na.

Ten negenden. De gene die Christus in haar hebben die hebben overbloed der genade ende der gabe der rechtvaardichheid ontfangen / door Christus in haar woonende en zoo zullen zy zekerlyk heerschen en het leven door hem Rom. 5: 17.

Ten tieneen. De gene die Christus in haar hebben / die zyn t'samen met hem levendig gemaakt ; ja zy zyn ook met hem opgewekt / en met hem geseten in hemeliche plaatsen / in Christo / Eph. 2: 5, 6. Christus neemt desittung der Heerlykheid in haar naam / en zy in hem / als haar Hoofd en Agent / hebben zoo veel als in der daad / en in opzicht van wettiche zekerheid / besittung van de Heerlykheid ; zoo dat Christus in haar moet de zekere hoop der Heerlykheid zyn.

Tot verder opklaaring en bevestiging hier van / 300
erlat dese byzonderheden:

Eerst. Dat Christus in een ziel is / en woont / geeft te
kennen de groote liefde / en het respect / dat hy tot die siele
heeft / en die hy lief heeft / die heeft hy tot den eynde toe
/ Joh. 13: 1. en wat zal een Ziele schepden van sij-
ner liefde / Rom. 8: 38, 39

Ten anderen. Dat Christus hy een Ziele in woont /
heeft te kennen sijn vereeniging daar mede / en deze veree-
ning is vast / en wie kan se los maaken? zijnde dan een
t hem / ende met hem vereenicht / 300 zullen zy altijd
t hem sijn : hy heeft gebeden / dat zy met hem mochten
1 / waar hy is / op datse sijne Heerlykheid mogen aan-
ouwen / Joh. 17: 24 Hy en wil zijn Dienaaren
t missen : want waar hy is / daar moeten zy ook zijn /
1. 12: 26.

Ten darden. Dat Christus in een Ziele is / geeft te
kennen sijn bescherming : hy is in haar om voor te
aan en te bewaaren / en wie kan haar verongelyken /
Christus bewaart? de Vader bewaart die ook.
1. 10: 27, 28, 30. Myn schapen hooren myn
neme, en ik kenne de selve, ende zy volgen
, ende ik geef haar het eeuwige leven, en zy sul-
niet verlooren gaan in der eeuwigheyd, ende nie-
nd en salse uyt myne hand rukken: Myn Vader die
my gegeven heeft, is meerden dan alle; ende niemand
se rukken uyt de hand myns Vaders: ik en de Vader zyn

Ten vierden. Christus is in haar als nemende besit-
g van haar / als van sijn verkreegen goed / en wie sal
haar hem van sijn besitting ontfetten: want meerder is
die in haar is / dan die in de Werelt is / 1 Joh. 4: 4.

Ten vyfden. Hy is in haar als haar bequaam en be-
drukkende tot de Heerlykheid / en hepligende en reyni-
gde haar door het Bad des waters door het woord / op
t hy haar hem selven een heerlijke Gemeente voorstelle /
t hebbende vlek of rimpel ofte pets diergelyks / maar
datse zonden wezen heplig en onberispelyk / Eph. 5:

Ten sesden. Hy is in haar doo? sijn Geest / als het on-
derpand der Heerlijkheid / Eph. 1: 13. 14. 2 Cor.
22.

Ten sevenden. Met een woord / dat hy in haar is
is begonnene heerlijkheid / heerlijkheid in 't zaad / end
in de uytbotting. Hy is in haar / werkende het werk der ge-
nade / en dat is 't fondament van de heerlijkheid. Wie
hebben zy een begonnene gemeenschap niet hem / en die
zal noopt verbroken worden / maer op gevoert worde
tot een meer onmiddelijke soete / volle / en onafbreeklyke
gemeenschap in de heerlijkheid ; zoo dat Christus in de
Geloovige niet anders kan zijn / dan de sekere hoop der
heerlijkheid.

I. Nuttigheyd. Dese waarheid legt een grond van
wederlegging.

Eerst van Papisten, die tegen de versekertheid der
saligheid zijn / en die het twyffelen leeren en voorstaan
want indien Christus in ons zy de zekere hoop der heer-
lijkheid / zoo geraken sinners sommige van de gene / in
welke Christus woont / tot dese versekertheid : want som-
mige van de selve komen doo? de genade te sien / dat Chri-
stus in haar woont / en in haar blijft.

Ten tweeden. 't Is tot wederlegging der Arminia-
nen, die een vaste grond leggen voor het twyffelen der
Papisten / doo? te seggen / dat de Heplige kunnen afvallen
en geheel en eyndelyk verballen : maar indien dat waerach-
tig ware / zoo zouden Christus in de Heplige niet zijn de hoop
der heerlijkheid ; om dat hy na dese leere van daar
mocht in ons weesen / en niet morgen / en zoo konde zijn
weesen in ons geen hoop der heerlijkheid zijn.

Ten darden. 't Is tot wederlegging der Antinomii, die
daar tegen zijn / dat men marktcken en soecht van een goede
sfaat uit de hepligmaking / en nochtans sien wy / dat Chri-
stus in de Geloovige is een sekere ende vaste grond van
de hoop der heerlijkheid ; nu dat zijn in haar / is doo?
werk der hepligmaking.

Ten vierden. 't Dient ook tot wederlegging van arm-
hedroogene zielen / die haar hoop van heerlijkheid op an-
dere dingen bouwen / als

1. Op een beseffen / dat God barmhertig is / het welk haar niet meer grond van hoop van heerlijkheid even kan / dan aan alle die leven / ja dan aan de Dupelen.

2. Die haar hoop bouwen op een slechte inbeelding van haar goed hert / 't welck gelijk het zeer valsch is / alzo het hert bedrieglyk is boven alle dingen / ja doodlyk / Jem. 17: 9. zoo is het een blykelyk teken / dat Christus haar niet en is : want dewijle hy een licht is / zoo soude op haar de bedrieger en de verrader van 't hert ontdekken / zoo kan het geen grond van hoop zijn / maar een ondoegzaam fondament van een vaste inbeelving van een reeslyk bedrog.

3. Die haar hoop bouwen op haar onschuldigheid / en onschuldigheid van schandeleuse opbrekingen / daar een Pharizeer Luc. 18. ja een Heyden wel meer dan zy kan toekennen.

4. Die op haar burgerlykheid en zedelykheid bouwen / 't welk zy misschien hebben door een sacht naturel / een humeur / door een goede opvoeding / en door verdorvene byspelen ; 't welk een grond kan zijn van een selfs bedrog / maar niet van een hoope der heerlijkheid.

5. Die bouwen op een uytwendige arbeidsaamheid en ergvuldigheid / om Godsdienstige plichten te betrachten / waar in een Pharizeer haar kan te boven gaan ; en welk ten hoogsten maar kan te kennen geven / dat zy een naam hebben van dat zy leven / terwijl zy in der daad dood zijn. Doode sleurdiens is geen zeker hoop van heerlijkheid.

6. Die daar bouwen op haar versaken en verlaten van eenige lusten en quade wijsen van doen / waer toe zy wel eer genegen waren ; daar de Satan evenwel kan hebben een vaste en sekere besitting in haar Ziel.

2. Nuttigheyd. Dese waarheid kan ons van deze twee dingen onderrichten /

Eerst. Dat de staat van die gene / die noch bupten Christus zijn / zeer elendig en beklaglyk is ; want alsoo Christus niet in haar hebben / zoo hebben zy geen hoop der heerlijkheid : en wat hebben zy dan / al hadden zy

de heele Wereld na haar sin / en al zwoonnen zy in playseren? helaas! zy missen dat gene/ 't welk mocht versoeten 't missen van alle andere dingen / naamentlyk / de hoop der heerlijkheid.

Ten tweeden. Dat de staat der gener / die tot Christus zijn geloopen / en dien edelen Gast Christus Jesus by haar gekregen hebben / onuitspreeklyk gelukkig is want laat haar upwendige staat hier in de Wereld zijn zoo als 't wil / zy mogen singen in de hoop der heerlijkheid Gods; hebbende Christus in haar / soo hebben zy de zekerste hoop der heerlijkheid / die te bedenken is. Zy hebben Christus / die als 't geheele Verbond is / waar door de heerlijkheid verzekert is; hen hebben zy binnen haar zielen / die haar alreeds besitting geeft van de heerlijkheid; haar bequaam makende / om deel te hebben in de erve der heyligen in 't licht; en die besitting van haar neemt op / dat hy/en zy / noopt weder van een scheyden mogen.

3. Nuttigheyd. Deze leere brengt met sich ook een bestraffing.

Eerst. Van ongeloobige / die niet tegenstaande / dat sy t'eenemaal sonder Christus en sonder sijn Geest zijn / nochtans willen droomen en inbeelden / dat zy een ongetwijffelt recht aan de heerlijkheid hebben / en soo haar selven willen bedriegen met een ydele ongegronde hoop / dat alles met haar welsal gaan.

Ten anderen. 't Is tot bestraffing der Geloobige / die dese sekere grond der hoope hebben / en nochtans die niet en gebruyken tot haar troost / en moedgeding; maar houden sich op met twijffelingen in scrupulen / nopende haar recht aan de erfenis / luysterende na de leugenachtige ingevingen en versoekingē des Satans / en zoo levende in angst / sondige vrees en wantrouwen; waar door zy verongelyken en onteeren haaten edelen Gast / die in haar zielen wooning heeft gendroomen / ook tot dien eynde / onder andere / op dat zy een levendige hoop der heerlijkheidsonden hebben / ende daar door zoudē ondersteunt worden onder de persingen van vrees en angst / gesterkt legen de
ziel-

el-quellende inwerpingen / en hert-ontruffende versoeningen des Satans / en getroost tegen alle neerslachtigheden.

4. Nuttigheyd. Dit stuk wijst den ongeloobigen dese bepnige pligten aan.

Eerst. Dat zy dienen te arbeiden / dat zy dese waarheid in haar herte gevestigd ende diep geworteld mochten krijgen / namentlijk / dat voer dat Christus in haar is / zy gern welgegronde hoop kunnen hebben / van ooft God in de heerlijkheid te sien

Ten tweeden. Dat zy daar op dienden overtuigt te worden van een noodsaakelijkheid van te lusteren na de Euangelische roeping / en die te gehoorzaamen / dewelke is / gelijk wy hooren zullen / dat men Christus den Voest des levens in zijn herte aanneeme.

Ten darden. Datse daarom niet geen minder saak moeten willen vergenoegt zijn / dat niet Christus te hebben in haar zielen levende en werkende / en datse niets minder zouden neemen voor een voldoende grond van de hoop der heerlijkheid.

5. Nuttigheyd. Dese Waarheid toont ons aan de vaste grond van vertroosting der geloovige / in welke Christus is. O wat oorzaak van blyschap en verheuging hebben zy / hoe de saaken ook niet haar in de werelt gaan ; want hoe suur de werelt ook op haar mocht sien / soo moogen zy jupchen in de hoop der heerlijkheid Gods / wat stoffe van droefheid en quelling zy ook hebben / als zy sien hoe 't haar in de werelt gaat / soo zy nochtang inwaarts zien / en beschouwen de voetstappen van Christ wandel in haar / en de vruchten van zijn leven / en blijven in haar / zoo mogen zy sich verheugen niet een onuitsprekelyke ende heerlyke vreugde.

Maar yemant mogt vragen , Hoe komt het dan / dat eben sulke / meer dan andere / niet angsten vreesse verbult zijn / ontrent haar eeuwige welstand en levendige hoop / en geduurig vol twyffelingen en vreesse zijn / en daarom meenigmaal haar dagen in droefheid moeten doorbrengen ?

Ik Antwoorde, Voor eerst. Het is wat anders Christus is ons te hebben / en wat anders te sien / dat hy in ons is. Dit is een nieuwe en onderschepdene gabe. En God mag het eene geven / terwijl hy niet goed bind het andere te geven.

Ten anderen. De Heere mag aldus / om wijse en heilige eynden / sijn Gunst-bewijsen uytdelen. Gelyk hy is een Souverayn / soo is hy wijs ; hy doet wat hy wil / en nochtans doet hy alles in diepe wijsheid / tot wijse en heilige eynden. De Heere kan dan een hooge en souberpne hand in dese saak hebben / en mag het soo noodig vanden / om haar nedrig / teeder / wachthoudende en ernstig in de plichten te houden : want hy siet dat lichtelijc / soo zy sagen / hoe rijk zy waren / zy Gode / en haar selven ook vergeeten souden ; zijnde niet wel geballast / om zo zwaren topzepl te dragen ; en datse dus ruym en sorgeloos worden de / te veel voordeel aan de Satan souden geven / om haar aan te vallen / ende te overmogen.

Ten darden. Sy selfs kunnen in desen een sondige hand hebben ; en dat /

1. Als zy te veel luyfsteren na de leugenachtige ingevingen / en versoekingen van de Satan ; 't is niet veylig met sulken vyand in gesprek te komen / die een Leugenaar en Moordenaar is van den beginne. Wy is te grooten en loosen Sophist / en Disputant voor ons.

2. Als zy de verdorventheid te veel toegeven / 't welck veroorzaakt wolken / die alles verduyfteren / ende aan de Satan voordeel geeft / en grond / om ons van geveynstheid te beschuldigen / en te seggen / indien Christus in u is / hoe is het dus ?

3. Als zy door de valsche inboesemingen des Satans / 't werk Christi in haar misnoemen / toestaande des Satans lasteringen / en sich met hem voegende / in tegen al 't werk der genade in haar ziele tegenwerpingen voort te brengen / en 't selve als enkel bedrog te verworpen ; en als zy dan haar gemoed verbult hebben met vooroordeelen tegen haar selven / door de aansetting des Satans / zoo kunnen zy geen rechte onderlichting ontrent haar selven inlaaten / noch ontfangen.

4. Het komt ook wel / door dien zy de waare natuure van 't werk der genade ende van Christus zijn in haar / misvatten / als denkende dat niets kan genoemd ofte gerekent worden Christus in de Ziel / dan een gansch seer uytinnende aanblaasfing des Geestes / voerende die Ziel over alle zwaarigheden / vergeselschap met groote vreugde ende reynpich / ende een uytnemende ende hooge trap van heylgmaking.

6. Nuttigheyd. Dese waarheid vereyscht seer een beoefning of Christus in ons is of niet? en om dat dit een dooynaame saak is / zoo zullen wy te meer daar toe seggen; Eerst sullen wy eenige Valsche Marktekenen stellen / door welke sich veele bedriegen / aan d'een en d'anderen kant. Ten anderen, zal ik eenige Waare Marktekenen geven / waar doo? wy in deze saak kunnen oordeelen.

In het spreken van Valsche Marktekenen moeten wy ons oog op tweederley Persoonen hebben / en zoo spreken van de marktekenen / waar op zy elk te werk gaan en sich bedriegen; Sommige hebben Christus waarlijk woonende in haar Ziele / ende nochtans denken en oordeelen zy / dat het zoo niet en is / van wegen zulke ofte sulke dingen / die zy in haar selven merken / en die in haar beseffen niet bestaan kunnen met Christi leven in haar. Andere in tegendeel hebben Christus in haar niet / nochtans denken zy / dat hy in haar is / van wegen / dese ofte die bysondere dingen / die zy oordeelen / dat waare marktekenen zijn / van dat Christus in haar is; en d'eene ende d' andere zijn bedrogen doo? valsche gronden.

Wat de Eerste belangt / dat is de gene / die Christus in haar hebben / en nochtans daar van niet willen overredet worden / zy kunnen misvatten op dese ofte diergelijke gronden.

Voor eerst. Om dat zy geensins gelijke sulken Verpallen / waar van de Schrift gewaagt / in welke de Geest Christi was / noch gelijken sulke / die nu leven / welke Christus in haar hebben; als of quansyns alle ware Christenen van de selve grootte / ouderdom / sterkte en gezondheid

heid waaren / en als of 'er niet in Christi Dugsgefin waaren sommige klepne Kinderkens / zoo wel als oude / en ook jonge sterke en kloeken helden / 1 Cor. 3: vers 1. 1 Joh. 2: 12, 13, 14. Een kind heeft daadlijk leven / en is een mensch / hoewel 't geen sterk en kloek. **M**an is ; self 't kind in 's moeders lichaam heeft daadlijk leven / veel Kinderkens in Christo gaan ten Hemel : want hy draagt de Lammeren in sijn schoot / Jes. 40: 11.

Ten tweeden. Om dat zy de bewegingen van den Geest in haar niet en voelen. Dat is ook een verkeerde marktceken : want hy kan in een de Ziel zijn / en nochtans kan het voor de Ziel verborgen zijn / dat hy 'er is / dewijl de Heere dat bequaamt acht / op dat hy den hoogmoed van haar oogen verberge / ende zy (gelijk geseyd is) nedrig en treurende alle haare dagen mogen gehouden worden. De Geest blaast waar hy wil / en op wat wijze hy wil.

Ten darden. Om dat zy dagelijks vol vreesen en twijffelingen zijn van dat het alles niet recht met haar mocht zijn. Zy meynen / indien Christus in der daad in haar was / zoo zouden alle haar twijffelingen uytgeworpen / en alle haar wolken verdreven worden / en zy zouden een volle versekertheid verkrijgen. **M**aar dit is een misvatting ; Christus kan weesen / en geloof kan 'er in hem zijn / waar die versekertheid niet en is / noch noyt was / en waar zy misschien noyt weesen zal / tot dat de Ziele binnen 't gesicht van 't land der Heerlijkheid zal zijn ; de Schrift is vol van de klachten der Hepligen / en van haar uytgedrukingen van twijffeling ; ja Christus kan daar zijn / alwaer de Ziel door de kracht van versoeking / peremptoyr beslupt / dat hy daar niet en is / af anders wee niet weynige.

Ten vierden. Om dat zy breint zijn ontrent eenige geboelge en troostelijke openbaringen / die sommige krijgen ; zy sien niet (gelijk sommige sagen) de straa-len ende ware blincken van sijn toelachend aangesicht ; maar dit is geen seltre grond. Christus kan zijn daar deze
din.

ingen niet en zijn / of anders / wee meenige arme Ziel-
 bit zijn de vyve uitlatingen van liefde / waar in de Heere
 andelt als een Souverayn. Hy laat die gene naby hem
 komen / die hem goed dunkt / en andere moeten verre af
 gaan / en het genoeg achten / soo hy haar maar wil la-
 ten staan binnen de Doorten van zijn Paleys. Alle On-
 verdanen zijn geen Hoovelingen / en alle Hoovelingen zijn
 niet even hoog. De Moeder sal 't eene kind op haar
 knie lief-koosen en troetelen / en niet het andere. Chri-
 stus neemt al zijn kinderen niet in het Wijnhuis / noch
 in en spreit over haar zijn Baniere niet op een gevoelige
 wijze. Elk een word niet ondersteunt met de flesschen /
 noch verquikt met de Appelen. Elk een heeft Christi
 rechterhand niet onder syn Hoofd / en syn Slinkerhand
 niet omhelsende. Sommige moeten te vreden zijn / die
 penbaaringen te missen / tot dat sy in het Hooger-huis
 gekomen.

Ten vyfden. Om datse niet en weten / wat het is /
 haar herten verheven en opgelicht te krijgen in de wegen
 des Heeren. Sy weten niet / wat de blijdschap in den
 heiligen Geest te seggen is ; noch wat het is / sich te ver-
 lijden met onuitspreekelijke en heerlyke vreugden. Om
 dat dit een genoegsaame grond / waar op sy souden be-
 luiten / dat Christus in haar niet en is ? Wat groover
 mislag moet dit zijn ? Geraaken alle Christenen tot sul-
 ke hooge gemetingen ? Welaas ! sommige moeten wel te
 vreden zijn / datse ten Hemel kruipen / en datse nooit eens
 op haar rug geraaken / voor datse binnen de poorte van
 de Heerlykheid zijn. Sommige / in plaets van sich te
 verheugen / moeten al den weg de traanen in haar oogen
 dragen / en die nooit eens afgewist krijgen / voor dat
 Christi sachte hand die eens voor eeuwig afwische / en
 dan sullen sy niet meer weenen / daar gekomen zijnde /
 al waar geen gesucht ofte geskeen oopt sal gehoord
 worden ; want droefheid en suchten moeten wech-blie-
 den.

Ten sesden. Om dat haar genaden niet en schijnen /
 noch die schoonheid en luister hebben / welke sy vertrou-
 wen / dat sy souden hebben / indien Christus in haar was.
 Haar

Maar Geloof / haar Hoop / haar Liefde is niet gelijk soude ofte moeste zijn / denken sy / indien Christus haar was. Maar arme Zielen / sy merken niet / dat trappen van genaden zijn ; 't zijn alle geen Heili van d'eerste groote ; elk eens geloof / zelfs waarachtig geloof / is geen verzekering ; Christus is / waar het minste graantjen van genade is ; en somtijds is de genade een kleine plaats beslaan. Christus is / waar maar een rookende vlaswtek is / enoe een gekroonriet.

Ten sevenden. Om dat sy niet alleen verre van troosten en blijdschap zijn / maar sy hebben ook wel schrik / vrees en beëbing / waar van sy denken / dat sy souden vry zijn soo Christus in haar was. Helaas ! arme Zielen / waar om denkt gy soo ? Ware het soo / gelijk gy meind wat sou 'er geworden zijn van den voortreffelijken Heiman , Psalm 88: 15. die van sijn jonkheid af was benauwd en doodbrakende / ende was als uitsinnig door de verschrikkingen Gods / die hy droeg ; Wat souden wy dan seggen van den goeden Koning Hiskia , die quam te piepen als een kraan ofte Swaluwe / ende te kirren als een Duive / Jes. 38: 14. ende van andere / die men souden noemen ?

Ten achtsten. Om datse geen genade in haar sien groejen ; alles schijnt haar af te nemen ; Ik sta toe / 't is droevig / als het in der daad soo is ; en 't is een geval het welke betreurt soude worden : maar nochtans kan het wel soo schijnen / als het soo niet en is. Christus kan zijn / waar dese wasdom in de genaden niet gesten noch gemerkt word ; ja Christus kan daar zijn / alwaar een sondig afnemen is voor een tijd / ja voor een merkelyke tijd / van wegen eenige winterse bupen en stozmen / ofte van wegen een worin / ofte pets anders aan de wortel ; des niet tegenstaande sal dit zaad blijven ; en waar het zaad is / daar is Christus. Soo dat dit een valsche merkteeken is.

Ten negenden. Om dat sy in haar daaden soo veel goedienstheid zien / en merken ; Gewis / seggen sy / indien Christus in ons was / 't soude aldus niet zijn. Maar desen aangaande / diende men te merken / dat hoewel een / die

Christus in hem heeft / geen huychelaar kan zijn ; want een gebeinsde is eenen / wiens staat buiten Christus is ; nochtans kan hy veel gebeinsheid in hem hebben / gelijk hy meer of min van andere verdorventheden is : weder daad van gebeinsheid sal niet bewijzen / of iemand een gebeinsde is ; 't is wat anders / klaterdud / of goud dat schuim by sich vermengt heeft. Het ste van onse metaalen heeft schuim by sich ; de staat in volmaaktheid is hier niet.

Ten tienden. Om dat sy een geboden plicht niet kunnen verrichten / dan met tegenstand / ende een harden strijd / daar de raderen lichter souden voortloopen / denken sy / indien Christus in haar was. Maar dit is al een misvatting / ende een verkeerden regel / om te oordeelen ; want in de beste / die leeft / is dat geveel van den ouden mensche ; 't welk nooit stil is / maar is geduurig set tegen elke goede beweeging / ofte eer / 't welk in handen is / soo datse het niet kunnen gedaan krijgen / 't geen sy wilden / ende datse gebracht worden om te doen / 't geen sy niet en wilden ; de wet is in haar leden is / strijd geduurig tegen de wet aares gemoeids / ende doet haar uitroepen / Ik ben een mensche / wie sal my verlossen van het lijken dezes doods / met Paulus. Rom 7: vers 15---

Ten elfden. Om dat de verdorventheid niet verzwakt word / maar na haar beseffen aangroeft / 't welk niet kan weesen / indien Christus in haar was. Maar hier is ook een misvatting. Een ofte d'ander bysondere verdorventheid kan by occasie van eenige versoeking een tijd meer woeden dan d'ander tijd ; en nochtans kan de genade in 't generael niet aan 't afneemen zijn / noch de verdorventheid in haar geheele Lichaam aan 't groeyen. De Bladeren sullen overbloedig en dryemaal meer vallen van een Boom in den oogst / ende nochtans al den Boom niet afnemen ; de verdorventheid kan door de versoeking meer ontdekt worden / wanneer sy niet heeft vermach / en sy kan somtijds min gesien worden / als in meest overmach. Een onsenlijken en gerusten Dui-

bel kan gebaarlijker zyn / dan een gesien en woedende
Duyvel ; de verdorventheit groepen niet altijd meest / al
zy meest raast.

Ten twaalfden. Om dat zy zomtijds groote uitbreekin-
gen hebben. Dit is waarlijk droevig / dat beken ik
ende 't is te beklagen : maar daar uit kunnen wy niet se-
kerlijk besluiten / dat wy buiten Christus zyn : wan
Moses / David / Petrus / etc. hadden haar zware val-
len / welke veroorzaakten 't openen van de monden de
Godloose.

Ten dertienden. Op dat zy zomtijds zoo weg ge-
boert worden met den zwier en stroom van haar verdor-
ventheid / dat zy niet en sien / dan een gestadige koers
en zaamenknooping van groove quaden. Dit beken ik / is
een droevig geval / en droevig te beklagen / nochtans
geen voldoende marktreen / waar uit men sekerlijk kan
trekken en besluiten / dat een Ziel zonder Christus is :
want wy vinden van Asa, wiens herte / gelijc 'er staat /
recht was met God alle sijn dagen / dat hy was in een
droevige koers van zondige uitbrekingen / 2 Chron. 16.
Hy dede Benhadad sijn verbond met Baaze breeken /
en om hem hier toe te huuren / beging hy Kerckroof / en
berooft de Heeren Hups / ende hy steunde op een vlee-
schen arm / hy leide den Propheet in 't gevangen-huis, en
hem daar over bestrafte / daar en boven verdrukte hy ee-
nigevan 't volk ; en in sijn siekte socht hy niet den Heere /
maar de Medecijn-meester. O wy kunnen niet seggen/
nevens hoe veel verdorventheid Christus wil woonen in
een Ziel / zelfs de gene die geexcommuniqueert zyn we-
gens ergernisse / kunnen behouden worden in den dag
van den Heere Jesus ; 1 Cor: 5.

Ten veertienden. Om dat zy met breeffelijke versor-
kingen en lasterlyke inwerpingen gequelt zyn. Maar ook
dit kan geen genoegsaeme grond zyn / om te oordeelen /
dat sulke Zielen zonder Christus zyn ; wy weten / niet wat
versoekingen de Duyvel Christus zelfs aanquam ; en
nademaal hy hem versocht tot de snoodste afgoderij /
namentlijk / om den Duyvel aan te biiden / en tot een ver-
soeken van God / en tot in twyffel trekken van sijn eygen

Goddheid / ende van zyn regt ende deel aan God / als zyn Vader / met wat verzoekingē zoude hy de zwakke volgers van Christus niet bespyngen? En nademaal hy den Oversten der zaligheid zo aanviel / in welchen hy niet sōnde vinden / veertig dagen agter een / en toen hem naar vooz een tyd verliet / Marc. 1: 13. Luc. 4: 2, 13. Hoe zullen 't zyn navolgers vrent agten / indien zy met zulke indwerpingen een merkelyke tyd lang agter een gequelt worden?

Ten vyftienden. Om dat de Heere haar in zyn toorn overvolgt / in zyn handeling met haar zig vergaant / want / en haar zonde op haar oordelen schryft. Nog ook en dit is geen daadlyke grond / om zo te besluiten / want wy weten / hoe hy met David handelde / ziet Psal. 6. en 38. en 51. en wat hy dede met Job, de welke zeide: Cap. 6: 4. De pylen des Almagtigen zyn in my, welker vierig fenyn mynen geest uitdrinkt, de verschrikkingen Gods rusten zig tegen my.

Aan de andere zyde; Laat ons zien welke de valsche zonden zyn / waar op andere zig bedriegen / meinende zy zyn in Christus / wanneer 't zo niet en is.

Eerst. Zy hebben een belydenis / en een groote naam en toejuiging van andere / als uitspeliende Christenen; Maar vele hebben / gelyk de geniepte van Sardis, de naam datze leven / ende dog zy zyn dood; vele geloofden in Christus / aan welke hy zig evenwel niet wilde betrouwen; want hy wist / wat in haar was / Joh. 2: 23, 24. Het einde van de vyf dwaze maagden / in die parabel Matth. 25. kan de zulke sterk in roere zetten; want deze waren belyders / uitmuntende belyders / vooz zodanig aangezien van andere / langwagende belyders / ernstig zoekende den ingang / en begeertig na olve vooz haar lampen / &c. En nogtans was Christus nooit in haar: want hy bekeed / dat hy haar niet en kende.

Ten tweden. Zy zyn vyf van ergernissen en grove zonden / dewelke zelfs eenige begenadigde Personen onderwerpen zyn. Maar / arme ziel / dat kan wezen / en nogtans kan Christus in u niet zyn; de Phariſeer

honde zeggen / Luc. 18: 11. O God! ik danke u, dat ik niet en ben gelyk andere Menſchen, rovers, onregtvaardige, overſpeelders, nog gelyk dezen Tollenaar. En vele konnen de deſmettingen des Werelds ontvlieden / 2 Pet. 2: 20. en nogtans haar laaſte kan erger worden / dan haar eerſte.

Ten darden. Zy zyn burgerlyk en eerlyk in al haren handel / niemand kan haar beſchuldigen / van iemand door valſchen handel verongelykt te hebben : Maar dit kan wezen / ende des al niet tegenſtaande / Chriſtus nog nooit in uw ziele ingelaten zyn : was niet de jongeling zulk eenen / Luc. 18: 21. dewelke zeide / alle deze dingen heb ik onderhouden van myn jeugt aan ; menig burgerlyk Menſch gaat na de put ; burgerlykheid kan wel petſ zeggen / ende verre gaan onder de Menſchen / maar by God iſ zy van klein gewigt / alwaar niet meer iſ ; ja de Heidenen kunnen in opzigt van de burgerlykheid menigen Chriſten te boven gaan / en nogtans zyn zy zonder Chriſtus.

Ten vierden. Zy hebben altyd / zo zy meinen / een goede conſcientie gehouden ; nooit hebben zy die tegen geſtaan / maar in alles deden zy na 't ligt en de beſtieting deſſelfs. Dit kan by wat ſchynen / nogtans iſ het niets / om te bewyzen / dat Chriſtus in de ziel iſ ; want menige conſcientie iſ blind en ſtom / en zy kan niet verre zien / om te beſtieren / nog luide ſpreken ; en menig Menſchen haar conſcientie iſ de oogen verblind / ja zommiger conſcientie iſ vaſt in ſlaap ; zo dat dit weinig kan bewyzen. Die gene die dagten / datze Gode een goede dienſt deden / als zy de Apoſtelen dodeden / volgens Chriſti voorzegging / Joh. 16. hadden haar conſcientie voor haar gaande ; Paulus volgde zyn conſcientie / als hy de Gemeente vervolgde ; hy zegt Hand 26: 9, 10. ik melnde waarlyk by my zelve / dat ik tegen den Name Jeſu van Nazaret hele wederpartydige dingen moeſten doen ; het welk ik ook gedaan heb te Jeruſalem / en ik heb vele van de heiligen in de gevangeniſſe geſloten / &c. Daarom zegt hy / Hand. 23: 1. ik heb met alle goede conſcientie

scientie voor God Gewandelt tot op dezen dag; 't welk schijnt te rugge te zien op zyn onbekende staat / wanneer hy uit pver de Gemeinste vervolgd / Phil. 3: 6. en nogtans tot dat Christus hem verscheen op den weg na Damascus, was hy vreemd van hem / en Christus was niet in hem geopenbaart.

Ten vyfden. Zy hebben vele uitterlyke dingen; die verliciert waren / gereformieert / en in opzigt van deze dingen zyn zy veranderde Menschen. Helaas dat kan iets schynen te zyn / en nogtans is het niet / om te bewyzen dat Christus in de ziel is: want Herodes / die een vreemdeling was ontrent Christus / dede vele dingen / als hy Johannes den Doper hoorde / Marc. 6: 20.

Ten zesden. Zy zyn Godsdienstig / en nemen vermaak / in agter de pligten te lopen. Dit / beken ik kan veel schynen te zyn onder de Menschen: maar nogtans zal het niet bewyzen / dat Christus in de ziel is. Daar staat / dat Herodes Johannes geern hoorde / Marc. 6: 20. de steenagtige grond ontfing het woord met vreugde / Matth. 13: 20. Jesaias spreek van zonnige / Jes. 58: 2. die den Heere daaglyks zогten / en de een lust hadden aan de kennis zynet wegen. Ziet Ezech. 33: 31, 32.

Ten zevenden. Zy zyn veel in 't gebed / en denken by haar zelve / dat ze daar zeer bierig en ernstig in zyn. Ook en is dit geen zeker en onfeilbaar markteken van Christus in de ziel / want vele kunnen roepen / Heere Heere, doet ons open, tegen welke Christus zal zeggen / Ik en ken u niet, Matth. 7: 21. Matth. 25: 11, 12. vele kunnen bidden en qualyk bidden / Jac. 4: 3.

Ten agsten. Zy houden het met de goede zaak / ende lyden daar voor Ik sta toe / dit is al veel; maar dit alleen zal niet bewyzen / dat Christus in de ziel is; Judas bleef lang in Christi gezelschap / en vele waren Christi Discipelen / die hem nogtans eindelyk verlieten / Joh. 6. David had vele snode Mannen by zig / die den srood des Heeren met hem sreden: en Paulus maakt een onderselling / dat zonnige haar lichamen mogten geben /

om verband te worden / ende nogtans de liefde missen /
1 Cor. 13: 3.

Ten negenden. Zp hebben veel kennig van de ver-
bozentheden des Euangeliums / zp kunnen 'er van pra-
ten ende reden voeren / ja zp kunnen 'er booz disputeren /
en daar van prediken / en hebben zo uitnemende en on-
gemene gaven. Dit kan wezen / en dat Christus nog-
tans in de ziel niet en is. Gaven en genaden verschillen
veel / ziet Hebr. 6: 4. leest en merkt daar op / en ver-
trout niet meer op zulken loffen grond; zullen niet
vele die in Christi naam gepropheteert hebben / buiten
de Poorten des Hemels gesloten worden? ziet Matth. 7:
22.

Ten tienden. Zp hebben een sterke en ernstige be-
geerte om ten Hemel te zyn / en te doen wat recht
is. En hadden de dwaze maagden niet een begeer-
te / om met de Bruidgom binnen te zyn / als zp
uitriepen / Heere Heere, doet ons open, Matth. 25?
Wenschte niet Bileam te sterben den dood des
Rechtvaardigen? Helaas bleeschlyke zelfs-zoekende be-
geerten zullen niet bewyzen / dat Christus in de ziel
is.

Ten elfden. Zp hebben vele overtuigingen / opwek-
kingen / en ontwaningen der consciencie / en resoluitien
daar op gehad. Och vele hebben zulks gehad / die
nooit zyn gebracht tot omhelzen van Christus; haar Zee-
ziekte is overgegaan / en zp zyn daar na meer verhard
geworden dan ooit te voren. Overtuigingen kunnen
wederom versterven / en verschrikkingen kunnen afgaan
eer de ziel t'huis gebracht is / ende willig gemaakt /
om te openen / en om Christus op zyn eige conditien in te
laten.

Ten twaalfden. Zp hebben goede zin in de lere des
Euangeliums / als zynde goede en aannemelyk tydin-
gen van goedheid en barmhertigheid; en zp hebben geen
exceptie tegen de conditien van de Euangelische aanbie-
ding; zp oordelen die redelyk / en zeer billik / en wel waar-
dig aangenomen. Maar ligt en overtuiging van
deze zaak zal niet bewyzen / dat de zaak gedaan is / dat
is

is / maar een smaken van het goede Woord Gods /
Hob. 6: 5.

Hebbende eenige van deze valsche tekenen getoond /
aan d'een en d'ander zyde / zo hoop ik nu / om eenige
byzonderheden voor te stellen / die de zaak vastier zullen
bewyzen ; alleen wilde ik dit voor uit stellen / dat een ie-
der die Christus waarlyk in zig heeft / niet eben onder-
scheidentlyk zal voelen en bezessen alle deze Markteke-
nen in zig / die ik zal verhalen / maar sommige zullen
in staat zyn om eenige meer te voelen / en sommige om
andere meer te merken.

Het eerste Markteken. Waar Christus is / daar heeft
eenige klare ontdekking geweest / van dat die Perzoon
was buiten Christus / en van de elende van de staat /
van zonder Christus te zyn / als mede een moede-woz-
den van langer in die staat te zyn / met sterke begeer-
tens om daar van verlost te zyn / ende dan ook een
dadelyk / volkomen / en peremptoiz verzaken van
alles buiten Christus. Ik zegge / Voor eerst , Daar
heeft een klare overtuigende ontdekking geweest /
van dat de Mensch was zonder Christus / en van de
jammerlykheid en ellendigheid van die staat ; Niet
dat alle eben grote en klare ontdekking hebben / maar
een ieder heeft deze klare ontdekking in eeniger ma-
te ; Nog ik en wil niet zeggen / dat een ieder zal een
welgeballen en voldoening hebben in de mate en trap
van het licht / 't welk hy in deze zaak krygt ; maar
dat 'er in der daad eenige mate van licht moet zyn
in de ziel / en zulken maat / die willig zal maken /
om uit die staat uit te loopen / ende te luisteren na
het Evangelium. Wy moeten hier ook onderscheid ma-
ken tusschen deze ontdekkingen / ende de verschrikkingen /
die zontyds daar mede vergezelschapt gaan ; indien de
ontdekking zodanige zy / datze na Christus dyft / zo
is 't wel / of 'er meer of minder verschrikkingen mede ver-
gezelschapt gaan. Ten anderen. Ik zegge / daar heeft
een vermoeidheid geweest over dezen natuurlyken staat /
ende een ernstige begeerte na een verlossing / en nitroep-
pen met de gene / die in haar herten geprikkelt waren /

Hand. 2. en Hand. 16. Mannen Broeders, wat zullen wy doen om zalig te worden? Zo dat / waar noit iets van deze slag is geweest / daar en heeft geen open-
doen voor Christus geweest. Ten derden, zeg ik / daar is een dadelyk verzaken van alle andere dingen / om dat men geen twee Heeren kan dienen. Daar is een dadelyk verzaken van alle hoop des levens door onze eigene gerechtigheid / ofte van eenige andere soort / dan van Christus; 't geen te voren gewin was / rekent men nu schade om Christus wil / ja gewisselyk / men agt alle dingen maar schade om de uitnemenheid der kennisse Jezü Christi / Phil. 3: 7, 8, 9. Zo dat / waar is een hunkeren na onze eigene gerechtigheid / ofte een rusten daar op / ofte op iets benevens hem / om gerechtigheid en levens / met vermaak en welgeballen / Christus is daar niet.

Twede markteken. Waar Christus is / daar is een hert-opening voor hem geschied / en een daadlyke hertelyke consent / toestemmen en inwilligen / om hem aan te nemen / zo als hy aangeboden word in het Evangelium / een omhelzen van hem op zyn eigen conditien / om niet: geheel en al / en tot alle einden en gebruiken / in order en in opzigt tot de zaligheid; Als de deur geopent is / zo zal hy inkomen / Openb. 3: 20. ende waar de deur des herten vast gesloten word gehouden / daar is hy nog niet gekomen; waar deze opening des herten / deze hertelyke toestemming / deze ziel-aan-
neming van den aangeboden Middelaar niet en is / daar is Christus niet. Het is waar / sommige kunnen voor hem geopent hebben / en dog niet weten / meinende dat deze opening voor / en aanneming van een aangeboden Christus / iets anders is / dan het in der waarheid is / en zynde begeerig na meer uitgebreidheid des herten / om hem nog hertelyker aan te nemen / zo agten zy nog weinig / wat zy ook nog gekregen hebben derhalven wanneer het hert waarlyk zig geopent heeft voor hem / ende ten minsten dadelyk te vreden is / dat Christus / die een Koning is / hebbende den sleutel Da-
vids /

Idſ / de deure opene / inſome / aldaar wone / en waar
hert uitroept met dadelyken ernſt / O wanneer zal hy
ot my komen ? Daar mogen wy oordelen / dat Chri-
us alreeds iſ.

Darde Markteken. Alwaar Chriſtus iſ / daar word
e gelyk een ledigheid gezien in alle andere dingen / en
e een volheid word 'er beſeft in hem / dewelke de
Ziele voldoet / en geruſt ſield / zo datze daar ruſtet /
iſ hebbende haar deel / en alſ vergenoegt daar me-
e. Om dat zy oordelen / en zy oordelen niet miſ /
at haar de ſnoeren zy geballen in Iteffelyke plaatzen /
Pf. 16. zy roepen uit / Wien heb ik in den Hemel dan
? en neffens u luſt my niets op der Aarden , Pf. 73: 25.
n zy zy zo voldaan met hem / datze neerzitten /
n alle haar zwervende genegenheden / die agter
de ydelheden zwerwen / inroepen / en die / alſ
n een middel-punt / in hem t'zamen-brengen / en
y trekken in / en vergaderen haar dmalende en uit-
opende begeertens na de ſchoon-verige beuzelingen /
op dat zy die mogen doen uitgaan na dit eene boorz-
werp.

Vierde Markteken. Waar Chriſtus in de ziel iſ / daar
werpt men zy laſt op hem / men loopt tot hem met zy
wiffelingen / bekommertheden / gevallen / zwakheden /
beſchuldigingen / feilen / en plichten / ende al wat men
ook te doen heeft. De ziel zal hem in 't oog hebben / alſ
algenoegzaam / en magtig / en willig / om in alle
noden te helpen / ende zal naar hem uitzien te dezer
einde.

Vyfde Markteken. Waar Chriſtus iſ / daar krygt
hy het hert : want daar woont hy / Eph. 3: 17. zo dat
wat 'er ook zy / 't welk / begeerlyk zynde / zig aan de
ziel aanbied / hy heeft de voortogt / en muntet uit / en
de opperſte plaats iſ zyne / uitgenomen / dat d'een ofte
d'ander begeerlykheid wel voor een tyd de ziele over-
magtigt / en weg-voert. De gene die Chriſtus in haar
hebben / die helpen en erkennen / dat hy iſ de Zone
Gods / en zo aller voortreffelykſt / 1 Joh. 4. 15.
Want alle de zulkē wonen in hem / en hy in haar ; zo

dat hy voor haar is de gene / die de Banlere draagt boven tien duizenden / Hoogl. 5: 10. en al wat aan hem is / dat is gantsch begeerlyk / vers 16. Voor haar die geloven / is hy kostelyk / 1 Petri 2: 7. Ik sta toe / deze liefde en agting zal niet altyd ebengelyk of in de zelve trap blyken / nogtans is zy voor 't meeste deel predominerende en overheersende ; Maar waartoe die dingen also niet en zyn / 't is een droevig teken / dat Christus daar nog zyn verblyf niet heeft genomen.

Zesde Markteken. Waar Christus is / daar is een verzaaken van alle vorige liefhebbers : want nu hebben zy van Heer verandert ; zy zeggen tegen haar vorige Afgoden / heuen uit / als of zy waren zo vele maanfondigen klederen / Jes. 30: 22. Van zeggen zy met Ephraim / wat hebben wy meer met Afgoden te doen / Hof. 14: 9. want waar hy komt / daar moeten deze alle aan hem plaats geven / als alles waardig. Maar onde ik leefst nu niet meer / Gal. 2: 20. Maar waar de oude liefhebbers haar onde plaats hebben / waar de oude afgoden / de oude zonden de oude estime hebben / en den ouden dienst / en nog niet uytgeworpen zyn met afgryzen en versoefing / daar is het niet regt. Christus als hy komt / zet den ouden Tran / die de ziel bezat / buiten de deur.

Zevende Markteken. Waar Christus is / daar is een gehele vernieuwing / daar word waeragtig bevonden / 't geen staat 2 Cor. 5: 17. Indien iemand in Christus is , die is een nieuw schepzel. Dit is een grote verandering ; de Mensch is nu / als het ware / in een andere Wereld / zyn adem halende in een ander element / zy zyn niet meer de lieden / die zy waren. Die Christi zyn / hebben het vleesch gekruist / met de bewegingen / en begeerlykheden desselfs / Gal. 5: 24. zy zien nu die lusten en genegentheden aan als haar vband / en zy belyden zig vbanden daar tegen / en stryden 'er tegen / in wortel en takken / vleesch en bewegingen. Zy resolveren nu in nieuwicheit des levens te wandelen / Rom. 6: 4. Van nu af hebben zy een nieuw verstant / vernieuwt

enwt zynde in den Geest hareſ gemoeds / zynde niet
 eer onder de heerschappij van dat vleeschlyk vernuft /
 welk opandschap is tegen God : zy hebben een nieu-
 e wil / die nu buigzaam is na Gods wil en gebod /
 te die nu niet rebelleert gelyk te voren. Zy hebben
 eukwe begeerten / nieuwe genegenitheden / nieuwe werk-
 enwe cinden vooz haar / nieuwe gemeenschap / niet
 eer gemeenschap mer de onbrugtbare werken der dui-
 ernis.

Agtſte Markteken. Waar Christus is / daar is een
 ſten op hem / om leven te hebben / en leuen op
 n gerechtigheid / om aanneming / regtvaardig-
 aking / en zaligheid / gelyk Paulus dede Phil. 3: 9.
 welke begeerte in hem gebonden te worden / niet
 ebvende zy eigen gerechtigheid / die uit de Wet is /
 aar die doo: 't gelove Christi is / de gerechtigheid
 e van God is doo: den gelove ; Indien Christus in
 is (zegt Paulus Rom. 8: 10.) zo is de Geest le-
 en om der gerechtigheids wil. De Ziel meint alleen
 doo: deze weg te leven doo: zyne gerechtigheid. In
 en Heere hebben wy gerechtigheden en ſterkte / zeg-
 en zy / Jef. 45: 24. want in den Heere hopen
 geregtvaardigt te worden en zig te beroemen. vers

5.
 Negende Markteken. Waar Christus is / daar is
 en gyste zo:ge om zonden te vermijden ; 1 Joh. 3: 6.
 Al wie in hem blyft, die en zondigt niet, te weten
 aet die overgeventheid / en volle voornemen / ge-
 lyk hy te voren dede. Zy mogen niet een fout over-
 allen worden / gelyk Gal. 6: 1. maar zy komen niet
 gewillig onder de dienſtaarheid der zonde / Gal. 5: 1.
 onitpds mogen zy weggespoelt worden / met den ſtroom
 an een tentatie / gelyk David en Petrus, dog zy geven
 g niet gewillig en niet beraad over aan den zwier van
 aar verdo:ventheden. maar zelfs als de verdo:ventheid
 e overhand heeft / zo is 'er een party binnen haar / die
 oteſteert tegen die indragt en usurpatie / Rom. 7. 't geen
 o doen / willen zy niet / en 't geen zy niet doen / dat wilden
 o dog wel doen / de Geest ſtrypd tegen 't Vleesch / Gal. 5: 7.

Hier door is 't dat zy niet wandelen na den vleesche maar na den Geest / Rom. 8: 1.

Tiende Markteken. Waar Christus is / daar is een daadlyke / gevestigde en rezolute zorg / en poging om de bevelen Christi te onderhouden / 1 Joh. 3: 2. Die zyn geboden houd, die woont in hem, en hy in hem, en wederom / 1 Joh. 2: 5. Hier uit weten wy dat wy in hem zyn, om dat wy zyn woord bewaren. Zy willen geen van zyn wetten ter zyde stellen / maar aan nemen op alle zyn bevelen / Psalm 119: 6. Dit is haar werk / en oogmerk / zig in alle punten te conformeren met zyn Wet / en haar gebzelykheid is stoff van treuren voor haar.

Elfde Markteken. In welke Christus is / die wonen in de liefde als in haar element / 1 Joh. 4: 16. Die in de liefde woont, die woont in God, en God in hem, de liefde is het element / waar in zy ademen / 't is het Huis / waar in zy blyden; zy hebben eenboudige liefde tot God / en een liefde tot alle de Heilige / als dragende zyn beeld / en dat in een mate / geproportioneert na de tray van het beeld Gods / 't welk zy in haar zien; ja zy hebben een liefde tot alle menschen / om zynent wil / zelfs tot de vyanden / so datze wenschen en zoeken door alle goede en mogelyke middelen haar selgting / en zaligheid / al was het met haar eigen schade en quelling; zy zullen niet gewillig ergernis geven aan Joden / nog aan Grieken.

Twaalfde Markteken. Die gene / in welke Christus is / hebben den Geest / 1 Joh. 3: 24. Ende hier door weten wy dat hy in ons blyft, door zyn Geest, dien hy ons gegeven heeft. So ook 1 Joh. 4: 13. Hier aan kennen wy dat wy in hem blyven, en hy in ons, om dat hy ons van zynen Geest gegeven heeft. Nu dezen Geest is een stille en zagtmoedige Geest / een nedrige / en voegzame Geest / een tedere en medelydige Geest / een Geest van wysheid en van raad / een Geest van kennis en van de bryze des Heeren. Wy kunnen zien wat voor een Geest het is / die aan Christus zonder mate gegeven is

geweest / Ies. 11: 1. alwaar die genaamt word een
 st der wysheid en des verstands / een Geest van
 en van kragt / een Geest van kennis en van
 deze des Heeren. Zo dat de gene die Christus
 ven in haar wonende / deze Geest in minder ofte
 er trap deelagtig zyn: want zy worden eenen Geest
 Christus. Haar duisternis is ten dele geweeft / haar
 ginoet gedodigt / en zy gelyken meer na Christus
 r Hoofd en Man.

Dartiende Markteken. Die Christus in haar hebben /
 idelen na den Geest / Rom. 8: 1. dat is zy
 ben een nieuwe Heidsman / een nieuwe Raads-
 an / om haar in alle hare wegen te bestieren / zy
 idelen nu in de kragt van de Heere / zynde sterk
 hem / en in de sterkte zynner magt / Eph. 6:

Zy hebben nieuwe beginzelen / en beweegrede-
 tot haar werk / * zy gaan nu aan haar plichten
 een andere grond / en tot andere einden dan te
 ren / en dit is niet in sommige tyden / ende
 blagen en pozen / maar op een gestadiger / ge-
 tader en rezoluter wyze / want zy wandelen na den
 Geest.

Veertiende Markteken. De gene die dezen Gast /
 Christus / in haar hebben / die leven door geloof / ende
 ingen van hem af om genade / kragt / inbloeden en re-
 n / op dat zy hem mogen dienen in haar natuurljke /
 helyke en burgerlyke leven / zo wel als in haar Christe-
 ke leven / op dat zy door hem en door zyn eere mogen
 n / in haar eten / drinken / slapen / waken / binnen
 buitens huts / in haar ordinaar bersep / werkende /
 andelende in alle gezelschappen / en alwaar zy ontreft
 zig zyn / zo wel als in 't woord te horen / en in 't bidden.
 et leven / dat zy nu leven in den vleesche / dat leven zy
 door den gelobe / Gal. 2: 20.

Vyftiende Markteken. De gene die Christus in haar
 ebben / zyn van een verbzoken en verslagen Geest /
 n durven niet stout opzien tegen God / zy leggen in
 et stof / ende roepen / schuldig / verheerlykende God / en
 e nemende zig de schaamte aan. Zy woont ook by de
 gene /

gene / die van een nedzige en verslagene Geest is / Jes. 15. zulken hert is zyn tweede thoon / daar hy de haardige van verre ziet.

Zestiende Markteken. Die Christus in haar hebben die krygen iets van een publyke Geest; die zyn is ten dien in haar / welke in Christus was / Phil. 2: 5. dat zy een hert hebben / om zig meer dan te boren voor Zion te koste te leggen; Christi zaak en het lyden van zy volk gaan haar nader aan 't hert / dan haar eigen byzondere dingen.

Door deze Marktekenen kunnen wy beproeven zien / of wy grond hebben om te denken / dat Christus waarlyk in ons is / of niet.

Wu komen wy / om in de derde plaats te spreken van deze woorden / Christus in u, de hope der Heerlykheid voor zo veel zy den rykdom zyn van de Heerlykheid van de verborgentheid / die nu onder de Heidenen is geopenbaart. 't Welk ons zal aanleiden / om van het voorste deel van dit Vers te spreken / waar in / gelyk wy in 't begin zeiden / een lof is van het Euangelium in verscheidene byzonderheden / als zynde / 1. een Verborgentheid, 2. een verborgentheid die Heerlykheid in zig heeft / 3. een verborgentheid / die rykdom der Heerlykheid in zig heeft / 4. een verborgentheid nu geopenbaart onder de Heidenen; 5. dog evenwel den rykdom der Heerlykheid van deze verborgentheid is niet aan alle de Heidenen geopenbaart / neen ook niet aan alle die het Euangelium horen / maar aan de Heilige, die genoemt waren / vers 16: 6. en dat volgens Gods welbehagen / dewelke God wilde bekend maken, 7. zo dat het Gods werk alleen is deze verborgentheid bekend te maken. Om deze zaak te openen / zullen wy eerst een woord spreken van elk een van deze byzonderheden / alleen aangemerkt / en dan alle in een bondelken t'zamen gebonden / en dit voorhondende / naamelyk / Christus in de Gelobige de hope der Heerlykheid.

Voor eerst, dan 't Euangelium is een verborgentheid. Merkt aan, de Lere van 't Euangelium is een Godlyke die-

de verborgene Waarheid ; daarom word het genoemd
 de verborgentheid des Evangeliums / Eph. 6: 19. Wy
 zagen begyppen / dat het een verborgentheid genoemd
 is in deze opzichten /

Een eerst. In opzigt van des zelfs uitvinding.
 Het Evangelium is van Engelen of Menschen niet
 uitgebonden ; noit zouden zy daar op gevallen
 zyn / het ging de ryk van haar capaciteit te boven
 omweg uit te vinden / hoe den veroordeelden zondaar
 God wederom zoude verzoent worden. Dit
 was alleen de bond Gods ; Daarom word het ge-
 noemt de verborgentheid zyns willens , Eph. 1: 9.
 de verborgentheid / die hy een wezen gaf door zyn
 goede wil en welbehagen / hy wilde het / en daar-
 was het.

Een tweden. Het Evangelium is een verborgentheid
 in opzigt van des zelfs ontdekking , gelyk geen vleesch
 uitgebonden heeft / zo konde geen vleesch zulks in-
 vinden / tot dat het den Heere behaagde / dat bekent te
 maken ; vleesch en bloed konde het niet openbaren /
 Matth. 16: 17. Ja de Engelen konden 't niet openbaren :
 want zy waren 'er onwetende van / en komen tot de ken-
 nis de desselfs door de Gemeinten / Eph. 3: 10. Door de
 Gemeinte word de veelvuldige Wysheid Gods (name-
 lyk in de verborgentheid des Evangeliums) bekend ge-
 maakt den Overheden en den Magten in den Hemel.
 Daarom horen wy / van dat de Engelen tegenwoordig
 zyn in de vergaderingen van Gods volk / 1 Cor. 11: 10.
 Petrus zegt ons / 1 Petr. 1: 12. dat de Engelen bege-
 erten in deze dingen in te zien ; en dat woord / 1 Tim. 3: 13.
 zien van de Engelen , geeft zo veel te kennen / zy zagen
 hem met begeerte en vermaak / als ziende iets nieuws
 hem 't welk zy te horen niet en zagen.

Een darden. Het Evangelium is een verborgentheid
 in opzigt van de wyze van deszelfs openbaring ; want
 word niet geheel tegelyk geopenbaart / maar by trappen /
 om te meer te tonen desselfs waardigheid en voortreflyk-
 heid. Daarom was het eerst duisterlyk geopenbaart en
 werd gemaakt aan Adam in deze woorden / Het Zaad der
 Vrouw

Vrouw zal de slang den kop vertreden, Gen. 3: 14. Dan ten tweden, wierd het een weinig klaarder geopenbaart aan Abraham / Izaak en Jacob / deze waren de oude stammen der Beuigen; En dit was ook de beloften / wanneer de Heere tegen Abraham zeide / Ik wil de Vader van veele volkeren zoude zyn, Gen. 17: 6, 16. en dat in hem alle Volkeren hezegt zoude worden, Gen. 12: 13. Gen. 18: 18. Gen. 22: 18. diere ipke beloften binden wy dat gedaan zyn aan Izaak Gen. 16: 4. En aan Jacob / Gen. 28: 14. En dat was 't Euangelium zelfs / betuigt Paulus, Gal. 3: 8. Petrus, Hand. 3: 25. Ten darden, Nog klaarder was het aan Mozes geopenbaart / en aan 't volk / 't was God toen voor hem zelven afsondere / in voorbeelden / schaduwten / offeranden / en andere voorbeelden / en wettsche onderhandingen / die alle aanweden den weg der zaligheid door een gekruiste Middelaar. Ten vierden, Dan wierd deze zaak een weinig klarer geopenbaart aan David / zo dat de goede ding van het Euangelium genoemd worden de gewisse dadigheden Davids / Hand. 13: 32, 33, 34, 35. verzeleken met Psalm 2: 7. Jes. 55: 3. Psalm 6: 11. T vyfden, Zint dat Christus nu quam / is deze gezach volter en klaarder dan ooit geopenbaart; opzigt van welke klaarheid het Euangelium nu een bezondere wyze word gezegd geopenbaart te zyn en te horen befoeren en verborgten gehouden te zyn Rom. 16: 25, 26. Hem nu die magtig is u te bevoetigen, na myn Euangelium, en de prediking Jesu Christi, na de openbaring der verborgentheid, van de tyden der eeuwen verzwegen is geweest, nu geopenbaart is. ziet ook Eph. 3: 3, 5. ziet ook 't 5. vers. 't welk voor myn Text gaat / als grond van onze tegenwoordige verhandeling / Col. 26.

Ten vierden. Het Euangelium is een verborgentheid in opzigt van de instrumenten die het openbaren, En zelfs openbaarde het eerst aan Adam, Abraham, Izaak en Jacob, en Mannen / die onmiddelpke ingebing

men / gelyk als Mozes , ende Propheten / wierden
 t werk geëmplojeert ; en nu ten laastten is zyn eigen
 n Jezus Christus gebruikt in deze Ambassade / Heb.
 2. Heb 2: 2. Heb. 12: 25, 26.

en vyfden. Het is een verborgentheid in opzigt van
 Personen / aan welke het zelfs uitterlyk gepen-
 ed word. Het moet een verborgene zaak zyn / die
 o niet wilde aan al de wereld bekend maken. Dit
 t ook aan desselfs ongemeeenheid / ende voortrefse-
 heid / dat niet een iegelyk daar kennis van krygt /
 ut alleen eenige uitgelezene Personen en Natien ;
 d openbaarde het Evangelium aan weinige benefi-
 s Abrahams Huisgezin / in zyne dagen ; en als hy het
 alle de nakomelingen van Jacob openbaarde / zo
 rden 'er weinige van de andere volkeren toegelaten /
 maakt Jacob zyn woorden bekend , Israëel zyn inzet-
 en en zyn regten , also en heeft hy genen volke ge-
 n , Psalm 147: 19, 20. Zo verbood Christus voor
 tyd zyn Discipelen / datze niet en zouden gaan
 en weg der Samaritanen / Matth. 10: 5. in vori-
 yden liet God alle volkeren gaan in hare wegen /
 ad. 14: 16. En zelfs na dat de deur voor de Hei-
 en was openen gedaan / wilde de Geest Paulus en Ti-
 theus niet toelaten te prediken in Asia ofte Bithinia ,
 nd. 16: 6, 7. zo hebben 'er in alle de eeuwen / zint
 dagen van Christus / vele volkeren gewrest / levende
 duisternis / zonder het Heerlyke licht des Euan-
 ges ; En den tegenwoordigen staat van de Joden /
 van verre 't grootste gedeelte van de Wereld / geeft
 t bewys van ; want dat deel van de Wereld ten bezen
 ge / dat verligt is met de uitterlyke bediening des
 angelijs / is nauwlyks considerabel in opzigt van
 andere delen.

Ten zesden. Het Evangelium is een verborgentheid
 opzigt van 't kleine getal van die / aan welke het in-
 igt en leven geopenbaart is / dewyle vele zyn geroe-
 t / maar weinige uitverkoren. O hoe groote verbor-
 entheid is het zelfs voor vele die onder de uitterlyke be-
 ning desselfs zyn ; de verborgentheid van deze ver-
 boz-

berogentheid word alleen bekend gemaakt aan Heilige / gelyk het Vers voor onzen Text te kennen geeft / ende aan de gene die gegeven zyn / Joh. 6. O hoe weinig zyn 'er die het verhaal gekend / 't welk gedaan word in het Euangelium / Joh. 53: 1.

Ten zevenden. Het Euangelium is een berogentheid in opzigt van de bevatting / ofte liever gebrek van bevatting van vele / zelfs der gener / die het rapport daar van hebben in haar oren klinkende. Hoe veel zulke blyden onwetende daar van ? is het niet een strijkel-blok voor sommigen ; gelyk het was voor de Joden ; ende een dwaasheid voor andere / gelyk het was voor de Grieken ? 1 Cor. 1: 23. Daarom zien wy dat / niet vele wyze na den vleesch , niet vele magtige , niet vele Edele ; maar God heeft de dwaaze der Wereld uitverkoren , op dat hy de wyze beschamen zoude ; en God heeft de zwakke der Wereld uitverkoren , op dat hy het sterke zoude beschamen , en het onedele der Wereld , en het veragte heeft God uitverkoren , 't geen niet is , op dat hy 't geen iets is , tot niet zoude maken 1 Cor. 1: 26, 27, 28. Deze dingen zyn voor de wyze en berstandige berogent / ende de hinderkens geopenbaard Matth 11: 25.

Ten agtsten. Het is een berogentheid / zelfs in opzigt van de gene / die zaligmakender wyze verlicht zyn want zy kennen deze berogentheid maar ten dele / en zy propheteeren ten dele / 1 Cor. 13: 6. Zy zien niet maar door een spiegel duisterlyk / 1 Cor. 13: 12. 30 dat het zelfs een groote berogentheid voor die gene blyft die meest daar van zien.

Ten negenden. Het is een berogentheid in opzigt van de stoffe / welke het verhandelt / 't welk blyken zal 't zy het Euangelium generaelder ofte particulierder aanmerken.

Eerst Generaelder ; Zo bevat het een berogentheid want /

1. Het word genoemd de berogentheid van 't Koninkryk / namentlyk / der genade en der heerlykheid / Matth

3: 11. Marc. 4: 11. Luc. 8: 10. Hier zyn getuig on-
 zekere verborgentheden van staat / daar weinige ken-
 nis van hebben / ofte vatbaar voor zyn.

2. Het word genoemd de verborgentheid Christi /
 1 Ph. 3: 4. om dat daar in die grote verborgent-
 heid word geopenbaart / waar van Paulus spreekt /
 1 Tim. 3: 16. De verborgentheid der Godzaligheid
 groot / God geopenbaart in den vleesche / ge-
 en van de Engelen / geregtvaardigt in den Geest / ge-
 redikt onder de Heidenen / geloofd in de Wereld /
 aangenomen in de Heerlykheid ; De verborgentheid
 van Christi mensch-werding / ende wording on-
 der de Wet / van zyn ontfankenis en geboorte / van
 zyn naturen / ende van de vereeniging der zelve in
 een Persoon ; van zyn Ampten / begaaftheden / en
 uitvoering van zyn Ampten / van zyn Leven / Here/
 1 pden / en Dood / met de gevolgen van die alle. Al 't
 welk ons geopenbaart en vertoont is in het Evan-
 gelium.

3. Het word genoemd de verborgentheid Gods des
 Vaders en Christi / Col. 2: 2. als zynde de verborgent-
 heid / die gezamenlyk van den Vader en den Zoon was
 voortgezet / waar van de grond wierd gelegd in dat oude
 1 fundamentale contract ofte Verbond der verlossing
 tusschen den Vader en den Zoon / nopende des menschen
 behoudenis, en voor zo veel 't Evangelium ons vertoont /
 dat God was in Christo de Wereld met hem zelve ver-
 renende / 2 Cor. 5: 19

Ten anderen particulierder begrypen wy / dat het een
 verborgentheid kan genoemd worden / om dat de grote
 verborgentheden daar in opgewonden / en daar door in
 het licht gebracht en ontdekt zyn / immers in zulken ma-
 de van klaarheid en openbaring / als nergens elders
 1 de door geen andere middelen te krygen is. Deze ver-
 borgentheden zyn vele : Wy zullenze tot dry Hoofden
 brengen.

Het eerste Hoofdstuk , is van zulke verborgentheden /
 die haar opzigt hebben op den mensch / waar van wy
 naar deze navolgende zullen noemen :

1. Hoe of op wat conditien het is / dat den verloofnet
en verdoemden mensch / een erfgenaam der Welte / en on-
der de bloek Gods van nature / weder tot vereeniging
met God gebracht word / ende met hem verzoent
namentlyk dooz 't geloof in Jezus Christus / 't welk
daarom genoemd word de verborgentheid des geloofs
1 Tim. 3: 9. Dit word alleen tot het licht gebracht / dooz
het Euangelium.

2. Hoe de Heidenen / die eertpds verre waren / zynde
zonder Christus / verzoent van het burgerschap Israels
en byzindelingen van de verbonden der beloften / ge-
hoop hebbende / en zonder God in de wereld nu na-by ge-
bragt zyn / dooz het bloed Christus / ende niet meer zyn by-
delingen / ende bywonders / maar medeburgers der Wel-
ligen ende huysgenoten Gods / Eph. 2: 12, 13, 17, 18, 19
Eph. 3: 5, 6.

3. Hoe de gerechtigheid zy voldaan / zo dat arme gefal-
feerde / en Bankroetters / die haar regt aan de Heer-
lykheid verbeurt hadden / en verbaanen waren van de
tegenwoordigheit Gods dooz wet / en gerechtigheid / van
wegen haar verzoeking van de wet / in Adam, en de oor-
spronkelyke verdoemtheit des herten / en van wegen
haar dadelyke overtredingen / wederom hersielt zy tot
een staat van vriendschap / en in de gunste Gods gebracht
zyn / ende erfgenamen gemaakt van het Koninkryk /
het Euangelium alleen brengt deze verborgentheid
aan het licht / want het leven en de onsterfelykheid word
dooz het Euangelium aan den dag gebracht / 2 Tim. 1:
10.

4. Hoe de zondaars / die van nature staan onder het
vonnis der Wet / en zy schuldig dooz God / regt-
vaardig worden in 't gezigte van een rechtvaardige
God / en bekleed worden met een gerechtigheid / die
haar eigene niet en is dooz inkleving / maar haar toege-
reken word / ende dooz den gelove aangenomen ; Dit
is waarlyk de verborgentheid des geloofs ende der ge-
nade Gods / die de Zaligheid toebrengt / Tit. 2: 11.
en dit is de hegevaardigmaking dooz 't geloof / en dooz de
genade Gods / welke het Euangelium alleen openbaart /
en

al overbloedig verklaart: want daar in is de goedertie-
 nigheid Gods onzes Zaligmakers / en zijn liefde tot
 den mensche verschenen / niet uit de werken der recht-
 vaardigheid / die wy gedaan hadden / maar na zijne
 barmhertigheid / door het bad der wedergeboorte / en
 de vernieuwing des heiligen Geestes / op dat wy geregt-
 vaardigt zijnde door zijne genade / erfgenamen zou-
 den worden na de hope des eeuwigen levens. Tit. 3:
 5, 7.

5. Hoe Godloze Zondaars / die haar hert vol bpant-
 hap tegen God hebben / zijnde vanden tegen hem
 door de boze werken / Col. 1: 21. ende die Christus
 en zijn Vader haten / Joh 7: 7. Joh. 15: 18, 23, 24.
 onbillig gemaakt worden / om Christus aan te nemen
 door haar Heer en Koning / en om zijn jok aan te ne-
 men / in hem te geloven / en op hem te rusten: Door
 het Evangelium alleen is bekend gemaakt / welke de uit-
 nemende grootheid zyner kragt zy, aan ons die gelo-
 ven, na de werking der sterkte zyner magt, &c. Eph.
 1: 19. en hoe den zondaar word overtuigt / verootmoet-
 igt / verboden / en van zijn idele hoop / valsche gron-
 den / en ongezonde inbeeldingen / afgebragt / en be-
 roogen word / om zig zelven / en zijn eigen gerechtig-
 heid te verloochenen / en tot Christus te vlieden / op dat
 hy behouden zij onder de schaduw zijner vleugelen voor
 het onweder en den storm van Gods grimmigheid.
 Deze verborgenheid der Godzaligheid vertoont ons /
 hoe dat leden van de Zatan getrouwt worden aan Chri-
 stus als haar Man / Eph. 3: 32.

6. Hoe de zondaars / allezijs zijnde vuil en grouwe-
 lyk / inwendig en uitwendig verontreinigt / bequaam ge-
 maakt worden / om deel te hebben in de erve der heiligen
 in het licht / Col. 1: 12. en geheiligt en gezuivert wor-
 den met het bad des waters door 't woord / op dat Chri-
 stus die aan hem zelven een heerlyke Gemeinte zoude
 voorstellen / zonder vlek ofte rimpel / ofte iets diergelyk /
 maar dat zij zouden heilig zijn en onberispelyk / Eph. 5:
 26, 27. Het Evangelium openbaart alleen deze waarag-
 tige Evangelische weg der heiligmaking.

7. Hoe het komt te geschieden / dat zulken wonderliken verandering gewoogt word in menschen / die eerstpds waren wederspannig / onzeggelyk / menigerlei begeerlykheden ende wellusten dienende / in hoogheit en uydigheit levende / hatelyk zynde en malkanderen hatende / hoe zy nu zo tam worden als Lammeren / jagende de Medede na met alle menschen / gekunst aan de Wereld / gedodigt aan de plaijzieren / en ydelheden / in welke zy te voren verdronken waren / zynde nu geleert / datze de Godloosheid / en Wereldsche begeerlykheden verzakende / matiglyk / regtvaardiglyk en Godzaliglyk leven zouden in deze tegenwoordige Wereld. Tit. 2: 12. Het Evangelium alleen vertoont ons de regte gronden van deze wonderlyke verandering / en 't laat ons zien / dat dit is de vrugt van zyn regering / die daar is een kysken uit den Cronk Izai / den gordel van wiens lendenen is gerechtigheid / ende waarheid / dat de Wolf met het Lam zal verkeren / ende den Luipaart by den Gelsenbok nederliggen / en het Kalf en de Jonge Leeuw / en het West-vee t'zamen / en een klein Jongshen zalze dypen / Ec. Jes. 11: 1, 5, 6, 7.

8. Hoe het gebeurt / dat zulke / die onder den vloek der Wet waren / erfgenamen der Velle / onder 't bonnis der verdoemenis / erfgenamen der Heerlykheid gemaakt worden / hebben een zeker en verbonds-regt aan de eenwige Zaligheid / hebben de levendige hoop / en zekere verwagting van dien / en zyn Mede-erfgenamen Christ / hebbende het zelve verzegelde regt / 't welk hy / als Hoofd van 't Achaam / heeft. Het Evangelium brengt deze eenwige verborgentheid der liefde aan het licht / en maakt de eenwige voornemens Gods / en zyn besluit van voorderdinerling bekend / waar door hy zyn Aitverkoene door Jezus Christus ten leven veroordineert heeft. Hier is de verborgentheid van zyn wil geopenbaart / na zyn goede welbehagen / 't welk hy voorgenomen had in hem zelve / Eph. 1: 9.

Het tweede Hoofdstuk is van zulke verborgentheden / die zien op Christus / en hier is een bundel van verborgentheden.

edem geopenbaart en bekend gemaakt door het Euangelium; 't welk een stoffe van verwondering zal zijn voor de verlosste tot in alle eenwigheid; Meent maar een weinig opmerking / want zijn naam is wonderlijk / Jes. 9: en hy beantwoordt zijn Naam; want hy is geheel al een wonder.

1. Dat hy Mensch geworden is / dat God Mensch geworden is / Vleesch geworden / ende in den Vleesche geopenbaart is; 1 Tim. 3: 16. en onder ons getabernakelt heeft / Joh. 1: 14. Dat de Schepper der eenen der Aarde een Schepzel is geworden / hoe moeten de Engelen daar over verwondert staan? Dat God de menschelijke Natuur aanneemt in een zelfstandigheid met hem zelven / wie kan tot de grond van deze verborgentheid reiken? En hoe zouden wy tot de kennisse hier van gekomen zijn / dan door het Euangelium?

2. Dat hy niet alleen een menschen Natuur soude opzich nemen / maar ook op zich soude nemen de gedaante van een Dienstknecht / hoewel hy / zynde in de gedaante Gods / het geen roof en agtede / Gode even-gelyk te zijn / dat hy evenwel hem zelven vernietigen soude / Phil. 2: 6, 7. Dat hy onze zwakheden op zich soude nemen / ende ons in alles gelyk worden / uitgenomen de zonde / Hebr. 2: 17. Dat hy zonde arm worden / gelyk een Dienstknecht / niet hebbende waar zijn Hoofd te leggen / in geboren zynde / geen beter onthaal had / dan een Kribbe; en dat hy al den tyd zyns levens was een Man van smarte / ende verzocht in krankheid / ontmoetende vele ongelukkingen en smadingen van de handen van vrienden en vianden / van hoge en lage / van Bloedverwanten / ende andere: wat een verborgentheid van liefde / compassie / teerheid / en verclaging is hier!

3. Dat hy zoude God en Mensch zijn in twee onderscheidene Naturen / ende een Verzoen voor eenwig; zo dat het was in der daad hy / die God was / dezelfde Verzoen / die leed al wat hem opgelegd wierd te piden. Daarom worden wy gezegt verlost te zijn door het Bloed Gods / Hand. 20: 28. Dus was hy de

ware Immanuel / God met ons / Jes. 7: 14. Matth. 1: 23. Luc. 1: 31. Ende hy is God en Mensch tot op dezen dag / en voor eeuwig.

4. Dat hy onder de Wet zoude komen / welke de groote Wetgever was / Gal. 4: 4. en dat hy zig onderwierp de geboden van de Zede-wet / ende de instellingen van de ceremoniele Wet / op dat hy alle gerechtigheid zoude vervullen / Matth. 3: 15. Matth. 5: 17. ende verlossen zoude die onder de Wet waren ; op dat wy de aanneming tot kinderen zouden ontfangen / Gal. 4: 5. Wat een grondeloze diepte van liefde is hier !

5. Dat deze Persoon zoude komen als des Vaders Aenegt / met des Vaders last en commissie / Jes. 5: 13. Jes. 53: 11. Jes. 42: 1. Zach. 3: 8. Joh. 10: 18. Joh. 15: 10. Joh. 20: 21. en dat hy op zig nam de Aimpfen van Koning / Priester en Prophete / Psalm. 2: 6. Hebr. 5: 5, 6, 7. Hebr. 4: 14, 15. Hand. 13: 21, 22. Luc. 18: 21. en dat alleen t'onzen goede en voordeel / op dat hy een volmaakt Zaligmaker mocht zyn.

6. Dat hy / die alle volheid was / zig boog om een volheid te ontfangen / als Hoofd en Zaligmaker zyns Lichaams / op dat wy alle uit deze zyne volheid mogten ontfangen genade voor genade / Joh. 1: 16. Dus wierd hy gezalfd met den H. Geest boven mate / Joh. 3: 34. Psal. 45: 8. ende had in hem alle de schatten der wijsheid ende der kennis / Col. 2: 3. Het behaagde den Vader / dat in hem alle wijsheid wonen zoude / Col. 1: 19. ja de volheid der Godheid woont in hem lichamelijk / Col. 2: 9. en dat te dezen einde / op dat hy mogte volkomenlyk bequaam zyn / om zyn volk zalig te maken. Wat konde ons zulk een volmaakt voorzienen Middelaar openbaren / dan het Euangelium ?

7. Dat hy ten vollen ende getrouwelyk / zyn last / dien hy had opgenomen / verrichtede / uitvoerende nauwkeuriglyk de Aimpfen / die hy op zig nam / en dat hy nog voortgaat het werk dezer Aimpfen te verrigten / tot dat

dat hy eindelyk het Koningryk aan zyn Vader zal overgegeven hebben / 1 Cor. 15: 24

8. Dat hy / om dit werk der verlossing vooit te zetten / te vrede was / des werelds veragtingen / verongelykingen en smadingen te ondergaan / Hebr. 12: 2/3. van den Zatan aangevallen ende verzogt te worden; Matth. 4: 1/2/3/4. &c. Luc. 4: 15. Hebr. 4: 15. ter dood toe vervolgt te worden / ja tot den dood des kruises / Jes. 53: 10. Phil. 2: 8. ja ook te dragen den rooym en vloek van de grote God / die wy verdient hadden / Gal. 3: 13. Luc 22: 44. Jes. 53: 5, 6, 10. Hoe mogen Engelen en Menschen over deze verborgentheid der liefde verwondert staan / dat hy alles onderging vooi zulke aan welke hy nooit verbonden was / nog nooit verbonden wilde zyn / ja zelfs vooi zyn vyanden / Rom. 5: 8

9. Dat hy / als een publyk Persoon / hooft en representerende de Witverkorene / die hem gegeven waren / om zalig te maken / na dat hy tot den darden dag onder de magt des Doods was gebleven / Hand. 2: 24, 25, 26, 27, 31. weder van den doden opstond / door zyn eigen kragt / Joh. 10: 18. ende daar door zig met kragt verklaarde te zyn de Zone Gods / Rom. 1: 4. ende dat hy de gerechtigheid voldaan had / den prijs hebbende betaalt / ende zyn de uit de gebankenis gekomen / Rom. 8: 34. Hebr. 2: 14. Hier is een verborgentheid / vol van ziel-vertroosting en hoop.

10. Dat hy als Hooft / en representerende zyn gerantsoeneerde / ten Hemel zonde opvaren / triumpherende over de Overheden en Magten / om daar bezitting der Heerlykheid in haar naam te nemen / ende een plaats vooi haar te bereiden / Hebr. 6: 20. Eph. 4: 8. Joh. 14: 3. Wat een verborgentheid der hope en van volle verzekertheid is hier?

11. Dat zelfs / terwyl hy verhoogt is tot die heerlyke staat van Waardigheid / Magt / en Majesteit / verkregen hebbende een Naam boven alle namen / Phil. 4: 2. ende verheerlykt zyn de met Gods Wezen zelfs /

met die Heerlykheid / welke hy by den Vader hadde / eer de Wereld was / Joh. 17: 5. hy zyn arme Leden op aarden niet en vergeet / maar dat hy dagelyks vooz haar bid / Hebr. 9: 12, 24. Hebr. 7: 25, 26. Rom. 8: 34 beantwoordende alle de stukken van beschuldiging / die tegen haar ingegeven woorden / 1 Joh. 2: 1, 2. en verzoeggende dat zy / en hare diensten / woorden aangenomen / Eph. 1: 6. 1 Petr. 2: 5. Openb. 8: 3. Hoe zonden wy tot deze hert-sterkende ende ziel troostende verborzgentheid gekomen hebben / dan dooz het Euangelium?

12. Dat hy dooz zyn Woord en Geest dadelpke en kragtige toepassing zoude maken van de goede en grote dingen / die verkregen zyn / dooz haar zaligmakende genade te verlenen / bekering / Hand 5: 31. en geloof / Tit. 3: 5, 6. Eph. 2: 8. 2 Cor 4: 13. Eph. 1: 17, 18, 19. en dooz zyn Geest in de instellingen / bevestigende en versterkende haar geloof / Heb. 12: 2. en bzeugende het begonnen werk tot volmaaktheid / dooz de gestadige invloeden van zyn Geest / ende eindelyk kronende haar met heerlykheid / Psal. 110. 1 Cor. 15: 25. dewelke / hoewel zy zodanig is / dat noit oge die heeft gezien / noit ore die heeft gehoord / en noit in 's Menschen hert is gekomen / om die te begryppen / Jes. 4: 4. 1 Cor. 2: 9. en zy nog niet geopenbaart en is / 1 Joh. 3: 2. Nogtans is de openbaring van deze onbekende en overklimmende verborzgentheid der heerlykheid ons bekend gemaakt alleen dooz het Euangelium.

Het derde Hoofstuk. is van die verborzgentheden / welk het Euangelium ons openbaart van God; deze zyn ook vele / wy zullen 'er maar zommige noemen: als

1. Zyn liefde en goedertierentheid in een middel van zaligheid uit te vinden / en te dezen einde zyn eigen Zoon in de Wereld te zenden; wel mozt Joannes zeggen / Cap. 3: 16. Dat God de Wereld zo lief gehad heeft, dat hy zyn eenig-geboren Zoon gegeven heeft, op dat een iegelyk die in hem gelooft, niet

en verdere, maar het eeuwige Leven hebbe. Want wie kan zegge ofte uitzekken wat zoo't van liefde / ofte hoe groot de liefde was? Heidenen buiten de Kerke mogen veel van zyn liefde aanmerken en zien in de gemene gangen der voorzienigheid; ende zyn goedertierentheid diende haar te leiden tot bekering / Hand. 14: 17. Rom. 2: 4. maar zy kunnen daar toe niet komen / dat ze zien en lezen deze liefde / deze eeuwige fontein van liefde. Deze goedertierentheid en liefde Gods onzes Zaligmakers is de Mensch verschienen alleen door het Evangelium / Tit. 3: 4.

2. Zyn eeuwige Voornemens en Besluiten, van de verloorne zondaars zalig te maken op een wyze / die strekken zoude tot roem van zyn heerlyke Eigenschappen / inzonderheid zyn regtvaardigheid / zyn barmhertigheid / en zyn wysheid. De Natuur openbaart hier niets van / de natuur zal ons niet ontdekken / hoe hy sommige in Christus verkoren heeft / voor de grondlegging der Wereld / hebbende haar te voren verordineert tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in hem zelven / na 't wel-behagen zyns willens / tot prijs der heerlykheid zynner genade / Eph. 1: 4, 5, 6. alleen 't Evangelium doet dat / vers 9. de natuur zal ons niet onderwyzen / hoe het is / dat de kinderen nog niet geboren zynde / nog eenig goed ofte quaad gedaan hebbende / daar nogtans zoude gezegt worden / de onder zal den jonger dienen / op dat het voornemen Gods / dat na de verkiezing is / vast bleve / niet uit de werken maar uit den roependen / Rom. 9: 11, 12, 13.

3. Zyn Souvereinheid, in die remedie te ordineren / en aan te nemen voor sommige en niet voor andere / zedende de tuding van 't Evangelium tot sommige / ende niet tot andere / rakende de herten van sommige / door de prediking des Evangeliums / ende niet van andere.

4. Zyn Gerechtigheid, in de zonde te straffen / zelfs in zyn eigen Zoon / als hy in de plaats der zondaren stond / 't welk een groter bewys van Gods gerechtigheid is /

dan konde gekregen worden door alle de plagen en oordelen / Waar mede God ooit de grootste der zondaren gestraft heeft / Rom. 3: 21, 22, 25, 26.

5. Zijn Barmhertigheid in zondaren te vergeben / ende voor by te gaan wegens de voldoening van Christus / en in de gene / die ~~Noy~~ aan te nemen als rechtvaardige in zijn ogen / om zijnent wil ; groter blyk en bewys van barmhertigheid dan welk niet is in te beelden / Eph. 1: 6, 7. Daarom het Euangelium genoemd wordt de genade Gods.

6. Zijn Wysheid wordt hier ontdekt / in 't gehele werk onzer zaligheid zo te schikken / dat de gerechtigheid zoude volle genoegdoening hebben / ende dat nogtans de barmhertigheid zou plaats hebben / ende dat zo de barmhertigheid en waarheid inalkanderen zouden kussen. Dit wordt genoemd zijn menigvuldige wysheid, Eph. 3: 10. alle wysheid, Eph. 1: 9.

7. Zijn Waarheid, in zijn dreigementen uit te voeren op de Worze / wanneer de Principale gespaard wierd.

Dan alle welke dingen het Euangelium / voorhoudende de grote veraining van de zaligheid / een klaar der ontdekking ende openbaring heeft / dan alle de werken der schepping / ende der voorzienigheid doen konden.

Ten tienden. Het Euangelium wordt een verborgentheid genoemd / in opzigt van de vele heerlyke en remarkable effecten en vruchten / die het heeft ; waar van wy deze weinige instantien ende preuen geven.

1. Door dat Euangelium is een kerk uit de Wereld bergadert / dewelke staan zal tot het einde van de Wereld / 't spyt alle de tegenstand / die Duijselen en Menschen daar tegen maken. Wat een verborgentheid van kragt was hier / wanneer een weinig Differs / zonder de bystand van menschelike geleertheid / en zonder de toebringingen van uitteerlyke voorzelen / door prediken / ende geduldig lyden / het Euangelium Christ voortzetterden / zo dat het door de Wereld verspreit wierd / en tot op dezen dag geduurt heeft / niet tegenstaande al wat

Wat de poorten der helle daar tegen konden doen / dooz
keizers ende hoogste Magten / met lager Overigheden/
die dooz listigheid en dooz geweld zогten ende poogden
ezelbe t'eenegaar uit te roejen.

2. Dooz dit Euangelium зyn menschen uit haar zel-
ven gebzagt / om een gerechtigheid te zoeken in een ander/
ja in een gekruiste ende veragtelijke Widdelaar / en зyn
zyn willig gemaakt / regt strydig tegen haar ingeboorne
en diep-gevestigde inclinatten des herten / van haar
hulp / en redding in haar zelven te zoeken / om haar eis-
gen gerechtigheid te verzaken / en al wat зyn van nature
winst rekenden / en tot Christus Jezus te blieden / en
hem dooz den gelove aan te geypen / op dat зyn in hem al-
leen geregtvaardigt mogen worden.

3. Dit Euangelium heeft menschen doen af hangen
van Christus buiten haar / om hulp tot ieder plicht /
waar toe зyn geroepen worden / op dat зyn zo sterk mo-
gen зyn in den Heere / en in de sterkte зynner magt / en
in haar zelven / зynde een verborgentheid vooz vleesch en
bloed.

4. Dit Euangelium doet een mensch alle зyn byzenden
en eigendom om Christi wil verlaten / Matth. 10: 37, 38,
Luc. 14: 26. Wat een verborgentheid van kragtadig-
heid moet hier зyn?

5. Het Euangelium doet de menschen haar afgoden /
haar boezem zonden / en quaden / die зyn als haar leven
lief hadden / verlaten / ende haar regter cog uit te steken /
ende haar regter hand af te houwen / Matth. 5: 29, 30,
Matth. 18. 8, 9. Marc. 9: 45.

6. Het Euangelium doet een mensch gewillig en bly-
moedig lyden alles / al waar het ook zelfs de dood / om
Christus en зyn waarheid wii / en alles te verlaten /
wat hem lief is / ja de Wereld / Hand 20: 24. Openb.
12: 11.

1. Nuttigheid. Gewis de opmerking dezegs moegt
ons niet regt doen verwondert staan : en wy konden niet
nalaten ons te verwonderen / zo wy regt aanmerkten /
wat wonderlyke goedertierentheid zig hier vertoont /
dat God deze verborgentheid aan 't licht brengt / en de
laatste

laatste en klaarste ontdekking van dien bewaart voór onze dagen / ofte dat hy onzen tyd / van in de Wereld te zyn laat invallen juist met dat gety / dat de Zon der gerechtigheid met zyn volle ende krachtige stralen boven den Horizon verschijnt.

2. Nuttigheid. De aanmerking van dat de Heere dese verhoorgentheid in onze dagen open stelt / zoude dankbaarheid van ons vereischen ; O hoe dienden onze herten hem te roemen / die aldus het Leven en de onsterfelijkheid aan 't licht gebragt heeft ! De Engelen zongen / als dezen Euangelischen dag eerst doorging / ende rekenden het haar eere de tydning daar van te brengen zelfs tot een deel arme Herders / Luc. 2: 10, 11. En de Engel zeide tot haar (de Herders) vreest niet ; want ziet ik verkondige u groote blydschap , die alle den volke wezen zal ; dat u heden geboren is de Zaligmaker , welke is Christus de Heere , in de Stad Davids. Anna de Prophetesse dankte den Heere ; Luc 2: 28. Maria riep uit en zeide / Myn Ziel maakt groot den Heere , ende mynen Geest verheugt hem in God mynen Zaligmaker , Luc. 1: 4, 6, 7. Zacharias als zyn tong los gemaakt was / sprak God lovende , Luc 1: 74. ende wederom vers 68 69. en gelooft zy de Heere de God Israëls : want hy heeft bezogt , ende verlossinge te wege gebragt zynen volke ; ende heeft eenen hoorn der zaligheid ons opgeregt , in het Huis Davids zyns knechts , &c.

3. Nuttigheid. Dit vereischt / dat wy zonden beklagen en betwenen de droevige staat der gener /

1. Die zo veel niet en hebben als de uitterlyke openbaring van deze verhoorgentheid onder haar / maar niet tegenstaande al dit ligt / zitten in duisternis / ende wonen in den lande van de schaduw des doods : O bid om de toekomst van Christi Koninkryk / op dat het volk / 't welk in duisternis wandelt / een groot licht mag zien / en op dat het licht op haar mag schynen / die in den lande van de schaduw des doods wonen / Jes. 9: 2

2. Als mede den droevigen staat der gener die het uitterlyk

of geklank daar van horen / maar die niet meer weten
van de levendige kragt / en werkzaamheid van deze ver-
borgentheid / dan als of 'er geen zulken zaak was / wel-
ker ogen door den God van deze Wereld verblind zyn /
op dat haar niet en bestrale het licht van dit heerlyk
Euangelium / 2 Cor. 4: 4.

4. Nuttigheid Deze Lere vereischt dat wy dan regt
etamelyk wandelen / ende deze grote gunst die aan ons
verleend is / regt gebruiken ; ende in 't byzonder /

1. Dat wy hoog zouden agten en schatten deze onuit-
preeklyke gunste / de verborgentheid des Euangeliums /
terwelke de genade Gods is / en de ontdekking van 't Le-
ven en de onsterfelykheid.

2. Dat wy daar ontrent teder mogen zyn / en ons af-
ezins wagten / dat wy niet ierwes of doen of zeggen
t geen tot onttering van deze verborgentheid zoude zyn /
maar dat wy in allen delen waardiglyk den Euangelio
wandelen mogten.

3. Dat wy zouden pberig zyn in op te staan ter be-
scherming van dit Euangelium / 't welk zulken verbor-
gentheid is ; altyd zouden wy baardig zyn de waarheid
te kopen / en die om geen zaak ter wereld verkopen.

4. Dat wy het Euangelium in onze herten zouden
ontfangen 't zelve geloven en verwelkomen / en het niet
genoeg agten / 't geklank daar van te horen / maar te
blinden en te erbaren de levendige en kragtige effecten
van dien in onze Zielen.

5. Dat wy en in 't prediken / en in 't horen van
't Euangelium steds daar op zouden zien / als een ver-
borgentheid / ende derhalven ons wagten van te denken/
dat wy zullen bequaam zyn tot de grond van deze diepte
te reiken / ofte dezelve te meten door ons byziende na-
tuurlyke oordeel / ende schrale bygrip / zo dat wy zou-
den verwerpen al wat wy niet kunnen peilen / ofte dat
wy het in onze eigene boom zouden gieten ; O ! gewis
een zware zonde / ende een stout ende listvaarblyg vervals-
chen van des Konings Munt / ja een uitgeven van
ons slegt alloo ende nagemaaft geld / in plaats van Ko-
nings geslagen Munt.

6. Dat

6. Dat wy / nademaal het een verborghentheid is / en zo boven 't verrek van ons begrip / God alleen zoudt aanzoeken om licht / als die den Auteur daar van is / en de tot Christus zouden gaan / die gegeven is tot een licht op dat deze Sonne der gerechtigheid / welke de dadelyke substantie van deze verborghentheid is met een verlytende straal ons verstand mag opklaren / ende ons doen eeniger mate kennen / welke den rykdom der Heerlykheid dezer verborghentheid zy; ende dat hy verduyvelde wolken der onwetentheid en van vooz-oordeel / die dit licht uit ons houden. Aldus zouden wy blyk geven van ons geloof / van dat dit een verborghentheid is / dooy ons getrouw ende gedurig afhangen van deze Fonteyn des lichts / op dat wy deze verborghentheid des lichts mogen zien in zyn licht.

Van de Heerlykheid dezer Verborghentheid.

Daar beneffens is 'er een Heerlykheid dezer verborghentheid / en zo moet het een verborghentheid zyn / die Heerlykheid in zig heeft / daarom word het een heerlyk Euangelium genoemd / Het Euangelium der Heerlykheid Christi, 2 Cor. 4: 4. Het Euangelium der Heerlykheid des zaligen Gods, 1 Tim 1: 11. Daarom is de bediening desselfs heerlyker dan de bediening der Wet / 2 Cor. 3: 7, 8. Indien de bedieninge des Doods in letteren bestaande, ende in stenen ingedrukt, in heerlykheid is geweest, also dat de Kinderen Israëls het aangezigte Mozis niet en konden sterk aanzien, om de heerlykheid zyns aangezigts, die te niet gedaan zoude worden; hoe en zal niet veel meer de bediening des Geests (dat is de Euangelische bediening) in heerlykheid zyn? Dit is de bediening der regtvaardigheid die overvloedig is in heerlykheid, vers 9. ende hier is de uitnemende Heerlykheid, vers 10.

Laat ons zien in wat opzigten / ende uit wat hoofden dit Euangelium zo heerlyk is.

Eerst. Het is heerlyk in opzigt van den Autheur des
 is / God is den Autheur / ende alle zyn werken
 en heerlyk ; Engelen nog menschen konden nooit de
 edelen weg der Zaligheid door een gekruiste Chri-
 stus hebben uitgebonden ; maar het is Gods werk /
 ende een byzonder stuk werks van God / boven al wat
 op in de heele scheppinge zien. Daarom word het ge-
 noemt het Evangelium des zaligen Gods , 1 Tim. 1:
 1.

Ten tweden. Het Evangelium is heerlyk / in opzigt
 van de instrumenten / die gebruikt zyn in deze verborgent-
 heid te prediken en bekend te maken ; God de Vader heeft
 de eerste publicatie daar van gedaan in het Paradyf /
 als hy tegen onze Voorouders zeide / dat het Zaad der
 Vrouw den slange den kop zoude vertreden / Gen. 3:
 5. De Zoon wierd byzonderlyk gebruikt ontrent
 dit werk / Heb. 1: 2. en 2: 3. daarom word het ge-
 noemt het heerlyke Evangelium Christi / 2 Cor. 4: 4.
 So wierde ook den Geest daar ontrent gemplojeert /
 t Evangelium is verkondigt door den H. Geest , die van
 den Hemel gezonden is , 1 Pet. 1: 12. De Engelen
 werden ontrent dit werk gebruikt / Luc. 2: 10, 11, 12.
 De grote Propheten en Apostelen waren boden van dat
 Evangelium / 1 Pet. 1: 10, 11. en het was haar werk /
 deze grote Zaligheid te verklaren. Zo moet het dan
 een heerlyk werk zyn / waar ontrent zulke heerlyke han-
 den bezig zyn.

Ten darden. Het is heerlyk in opzigt van de weg /
 die God inging / om deze verborghenheid te openba-
 ren en bekend te maken / ende om ons volle verzekerdheid
 van desselfs waarheid te geven ; dewelke ons kortelyk
 word voorgesteld / Heb. 2: 3, 4. Hoe zullen wy ont-
 vlieden , indien wy op zo groten zaligheid geen agt en
 nemen ? dewelke begonnen zynde verkondigt te wor-
 den , door den Heere , aan ons is bevestigd geworden van
 de gene , die hem gehoord hebben . God boven dien me-
 de getuigende , door tekenen en wonderen , ende menig-
 gerlei kragten , ende bedelingen des Heiligen Geests , na
 zynen wille.

Ten vierden. Het is een heerlyk Euangelium / in opzigt van de gene die het bestudeert hebben; niet alleen vele regtvaardige / Matth. 13: 17. maar ook vele Koningen en Propheten / Luc. 10: 24. 1 Pet. 1: 10. hebben begeert in deze verhoogtheit in te zien; de Propheten onderzochten / en ondervraagden vlytiglyk na deze Zaligheid; en daar en boven de Engelen zelfs hebben een heilige curiositeit / om te weten / wat dit te zeggen is; en daarom versaken zy om te zien wat het is / end zy leren dooz dit Euangelium / 1 Pet. 1: 12. Eph. 3: 10. Dit moet dan een voortreflyk subiect zyn; en daar moet eenige verrukkende heerlykheid zyn in deze verhoogtheit / dewelke die verheerlykte schepzelen lokt / om het na te speuren.

Ten vyfden. Het kan niet anders dan een heerlyk Euangelium zyn; nademaal zelfs de voeten (hoewel bevuilt met stof) der gener die de tydingen daar van brengen / lieffelyk zyn / Jes. 52: 7. Joh. 1: 5. Rom. 10: 15. ja het kan niet uitgedrukt worden / eenigzins / hoe lieffelyk en schoon zy zyn / vooz de gene die gevoelig zyn van datze deze Zaligheid van doen hebben.

Ten zesden. Het is een heerlyk Euangelium in opzigt van dat het een byzondere heerlyke schoonheid stelt op alle de gene die 'er na-by komen. Daarom is het de heerlykheid van een land / dit te genieten; en waar dit Euangelium is / in dien lande woont heerlykheid / Ps. 85: 10. en waar dit / ofte maar eenig nitterlyk teken van dien is / daar is heerlykheid. Daarom / wanneer de Arke dooz de Philistynen was genomen / zo riep de heilige Vrouw / de Schoon-dogter van Eli uit / dat de heerlykheid was weg / 1 Sam. 4: 21. Daarom word ook de kerkie heerlyk genoemt / Jes. 4: 5. Daarom was het / dat de heerlykheid van het laaste Huis zoude groter zyn dan des eersten / Hag. 2: 8, 10. Om dat Christus met dat heerlyke Euangelium daar in verschynen zoude.

Ten zevenden. Het Euangelium is heerlyk / in opzigt van het onderwerp / ende de stoffe des Euangeliums. Het handelt van een heerlyke zaak / van die heerlyke

opruite des Heren, Jes. 4: 2. Hier is die ruste van den Wortel Jesse, die heerlyk is / Jes. 1: 10. Hier is de openbaring van de heerlykheid des Heren / de kennisse waar van de Harde zonde verbullen / in de dagen des Euangeliums / gelyk de Wateren de bodem der Zee bedekken / Hab. 2: 14. vergeleken met es. 11: 9. Hier door word den rijkdom der heerlykheid des Heeren bekend gemaakt / en daarom moet het een heerlyke zaak zyn / Rom. 9: 23. en hier zien wy de heerlykheid Gods in 't aangezigt Jezus Christi / 2 Cor. 4: 6. Het Euangelium is als het ware / het aangezigt van Jezus Christus; Hier schynt yn heerlykheid / die de Apostelen zagen / Joh. 1: 4. van hem / die daar is het Afschynzel van des Vaders heerlykheid / Heb 1: 3. Is het niet een heerlyke zaak / dewelke het Leven ende d'Onsterffelykheid aan 't licht brengt? Nu dit is geschied door het Euangelium / 2 Tim. 1: 10. Het openbaart de genade / en zo is het Euangelium de genade / Hand. 20: 24.

Ten agtsten. Het is heerlyk in opzigt dat Christus daar door zyn Lichaam en Bruid heerlyk aan hem zelve voorszeld / want het is door dit woord / dat hy haar heiligt en zuivert / Eph. 5: 26, 27.

Ten negenden. Het is een heerlyk Euangelium / in opzigt van de verscheidene heerlyke effecten en vruchten / die het voortbrengt / alwaar het is de Reuk des levens ten leven; als /

1. Het is het Krygs-wapen, dat kragtig is door God, tot nederwerping der Ierkten, 't welk de overleggingen ter neder-werpt, ende alle hoogte, die haar verheft tegen de kennisse Gods, ende alle gedagten gevang n leid tot de gehoorzaamheid Christi, 2 Cor. 10: 4, 5. Daarom word het genoemd de Kragt Gods tot zaligheid / Rom. 1: 16.

2. Het heeft een voortelende kragt / het brengt Zonen en Dogteren Gode voort / gelyk den Apostel zegt / 1 Cor. 4: 15. dat hy de Corinthiers door het Euangelium geteeld had.

3. Het Euangelium bevat de conditien en artypheien van vrede tusschen God ende de arme Zondaars / en daarom word het genoemd het Euangelium des vredes / Eph. 6: 15. en het is 't middel / waar doo; den elendigen vband / den Mensch gebragt word in een staat van vrede en verzoening met God / so dat hy syn vband-schap aflegge tegen God / en tegen syn interest / en tegen syn Dienaars / so dat nu de Wolf met het Lam wil wonen.

4. Het Euangelium heeft een vast-makende bevestigende kragt / vestigende de Ziel tegen alle stormen en tentatien ; daarom zegt Paulus , Hem nu die magtig is , u te bevestigen na myn Euangelium , ende de prediking Jezu Christi , na de openbaring der verborgenheid , zy de Heerlykheid , Rom 16: 25.

5. Het Euangelium heeft een transformerende / ende ziel veranderende kragt / bekleedende den Erfgenaam der Helle met begomene heerlykheid / en veranderende dien na Gods Beeld / 2 Cor. 3. 18. Wy alle met ongedekten aangezichte de Heerlykheid des Heeren , als in eenen spiegel aanschouwende , worden na het zelve Beeld in gedaante verandert , van heerlykheid tot heerlykheid , als van des Heren Geest.

6. Met een woord / het is 't Instrument der Zaligheid / en daarom genoemd het Euangelium der Zaligheid / Eph. 1: 13. het is een Reuke des levens ten leven / 2 Cor. 2: 16.

Mer wy dit toepassen / zullen wy een weinig tot het andere Woord spreken / namentlyk / den Rykdom der Heerlykheid.

... Den rykdom der Heerlykheid.

Niet alleen is 'er een Heerlykheid te zien in het Euangelium / maar daar is eengansch zeer uitnemende Heerlykheid / een ryke Heerlykheid / ende een rykdom van deze Heerlykheid 't welk

deffels ongemeenhepd ende voortreffelykhepd te kennen geeft, Ende dit sal blyken /

Voor eerst, Indien wy dese Heerlykhepd aanmerken in vergelyking / dooz die met andere dingen te vergelyken / die of maar soodanig zijn in de achting der Menschen / ofte die daadelyk een heerlykhepd in sich hebben / maar minder dan die Heerlykhepd / die hier uytblykt : Als /

1. Vergelyktse met dat gene / 't welk de Menschen van dese wereld ordinaris heerlyk achten / als groothed van Magt en Authoriteyt / staatelykhepd van Gebouwen / ende Dienstboden / groote en vermeerigbuldigde Certptelen / en diergelyke. Helaas ! wat een armelyk spectakel is al dese geleende heerlykhepd van dese Wereld / dewelke geen daadelykhepd in sich heeft / ende in een enkele inbeelding bestaat / en het enkel uytspuytsel is van een luchtige phantastie / ende de vrucht van lichte en kranke herffenen ; Helaas ! hoe mager / sober en leedig is dese genaamde en ingebeelde heerlykhepd / waar mede de Kinderen deser Wereld soo betoobert zyn / ende vervoert met kinderlyke verwondering over deselve / ende hittege najaging der selver ! Wat is het / vergelycken zyn de met die Heerlykhepd / die voortschijnt in het Evangelium ! Wat is daar / 't welk de ziel van een Mensch soude opnemen / die weet / wat ware Heerlykhepd is ? Wat kan die uytwendige / geleende / ingebeelde vercieling doen tot dadelyke verbeetering / en geluklygmaking van een onsterffelyke Ziel ? Wat is daar / om een woedende en ontfelde Conscientie te vrede en gerust te stellen ? Wat is daar / 't welk den armen Mensch kan doen singen / als hy de Troost in het aangesicht siet / ende met den Koning der verschrikkingen worstelt ? Ja sulken niet de gedachten aan al 't gene / waar van den armen Mensch te vooren roemde / toedoen tot zyn droeffenis en vermeerderen sijn smarte nu / wanneer hy siet / dat hy alles moet verlaten / ende wonen in het duyfter vooreeuwig ? Zyn eere sal hem niet nadaalen / hy en sal in sijn sterben niet met allen mede neemen / Psal. 49: 18.

wat beduid dan de heerlijkheid van zijn huis / al is zij vermeerderd? Wat is de heerlijkheid der Groten wanneer de Heere onder de zelve een brand zal doen branden / als de brand des viers? Jes. 10: 16. Nebucadnezar had een Koningryk, en Majesteit, en Eere, en Heerlykheid, zo dat alle Volkeren, Natien en Tongen voor hem beefden en titterden; dien hy wilde, doodde hy; en dien hy wilde, behield hy in 't leven; en dien hy wilde, verhoogde hy; en dien hy wilde, vernederde hy, Dan. 5: 18, 19. Maar wat een arme bedesagtige heerlijkheid was het / die hem niet konde bewaren van de grootste elende / waar toe ooit een Koning of Mensch gebracht was? ziet wat 'er volgt / Vers 20: 21. Maar doe zig zijn herte verhief, ende zijn geest verstyft wierd ter hovaardye, wierd hy van den Throon zijns Koningryks afgestoten, ende men nam de Eere van hem weg; ende hy wierd van de Kinderen der menschen verftoten, ende zijn hert wierd den Beesten gelyk gemaakt, ende zyne woning was by de Woud-ezelen; men gaf hem gras te smaken als de Ossen, ende zijn Lichaam wierd van den Dauw des Hemels nat gemaakt tot dat hy bekenden, dat God de Allerhoogste Heerscher is over de Koningryken der Menschen, ende over de zelve steld wien hy wil. Ziet ook Jes 5: 14. Daarom zal het Graf zig wyd opsparen, ende zynen mond open doen zonder mate, op dat nederdale hare heerlijkheid, en haar menigte, met haar gedruis, ende die in haar van vreugde opspringt. Hoe ydel en ledig moet dan deze heerlijkheid zijn / die aldus niet een vuilen stank verdwijnt? hoe weinig is zij te agten in opzigt van deze heerlijkheid?

2. Vergelykt des Euangeliums Heerlykheid met de grote en daadlyke heerlijkheid van dit Heel-al / dit stuk werks van den alleen wyzen Schepper; en zij zal die verre in heerlijkheid te boven gaan. Dit edele gebouw van Hemel en aarde / vervult met zulken verscheidenheid der schepselen / lebeloze / grocjenoe / gevoelige / redelyke en geestelyke schepselen / draagt klare marktekenen van

de heerlyke wysheid / en kragt van hem / die dezelve
 niet gemaakt heeft / en door het woord zynner kragt
 og onderhond : want hy sprak , en het was 'er , hy ge-
 ood , en het stond 'er , Psalm 33: 9. De grondvesten
 des aards zyn des Heeren / en hy heeft de Wer-
 eld daar op gezet / 1 Sam. 2: 8. hy heeftze geground-
 est / Psalm 89: 3. en gefoymeert / Psalm 90: 2. Wie
 kan eens zien op dit gebouw / zynde zo curieus in alle
 on delen en proportie / en niet merken een byzon-
 dere heerlykheid / dewelke verkondigt de heerlykheid
 an dien wyzen Bouwmeester / wie kan de Hemelen
 aanzien / en merken hoe zy beperelt zyn met zo veel
 heerlyke lichtende lichamen / en niet vallen in verwon-
 dering over het gebouw ? wie kan de zee en 't droge
 land aanzien / de bergen en dalen / de vrugtbare ho-
 ben / en onvrugtbare woestynen / met alle hare ver-
 scheidene belerlei inwoonders / de wateren met haar
 visschen / de lucht boven ons met haar vogelen / en niet
 merken een zonderlyk verrukkende heerlykheid ?
 maar wat is al deze heerlykheid by de heerlykheid / die
 in het Evangelium schynt ? de bloem komt uit de aarde
 voort / en bycid uit haar heerlykheid / maar ras is zy af-
 gesneden en verwelkt : zo zal deze Aarde en den Hemel
 vergaan / t'zamen zullen zy veronden als een kleeid / en
 als een gewaad zullen zy verandert worden / Ps. 102: 27.
 Maar deze Heerlykheid / die in 't Evangelium uit-
 schynt is een eeuwige heerlykheid. Groot was de
 wysheid Gods / die daar bleek in de schepping
 van alles uit niet / maar in 't Evangelium is de
 beelvdige wysheid Gods openbaar gemaakt / Eph.
 3: 10.

3. Vergelykt de Heerlykheid des Evangeliums met het
 eerste Verbond met Adam / in den staat der onnozelheid
 gemaakt / zo zal hier een byzondere heerlykheid te zien zyn.
 Ik behen / twas een heerlyke zaak / dat redelyke schepzel /
 den Mensch in een verbond van vriendschap te sien met zyn
 Maker. Daarom was wonderlyke verlagings aan Gods
 zyde dat hy quam onder een band des verbonds / en onder
 een belofte van ryklyk den mensch te belonen door die ge-

hoozzaamheid / die hy aan zyn Schepper ſchuldig was / uit kragt van zyn ſchepping ; en hoe vermaaklyk was het te zien de raderen van 's menſchen Ziel beſtreken met de belofte van een ryke vergelding des loons ! Maar de Heerlykheid van 't Euangelische Verbond verduiſtert dat / gelyk de opgaande Zon verduiſtert den glinſterende luſter van de ſtarren. Adam / al had hy blyven ſtaan / had nooit verſchenen met Chriſtus / als een verheerlykt lid van zyn verheerlykte verborzene lich-
 chaam / en als zodanig had hy niet verſchenen met hem in heerlykheid / gelyk nu de Heilige zullen doen / Col. 3: 4. Nooit had hy deel gekregen aan die heer-
 lykheid / de welke Chriſtus aan de zyne geeſt / en die hy van zyn Vader hadde / gelyk de Uitverkoozne nu hebben / Joh. 17: 22. Nooit had hy tot de heerlykheid gebragt geweest door Chriſtus / als den Overſten Leidsman der Zaligheid / door Iyden volmaakt / gelyk de Heilige nu geleid worden / Heb. 12: 2. Nooit zoude hy die betrekking op Chriſtus gehad hebben / als op zyn Broeder en Hoofd / Verloſſer / &c. die de Gelovige nu hebben uit kragt van 't Nieuwe Ver-
 bond. Hy en zoude nooit met Chriſtus op zyn Thoon gezeten hebben / gelyk Chriſtus gezeten is op zyn Va-
 derſ Thoon ; maar deze onuitsprekelyke grote toevoe-
 ging van heerlijkheid is te wege gebragt door het Ver-
 bond der genade. De Heerlykheid die hy zoude ver-
 worven hebben / had maar een heerlykheid geweest van zyn eigen verkrppling / gekogt met zyn gering /
 ende inconſiderabel zweeten / ende wettſche betaling. Maar de Heerlykheid des Euangeliums is een heer-
 lykheid / gekogt met het Leven ende Hertebloed van God ; d'andere had maar een heerlykheid ge-
 weest van Wet-werk / en van Wet-verdienſten ; maar deze is een Heerlykheid / die heel en al doorſchynnende is met heerlyke vrye genade. Hier blykt onbegryppelyke
 liefde / wonderbare vrye genade / onnaſpeurelyke goeder-
 tierentheid / ende een wonderlyke harmonie van de
 barmhertigheid ende gerechtigheid. Adam zoude dat
 gezang niet gezongen hebben / 't welk de Verloſte nu zin-
 gen

en in de Heerlykheid; zo dat op ontelbare gronden de Heerlykheid des Euangeliums verre te boven gaat de Heerlykheid van 't Wet-verbond. Dit was onseker / gelijk de uitkomst geleert heeft.) Dat is zeker voor alle den Zade / zynde gefondeert op de getrouwheid / bevestigd op de waarheid / verzekert door de gerechtigheid / en versterkt door den Eed Gods / veratificeert door de dood des Testament-makers / &c.

4. Vergelykt het Euangelium met de vorige bediening van 't verbond der genade / voor dat Christus quam / in hoewel die bediening haar heerlykheid hadde / verwoeste moest te niere gedaan worden; zo is hier dog een Heerlykheid / die uitnemennder is; een Heerlykheid / waar na de Propheten eertijds onderzochten / zo die een profheetisch gezigt daar van kregen / als zo profeteerden van de genade / die nu voor ons schynt / 1 Petr. 1: 11. De vorige dispensatie was duister / also de verborghentheden overdekt waren met voorbeelden / schaduwten / ceremonien / en offeranden; Daarom leide Mozes een deksel op syn aangezicht / op dat de kinderen Israels niet en zouden sterk zien op het einde des genen dat te niere gedaan word; 2 Cor. 3: 13. Die bediening / in vergelyking van de bediening van het Nieuwe Testament / word genoemd de letter die dood / en de bediening des doods / geschreven en ingedrukt in steenen / en de bediening der verdoemenis: maar dese word genoemd de Geest / de Geest die levendig maakt / ofte leven geeft / en de bediening des Geests / en der gerechtigheid. Zo dat de heerlykheid van die bediening niet was te vergelyken met de heerlykheid van deze bediening. Die was in der daad heerlyk / zo dat de kinderen Israels het aangezicht Mozis niet konden sterk aanzien / van wegen de heerlykheid van syn aangezicht; maar 't was een heerlykheid / die te niere moest gedaan worden; maar deze is veel meer heerlyk / en overtreft veel meer in heerlykheid; ja zelfs 't geen heerlyk was gemaakt / had geen heerlykheid in deze opzichte / van wegen deze uitnemende heerlykheid; ziet 2 Cor. 3: 6, 7, 8, 9. Daarom eer den

Euangelischen dag begon te ligten / en 't geloof / of het grote voorwerp des geloofs Christus Jezus / in de wereld quam / wierden de erfgenamen onder de Wet gehouden opgesloten / als in een gevangenis / en gehouden onder de nauwe voogdschap van een Pedagoog / en Tugtmeeſter / Gal. 3: 23, 24, 25. Onder de Wet waren zy kinderen die niets verſchilden van een knecht / maar waren in dienſtbaarheid / onder de eerſte beginzelen van de Wereld ; en zy waren onder Voogden / en Verzorgerſ / Gal. 4: 1, 2, 3. zy waren onder zwakke en armelpke eerſte beginzelen / Gal. 1: 9. Dog wy zullen hier op niet verder ſtaan ; 't welk is het principale oogwit / 't welk de Apoſtel voor geeft door zyn ganschen Brief tot den Hebréen.

Ten anderen Dat 'er rijkdommen der heerlykheid hier zyn in het Euangelium / zal blyken / indien wy in de naaſte plaats de heerlykheid en voortreffelpke natuur deſſelfs aanmerken. Verſcheidene dingen mogten hier by gebracht worden / om dit te doen blyken ; maar wy zullen ons zelve met weinige voldoen

1. Deze ryplyk heere'lyke nature des Euangeliums blykt / dewyl het genoemd word de kragt Gods tot zaligheid / eerſt den Joden / en ook den Heiden / ja eenen ſegelpken / die gelooft Rom. 1: 16. Dien edelen en ſcherpzienden Apoſtel der Heidenen zag 'er zulken rijkdom der heerlykheid in / dat hoe veragt het ook ſcheen aan andere / 't zy Joden ofte Heidenen / hy had 'er een hoge eſtime van ; hy woude daar in roemen : want hier is een bermſndering van ſpreken / zynde veel meer verſtaan / dan uitgedrukt is ; want hy zag dat het was 't heerlyke inſtrument van Gods magt / om de quartieren des Satans op te ſlaan in de Wereld ; en om het Koningryke Chriſti uit te breiden. Daarom zeide hy / 2 Cor. 10: 4, 5. De wapenen onzes krygs zyn niet vleechelyk , maar kragtig door God , tot nederwerping der ſterkten , die de overleggingen ter neder werpen , ende alle hoogte , die haar verheft tegen de kenniſſe Gods , en alle gedagten gevangen leiden tot de gehoorzaamheid

heid Christi. Met recht mogt hy dan zyn Ampt heerlyk maken / nademaal hy geëmplooyt werd / an dezen Schat tot de Heidenen te dragen / Rom. 1: 13.

2. Dien Rykdom blykt hier in / dat het Evangelium is de doze / waar in legt / en 't veld / waar in te vinden is de allermeest verrykende Heerlykheid / die 'er te bedenken is. Het heeft in zig opgewonden dien waarlyk verrykende kostelyken Perel / om welke te kopen de wyze koopman / als hy dezelve kende en merkte / alles verhoogt / wat hy had / in die Parabel / die met weinig verandering verdubbelt word / Matth. 13: 44, 45, 46. Christus de alleen verrykende Perel van grote waarde / is de hele stoffe / en het merg van dit Evangelium / het is geheel en al bezig ontrent hem; en daarom moet het bevatten heerlykheid / en rykdommen van heerlykheid. Daarom word het genoemd het Woord Christi / Col. 3: 16.

3. Het blykt hier in / om dat het is de aanbieding en hoopstelling van het meest verrykende / en ryklyk heerlyke Houtwelyk / daar oit van gehoord was: een houtwelyk tusschen de hoge en heilig-heerlyke en weergaloze Koning der Koningen / en Heere der Heeren / en het geringe / zondige / arme bedelagtige schepzel / 't welk een erfgenaam is van de Hel. Het is 't woord der verzoening; bevattende conditien van het accoord tusschen de heilige / rechtvaardige en heerlyke God / en den zondigen zelfs verbonden zondaar / 't welk de Apostelen en haar Successoren toebetrouwt is / 2 Cor. 5: 19, 20. Daarom word het ook genoemd het Woord des Vredes / Hand. 10: 36, 37.

4. Dien Rykdom der heerlykheid blykt daar in / om dat het Evangelium is de uitterlyke roeping Gods; dewelke wanneer de Heere die kragtadig wil maken / hy vergezelschapt met een inwendige kragtige en onwederstandelyke roeping tot de rylyste heerlyke dingen / die in te beelden zyn. Het is hier door / dat de Heere Jezus vele Zonen tot de Heerlykheid brenkt / Hebr. 2: 10. hier door worden de Uitverkooyne gebragt tot verkrpying

der zaligheid / die in Christo Jezu is met een eenwige heerlijkheid / 2 Tim. 2: 13. Dooz het Evangelium waren de Thessalonicenzen geroepen tot verkryping der heerlijkheid onzes Heeren Jezu Christi / 2 Theff. 2: 14. Wie kan zeggen / hoe rijk deze heerlijkheid is ? wie kan verklaren / welke de hoop van deze roeping is / en welke den rijkdom van zyn erffenis is in den Heilige ? De gene die dit kunnen onderscheiden / moeten noodzaaklyk de ogen hares verstands van God verligt hebben gekregen / Eph. 1: 19. Het is een volkomen en rijklyk heerlyk Koninkryk / waar toe het Evangelium de Menschen roept / 1 Theff. 2: 12. Hy roept u tot zyn Koninkryk en heerlijkheid.

5. Het blykt hier in / dewyl 't is het middel tot ontdekking van het meest verrpheid heerlijkhe Secreet. Wat is beter en wenschelyker dan 't leven / dan 't ware leven en d'onsterfelykheid ? en dit word aan den dag gebracht dooz het Evangelium / 2 Tim. 1: 10. Eenem die veroordeelt was te sterven / zoude een ophouding van het vonnis een rijke en heerlyke zaak agten / al weet hy niet / of hy mag binnen weinig dagen of uren weggerukt worden / dooz aanraking van een ryke Gods ; hoe veel waardiger ende rijklyk voortreflyker is dit leven 't welk is de onsterfelykheid ? en wat een rijkdom van heerlijkheid moet 'er dan in 't Evangelium zyn / 't welk dit aan het licht brengt ?

6. Het blykt hier in / dewyl het Evangelium den Hemel met al den rijkdom der heerlijkheid / die daar is / brengt tot de denre van de ziel ; en daarom word het genoemd het Woord des Koninkryks ofte het Evangelium des Koninkryks / Matth. 4: 23. Matth. 9: 35. Matth. 24: 14. en de stoffe van dien is te prediken 't Koninkryk Gods / Marc. 1: 14. Hand. 8: 12. Hand. 20: 25. Hand. 28: 31. Luc. 4: 23. Luc. 9: 21, 60. 30 word het ook genoemd het Koninkryk Gods / Luc. 10: 9, 11. Marc. 1: 15. Marc. 4: 26. en het Koninkryk der Hemelen in verscheidene van die parabelen / Matth. 13. Matth. 20: 1. en Matth. 22: 2. &c.

Ten darden Dat 'er Rykdommen der heerlykheid het Evangelium zyn / blykt uit de byzondere heerlyke effecten van dien ; waar van neemt maar deze enige proeven.

1. Het Evangelium heeft een kragtige verligten-
kragt / zo dat de gene die in duisternis zitten / in groot licht komen te zien / Marc. 4: 15, 16. Daar-
na was Paulus gezonden / om de ogen te openen / om de menschen te beheren van de duisternis tot
het licht / Hand. 26: 18. waar het in kragt komt /
ontdekt het de doevige staat / daar de arme menschen
aan naturen in zyn / en 't ontdekt een weg van uit-
komst.

2. Het heeft een telende kragt / en wederbarende
kragt / waar 't een Reuke des levens ten leven is : Ik
heb u door het Evangelium geteelt / zegt Paulus tot den
Corintheren 1 Cor. 4: 15. Daarom word het ge-
noemt / het Woord des levens , Phil. 2: 16. Het
maakt de doden levendig door de kragtdadige wer-
king van den Geest ; wy zyn door dit Woord wederge-
booren / 1 Petr. 1: 23.

3. Het heeft een voedende kragt ; Daarom word
het genoemd de opregte melk des Woords ; waar
door wy groejen / gelijk het kind aan de borst groeit
door de melk / 1 Petr. 2: 2.

4. Daar door worden de Zielen gebracht tot aangre-
pen van Christus door den gelove ; en zo worden zy
daar door in een behouden staat gebracht. Daarom
word het genoemd het woord des geloofs , Rom. 10: 8.
en 't Woord der Zaligheid / Hand. 13: 26. wy gelo-
ven door dit Woord / gepredikt door de Apostelen en
haar successoren / Joh. 17: 20.

5. Het heeft een wasschende ende reinigende kragt.
Door het Woord is het / dat Christus zyn gemeente
heiligt en reinigt / Eph. 5: 26.

6. Het heeft een doorsnydende doordringende kragt.
Paulus sprekende van 't Evangelium / Heb. 4: 12. zegt/
dat het woord Gods is levendig en kragtig , scherper
dan een twesnydende zwaard , doorgaande tot de
ver-

verdelinge der Ziele, ende des Geestes, ende der t'zamen-voegzelen, ende des marg's, ende een oordeler der gedagten, ende der overleggingen des herten. Gewis daar moet een byzondere Rykdom der heerlykheid in dit Euangelium zyn.

7. Met een woord. Gelyk het was voortgekomen uit vyve genade / ende is de openlyke uitroeping van de genade Gods / en daarom genoemd het Woord zyner genade, Hand 20: 32. zo bouwt het ook de gene die het aannemen / ende voertze voort / tot dat het die einde-lyk landet in de heerlykheid; want het is magtig de Ziele zalig te maken, Jac. 1: 21.

1. Nuttigheid. Hier hebben wy grond en redenen / van de staat van niet weinig volkeren en perzonen te beklagen / daar over ontferming te hebben / ende uit compassie daar ontrent / te bidden voor haar: als /

Eerst. Die Volkeren / die nog nooit deze heerlykheid zagen / hebbende nooit van dit heerlyke Euangelium gehoord. Zy mogen / 't is waar / andere overtreffen in wereldsche rykdom / volheid van alles / vleeschelyke voorzigtigheid en gauwigheid / ende overvloed hebben van Goud / Zilver en kostelyke Juwelen / en hebben veel uiterlyke magnificentie / en glans: Maar helaas! dit alles niet tegenstaande / also zy nooit van Christus gehoord hebben / zo blyven en zitten zy in duisternis; de heerlykheid des Heeren heeft nooit op haar geschenen; de Zon der gerechtigheid is haar nooit opgegaan met genezing onder zyn blengelen; jammerlyk en elendig zyn zy / niet tegenstaande alle hare grote dingen. O! laar ons bidden / dat dit heerlyke Licht eens onder haar mag doorglyken / op dat de Warde met de kennisse van de heerlykheid des Heeren vervult worde / gelyk de wateren de Zee bedekken.

Ten tweden. Wy zouden beklagen die Volkeren / waar de naam en uitterlyke kennis van dit Euangelium is / en niets anders / niets van de kragt / schoonheid / en heerlykheid van het Euangelium der zaligheid; maar alles is verduistert met nebel en mist van afgodery en zu-
per-

erfittie / ofte menschen-vonden / die de byzondere
 schoonheid / welke te zien is in Jezus Christi Aanstelling
 en / volgens de Evangelische eenboudigheid / verber-
 gen en verdonkeren. Och ontfermt u over zulke / die de
 lende over haar zelven verhaasten / ende de Duisternis
 meerder dan 't Licht lief-hebben ; Want wat zijn alle de
 eigene inbeeldingen / ende vonden der Menschen in den
 godsdienst / dan een verduistering van het afschynzel
 van de Zon der gerechtigheid / op dat hy in zijn aange-
 zigtne heerlykheid en voortreffelykheid niet en zoude
 schynen ?

Ten darden. Zulke Volkeren zoude men beklagen /
 waar deze Heerlykheid eens scheen / maar die nu
 maar van schynen te zullen berooft worden door de
 godloosheid en boosheid der menschen / zynde in-
 strummenten des Zatan / in welker ziele het licht van
 dit Evangelium nooit en scheen. Gewyl de Zatan
 zijn Agenten aanzet / om te verbannen de Getrouwe /
 welke deze Looft des ligts dragen / en dezen heer-
 lyken Standaard van Jezus Christus ophouden ; die
 Godloze doen wat in haar is / door haar besluiten
 en daden van onredelyke vervolging / op datze Chri-
 stus / ende de Prediking / uit het Land bannen. O wat
 een verlies is het / van deze heerlykheid berooft te
 worden ! indien wy eenige teerheid ofte zinnepathie
 hebben als Christenen / laat ons voor de zulke bid-
 den.

Ten vierden. Zulke Natien en Völkeren zouden wy be-
 klagen / die een naam hebben / van dat zy leven / ende
 nogtans dood zijn / die het geluid des Evangeliums /
 ende een aankondiging van Jezus allienlyk hebben ; en
 die / hoewel zy byn van Afgodery ende Superstitie /
 welke opentlyke vlekken en smetten zijn op deze heerlyk-
 heid / en hoewel zy ook byn van uitwendige vervolging /
 nogtans grote vromdelingen zijn ontrent den rykdom
 der heerlykheid van dit Evangelium / vromdelingen ont-
 trent desselfs kragtadigheid ende werkinge / hebbende
 de naam van de waarheden van de Evangelische waar-
 heid / maar niet meer / en zo zijnze verstervende en ver-
 gup=

quijnende / door een inwendig afnemen van leven en kracht. Dese zijn sekerlijk ook te beklagen.

2. Nuttigheyd. Blijft wy op dese grond mogen beklagen den staat der Kerken / soo mogen wy een geklag opheffen over Persoonen / die onder den dauw en onder de sonne-schijn van het Euangelium leven / ende nochtans geen schoonhepd noch heerlykhepd daar in sien; desselfs heerlykhepd is door hare oogen verborren / sy en sien geen schoonhepd noch begeerlykhepd / noch rijkdom der heerlykhepd daar in; dewyl de God der Wereld haar oogen verblind heeft / 2 Cor. 4: 4. sy sien het Euangelium aan als een kunstig verdichte fabel; sy en stellen geen waardpe noch pyng daar op / gelijk sy souden; in plaats van heerlykhepd is het een last / waar van sy geern bevryd waren. Daarom gebuyken sy de gelegentheden niet / die sy hebben / om daar kennis van te hebben / ende om deel te hebben aan dese heerlykhepd. Veele zijn tusschen beyden / gelijk Gallio, ende geensins sich de saak aantrekende; andere sijn Hert vanden tegen dese heerlykhepd / en tegen desselfs kracht; veele voldoen haar selven met de uytterlyke heerlykhepd / sonder gemeensame kennis te soeken van desen rijkdom der heerlykhepd / dewelke daar in te sien is.

3. Nuttigheid. Dit geeft grond / om bestraffing te geven aan verscheyde soorten van Menschen: als /

Eerst. De geen: die dese heerlykhepd des Euangeliums met hare Dwalingen / Superstitien / Donden en valsche Gloffen verduysteren / ende alle de gene / welk eensins verdonkeren ofte benechelen de eenvoudighheid van dit Euangelium / welk is desselfs heerlykhepd ende bysondere schoonhepd.

Ten tweden. Die gene zijn te bestraffen / die de naam selfs ende de belydenis van 't Euangelium / en alle die het selve voorsta in / vervolgen / ende soo veel doen / als sy kunnen / om het uyt de Wereld te bannen. O wat schort haar / en stoot haar aan in dit Euangelium / 't welk vol van heerlykhepd is / ende de heerlykhepd in sich voert tot de armen Zielen? Gewis sulke moeten door den Geest des

zuiverſg gedreben worden / die zelfg zulken vband van
t Euangelium der heerlykheid iſg.

Ten darden. 't Iſg tot beſtraffing van de gene / die
vanden zyn van deſg Euangeliums kragt en zuiverheid;
hetwel zy vooz een belydeniſg van dien willen ſtaan / ende
e maintineren; nogtaug rpyt haar herte tegen deſſelfg
lagt en leven op / waar zy die ook beſpeuren: en alſg
haar bequame gelegentheid hebben / zo ſpotten
de ſchynen zy op al wat na meer dan een uitterlyke
daante ſmaakt. Het iſg waar / daar iſg een ſchoonheid
de heerlykheid te zien in deſg Euangeliums uitwen-
ge diſpenzatie / wanneerze geſchied in Euangelische
yverheid; maar de byzondere Heerlykheid / ende den
rykdom van de Heerlykheid van 't Euangelium / legt
deſſelfg kragtſadigheid op de Zielen / leidende
e gebangen tot de gehoozzaamheid deſg geloofg /
byengende die in onderwerping aan Chryſtus; en
haar herte rpyt hier tegen op / waar in deſſelfg heer-
lykheid allerblykelykſt / en buiten alle tegenſpreken
lykſt.

Ten vierden. Zulke zyn te beſtraffen / die dit heerlyke
Euangelium ſinaden ende te ſchande maken / dooz haar
nbehoozlyke leven / byengende een quaad rappoort daar
an / en veroorzakende de ſinadelyke ende veragtende
woorden der vbanden. O wat een verduiſterende wolſt
erwekt het ergerlyk leven der Belyders / vooz het aan-
gezig van deze Zon! Dit iſg verre / van de Here Godg
nzes Zaligmakers te verſieren / 't welk vereiſcht word/
Tit. 2: 10.

Ten vyfden. Zulke zyn te beſtraffen / die deze Heer-
lykheid niet willen laten ingaan in hare Zielen / daar
niet op verſieven / de deuren en venſters van haar zielen
niet openen / om die in te laten / niet en roepen tot den
God der heerlykheid / dat hy / die het licht dede ſchyn-
en uit de duſterniſg / in hare herte wilde ſchynen / om
e geven verligting der kenniſſe der heerlykheid deſg
Heren / in 't aangezigte Jeſu Chryſt / 2 Cor. 4: 6.
maar die in tegendeel daar tegen uitharden / en weige-
en het aan te nemen; 't welk blykt uit deze dingen /

1. Zp rezolveren haar ouden weg te houden; wa ook tot haar kan gezeld worden / zp willen niet veranderen / zp willen de oude Mannen en Vrouwen blijven.

2. Zp weigeren zig aan de gerechtigheid Gods te onderwerpen / en willen steeds zoeken haar eigen gerechtigheid te bevestigen: Du daar in legt de heerlijkheid van 't Euangelium / dat het ons van dien zelfs-zoekende koers afbrengt / en ons in een nieuwe stam Jezus Christus bouwt / op dat wy mogen leven en op groeien in hem / die het Hoofd is in alle dingen.

3. Zp en willen zig aan de condities van 't Evangelisch Verbond niet onderwerpen / en Christus aannemen / gelyk hy in 't Euangelium is aangeboden.

4. Zp en willen haar oude minnaars niet verlaten / en inzonderheid niet dezen principalen Afgod / haar eigen ik. Du de macht des Euangeliums blykt daar in dat het de ziel doet uitsteken haar regter oog / en afhouden haar regterhand / en weg werpen alle haar eigen gerechtigheid / als zo vele vuile bodden / en lelyke vrugten.

4. Nattigheid. Dat eischt van ons verscheidene plichten / als

Eerst. Wy zouden dan zeer dankbaar aan God zyn dat het hem oit geliefde tyden en woning te doen inballeu / in de tyd en plaats van zyn openbaren van deze heerlyke verborgentheid; wat zyn wy beter / dan andere die hoor ons geweest zyn / en dan vele die in andere plaatsen van de Wereld leven / die nog noit een gezicht van heerlijkheid gezien hebben? indien wy deze weldaad recht wisten te schatten / wy zouden onze grote en onuitsprekelyke verbinteniss tot dankbaarheid zien / ende wy zouden uitroepen / Wat zullen wy den Heere vergelden voor deze welde rad / en onuitsprekelyke gunst-bewys?

Ten tweden. Wy zouden dit Euangelium veel agten / en hoog waarden / op dat onze veragting van dien den Heere niet en terge / om het weg te nemen / ende de zon te laten ondergaan over de Profeten / en den dag te doen zwart zyn over ons / Mich. 3: 6. en dat

hy niet / wegens dat wy de heerlykheid en 't licht des Evangeliums niet beminnen / ons geve na de begeerten van ons herte / duisternis in plaats van waarzegging.

Ten darden. Wy zouden veel bidden / om het Evangelium steeds in zuiverheid en kragt onder ons te houden / op dat het in 't midden van ons mag schynen in zyn heerlykheid en schoonheid / als de kragt Gods tot zaligheid.

Ten vierden. Wy zouden het Evangelium allezints ragten een goede welkomst te geven / ende ons wagten / aan desselfs kragt en werkzaamheid te wederstaan. Laat desselfs heerlykheid in onze herten schynen ! en te deelen einde laat ons openleggen voor desselfs straalen / op dat zy een vryen ingang in onze zielen mogen hebben ; laat ons afleggen alle voor-oordelen / en liefde tot onze afgoden / en ontfangen dit licht / en deze heerlykheid in liefde.

Ten vyfden. Laat ons niet voldaan zyn / tot dat wy hen en krygen een klaarder ontdekking van den rykdom der heerlykheid van deze verborgentheid ; namentlyk /

1. Dat dit Evangelium ons ontdekke onze elende / leedigheid / dwaasheid / armoede / naaktheid / en allezins leelijke staat.

2. Dat het ons open legge de voortreffelykheid van Christus in zyn Persoon / Naturen / Aampten / werken bezigtend in de Wereld.

3. Dat het onze herten tot hem trekke / en van ons zelve / ende van alle andere liefhebbers ende idelheeden / die ons tot nu toe betovert hebben.

4. Dat het onze zielen met hem vereenige door 't geloof / op dat hy in ons wone / in ons blyve / en wy in hem leven mogen ; en een met hem worden.

5. Dat het onze herten neige tot een zoete vereeniging met de Evangelische geboden / en tot een leven door den gelove in Christus / en tot een leunen op hem / en rusten op hem om zaligheid / door zyn offerande van hem zelve / en door zyn Middelaars gerechtigheid / aangeboden en voorgesteld in het Evangelium / ende aan de gelovige door den gelove toegerekent.

6. Dat de ontdekking van dit Evangelium ons doet de heilichheid beminnen / en onze zaligheid in vrede en leven uitwerken / steunende op Jezus / en door het gelove leven en kragt zuijgende van hem / die gegeven is tot een Verbond des volks / op dat wy zo mogen opgroeyen en vrucht dragen in hem / en gaan van kragt tot kragt in hem / tot dat wy eindelijk in Zion verschynen.

5. Nuttigheid. Dit eischt van ons beproeving / of wy dit een gesigte van deze heerlijkheid en van den rykdom der heerlijkheid dezer verborgenschap verkregen hebben ; en zullen het weten uit deze Marktekenen :

1. Teken. Waar dit heerlyke Licht komt / daar onthult het zelfs-ledigheid / ende zelfs-afgrypselichheid / ende walgelapheid.

2. Teken. Het Licht des Evangeliums onthult een volheid / een gevoeglyke volheid / een ziel verzadigende en ziel-zaligmakende volheid / ende een vrede en genadige volheid in Christus.

3. Teken. Het neemt de ziel gebangen / om dadelyk Christus voer alles te kiezen / hem te estimeeren boven alles / als de voornaamste onder tien duizenden / en om hem aan te gypen op zyn eigen conditien / met hert en goedwilligheid / en om hem aan te nemen voer al dat ons ontbreekt / ende al dat wy wilden hebben / ende om ten vollen vergenoegt met hem te berusten.

4. Teken. Het neigt de ziele zoetelyk om Christus te gebruiken in alle hare noden / en om hem gestadig inworp te geven in alle zyn ampten / tot dat hy haar t'huis byenge / en doe landen in de heerlijkheid.

5. Teken. Het doet den mensch / die een regte ontdekking daar van krygt / verlieven op de heilichheid / en conscientie maken van zyn wegen / en omzigtelyk wandelen tot de eere van God / ende tot de aanprijzing en verclering van de Evangelische belofdenis / ende tot het inwonen van vrede / tot aanneming van 't Evangelium.

6. Teken. Het zal haar een hoge agting doen hebben van alle / zelfs van de minste Inzettingen Christi / en haar doen zorgvuldig zyn / om dezelve zuiver te bewaren /
ende

ende te gebruiken tot de regte einden; en haar doen hel-
pen maintaineren zyn Kroon-privilegien / als Koning
aan zyn Gemelte / ende opperste Heerscher in zyn eigen
Huis.

.... Onder de Heidenen.

Deze Verborgentheid / welke Rykdommen der
Heerlykheid in zig heeft / word mi gezegd te
zyn onder de Heidenen; belangende 't welke
op deze dingen wilden aantekenen:

Voor eerst. Dat het in den beginne des Evangeliums
zeer onwaarschynlyk en niet apparent scheen / dat de
Heidenen deelgenoten zouden worden van zulken pri-
vilegie / en verhoogt tot zulken eer en heerlykheid:
want /

1. Daar was een expres verbod van Christus / dat hi
de weg stond; want Christus also hy een Dienaar der
Besnydenis was van wegen de waarheid Gods / op
dat hy bevestigen zonde de beloftenissen aan de Vaderen /
Rom. 15: 8. en also het besloten was / dat aan de
Joden d'eerste aanbieding des Evangeliums zonde
geschieden / zond zyn Discipelen alleen tot de verloorne
schapen van 't Huis Israëls / met een uitsluitelyk ver-
bod / van niet te gaan op den weg der Heidenen /
Matth. 10: 24.

2. De Joden / die zelfs vanden waren van het
Evangelium / konden niet alleen niet verdragen / dat de
Heidenen die privilegie zonden deelsagtig worden / maar zy
verhinderden ook tot de Heidenen te spreken / Thess. 2: 16.
Zy en wonden zelfs in 't Koninkryk der Hemelen
niet gaan / ende andere ook niet laten ingaan; Maar
daar en koven de Apostelen zelfs / niet tegenstaande
haar ampelder en verwyfde Commissie om te gaan tot
alle volkeren / Discipelen te maken / ende haar te do-
pen / Matth. 28: 18, 19. en niet tegenstaande / dat zy
extraordinaris met de gaben des H. Geestes te dien einde
gequalificeert ende aangedaan waren / konden bezwaar-

lyk gebragt worden / om dit woord onder de Heidenen te prediken : want wy bevinden dat Petrus van de rest van de Apostelen wierde ondervzaagt / over syn ingaan tot Cornelius , Hand. 11: 2, 3

3. De Heidenen wierden gemeinlyk met een boos oog aangezien / ende versmaad ; Daarom worden zy zond' daars uyt de Heidenen genoemd / Gal. 2: 15. en gelyk zy waren zonder Christus / zo waren zy ook verbemt van het burgerschap Israels / en vreemdelingen van de verbonden der beloften / geen hoop hebbende / en zo waren zy zonder God in de Wereld / Eph. 2: 12.

4. Ja zy wierden Honden geagt / en onwaardige / om het kinderen brood te eten : want op die grond scheen Christus de arme Canaaneesche Vrouw weg te sioffen / waar tegen hy ook zeide / dat hy alleen gezonden was tot de verloozne Schapen des Huis Israels / Matth. 15.

Ten tweden. Nogtans des niet tegenstaande schikte het de Heere zo / dat het Euangelium ingang kreeg onder de Heidenen / dewyl hy syn Apostelen onder haar zond / ende haren arbeid onder haar zegende / Hand. 13: 46. 14: 27. 15: 3, 7, 12, 14, 17. 18: 6. Ja der Joden verwerpen van het Euangelium veroorzaakte te predikingen desselfs onder de Heidenen / Hand. 13: 46. 18: 6. en de vermindering der Joden was den rykdom der Heidenen / Rom. 11: 12.

Ten darden. Aldus wierden de oude Prophetien / nopende Christus en syn koninkryk vervult. Den Woortel Izai moest staan tot een Baniere der volkeren ; en de Heidenen zouden 'er toe komen / Jes. 11: 10. en 60: 5. syn Naam soude groot syn onder de Heidenen / Mal. 1: 11. en tot zulkte had Christus een last te komen ter regter tyd / Jes. 42: 6. 49: 6. Hand. 13: 47. Luc. 1: 32. zo moest hy het recht den Heidenen voortbrengen / Jes. 42: 1. Matth. 12: 18. ziet ook Rom. 15: 9, 10, 11.

Ten vierden. En gelyk dit een uitnemend bewys was van die verhoogentheid der wyjsheid / liefde / en genade / die

te lang was verborzen gehouden in Gods herte / Eph. 3: 6. zo was het dat de Apostelen / die een tyd lang daar over t'ontvrede waren / eindelijk God verheerlykten in deze opzichten / Hand. 11: 18. en Paulus agtede het zyn eere / dat hy gestelt was / om den Heidenen te prediken / Eph. 3: 7, 8. ende maakte zyn bediening heerlyk / Rom. 11: 13. Daarom bevinden wy / dat hy menigmaal hier van gewaagt / 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

Het welk / gelyk het onze herten zou verwelken tot verwondering over deze wonderlyke liefde en vrye genade Gods / die de Heidenen met goederticrenheid en barmhertigheid uit der hoogte-bezoog heeft / dewelke nu zo lange waren uitgehouden. En ons bevestigen in den gelove van de grote dingen / ons in den Woorde belooft; nademaal wy in de oude Prophetien ende Beloften zien bewaarheid / dewelke waren gedaan / noemde de Heidenen; zo zoude het ook compassie ende mededogen in onze zielen verwelken ontrent de arme Joden / die te deze dagen zyn nergeworpen; en ons doen bidden voor haar / op de menigvuldige beloften hantenthalven gedaan / die de Heere ter bequamer tyd zal vervullen; en daar beneffens zoude het ons te binnen brengen / onze pligt / van dit Privilegie wel te gebruiken / door dankbare erkenenis van des Heeren onverschietende liefde in dezen / en door hertelyk omhelzen en verwelkomen van deze aanbieding / en door waardiglyk dezelve te wandelen / in alle heilige omgang / tot de ere van God.

Maar indien men vrage / Of alle de Heidenen deze heerlykheid zien! ende den Rykdom der heerlykheid van deze verborzenthed kennen? Zo antwoorde ik / Neen: Want alle hebben niet onder haar de Prediking des Euangeliums. Indien men wederom vraagt / Of alle die gene / welke dit Euangelium gepredikt word / deze heerlykheid zien? Ik antwoorde / Neen; maar alleen de Heilige, onder de Heidenen / gelyk blykt uit / vers 26. Dit is geopenbaart aan de Heilige.

Waar uit wy zien / dat het de Heilige zyn / die genade

gekregen hebben / om het Evangelium te geloven / en niet een ieder die het hoord prediken / dewelke zien den Rykdom van de heerlijkheid van de verborgentheid / die in het Evangelium is : Want /

Eerst. Voor sommige is de prediking van de blijde Boodschap des Evangeliums een heike des doods ter dood / 2 Cor. 2: 16. voor haar verdorvene / ende niet voor-oogdelen bezette begripen / rickt het als een verrot dood lichaam / waar in zy geen vermaak hebben ; ja het is als de Dood / haar ziel is 'er zo afkerig van / als van de Dood / en zo word dan ook haar verwerpen van 't Evangelium / en haar afkeren van 't zelve / de Dood en 't Verderf.

Ten tweden. Voor sommige is het maar dwaasheid / gelyk het voor de Grieken was / 1 Cor. 1: 23. ende een stoffe van haar spotten en belachen / gelyk voor de lieden van Athenen was de lere van de Wederopstanding / Hand. 17: 32. Vele hebben geen beter geboesen van de Ambassadeurs van Christus / die gezonden zyn om dit Evangelium te prediken / dan Festus, had van Paulus / Hand 26: 24. en van de gelovers van 't Evangelium / dat de Phariseen hadden van de Schare / Joh. 7: 49.

Ten darden. Voor sommige is Christus een Rotze der ergernis / en de prediking van Christ Evangelium is haar een struikel-blok / gelyk het was voor de Joden / dewelke zig stieten aan vier steen des aansoots / 1 Cor. 1: 23. Rom. 9: 32, 33. gelyk Christus zelfs is tot een val voor vele / zo is de prediking des Evangeliums de gelegenheid van de ruwme en hals-byching van vele.

Ten vierden. Vele willen 't Evangelium niet horen met geloof / en daarom doet het haar geen nut / niet vermengt zynde met den gelove / in de geene die 't horen / Heb. 4: 2. Nog zy willen het niet aannemen in liefde / nog ontfangen de liefde van deze waarheid / 2 Thess. 2: 10. en daarom willen zy zig niet onderwerpen aan de gerechtigheid Gods / die daar in word voorgehouden /

ien / Rom. 10: 3. 3p en willen niet lyden / dat het
 Doord der vermaning eenige ingang in haar ziele
 kryge / maar 3p ontfangen deze genade Gods te vergeefs /
 en doo? ongelooft verwerpen 3p het : 3p en willen dezen
 doo? beelde der Lere niet ghoorzamen / nog in de voorn
 deffelfs overgegeven worden.

Ten vyfden. De God dezes Werelds heeft de zinnen
 ver gner / die niet en geloven / 3o verblind / dat het
 Ligt van 't heerlyke Euangelium Chryft / die het Beeld
 Gods is / in haar niet kan fchynen / 3o kunnen 3p
 niets zien van deffelfs heerlykheid / 2 Cor. 4: 4. En
 sommige 3p doo? een doo?deel van God verblind / en
 3p daarom geen Deelgenoten van deze openbaring /
 Matth. 11: 25.

Ten zesden. Sommige zien van verre eenige donkere
 halve glinfteringen van deze Heerlykheid ; maar 3p zien
 niet de heerlykheid van deze verborghentheid : 3p krygen
 en gezigt / 't welke eenige werking en inloed op haar
 aan hebben / en nogtans 3p nize vzeemd van de ware gee-
 telijke Heerlykheid : Want /

1. 3p mogen 3o veel zien / als haar tot een be-
 ydenis van dien kan treffen voor een tyd / in een
 chonen dag / als 'er geen vervolging mede verge-
 felfchapt gaat ; maar alzo 3p geen diepte van aarde
 hebben / gelph de ftecnagtige grond / Matth. 13.
 Waameer de vervolging komt / 3o komen 3p het Euan-
 gelium wel te verlaten / ende haar rugge daar toe te
 keren.

2. 3p mogen wel 3o veel komen te zien / als haar
 gewillig doet fcheiden van lefwes ; maar 3o veel niet /
 als haar zou doen fcheiden van alles om de Naam Jezu ;
 ende de 3orgen dezes Werelds kunnen niet alleen als
 doo?nen alles verftikken maar ook een mist in haar ogen
 verwekken / dewelke deze Heerlykheid voor haar zal
 verdonkeren en verdufteren.

3. 3p mogen dat zien / 't welk haar byna mogt be-
 wegen met Agrippa , om halve Chyftenen te worden /
 Hand. 26. en niet meer.

4. 3p mogen wel gemeinzame kennis hebben van

deffelfs letter en buitenfte zyde / en worden grote Doctoren / en geleerde Dyckers / en nogtans ten nitteften Bzeemdelingen zyn ontrent deffelfs pit en merg.

5. Iā zy kunnen komen te ontfangen eenige vertoningen / gelyk als heerlyke glinfieringen / zodanige als daar den Apostel van ſpreekt / Heb. 6.

Maar alleen aan de ware Gelovige maakt de Heere bekend / en openbaart hy deze Heerlykheid / en doet haar zien den Rykdom der Heerlykheid dezer verborgentheid. Die zyn het / welke hy deze Secreten ontdekt / die hy verbergt voor de Wyze der Wereld. Zy zyn het die deze Heerlykheid zien / dewelke is ſiel-veranderende / zo dat zy daar door in het zelve Weeld verandert worden van heerlykhef tot heerlykheid / als door Gods Geest / 2 Cor. 3: 18.

Maar welk is dat gezigt , 't welk zy krygen ; en daar andere vrent van zyn.

Ik antwoord eerst ; Zy zien een byzonder noodzakelyk goed / 't welk het hert diepelyk aandoot ; andere bezeffen alleen eenige concepten / die tot de herſſenen reiken / en niet verder gaan.

Ten tweden. Zy zien iets 't welk regt paſt op haar gebal / en regt bequaam voor haar is ; terwyl andere op deze dingen zien / als meer belangende andere dan haar zelve.

Ten darden. Zy zien / dat het goed volkomen / albevattende / en vergenoegende is / 't welk in dat Evangelium word voorgehouden ; en daarom zoeken zy na niet meer ; indien zy dat verkruppen / zo zyn haar de moeren gevallen in lieffelyke plaatzen / en zy hebben een heerlyke erffentz.

Ten vierden. Zy zien iets van dien ſiel-berrukkenenden / diepen raad van de verloffing / waar ontrent alle de Perzonen van de Drie-eenigheit zyn verbonden / om dezelve voort te zetten / ende te volmaken ; En zy zien hier zulken heerlykheid / dat het haar doet verlangen om in den Hemel te zyn / op dat zy een byder en wyder gezigte van die God-ghelyke heraming van den weg

beg der zaligheid mogen krygen / waar in zo veel van
 zoo en van zyn heerlyke eigenschappen op zo een
 ooggaande wyze is schynende.

Ten vyfden. Zy zien dat gene / 't welk haar hert en
 ziel trekt / en 't welk maakt / dat ze zig als gevangen ge-
 een aan dien heerlyken vond / en dat ze het met haar
 gantsche hert en ziel omhelzen / en haar volle roestem-
 ming daar toe geven / als zynde alleruitnemenst en ziel-
 verzadigende.

Ten zesden. Zy zien dat geen 't welk haar zeer gewill-
 gige ende blymoedig alles doet verkopen / ende ieder zaak
 die haar zeer lief is / verlaten / op dat ze eens die allerkoste-
 lyfste Perel mogen bezitten.

Ten zevenden. Zy zien dat ligt / 't welk die kragt
 en foyre by zig heeft / dat het de ongeregelde liefde tot
 de Wereld ende andere ydelheden t onder brenghet / als
 mede de sterke verdoorventheden / die haar ontzielen /
 &c.

1. Nuttigheid. Zo en behoeft het ons dan geen bym-
 de zaak te schynen / dat 'er zo weinig hoog-agters van
 het Evangelium zyn / en zo vele die het zelve laag zet-
 ten / en versmaden / nademaal 'er zo weinig waarlyk
 Hellige zyn / die de heerlykheid en byzondere voortref-
 lykheid van dit Evangelium zien. Och! het is een
 verzegelt Boek zelfs voor vele / die 'er dagelyk van
 horen; zy zien maar de buitenste schel / maar zy komen
 niet te smaken de zoete kern van dien.

2. Nuttigheid. Ziet hier van gelyken een grond /
 waar op elk moet onderzoeken / en oordelen van hem
 zelve / of hy een Gelovige is / of niet. Dit byzondere
 gezigt en deze ontdekking is byzonder eigen aan de Ge-
 lovige; de Geest der verligting die zy ontfangen heb-
 ben / doet haar nu een ander gezigt zien / dan zy te voren
 konden vatten ofte verstaan / in de bedieningen van het
 Evangelium. O de diepten der wysheid / kragt / liefde
 en genade / gerechtigheid en barmhertigheid / die wy nu
 daaglyks meer en meer bespeuren! O wat hemelsche en
 Godlyke heerlykheid schynt 'er uit / in de geringste van
 alle Jesu Christi instellingen! Andere nemen maar een
 vleesch

bleeschlyk en gemeen gezigte van deze ordmantie; en daarom zyn zy niet zo teder daar ontrent / nog zo pberig daar voor / en zy kunnen vermeniglingen van menschelyke vonden verdoagen / en zy kunnen inbeelden een schoonheid / een decorum, een wel-staan in die vonden / waar niets en is dan snode lefphheid. En wat belangt de substantie des Euangeliums / de tydingen van vrede en verzoening met God; dat is voor vele maar een gemene zaak. Dit en is niet al haar heil, nog al haren lust; hare herten kunnen 't Euangelium niet omhelzen / als de heerlyke openbaring van den Zone Gods / die het leven en onsterfelykheid aan den dag brengt. Zy en zien de heerlykheid Gods niet in dit aangezicht van Jezus Christus.

Wee dan de zulke / die niet meer kennis van deze zaak hebben / dan

1. Een letterlyke speculative bezeffing van deze heerlykheid Gods / dewelke opgeblazen maakt / ende de Ziele oot windig en ydel zyn / ende nooit op de Ziele neer-zinkt.

2. Een kittelende uitwendig-bewegende ende aandoende kennis / die den mensch alleen aandoet / gelyk die een gezang der minnen horen / Ezech. 33: 32. haar oren worden gehittelt met de nieuwe tyding van een zaligheid / ende van een Middelaar / om haar van den toorn Gods te behouden / en dat is alles.

3. Die niet meer hebben / dan eenige kleine smaak / ten tyde des Abondmaals / ofte op andere solemnele tyden; dat heeft daar van wat meer aan / dan ordinaar / dog 't verdwypnt terstond / en het zinkt niet diep.

4. Wee ook die maar hebben eenig licht 't welk drijngt tot eenig half werk / en tot eenige ronwe wenschingen / dat alles beter mogt wezen / eenige vlagen van booznemens / en schielike resolucien / dewelke iets veroorzaken / dat na een verandering gelykt / maar eilaas / het hert is steeds lievende aan haar verfoelzelen / en haar hert gaat gedurig na haar glerigheid uit.

Aan wie God heeft willen bekend maken, &c.

Deze woorden kunnen te gelyk zien op de uitwendige openbaring van de verborgentheid van deze Evangelische Waarheid / en ook op de openbaring / en ontdekking van de waarheid des Evangeliums kragtadelyk aan 't hert / 't welk hier boornamentlyk verstaan word; om dat deze geopenbaarde verborgentheid genoemt word / Christus in haar de Hope der Heerlykheid.

In opzigt van die beide vertonen de woorden twee dingen. 1. Dat deze openbaring is van God. 2. Dat ze een daat is van zyn vyre genade en vyre liefde.

Wat het eerst belangt / namentlyk de uitwendige openbaring van het Evangelium (het welk wy met een woort sullen laten passeren) wy zien / dat gelyk dit Evangelium alleen van God is / den Auteurs desselfs / so hangt zelfs de niterlyke openbaring desselfs aan zyn vyre genade en wil; so dat hy het zend aan wien hy wil; en het niet wil zenden tot andere plaatsen / ziet Hand. 16: 7. de Geest wilde Paulus en zyn medegezellen niet toelaten / na Bythinien te gaan. Hoe het ook zy / dat de Satan ofte zyn instrumenten in dezen haar hand hebben / so zouden wy door de opperste hand Gods daar in merken / dewelke zyn eigen boornemen opvolgt / zendende het Evangelium / waar hy eenige daar door in te brengen heeft / een Ziel ofte meer / een verloren Penning; Christus voer over tot de Gadarenen om eene arme ziel; Paulus was geboden te Corinthen te verblyven / niet tegenstaande de tegenstand / die hem daar ontmoetede / om dat de Heere daar veel volks had.

Dit zoude ons ook leren / Voor eerst, dat wy hem loofden / dat hy ooit dit Evangelium der Zaligheid aan het ligte bragt / ende dat het hem ooit geliefde de openbaring desselfs te laten inbalken in onze tyden en plaat-

plaatzen / waar wy door de voorzienigheid ons verblyf hadden.

Ten tweden. Dat wy ons voor hem berootmoedigden / en beschaamden wegens onze onbetaamlyke gedraging voor hem / die ons bezocht heeft / voorbygaande niet dit heerlyke Licht zo veel duizenden / daar wy het alzowenig verdienen als iemand / alleen om dat hy een bewys van de uyzheid van zyn genade en liefde zoude geven.

Ten darden. Dat wy waardiger mogten wandelen deze onuitsprekelyke weloofde / op dat hy niet getergt worde / de laatste weg te nemen / als wy bestelt ligt misbruiken. De aanmerking dezes zoude ons bewegen / om te blyzen / dat niet onze tergingen mogten veroorzaken / dat hy den Handelaar zoude weg nemen / gelyk hy dreigde aan de Gemeente van Ephyzen / Openb. 2.

Ten vierden. Dat wy deze daad van de Zonbereiheid Gods zouden aanblijven / welcke in dezen disponeert / gelyk hy wil. Ons vleeschelyk hert is zontydig gereed tegen hem op te ryzen / en te verwonderen / waarom hy zo veel ryke volkeren zo lang zonder eenig woord van 't Evangelium der zaligheid laat / ende het aldaar laat / alwaar de menschen moede daar van zyn / en 't geerne gelyt waren. Maar zyn wil zoude alle zulke tegenwerpingen by ons beantwoorden / ende zulken geraas van ons herte stillen. Wy moeten hier gerust zyn : want hy doet wat hy wil / in Hemel en op Aarde / ende hy geeft ons geen rekenschap van eenige van zyn zaken.

Wat het andere stuk belangt / 't welk hier booznamentlyk verstaan word / wy leren.

Voor eerst Dat Het God alleen is / die de Heerlykheid en Rykdom van deze verborghentheid van de ziel openbaren kan / en daadlyk openbaart en bekent maakt, Dit vereischt de openbaring van den Arm des Heeren / Jes. 53: 1. want vleesch en bloed kan het niet doen ; maar de Vader die in de Hemelen is / Matth. 16: 17. ende de Geest / Eph. 3: 5. De God onzes Heeren

Iezu Chrysti / de Vader der Heerlykheid / moet ons de
 beest der wysheid ende der openbaring geven in de ken-
 nisse van hem / Eph. 1: 17. ziet vers 9. Daarom is de
 beest ten dien einde beloofd / Joh. 4: 26. ziet 1 Cor. 1:
 5, 11, 12. Gal. 1: 16.

Dit blykt weder uit de natuurlyke staat der Men-
 schen / die deze verborghtheden niet kunnen kennen / zom-
 er een goddelijke en kragtadige openbaring / ontdek-
 kende dezelve in haar ; want /

1. Natuurlyke Menschen zyn van nature blind /
 onder verstand / leggende en levende in duisternis ; en
 wat kunnen zy dan zien in de verborghtheden ? Openb.
 17. Luc. 4: 18. 1 Petr. 2: 9 Hand. 26: 18. Jes. 42: 7.
 Zy zyn in duisternis / ende de duisternis heeft haar
 ogen verblind / 1 Joh. 2: 11. zy wandelen in duisternis /
 ende zy leggen in duisternis / 1 Joh. 2: 6. 1 Joh. 1: 9. zy
 zyn der duisternis / 1 Theff. 5: 5. zy worden Duisternis
 selfs genoemd / Eph. 5: 8. ja ook onder de magt der duis-
 ternis / Col. 1: 13.

2. Daarom zyn zy onder een natuurlyke onmagt en
 onbeguaamheid / om te verstaan de dingen Gods /
 1 Cor. 2: 14. De natuurlyke Mensch kan niet kennen
 de dingen / die des Geestes Gods zyn / om dat zy geestes-
 lyk onderscheiden worden.

3. Behalven deze natuurlyke onmagt in 't ver-
 stand / om die verborghtheden te vatten ende te ken-
 nen / is 'er een verhevene zedelyke onmagt / door
 oordeel tegen de verborghtheden Gods : want
 van den natuurlyken Mensche staat / 1 Cor. 2: 14.
 dat hy niet en leggypt de dingen die des Geestes Gods
 zyn : want zy zyn hem een dwaasheid. Daarom
 was de Prediking van Christus den Gekruisten / den
 doden een ergernis / en den Wyzen een dwaasheid /
 1 Cor. 1: 23.

4. Ja 't vleeschelyk verstand is vbandschap Gods /
 het onderwerpt zig der Wet Gods niet / ende het kan
 ook niet / Rom. 8: 7, 8. zo dat 'er ook is een mag-
 teloosheid in haar wil ; daarom zegt Christus / dat
 den quaden boom geen goede vruchten voortbrengt /
 Matt h.

Matth. 7. den Moosman kan syn huid niet veranderen.
Jer. 13.

5. Daar beneffens is'er een verkreene heblpke af heerichheid des herten / dooz de begeerlpheid ; van nature syn de luiden zo verliest op haar lusten ende op hare Afgoden / die sy niet willen verlaten / het welk haar natuurlpke antypathie tegen 't Evangelium vermeerdert / zo dat sy vianden syn dooz de boze werken Col. 1: 21.

6. Beneffens dit alles / zo is de Duivel / die de God dezer Wereld is / werkende in haar / Eph. 2: 2 ende in 't byzonder zo verblind hy de zinnen der gener die niet en geloven / op dat haar niet en bestrale het Lig des heerlyken Evangeliums Christi / die het Wereld Gods is / 2 Cor. 4: 4.

Dit heeft geen verder bevestiging van node / nadermaal het de ervarentheid dagelyks bevestigt ; geen poken sal het doen by sommige ; ja Christus zelf preekt vooz vele / die geen voozdeel daar dooz kregen ; de groot dingen van God syn vooz sommige maar wat vrecmd Hof. 8. vele hebben ogen / en zien niet / ende oren / en horen niet / Matth. 12.

1. Nuttigheid. Zo dienden wy hier uit dan gevestigt te syn in 't gelove van de waarheid / dat het alleen een Goddelpke kragt is / die de Evangelische waarheden aan ons / en in ons kan openbaren. Wy kunnen dooz moeite en opvoeding / niet eenige matc van gemeenlicht van den Geest / komen te verstaan de letter van het Evangelium : Maar in opzigt van de zalsymakende openbaring van deze verborghentheid / is'er een noodzaaklpheid van een daadlpke / onderscheidene / byzondere / onmiddelpke / inwendige en kragtadige werking van de Geest Gods op de ziel / verdypende de natuurlpke duisternissen / en verkreene vooz-oordelen / scheypende Godlyk Licht in 't gemoed en in 't verstand / en zo formerende een geestelyk Denkbeeld van de heerlyke verborghentheden des Evangeliums : want tot dat des verlichting en openbaring van de Geest kome / zal alles te vergeefs syn.

2. Nuttigheid. Zo zouden wy dan een afschrik hebben van die vzeesselpke Lere / welke wil / dat deze oddelpke geestelpke Verligting niet nodig is ; maar dat redelpke aanrading met de uitterlyke opening genoegzaam zal zyn ; nademaal niemand / eenige dadelpke kennis heeft van zyn eigen hert / plomp kan zyn / dat hy zo veel van de duisternis en zyn eigen verstand niet zoude zien / dat een Goddelpke kragt in opzigt van zyn verligting moet gesent worden. En wat doet dit gevoelen anders / dan vlochenen de Goddelpke Verborgentheid van deze penbaring / ende dezelve te laag vernederen / ofte in idelen Mensch verhogen / om trots te wezen op het niet al / op dat hy te min gehouden zy aan God / de te meer grond hebbe / om hem zelve te danken / de aan zyn gaarn te offeren / en aan zyn niet te rozen. Wat een vzeesselpke vland is dit gevoelen tegen de verhoging van de kragt van Gods genade / tegen des Menschen gedraging in dezen / met behoorelyke afhangsing van God / en tegens alle bidding tot God.

3. Nuttigheid. Hoewel dit is alleen Gods werk / de zyn kragtbadig werk ; nogtans niemand bezorde in zyn onwetenschap zig daarom ontlast ende bespied te rekenen van schuld. Want eerst onze natuurelyke onmacht is onze zonde. Ten anderen , daar hy is er raadlyk wederstaan en weigeren van dit licht / in alle die jaren en verstand zyn gekomen / die dit Evangelium horen / ende een moerwillige verwerping van dit licht / welk overbloedelyk alle monden zal stoppen / en dit licht veelzing / als door haar verzuim der middelen / ofte het overloopze betragten van de zelve / ende het niet gebruiken / maar misbruiken van het Licht / dat zy hebben / &c.

4. Nuttigheid. Hoewel dit Gods werk is / zouden wy de middelen niet ter zyde leggen / want daarvoor gelieft het den Heere niet dat licht en verligting te vinden / wanneer en waar hy wil ; door de dwaagheid der prediking maakt hy zalig / 1 Cor. 1: 24. en 't

geloof komt door het gehoor / Rom. 10. En hoewel de middelen niets van haar zelven kunnen doen / nogtans dewyle zy van hem geordonneert zyn / zo mogen wy vyfheid heboven in op den vyfen ende heerlyken koning te wagten / waar hy ons geboden heeft te wagten ; en ons wagten zal onze begeerte en verlangen na 't gezegende ligt opscherpen ; en dit is onzen plicht ; ja als wy versterken worden en missen / in onze verwagting / zo moest ons dat dienen / om ons te meer te vernederen en te verlagen / en ons doen ernstiger tot hem roepen / die de Fontein des ligts is / dat hy die het licht uit de duisternis heeft doen schynen / in onze herten wilden schynen om te geven verlichting der kennis der heerlykheid Gods in 't aangezichte Jesu Christ / 2 Cor. 4: 6. Ons wagten op de middelen diende gestadig te zyn / om dat wy niet en weten / wanneer hy komen zal ; het is goed aan alle wateren te zagen / en te zagen 's morgens en 's avonds ; en ons oog zoude in de plicht zyn op hem alleen / wetende dat alles van hem moet komen ; en hoewel 'er veel kleinmoedigheid mogt ontstaan / om het ons te doen opgeven / ten delen van buiten / de Satan zeggende / 't is te vergeefs langer te wagten ; en ten dele van binnen / ons hert het aanzienende als een desperate zaak ; Nogtans deze aanmerking / van dat deze verlichting is Gods werk / mag ons aanmoedigen ende aanprikkeken ; want gelyk God een zouverein koning is / en wy om te komen / wanneer hy wil / zo is hy genadig en barmhertig / ende kan en zal vele ongerechtigheden en terginge over-zien ; en aan d'andere zyde / wat tegenkanting onze herten daar ook tegen maken / hy is God d'Almagtige / en onwederstandelyk in zyn werken. Hy zal werken / en wie zal het hinderen ?

Ten anderen. Wy zouden hier uit leren / dat God deze heerlyke verborgentheid bekend maakt / aan wie hy wil / zeer wy / zonder loon ofte prijs / het is een daad van zyn wonderlyke vyf genade ; Hy wilde bekend maken &c. niet wegens verdiensten / ofte waardigheid in iemand nog wegens eenige geboeglykheid ofte geschiktheid in

in de gene aan welke het geopenbaart was / nog wegens eenige noodzaakhjke zamenknoping tusschen de voorsz. schikkingen ofte voorbereidingen in haar / en tusschen zyn werken / maar enkeljk uit zyn vrye genade en goedwilligheid : Want hy is gebonden van de gene die hem niet en zогten / Jes. 65: 1. Daarom is 't dooz den gelove dat wy zalig worden / en 't geloof is niet uit ons / 't is Gods gave / Eph. 2. en wy en zyn dus niet zalig gemaakt dooz werken / die wy gedaan hebben / Tit. 3: 5.

1. Nuttigheid. Tot onderrigting. Dit zoude ons leren /

1. Dat wy ons verwonderden over deze zyne wonderbare en onverdiende liefde tot ons / in deze verborghtheid / in opzigt van desselfs uitwendige openbaring aan ons bekent te maken / daar Koningryken en volkeren / die beelzins boven ons te stellen zyn / nog in duisternis leggen / ofte hebben deze waarheid verdozen / en mismaakt dooz dwalingen.

2. Dat wy deze goedertierentheid met dankbare herten erkennen / ende ootmoedigjk wandelen onder 't geboelen van deze onverdiende weldadigheid ; wy dienden den Heere en zyn goedheid te blyzen / en te gelyk te gedenken / wat een reikenschap wy te geven hebben dooz deze ryke weldaad / indien wy dezelve misbryken / en zyn genade tot wylpghheid veranderen / ons te binnen brengende / dat het die van Sodomia en Gemozra verdraagelyker zal zyn in den dag des oordeels / dan zulke / die deze openbaring / en dit schynende licht onder haar gehad hebben / en nogtans hebben zy de duisternis liever gehad dan 't licht.

2. Nuttigheid. Tot vermaning / dooz de gene / aan welke de Heere op een zaligmakende wyze bekend gemaakt heeft den rykdom dezer Heerlykheid / dooz het met kragt ende werkzaamheid in haar ziele te voeren / mamentlyk /

1. Zy moesten waardigjk wandelen zulken vryen genade en liefde / dooz zig ootmoedig dooz hem te blyzen / gedenkende aan haar geboorte / en de Steenrots / uit

welke zy gehouwen zyn / op dat de vyte genade de eere van alles kryge.

2. Zy zouden leven in de verwondering over deze rijkhe en vyte genade Gods; wat waart gy / ofte inweg Vaders Huys / dat God zyn oog op u zoude geslagen hebben? wat konde hy in u meer zien / dan in andere / die nog in duisternis leggen / zonder deze zaligmakende ontdekking?

3. Zy moesten pogen / de rijkdom van deze genade en goedheid aan te pryzen aan andere / goed van hem te spreken / die zo goed aan haar geweest is.

4. Zy zouden deze ontdekking / die God haar gegeven heeft / gebruiken tot voordeel van andere / haar best doende om andere te winnen / ende iets van dat licht aan andere voorhoudende / op dat zy daar door ingewonnen mogen worden.

Maar ik haaste nu tot het laatste point, in dit Pers / namentlyk / Dat Christus in de Zielen is dezen Rykdom der Heerlykheid van deze Verborgentheid, geopenbaart in het Euangelium, welke is Christus in u (zegt hy.)

Deze Waarheid bevat deze dzy bijzonderheden:

Eerst. Dat een Ziel-vereeniging met Christus is het eerste oogmerk en voornaam dessein van 't Euangelium; Dit beoogt het principaal / dat Christus mogt na-by de ziel / en binnen de ziel zyn.

Ten anderen. Dat in deze vereeniging bestaat den rijkdom van de Heerlykheid des Euangeliums: Daar door word dien rijkdom bekend gemaakt / ende hier is haar middelpunt; en de ziel / welke deze vereeniging bezit / is ook deelgenoot van dien rijkdom.

Ten darden. Dat deze vereeniging van een Ziele met Christus / ofte het brengen van Christus in de ziel / is alleen het werk Gods: want hy openbaart dezen rijkdom van de heerlykheid des Euangeliums.

Wat de Eerste, van deze waarheden belangt; wy mogen twee dingen daar in aanmerken. Eerst; Dat eer het Euangelium tot een ziele komt met kragt en werkzaamheid /

heid / de ziel zonder Christus is. Ten tweden ; Dat het Euangelium dat middel Gods is / waar dooꝝ deze vereeniging tusschen Christus en een ziele word te wege gebracht / en dit is desselfs eind en oog-wit.

Het eerste , 't welk hier word vooꝝ-uit-gesteld / is klaar ende blysielyk uit Eph. 2: 12. Eer het Euangelium tot den Ephesiërs quam / zo was onder andere elenden / waar onder zy waren / dit eene voornamē / dat gelyk zy zonder God waren / zy ook zo zonder Christus waren. Als het Euangelium eerst komt tot een volk / zo sitten zy in duisternis / en in den lande der schaduwē des doods / Matth. 4: 15, 16. Jes. 9: 1. en onder de magt des Satans / Hand. 26: 18. Daarom was het der Apostelen voornamē werk / waar zy ook quamē / Christus te pꝛediken / Hand. 9: 20. en 8: 5.

Nuttigheid. Dit klaar zynde / zo zouden wy leeren het aldus te gebruiken /

1. O dat wy zогten te hebben meer dadelyke overtuiging van deze waarheid ! vele die nog in de natuur leven / en vooꝝ welke het Ligt des Euangeliums noit in zyn kragt geschenen heeft / vzoomen / datze evenwel / zo wel als andere / Christus in haar hebben / ende zo bedriegende haar eigene Zielen / zo vernietigen zy de einden van het Euangelium ; Een volke overtuiging hier van zoude de Menschen disponeeren / om ernstiger te luisteren na de pꝛediking des Euangeliums.

2. De dwazen moesten niet denken / dat het genoeg was / datze de uitterlyke bedieninge des Euangeliums hebben / en datze zyn onder desselfs bediening : want 't en zy het Euangelium in kragt kome / ende in betoeringe des Geests / zo kunnen zy blyven zonder Christus / ja zy zullen zekerlyk Christeloos blyven.

3. Zy dienden dan te roepen tot den Heere / dat hy zy men arm openbare in de pꝛediking des Euangeliums / ten einde dat zy niet langer mogen blyven in haar jammerlyke natuurelyke staat.

Ten anderen. Dat dit Euangelium / ende de bediening desselfs / is het gestelde middel / waar dooꝝ deze gee-

fielphje en zaligmakende vereeniging word te wege gebragt; en dat het dit voornaam oogmerk en einde heeft / blykt uit deze gronden;

Voor eerst. Hier word d'aanbieding van deze vereeniging voorgehouden / Christus komt in de prediking des Evangeliums; en /

1. Hy toont / wat zyns Vaders sin en wille is / naamtelijk / dat zy hem zonden aannemen / in hem geloven / en hem insluten in haar ziel: Want dit is het grote Gebod / ende de grote plicht / Joh. 6: 29. Dit is het werk Gods, dat gy gelovet in hem, dien hy gezonden heeft. Joh. 1: 23. En dit is zyn gebod, dat wy zonden geloven in den Name zyns Zoons Jezu Christi.

2. Hy nodigt haar in zyns Vaders Naam / om tot hem te komen / en voor hem te openen / op dat hy mogt komen / en zyn woning by haar maken / Jer. 55: 1. Openb. 3: 20

3. Hy drijngt / perst / en dypst aan / zyn verzoek en begerete met vele argumenten en beweegredenen / gelijk wy in de voor-aan getogene plaatzen zien.

4. Hy neemt alle de zwaarigheden uit de weg / door alle de tegenwerpingen op te lossen / en door voor te komen / wat kleinmoedig mogt maken. O hoe vol is het Evangelium hier van!

5. Hy veruypst haar / datze tot hem niet en komen / Joh. 5: 40. Gy en wilt niet tot my komen, op dat gy het leven hebbet.

6. Hy wagt geduldiglyk met zulkien langmoedigheid op haar / vernieuwende zyn aanzoeeking / roeping / en nodigingen. En dit alles is openbaar in de bedieninge des Evangeliums / en zo blykt het / dat deze vereeniging tusschen Christus ende de Zielen / is des Evangeliums voornaam deffin en oogwit.

Ten tweden. Hier in het Evangelium zyn de conditien verklaart en open gelegd / waar op deze vereeniging geschieden moet; naamlyk /

1. Dat wy alle andere liefhebbers verjaken / ende te
vte

heden zyn / dat 'er een egtſcheiding gemaakt word tusſchen die en ons ; want wy moeten onzes Vaders Wils verlaten / indien wy willen dat de Koning lust heeft in ons / Psalm 45: 11, 12.

2. Dat wy hem om niet aannemen / zonder geld en zonder prijs / Jef. 55: 1, 2.

3. Dat wy hem geheel aannemen / gelyk hy hem ſelven aanbied / om aan ons te trouwen ; dat is / als een Propheet / Prieſter en Koning : want wy moeten Hem aannemen , ende niet een deel van hem / Joh. 1: 12.

4. Dat wy hem ten vollen aannemen / zonder reſerve abſoluut / zonder exceptien / aangezien hy t'eenemaal beſinnelyk / en allezing nuttig en nodig is.

5. Dat wy hem aannemen voor alle gebreken en einden / tot Heiligmaking zo wel als tot regtveerdigmaking.

6. Dat wy met eenen ons ſelven verloochenen / zyn kruis opnemen / en hem volgen / Matth. 16: 24.

Ten darden. In dit Euangelium hebben wy de natuure van deze vereeniging / ende de inwoning van Chriſtus ons verklaart : want hier word getoont /

1. Dat deze inwoning van Chriſtus / en vereeniging met hem / is myſterieuſ / geheim / onbevattelyk en onbegryppelyk / Eph. 5: 32.

2. Datze is geheel geestelyk / zo dat zy een Geest worden / 1 Cor. 6: 17. en zy worden zyn Geest deelagtig / Rom. 8: 9.

3. Dat het een naauwe en innige vereeniging is / zo dat geen gelykenis die genoegzaam kan uitdrukken / gelyk wy boven hoorde.

4. Dat zy blyvende / en onverbrekelyk is ; niets kan hier een ſcheiding maken / Rom. 8: 38, 39.

5. Datze is heerlyk / en hoog-gaande treflyk.

6. Dat het is een zeer nuttige en bozerlyke vereeniging / hebbende onuitsprekelyk grote en wonderlyke effecten / hier en hier naamaals.

Ten vierden. In dit Euangelium hebben wy / wat Chriſtus dede / om deze vereeniging en t'zamenvoeging te

wege te brengen. Hoe hy een Middelaar en Borg is geworden / op zig nemende verzoening en bebediging te maken / en zo de gerechtigheid voor haar zonden te voldoen. Hoe hy in de volheid des tids gekomen is ende een complete en volle betaling gegeven heeft / volgens zyn onderneming. Hoe hy van den Vader verworven heeft alles oat noodzaaklyk vereischt was / om deze vereeniging in opzigt van de Witverkooze / te wege te brengen. Hoe hy voor eeuwig leeft / als een Voorbidder te dezen einde en effecte. Hoe hy als Koning / en Hoofd der Kerke instellingen heeft gemaakt ende geordineert : ende / Hoe hy dezelve zegent na dat hem goed dunkt / tot dezen zelven einde ; En hoe hy den Geest zend / om zyn Witverkooze te bewerken tot een blymoedige aanneming van zyn aanbiedingen ; dit alles ende meer van deze slag word in het Evangelium geopenbaard.

Ten vyfden. Hier word ook voorgesteld ende verklaard / wat van onze 3de vereischt word / in opzigt van bezitting te krygen / en bezeten te worden van dezen edelen Gast / ende te geraken tot deze vereeniging / naamentlyk /

1. Dat wy onze eigene gerechtigheid en alle andere afgoden en liefhebbers / die onze zielen bezitten / zouden verzaaken.

2. Dat wy zouden erkennen / en overtuigt zyn van onze eigene onmacht / ende natuurlyke onwilligheid / om voor hem te openen.

3. Dat wy zouden passen op de ingestelde middelen / en op hem in die instellingen.

4. Dat wy de vooroordelen zouden afleggen.

5. Dat wy zouden openleggen voor zyn naderingen.

6. Dat wy zouden roepen en verlangen na hem/en na zyn komste / zo als wy kunnen.

Ten zesden. Hier in dit Evangelium word geopenbaard / dat deze opening van 't hert voor Christus is / een werk boven de natuur ; en dat Christus is den Antheur / en voleinder des geloofs / Hebr. 12: 1, 2. en dat nie-

niemand kan komen / 't en zy dat de Vader hem trekke /
 oh. 6: 44.

Ten zevenden. Hier word ontdekt / dat het des niet
 tegenstaande de Heere / die wonderlyk is van raad en
 krachtig van daad / goed gedagt heeft / dooz de
 dwaasheid der prediking zalig te maken / de gene die
 geloven / 1 Cor. 1: 21. En te gebruiken Planters
 en Matmakers / hoewel geen van beide goed kan
 doen / 't en zy God den wasdom geve / 1 Cor. 3: 5, 6, 7.
 en daarom heeft hy Arbeiders in zynen Wyngaard
 gezonden om aldaar te arbeiden ende te werken /
 zo dat zy zyn Gods Mede-arbeiders / 1 Cor. 3: 8, 9.
 Hy zendt zyn Dienaars als zo veel Gezanten / om
 een Bruid vooz hem te vyen / en haar als een rei-
 ne Maagd vooz Christus ten houweljk te bereiden /
 2 Cor. 5: 20. en 11: 2. daarom komen zy in haar
 Meesters naam / en stellen de conditien van accom-
 modatie en vereeniging vooz ; en hy zelf moet / en
 zal dooz zyn Geest het herte neigen en bewegen / om te
 openen.

Nuttigheid. Dooz al 't gezeide blykt / dat het Euan-
 gelium / ende de prediking desselfs / is het middel van
 God te dezen einde ingesteld / en dat het voornamelyc en
 principale oogmerk van 't gepreekte Euangelium is /
 de Zielen te bewerken tot deze vereeniging met Christus ;
 ende de herten te doen openen / op dat de Koning der
 eere mag ingaan / 't welk ons tot deze dingen zoude op-
 wekken.

1. Dat wy het Euangelium mogten hoog agten /
 als zynde zulken edelen middel / verozdineert tot zulken
 edelen eind / en dat wy veel mogten daar van houden /
 en van de gene / die gestelt zyn / om deze blyde tydingen
 van de grote zaligheid te dragen / en dat wy 'er na
 horen en luysteren / als zulken middel.

2. Dat wy dit eind mogten vooz hebben in de bedie-
 ning des Euangeliums. De Predicanten zouden het zo
 prediken / ende 't Volk zoude het zo horen / als een mid-
 del tot dat eind verozdineert / en niet denken / dat alles
 is / wel vooz dat dit eind eerst verkregen zy / dat Christus

in de zielen gefozmeert zy; O! 't ware wenschelyk te zien / dat de predikanten in de prediking des Euangeliums als in barens node waren / om dit eind te verkrpygen / Gal. 4: 19.

3. Dat wy mogten beklagen de staat der gener / die dit heerlyk Euangelium missen / en van de gene / die maar 't geluit des Euangeliums hebben / en de kragt-
dadigheid desselfs missen.

4. Dat wy dankbaar mogen zyn vooz deze ontwaar-
deerlyke weldaad / en gevoelig van dezelve / ende zog-
vuldig / dat wy God niet en mogen tergen / om dezen
nuttigen en nodigen Aandelaar te weren.

5. Dat wy mogten ons ontfarmen over de gene / die
zo desperatelyk boos zyn / datze moede zyn van dit Euan-
gelium / datze het haten / bestryden / verderben / ja ver-
volgen. O wat een elende is dit / dat arme Zielen haat
eigen weldadigheden verlaten !

De tweede zaak is ; dat deze vereeniging / namentlyk
Christus in de zielen / is den rpkdom der heerlykheid
van deze Euangelische verborgentheid ; en dat blykt /

1. Dewyle dit is de principale / ende voozname
zaak / die de oneindige wyze God in den eeuwigen raad
zyns willens vooz-had uit te werken dooz deze dispen-
satie.

2. De Heere die den Aultz is van dit Euangelium /
Word daar dooz verheerlykt in zyn heerlyke eigenschap-
pen ; Christus word verhoogt / ende ziet den arbeid zyn-
ziele / en het welbehagen des Heeren gaat in zyn hand
voozspoedig voort / en het grote oogmerk 't welk onder
gestelt is onder 't opperste eind der eere Gods / namentlyk
van het eeuwige accoord tusschen God ende de Midde-
laar / is dan begonnen verbuit te worden.

3. Alle de liden van 't heerlyk Euangelium komen
hier 't zamen als in een middelpunt.

4. Dan beginnen de Zielen te kennen / welke daar zy
den uftremenden rpkdom van die verborgentheid der
liefde / genade en wysheid / die dooz het Euangelium
is aan den dag gebragt / en dan beginnen zy Deelgeno-
ten daar van te worden / en niet vooz die tyd.

Nuttigheid. Dit diende ons alle aan te zetten tot een ernstig onderzoek ende beproeving / of het Euangelium deze edele brugt al in ons gehad heeft / 't welk gekent aan worden uit gene wy boven spraken van 't zyn van Christus in de Ziel / en wy dienen nooit te denken / dat wy zien of kennen (wat grote mate van kennis en anperzing / wy ook mogen verkregen hebben) ofte deelagting zyn iets van dezen Heerlykheid des Euangeliums / vooz dat deze vereeniging gewoogt zy ; ende indien dit gewoogt zy , zo mogen wy wel te brede neer zitten / wat andere dingen wy ook mogten missen / als hebbende nu in deze vereeniging / den helen Rykdom des Euangeliums als in een schat opgegadert in onze Zielen. O wat een staat moet dit wezen !

De laatste zaak is , Dat deze brugt des Euangeliums / ende dit kort begryp van den Rykdom van des selfs Heerlykheid / van God is / ende dooz hem gewoogt : want hy openbaart het / ende de reden is openbaart : want /

Eerst. Den Mensch haat van naturen Christus / ende wil hem niet verwelkomen / veel min hem inlaten / om in de Ziel te wonen ; zy haten beide Hem / ende zy nen Vader / Joh 15: 24.

Ten tweden. Het ligt / 't welk ontdekken moet deze bypantchap / ende te gelijk de elende / die met haar staat / buiten Christus / vergezelschapt gaat / is godlyk. Deze zaligmakende ontdekking is alleen te hebben dooz een godlyke boven natuurlyke verligting. En het is God alleen die de ogen der blinde opent.

Ten darden. Gelyk God de natuurlyke blindheid des verstands moet wegnemen / en Godlyk licht in 't hert zenden / zo moet hy de natuurlyke boogheid van de wil weren / ende het stenen hert weg nemen / ende zyn volk willig maken. Aldus moet hy het hert openen / gelyk hy het hert van Lydia opende / Hand. 16: 14.

Ten vierden. Aldus moet God dooz zyn onmiddelykragtdadige genade effectivelyk werken de toestemming aan de aanbiedingen / gedaan in 't Euangelium ; En hoewel dit werk des Heeren kragtig en onweeder-

standelyk is / overwinnende alle tegenstand van binnen en van buiten ; zo is het dog zonder dwang ofte geweld ; want hoewel hy trekt / zo trekt hy tog niet met menschen koozden / ende rouwen der liefde / kragtelyk overredende / en doende de ziel effectivelyk zig neigen en overgeven ; dewyl het hert in zyn hand is / zo kan hy het keeren wertwaarts hy wil ; als hy de genadz in stoet / zo maakt hy de ziele willig.

1. Nutt. Dit zoude die gene / welke deelgenoten zyn geworden van de vereeniging / leren kennen / wien zy de zelve dank hebben te weten / ende wie den lof en de eere van dit edele werk zoude hebben ; ende het zoude haar berre doen zyn van te denken ofte te zeggen / dat zy haar zelve hebben onderscheiden / ofte van aan haar eigen net te offeren / in opzigt van deze genade.

2. Nutt. Dit zoude ook andere leren kennen / waar de regte deur is / waar toe zy zig moeten begeven. O arme zielen ! ziet na hem en na hem alleen / ende wagt aan de posten zner deure / verzakende uwe eigene kragt / ende wanhopende in en van uw zelve.

E Y N D E.

T A F E L

Der L E E R I N G E N , alhier verhandelt.

1. Lere. De Heerlykheid des Toekomenden Levens is groot.
2. Lere. In dit leven heeft men hoop , en niet zo zeer bezitting.
3. Lere. De hoop der gelovigen is een heerlyke en dadelyke zaak. En wat de Teken en Middelen van de zelve zyn ?
4. Lere. Vereeniging der ziele met Christus , is een grote privilegie. En hoe het zelve te gebruiken en aan te leggen ?
5. Lere. Christus in een ziel , is de ware grond van een levendige hoop der heerlykheid. En welke de ware of valsche of verkeerde marktekenen zyn van die vereeniging met Christus ?
6. Lere. De lere van 't Euangelium is een Godlyke diepe verborgentheid.
7. Lere. Het Euangelium is een heerlyke verborgentheid , ende bevat een rykdom der heerlykheid.
8. Lere. Het Euangelium word ook gepredikt onder de Heidenen , dog alleen in zyn heerlykheid gezien van de *Heiligen*.
9. Lere. Het Euangelium word van God geopenbaart aan wie hy wil.
10. Lere. De vereeniging der ziele met Christus , is het oogmerk des Euangeliums.

BLADWYZER,

Bebattende

V R A G E N E N G E V A L L E N d e r C O N S C I E N T I E
welke in dit Boek worden ontknoopt en opgelost,
en die in de *t'Zamenkomsten* der Vrome bequa-
melyk kunnen verhandelt worden.

Eerste Vraag.

WAar in bestaat en vertoont zig d'Elende van yder
Mensch, die nog buiten Christus is? *Antw. pag.*
13, 17, 19. 26, 186, 253, 254.

2 *Vraag.* Waar aan blykt dat de Menschen haar natuurly-
ke elende niet geloven? *Antw. pag.* 17, 18, 256.

3 *Vraag.* Hoe zoude men tonen, dat Christus is Algenoe-
zaam voor de zyne, en heeft alle de volheid voor haar?
Antw. pag. 15, 41, 42, 174, 175, *ziet Vraag.* 6, 21, 34.

4 *Vraag.* Hoe verre kunnen natuurlyke Menschen ko-
men, ende zyn en blyven evenwel zonder genade?
Antw. 3 *dingen. pag.* 20 -- 24.

5 *Vraag.* Welke zyn de ordinare valsche gronden, en be-
wyzen, waar op veel menschen zig inbeelden te zul-
len zalig worden? *Antw.* 13 *dingen. pag.* 20, 24. *ziet*
Vraag 40, 126, 129.

6 *Vraag.* Welke dingen doet Christustotwering der elen-
de der zondaren, die hy verlost? *Ant.* 8 *dingen. p.* 28, 29.

7 *Vraag.* Hoe heerlyken weg is Christus ons tot den Va-
der? *Antw.* 6 *dingen. pag.* 31, 32, 49, 50.

8 *Vraag.* Wat zoude een zondaar moeten hebben ende
doen, om geregtvaardigt te worden van zyn zonden,
en hoe zoude men Christus daar toe gebruiken, *Antw.*
10 *dingen. pag.* 36--44.

9 *Vraag.* Hoedanige overtuiging en verootmoediging is
'er van node voor't regte zaligmakende geloof? *Antw.*
pag. 36-44.

10 *Vraag.* Hoe zou de men beschryven't verbond der
Verlossing tusſchen God ende de Middelaar? *Antw.*
pag. 40, 41, 94.

11 *Vraag.*

BLADWYZER.

- Vraag.* Waar in bestaat de oeffening des geloofs? en op wat wyze zoude men die verstandelyk beginnen? *Antw. pag. 44, 58.*
- 2 Vraag.* Hoedanigen verscheidentheid der trappen des geloofs word'er gevonden, *Antw. pag. 46, 47.*
- 3 Vraag.* Door wat redenen zoude men aandringend' ongelovige zondaars om Christus te gebruiken? *Antw. pag. 49, 50.*
- 4 Vraag.* Op wat gronden zoude een zondaar in Christus mogen geloven? *Antw. pag. 51, 52.*
- 5 Vraag.* Welke zyn de wyzen en voorwaarden, waar op Christus door 't geloof moet aangenomen worden? *Antw. 8 dingen pag. 53---56, 43.*
- 6 Vraag.* Welke zyn de Tegenwerpingen tegen't gelove, en hoe die op te lossen? *Antw. pag. 52---56.*
- 7 Vraag.* Wat zoude men eenen antwoorden, die zegt, 't Gelove is een gave Gods, en daarom kan ik'er niet toe doen? *Antw. 10 dingen pag. 57---61.*
- 8 Vraag.* Wat is het uitzien na Jezus om geloove, en wat is daar in al bevat? *Antw. 8 dingen. pag. 58, 59.*
- 9 Vraag.* Is de verzegeling en getuigenis door den Geest by alle Gelovige? *Antw. pag. 61, 62.*
- 10 Vraag.* Kan men Christus tot heiligmaking gebruiken, als men hem niet tot Regtveerdigmaking heeft aangenomen, immers als men daar aan twyffelt? *Antw. pag. 64, 65.*
- 11 Vraag.* Hoe is onze Heiligmaking in Christus opgelegd en te vinden? *Antw. 20 dingen pag. 67---72.*
- 12 Vraag.* Hoe zoude een Ziele handelen, om de Heiligheid te verkrygen, en hoe zoude zy Christus door den gelove tot heiligmaking verkrygen? *Antw. pag. 73---80.*
- 13 Vraag.* Waar van heeft een Ziele zig te wagten, op datze het werk der heiligmaking in zig mogt bevorderen? *Antw. 8 dingen. pag. 73, 74, 75.*
- 14 Vraag.* Welke dingen zoude een Ziele zig opdringen ende beschouwen, om de heiligmaking in zig te bevorderen? *Antw. 10 dingen. pag. 76, 77.*

B L A D W Y Z E R.

- 25 *Vraag.* Hoe zoude men een Ziele handelen , die klaagt , datze niet vordert in heiligmaking , hoewel zy in Christus geloofst , en waar mag dat van daan komen? *Antw.* 12 dingen pag. 80---86.
- 26 *Vraag.* Op wat wyze zoude men verstandelyk het werk der doodiging betragten ? en hoe Christus daar toe door den gelove gebruiken? *Antw.* 15 dingen. pag. 89---99.
- 27 *Vraag.* Wat raad en waarschouwing zoude men geven aan een Ziel , die klaagt datze , hoewel geloof oeffenende ontrent Christus , nogtans niet vordert in doodiging der zonden? *Antw.* 16 dingen. pag. 100---106
- 28 *Vraag.* Wat zoude men een Ziele antwoorden , die klaagt , dat haar verdorventheid is levendiger geworden , sint dat zy die heeft begonnen te bestryden? *Antw.* 10 dingen. pag. 107, 108, 109.
- 29 *Vraag.* Waar door kan een Ziel God nog verheerlyken , terwyl zy tegen eenige verdorventheid de overwinning niet en krygt? *Antw.* 10 dingen. pag. 109, 110.
- 30 *Vraag.* Wat kan een Ziel ondersleunen , terwyl zy ziet , datze tegen de zonde , ende in de heiligmaking niet en vordert , volgens de beloften? *Antw.* pag. 111---114. 133, 134, 135, 148, 149.
- 31 *Vraag.* Op wat wyze zoude men verstandelyk zyn wasdom in genade bevorderen , en Christus te dien einde door den gelove gebruiken? *Antw.* 14 dingen. pag. 117---126
- 32 *Vraag.* Wat waarschouwingen zoude men geven aan de gene , die van haar wasdom in genade willen gaan oordelen? *Antw.* 12 dingen. pag. 127- -132.
- 33 *Vraag.* Wat zoude men zeggen tot ondersteuning van een Ziele , die klaagt , datze in de genade niet en groeit? *Antw.* 13 dingen pag. 112 --135.
- 34 *Vraag.* Wat heeft Christus gedaan tot weering van de dagelyksche behaalde schuld? *Antw.* 7 dingen pag 137, 138, 139.

35 *Vraag.*

BLADWYZER.

- 5 *Vraag.* Wat weg zoude een Gelovige ingaan, om eenige dadelyke ſchuld na de bekering weg genomen te krygen, en hoe zoude hy Chriſtus daar toe gebruiken? *Antw.* 12 *dingen.* pag. 140--147.
6. *Vraag.* Wat raad en waarſchouwing zoude men geven aan een Ziel, die klaagt, datze eenige dadelyke ſchuld, na de bekering, niet en kan verzoent zien? *Antw.* 10 *dingen* 147--153.
- 7 *Vraag.* Wat heeft Chriſtus gedaan, om de vuiligheid onzer dagelykſche ſonden weg te nemen? *Antw.* 6. *dingen.* pag. 157, 158, 159.
- 8 *Vraag.* Wat weg zoude een Gelovige inſlaan, om een ſmerte uit zyn Ziel geweert te krygen, en hoe zoude hy Chriſtus daar toe gebruiken? *Antw.* 19 *dingen* pag. 160--164.
- 9 *Vraag.* Wat raad en trooft zoude men een Gelovige geven, die bevind, dat zyn Conſcientie hem blyft beſchuldigende, immers niet vryſprekende, na dat hy door den gelove tot Chriſtus gegaan heeft; *Antw.* 10 *dingen* pag. 149, 151, 154, 156, 165, 166.
- 10 *Vraag.* Op welke valsche gronden bouwen veel Menſchen haar verwagting van zaligheid? *Antw.* 6 *dingen.* pag. 170, 171. ziet *Vraag.* 5, en 126.
- 11 *Vraag.* Waar uit kan blyken dat wy zeer genegen zyn tot dwalingen en misvattingen? *Antw.* 7 *dingen.* pag. 171, 172, 173.
- 12 *Vraag.* In welken opzigt is Chriſtus de Waarheid te noemen? *Antw.* 12 *dingen.* pag. 177--184.
- 13 *Vraag.* Hoe voert Chriſtus zyn ampt van een Koning uit? *Antw.* pag. 179. 180.
- 14 *Vraag.* Hoe zyn alle de beloften aan te zien in Chriſtus? *Antw.* 4 *dingen.* pag. 181.
- 15 *Vraag.* Hoe leid Chriſtus nu de zyne, en leidze inde Waarheid? *Antw.* 6 *dingen.* pag. 183.
- 16 *Vraag.* Hoe verre ende tot wat H. cynden laat God ook de gelovige zomtyds tot dwalingen vervallen? *Antw.* 8 *dingen.* pag. 188, 196.
- 17 *Vraag.* Wat pligten zouden wy betragten uit aanmer-

- merking van dat Christus de Waarheid ende de Wysheid voor ons is? *Antw.* 8 dingen. pag. 191, 192.
- 48 *Vraag.* Wat troost zoude men trekken, uit dien, dat Christus ons is de waarheid ende wysheid? *Antw.* 12 dingen. pag. 193, 194, 195.
- 49 *Vraag.* Wat zoude men doen, en waar van zoude men sig wagten, om in alle gevallen in de waarheid te wandelen, ende hoe zoude men Christus daar toe alsde waarheid gebruiken, *Antw.* 12 dingen. pag. 197---200.
- 50 *Vraag.* Welke zyn de ordinare hinderingen, waar door men de waarheid niet zo komt te kennen? *Antw.* 16 dingen. pag. 128, 205.
- 51 *Vraag.* Hoe zouden men de waarheid aannemen, zo datze in ons heersche, ende in de praktyk uitbreke? *Antw.* 8 dingen. pag. 200.
- 52 *Vraag.* Wat zoude men doen, ende waar van zoude men sig wagten, om te komen tot wasdom in zaligmakende kennis, en hoe zoude men Christus daar toe gebruiken? *Antw.* 10 dingen. pag. 201---206.
- 53 *Vraag.* Hoe legt men zyn Ziel open voor Christus, om zyn invloeden te ontfangen? *Antw.* 15 dingen pag. 205, 206, 304.
- 54 *Vraag.* Wat zoude men zeggen tegen een Ziel die in kennis niet merkelyk toeneemt, hoewel zy de middelen gebruykt? *Antw.* 14 dingen. pag. 206--210.
- 55 *Vraag.* Hoe zoude een Christen kunnen Christus gebruiken tot troost, als zyn zaak, werk, en waarheid is onderdrukt? *Antw.* 11 dingen. pag. 211--215.
- 56 *Vraag.* Wat zoude een opregt gelovige doen om standvastig te zyn in en voor de waarheid, wanneer die veelzins in de Kerk is onderdrukt, en hoe zoude hy Christus daar toe gebrniken? *Antw.* 12 dingen. pag. 217---221.
- 57 *Vraag.* Wat zoude men een ziele tot waarfchouwing zeggen, die moedeloos is over de onderdrukte waarheid? *Antw.* 11 dingen. p. 215, 216, 217, 221, 222.
- 58 *Vraag.* Wat middelen zoude een gelovige ter hand nemen, om in geen dwalingen te vervallen, ter tyd als eeni-

BLAD W Y Z E R.

eenige dwalingen in de Kerk d'overhand krygen, en hoe zal hy daar toe Christus dan gebruiken? *Antw.* 8. dingen. pag. 223---229.

9 *Vraag.* Waar van heeft men zig te wagten, en welke dingen heeft men te betragten, op dat men de waarheid regt mogt kennen, en vasthouden, ende in geen dwalingen vervallen ofte blyven? *Antw.* 21 dingen. pag. 227---237.

10 *Vraag.* Hoe donker kan het wel zyn met den staat van een opregte ziel? *Antw.* 6 dingen. pag. 238, 239.

11 *Vraag.* Wat zoude een opregte ziel doen, ende waar van zoude zy zig wagten, op datze haar donkere staat der ziele voor zig opgeklaart mogt krygen, en hoe zalze Christus daar toe gebruiken? *Antw.* 8 dingen. pag. 240---243.

12 *Vraag.* Wat zoude men zeggen tot troost en ondersteuning van een vrome, die na gebruik van alle middelen nog geen troostelyke klaarheid krygt ontrent zyn staat? *Antw.* 8 dingen. pag. 243, 244, 245.

13 *Vraag.* Wat zoude een vroom mensch doen, die tot geen regt en welvoegende gedagten en bezeffens van God weet te geraken, en hoe zal hy Christus hier gebruiken? *Antw.* 16 dingen. pag. 245---251.

14 *Vraag.* Hoedanig zyn Christenen zomtyds doodigheit ende moedeloosheid onderworpen? *Antw.* 8 dingen. pag. 259---261.

15 *Vraag.* Wat gebruik kunnen wy daar van maken, dat al ons leven in den Heere Christus is opgelegd, als in een schatkamer? *Antw.* 7 dingen. pag. 266---272.

16 *Vraag.* Waar door is het dat veel Christenen weinig leven en werkzaamheid hebben, daar in Christus zo een volheid van genade ende leven is? *Antw.* 14 dingen. pag. 272---275.

17 *Vraag.* Wat einden heeft God gehad, waarom hy alle de genade in Christus heeft gestelt, ten goede der gelovige? *Antw.* 6 dingen. pag. 268, 269.

18 *Vraag.* Wat H. einden heeft God voor, als hy zyn Kinderen in veel geestelyke gebreklykheden laat leggen klagten? *Antw.* 7 dingen. pag. 290, 276.

B L A D W Y Z E R.

- 69 *Vraag.* Wat pligten eischt het van de gelovige, dat zy weten, dat in den Heere Jesu is een volheid des geestelyken levens? *Antw.* 12 dingen. pag. 277 278.
- 70 *Vraag.* Waar door komt een opregte ziel zomtyds tot een grote vadzigheid en lomigheid tot alle pligten? *Antw.* 6 dingen. pag. 280.
- 71 *Vraag.* Wat zoude een opregte ziel doen, om uit een vadzigelome staat te geraken, en hoe zoude zy Christus daar toe gebruiken? *Antw.* 14 dingen. pag. 281---284.
- 72 *Vraag.* Welke dingen plegen den Kinderen Gods wel occasie te geven van kleinmoedigheid en bezwyking? *Antw.* 8 dingen. pag. 287, 288.
- 73 *Vraag.* Wat heeft Christus gedaan, om alle moedbenemingen van zyn Kinderen weg te nemen, en haar tegen, en in alle zwarigheden te sterken? *Antw.* 8 dingen. pag. 289, 290, 291.
- 74 *Vraag.* Hoe zoude een gelovige ziel Christus in den gelove gebruiken, om verlost te worden van moedeloosheid, en hert-bezwykingen? *Antw.* 10 dingen. pag. 291---295.
- 75 *Vraag.* Door wat trappen komt een opregte Ziele in een dodige staat, waar in zy onbequaam is tot pligten? *Antw.* 12 dingen. pag. 298, 299.
- 76 *Vraag.* Door wat oorzaken komen gelovige zomtyds in een zeer dodige staat? *Antw.* 6 dingen. pag. 300, 301.
- 77 *Vraag.* Wat doet Christus, om de dodige ziel tot levendigheid te brengen? *Antw.* 6 dingen. pag. 301, 302.
- 78 *Vraag.* Hoe zal een gelovige Ziel Christus gebruiken, om uit een dodige staat te geraken, en vaardigen en bequamer te worden tot de pligten? *Antw.* 7 dingen. pag. 303.
- 79 *Vraag.* Wat raad zal men geven aan een Ziele, die schrikkende is van tot haar pligt te gaan? *Antw.* 7 dingen. pag. 305, 306.
- 80 *Vraag.* Wat trappen zyn'er van ongeloof en wantrouwen, waar zomtyds zelfs Gods Kinderen toe vervallen? *Antw.* 10 dingen. pag. 307, 308.

B L A D W Y Z E R.

- 81 *Vraag.* Wat heilige einden heeft God, als hy een Gelovige laat vallen in een merkelyk ongeloof? *Antw.* 6 dingen. pag. 308.
- 82 *Vraag.* Hoe werkt de Zatan, om de Gelovige tot veel ongeloof te brengen? *Antw.* 7 dingen. pag. 309.
- 83 *Vraag.* Wat zondige oorzaken zyn'er zomtyds by den Mensch, waar door hy tot veel ongeloofs vervalt *Antw.* 8 dingen. pag. 309.
- 84 *Vraag.* Wat doet Christus ontrent een opregte Ziele om die uit de ongestalte van ongeloof te brengen? *Ant.* 10 dingen. pag. 311, 312.
- 85 *Vraag.* Wat zoude een vrome Ziel doen, om uit haar ongeloof, en wantrouwen te geraken; en hoe zoude men Christus daar toe gebruiken? *Antw.* 8 dingen pag. 312, 313.
- 86 *Vraag.* Uit wat oorzaken komt het voort, dat een opregt begenadigde Ziel van haar zelve menigmaal oordeelt, dat har staat niet en deugt? *Antw.* 8 dingen. pag. 315, 316.
- 87 *Vraag.* Wat zoude een opregte Ziel doen en vermyden, die haar staat nu quaat oordeelt, op datze tot beter kennis mogt komen van haar staat, en hoe zoude zy Christus daar toe gebruiken? *Antw.* 9 dingen pag. 316, 317, 318.
- 88 *Vraag.* Wat trappen en gevolgen zyn'er van't verbergen van Gods aangezigt voor iemand van zyn Kinderen? *Antw.* 9 dingen. pag. 319, 320.
89. *Vraag.* Wat heilige einde heeft God, als hy zyn Aangezigt voor zyn Kinderen verbergt? *Antw.* 7 dingen. pag. 321.
- 90 *Vraag.* Wat doet Christus ontrent een opregte Ziel, voor welke God zyn Aangezigte verbergt? *Antw.* 8 dingen. pag. 322.
- 91 *Vraag.* Wat moet een opregte Ziel doen, voor welke God zyn aangezigt verbergt, ende troost weigert, op datze weder Gods Aangezigte zie; en hoe zalze Christus daar toe gebruiken? *Antw.* 14 dingen. pag. 323, 324.
- 92 *Vraag.* Wat delen en ingredienten zyn'er zomtyds in

B L A D W Y Z E R.

- de staat van zo een Christen, dewelke wegens zonde te worstelen heeft met een toornige God? *Antw. 10 dingen. pag. 325, 326.*
- 93 *Vraag.* Wat heilige einde heeft God, waarom hy opregte Zielen wel voor een tyd zyn toorn laat zien? *Antw. 7 dingen. pag. 327.*
- 94 *Vraag.* Wat doet Christus ten goede van een gelovige Ziel, die onder het gevoelige bezeffen van Gods toorn legt? *Antw. 8 dingen. pag. 328, 329.*
- 95 *Vraag.* Wat zoude een Gelovige moeten doen, die onder Gods toorn, wegens zonde legt, om daar uit te geraken, en hoe zal hy Christus daar toe moeten gebruiken? *Antw. 10 dingen. pag. 330, 331.*
- 96 *Vraag.* Hoe, en op wat wyze zal een Gelovige in't Gebed, ende in andere delen van den Godsdienst, vry moedig, ende Euangelisch tot God naderen? ende hoe zoude hy Christus tot dien einde gebruiken? *Antw. 12 dingen. p. 335, 336, 337.*

Van het andere

T R A C T A A T J E.

- 97 *Vraag.* **D**E Heerlykheid van den Hemel met wat uitdrukkingen word die in de H. Schrifture voorgesteld? *Antw. 16 dingen. pag. 405, 406.*
- 98 *Vraag.* Van welke dingen zullen de Gelovige beyyrd zyn, als zy in de heerlykheid des Hemels zullen zyn opgenomen? *Antw. 8 dingen. pag. 409, 412.*
- 99 *Vraag.* Welke heerlyke genietingen zullen 'er in den Hemel zyn voor de Kinderen Gods? *Antw. 8 dingen. pag. 412---417.*
- 100 *Vraag.* Wat pligten worden 'er vereischt van de gene, die de hemeliche heerlykheid te gemoet zien? *Antw. 9 dingen. pag. 417, 418, 419.*
- 101 *Vraag.* Wat heilige einden en redenen heeft God, waarom hy de Gelovige niet zo zeer de bezitting geeft, als wel de hoop van alles; *Antw. 6 dingen. pag. 420, 421, 422.*

B L A D W Y Z E R.

- 102 *Vraag.* Waar uit blykt dat'er is een dadelyke welgegronde hoop van toekomstende goederen in de Gelovige? *Antw.* 15 dingen pag. 425--430.
- 103 *Vraag.* Wat vrugten en heerlyke effecten en werkingen heeft de ware hoop op de Zielen der Gelovigen? *Antw.* 9 dingen pag. 427--430.
- 104 *Vraag.* Welke verscheide trappen van hoop zyn 'er in de Gelovige? *Antw.* 4 dingen. pag. 430. 431.
- 105 *Vraag.* Om welke redenen zoude elk zyn hoop des eeuwigen levens onderzoeken? *Antw.* 6 dingen. pag. 432, 433.
- 106 *Vraag.* Welke zyn de ware tekenen van de levendige ofte valsche Hoop? *Antw.* 9 dingen. pag. 433---439.
- 107 *Vraag.* Wat zoude een Ziele doen, welke de regte hoop mist, om die te krygen? *Antw.* 6 dingen. pag. 437.
- 108 *Vraag.* Wat heerlykheid is 'er in de regte hoop der zaligheid, die ons moet bewegen, om die te zoeken? *Antw.* 7 dingen pag. 438, 439.
- 109 *Vraag.* Wat troost en raad te geven aan een Ziel, die hoewel zy in de grond de ware hoop der zaligheid heeft, nogtans niet verzekert is, datze die heeft? *Antw.* 5 dingen. pag. 439, 440, 441.
- 110 *Vraag.* Wat zoude een gelovige ziel doen, welke in twyffel trekt, wat goed ooit in haar ziel was, hoe zoude zy tot klaarheid en vastigheid gebragt worden? *Antw.* 11 dingen pag. 441---444.
- 111 *Vraag.* Hoedanig is de vereeniging tusschen Christus ende de gelovige ziele? *Antw.* 17 dingen. pag. 444---449, 450.
- 112 *Vraag.* Onder wat gelykenisse word de vereeniging tusschen Christus en de gelovige in de Schrift uitgedrukt? *Antw.* 10 dingen. pag. 444, 445, 446, 449, 450.
- 113 *Vraag.* Is de Geest Gods zelfs in de gelovige, ofte alleen zyn genaden ende werkingen? *Antw.* 10 dingen. pag. 452---454.
- 114 *Vraag.* Wat troost kunnen de gelovige scheppen

- uit haar vereeniging met Christus? *Antw. 4 dingen. pag. 454, 455, 456.*
- 115 *Vraag.* Wat pligten worden vereist van de gene, die vereeniging met Christus hebben? *Antw. 10 dingen. pag. 457---466.*
- 116 *Vraag.* Hoe zoude een gelovige zyn vrugt dragen ende zyn pligten doen in Christus, *Antw. 4 dingen. pag. 458.*
- 117 *Vraag.* Wat redenen van blydschap en roem hebben de gelovige uit haar vereeniging met Christus? *Antw. 6 dingen. pag. 458.*
- 118 *Vraag.* Hoe en in wat daden zoude een gelovige nauwe gemeenschap met Christus onderhouden? *Antw. 6 dingen. pag. 459.*
- 119 *Vraag.* Door wat daden zoude een gelovige Christus byzonderlyk kunnen eeren? *Antw. 4 dingen. pag. 462, 463.*
- 120 *Vraag.* Door welke dingen kunnen de gelovige den Geest Christi in haar bedroeven? *Antw. 7 dingen. pag. 462, 461.*
- 121 *Vraag.* Op wat wyze en door wat daden zoude een gelovige Ziel Christus binnen haar verwelkomen? *Antw. 6 dingen. pag. 461, 462.*
- 122 *Vraag.* Hoedanig zoude billik de wandel en gedraging zyn van de gene, die met Christus vereenigt zyn? *Antw. 8 dingen. pag. 463, 464. ziet Vraag. 126.*
- 123 *Vraag.* Op wat wyze en in wat daden zoude menden Heere Jezus werk en emploi geven, na dat men met hem vereenigt is geworden? *Antw. 8 dingen. pag. 465, 466.*
- 124 *Vraag.* In wat ongelegentheden en benauwtheden zoude een gelovige byzonder zyn toevlugt tot Christus nemen? *Antw. 4 dingen. pag. 466.*
- 125 *Vraag.* Waar in kan blyken, dat Christi vereeniging met de ziel is een vaste grond van hoop van toekomstende zaligheid? *Antw. 17 dingen. pag. 467--470.*
- 126 *Vraag.* Op wat verkeerde gronden bouwen vele haar hoop van zaligheid? *Antw. 6 dingen. pag. 471. ziet Vraag. 5, 40, 129.*

BLADWYZER.

- 127 *Vraag.* Uit wat oorzaak is 't dat veel vroomen so on-
versekert en ongetroost leven? *Antw.* 7 *dingen.* pag. 474.
- 128 *Vraag.* Uit wat gronden besluiten veel gelovige ver-
keerdelyk, als uit Tekenen, datze nog in den staat der
genade niet zyn, nog met Christus vereenigt? *Antw.* 15.
dingen. pag. 475---481.
- 129 *Vraag.* Uit wat losse gronden besluiten veel bely-
ders valschelyk, en verkeerdelyk, datze in den staat
der genade, en met Christus vereenigt zyn? *Antw.* 12
dingen. pag. 481---484.
- 130 *Vraag.* Welke zyn de regte Merktekenen van dat
iemand waarlyk in den staat der genade is, en met Chri-
stus vereenigt? *Antw.* 16 *dingen.* pag. 485---492.
- 131 *Vraag.* In welke opzigten is het Euangelium Chri-
sti een grote verborgentheid? *Antw.* 10 *dingen.* pag.
493---507.
- 132 *Vraag.* Welke verborgentheden zyn'er in de lere des
Euangeliums te beschouwen, die haar opzigt hebben
op de menschen? *Antw.* 8 *dingen.* pag. 498---500.
- 133 *Vraag.* Welke wonderlyke verborgentheden zyn'er
in Christus te bespeuren, zo als die in Christus zyn opge-
wonden, en voorgesteld? *Antw.* 12 *dingen.* pag. 500---504.
- 134 *Vraag.* Welke verborgentheden vertoont ons de
leere des Euangeliums, in opzigt van God? *Antw.* 7
dingen. pag. 504, 505, 506.
- 135 *Vraag.* Wat wonderlyke en heerlyke effecten en
werkingen heeft het Euangelium? *Antw.* 19 *dingen.*
pag. 507, 513, 514, 52.
- 136 *Vraag.* Hoe zoude wy betaamlyk het Euangelium
wandelen? *Antw.* 6 *dingen.* pag. 509, 510, 547. *Ziet*
Vraag. 122.
- 137 *Vraag.* In welke opzigten is de lere des Euangeliums
uitmennende heerlyk? *Antw.* 9 *dingen.* pag. 511, 512,
513.
- 138 *Vraag.* Waar in blykt den rykdom der heerlykheid
des Euangeliums? *Antw.* 17 *dingen.* pag. 515---524.
- 139 *Vraag.* Waar aan zoude men weten, dat men in
't Euangelium een rykdom, en heerlykheid gezien
heeft? *Antw.* 12 *dingen.* pag. 528, 529.

140 *Vraag.*

B L A D W Y Z E R.

- 140 *Vraag.* Waar aan blykt dat het heerlyke Euangelium van vele zeer kleyn geagt word? *Antw.* 9 dingen. pag. 526, 527, 528.
- 141 *Vraag.* Waar aan kunnen wy zien, dat vele de heerlykheid des Euangeliums niet en zien? *Antw.* 6 dingen. pag. 534, 535.
- 142 *Vraag.* Hoe verre kunnen de natuurlyke menschen zomtyds iets komen te zien van de heerlykheid des Euangeliums? *Antw.* 5 dingen. pag. 535.
- 143 *Vraag.* Hoedanig gezigt en kennisse hebben de opregte Christenen van de heerlykheid des Euangeliums waar van de andere vreemt zyn? *Antw.* 7 dingen. pag. 536, 537.
- 144 *Vraag.* Wat pligten worden vereischt van de gene, die boven andere d'openbaring des Euangeliums hebben ontfangen? *Antw.* 10 dingen. pag. 540, 541, 546.
- 145 *Vraag.* Hoe kan blyken dat het Euangelium ende des zelfs bediening is het eigen middel tot de vereeniging van de Zielen met Christus? *Antw.* 7 dingen. pag. 548, 552.
- 146 *Vraag.* Wat doet Christus al, om de Zielen tot vereeniging met hem te bewegen? *Antw.* 6 dingen pag. 548.

E Y N D E.

